

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Ω
232 K 1
NIET PLAKKEN
(BOEKBANDNR 1779 F.7)
1254

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

~~VIIII D 69~~
~~13 B 123 (2~~

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

S F 1 Coll.ij Societatis JESV Gandavi 1641 OO.1.

2378.1

داستان مسیح

HISTORIA CHRISTI

PERSICE

Conſcripta, ſimulque multis modis contaminata,

A

P. HIERONYMO XAVIER, Soc. Jeſu.

LATINE

Reddita & Animadverſionibus notata

A

LUDOVICO DE DIEU.

LUGDUNI BATAVORUM,

Ex Officina Elſeviriana, A° cIↃ IↃ CXXXIX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Ampliſsimo, Conſultiſſ. ac Spectatiſſ.

REIP. FLISSINGANAE MAGISTRATUI,

D. BONIFACIO CAEW, J. U. D. atq; Urbis Prætori.

D. PETRO CASPARI, & D. IACOBO SCHOT, J. U. D. } CONSULIBUS.

D. NICOLAO IOHANNIS Honich,
D. CASPARO DE MAECHT, Societatis Indiæ Occid. Curatori,
D. ARNOLDO LONQUE,
D. CORNELIO LAMPSENS,
D. BALDUINO MELSEN SCHOT, Societatis Indiæ Occident. Curatori,
D. IOHANNI CARDON,
D. MICHAELI à GOCH, J. U. D.
D. ADRIANO ALTENA, J. U. D.
D. ANTONIO COPPAL, J. U. D. } SCABINIS.

DENIQUE

D. ARNOLDO ALTENA, J. U. D. ac Urbis Secretario. Societatiſq; Indiæ Orientalis Curatori.

S. P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Ampliſſimi, Conſultiſſ. Prudentiſſimiq; Viri,

ETſi vigeſimus jam agatur annus, ex quo Leydenſi Eccleſiæ, quæ tum graviter laborabat, inſigni quadam veſtra charitate conceſſus, à vobis, id eſt, à patria urbe abſum, atque in Batavis dego, dulcis tamen ſemper fuit, atque etiamnum eſt, patriæ memoria. quæ ut arcana cunctos dulcedine quadam ducit, ſic me immemorem ſui eſſe hactenus non ſivit, nec ſinet unquam. ſic enim eſt ſententia, ſummas in affectu partes jure ſibi uſurpare terram quæ genuit, eâque nihil charius in vita eſſe oportere, præſertim ſi cum vita, magna etiam beneficia dederit. Veſtra urbs eſt, quæ parentem meum piæ memoriæ Danielem de Dieu Bruxellanum, virum piis omnibus atque eruditis charum, quum annos aliquot Bruxellis miniſterio verbi functus, expugnatâ à duce Parmenſi urbe, alias quærere ſedes cogeretur, benignè excepit, ad miniſterium Eccleſiæ ſuæ vo-

cavit,

cavit, viginti duos annos, donec mors vitam clauderet, amanter habuit, ac munifice fovit. Quæ filium ejus primogenitum, Davidem de Dieu, juvenem doctiſſimum, ſed funeſta phtiſi brevi extinctum, ſucceſſorem patri in ſacro miniſterio accepit. Quæ me non tantum in lucem edidit, ſed & in ſtudiis, publicis ſumtibus, benignè aluit, tandemque Eccleſiæ paſtorem vocavit, ac per biennium tenuit atque amavit, donec à Lugduno-Batava Eccleſia vocatum, veſter in publicum Eccleſiæ bonum amor dimittendum eo judicaret. neque tædet fratris mei minoris natu recordari, Cornelii de Dieu, qui in urbe veſtra vitam nactus ac educatus, quum decennium Eccleſiam Chriſti verbo Dei in Batavis paviſſet, ibidem vitam cum morte commutavit. Juvat quoque, oblectatque animum meminiſſe ſuaviſſimæ illius atque arctiſſimæ amicitiæ, quæ inter præfatum meum patrem, & honeſtum urbis veſtræ civem ac Scabinum, Henricum Bogardum, dum viveret uterque, interceſſit. cujus ego poſt parentis obitum hæres factus, & per filiæ conjugium in familiam aſcitus, eo ſæpius & ſuavius de urbe veſtra cogito, quod in ea, & vicinis locis, non pauci re-

ſtent ex eadem familia affines, uxoris fratres, cum quibus, ut eſt aëris veſtri genius, tam ſuavis eſt & liberalis convictus, ut nihil dici poſſit dulcius. Vtinam vero in vivis ſupereſſet illorum unus, ille alter ego, indivulſus meus à teneris Achates, Guilielmus Bogardus, qui ſtudiorum meorum, tum trivialium, tum Academicorum ſocius, ac deinde peregrinationis meæ per Galliam individuus comes, mihi Lugdunum dimiſſo, in Eccleſiæ veſtræ miniſterio ſucceſſerat. Quæ omnia, ut potenter animum meum atque affectum in urbem veſtram trahunt, ſic nullum grati in eam animi documentum extare haud ſiverunt. Neque enim ea eſt, Viri Ampliſſimi, urbis veſtræ obſcuritas atque ignobilitas, ut me ei ortum meum atque educationem debere aut pœniteat aut pudeat. Quin glorior potius, ex ea me civitate genus ducere, quæ prima tyrannidis Hiſpanicæ jugum excutere auſa, Ducis Albani conſanguineum patibulo decoravit, & Belgicæ libertatis, qua adhuc felices vivimus, fons exſtitit atque origo. eamque deinceps non minori conſtantia quam fælicitate ita juvit ac promovit, ut prœliis navalibus, quæ & plurima & maximis auſis ſic ſuſcepit, ut ſemper feliciſſimè

confe-

confecerit, quam plurimũ de Confœderatarum Provinciarum incolumitate ſit merita, immortale ſibi per omnes orbis gentes nomen acquiſierit, & ſola ſui memoria hoſtium terror evaſerit. Quocirca, committendum non duxi, ut tam præclaram, tantiſque meritis ornatam matrem, prolis ſuæ, quam genuit atque educavit, pæniteret ac puderet. Sed eo ſemper animum meum ac ſtudia converti, ut haberem quo illuſtrem meam patriam illuſtrare & ipſe poſſem. Ereptus vobis nimis immaturè jam dudum pręclarus ditionis veſtræ fœtus Adrianus Guilielmi, quem ut intimum habuit, ac cordis ſui inſtar amavit magnum illud Reipubl. literariæ lumen Iſaacus Caſaubonus, ſic Academiæ noſtræ olim decus, & Arabizantium princeps Thomas Erpenius, abſtinere in ſua ad Proverbiorum Arabicorum centurias duas præfatione non potuit, quin debitas ei laudes daturus, *Juvenem* diceret, *cum propter inſignem probitatem, & omnigenam eruditionem, tum propter admirandos in Arabiſmo progreſſus, & laudabiles conatus, longiori vita digniſſimum.* Vixiſſet certè per ipſum veſtra urbs, ſi vivere ipſi per ſupremi numinis voluntatem licuiſſet. ut ergo vivat tam præclara meditantis, & ad

ſumma annitentis juvenis memoria, noſtrum eſt curare. Hoc enim divitiis ac voluptatibus præſtat virtus, quod hæc etiam poſt funera vivat, illæ nunquam. neque immortalis hominis animus aſſurgere unquam ſupra vulgus, & ſapere æterna volet, ſi laudem magnorum conatuum delere valet mors, & cum vita nomen demere. quod niſi æternum ſit, magno viro, qui ſe Dei genus eſſe gaudet, non eſt dignum. Quod cum juvenis iſte præclaris ſuis auſis ſpectarit, officii noſtri, noſtræq; patriæ intereſſe putavimus, ut quanti apud doctos fuerit, atque adhuc apud nos habeatur, neutiquam celaremus. Vtinam noſtratium plures virtutem ejus atque erectum animum æmulentur! Nobis certe eos ſtimulos addidit, ut non modo in aliis Orientalium linguis, quæ non infeliciter hactenus à diverſis Europæis excultæ fuere, aliquid ante hac tentaverimus, ſed & Perſicæ, quæ nova hactenus & Europæo orbi inuſitata extitit, animum adjecerimus. ut Belgæ noſtri, qui nuſquam fere peregrini eſſe didicerunt, quid in intima Perſia, & Mogolenſi agatur regno, inveſtigare etiam & pertentare queant. Irrepunt quaquaverſum, & omnes orbis regiones, omnia regna pervadunt

Ieſuitæ. & indefeſſo labore quaſvis, etiam maximè peregrinas, edocti linguas, qui Sacro-ſanctum Dei verbum in omnes linguas transferri, & vernaculo idiomate plebi legendum dari vetant, ſuos libros, humanis commentis plenos, Barbaris obtrudunt, & vernaculè legendos ſedulo curant, ut dum multos Eccleſiæ Chriſtianæ proſelytos ſummo parare ſtudio videntur, filios Gehennæ eos duplo ſe magis reddant. Detegendæ ſunt hæ fraudes, comprimenda eſt horum hominum audacia. quod, niſi peregrinæ, quibus intrepidè inter Barbaros quævis, etiam ſuperſtitioſiſſima & nugaciſſima conſcribunt, addiſcantur linguæ, fieri nunquam poterit. Inciderat in manus noſtras hic ab Hieronymo Xaverio Ieſuita, in gratiam Mogolenſium, Perſica lingua conſcriptus de rebus Servatoris noſtri Chriſti liber. quem ut fabulis ac ſuperſtitionibus idololatricis refertum eſſe ſuſpicabamur, ita eas Orbi Chriſtiano nunc detegimus. quod ſicut à munere noſtro non eſt alienum, ſic nec Reipub. Chriſtianæ inutile, nec patriæ noſtræ ignominioſum fore confidimus. Vobis, viri Ampliſſimi, novum hunc laborem offerimus, ut & quo affectu in patriam urbem ſimus, &

quantum Veſtris Amplitud. pro tot in nos noſtramq; familiam collatis beneficiis debere nos agnoſcamus, publico teſtimonio teſtatum faciamus. Exiguum pretio ſcriptum damus, ſed amplum gratitudine animum. quem ſi reſpicere, & quantulumcunque eſt quod proficiſci à nobis potuit, ſerena fronte intueri ac ſuſcipere dignemini, erit cur nobis laborem noſtrum gratulemur. pro quo etſi nullas Authori debeatis gratias, quippe jam pridem de ipſo quam plurimum meriti, ignoſcite tamen, ſi hoc ſibi deberi exiſtimat, ut, quo eum hactenus amore eſtis proſecuti, deinceps proſequi non dedignemini. Faveat regimini veſtro Deus Opt. Max. voſque diu Reipubl. veſtræ ſoſpites atque incolumes conſervet. Datum Lugd. Batavorum, 12. Martii, Anno 1639.

Obſequio veſtro devotiſſimus

LUDOVICUS de DIEU.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

INſtituti noſtri cauſas, hujuſque ſcripti argumentum & modum exponere neceſſe duximus, benevole Lector. Quum Clariſſimus ſummuſque Theologus D. D. Franciſcus Gomarus, Theologiæ Sanctæq; linguæ in Groeningenſi Academia Profeſſor, tranſlationis novæ S. Bibliorum revidendæ gratia Lugduni Batavorum ad tempus degens, Pentateuchum Hebræum cum Chaldaico Onckeli, Arabico Rabbi Saadiæ, Perſico Iacobi Tavvuſi Targumin, ac R. Salomonis Iarchi commentariis, Conſtantinopoli editum, cujus uſus ab Ampliſſimo Illuſtriſſimorum Ordinum Zelandiæ Syndico D. Iohanne Borelio, vita nunc functo, ſed apud eruditos, de quibus plurimum eſt meritus, nunquam morituro, indultus ipſi ad vitam fuerat, ſingulari quadam in me benevolentia, eadem qua acceperat lege, mihi offerret, neque deſtitiſſem donec ab ejuſdem Borelii hæredibus, literarum ac literatorum fautoribus & promotoribus, id impetraſſem, committendum non putavi ut tantus in Bibliotheca mea theſaurus inutilis lateret, tantumque in me collatum beneficium ſine fructu foret. Primus is

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

fuit ſtimulus, qui ut in Perſiſmo nonnihil tentarem impulit. Vix dum Geneſin magno cum tædio, quia Perſica Hebræis characteribus obſcurè, inconſtanter & incongruè exprimuntur, abſolveram, quum è Dania redit ſummus amicus meus Iohannes Eligmannus, Medicus eximius, Chymicus abſolutus, multarum linguarum, atque inter eas (quo in iſthoc hominum genere nihil rarius) Arabicæ ac Perſicæ probe callens, qui ſibi, ex Bibliotheca Clariſſimi & utrique noſtrum amiciſſimi viri D. Iacobi Golii, in manibus eſſe ait Hiſtoriam Euangelicam, à Ieſuita Perſico idiomate contextam, magnoque Mogolenſium Imperatori Acabaro oblatam. Efferbuit ilico animus, & qua fide (meruit enim ea gens, ut ſuſpectæ ubique fidei habeantur) res ſacras ignota Europæis lingua apud Gentem remotam tractaſſet, inveſtigare geſtiit. Obſtabat tantum peregrinæ linguæ imperitia. Sed multa erant quæ animum adderent & ſpem facerent. quod Arabica Perſicis eſſent inſperſa: quod res pleræque quæ occurrerent eſſent obviæ: quodque in difficilioribus Dictionarii loco eſſet amicus noſter præfatus, à quo non parum me in hoc opere adjutum fateor. Digna videbatur res quæ tentaretur. tantuſque animum fervor egit, ut ne ſæviſſima quidem lues, quæ ſex intra menſes ad ſexdecim hominum millia tumulo in noſtra urbe condidit, aut abſterrere aut ſegnem reddere potuerit. Abſolvimus cum deſæviente lue tranſlationem, concinnato etiam Perſicorum vocabulorum Dictionariolo, cujus auxilio totum opus recognoſcentes, ſimulque adjuti Gloſſario quodam Cl. Iac. Golii, in quo non pauca vocabula Perſica explicantur, quæ nos primum fugerant emendavimus. Sic autem in Authore noſtro verſati ſumus, ut textum Perſicum (quia Manuſcriptum, ob ſcripturæ inconcinnitatem, punctorumque

diacri-

diacriticorum dislocationem legi à Typothetis non potuiſſet) fideliter manu noſtra deſcripſerimus, ac deinde cum M. S. contulerimus. quæ amanuenſis incuria mendum in Autographo habere videbantur, emendata in margine verſionis noſtræ annotaverimus. Verſionem ita adaptaverimus, ut in ſtudioſorum gratiam, tum ut fidem noſtram melius probaremus, Perſiſmo potius exprimendo, quam Latinitati ſtudentes, verbum fere verbo, ſervato etiam, quantum fieri potuit, verborum ſitu & ordine, reddiderimus. Ad Autorem libri venimus, ipſumq́ librum. Ipſe ſe in Præfatione atq́ Epilogo Patrem Ieronimum Xavier, aut Sciavier, Prædicatorem nominat. Natione Francum ait, id eſt, Europæum. à tempore enim belli ſacri, quod ſub duce Godefrido Bullionæo à Francis ſive Gallis in Aſia, ad exturbandos è Terra Sancta Saracenos, geſtum fuit, Europæis omnibus Francorum nomen ab Aſiaticis eſt attributum. Alioqui Navarrum fuiſſe, ex Pourchaſſio poſt liquebit, ſed qui Luſitanica uſus ſit lingua. Petrum enim ſemper dicit پیدرو *Piedro. Infernum* انفیرن *Infierno. quæ pure ſunt Luſitana. pro Ieſus* ژیسوس *Sieſus, pro Iulius* ژیولیوس *Siulius. quia* I *conſonans Luſitani ut & Galli ſic pronunciant. Religione fatetur ſe eſſe è cœtu Societatis Ieſu. qui quum hoc opus capeſſeret,* 40 *annos in his rebus, & ſeptem octove in lingua Perſica addiſcenda triverat. Non ſe privato conſilio, ſed ab Imperatore Acabar, apud quem in gratia fuit, juſſum, gloriatur hunc librum concinnaſſe, in urbe totius regni Metropoli Agra, ſede Chaliphatus, lingua, ut videtur, Luſitanica, quam, ipſo præſide, in Perſicam tranſtulit Magiſter ejus Abdel Senarin Kaſen Laboræus, id eſt ex Lahore, provinciæ Bangabenſis, quæ & ipſa Magno Mogo-*

lenſium Imperatori cum aliis multis paret, metropoli, & totius Orientis civitate longe maxima oriundus. Facta hæc anno milleſimo ſexcenteſimo ſecundo à nato Chriſto, quadrageſimo autem ſeptimo imperii Acabari. Nec eſt quod miretur quiſquam, gloriari hîc Xaverium, fuiſſe ſe in pretio apud Regem Mogolenſium. nam apud Harluitum Poſthumum ſive Pourchaſſium, in Anglorum aliorumque peregrinationibus, Anglice Londini editis an. 1625. *lib.*4.*c.*16. *ſect.*10. *Thomas Roe literis ex ditione Mogolenſi an.* 1616. *ad Regem Angliæ datis ſcribit,* Regem Acabar, quippe novarum rerum ſtudioſum, advocaſſe Goâ tres Ieſuitas, quorum præcipuus erat Hieronymus Xavier Navarrus. atque huic juſſiſſe, librum ſcriberet, in quo Religionem Chriſtianam adverſus Mauros ac Gentiles tueretur. Præterea, literas patentes conceſſiſſe, quibus publica venia Ieſuitis daretur ædificandi, concionandi, docendi, convertendi, utendi omnibus ſuis ritibus ac ceremoniis, eadem libertate qua Romæ. addito etiam amplarum facultatum dono, quibus templa exſtruerent. atque ita Ieſuitas in quibuſdam civitatibus templa ſibi prius, quam Eccleſiam paraſſe. Manſiſſe autem Regem Acabarem Mahometanum. ſic tamen ut, conſiderans Mahometem præter hominem & regem nihil fuiſſe; ſe quoq; Prophetam haberi poſſe & debere contenderit, ut nihil illo inferiorem. *Quia autem de progreſſu Chriſtianiſmi, in ipſa aula à ſe facto, multa jactare ſolent Ieſuitæ, pergit idem narrare ibidem,* Filium iſtius Acabari, cui nomē Ghe-hangier-sha, quique tum temporis regebat, hominem atheum, quique ſe majorem Mahometo Prophetam diceret, ſimulaſſe inſignem in Chriſtianam Religionem

affectum

affectum, adeoque non tantum exſtructam recens Eccleſiam confirmaſſe, omniaque ſua privilegia conceſſiſſe, ſed & annum integrum ſingulis noctibus duas horas audiendis diſputationibus impendiſſe, atque interdum dubiis verbis cönverſionem ſuam ad Chriſtianiſmum ſubindicaſſe. Quin imo multos tyrones, atque inter eos fratris ſui duos filios, inſtituendos in Religione Chriſtiana Ieſuitis tradidiſſe, qui deinde publicis ceremoniis ac maximis ſolemnitatibus, Agræ in templo Chriſtianorum ſacro Baptiſmo initiati fuerint. Sed ficta fuiſſe omnia. iſthoc enim ſcopo hæc à Rege facta, ut fratris filios Mahometanis exoſos redderet, adeoque regno ineptos. *cujus cauſam Capitaneus VVilhelmus Havvkins, apud eundem Pourchaſſium lib.* 3. *c.* 7. *ſect.* 4. *hanc fuiſſe tradit*, quia à Vatibus fuerat monitus, filiis ſuis exhæredatis, fratris filios ſucceſſores fore. *Quamobrem addit dicto loco Thomas Roe*, detecto Regis animo, omnem Chriſtianiſmi ſpem ac progreſſum brevi evanuiſſe. *Vt autem de libri hujus, quem edimus, authore Hieronymo Xavier nullum ſit dubium, viſum fuit miſſionem ejus in ditionem Mogolenſem hic addere, ex rebus Iaponicis, Indicis &c. Antverpiæ apud Nutium editis an.* 1605. *ubi pag.* 709. *Epiſtola Provincialis, ſuper hac re ad Generalem Aquavivam an.* 1595. *data, ſic habet:* Cum in deliberationem vocaretur, quis in miſſionem ad magnum Mogor ablegandus eſſet, ſors tam fœlix, cum multorum, ut ita dicam, invidia ſancta, incidit in P. Hieronymum Sciavier, qui tunc erat Goanæ domus Præpoſitus. quam ſortem, ajebat, in ſe caſuram, jam multo ante intimo quodam animi ſenſu ominatum fuiſſe. Vt conditionem acceptavit, adjuncti ſunt

illi comites duo, P. Emmanuel Pinnerus, & Benedictus de Gois frater. *Refert Nicolaus Trigautius de Chriſtiana Expeditione apud Sinas lib.5. cap. undecimo*, Benedictum Goeſium à Rege Mogorum, Acabar nomine, ſociorum amico, præcipue vero ipſius Benedicti, varia ad regulos varios diplomata, qui vel ei vectigales vel amici eſſe ſciebantur, miſiſſe. *Addit*, adhibitos illi fuiſſe à P. Hieronymo Xaverio, qui miſſioni Mogorenſi jam multos annos præfuerat, ſocios duos Natione Græcos, locorum peritos. *Habes hic & Regem ſociis amicum, & Xaverium noſtrum, hominem non è trivio, ſed Mogorenſi miſſioni præfectum, penes quem Benedicto ad Sinenſe iter ſocios adjungere poteſtas erat. Monemus quoque in majorem fidem, extare inter Iaponica, Sinenſia & Mogorana, Leodii anno hujus ſeculi primo edita, duas Epiſtolas, ex Mogorana ditione ann.* 1598 *datas, unam hujus noſtri Xaverii, alteram memorati in Provincialis Epiſtola ſodalis ejus Emmanuelis Pigneiro. quas ambas Animadverſionibus noſtris in Hiſtoriam Petri ſubjungemus, ut hominum illorum ingenium, & quanta ſint Idololatriæ mancipia agnoſcatur. Quod ſi quis, artes eorum, quibus in locis iſtis uſi ſunt, cognoſcere plenius avet, Harluitum Poſthumum, ſive Pourchaſſii Peregrinationes, quarum jam ante à nobis facta mentio, legat. ubi l.3. c.7. ſect.1 & 2. Capitaneus VVilhelmus Haukins narrat, Patrem Peignero Ieſuitam, Surattæ apud Vice-Regem Mocreb-chan, omni conatu hoc egiſſe, ut aut trucidaretur, aut veneno tolleretur. fuiſſeque jam ad id ſuum Interpretem pecunia conductum, an.* 1608. *ac multis narrat, quanto molimine, quantiſque ſumtibus obſtiterint Ieſuitæ progreſſibus rerum Anglicarum apud magnum Mogolem. Ejuſdem argumenti eſt, quod*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

apud eundem Pourchaſſium l. 4. c. 4. ſect. 3. narrat VVilhelmus Finch, Patrem Peinero Ieſuitam obtuliſſe Mocrebcano, ſive Mocreb Bowcano, monile ducenties mille Regalium, ut ſe ac Capitaneum Haukins proderet. Quandoquidem autem in hac Chriſti Hiſtoria videbis paſſim, Chriſtiane Lector, quam ſit Virginis Mariæ εἰδωλομανὴς Xaverius, addimus libenter, quod apud eundem Pourchaſſium lib. 4. c. 17. legimus, Thomam Coryatum, qui aliquot annos apud Mogolenſes degit, inter varias obſervationes narrare, Mendicos in iſta regione ſtipem à Chriſtiano petere, in nomine Bibee Maria, non autem in nomine Hazanet Eeſa. atque inde colligi poſſe, Ieſuitas Mariam magis quam Chriſtum prædicaſſe. *ubi obiter monemus,* Bibee Maria, *Perſice dici* بيبي مَرْيَمْ *id eſt,* Domina Maria. *quod autem hic eſt* Hazaneth Eeſa, *legendum eſſe* Hazareth *per* r. *Perſicè enim eſt* حَضْرَتْ عِيسَي Dominus Ieſus, *propriè* Majeſtas Ieſu. حَضْرَة *Arabicè* præſentiam *ſignificat. deinde* præſentiam regiam *ſpeciatim, id eſt* Majeſtatem. *Vt autem ad librum, quem in manibus habemus, veniamus, Manuſcriptus eſt in Quarto, quem à Mercatore, è Perſia reduce, acceperat Ampliſſimus ac Magnificus Vir, D. Laurentius Reael, Societatis Indiæ Orientalis, quæ apud Foederatas Provincias eſt, Præfectus olim Generalis. ab hoc autem dono habet Clariſſimus, doctiſſ. nobiſque amiciſſ. vir D. Iacobus Golius, Matheſeos, Arabicæque linguæ apud nos Profeſſor digniſſimus, qui etiamnum poſſeſſor libri manet. Monet vero in præfatione ejus Author,* non omnia quæ

circa hanc rem ſcribi potuiſſent, à ſe hîc eſſe congeſta. Sed partem factorum dictorumque Chriſti enarrari; quæ tamen ſatis ſibi ſint viſa, ut quis Chriſtus ſit cognoſcatur, quemadmodum Elephas è veſtigiis pedum, & leo ex unguibus cognoſcitur. *Hæc igitur 4. Euangeliſtarum hiſtoria, quam hic congeſſit, veſtigia ſolum Chriſti, & leonis iſtius ungues exhibet? longe pluris S. Iohanni eſt ſolum ſuum Euangelium, ubi cap. 20.℣.30.31. plurima quidem à ſe præterita eſſe fatetur, ſed quæ ſcripſerat tamen ſufficere, ut credamus Ieſum eſſe Chriſtum filium Dei, & credentes habeamus vitam æternam. At cavere noſter voluit, ne cæteras Romanæ Eccleſiæ traditiones frivolas ac ſuperfluas haberet, qui ſat multa ad ſalutem comprehendi hoc libro arbitraretur. quocirca* Alium ſibi in manibus librum ait, & ad umbilicum fere perductum, qui, Speculum veritatem monſtrans, nominetur, in quo, quæ hîc obſcura ſunt, plenius enodantur, & quomodo Apoſtoli, in fines mundi diſperſi, Euangelium Chriſti prædicarint, multoſque auxiliante Deo, & virtute editorum à ſe miraculorum, ad fidem ejus pertraxerint, diſtinctè declaratur. *Quem quidem librum ſi videre contingeret, mendaciorum farraginem, & turpiſſimarum fabularum colluviem procul dubio proderemus. Quid enim ibi non faciat, qui hîc à mendaciis & fabulis abſtinere nequivit? Quin autem nobis aliiſve contingat is aliquando, nullus dubito. Evulgatum enim eſſe liquet ex tractatu quodam de Saracenis, Gallicè Pariſiis à Petro Bergerone, anno hujus ſeculi 34. edito, cujus verba Latinè ſic reddimus*: Ingenioſiſſimus quidam Perſa, cui nomen Ahmed filius Sin Alabedin Spahanenſis, viſo tractatu cujuſdam Patris Ieſuitæ, cui titulus, Specu-

lum veritatem monſtrans, reſpondere ei voluit alio Tractatu, cui titulus, Deterſor ſpeculi, in quo, quicquid pro Mahometiſmo adverſus ſacram noſtram Religionem poteſt, in medium profert. ad quæ exacte reſpondit Pater Gadagnol, Monachus Franciſcanus, libro Romæ impreſſo an. 1631. *Vides ibi in lucem miſſum,* Speculum veritatem monſtrans, *quod hic promittit Xaverius. Operam damus, ut una cum Ahmedis libro ex Oriente adferatur, ut quomodo & ille Religionem Chriſtianam, & hic Mahometicam tueantur, orbi Chriſtiano innoteſcat. ut autem ad librum, quem in manibus habemus, revertamur, indigetat eum Hiſtoriam Chriſti, in 4. partes diſtributam. quarum prima procedat a Nativitate ejus uſque ad publicam docendi functionem. Secunda, inde ad mortem. Tertia, inde ad Reſurrectionem. Quarta, Reſurrectionem Chriſti, Adſcenſionemque in cœlum pertexat.* In his omnibus vera ſe protuliſſe ait, pleraque ex Sacro Euangelio deſcripta, oculis ab aliis ſcriptis averſis. *At cur pleraque? cætera ergo unde deprompta? docebit Epilogus, ubi ſe hæc* è Sacro Euangelio, & aliis libris Prophetarum collegiſſe affirmat. *Exſpectabis ergo, Candide Lector, ut promiſſis res candidè reſpondeat, & quæcunque hic enarrantur, ex Euangelio ſint aut ex Prophetis. ſed præmonendus es, Apocryphorum librorum ſcriptores Prophetas quoque ipſi haberi. Tobiam enim Prophetam vocat. quumque ex Ioſepho hiſtorico, Ieronimo, Euſebio, Nicephoro, Sibyllis, & Legendarum ſcriptoribus non pauca in medium adferat, aut hos quoque in Prophetarum numero cenſere, aut fraudulenter agere dicendus eſt. Tanto autem hunc librum honore dignum judicat*, ut ex omnibus quæ ſub Rege Acabaro in linguam Perſicam ſunt tranſlata,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

hunc demum librum dignum eſſe dicat ob quem Rex ipſe ſuperbiat. poſtulare ſe, ut publico edicto ſanciatur, ut in ſacris cœtibus iterato legatur. eſſe enim menſuram omnis juſtitiæ, oblectationem cordis, & medicinam ſpiritus : aſſerente ipſo Chriſto, Sermo meus refectio animæ eſt & vita æterna. *quam ſententiam, etſi veritatem rei complectatur, nemo tamen Euangeliſtarum iſtis verbis Chriſto tribuit. Exiguam habes audaciæ ſcintillam, quæ in majorem deinceps erumpet flammam. Nos quædam ſolummodo, in Animadverſionibus calci libri additis, delibabimus, relictis infinitis, ſacro ſcriptore prorſus indignis, quæ ab accurato lectore obſervari & notari poterunt. Nobis Capita ad id ſufficiet præcipuarum rerum, quæ tum extra, tum contra S. Scripturam hic dicuntur, eo quo ſunt apud Authorem ordine, breviter recenſere, & perſtringere. Videbis illorum pleraque, non tantum ex Euangelio & Prophetis non depromta, ſed apocrypha, ſpuria, nullis fide dignis teſtimoniis nixa, falſa, ad ſtabiliendum Anti-Chriſti regnum, fulciendaſque inanes ejus ſuperſtitiones, compoſita. Sordent huic homini, quæ ſimpliciter, breviter, & nervoſe admodum à Spiritu Sancto fuere enarrata. quæ paſſim ſic amplificat, exornat, & expolit, ut ludicra ea reddat, vereque enervet & Majeſtate exuat. Nec dubito, quin cujuſquepii, religioſique lectoris conſcientia mihi hîc teſtis ſit futura. Faxit Deus, ut labor hic noſter Eccleſiæ utilis ſit, quodque potiſſimum hic ſpectavimus, veritati adverſus Pontificias ſuperſtitiones tuendæ ſerviat. Votum noſtrum eſt, ut hiſce noſtris primis conatibus præclara ingenia ad plenam harum literarum culturam excitentur. quod futurum minime dubitamus. quia præter nos ſunt alii qui id agunt. Inter quos eminent, quos*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

jam ante aliquoties memoravimus, D. Iacobus Golius, & D. Iohannes Elichmannus, viri longa vita digni, à quorum præclarâ eruditione magna aliquando in hoc genere exſpectamus. Nec prætereundus nobis egregius juvenis Antonius Deuſingius Medicus, qui Cl. Iacobi Golii ædibus, adeoque ipſo domeſtico præceptore per multos annos uſus, in Arabicis & Perſicis ſic profecit, ut de Republ. literaria plurimum hîc mereri poßit. Celebrandus quoque nobis hîc eſt Clariſſ. vir VVilhelmus Lyel Danus, mercator, qui, etſi alioqui illiteratus, eum tamen ſupra mercatorum vulgus erectum habuit animum, ut dum in Perſia degeret, Perſicè non tantum loqui, ſed & legere ac pingere exactißime didicerit. qui jam ſerenißimo Daniæ Regi in rebus Orientalis Indiæ curandis eſt à conſilio. quem coram hic de dubiis quibuſdam conſulere, ejuſque conſuetudine frui, magno noſtro bono licuit. Hi ſpem faciunt, plures deinceps fore, qui has literas ament, curent, promoveant, ne ſoli hic Ieſuitæ ſapere videantur, & in remoto iſto orbe quidvis ſcripto divulgare audeant. Vale, Candide Lector, & ſi quid de te meriti ſumus, ſtudiis noſtris fave.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Ne vacarent hæ paginæ, ſequentia adjunximus.

I.

PSAL. 101. 5. pro מְלָשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ, *Qui obtrectat in occulto proximum ſuum*, Chaldæus Paraphraſtes habet דְּמִשְׁתָּעֵי לִישָּׁן תְּלִיתָי עַל חַבְרֵהּ, *Qui narrat* (vel *loquitur*) *linguâ tertiâ de proximo ſuo*. Similiter Pſal. 140. 12. pro אִישׁ לָשׁוֹן בַּל־יִכּוֹן בָּאָרֶץ *Vir linguæ* (id eſt *obtrectator*) *non confirmabitur in terra*, habet גְּבַר דְּמִשְׁתָּעֵי לִישָּׁן תְּלִיתָי לָא אֶפְשַׁר דְּיִתְּכַן בְּאַרְעָא דְּחַיֵּי *Vir qui narrat* (vel *loquitur*) *linguâ tertiâ*, *impoſſibile eſt ut confirmetur in terra viventium*. Obtrectator dicitur tertia lingua uti, vel quia tribus nocet, ſibi, audienti, & ei quem obtrectat. Vel quia lingua ejus inter duos, ex. gr. inter me ſcribentem, & te legentem, tertia intervenit, ut famam lædat, aut animos divellat. Vel quia duorum amicorũ verba deferens ac calumnians, lingua utriuſq; abutitur, ſuamq; tertiam admiſcet.

II.

Rectè ac pręclarè dixit Imperator Arabum Ali, بَشِّرْ نَفْسَكَ بِالظَّفَرِ بَعْدَ الصَّبْرِ *Euangeliza tibi ipſi victoriam poſt patientiam*. Attamen,

III. Me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

III.

Merito reſtringunt Doctores Hebræorum, בכל דבר הוא הסבל הטוב אלא על האוהב : *In omni re patientia bona eſt, præterquam in iis quæ amicum ſpectant.* Quocirca nemo ægrè ferat, ſi injurias, quas Chriſto ac veritati non raro Xaverius noſter intulit, impatienter aliquando feramus.

IV.

Etſi ſæpe, non ubique tamen ineptiunt Hebræorum Magiſtri. Non ſane, cum dixerunt, אין נקב המחט צר לשני אוהבים ואין רחב העולם לשני שונאים *Nullum foramen acus anguſtum eſt duobus amicis. Nec ſatis latus eſt univerſus mundus duobus inimicis.* Vt nec in illo: מי מבני אדם תאהב יותר׳ אמר מי שרבו טובותיו אצלי ואם לאו מי שרבו עוונותי אצלו *Quemnam hominum diliges maximè? Reſponſio. Eum cujus multa ſunt beneficia erga me. quod ſi talis non detur, contra quem ſunt multa delicta mea.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Ad Celeberrimam FLISSINGENSIVM Rempublicam, de eximio hoc viri eximii LUDOVICI de DIEU Opere, eidem dedicato atque inſcripto.

Magna maris vaſti domitrix, & terror Iberi,
Nunc magis & nati laude ſuperba tui,
Qui genitus felixque tuis eductus in ulnis,
Et doctor populi deliciæque tui,
Ipſe Oriens totus, linguasque Orientis & artes
Edoctus, tantas qui tibi mittit opes,
Non gazas gemmasque tibi, quæ Perſia quondam
Regibus & dives munera miſit Arabs,
Sed procul Indorum venientem è littore Chriſtum,
Perſarum qui nunc maluit ore loqui,
Quem didicit docuitque, tua dum vixit in urbe,
Omni victurum tempore mittit opus.
Sit ſatis hoc. cum nec majus tibi mittere Perſa,
Nec tibi quid majus mittere poſſit Arabs.

DANIEL HEINSIVS.

داستان

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

داستان مسیح
اما آلوده *

HISTORIA
CHRISTI,
Sed contaminata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Monitio & directorium
Tranſlatoris pro Lectoribus.

CHariſſimi ac dilectiſſimi mei, Hanc Hiſtoriam Chriſti P. Hieronymus Xavier purè non ſcripſit, quia terminos librorum Euangelii egreſſus, multa peregrina addidit, quæ aut incerta ſunt, aut falſa ſunt, aut gloriæ Dei & integritati Sanctæ Doctrinæ Euangelicæ adverſantur. imo ipſas illas res, quas ex libris S. Euangelii protulit, adeo contaminavit, ut puritatem, & efficaciam, & perfectionem ſuam amiſerint. Quapropter in ſummitate cujuſq; paginæ hanc hiſtoriam contaminatam vocavimus, ne quiſquã ſeduceretur. itaq; Lectores diligenter diſcernere oportet, quęnam ex his recepturi ſint, nempe, quicquid cum libris S. Euangelii convenit. Hujus memores eſtote, & Deum cuſtodem habete.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

راهنموني وهدايت صاحب ترجمه براي خوانندگان *

اي عزيزان ومحبوبان من اين داستان مسيح را
پادري ژيرونيمو شوير بپاكيزگي ننوشت
زيرا كه از حدود كتب انجيل بر آمده بسيار چيزها
بيگانه افزود انكه يا نا يقين اند يا دروغ اند يا
ببزرگواري خدا وبه اخلاص دين انجيل مقدس مخالفت
مينمايند بلكه همان چيزهارا آنكه از كتابهاي انجيل مقدس
آورده است آنطور پليد ساخت كه پاكيزگي واثر وقيمت
خودرا تلف كردند بنابرين دراعلي هر روي كاغذ
اين داستانرا آلوده خوانديم تا هيچكس از راه برده
نشود پس خوانندگان را خوب تميز كردن بايد كه ازينها
چه چيزهارا قبول خواهند كرد يعني هر چه بكتب انجيل
مقدس موافقت ميدارد اينرا ياد بكنيد ودر حفظ خدا
بشويد *

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

بسم الاب والابن والروح القدس الاه واحد ۞

مرات القدس

که دران کزارش می یابد داستان احوال عجیب حضرت ایشوع کریستس وبیان بارة تعلیم اسمانی ومعجزای بزرک قدر او ۞

کفتار

اندر خطاب زمین بوس ۞

چون آوازه عجایبات مسیح بلند کردید ودر روی زمین پراکنده شد اکبر پادشاه اندیشه را از بختمندی آرزو جوشید که دیدار مبارک او دریابد پس ایلچی دانا فرستاده وپیغام داد که اکر در ملک من آید نیز پادشاهی در خدمت او باشد ونیز مصور نادره کار همراه ساخته که اکر آن قدسی جناب را سر آمدن نباشد ومیل بدین زمین نفرماید هر اینه این یکتای بی همتا صورت او کشیده برای این آرد تا اورا که بدیکر طور دیدن نمیتوانست باشد که بدین روش به بیند وآرزوی

IN NOMINE

PATRIS, & FILII, & SPIRITVS SANCTI, DEI VNICI.

Speculum Sanctitatis,

In quo exhibetur Hiſtoria rerum mirabilium Majeſtatis Ieſu Chriſti, & manifeſtatio partis doctrinæ cœleſtis & miraculorum maximorum ejus.

PRÆFATIO.

* Inter alloquendum terram oſculare.

QUum fama mirabilium Chriſti divulgata eſſet, & in ſuperficie terræ diſperſa, Agbarum Regem Edeſſæ[1] felicitatis deſiderium coxit, ut conſpectum benedictum ipſius conſequeretur. Legatum itaque ſapientem miſit, & nunciandum dedit: ſiquidem in terram meam venit, dimidium regni in miniſterium ejus erit. Pictorem quoque eximium artificem, comitem fecit, ut ſi illum Sanctiſſimum advenire non contingeret, ſeque propenſum ad hanc terram neget, [2] unicam duntaxat effigiem ejus extrahens, in hunc finem apportaret, ut eum quem alio modo videre non poſſet, contingeret hoc modo videre, & deſiderium

**ſignificat, Regi dicatã eſſe præfationem, quem qui alloquitur, terram oſculari id eſt adorare tenetur.*

[1] i.e. Felicitatẽ eam ſummopere deſideravit.

[2] ad verb. ecce hoc ſimplex ſine multiplici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſuum ſedare. Legatus felicitatem Chriſto ſiſtendi ſe nactus eſt, & nuncium domini ſui tranſegit. Quumque perſpectum eſſet, adventum iſtius Glorioſi in iſtam terram difficilem eſſe, ille ſingularis Magiſter ſeipſum collegit, & omnem ſcientiam ſuam impendens, quantum potuit optimè & præſtantiſſimè extraxit, & lætatus eſt. quum poſtridie collationem faceret, operis ſui eum puduit. at reparatione defectuum ſuorum facta, [1] è pudore exiit, & Deo benedixit. rurſus quum die ſecundo & tertio bene eſſet intuitus, magis erubuit, & opus denuo aggreſſus eſt. adeo ut ter ſimiliter fecerit. Sed quicquid hodie perfectum & integrum vidit, poſtridie defectuoſum & imperfectum reperit. Quum de arte ſua deſperabundus factus eſſet, atque totum ipſum dolor ac pudor invaſiſſet, Dominus Ieſus ſtatus ipſius miſertus eſt, & tempore valedictionis linteum ab ipſo poſtulavit, & ſuper faciem ſuam tranſire faciens, ei tradidit. ille figuram venerandam in eo linteo rectam, & ſine defectu reperit, & voti compos factus eſt, & ad dominum ſuum tulit. Is cum omni honore, & ſumma ſubmiſſione ac lætitia excepit, & in honore ac in cuſtodia habuit: & per hanc in difficultatibus ſuis victoriam nactus eſt. Nunc hanc hiſtoriam propterea attuli, quia, quoniam Rex, mundi aſylum, hiſtoriam perfectionis D. Ieſu, & magnitudinis ejus [2] diverſimodè narrari audiens, [3] deſideravit ut pars benedictorum geſtorum ejus, quemadmodum ſunt, ad aurem Majeſtatis veniret, ex veritatis

[1] *id eſt, deſiit erubeſcere.*

[2] *ad verb. cum diverſitate narrationum.*

[3] *propriè deſiderarunt. ſic de magnis in plurali honoris gratia loqui ſolent.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خودرا فرو نشاند ایلجي سعادت ملازمت دریافت
وپیام خداوند خود کذرانید وچون دانسته شد که رفتن
آن بزرکوار بدان سر زمین دشوارست آن یکانه
استاد خودرا جمع ساخت وهمکي دانش خودرا کار
فرموده از انچه یاراي او بود بهتر وخوبتر کشید
وشادي نمود چون روز دیکر مقابل ساخت از کار خود
خجل شد وچاره تقصیرهاي خویش کرده از شرمساري
برامد وخداي را افرین کرد باز چون روز دوم وسیوم
نیک نکریست شرمسارتر شد وکار از سر کرفت حاصل
که سه بار اینچنین کرد وهر چه امروز کامل وتمام دید
فردا ناقص وناتمام یافت چون از هنر خود مایوس
کردید وسراپاي اورا اندوه وشرمساري کرفت حضرت
ایشوع را بر حال او مهر آمد وهنکام وداع جامه
ازو درخواست وبر روي مبارک کزرانیده بوي سپرد
او صورت کرامي در ان جامه درست وبي تفاوت یافت
وکامیاب کردید وپیش خداوند خود برد او بتمام عزت وبغایت
نیازمندي وشادي بر کرفت وبحرمت ونکاه داشت
وبوسیله او در مهمات خود ظفر یافتي اکنون این قصه
از جهت آن آوردم که چون پادشاه جهان پناه داستان
کمالات حضرت ایشوع وسر بزرکي او باختلاف روایات
شنوده آرزو فرمودند که پاره از خجسته احوال
او چنانچه هست بکوش همایون رسد از حق

جویي

جويي ودانش دوسي باين كمترين دعاكويان پادري
ژيرونيمو شوير كه باستان بوسي روشن پيشاني است
اشارت شد كه هر انچه از كفتار وكردار آنحضرت در
كتب خود داريم بفارسي كزارش دهيم بكمان انكه شايد
همچون كسي كه چهل سال درين شغل بسر برده
وهفت يا هشت سال در اموختن فارسي صرف كرده
اين خدمت را بجا آرم وسعادت اندوزم سراپا دل
شدم وكمر همت بر ميان بستم روزها بسر بردم ودل
از آسايش زندكي وسامان ضروريات بر كرفتم تا فرمايش
ظل الاهي بجا آرم كه احكام مقدس را كم ازين ارجمند
نتوان داشت خاصه در چيزها كه نهفتن آن بر آدمي
زادكان ستمست وپيدا كردن ان عبادت خدا چنانچه رفيل
فرشته بطوبيا پيغبر كفت راز پادشاهان پوشيده
داشتن نيكست اما اسرار الاهي بيان كردن واشكارا
ساختن چيزيي است ستوده وپسنديده همكنان واكر
در آوردن اين كتاب وشبيه ان دير كردم براسي ازين
بود كه چند دفع ترتيب دادم وبطور خود تمام ساختم
ليكن هر بار كه تمام كرده از مسوده بپاكيزكي
آوردم چون فارسي را بكتابهاي لطين مقابله كردم
دل را تسلي نشد وانچه كامل بود ناقص نمود تا
انكه خود را از كار خود خجل يافتم واز كم مايكي ونا
رساي نا اميد شدم پس از دعاي فراوان ونياز بسيار

عنايت

deſiderio, & ſcientiæ amore, huic minimo Concionatorum Patri Jeronymo Xauier,[1] qui in limine oſculi lucidæ frontis eſt, author fuit, ut quicquid de dictis & factis iſtius Domini in libris noſtris habemus, in linguam Perſicam transferremus, [2] ratus fore ut fortaſſis, tanquam vir qui 40 annos in hoc negocio transegi, & ſeptem aut octo annos in diſcenda lingua Perſica occupatus fui, hoc miniſterium præſtarem, & fortunam faventem haberem. [3] plenus animo factus ſum, & cingulum ſollicitudinis lumbis accinxi: dies impendi, & cor ab oblectamentis vitæ, & ordine rerum neceſſariarum ſuſtuli, ut præceptum [4] Regis præſtarem, qui mandata ſancta [5] minus eo æſtimabilia non poteſt habere: præſertim in rebus, quas non revelare hominum filiis injuria eſt, & manifeſtare eas cultus Dei eſt, quemadmodum Raphaël Angelus Tobiæ Prophetæ dixit, Arcanum regum occultum habere bonum eſt: verum myſteria Dei manifeſtare & palam facere, res eſt laudanda & decens omnes. Quod ſi in proferendo hoc ſcripto ejuſque exemplari diu moratus ſum, id revera inde factum, quod aliquoties diſpoſitionem dederim, & in ordinem ſuum perfectum poſuerim. Sed quotieſcunque abſolutum ex lituris in nitorem redegi, ubi Perſicum cum ſcriptis Latinis conferrem, cordi quies non fuit, & quod perfectum erat, defectuoſum videbatur: adeo ut ipſummet operis mei puderet, & ob defectum facultatis & non aſſecutionem deſperabundus fierem. poſt preces multiplices & rogationes multas

[1] *id eſt, qui in bona gratia eſt apud Regem.*

[2] *cum opinione ea quod conveniret.*

[3] *propr. totus quantus quantus à capite ad pedem cor factus ſum.*

[4] *ad verbum, umbra Dei.*

[5] *nempe, ut eorũ gratia cor ab oblectamentis mundi avertere nollem.*

gratia Dei & aſſiſtentia Majeſtatis Regis auxilio fuit. atque hac vice ultima acquievi, & cor firmitatem ſumpſit, adeoque audaciam : &[1] hinc initio facto vera protuli. Voluntas Majeſtatis Ieſu ſit, ut Majeſtatem (nempe regis) & alios auditores (hic liber) oblectet. poſſum dicere, ex his omnibus quæ[2] tempore Majeſtatis regiæ in linguam Perſicam tranſlata fuere, hoc quidem dignum eſſe ob quod[3] ſuperbiat. (quoniam notum non eſt, id alio tempore in Perſicam linguam veniſſe: quia aut Perſicè ſciens linguæ latinæ fuit ignarus, aut qui Latinè ſciebat, Perſicam non intellexit: aut[4] Mecenatem,[5] qualis eſt hic Rex, qui cupidus ſcientiæ eſt, & tantopere ſe eò convertit,[6] Mater mundi non peperit.)[7] quod honorifica acceptione dignum ducat, & tanquam rem, quam poſt laborem magnum, & amorem multiplicem, & ſinceritatem omnimodã hic[8] ſervus protulit, excipiat, imo veluti rem, quę ipſa prodit, benedictum Ieſum fuiſſe qui talia docuit & fecit. Latere non debet, hunc librum in 4 partes eſſe diſpoſitum. In parte prima à tempore nativitatis Majeſtatis Ieſu uſq; ad principium docendi, ſtatus ejus manifeſtatur. in parte ſecunda, ſtupenda & mirabilia ejus, quæ fecit, & pars eorum quæ docuit. In parte tertia mors, & perpeſſiones & moleſtiæ, quas pro ſalute hominum & tranquillitate ipſorum paſſus eſt. In parte quarta modus reſurrectionis ejus ex ſepulchro, & profectio ejus ſupra cœlos. Non ſcripſi quicquid potuiſſem ſcribere: ſed ad cognoſcendum, & notificandum Regi, Sanctiſſimus ille quis ſit, hic modus mihi ſufficiens viſus eſt: ſicut

elephantem

1 propr. cum hoc imine.

2 id eſt, imperante hoc rege.

3 propriè ſuperbiant. plurali numero, honoris gratia. ut ſupr.

4 ad verb. dominũ ſubſidii.

5 ad verb. ſicut Majeſtas.

6 ideſt, terra.

7 ad verb. cui honorem acceptionis dignæ tribuant.

8 ſeipſum per humilitatem indigetat.

عنایت الاهي واقبال حضرت ظل الاهي یاور شد ودرین مرتبه پسین تسلي شدم ودل قرار گرفت بنابرین دلیري وبدین آستان راستان آوردم خواست حضرت ایشوع باشد که حضرت را ودیگر سامعان را خوش وقت سازد میتوانم که بگویم که ازین همه چیزها که در زمان حضرت بفارسي ترجمه شده اند اینست سزاوار انکه بدان نازش فرمایند چون معلوم نیست که در دیگر زمان بفارسي امده باشد یا از انکه فارسي دان از زبان لطین بیخبر بود یا آنکه لطین میدانست فارسي را نمیفهمید یا صاحب اقبالي همچون حضرت که آرزومند دانش باشد واینچنین توجه فرماید مادر گیتي نزاد که این را عزت قبول ارزاني فرمایند وهمچون چیزي که پس از محنت بسیار وشوق فراوان واخلاص تمام این بنده آورده است بر گیرند بل مانند چیزي که همان مي نماید که خجسته ایشوع بود که چنین چیزها مي آموخت ومیکرد پوشیده نماند که این کتاب بر چهار باب ترتیب یافت در باب نخستین از گاه ولادت حضرت ایشوع تا اغاز تعلیم حال او بیان ودر باب دوم معجزهاي وعجایبات او که نمود پاره از آنچه اموخت ودر باب سیوم مرگ او وجفاها ومحنتها که بجهت سلامتي مردم ومحنت ایشان کشید ودر باب چهارم کیفیت برخاستن او از قبر ورفتن او بر آسمان نوشتم آنچه مي توانستم که نویسم اما براي شناختن ومعلوم فرمودن به حضرت که آن قدسي جناب که بوده است این قدر مرا بس نمود چنانچه

فيل را از نشان پاي او بشناسند وشير را از پنجه واكنون
التماس اين فقير آن است كه ازين محنت اندازه آرزوي
خدمت كزاري من بر كيرند ديكر آن كه فرمان شود كه
در محفل قدسي مكرر خوانده شود وچون اينست مايه تعليم
هر نيكوكاري وآرامش دل وعلاج روح كه اكر آن ديكري
مي كفت كه كتابها داروي جانند اين براي جان كرامي ان
حضرت از همه بيشتر خواهد بود كه خود همان حضرت ايشوع
مي فرمايد كه كفتار من داروي جانست وزندكي جاويد
وبجهت افزوني اعتقاد اين چيزها واجب شد كه آكاه
سازم كه بيشتري ازين چيزها از انجيل مقدس نوشتم
واز نوشته ديكران چشم بستم وتا نيك معلوم شود ما
حضر هر سخن در حاشيه اين كتاب نوشتم وتا باساني
يافته شود خلاصه متن نيز در حاشيه مرقوم كرديد
وبعضي ازين سخنان مسيح بدان پايه هستند كه عقل بشري
در ادراك آن عاجز ومدهوش مي شود ليكن اين وامثال
اين چيزها نم در كتاب آينه حق نما كه اكثر آن شده
ونزديك است كه انشا الله تعالي تمام شود بيان روشن يافته
اند ايشوع خداوند حضرت را در حفظ خود دارد وشناساي
خود كه براي سلامتي جان واجب ولازم است بطوري كه
آرزوي اين بندهست كرامت فرمايد در دار الخلافت
اكره بتاريخ پانزدهم اردي بهشت سن هزار وششصد ودوازده
ولادت حضرت خداوند ما اختتام *

elephantem ex veſtigio pedum ejus cognoſcent, & leonem ex planta. Nunc petitio [1] hujus pauperis eſt, ut ex hoc labore menſuram deſiderii mei in officio præſtando æſtimet. deinde, ut mandatum fiat, ut in ſancta congregatione iteratò legatur: idque quoniam hic liber eſt radix doctrinæ omnis juſtitiæ, & tranquillitas cordis, & medicina Spiritus. Si enim id alius quidam dixit, libros eſſe medicinam animæ, hic liber pro anima venerandæ iſtius Majeſtatis præ omnibus id multo magis futurus eſt. ipſemet enim D. Ieſus dicit, Sermo meus medicina animæ eſt & vita æterna. Et ut major fides hiſce rebus adhiberetur, conveniens fuit me indicare, pleraſque harum rerum ex ſancto Euangelio me deſcripſiſſe, & ab aliis ſcriptis oculos clauſiſſe. & ut rectè cognoſceretur, quodnam argumentum ſit ſingulorum dictorum, in margine hujus libri id notavi. & ut facile inveniretur, aſſignatio textus etiam in margine depicta eſt. Quædam autem horum dictorum Chriſti in eo gradu ſunt, ut mens humana in aſſequendis iis impotens & ſtupeſcens ſit. Sed hæc & his ſimilia pretioſa, in libro, Speculum veritatem repræſentans dicto, cujus maxima pars facta eſt & [2] brevi volente ſummo Deo completus erit, explicationem reperiunt. Dominus Ieſus regem in protectione ſua habeat, & cognitionem ſui, quę ad ſalutem animę conveniens & neceſſaria eſt, quemadmodũ deſiderium [3] hujus ſervi eſt, liberaliter largiatur. [4] In loco Chalifatus Agra, æra xv diei [5] Ardibeheſt, anno [6] cIↄIↄ c II à nativitate Majeſtatis Domini noſtri. Finis.

[1] ſeipſum per humilitatem indigetat.

[2] ad verb. prope eſt ut ſit.

[3] id eſt, meum.

[4] id eſt, in urbe imperiali.

[5] nomen menſis reſpondentis Niſan Hebræorum.

[6] pro دواز ده *duodecimo legendum* دواز *ſecundo à. patet ex epilogo, ubi ſic ſcribitur. ut & ex eo quod ibi additur, finitũ fuiſſe hunc librum anno regni Acabar 47. mortuus autem eſt anno hujus ſeculi quarto.*

PARS PRIMA.

DE INFANTIA CHRISTI.

Nativitas Mariæ, & educatio ejus.

QUandoquidem Chriſtus ſine medio viri ex Sancta Maria natus eſt, prima pars à qualitate rerum iſtius Virginis, optimè conſcribitur. Maria ex nobilibus fuit, è ſtirpe Davidis prophetæ. Pater ejus Ioachim, natus ex urbe Nazareth, pertinente ad regionem Galilææ. Matrem ejus Annam nominabant, ex urbe Bethlehem Iehudæ, quæ patria Davidis Prophetæ eſt. Cum [1] ſinceritate omni in urbe Nazareth vixerunt, in juſtitia & cultu Dei, ſecundum legem, quæ per Moſem Prophetam ad filios Iſraël devenit. Divites fuerunt, & opes ſuas ſapienter expenderunt, atque à Deo datum in tres partes diſtribuentes, unam partem ejus pauperibus & viduis fœminis & peregrinantibus Hieroſolymam dederunt. partem pro templo & miniſtris ejus ſervarunt: & aliam pro ſe expenderunt. Hoc modo viginti annos tranſegerunt: & quamvis cauſæ jucunditatis & gaudii eſſent, tamen quia filium non habebant, perpetuo triſtes vivebant, & ad acquiſitionem iſtius fructus benedicti eleemoſynas dabant, & devotionem ac petitionem oſtendebant, Deoq; promiſerunt, ſi nobis filium das, eum cum votis aliis in templum ſanctum portabimus, & ſervitio tuo trademus. Quum autem quotannis ter diebus feſtis

Nomen Patris & Matris Mariæ.

[1] *vel abſtinētia ſumma, utrūq; enim* اخلاص *ſignificat.*

Quomodo opes ſuas expēderint.

A Deo filium petunt.

باب اول

در طفولیت مسیح *

ولادت مریم وپرورش یافتن او ،

چون مسیح بیواسطه مرد از مریم مقدس زاده شد
نخستین پاره از چگونگي احوال آن دوشیزه بهتر
که نوشته مي شود ، مریم از مردم شریف بود از

نام پدر ومادر مریم

نسل داود پیغمبر پدر او شوکین نام زاده شهر ناصره از توابع
ولایت جلیل مادر اورا به انه میخواندند شهر بیت لحم جهودا
که زاد بوم داود پیغمبر است ، باخلاص تمام در شهر ناصره
بسر مي بردند به نیکو کاري وبندکي خدا موافق دیني که
بواسطه موسي پیغمبر به بني اسراییل رسیده بود ، دولتمند بودند

خرج مال ایشان

ومال خودرا دانایانه خرج مي کردند وداده خدارا سه حصه
نمودند یک حصه ازان بفقرا وبیوه زنان ومسافران بیت المقدس
مي دادند وبخش براي پرستش خانه وخادمان آن نکاه مي
داشتند ودیکر براي خود خرج مي کردند ، باین روش
بیست سال کزرانیدند وبا انکه اسباب تنعم وشادماني بود
ما چون فرزند نداشتند دایم غمناک میزیستند ودر طلب
آن ثمره برکت صدقها میدادند وعجز وزاري مي
نمودند وعهد بخدا داده بودند که اکر ما فرزند مي دهي

از خدا پسر مي خواهند

اورا بندرهاي دیکر بعبادت خانه پاک مي بریم وبه بندکي
تو مي سپاریم ، وچون هر سال سه مرتبه در روزهاي عید

موافق دین خود بعبادت خانه بیت المقدس نذرها میبردند
روز عید پرستش خانه در بیت المقدس آمده بودند شوکین
تحفهای خود چنانکه معتاد بود بعبادت خانه برد همچون
دیگر کدخدایان ایسه کار بزرگ کاهنان بهم بر امد وباز
گردانید وگفت خدا که در چندین سال بشما میوه
برکت نداده است البته یک آلودگي باطن داشته باشید
که خدا بسبب آن از شما نا رضامندست این گفت واز
پیشگاه خود به بیحرمتي تمام دور کرد شوکین ازین
شرمساري وخجالت رو بصحرا نهاد وبخانه نرفت همانجا
در شبانان خود مي بود وتنها شده بتمام عجز وشکستگي
خدارا بندگي کردي وانه از دیدن بي عزتي که بر شوکین
رفت واز مفارقت او در دوچندان غم افتاد این در بیت
المقدس واو در صحرا اندوه ناک بسر مي بردند اما در
عبادت خدا کمي نمیکردند بلکه افزودند همچون آنانکه محتاج
ترند وخدا که علاج درماندگان است نالش بشنید وفرشته
نوراني پیش شوکین فرستاد که بدو مژده دهد که خدا عاجزي
ترا قبول کرد ونظر رحمت بر گریه تو وصدقهاي تو انداخت
وآن صبري که کردي پسندیده افتاد مرا فرستاده است تا
ترا تسلي کنم وبشارت دهم که خدا ترا یک دختر از انه
خواهد بخشید واورا مریم نام خواهي کرد آن دختر از گاه
پیداي در شکم بر از روح القدس خواهد بود وعده خود را بجا
خواهید آورد تا در عبادت خانه از مردم جدا برید ودر بندگي

خدا

رانده شد پدر مریم

خبر میدهد فرشته از دختر

ſecundum legem ſuam in templum Hieroſolymitanum vota ferrent, & die feſto ad templum Hieroſolymam veniſſent, Joachimus munera ſua, quemadmodum ſolitus erat, in templum portavit, ſicut alii patres familiarum. Iſſachar princeps Sacerdotum in iram aſcendit, eumque amovit, & dixit: Quia Deus tot annis vobis fructum benedictum non dedit, omnino aliquam pollutionem occultam habetis, ob cujus cauſam Deus vos gratos non habet. hoc dixit, & à præſentia ſua cum ignominia ſumma ejecit. Joachim ob hanc ignominiam & pudorem faciem rus verſus poſuit, & domum non ivit. ibi inter paſtores ſuos fuit, & ſolus exiſtens cum ſumma devotione & contritione Deo ſerviit. Et Anna, quia vidit dedecus quod Joachimo evenerat, & ob diſceſſum ejus, in duos tantos dolores incidit. Hæc Hieroſolymis, ille ruri triſtes degerunt. verumtamen in cultu Dei non deficiebant, ſed addebant, ſicut illi qui egentiſſimi ſunt. Et Deus, qui medicina debilium eſt, clamorem audivit, & Angelum lucidum ad Joachimum miſit, ut eum certiorem redderet, dicens, Deus devotionem tuam acceptam habuit, & oculum miſericordem ſuper fletum tuum & eleemoſynas tuas conjecit, & illa patientia quam exercuiſti, convenienter cecidit. Me mittit, ut te conſoler, & annunciem, Deum tibi filiam unam ex Anna largiturum, & eam Mariam nominabis. illa filia à tempore conceptionis in utero plena ſpiritus ſancti futura eſt. promiſſionem veſtram præſtabitis, ut in templum ab hominibus ſeparatim portetis, & in cultu

Abactus fuit pater Mariæ.

Annunciat Angelus de filia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Dei educetur. Magna futura eſt. & recordare, homines magnos plerumq; [1] quum nulla ſpes eſſet natos fuiſſe: ut Iſaac, Iacob, Ioſeph, [2] Simſon & Samuel. Ob hanc cauſam Deus voluit, hanc filiam in ſenectute veſtra naſci, eo tempore quum ſpes veſtra defeciſſet. Et ut ne dubites de eo quod tibi dico, urbem verſus ambula. Nam in porta [3] Aurea, id eſt auro obducta, uxorem tuam reperies, ad quærendum & inveſtigandum te venientem. & ubi te videbit, læta & admirabunda erit. Hoc dixit, atque ex oculis ejus abſens factus ad Annam venit, eamq; eodem nuncio læto, etiam ſpei plenam reddidit: & addidit, ex iſta filia tua Chriſtus reſtaurator mundi naſcetur. & ad maritum mittens, ipſe inviſibilis factus eſt. Anna præ lætitia ad quærendum maritum aſcendit. in eadem porta ſummo cum gaudio ſe mutuo invenerunt, & domum ſuam venerunt, & poſt aliquot dies ad urbem Nazareth, quę patria ipſorum erat, iverunt. ibi die Iovis, computo menſis Decembris, qui reſpondet decimo ſexto menſis Deima, Anna concepit, & poſt novem menſes die Veneris, octavo menſis Septembris, qui eſt undecimus menſis Siaheriurma, filiam protulit. Hominibus admiratio & lætitia obvênit. Nomen iſtius filiæ Mariam fecerunt. & hoc vocabulum aliquot ſignificationes habet: Alta, Maris amaritudo, Magiſter ſive Dominus maris. Hoc die quo Sancta Maria nata fuit, Chriſtiani feſtum celebrant. Primi id non fecerunt, quia voluntas Dei hac in parte nota ipſis non erat. Verum Deus eam manifeſtavit eo modo qui dicetur. Vir quidam

[1] *ad verb. in ſtatu deſperationis.*

[2] *in autore eſt Sinſan.*

[3] *In Perſico eſt Latina vox* اوريا aurea. *quaſi Angelus Latino vocabulo portam iſtam nuncupaſſet. ridiculum.*

Nativitas Mariæ & feſtum ejus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خدا پرورش یابد، بزرگ خواهد بود و یاد دار که مردم بزرگ
بیشتر در حالت نومیدی متولد شده اند مثل اسحاق
و یعقوب و یوسف و هنسان و شمویل باین واسطه خدا خواست
که این دختر در پیری شما تولد یابد وقتی که امید
شما کمتر شد و تا شک نداشته باشی در آنچه ترا می
گویم بجانب شهر راهی شو که در دروازه اوریا یعنی
زر اندوده کوچ خود را خواهی یافت که در جست وجوی
تو می آید و چون ترا می بیند شاد و شکفته می شود این گفت
واز چشم وی غایب شده پیش انه رفت واورا بهمان
خبر خوش نیز امیدوار ساخت وهم گفت ازان دختر تو
مسیح چاره عالم پیدا خواهد شد و پیش شوهر فرستاده خود
نا پدید شد انه از خوشحالی در جستن شوهر برامد در همان
دروازه بتمام خوشی یک دیگر را دریافتند وبخانه خود آمدند
وبعد از چند روز بشهر ناصره که وطن ایشان بود رفتند
همانجا روز پنجشنبه بتاریخ ماه دزنبر موافق شانزدهم
دی ماه انه بار گرفت وپس از نه ماه روز جمعه هشتم
ماه ستنبر یازدهم شهریورماه دختر آورد مردمان را تعجب
وخوشی روی داد نام آن دختر مریم کردند واین لفظ
چند معنی دارد بلند دریای تلخی استاد صاحب دریا،
درین روز که مریم مقدس زاده شد نصرانیان عید می کنند
اول نمیکردند از انکه رضای خدا درین باب معلوم ایشان
نبود اما خدا ظاهر ساخت بطوری که گفته می شود مردی

ولادت مریم وعیدش

از

از خدا پرستان در صحرا مي بود وپیوسته در عبادت الاهي
میگذرانید این مرد هر سال در هشتم روز از ماه ستنبر
یک نغمه شادي عجیب در آسمانهـا مي شنید روزي
فرشته را پرسید که سبب این نغمه وشادي سرایي چیست
او جواب داد که درین روز مریم مادر مسیح زاده شده است
آن مرد ازین قصه خبر داد. وبعد از تفحص کتابهـا یافتند
که براسي در همین روز متولد شده است واز ان وقت
بر حصت پاپه اینوه سینسو چهارم در سال هزار ودوصد
وپنجاه از ولادت مسیح عید کردن عالم فرمود وسبب آن
بود که بعد از مردن پاپه سلستین چهارم همه کردیاس
جمع شدند که پاپه دیگر بجاي او نصب کنند بهیچ طریق
رایهـا موافق نمي امد وکارکر نمیشد یک سال وهشت ماه
درین کذشت کردیاس ودیگر نصرانیان بسیار دلکیر
وغمناک مي بودند یکي کفت عهد کنیم که انکه پاپه شود
بفرماید که در روز تولد دوشیزه مقدس همه نصرانیان عید
کنند وهشت روز بشادي کزرانند تـا درین کار مددکاري
کند اینچنین قرار یافت وهمین که این پیمان بسته شد بر
اینوسینسو چهارم رایهـا اتفاق کرفت واورا پاپه کردند
واو این عیدرا اواج داد، خجسته مریم چون سه ساله شد
در روز جمعه تاریخ بیست ویکم ماه نونبر موافق بیست
ونهم آبان اورا بـا دیگر نذرهـا پرستش خـانه برده
بخدا سپردند تادر جاي خاص در هما عبادت خانه با دیگر

[4] religioſus in deſerto erat, & continuò cultui Dei vacabat. Hic vir quotannis octavo die menſis Septembris melodiam quandam gaudii admirandi in cœlis audiebat. die quodam Angelum interrogavit, cauſa hujus melodiæ & gaudii Muſices quænam eſt? Is reſpondit: quia hoc die Maria mater Chriſti nata fuit. ille vir hanc hiſtoriam narravit. & poſt inveſtigationem librorum repererunt, revera eodem die natam fuiſſe. Ab iſto tempore inita ratione, Papa Innocentius quartus anno milleſimo ducenteſimo quinquageſimo à nativitate Chriſti feſtum facere mundo præcepit. Cauſa ejus fuit, quod poſt mortem Papæ Cæleſtini quarti omnes Cardinales convenerunt, ut Papam alium in locum ejus ſufficerent. nullo modo ſuffragia convenerunt, neq; quicquam effectum fuit. annus unus & octo menſes in eo tranſierunt. Cardinales & alii Chriſtiani admodum turbati animo ac triſtes fuerunt. Vnus quidam dixit, fœdus faciamus, ut qui Papa futurus eſt, præcipiat ut die nativitatis Sanctæ Virginis omnes Chriſtiani feſtum faciant, & octo dies in gaudio tranſigant: ut hoc modo negocium promoveret. ita decretum eſt. & ſimul ac hoc pactum concluſum eſſet, ſuper Innocentium quartum ſuffragia conſenſerunt, eumque Papam fecerunt, & ille huic feſto ſolemnitatem dedit. Benedicta Maria quum trium annorum eſſet, die Veneris, computo viceſimi primi menſis Novembris, qui reſpondet viceſimo nono Abanæ, ipſam cum aliis votis in templum portatam Deo tradiderunt, ut in loco [5] peculiari in [6] ipſo templo cum cæteris

[4] *prop. Dei cultor.*

[5] *Sanctum Sanctorum videtur innuere.*

[6] ها *pro* هان *vſitata apocope.*

filiabus nobilibus educaretur, & à bonis fœminis, quæ huic operi vacabant, inſtitueretur, donec adoleviſſet. Quum in portam templi veniſſent, Iſſachar cum reliquis Sacerdotibus pro more ſuo ſupra portam aſcendit. illa porta altitudinem quindecim graduum habebat. eratque ſtabilis iſte ritus, ut quum infantem deferrent, ſuper ſingulum gradum ubi pedes conſiſtebant, Sacerdotes unum caput ex Pſalmis legerent. at hic infans, ſimulac pedes ſuper gradum primum poſuit, manum iſtius viri, qui ipſam tenebat, extendit, & abſque ut verſus ullum latus reſpiceret, uno ordine in ſummum aſcendit, nec uſquam conſtitit. omnes attoniti fuerunt. Mater & Pater munera pro more obtulerunt, eamque portarunt in templum. filias enim, ad præſtandum promiſſum, templo illi tradebant, ut Deo ſervirent. Benedicta Virgo, quantumcunque paucorum annorum eſſet, tamen ut [1] annoſa cultui Dei vacavit, & propoſitum firmum apud ſe fecit, ut loco Matris & Patris omnes res Dei haberet, & [2] placando Deo, ſupra quam modus ejus ferebat, ſtuduit. à Deo petitione multa auxilium hujus rei poſtulavit, ut ipſum ſupra res omnes amaret, & cor ſuum à rebus mundi purum teneret. Perpetuo cum devotione & petitione à Deo ſalutem hominum poſtulavit, & adventum Meſſiæ deſideravit. apud Deum, ſemper in cultu fuit: & apud homines, humiliter oculos ſuper terram tenuit, multum ſilens, multum patiens. ſine occaſione convenienti verbum non loquebatur. Sodalibus [3] libenter miniſtravit. Se præ omnibus contemptam [4] habuit. integritatem

Portant Mariam in templum.

Mariȩ educatio & vivendi modus.

[1] *ad verb. cocta annis.*

[2] *vel barbarè, contentando Deo.*

[3] *ad verb. cum guſtu.*

[4] *propr. vidit, i. videbatur ſibi præ omnibus vilis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

دختران اصیل تربیت یابد واز نیک زنان که درین کار
مقرر بودند تعلیم گیرد تا زمانی بالغ شود ، چون بدر
عبادتخانه رسیدند ایسهکار با دیگر کاهنان برسم خویش

میبرند مریم را بهیکل

بالای در بر امد آن در بلند پانزده پایه داشت وقاعده
آن بود که چون طفل را می آوردند بر هر پایه که قدم
ماندی کاهنان یک باب از زبور میخواندند اما این طفل
همین که قدم را در پایه اول نهاد دست آن کسی که اورا
گرفته بود کشید وبی انکه نگاهی بهیچ جانب کند یک
مرتبه بالا برامد وهیچ جا نه ایستاد همه حیران شدند مادر
وپدر تحفهای موافق روش گذرانیدند واورا بردند بخانه
که دختران را بجهت وفای عهد بدانخانه می سپردند تا خدا
را بندگی کنند ، خجسته مریم هرچند که خوردسال بود اما
چون پخته سالان بعبادت خدا مشغول ساخت ونیت درست

تربیت وسیرت مریم

با خود کرد که بجای مادر وپدر همه چیز خدارا داشته باشد
ودر خشنودی خدا زیاده بر انچه مقدور او بود کوشش می
کرد از خدا بزاری بسیار توفیق این میخواست که اورا بر
همه چیز دوست داشته باشد ودل را از چیزهای دنیا پاک
دارد ، پیوسته بعجز وزاری از خدا سلامتی مردم خواستی
وآرزوی آمدن مسیح کردی بخدا همیشه در بندگی بود وبا
خلق در فروتنی چشم بر زمین داشتی بسیار خاموش بسیار
متحمل بی تقریب پسندیده سخن نمیگفت هم صحبتان
را بذوق خدمت کردی خودرا از همه حقیر دیدی جمال

دختري را دوست میداشت محبوب وعزیز همه بود وهمه حیران
میبودند از دیدن چندان نیکویي درو که در خوردسالي
چندان کارهـــا در پیراستن خویش میکرد که اکر کسي
در پیرانه سري کند مردم را بحیرت برد ، وقت را همچنین
قسمت کرده بود که پاس اول در پرستش خدا وتصور چیزها
الاهي بسر برود وپاس دیکر بکزراند بکارهاي که
بدست تعلق دارند همچون دوختن وشستن چیزهاي
پرستشخانه وخوردني نیز درین دو پاس میخورد بتمام پرهیز
کاري وبیشتر اوقات از آسمان براي او روزي آوردي ودیکر
وقت درخواندن کتابهاي مقدس بسر بردي چون آیات آمدن
مسیح وآموختن او راه سلامتي مردم در نظر او مي آمد بسیار
خوشحال مي شد ومکرر میخواند ومي کفت اي کاش من داه
آن زن باشم که مسیح فرزند او خواهد بود اکثر شب بیدار
مي بود ودر فکر اسرار خداي مي کزرانید واندك غنودي
چندان دوستدار عصمت بود که بي انکه پیشواي درین
کار داشته باشد بخدا وعده کرد که اورا بجمال دختري
وعصمت پیوسته بندکي کند ، این عهد وطور زیستن که او
قرار داد چیزي بود که تا این زمان بوقوع نیامده بود اول زني
است که بخدا عهد کرد که جمال دختري نکاه دارد ، وهر کاه
کسي اورا مي ستود او آن ستایش را بخدا راجع کردي وهمیشه
بر زبان او کراسپس معرفت یعني شکر بخدا وبهمین
لفظ سلام میکرد از ان باز این روش سلام در تارکان

Virgineam amavit. dilecta & honorata omnibus fuit. & omnes attoniti erant, quod viderent tantam bonitatem in ea. In tenera enim ſua ætate talia opera proprio ſuo motu faciebat, quæ ſi quis in Senectute præſtaret, homines in admirationem raperet. Tempus ita diſtribuit, ut partem primam cultui Dei & contemplationi rerum divinarum traderet: partem aliam tranſigeret in operibus [2] manualibus, qualia ſunt ſarcire, & lavare res templi. cibum quoque in his duabus [3] partibus ſumebat cum ſumma temperantia. & plurimo tempore è cœlo ipſi cibus afferebatur. reliquum tempus legendis libris ſacris impendit. Quum ſigna adventus Meſſiæ, quodque ipſe doceret ſalutem homines, in mentem ipſi venirent, multum lætabatur, & iterato clamabat ac dicebat: ô utinam ego Ancilla iſta mulier ſim, cujus Meſſias filius futurus eſt. plurimam noctis partem vigilans erat, & in cogitatione myſteriorum Dei tranſigebat, parumque requieſcebat. Adeo amans caſtitatis fuit, ut, abſque quod præeuntem ullum in hoc opere haberet, Deo votum fecerit, ſe ipſi integritate Virginis & caſtitate perpetua ſerrituram. Hoc votum & modus vivendi quem illa firmiter propoſuit, res fuit quæ ad hoc uſque tempus uſu non venerat. prima fœmina fuit quæ Deo votum fecit, ſe integritatem Virginis ſervaturam. Quandocunque quis eam laudabat, ipſa iſtam laudem ad Deum referebat, & ſemper ſuper linguam ejus [4] gratias veniebat, id eſt, Gratia Deo: atque eadem illa dictione ſalutabat. ab eo tempore hic mos ſalutandi inter præcipuos

[2] *ad verb. quæ in manu ſuſpenſionem habent, i. quæ à manu pendent.*

[3] *partes temporis jam dictas intelligit.*

[4] *Latinam vocem exprimit, quaſi virgo dixiſſet Latinè, Gratias.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& religioſos [1] Chriſtianorum manet. In eodem illo templo ſacro fuit, donec tredecim annos nata fuit. voluerunt eam bono cuidam ex conſanguineis ſuis matrimonio jungere. non conſenſit, & in cauſa neceſſitatis votum ſuum manifeſtavit. Zacharias & alii Sacerdotes, quum viderent hujuſmodi caſtimoniam, & votum novum quod unquam non viderant, admirati ſunt, & in cogitationem longam inciderunt. Et quando quidem ſciebant, nativitatem Meſſiæ ex Virgine futuram, apud ſe cogitarunt: [2] fortaſſe hæc filia eſt electa in matrem ejus, cujus tantam exſpectationem habemus. Summus Sacerdotum omnes doctores convocavit, & quæſivit, quid in hoc negocio utile eſſet, & quid conveniret facere. Et quum nihil ſtatueretur, ad Deum ſuum ſe converterunt, ut quicquid à parte Dei ſuper ea manifeſtaretur, negocium declaratum eſſet. Uni cuidam divinitus inſpiratum eſt: Etſi virgo Deo hoc votum habet, tamen voluntas Domini de hac re eſt, ut ei patrem familias faciatis. rurſus in cogitationem inciderunt, quid conveniret facere. Deus dixit, omnes viri ex ſemine Davidis, qui patres familias non ſunt in templum conveniant, & quiſque baculum in manu [3] portet: & cujus baculus aperietur & flores faciet, illum Mariæ patrem familias facite. ita factum. Inter eos unus fuit nomine Ioſeph filius Iacobi filii Mathan. ille quoque venit, & baculum ſuum ſicut reliqui portavit. & quum à precibus ceſſarunt, tunc baculus Ioſephi floruit. cognoverunt itaque voluntatem Dei eſſe, ut filia huic perſonæ jungeretur non alii.

Ioſeph

[1] *propr. Ieſuanorum, ſic alibi ſæpe.*

[2] *ad verb. convenit ut hæc ſit. deſcriptio paſſim eſt adverbii fortaſſe.*

[3] *legendum puto* بيارد

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

وعابدان عیسویان مانده است ، در همین عبادتخانه مقدس
می بود تا انکه سیزده ساله شد خواستند که اورا نیکی از
خویشان خود نسبت کنند راضی نشد وبحکم ضرورت عهد
خودرا ظاهر کرد وذکریا نام ودیگر کاهنان از دیدن
این طور عصمت وعهد نو که هرگز ندیده بودند در تعجب
شدند ودر اندیشه دراز افتادند وچون دانسته بودند که
تولد مسیح از دوشیزه خواهد بود می اندیشیدند شاید که
این دختر بر گزیده شده باشد بمادری آنکه چندان انتظار
او داریم ، بزرگ کاهنان همه دانایان را جمع کرد وپرسید
که درین کار مصلحت چیست وچه باید کرد وچون بهیچ
چیز قرار داده نشد بخدای خود متوجه شدند که هر
چه از جانب خدا پدید آید برو عمل نموده شود بر یکی
الهام شد اگر چه دوشیزه بخدا این عهد دارد اما رضای
خداوند درینست که اورا کدخدا کنید باز در فکر
افتادند که باید کرد خدا فرمود که همه مردان از ذات
داود که کدخدا نشده باشد در پرستش خانه فراهم شوند
هر کدام عصای در دست بیاورد وانکه عصای او بشکفد
وگل کند اورا بری کدخدا کنید اینچنین شد در میان ایشان
یکی بود یوسف نام پسر یعقوب بن متان او هم آمد وعصای
خویش مثل دیگران آورد وچون از نماز فارغ شدند ناگاه
عصای یوسف گل کرد پس دانستند که خواست خدا
اینست که دختر باین شخص پیوند گیرد نه بدیگر ،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خوي يوسف

يوسف از همان ذات بود كه دختر يعني از نسل داود پيغمبر
چنانچه كفته شد تهي دست بود نجاري كردي وهمان
قدر كه اورا پسند كند بدست آوري در چهل سالكي
كدخدا كرديد درين مدت خودرا بصحبت زنان نيالوده بود
اكر چه كدخدا شد بمريم مقدس اما بياوري خدا آنچنان
دلنشين او كردانيد كه او نيز بخدا عهد داد كه تا زنده
است خودرا همچون مريم نكاه دارد وبرادرانه زندكاني
كردند زنان شوهري در ميان نيامد ازين روي اورا مصوران
بصورت پيري مي نكارند نه از كهن سالي وپيري او
وكرامتي كه دران عصا ظاهر شد اورا بيشتر بعصاي شكفته
تصوير مي كنند مردي بود پاكيزه باطن بزرك پيش
خدا چنانكه از بزركي بركزيده شد براي همراهي آنچنان دختر
مقدس وبراي آنكه مسيح رستكاري دهنده عالم
وچشمه عصمت در خانه او تولد يابد، حكمت دركدخداي

سبب عروسي مريم

دختر كه معلوم توان كرد آنست كه چون خواست
خدا بود كه پسر از مريم متولد شود اكر شوهر نميداشت
مردم برو بهتان ميكردند خدا نخواست كه تا هنكام
روشن شدن حقيقت وراستي عصمت تهمت آلوده باشد
ديكر آنكه چون مسيح فرزند او خواهد بود وباين
سبب محنتها خواهد كشيد ويكجا قرار نخواهد كرفت
بلكه بيشتر اوقات دركردش وپريشاني خواهد كذرانيد
اورا بصحبت مرد احتياج نخواهد شد وهمراهي دختر

برد

Ioſeph ex eadem ſtirpe erat ex qua filia, nempe ex proſapia Davidis prophetæ, quemadmodum dictum fuit. [1] Inops fuit; artem fabrilem exercuit, & quantum ipſi ſufficeret [2] acquiſivit ſibi. quadrageſimo ætatis anno pater familias factus eſt. Interea ſe conſortio mulierum non polluerat. Quamvis pater familias Sanctæ Mariæ factus eſſet, tamen aſſiſtentia Dei adeo cor ſuum ſedatum reddidit, ut ipſe quoque Deo promiſerit, ſe dum viveret, ſeipſum, ad inſtar Mariæ, cuſtoditurum. Fraternam vitam egerunt: uxoralis maritatio non intervênit. hinc vultum ejus pictores figura ſenis exornant, non ob vetuſtatem annorum & ſenectutem ejus. Et venerabilitatem quæ in iſto baculo apparuerat ipſi, plerumque baculo flores aperiente effingunt. Vir fuit intimè ſanctus, magnus coram Deo: adeo ut ob magnitudinem electus fuerit in comitem tam Sanctæ Virginis, & ut Chriſtus Servator mundi ac fons ſanctimoniæ domi ejus naſceretur. Cauſa cur patri familias commiſſa ſit virgo, quam notam liceat reddere, hæc eſt, quoniam voluntas Dei fuit ut filius ex Maria naſceretur, ſi maritum non habuiſſet, homines eam ignominia affeciſſent. Noluit Deus, ut, uſque ad tempus quo illuceſceret certitudo & veritas ſanctimoniæ ejus, ſuſpicione pollueretur. Deinde, ut, quoniam Chriſtus filius ejus futurus eſſet, & ob hanc cauſam moleſtias eſſet paſſura, & in uno loco conſtans non eſſet manſura, ſed plurimum temporis in circumeundo & vagando impenſura, ipſi ſocietatis viri indigentia non foret. comitari autem Virginem

Conditio Ioſephi.

[1] *ad verb. vacuus manu.*

[2] *legendum puto* آوردي

Cauſa deſponſationis Mariæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

virum peregrinum, hominibus [1] ſomnium non fuiſſet viſum. Adde, quod voluerit Deus, per hanc patris familias habitionem arcanum Meſſiæ Diabolo occultum manere, qui ex Scripturis jam ante cognoverat, nativitatem ejus ex Virgine eſſe. & ob hanc cauſam, [2] poſtquam illa patri familias commiſſa fuit, veniam non eſt nactus in domum Mariæ intrandi. adeo ut propter has & alias utilitates, [3] voluntas Dei ſuper patris familias habitionem venerit. & quoniam benedicta Maria etiam ex Deo cognovit, ſc., id quod intentū tuum eſt per deſponſationē, è manu non elabetur, ſed idem ille maritus [4] obſequens & complacentia deſiderii tui futurus eſt, conſenſit & in domum Ioſephi ivit. Diebus aliquot Hieroſolymæ in eadem domo fuerunt. Poſtea in urbem Nazareth, quæ patria Ioſephi erat, venerunt. & quamvis abundantiam mundanam tantam non habuerunt, tamen mundè & unanimiter & amabiliter, ſecum invicem vitam egerunt. Maria filia fuit mediocris ſtaturæ, triticei coloris, extenſa facie. Oculi ejus magni & vergentes ad cæruleum. capillus ejus aureus. Manus & digiti ejus longi. pulchra forma. in omnibus proportionata. loquela ejus admodum conveniens. proſpectus ejus ex vultu verecundus & honeſtus. amictus ejus pauperculus & mundus. tanta gloria & Majeſtas in [5] forma ejus apparebat, ut improbus [6] terribilis, quum in faciem ejus viſus inciderat, ſeipſum collegerit & retraxerit, & vir alius factus ſit. ob bonitatem, & ſuavem conditionem & humilitatem, eam omnes amabant, & laudabant,

&

Forma Mariæ.

[1] *id eſt, non tanquam ſomnium contemſiſſent, ſed ut in rem ſeriam animadvertiſſent.*

[2] *fortaſſe legendū* بعد از كدخدايي او

[3] *id eſt, Deus hanc deſponſationem voluerit.*

[4] *lego* تابع

[5] *pro* چره *legendum puto* چهره

[6] *propr. attonitum reddens cor, qui aliorum corda terrebat.*

برد بیگانه مردم را خواب نمود ، دیگر آنکه خدا خواست
که باین کدخدایی سر مسیح از شیطان پوشیده ماند که
از کتب پیش دانسته بود که تولد او از دختریست
وازین جهت بعد ازو کدخدایی رخصت نیافت که بخانه
مریم درآید حاصل که برای این ودیگر مصلحتهای
خواست الاهی بر کدخدایی رفت وچون خجسته مریم نیز
از خدا دانسته بود که آنچه مقصود تست بکدخدایی
از دست نمیرود بلکه همان شوی قانع ورضا جوی
تو خواهد بود راضی شد وبخانه یوسف رفت ، روزی
چند در بیت المقدس همخانه بودند بعد از ان در شهر
ناصره که وطن گاه یوسف بود رفتند وهر چند فراخی
دنیوی چندان نداشتند اما از روی پاکیزگی
وموافقت ومحبت بهمدیگر زندگانی میکردند ، مریم — حلیه مریم
دختری بود میانه بالا گندم گون کشیده رو
وچشمهاش کلان ومایل بکبودی مویش طلا رنگ
دست وانگشتان دراز خوش صورت در همه چیز
متناسب گفتارش بغایت ملایم نگاهش از روی
شرم وآزرم لباسش فقیرانه وپاکیزه چندان بزرگی
وشکوه در چهرهٔ او پیدا بود که بدکار پریشان دل
را که بر روی او نگاه می افتاد خودرا جمع کردی
وکشیدی ، وکس دیگر شدی از خوبی وخوش خویی
وتواضع اورا همه دوست میداشتندی ومی ستودند

وبزرك مي انديشيدند آخر سخن در ظاهر وباطن آن بود
كه از خوبي وسزاواري مادري مسيح كزيده شد،

پيدايش مسيح در شكم ٥

چون خانه ساخته شد خداي خواست كه خداوند
خانه بيايد وچون دختر بسر حد مادري رسيد يعني كه سيزده
ساله وشش ماهه شد خداي تعالي ديكر نخواست كه امدن
لوقا فصل اول
مسيح بدير كشد وتا اورا از امدن او خبر دهد
وخشنود سازد بدين كه مسيح پسر او خواهد بود فرشته
را از آسمان بدين خبر پيش او فرستاد درين هنكام كه
دختر مقدس در خلوتخانه مي بود در شهر ناصره در
ولايت جليل فرشته جبرييل نام پيش او امد كه چون
مسيح بـــي پدر شدني بود خدا خواست كه فرشتـه
از امدن او اكاهي بخشد نه آدمي وچون كار اين همه بزرك
بود از فرشتهاي بزرك آسماني يكي را باين مژده فرستاد
چنانكه از نام او يافته مي شود جبرييل يعني قدرت خدا،
وبودن دوشيزه در شهر ناصره بي حكمت نبود كه ناصره
يعني كلستن وازان دوشيزه همچون از عصاي كل تمام
خوبي بر امد چنانچه ايشعيا پيغمبر ازين خبر داده بود
وترجمه سخن او اينست شاخ راست از بيخ
ششي سر بر زند وازان شاخ كلي پيدا شود كه در
ان روح خداوند قرار كيرد اين شهر ناصره در ولايت

&c magna cogitabant. Poſtremo, ſermo palam & clam iſte erat, ob bonitatem & dignitatem, in Matrem Meſſiæ eſſe electam.

Conceptio Chriſti in utero.

Quum domus eſſet confecta, Deus voluit Dominum domus venire. & quoniam filia ad extremum terminum maternitatis venerat, id eſt, quum tredecim annos & ſex menſes nata eſſet, ſummus Deus noluit amplius adventum Chriſti differre. & ut ipſi hunc adventum indicaret, eamque contentam redderet de eo quod Chriſtus filius ipſius futurus eſſet, Angelum è cœlo ad hoc nuncium ad ipſam miſit. Hoc tempore quum ſancta Virgo in receſſu domus eſſet, in urbe Nazareth, in ditione Galilææ, Angelus nomine Gabriel ad eam venit. Quoniam enim Chriſtus ſine copulatione patris ortus eſt, voluit Deus Angelum de adventu ejus indicium dare, non hominem. Et quoniam opus hoc totum magnum erat, ex Angelis maximis cęleſtibus unum ad hoc nuncium miſit: ſicut ex nomine ejus [1] colligitur, Gabriel, id eſt, potentia Dei. Quodque fuerit Virgo in urbe Nazareth, ſine cauſa non eſt factum. Nazareth enim ſignificatione flos eſt. & ex iſta virgine tanquam ex ſtipite Chriſtus flos ſummæ bonitatis egreſſus eſt. Quemadmodum Eſaias Propheta de hoc prædicavit, & interpretamentum ſermonis ejus hoc eſt: ſurculus verus ex radice Ieſſe [2] exſurget, & ex illo ſurculo flos naſcetur, in quo ſpiritus Domini habitabit. Illa urbs Nazareth in ditione

[1] *ad verb. invenitur.*

[2] *ad verb. caput ſurſum verberabit.*

Galilææ erat, quæ ſignificatione circuitio eſt. eo innuitur, fore ut ab adventu Meſſiæ mundus verſus Deum iterum convertatur, & peccatores innumeri ad Creatorem ſuum redeant. Quo tempore Gabriel è cœlo deſcendit, ſolus non venit, ſed cum Angelis multis. Verum ubi virgo erat, ipſe ſolus comparuit. Virgine in receſſu domus ſuæ concluſa, in negocio cultus Dei dejecta, in mentem aſcendit illud dictum Eſaiæ, cujus argumentum hoc eſt: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, [1] quatenus virgo illa virgo eſt, & nomen iſtius filii Emanuel erit, cujus interpretamentum eſt Deus noſter nobiſcum. ac multum videre Virginem iſtam beatam deſiderabat, & dicebat, Vtinam famula ejus viliſſima eſſem. & corde ſuo iſti matri mille laudes faciebat. & emolumenta quæ ex eo filio mundo ventura eſſent, ob oculos habebat. Virgo in hac cogitatione erat, quum repente Angelus Gabriel per januam intravit forma viri juvenis, pulchræ faciei, mundus, plenus gloria, plenus luce. [2] ſuper genua ſtetit, & oculos in terram defigens, admirando vultu devotè ſalutavit, & dixit, Pax tibi ô plena gratia: Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. Virgo ex viſis & auditis obſtupuit, & cogitabat, quid rei eſt hæc ſalutatio? Hæc obſtupefactio non inde quod vidiſſet & audiviſſet Angelum orta eſt, nam jam antea ſæpe angelos viderat: ſed quod vidiſſet humilitatem & demiſſionem, quam in eo ſermone exhibuerat, & quod audiviſſet verba, quæ cum tanto honore ipſi dixerat. adeo ſibi in oculis ſuis vilis viſa eſt, ut,

[1] *ad verb. ſtatu eo quo.*

[2] *id eſt, in genua procidit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

جلیل بود که معني کردش است درین اشارتست باین که از
امدن مسیح عالم بجانب خدا باز مي کردد وکنه کاران
بیشمار بخالق خود رجوع مي کنند، وقتي که جبرییل از
آسمان فرود امد تنها نیامد بلکه با فرشتهاي بسیار اما جاي
که دوشیزه بود خود یک تنه ظاهر شد، دوشیزه در خلوتخانه
خود بسته در مشغولي پرستش خدا فرو رفته در فکر بلند
ان سخن ایشعیا که مضمون او اینست هر اینه دوشیزه بار
کیرد وزاید پسر حال انکه ان دوشیزه بکرست ونام ان پسر
عمانویل خواهد بود که ترجمه آن باشد خداي ما با ما وبسیار
آرزوي دیدن آن دوشیزه سعادتمند مي کرد ومي کفت کاشکي
پرستار زبون او باشم وبدل خود آن مادررا هزار ستایش مي
کرد وفایدها که ازان پسر بدنیا خواهد رسید در نضور
داشت دوشیزه درین فکر بود که یکبایک جبرییل فرشته از
در درامد بصورت مرد جوان خوش روي پاکیزه پر وقار پر
نور وبر سر زانو ایستاد وچشم بر زمین نهاده شکفته روي
نیازمندانه سلام داد وکفت سلام ترا اي پر از نعمت خداوند
با تو خجسته تو در زنان، دوشیزه ازین دیدن وشنیدن برهم
خورد وفکر مي کرد که چه چیزست این سلام این برهم خوردن
نه از دیدن وشنیدن فرشته بود که پیش ازین بسیار بار
فرشتکانرا دیده بود بلکه از دیدن تواضع وفروتني که بان
سخن مي کرد واز شنیدن سخنان که بچندان حرمت
باو مي کفت ان قدر خودرا در نظر خود حقیر دیده بود که

همچنانکه متکبر از شنیدن مذمت ونکوهش خود در هم
مي شود او همچنان از شنیدن ستایش خویش بر هم مي خورد
وجبرییل بوي کفت مترس اي مریم بدانکه من فرستاده خدا
ام پیش پروردکار خویش مقبول شدي آکاه باش که بار
خواهي کرفت وپسري خواهي زاد واورا ژیسوس نام خواهي نهاد
در نام کفتن اکاهي بود برین که دریابد که چه مایه قبول پیش
صاحب خود یافته است چنانکه خداي خواست که سلامتي
دهنده از روي زاده شود که معني ژیسوس اینست ، وتا بهتر
شناخته کردد که بحقیقت مسیح است کفت او بزرک باشد
وخوانده شود اعلي علیین را پسر واورا صاحب کرسي داود پدر
او دهد ودرین که میکوید بر تخت داود مي نشیند پادشاهي
ظاهر نمیخواهد که بر تنهاي مردم بود بلکه مراد پادشاهي است
معنوي که بر جانها خواهد داشت ونیز همون معني دارد وآنچه
بعد ازین مي کوید که درخانه یعقوب پادشاهي خواهد کرد چرا
که بر همه کزیدکان خدا مراد مي دارد ، وهم کفت این پادشاهي
او هرکز آخر نمیشود که پیوسته بر کزیدها او در دنیا خواهند
ماند واو سرور ایشان خواهد بود ، این کفت کوي فرشته دختر
را بیشتر درفکر انداخت چون اورا کفت که پسر خواهي آورد
چراکه این چیز چندان بزرک بود که هرکز بکمان او نیامده بود ،
فرشته را کفت این چه کار خواهد شد که من مرد را ندانم که
دوستدار جمال دختري بود بمجرد شنیدن نام پسر در پاسباني
عصمت خود شد وآن وعده که با خدا کرده بود زود در نظر آورد ،

quemadmodum ſuperbus audiens vituperium & reprehenſionem ſui iraſcitur, ita hæc audiens laudes ſuas obſtupuerit. Gabriel ipſi dixit, ne time Maria: quia ego miſſus à Deo ſum. coram Deo tuo accepta fuiſti. ſcias quod gravida fies, & filium paries, eumque Ieſum nominabis. In nominis expreſſione indicatum fuit id quo intelligeret, quam præſtantiam acceptationis coram Domino ſuo nacta ſit: adeo ut Deus voluerit, Servatorem [1] ex ipſa naſci: ſignificatio enim vocis Ieſus hæc eſt. & ut melius cognoſceretur, revera Meſſiam eſſe, dixit: Ille magnus erit, & vocabitur Altiſſimo Filius, & ipſi Dominus thronum Davidis patris ipſius dabit. Et in eo quod dicit, ſuper thronum Davidis ſedebit, regnum externum non vult, quod in corpora hominum fuerit: ſed mens eſt regnum ſignificare quod in animas eſſet habiturus. atque etiam eundem ſenſum habet & illud quod poſtea dicit, ſuper domum Iacobi regnabit: nam de omnibus electis Dei intelligitur. Addidit, Hujus regni ejus unquam finis non erit: quia perpetuo Electi ejus in mundo manſuri ſunt, & ipſe gaudium ipſorum futurus eſt. Hic ſermo Angeli virginem admodum in cogitationem conjecit, quoniam ipſi dixit, Filium produces. Etenim hæc res adeo magna erat, ut unquam in opinionem ejus non veniſſet. Angelo dixit, Hoc quo modo futurum eſt? ego enim virum non novi. quandoquidem amans integritatis virginitatis fuit, ſimpliciter audiendo nomen filii, in cuſtodienda caſtitate ſua fuit, & promiſſionem quam Deo fecerat [2] feſtinanter in memoriam revocavit.

[1] *pro* از روي *legendum puto* ازوي

[2] زود در *valet* زود د در *ſic ut* د *in* در *geminandum, euphoniæ gratia. ut alibi ſæpe.*

Conceptio Chriſti ſine patre.

Etſi de eo quod Angelus ipſi annunciaverat, quoad rem ipſam ullam dubitationem non habuerit, tamen deſideravit ſcire, hoc negocium mirandum quomodo futurum eſſet. propterea quod ipſamet probè ſciret, Deum potentia & ſcientia immenſa ſua rem unam facturum, ut, ſcilicet, abſque quod votum ſanctimoniæ ipſius frangeretur, mandatum Dei compleretur. Gabriel dixit ipſi, Spiritus S. veniet ſuper te, & potentia Altiſſimi te obumbrabit. ob hanc cauſam illud ſanctum quod ex te egredietur, filius Dei vocabitur. quaſi indicaſſet, modum eventus hujus operis intellectu humano ſuperiorẽ eſſe: eum qui poteſt facere, ſolum ſcire quomodo futurum ſit. Perrexit dicere, ecce Cognata tua Elizabetha gravida eſt filio, hoc tempore ſenectutis ſuæ. & hic menſis ſextus eſt ei quæ ſterilis vocatur: propterea quod Deo ulla res impoſſibilis non eſt. Hoc tempore [1] via ſermonis non manſit, & cogitationibus plena facta eſt de re tam admiranda, qualis hæc eſt, quod cum filio habitura eſſet Chriſtum. & in hac cogitatione uſque ad mediam noctem fuit. Quoniam ſciebat decretum Dei hoc eſſe, & hoc negocium magni eventus eſſe, poſt meditationem multam acquievit. Hoc meditandi modo nos docuit, ut in operibus magnis multum conſiderationis adhibeamus, & audacter non agamus, præſertim in operibus dignitatis, quæ adeo [2] timenda ſunt multis hominibus. antequam haberent dignitatem & gloriam, Deo conſtanti animo ſerviebant. [3] (ſed poſtquam dignitatem nacti ſunt,) nocentes facti ſunt, & ſeduxerunt.

[1] *id eſt, finis dicendi factus eſt.*

[2] *leg. puto* خطرناک

[3] *hiat hic oratio autoris. quamobrem hæc addimus, quæ Perſicè ſonant* ليكن پس از يافتن عزت

اگر چه در آنچه فرشته باو رسانید در شدن آن هیچ
شک نداشت لیکن آرزوی آن کرد که بداند که این کار
عجیب بچه روش خواهد بود زیرا که خود خوب می دانست
که خدا بقدرت ودانش بیحد خویش یک چیزی خواهد کرد
که بی آنکه عهد عصمت او شکسته شود حکم خدا بجا خواهد
امد ، جبرییل گفت باو روح القدس خواهد آمد بر تو
وقدرت اعلی علیین ترا سایه خواهد کرد باین سبب آن پاک
که از تو خواهد برامد پسر خدا خوانده خواهد شد گویا
که او نمود که طور بودن این کار از دریافت آدمی بلندترست
او که میتواند کردن تنها می داند که چطور خواهد بود ،
وهم گفت اینک خویشاوند تو الیصابات بار دار شده
است به پسری درین وقت پیری خود واین ماه ششم
است اورا که نازاد خوانده می شود از برای انکه بر
خدا هیچ چیز محال نیست ، درین هنگام راه سخن نماند
وبفکرها در گشت از چیز چندان عجیب مثل این که به
پسری داشته باشد مسیح را ودرین اندیشه تا نیم شب
بود ، چون دانست که قضای الاهی این است واین کار
بزرگ شدنیست پس از تامل بسیار راضی شد درین تامل
کردن مارا اموخت که در کارهای بزرگ بسیار بملاحظه
باشیم وجرات نکنیم خاصه در کارهای عزت که آن
قدر خطرناک اند بسیار مردم را پیش از داشتن عزت وبزرگی
خدارا بقرار دل بندگی می کردند زیان کار شدند واز راه بردند ،

پیدایش مسیح بی پدر

پس

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

پس از گذاشتن چند ساعت در نقطهٔ نیم شب دوشیزه
مقدس بر سر زانو ایستاده وسر خودرا نزدیک زمین
رسانیده وهر دو دست پیش سینه خود بهم پیوسته
چشمها پر از اشک بتمام فروتني وبندگي گفت اینک
کنیز خداوند باشد مرا موافق گفتار تو ، همان زمان
که آري کرد جبرییل بشادي تمام از پیش وي نا پدید
گشت ودر حال خدا صاحب ما آن سر بزرگ را در گوشت
گرفتن وآدم شدن آورد چرا که آن خدا که بقدرت مطلق
خویش آدم را از پاره گل ساخت وحوارا از استخوان او بر
اورده وبعد ازان جانرا که از هیچ پیدا کرده بود در آنها در
آورد همان خدا از خون پاک دختر ین خاص را پیدا کرد
وهمان زمان جانرا آفریده ودرو نهاد وار جان وتن وآدمیت
کامل ساخته شده ، درین هنگام شش ماه گذشته بود که
الیصابات در زمان پیري خود بار داشت پسر چنانچه فرشته
اگاهي داد واین پسر یوحنا بوده است وپیدایش او عجیب
بود چرا که همان جبرییل بذکریا پدر او شوهر الیصابات از
ولادت او بشارت داد ذکریا کاهن بود از نسل ابیه وکوچ او
الیصابات از فرزندان هارون هر دو نیکوکار بودند ودر
پیروي احکام واداي حقهاي پروردگار بي نقصان اما ازین
که پسر نداشتند بناخوشي مي زیستند وپیوسته در عبادتها
ودر وقتهاء خوش از خدا فرزند مي طلبیدند ودرین آرزو عمر
بگذشت تا انکه پیر شدند وامید پسر کمتر شد ، وچون

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Poſtquam tranſiiſſent aliquot horæ, in puncto mediæ noctis, ſancta virgo genibus incumbens, & caput ſuum prope terram inclinans, & ambas manus ante pectus ſuum ſimul jungens, oculis plenis lachrymarum, ſumma cum humilitate & ſervitio dixit, Ecce ancilla Domini: fiat mihi ſecundum verbum tuum. ſimulac annuiſſet, Gabriel ſummo cum gaudio [1] ab ea diſparuit. & ſtatim Deus Dominus noſter myſterium illud magnum de carne aſſumenda, quodque homo fieret, produxit. propterea quod is Deus, qui potentia abſoluta ſua Adamum ex particula luti fecit, & Evam ex oſſibus ejus produxit, ac deinde animam, quæ ex nihilo producta fuit, in eos intulit, idem Deus ex ſanguine mundo Virginis [2] corpus ſanctum produxit, & eodem tempore animam creavit eique impoſuit, & ex anima & corpore [3] natura humana integra exſtitit. Hoc tempore ſex menſes prætererant, quod Elizabeth tempore ſenectutis ſuæ conceperat filium, quemadmodum Angelus indicaverat. Hic filius Iohannes erat, & conceptio ejus admiranda fuit. quia idem Gabriel Zachariæ patri ejus, marito Elizabethæ, de nativitate ejus nuncium dedit. Zacharias ſacerdos fuit ex proſapia Abiæ, & uxor ejus Elizabeth ex filiabus Aaronis. ambo juſti erant, & in ſecutione præceptorum, & præſtatione ſtatutorum Dei inculpati. Sed quia filium non habebant, in triſtitia vivebant, & perpetuo in [4] cultibus & in [5] temporibus lætis à Deo filium petebant. & in hoc deſiderio vita tranſiit, donec conſenuiſſent, & ſpes filii defeciſſet. Et quum

[1] *ad verb. ab ante eam inviſibilis factus eſt.*

[2] *ſcribitur* ين *lege* دن

[3] *legitur* وآدميت *dele* و

[4] *id eſt precibus.*

[5] *id eſt feſtis.*

Zachariæ vices veniſſent, ut incenſum accenderet, in domum Dei intravit, & ſolus populus foris in precibus erat, ubi is poterat tempore miniſterii intrare. De improviſo Angelum in interiori ejus vidit, & attonitus fuit ac timuit. Angelus ipſi dixit, ne time Zacharia: hanc petitionem tuam Deus audivit. Elizabeth uxor tua filium pariet, eum Iohannem voca. tibi & aliis hominibus in nativitate ejus multum gaudii continget, quia coram Deo magnus erit. potum uvarum, & quicquid ebrietatem parit, non bibet, & Spiritu S. replebitur, [1] dum adhuc in utero matris ſuæ eſt. & multos ex filiis Iſraël ad Deum dominum ipſorum convertet, & ante ipſum in ſpiritu & virtute Eliæ incedet: id eſt, ſumma cum diſciplina & labore vitam aget, ut corda patrum verſus filios rurſus convertat, eo ſenſu quo Abraham, Iſaac & Iacob eos conſentientes fecerunt. Addidit, infideles & inobedientes ad ſcientiam juſtorum adducet, & paratum reddet Domino populum ejus. In ſumma, hæc omnia docent de opere, quod ante Chriſtum eſſet habiturus; ut homines paratos ad doctrinam ſuam inveniret. Zacharias ex iis quæ audiverat in dubitationem incidit, & dixit: unde verum cognoſcam id quod dicis? ego Senex ſum, & uxor mea id tempus tranſiit quo gravida fieret. Angelus dixit: Ego ſum Gabriel, qui coram Deo ſto, & miſſus ab eo ſum ut tibi hoc nuncium bonum dem. & compenſatio hujus dubitationis quam attuliſti, & verbis meis non crediſti, hæc eſt, quod mutus manſurus ſis, & facultatem loquendi non habiturus, uſque ad

[1] *ad verb. in eo ſtatu quo.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ذکریا را نوبت رسید که بخور بسوزاند بخانه پروردکار
در امد وهمه امت بیرون در نماز شد که آنجا او میتوانست
که بوقت خدمت در آید ناکاه فرشته در درون آن دید
وحیران شد وترسید فرشته اورا کفت مترس ای ذکریا
این دعای ترا خدا بشنید الیصابات زن تو پسر زاید اورا
یوحنا نام کني ترا ودیکر مردم را در تولد او بسیار شادي
روي دهد چرا که پیش خدا کلان باشد شراب انکور وهر
چه مستي کند نخورد واز روح القدس پر شود در ان حالت
که هنوز در شکم مادر خود بود وبسیاري از بني اسراییل
را بسوي خدا صاحب ایشان کرداند وپیش او بروح وقوت
الیاس روانه شود یعني بتمام ریاضت ومحنت زندکاني کند
تا دلهاي پدران بجانب فرزندان باز کرداند باین معني
که ابراهیم واسحاق ویعقوب ایشان راضي کردند وهم کفت بي
ایمانان وبیفرمانان را بسوي دانش نیکوکاران بیارد وساخته
کرداند خداوند را امت او بکمال این همه اشارتست به کاري
که پیش مسیح خواهد داشت تا مردم را مستعد تعلیم خود
یافته باشد، ذکریا از انچه شنید در شک افتاد وکفت
از کجا راست بدانم انچه میکویي من پیرم وزن من از
ان وقت کذشته است که حامله شود فرشته کفت منم جبرییل
که در پیش خدا مي ایستم وفرستاده اویم تا ترا این خبر خوش
بدهم وجزاي این شک که آوردي واعتقاد بر سخن من نکردي
اینست که کنک خواهي ماند ویاراي کفتن نخواهي داشت تا

آن زمان که همه آنچه گفتم بوقوع بیاید چرا که اعتقاد نکردی
بر سخنان من که بوقت خود بجا خواهند آمد این گفت
وغایب شد مردم حیران بودن وانتظار میبردند که زکریا
را چه پیش آمد وچندین دیر چرا میکند زکریا بعد از
گفت وگوی فرشته قربان گزرانیده بر امد بهیچگونه سخن
گفتن نمی توانست وباشارت می گفت آنچه میخواست مردم
در یافتند که چیزی عجیب دیده است وبعد از فراغ کار
خویش بخانه خود رفت والیصابات زن او حامله شد پس
الیصابات خاله زاده مریم بود پیر ودر نیکوکاری کامل خجسته
مریم تا مراسم خویش بجای آرد خواست که بدیدن او برود
که از یافتن ان مرتبه که مادر مسیح شد خودرا کلان نگرفت
وخواست که موافق روش ولایت خود پیش او برود واورا
خدمت همچو خورد بکلان وبعضی میگویند که همان فرشته
از رضاء خدا بدو گفت که بخانه الیصابات برو تا بوسیله
او بتقدیم رسانند آنچه مقصود داشت در پسری که از
الیصابات خواهد شد ، چون فرشته نا پیدا شد مریم از یوسف
دستوری خواست که بخانه الیصابات خویش خود رود
بی انکه یوسف را از سر گذشت فرشته اگاهی بخشد وچون
آن قدر جهت خویشی در میان بود که هر دو خانه امد
ورفت بی حجابانه باهم داشتند یوسف راضی شد وآماده
رفتن شدند الیصابات در کوهستان ولایت یهودا می بود
نزدیک اوریشلم که تخمینا از شهر ناصره بیست وهفت

فرسنگ

id tempus quo omnia quæ dixi eveniant, quia non credidiſti verbis meis quæ tempore ſuo implebuntur. Hoc dixit, & diſparuit. Homines attoniti eſſe: & exſpectabant quid Zachariæ eveniſſet, & tantam moram cur faceret. Zacharias poſt ſermonem Angeli ſacrificio oblato exiit. ullo modo verbum dicere non poterat, & innuendo dicebat quod volebat. Homines intellexerunt, eum rem mirandam vidiſſe. & poſt abſolutum opus ſuum, domum ſuam venit. & Elizabetha uxor ejus gravida facta eſt. Erat autem Elizabeth ex matertera Mariæ nata, ſenex & in juſtitiâ perfecta. Benedicta Maria, ut quod officii ſui erat præſtaret, voluit viſum eam ire. ex eo enim quod nacta eſt iſtam dignitatem quod Mater Meſſiæ facta ſit, ſeipſam magnam non habuit, & voluit ſecundum morem regionis ſuæ eam adire, eique miniſterium tanquam minor majori [1] facere. Quidam ajunt, eundem Angelum ex voluntate Dei ipſi dixiſſe, domum Elizabethæ adi. ut per eam in anteceſſum proferretur quod intendebatur in filio qui ex Elizabetha naſciturus erat. Quum Angelus diſparuiſſet, Maria à Ioſepho veniam poſtulavit, ut domum Elizabethæ cognatæ ſuæ proficiſceretur, abſque ut Ioſepho de eo quod per Angelum acciderat quicquam indicaverit. Et quoniam tantus reſpectus affinitatis intercedebat ut ambæ domus adventum & abitum ſine occultatione communẽ haberent, Ioſeph acquievit & parati ire fuerunt. Elizabeth in montana regione ditionis Iudææ erat, prope Ieruſalem, quæ ſecundum communẽ opinionem ab urbe Nazareth XXVII

[1] *videtur in autographo deeſſe* بكنند *facere.*

paraſangis abeſt. Virgo viam iſtam feſtinanter ivit, ut iter brevi abſolveret, & tempus abſentiæ à domo breve redderet. itaque quo voluit venit. Quum in domum Zacharię intraſſet, Elizabetham ſalutavit, tanquam minor majorem, & juvencula vetulam. qualitas ſalutationis nota nobis non eſt. pro more ſuo eundem ſermonem dixit,[1] Deo Gratias, aut, Pax Dei ſuper vos: qui mos communis hominum erat. & Angelus quoque eodem modo eam ſalutaverat. Sed notum eſt, iſta verba ejus adeo efficacia fuiſſe, ut eodem tempore res admiranda contigerit, nempe, quum Elizabeth ſalutationem benedictæ Mariæ audiviſſet, puer qui in utero ejus erat celeriter agitavit ſe, & gaudium oſtendit. Elizabeth Spiritu S. repleta eſt, &[2] exclamavit voce alta & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & unde mihi hoc, quod Mater Domini mei ad me venit? nam ſimulac vox ſalutationis tuæ ad aures meas venit, infans gaudium & magnum motum in ventre meo oſtendit. & hæc agilitas infantis & agitatio ejus,[3] veluti adoratio fuit iſtius quem ex gratia Dei cognoverat. evenit enim quod Zachariæ patri ejus Angelus denunciaverat, fore ut in ventre Matris repleretur Spiritu S. Hæc cognitio quæ filio à Deo evenit, in Matrem quoque intravit. id enim quod Angelo cum Maria tranſactum fuerat, per inſpirationem Dei illa cognovit, atque etiam ſcivit, Chriſtum[4] quem Dominum ſuum vocabat, in utero Mariæ eſſe. Addidit, Beata tu quæ crediſti, quia implebuntur ea quæ à Domino tibi dicta ſunt.

[1] *Ipſa hæc verba Latina ſunt in Perſico. tanquam ſi Maria Latinè locuta eſſet.*

[2] *ad verb. clamorem verberavit.*

[3] *ad verb. perſolutio fuit pro adoratione.*

[4] *pro* اورا *putamus* که اورا *legendum.*

فرسنگ باشد دوشیزه آن راه را بشتابی رفت تا مسافت زود
قطع کند وزمان بیرون بودن از خانه کوتاه سازد پس بمطلب
رسید ، چون بخانهٔ زکریا در آمد الیصابات را سلام داد همچون
خورد بکلان وجوان بپیر چگونگی سلام معلوم ما نیست
بروش خود همان کلمه گفت دیو کراسیس یا سلام خدا بر
شما که روش عام مردم بود وفرشته نیز بهمان روش اورا
سلام گفت لیکن معلوم است که آن سخنان او چندان کارگر
بود که در همان زمان کاری عجیب واقع شد که چون
الیصابات سلام خجسته مریم شنید طفلی که در شکم او بود
زود حرکت کرد وشادی نمود الیصابات از روح القدس پر
گردید وبانگ زد باواز بلند وگفت خجسته تو در میان زنان
ومبارک میوهٔ شکم تو واز کجا مرا آنکه مادر صاحب من
پیش من آید چرا که همین که آواز سلام تو بگوش من رسید
بچه شادی وبزرگ حرکت در شکم من نمود واین نشاط بچه
وجنبش او ادابی بود برای پرستیدن آنکه اورا از عنایت
خدا دانست که آمد آنچه بذکریا پدر او فرشته رسانیده
بود که در شکم مادر پر خواهد بود بروح القدس آن معرفت
که پسر را از خدا رسید در مادر نیز سرایت کرد که
آنچه فرشته را بمریم گذشته بود بالهام خدا او دریافت وهم
دانست که مسیح اورا خداوند خود میخواند در شکم مریم
است وهم گفت نیکبخت تو که اعتقاد کردی چراکه
بجا خواهند آمد آن چیز که از خداوند ترا گفته شدند ،

فروتن

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

فروتن وخجسته مریم حیران شد از ظاهر کردن خدا آن سر
که چندان پوشیده مي داشت واز تعقل کردن آن ستایشها
که عالمیان باو خواهند کرد وقتي که از آن سر بزرگ خبر
یافته باشند اکنون الیصابات با وجود بزرگي خود از فهمیدن
آن مي کند وزود سخن را بسوي خدا کردانید بوانمودن این
که ستودکیها که مرا مي کنند مرا نشاید بلکه خداي دهنده
وهمه خوبیهاي را بنابرین تسبیح خدا ترتیب داد که جون در
خلوت محبوب اند ومثل الیصابات مصاحب داشت در سپاس
خدا درازي نمود وکفت ، بزرگ کردانید جان من خداوند
را ، وشاد شد روح من بخداي خلاصي دهنده من زیرا که
نظر کرد بسوي فروتني کنیز خود هر آینه از اکنون خنکي
دهند مرا همه قبیلها ، چرا که جیزهاي کلان بمن کرد آنکه
نیرومند است ونام پاک او ، ومهرباني او کرسي بکرسي براي
پرستکان او ، کرد قوت در بازوي خویش پراکنده ساخت
نازش کنان را باندیشه دلهاي ایشان ، فرود آورد نیرومندان
را از کرسي وبرداشت فروتنان را ، سیر کردانید کرسنکان را
او خوبیها وکسیل کرد توانکران را تهي دست ، برکرفت اسراییل
بنده خود را یاد کنان از رحمت خود ، چنانچه کفته بود به
پدران ما ابراهیم واولاد او تا جاوید تا اینجا سخن مریم بود ،
درین سلام وملاقات مریم مقدس بالیصابات معلوم مي شود که
چطور قان راست خجسته مریم دوشیزه بانعام کردن وچه قدر
عنایت دارد خدا بر کساني که او ایشان را ملاقات میکنند

Humilis & benedicta Maria attonita fuit, de eo quod manifeſtaverat Deus illud ſecretum, quod adeo occultum habuerat, & de eo quod notificaverat iſtas laudes, quibus homines ipſam affecturi eſſent, quum iſtius magni myſterii notitiam nanciſcerentur. nunc Elizabeth, non obſtante excellentia ſua, [1] re intellecta, [2] iſtud facit. Statim ſermonem ad Deum convertit, ad oſtendendum, ſcilicet, Laudes quas mihi faciunt, mihi non conveniunt, ſed Deo datori omnium etiam bonorum: quocirca laudem Dei adornavit. quum enim in ſeceſſu dilecto [3] eſſent, & exemplum Elizabethę ſecum haberet, in laude Dei [4] longa fuit, & dixit: Magnum reddidit anima mea Dominum, & gaviſus fuit ſpiritus meus in Deo Servatore meo. quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. ecce à nunc beatam dicent me omnes familiæ. propterea quod res magnas mihi fecit, qui potens eſt, & nomen ſanctum ejus. Et miſericordiæ ejus in ſecula ſeculorum pro colentibus eum. Fecit potentiam in brachio ſuo; diſſipavit gloriantes in cogitatione cordium ipſorum. dejecit potentes è throno, & elevavit humiles. Saturavit eſurientes ejus bona, & dimiſit divites [5] vacuos manu. Suſcepit Iſraëlem ſervum ſuum, recordatus miſericordiæ ſuæ. quemadmodum dixerat patribus noſtris Abrahamo & filiis ejus, in æternum. hactenus ſermo Mariæ fuit. In hac ſalutatione & [6] congreſſu Mariæ Sanctæ cum Eliſabetha cognoſcitur, quantopere potens ſit benedicta Maria virgo, ad beneficentiam præſtandam, & quam menſuram gratiæ habeat Deus pro iis quos illa inviſit

[1] *propr. ex vel poſt intelligere.*
[2] *nempe, laudibus Mariam afficit.*
[3] *nempe Elizabetha & Maria. vel honoris gratia plur. pro ſingul. de ſola Maria.*
[4] *ad verb longitudinē oſtendit.*

Canticum Mariæ.

[5] *id eſt pauperes.*
[6] *vel viſitatione.*

[1] quibuſq; bene precatur, & in protectionem ſuam per interceſſionem capit. ex hoc reſpectu, Chriſtiani tantam ſpem in interceſſione ejus habent, & ſtudii multum adhibent, ut devotione & precatione, eam protectricem ſuam[2] habeant. Benedicta virgo ſpatio trium menſium in domo Zachariæ cum Elizabetha ejuſdem hoſpitii fuit. Et cum Elizabetha in diebus pariendi eſſet, [3] præcipuum quid in hoc erat, quod tempore nativitatis Iohannis Maria præſens fuit.

[1] ad verb. & preationem boni ſuper illos oſtendit.

[2] pro بِاشد *legimus* بِاشند

[3] Expreſſimus Perſica, quã potuimus optimè. intricata enim hîc eſt lectio in autographo.

Nativitas Iohannis.

Lucæ cap. I.

Itaq; Elizabetha poſt novem menſes, die Veneris, filium peperit. Conſanguinei & vicini[1] ejus, quum audirent gratiam quàm Deus ipſis fecerat, gaviſi ſunt. & multi [2] ad congratulandum[3] venire. Die octavo ſecundũ legem Moſis eum circumciderunt. tempore circumciſionis, die qui apud ipſos tempus nomen imponendi eſt, volebant eum nomine patris ſui Zachariam vocare. Elizabetha in hoc nomẽ ullo modo conſentiens non erat, ſed dicebat, ille Iohannes vocabitur. Conſanguinei autem ei dicebant, quiſquam hoc nomine in familia tua vocatus non eſt. Itaque ſignum patri ipſius fecerunt, quod vis nomen ei imponamus? Is poſtulavit tabellas & ſcripſit, nomen ejus Iohannes eſt. Omnes admirationem oſtenderunt, & ſtatim lingua ejus ſoluta fuit, ac fluentem ſermonem fecit, laudeſque dixit Deo. Omnes vicini timuerunt, & mirabilia ejus in montana regione Iudææ loquebantur.

[1] ſcribitur آوازِ *quod vocem ſignificat. vitioſum eſt Medda. lege duabus vocibus* او از

[2] propr. ad benedictam ſalutẽ.

[3] id eſt veniebant, quale & ſupra occurrit, & infra occurret, ut apud Latinos.

ودعا خير بر ايشان مينمايد ودر حمايت خود بشفاعت مي كيرد ازين روي نصاري چندين اميد بشفاعت او ميدارند وكوشش بسيار ميكنند كه بعجز وزاري اورا حامي خود داشته باشد ، خجسته مريم مدت سه ماه در خانه زكريا باليصابات هم منزل بود وچون اليصابات در روزهاي زادن بوده بيشتري برين ان كه در وقت ولادت يوحنا مريم حاضر بود ،

ولادت يوحنا ه

لوقا
فصل ۱

پس اليصابات بعد از نه ماه روز جمعه پسر بزاد خويشاوندان وهمسايكان آواز شنيدن عنايتي كه خدا بايشان كرد شاد شدند وبسياري بجهت مبارك باد امدن ، روز هشتم موافق دين موسي اورا ختنه كردند در زمان ختنه روز كه پيش ايشان وقت نام نهادنست ميخواستند كه اورا بنام پدر خود زكريا خوانند اليصابات باين نام هيچكونه راضي نميشد بلكه مي كفت كه او يوحنا خوانده خواهد شد وخويشان باو مي كفتند كسي بدين نام در قبيله تو خوانده نشده است پس اشارت بسوي پدر او كردند چه ميخواهي كه نام او نهيم او درخواست تخته ونوشت كه نام او يوحنا است ، همكنان تعجب نمودند ودر حال زبان او كشاده شد وروان سخن كرد وتسبيح كفت خدا را جمله همسايكان ترسيدند وعجايبات او در كوهستان يهودا مي كفتند

وایشان همه که می شنیدند ودر دلهای خود اندیشه می کردند

لوقا فصل ۱

ومی کفتند چه می پنداری تو این پسر را که ازین چه پدید آید
چرا که قوت خداوند بـا او بود پدر او زکریا از روح القدس
پر کردید وبنبوت آغاز کرد وکفت ، مبارک خداوند خدای

تسبیح زکریا

اسراییل چرا که ملاقات کرد وخلاصی داد برای امت خود ،
وایستاده کرد برای ما شاخ خلاص در خانه داود بندهء خود ،
همچنان که کویا شد بدهان پیغمبران پاک خویش که در قدیم
بودند ، خلاصی از دشمنان ما واز دست بدخواهان ما ، برای
مهربانی کردن به پدران مـا یاد آوردن پیمان پاک خویش ،
سوکند که یاد کرده بود بپدر ما ابراهیم که خودرا بما خواهد داد
تا از دست دشمنان خود خلاصی یافته اورا بی ترس وبیم
خدمت کنیم ، بنیکوکاری ودادکری در پیش او همه روزهای
حیات خود ، وتو ای کودک پیغمبر عالی خوانده شوی چرا که
خواهی رفت پیش روی خداوند که راست کنی راههای او ،
ببخشد امت خودرا دانش سلامتی بر آمرزش کناهان ایشان ،
مهربانی رحمت خدای مـا که بدان ملاقات کرد ما بر آمد از
بلندی ، تا روشنای دهد آنان را که در تاریکی ودر سایه مرک می
نشینند تا درست سازد پایهای ما در راه سلامت ، تا اینجا سخن
زکریا بود واین همه آنچه کفته شد در خانه او کذشت روز هشتم
که یوحنا را ختنه می کردند ، درین هنکام خجسته مریم ویوسف
بسوی خانه خود باز کردیدند ودرین زمان کودک در شکم مریم
سه ماهینه بود تا انکه بکذشتن روزها بار او نمودار شد ویوسف

Et omnes qui audiebant, etiam cordibus ſuis cogitabant & dicebant, quem æſtimas tu hunc filium? ſcilicet, ex eo quid prodibit? nam potentia Domini cum ipſo erat. Pater ejus Zacharias Spiritu S. repletus fuit, & [1] prophetare cœpit ac dixit. Benedictus Dominus Deus Iſraëlis, quia inviſit, & ſalutem dedit pro populo ſuo, & conſtituit pro nobis cornu ſalutis in domo Davidis ſervi ſui, quemadmodum dixit per os prophetarum ſanctorum ſuorum, qui in principio fuerunt, ſalutem ab hoſtibus noſtris, & ex manu malevolorum noſtrorum: ut miſericordiam faceret patribus noſtris, recordando fœderis ſancti ſui: juramenti quod commemoravit patri noſtro Abrahamo, fore ut [2] ſe ipſum nobis daret, ut ex manu inimicorum noſtrorum liberati, ei ſine terrore & metu ſerviamus, in juſtitia & ſanctitate coram ipſo omnibus diebus vitæ noſtræ. Et tu ô puer, propheta Altiſſimi vocaberis, quia iturus es ante faciem Domini, ut rectas facias vias ejus, ut largiatur populo ſuo cognitionem ſalutis ſuper remiſſione peccatorũ ipſorum: per commiſerationem miſericordiæ Dei noſtri, qua viſitavit nos aſcenſus ex alto. ut lucem det illis qui in tenebris & umbra mortis ſedent. ut rectos faciat pedes noſtros in via pacis. Hactenus ſermo Zachariæ fuit. & hæc omnia quæ dicta ſunt, domi ejus contigerunt, die octavo quo Iohannem circumcidebant. Hoc tempore benedicta Maria & Ioſeph verſus domum ſuam reverſi ſunt. atque eodem tempore infans in ventre Mariæ trimeſtris fuerat: uſq; dum lapſu dierum imprægnatio ejus ſe oſtenderit, & Ioſeph eam

[1] *prop. in prophetatione initium fecit.*

Canticum Zachariæ.

[2] *in Græco eſt, ſalutem. forte legendum* خلاص خود را *ſalutem ſuam.*

obſervaverit. quumque ſignum imprægnationis clare vidit, attonitus factus eſt, & in cogitationem incidit, hoc quid rei eſſet. donec imprægnatio virginis manifeſtior facta eſt, & cogitatio Ioſephi intenſior eſt reddita. quamobrem in admiratione erat & cogitabat, quid id poſſet eſſe. & quantopere ſciebat, [3] fœtum ex ſe non eſſe, ac de caſtitate virginis perſuaſus erat, tantopere ipſi perculſio major erat. quumque de imprægnatione ejus ullum dubium non maneret, miro modo in ſtuporem dejectus eſt. & ſanctio Dei, quæ præcipit ut meretricem maritatam coram judice ferant, anxietatem ejus auctiorem reddebat. verum quoniam vir prudens eſſet, & de caſtitate Virginis ſanctæ perſuaſus eſſet, non audebat ad judicem querelam deferre, ut accuſaret. tantopere triſtis & hæſitabundus factus eſt, ut in vultu ejus [4] reliquo & conſtitutionibus ejus ſigna triſtitiæ palam eſſent. Quum benedicta Maria hanc conturbationem & anxietatem Ioſephi, quem fraterno amore proſequebatur, cognovit, & ſciret, heſitationem vocis injuſtitiam non eſſe, manum invocationis ad Deum extulit, & remedium hujus triſtitiæ petiit, & in patientia vixit, & in Deo ſperavit, fore ut ſuo tempore remedium huic rei faceret. atque ob contemptum & nulleitatem ſuam nolebat ipſi hujus myſterii, quod interveniebat, indicium dare: etſi poterat Elizabetham ſuper veritate verborum ſuorum teſtem proferre, [5] cujus verbis Ioſephus fidem habebat. Anxietas Ioſephi continuo magis magiſque procedebat, & ſingulis momentis augebatur. Tamen

[3] *ad verb. fœtus ex me non eſt.*

[4] *fortaſſe legendum* وساير اوضاع او *& reliquis conſtitutionibus ejus.*

[5] *ad verb. ſuper cujus verbo Ioſepho fides erat.*

tantam

در ملاحظه افتاد وچون نشان بار روشن دید حیران
گردید ودر فکر افتاد که این چه چیزست تا انکه
بار دوشیزه نمودارتر شد وفکر یوسف بیشتر گشت پس
در عجب می شد واندیشه می کرد که این چه تواند
بود وچندانکه می دانست که بچه از من نیست وعصمت
دوشیزه یقین او بود همان قدر اورا اضطراب بیشتر میشد
وچون در بار او هیچ شک نماند بطور عجیب در حیرت فرو
شد وحکم خدا که میفرمود که زانیه شوهردار را پیش
حاکم برند اندوه اورا زیاده تر میکرد اما چون مرد
عاقل بود وعصمت دوشیزه مقدس یقین او بود دلیری نمی
کرد که پیش حاکم شکایت برد تا دعوی کند چندان
غمناک وسراسیمه گشت که در روی او سایر واوضاع او
نشانهای غم پیدا شد، چون خجسته مریم این آشفتگی
واندوهناکی یوسف که اورا برادرانه دوست داشتی در
یافت ومی دانست که بیقراری آواز بی انصافی نیست
دست دعا بخدا بر داشتی وچارهٔ این آزردگی خواستی
وبصبر بسر بردی وامید بخدا کردی که او در وقت خود علاج
این خواهد کرد واز حقیری وناچیزی خویش نمیخواست که
اورا از ان سری که در میان بود خبر دهد باوجود انکه
می توانست که البصابات را بر حقیقت سخن خویش گواه بیارد
که بر سخن او یوسف را اعتقاد بود، اندوه یوسف پیوسته
پیش پیش میرفت وهر زمان افزون می شد لیکن

چندان اعتقاد داشت بر عصمت مریم که بلانکه یقین او بود
که من اورا دست نرسانیده ام اما نتوانست که ازو پیش
حاکم شکایت برد وبودن خود دران شهر دشوار دیده
نیت کرد که مریم را بخدا گذارد وخود تنها بیرون رود تا به
بیند آنچه روی دهد ، خدا غمناک او دید وبر دل خوب او
نظر کرد ودعای مریم که اندوه ناک می بود شنید وفرشته
فرستاد که در خواب یوسف را بیان کرد آنچه واقع شد ، وگفت
ای یوسف پسر داود مترس از مصاحبت مریم منکوحه
خویش که انکه درو پیدا شد بپاندکی آدم نیست بلکه از
قوت روح القدس خواهد زایید پسر واورا ایشوع خواهی نام نهاد
چرا که او خواهد سلامتی داد گروه خود را از گناهان خویش ،
یوسف بسیار خوشحال گردید ودر تعجب ماند زیرا که نه تنها
عصمت وپاکیزگی محبوب خود داشت بلکه آنچه اورا بیشتر
خوشحال گردانید ومتعجب کرد آن بود که دریافت که ازو
در دست من زاده خواهد شد مسیح سلامتی دهنده دنیا
که او وتمام گروه بنی اسرییل چندان انتظار او می بردند ، پس
از شک خود مطلق بیرون آمد واینکه خدا خواست که
همان جفت مریم درین شک افتد برای این بود تا بیرون
کند از دلهای مردم بدگمانی که در کار عصمت او ممکن
بود ، پس پیش مریم رفت واورا حرمت کرد نه چندانکه
معصوم وپاک را بلکه ان قدر که مادر حضرت ایشوع را واز
روی محبت وفروتنی اورا از انچه گذشته بود آگاه گردانید

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

tantam fidem habuit de caſtitate Mariæ, ut quamvis perſuaſus eſſet, [6] ſe ei manum non admoviſſe, tamen non poſſet de ea coram judice querelam inſtituere. quumque manſionem ſuam in iſta urbe difficilem videret, in animum induxit, ut Mariam Deo relinqueret, ipſeque ſolus ad patrem proficiſceretur, ut videret id quod eveniret. Deus triſtem eum vidit, & cor bonum ejus reſpexit, & preces Mariæ, quæ anxia erat, audivit, Angelumque miſit, qui in ſomnio Ioſepho manifeſtavit id quod contigerat. ac dixit, ô Ioſeph fili David, ne metue à conſortio Mariæ uxoris tuæ. id enim quod in ea conceptum eſt, per hominem non eſt, ſed ex virtute Spiritus S. paritura eſt filium eumque Ieſum nominabis, quia ſalutem daturus eſt populo ſuo à peccatis ſuis. Ioſeph multum exhilaratus eſt, & in admiratione manſit: quia non tantum caſtitatem & ſanctitatem dilectæ ſuæ habuit, verum id quod ipſum plurimum exhilaravit, atq; admirabundum reddidit, hoc fuit, quod cognovit fore ut ex ipſa in manu ſua naſceretur Chriſtus ſervator mundi, quem ipſe & univerſus populus filiorum Iſraël tantopere exſpectabant. Itaq; [7] è ſcandalo ſuo univerſaliter eſt egreſſus. quod autem Deus voluerit, ut ipſemet conjux Mariæ in iſtud ſcandalum incideret, propterea fuit ut ejiceret è cordibus hominum malam opinionem, quæ in negocio caſtitatis ejus poſſibilis erat. Ad Mariam itaque venit, eamque honoravit, non quatenus innocentem ac ſanctam, ſed eatenus ut matrem majeſtatis Ieſu. & amabiliter atque humiliter ei quod contigerat indicavit,

[6] *ad verb. ego manum ei non admovi.*

[7] *id eſt, deſiit prorſus ſcandalo affici.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſeq; ipſum in miniſterium ejus tradidit: ut conſentiente ipſa miniſtraret Deo domino, qui ipſis & univerſo mundo tantam gratiam fecerat. Virgo Deum laudavit, quod opus ejus in hac cogitatione peractum eſſet, abſque ut ſibi neceſſe eſſet rem tam peregrinam ultro patefacere. Vſque dum veniret tempus partus, eo modo vivebant, & læti degebant cum omni occultatione & præteritione myſterii quod ſciebant, quodque exſpectabant.

Nativitas Chriſti.

Lucæ cap.II.

Dum res illæ agerentur, Octavius Auguſtus ſucceſſor ſoceri ſui Iulii Cæſaris fuit. Et quod Iulius Cæſar cum labore & afflictione ceperat, hiç cum pace & tranquillitate in uſum deduxit, & dominium aliquot regionum aliarum quod ab eo imperfectum relictum fuerat, ad finem perduxit. Atque hic eſt primus vir, qui Romæ & in maxima mundi parte pacificè regnum tenuit. & quum ſe dominum mundi cum ſecuritate & tranquillitate videret, voluit omnes incolas ditionis ſuę deſcribi, & mandatũ dedit ut in ſingula urbe Miniſtri eſſent, qui omnes patres familias conſcriberent. atq; etiam ſancitum eſt, ut homines è ſingulo loco in urbem ſuam venirent, & nomen ſuum deſcribi facerent, ac quiſque regi ſuo aliquid daret. Hoc tempore Judex Syriæ Quirinus fuit. is in terra Iſraëlis edictum fecit, ut quiſque tali tempore in urbe ſua præſens eſſet; & nomen ſuum deſcribi faceret. Sic neceſſe fuit Ioſepho Sancto, & benedictæ virgini iter facere & ire

It Maria Bethlehemum.

وخودرا بخدمت او سپرد تا باتفاق او بندكي كند خداي
صاحب را كه ايشان را وتمام دنيا را چندان عنايت كرد،
دوشيزه سپاس خدا كفت كه كار او درين انديشه ساخته شد
بي انكه اورا لازم شود كه چيزي چندان غريب از خود
ظاهر كرداند، تا رسيدن هنكام ولادت اينچنين كزرانيدند
وتمتع مي كرفتند بتمام پوشيدكي وتغافل از سري كه مي
دانستند وانتظار او ميبردند،

ولادت مسيح،

لوقا فصل ب

درين ولا اكتاويو اكوست جانشين خسر خود شوليو
قيصر شد وآنچه شوليو قيصر بمحنت ومشقت كرفته بود او
بصلح وآشتي بتصرف آورد وسلطنت چند ملك ديكر كه
ازوي ناتمام مانده بود بپايان رسانيد واينست اول كسي ميرود
كه در رومه واكثر عالم بصلح پادشاهي كرد وچون خودرا مريم به
صاحب عالم باامن وآشتي ديد خواست كه همه ساكنان ملك بيتث لحم،
او نوشته شوند وفرمان داد كه در هر شهر كاركنان بوده
باشند كه همه كدخدايان را بنويسند وهم قرار يافت كه مردم
از هرجا بشهر خود بيايند ونام خود بنويسانند وهر كس
بپادشاه خود چيزي دهد درين زمان حاكم شام كرينس
بود او در زمين اسراييل منادي كرد كه هر كس فلان وقت
در شهر خود حاضر شود ونام خود بنويساند بنابرين لازم
شد يوسف پاك وخجسته دوشيزه را سفر كردن ورفتن

بشهر بيت لحم كه شهر ايشان بود همچون كه ديكر فرزندان
داود را كه شهر مذكور مولد اوست ، ودر راه محنتها
كشيدند از باد وباران وسرما كه زمستان بود واز درازي
راه وبي ساماني وانبوهي مردم كه بدين واسطه ميرفتند خاصه
مريم از جهت انكه وقت زادن پسر بر امروز وفردا داشت
وباين سبب استر سوار ميرفت وكاوي نيز همراه ميداشتند
تا بنقد اسباب برد وهم جاي فروخته ان خواسته معين
را ادا كند وخرج سفر بهم رسد ، اكرچه در راه جفا
بسيار بود اما در شهر بيشتر كشيدند كه چون شهر
خورد بود ومردم از هر طرف چندان هجوم آورده بودند كه
هيچكونه جاي پنا نيافتند بجست وجوي تمام بيرون شهر
يكخانه تنك وپست واز سو افتاده وريخته بدست آوردند
كه در باد وباران جايكي جهار پايه بود اين خانه
تعلق داشت بيك رباطي كه منزل كاه مردم بود وپيوسته
بشهر وجون ان سراي از هجوم مردم پر شده بود ايشان
را ضرورت شد كه در ان خانه حيوانات فرود آيند ، خجسته
دوشيزه خرابي وتنكي ان خانه را ملاحظه كرده خدارا سپاس
كفت وجون دريافت كه وقت نزديك است ودانست كه
اينجا زاده مي شود مسيح پسر خداوند اعلي وقادر مطلق
متعجب شده در كارهاي الاهي انديشه مند شد جاروب مي
كنند وپاك مي سازند وترتيب مي دهند حجره خودرا
وبخدا مشغول مي شوند وقرار باقامت مي دهند

جاي زادن مسيح

بتمام

in urbem Bethlehem, nam urbs ipſorum erat: ut & aliis filiis Davidis. nam urbs memorata locus nativitatis ejus eſt. In via moleſtias paſſi ſunt à vento, & pluvia, & frigore (nam hyems erat) & ex longitudine viæ, & inordinatione ac multitudine hominum, qui in hac cauſa ibant: præſertim Maria, propterea quod tempus pariendi filium eodem die & poſtridie habuit. & ob hanc cauſam mulo inſidens ibat, & bovem quendam etiam ſecum habebant, ut cum parata pecunia ſarcinas portaret, atq; ibidem divenditus, illi poſtulato jam deſignato ſatisfaceret, & expenſæ itineris ſimul attingerentur. Etſi in via miſeriæ multum fuit, tamen in urbe plus paſſi ſunt. nam quoniam urbs exigua eſſet, & homines ex ſingulo tractu adeo confluxiſſent, ut nequaquam locum receptus invenirent, cum inquiſitione & indagatione ſumma extra urbem quoddã domicilium tenue, & humile, & à latere collapſum & effuſũ, ſibi cõpararunt, quod in vento & pluvia locus [1] quadrupedũ erat. Hoc domicilium adhærebat cuidam diverſorio, ubi homines divertebant, quod conjunctũ erat urbi. Et quum illud [2] diverſorium prę multitudine hominum plenum eſſet, ipſis neceſſitas fuit, ut in iſtud domicilium beſtiarum deſcenderent. Benedicta virgo deſolationem & tenuitatem illius domicilii intuens, Deo laudem dixit. & quandoquidẽ noſſet tempus prope eſſe, & ſciret fore ut iſthic loci naſceretur Chriſtus Filius Dei altiſſimi & omnipotentis, admirata, in operibus Dei cogitabunda fuit. Verrunt & mundant & ordinant cõclave ſuum, & in Deo occupati ſunt, ibiq; ſubſiſtere deliberant cum

Locus nativitatis Chriſti.

[1] *pro* پایه *quod in autographo ſcriptũ erat, malè quis ſuppoſuit* پایان،

[2] *amplum locum ſignificat, inſtar aula & palatii.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Micheas cap. 5.
[1] *paſſim in autographo brevitatis cauſa ſcribitur* پیغمران *pro* پیغمبران *&* پیغمر *pro* پیغمبر

omnimodo gaudio & concordia & acquieſcentia de Deo. A longo tempore[1] Prophetæ indicaverant fore ut in urbe Bethlehem Meſſias naſceretur. quemadmodum Micheas Propheta dixit, ô Bethlehem, parva non es inter urbes Iudææ, in te naſcetur qui judicium faciet in Iſraële, & ortus ejus ab initio, à diebus antiquis eſt. Et cauſa hujus quod iſthic loci natus ſit, non tantum ea fuit, quod locus nativitatis Davidis ſervi ipſius ſit, ſed etiam quia locus contemptus fuit, & voluit naſci in loco qui beſtiis conveniens eſſet potius quam hominibus, ut inciperet mundanis oſtendere ut quibuſvis contenti eſſent, & quo minus accipiunt, tanto melius eſſe, & doceret exemplo ſuo eligere paupertatem & humilitatem, & ſubmiſſionem. quemadmodum poſt nativitatem voce alta homines docturus eſſet.

Tempus Nativitatis Chriſti.

Quum nox eſſet, beata filia Spiritum à labore quieti dedit, & cognovit tempus pariendi jam eſſe. verum non cognovit id ſicut reliquæ fœminæ per præſentiam dolorum, quæ pœna oblectationis congreſſus & coitus eſt. nam quoniam hoc non fuit in virgine, illud dolorum etiam non fuit. Sed per inſpirationem peculiarem Dei, & agitationem fœtus ſcivit, tempus pariendi eſſe. Itaque in precibus exiſtens, genibus in terra poſitis, oculis verſus cœlum directis, & manibus antrorſum elevatis, Deo tradidit infantem, qui ex ipſa naſcendus erat. & mille gratias agebat, propterea quod volebat Deus, in lucem prodire theſaurum, quem occultum habebat pro ſalute mundi: quodque elegerat locum pauperem, & infirmum, adeo inopem,

& in-

بتمام خوشي واتفاق ورضا از خدا، از دير پيغمران خبر
داده بودند که در شهر بيت لحم مسيح متولد خواهد شد

میکیاس فصل ٥،

چنانکه میکیاس پيغمبر کفت اي بيت لحم خورد نيستي
در شهرهاي يهودا در تو متولد خواهد شد انکه حکومت
خواهد کرد در اسرايیل وطلوع او از اول از روزهاي قدم
است وحکمت درين که اينجا زاده شد نه تنها اين بود
که مولد داود بنده او ست بلکه بجهت انکه جاي حقير بود
وخواست که زاده شود در جاي که بحيوانات شايان بود از
مردم تا آغاز کند که جهانيان را بنمايد که هر چند قانع
شوند وکمتر بکيرند بهتر است وبياموزد بنمونه خود اختيار
کردن فقر وفروتني وزير دستي چنانکه بعد از تولد ببانک بلند
عالميانرا خواهد اموخت، جون شب شد فرخنده دختر دمي

وقت تولد ایشوع

از محنت برآسود ودر يافت که وقت زادن است اما نه
دريافت اين را همچون ديکر زنان بحضور دردها که جزا
دهنده لذت مباشرت وجماع است که جون اين نبود در
دوشيزه ان دردها هم نبود بلکه بالهام خاص خدا وحرکت
کردن بچه دانست که وقت زادن شد پس در نماز شده
زانو بر زمين نهاده چشمها بسوي آسمان کرده ودستها
پيش بر داشته بخدا مي سپرد کودک را که ازو زاده خواهد
شد وهزار شکر ميکرد از خواستن خدا اين که بروشناي بر
ايد کنجي که پوشيده مي داشت بجهت خلاصي دنيا واز
اختيار کردن او جاي فقيرانه وبي پناه بجندان مفلسي

وبي

وبي استعدادي وفرو رفته در فكر بلند از نيكوكاري
ومهرباني خدا منتظر بود بولادت خداوند كه در خود داشت ،
پس شب يكشنبه در سال پنج هزار ونهصد وپنجاه وهفت
سال از طوفان نوح وده هزار وپانصد وده از بر آمدن موسي
وبني اسراييل از ملك مصر وهزار وسي ودو از ماليده شده
داود پادشاهي يافتن او بر بني اسراييل ودر شصت وپنجم هفته
كه دانيال پيغمبر خبر داده بود وبعد از بناي شهر رومه
هفت صد وپنجاه ودو سال در سال چهل ودو از سلطنت
قيصر اوكوست هنكامي كه اكثر دنيا در صلح بود در
نقطه نيم شب وقتي كه همه چيز در نهايت خاموشي بودند
دوشيزه مقدس در عبادت فكري بود يكخوشي عجيب در
دل خود يافت چشمهاي خود در زمين فرو نهاد وحضرت
ايشوع را در پيش خود زاده ديد وشنيد اول آن كه
آوازي كه همچون ديكر كودكان كريا كنان كرد پيش
او خودرا بر زمين دراز انداخت وهمچون معبود خويش
پرستيد چشمها پر از آب ودل پر از خوش ازين
كه اورا در لباسي ناسوتي ديد وخود را مادري او مقبول
بر خاست ونشست وبتمام محبت همچون مادر اورا در
كنار كرفت وبوسها مي داد وحرمت مي نمود همچون
كسي كه اورا جندان مي شناخته است ودر جامها كه
باندازه افلاس خود آورده بود اورا پيچيد ودر اخور جهار
پايه نهاد جون جاي ديكر نبود واز خواستن خدا آنچنان

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& imparatum. Et deſcendens in cogitationẽ altam de juſtitia & miſericordia Dei, intenta fuit in nativitatem Domini, quem in ſe habebat. Itaque nocte [1] diei ſolis, anno [2] quinquies milleſimo & nongenteſimo & quinquageſimo ſeptimo à diluvio Noachi, & [3] bis milleſimo quingenteſimo & decimo ab egreſſu Moſis & filiorum Iſraël è terra Ægypti: & milleſimo triceſimo ſecundo, ex quo unctus David regnum adeptus eſt ſuper filios Iſraël: & ſexageſima & quinta ſeptimana quam Daniel Propheta prænunciavit: Et poſt conditam urbem Romam ſeptingenteſimo ſecundo: anno quadrageſimo ſecundo ab Imperio Cæſaris Auguſti, tempore quo maxima pars mundi in pace erat, in puncto mediæ noctis, tempore quo omnes res in ſummo ſilentio erant, virgo ſancta in cultu meditationis fuit. Gaudium quoddam mirabile in corde ſuo invenit: oculos ſuos in terram demiſit, & Majeſtatem Ieſu ante ſe natam vidit, & audivit primum quod vocem, ſimilem cæteris infantibus fletum mittentibus, ederet. ante ipſum ſe ſuper terram in longum projecit, & tanquam numen ſuum adoravit, oculis plenis aqua, & corde pleno lætitia, propterea quod ipſum in veſte [4] humanitatis vidit, & ſe pro matre ejus acceptam. Surrexit & ſedit, & omnimodo amore tanquam mater eum in ulnas cepit, & oſcula dedit, & honoravit tanquam quendam quem tantum eſſe cognoſcebat. Et in faſciis, quas pro ratione inopiæ ſuæ apportaverat, ipſum involvit, & in præſepi quadrupedum poſuit, quoniam locus alius non erat. & voluiſſe Deum talem

[1] *ad verb. primæ Sabbathi.*

[2] *mendoſum hoc eſſe credo.*

[3] *ſcriptum eſt* ده *decem, at legendum* دو *duo.*

[4] *id eſt, natura humana veſtitum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

locum vilem & humilem pro tali filio, mirata eſt. Ioſeph in his omnibus rebus, quæ commemoratæ ſunt, præſens erat, &, quantum poterat, in rebus neceſſariis auxilium adhibebat, eumque qui dignus [1] tantis rebus erat, in ejuſmodi loco deſolato & paupere videns, mœſtitiam prodidit. Eodem tempore Angeli è [2] cælo deſcenderunt, & Muſicam canentes Deum celebrarunt & dixerunt, Gloria Domino in excelſis, & pax ac tranquillitas in terra, hominibus bonæ cogitationis. Et præter hoc, mille gratiarum actiones exhibuerunt. Benedicta Maria audiebat, & corde in gratiarum actionibus comitata eſt. Gabriel ab ipſis abiit, ut circumjacentibus nunciaret. Quibuſdam paſtorum, qui ſuper greges ſuos excubias agebant, ſupervenit. & repente lux magna ſuper eos apparuit. paſtores timuerunt. Gabriel dixit, ne timete. nuncium do vobis de gaudio magno, quod toti generi humano erit. Nam hodie Servator pro vobis natus eſt, nempe Chriſtus Dominus in civitate David. ite, & ſignum hoc eſt: invenietis infantem involutum faſciis & poſitum in preſepi. Eodem tempore cohors quædam alia Angelorum prodierunt, canentes Domino, idemque dixerunt, Gloria Deo in excelſis, & tranquillitas ac pax in terra, hominibus bonæ cogitationis. poſtmodum canentes in cœlum aſcenderunt. paſtores admirabundi alii aliis dicebant: eamus in urbem Bethlehem, & videamus id quod accidit, & Deus nobis oſtendit. Itaque feſtinanter iverunt, & Mariam ac Ioſephum viderunt, & infantem in præſepi invenerunt. ac viſo cognoverunt Meſſiam eſſe,

[1] *id eſt, ſummis rebus.*

[2] آسما *pro* آسمان. *ſæpe etiam in aliis vocibus* ن *finale omittitur.*

Annunciant Angeli nativitatem Chriſti.

atque

جاي زبون وپست براي آنچنان پسر تعجب مي نمود یوسف
برین همه چیزها که مذکور شد حاضر بود وان قدر که میتوانست
در چیزهاي ضروري مدد مي رسانید واورا که سزاوار چندان
چیزها بوده درین طور جاي خراب ومفلس دیده افسوس میخورد،
در همان زمان فرشتکان از آسما فرود آمدند ونغمه سرایان خدا
را تسبیح مي کردند ومي کفتند بزرکواري خداوند را در
بلندیها وسلامتي وآشتي بر زمین مردم خیر اندیش را وبغیر این
هزار ثنا خواني داشتند خجسته مریم مي شنید وبدل در ثنا خواني
همرهي داشت، جبرییل از پیش ایشان رفت تا مردم نواحي را
خبر دهد بر جمعي از شبانان که بر کوسفندان خویش بیداري
مي کردند رسید ویکایک نوري عظیم بر ایشان ظاهر شد شبانان
ترسیدند جبرییل کفت نترسید مژده میدهم شمارا از خوشي کلان
که همه جنس مردم را خواهد بود چرا که امروز خلاصي دهنده
براي شما زاده شده است یعني مسیح خداوند در شهر داود
بروید ونشان اینست خواهید یافت کودکي پیچیده در جامها
ونهاده در آخور درین هنکام یکخیل دیکر از فرشتکان پدید
آمدند تسبیح کویان خداوند را وهمان مي کفتند بزرکواري خدارا
در بلندیها وآشتي وسلامتي بر زمین بمردم خیراندیش بعد ازان
سرود کویان بسوي آسمان بر آمدند وشبانان عجب کنان
بهمدیکر مي کفتند برویم بشهر بیت لحم وبه بینیم آنچه واقع
شد وخدا مارا نمود پس بسرعت آمدند ومریم ویوسف را دیدند
وکودک را در آخر یافتند ودید شناختند که مسیح است

خبر میدهند فرشتکان از ولادت مسیح،

وفهمیدند که اینست آنکه ازو فرشته کفته بود ، مریم در همه
چیز ملاحظه می کرد ودر دل میداشت آنچه میدید ومی
شنیده بودند خداوند را هزار شکر میکفتند وازین خبر
دیکر جوبانان از همان کروه آمدند تا مسیح نوزاده را
به بینند این همه آنچه کفته شد در بیت لحیم دران شب
کذشت ، پیش ازانکه بیشتر برویم اندکی از بسیار بطور
مجمل بکویم از آنچه درین ولادت ظاهر شد ونصرانیان آن
را بترازوی فکر وترمی دل می سنجند ، همچنانکه این
کودک مانند دیکر بچکان بیانکی مرد در شکم مادر نیامد
بلکه بمحض عنایت خداوند بی انکه نقصانی در بکارت
دختر شود اینچنین اورا هنکام زادن بچندین عنایت
دیکر ممتاز ساخت اول انکه مادر را دردزه نداد که
دوارا وهمه فرزندان اورا بشومی کناه او داده شد دوشیزه
هیچکونه دردی درین ولادت در نیافت بلکه بسیار
خوشی وراحت روحانی دوم انکه همچنانکه در شکم مادر
بی نقصان دختری او در امد اینچنین بتمام درشتی او بی انکه
راهی کشوده شود بر آمد جنانچه شعاع آفتاب از تابدان
میکذرد بی انکه اورا شکنند واکرچه این پسر خواست
که در همه چیز همچون آدمی باشد وجفاها کشد اما درین
کار خواست که خداوندانه زاده شود ومادرش پاک ودرست
ماند همچنانکه بود واین شادی ومرتبه دهد بمادر خود که
بسبب او خواهد کشید چندان جفاها واورا ممتاز کند از همه زنان

میزاید مریم ،

دختر مریم در حالت زادن ،

atq; intellexerunt hunc eſſe de quo Angelus locutus fuerat. Maria ad omnia animadvertebat, & in corde tenebat id quod videbat, & audiebat. [1] tum abierunt & Domino mille gratiarum actiones dixerunt. Ex hoc rumore alii paſtores ex eodem cœtu venerunt, ut Christum novè natum viderent. Hoc omne quod dictum eſt, Bethlehemi iſta nocte contigit. Antequam progrediamur ulterius, pauculum quid è multis per modũ compendii dicam de iis quę in hac nativitate manifeſtata fuerunt, & Chriſtiani ea trutinâ cogitationis & blanditiei cordis ponderant. Sicut iſte puer, in modum reliquorũ infantum, interveniente viro, in uterum Matris non venit, ſed per puram gratiam Dei, abſque ut ulla diminutio in virginitate filiæ fieret: ſic eam tempore partus per ſimilem gratiam aliam diſtinxit. Primum illud eſt, quod matri dolorem partus non dedit, qui Evæ & omnibus filiabus ejus ob nequitiam peccati ejus datus eſt. Virgo nullum omnino dolorem in hoc partu ſenſit, ſed multum gaudii & refocillationis ſpiritualis. Alterum eſt, quod ſicut in uterum matris ſine diminutione virginitatis ejus intravit, ſic cum ſumma [2] integritate ejus abſque ut via aperiretur, exivit: ſicut radius ſolis ex orbe tranſit, abſque ut eum frangat. Et quamvis hic filius voluerit in omni re inſtar hominis eſſe, & miſerias ferre, tamen in hoc negocio voluit Dominicè naſci, & matrem ſuam puram & integram manere, quemadmodum fuerat, atque id gaudii & dignitatis dare Matri ſuæ, quæ propter ipſum paſſura eſſet tot calamitates, eamque diſtinguere ab omnibus fœminis

[1] *hiatus eſt in Perſico, quẽ ſic ſuppleo, ut poſt* ومي شنيده *& audiebat, legam* پس رفته بودند *tum abierunt.*

Parit Maria.

Virgo Maria in ſtatu partus.

[2] *legendum* درستي *per* س

in hoc, ut ſic virgo eſſet ut mater etiam eſſet, & ſic mater eſſet, ut virgo etiam maneret. Et ſicut in Filio convenerunt duæ res multum contrariæ, quæ divinitas & humanitas ſunt, ſic in matre ejus convenirent maternitas & virginitas, quæ unquam in alia creatura non concurrerunt. quamobrem benedicta Maria virgo manſit tempore partus, & ante partum & poſt partum. Iſta nocte nativitatis, duæ res mirandæ contigerunt: Vna, quod eodem tempore quo Chriſtus Bethlehemi natus eſt, in urbe Roma fons olei olivarum prodiit, & fluxit, & torrens factus mari ſe conjunxit, & aliquot dies perduravit. Hoc ſignum erat, natum eſſe in mundo Chriſtum fontem miſericordiæ, & reſtauratorem neceſſitatum & ægritudinum egentium. Altera, quod quoniam Octavius Cæſar victorioſus bello fuerat, & ſuper mundum judicium & dominium cum ſumma tranquillitate & ſecuritate exercebat, in ſignum hujus, clauſerunt fores templi numinis ſui cui nomen [3] Janus, id eſt Dominus claudendi & aperiendi opera, præſertim in negocio belli. Nam iſtæ fores antea apertæ fuerant, in ſignum quod pax non eſſet. quoniam autem tranquillitas univerſalis erat, & negocium belli non manebat, in ſignum hujus ſummo gaudio fores claudebant, multumque in quiete & gaudio vivebant. hominesque hanc præſtantiam & beatitatem felicitati & juſtitiæ [4] Regis temporis aſſcribebant: adeoque crediderunt, hic Cæſar dignus eſt quem adoremus, & perſiſtentes in hac cogitatione, adierunt eum ut ſe cultui ejus traderent. Ac is, vir erat juſtus,

Videt Sibylla Ieſum nuper natum.

[3] *Scribitur Sianus ſicut ſupra Sijulius pro Iulius. Nempe J initiale more Hiſpanico pronunciavit, ut & Galli.*

[4] *id eſt, ſui temporis, Auguſti nempe.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

درین که آن طور دوشیزه بوده باشد که مادر نیز بباشد
وآنچنان مادر بوده باشد که دوشیزه نیز ماند وهمچنان که در
پسر جمع شدند دو چیز بسیار مخالف که خدایت وآدمیت
باشد اینچنین در مادر او جمع شده باشد مادریت ودوشیزگی
که هرگز در دیگر آفریده جمع نشده است بنابرین خجسته
مریم دوشیزه ماند وقت زادن وپیش از زادن وپس از زادن،
درین شب تولد دو چیز عجیب واقع شدند یکی آنکه همان
زمان که ایشوع در بیت لحم زاده شد در شهر رومه چشمه از
روغن زیتون پدید آمد وروان شد وجوی شده بدریا پیوست
وچند روز بوده است واین نشان است که زاده شد در دنیـا
مسیح چشمه رحمت وچاره ساز احتیاجها وبیماریهای محتاجان،
دوم آنکه چون اکتاویو قیصر فیروز جنگ بود وبر عالم
حکومت وصاحبی بتمام آشتی وامن میکرد وبنشان این بسته می
داشتند درهای عبادتخانه معبود خود که نام او شان بود
یعنی خداوند بستن وکشادن کارها خصوصـا در معامله جنگ
که این درها از اول کشاده می بودند به نشان این که صلح
نیست وچون آشتی عام شد ومعامله جنگ نماند بنشان این
بتمام شادی درهارا بستند وبسیار بآرام وخوشی میگذرانیدند
ومردم این دولت وخوبی را بسعادتمندی ونیکوکاری
پادشاه وقت نسبت می کردند بنابرین اعتقاد آوردند این قیصر
سزاوار آنست که اورا پرستش کنیم وقرار برین اندیشه داده پیش
او رفتند که خود را به بندگی او بسپارند اما او مردی بود دادگر

می بینند سبیلـه ایشوع نو زاده را،

میانه روز داننده این که آدمی هر آینه مردنی است هر
گز راضی نشد که اورا پرستش وعزت خدای نامردنی
کنند جندانکه او ازین انکار وتنفر می نمود ایشان
بیشتر غلو میکردند جون بسیار بجد شدند قیصر یک
سبیله طلبید سبیله زنی را گویند که از جیزهای پوشیده
وآینده آگاه می سازد وپرسید که تو درین کار جه می بینی
متوجه باش ایا در دنیا از من کلانتر شدنی هست او
گفت فلان روز جواب خواهم داد ورفت وبخدا مشغول
شد وروز موعود که روز نهم باشد قیصر بزرگان رومه را
در خانه خود جمع کرد تا آنجه او بگوید بشنوند سبیله
آمد وقیصر را در گوشه برد وبنمود آنجه خود دیده بود در
نیم روز گرد آفتاب یک دایره طلا دید ودر میان آن دختری
صاحب جمال وپر نور که در پیش سینه خویش بر هر
دو دست خود کودکی داشت قیصر را بنمود وگفت این کودک
از تو کلان تر جمع شده بودند آوازی شنیدند بدین مضمون
اینست مذبح آسمان او از آنجه نمایان شده بشنید تعجب
نمود وآن مردم را از آن خواهش باز داشت واز محبتی
که باو نمودند ایشانرا شکر کرد آن زمان نفهمیدند آنجه
مقصود ازین اشارت بود اما اندکی بعد ازین دانسته شد
که از ملاحظه اوقات یافتند که همان روز عیسی مسیح زاده
شد از خجسته دختر زاده شد ودر همان خانه این قیصر که
در انجا نمایان کردید آنجه مذکور شد بعد از گردش زمانه

moderati animi, ſciens hominem omnino mortalem eſſe, nunquam conſenſit ut ſibi adorationem, & honorem Dei immortalis exhiberent. At quantumvis ille hoc negabat & refugiebat, illi tanto majori vi inſtabant. quumque admodum urgerent, Cæſar quandam Sibyllam accerſivit (Sibyllam fœminam dicunt, quæ de rebus occultis & futuris indicium facit) atq; interrogavit: Tibi quid de hoc negocio videtur? Diſpice, an in mundo me major ulla exiſtentia ſit. Illa dixit, tali die reſponſum dabo. abiitque & cum Deo occupata fuit. ac ſtatuto die, qui dies nonus erat, Cæſar magnates Romæ domum ſuam congregavit, ut id quod ipſa diceret audirent. Sibylla venit, ac Cæſarem in angulum duxit, & oſtendit quod ipſa videbat. Meridie circum Solem circulum aureum videbat, & in medio ejus virginem quandam perpulchram & plenam luce, quæ ante pectus ſuum ſuper ambas manus ſuas infantem quendam habebat. Cæſari oſtendit, ac dixit, hic infans te major eſt. Convenerunt, vocem quandam audiverunt, hoc argumento, Hoc eſt altare cœlorum. Ipſe ea quę oſtenſa viderat & audiverat admiratus eſt, illoſq; homines ab iſta voluntate retraxit, & de amore quem ſibi oſtenderant, ipſis gratias egit. Eo tempore non intellexerunt id quod intentum ea indicatione fuerat. Sed paulo poſt cognitum fuit. nam ex obſervatione temporum repererunt, eodem die Ieſum Chriſtum natum fuiſſe, ex benedicta filia natum fuiſſe. In eadem domo hujus Cæſaris, ubi oſtenſa viderat quæ commemorata ſunt, poſt circuitum temporis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Eccleſia facta fuit. & nunc in illa domo Patres ordinis [1] Sancti Franciſci habitant. atque illam Eccleſiam hoc tempore [2] Santa Maria ara cieli vocant, cujus interpretamentum eſt, Sancta Maria altare cœli. Et quod altare vocatur, ex eo eſt quod, ſicut in altari offeruntur ſacrificia Deo, ſic per interventum Mariæ cultus noſtros offerimus, ut Deus acceptiores habeat. Eodem die media nocte in eadem urbe Roma res alia miranda evenit. quum enim in iſta urbe templum quoddam magnum, admodum elaboratum ſtruxiſſent, quod proprium Deo pacis eſſet, illudque Templum pacis nominaſſent, & ex numine, cujus nomen Apollo erat, & per quod Diabolus reſponſa dabat, quæſiiſſent, quouſque hoc templum ſuperſtes manſurum eſſet, reſpondit, ſuperſtes erit donec virgo, manente virginitate, [3] pariet. Quoniam autem putabant hoc eſſe impoſſibile, ideo crediderunt fore ut hoc templum perpetuo duraret, & in quadam [4] tabula lapidea in frontiſpicio iſtius templi ſculpſerunt hoc dictum, Templum pacis & æternitatis. At contigit, ut eadem nocte, qua Ieſus dominus noſter natus eſt, omnino ceciderit, atque inde patet, eventum accepiſſe in partu benedictæ Mariæ, quod adeo impoſſibile videbatur. Eodem die in terra Hiſpaniæ tres ſoles viſi fuerunt admodum [5] lucidi, qui poſt aliquot tempus coaluerunt: & illud trinum unum factum eſt. Sapientes dicunt, id denotaſſe, natum fuiſſe virum qui omnimoda luce mundũ eſſet edocturus, Deum omnipotentem tres eſſe perſonas, & unam eſſentiam tantum. Eadem nocte qua

[1] *In autore eſt San Franciſco. quod Hiſpanicum eſt.*

[2] *Hiſpanica ſunt. unde liquet ex Hiſpanico tranſlationem Perſicam eſſe factam.*

Concidit templum Pacis.

[3] *pro* برايد *aſcendet, legendum* بزايد *pariet.*

[4] *pro* تخنه *legendum putamus* تخته

[5] *pro* ذوارني *lego* ذوراني

Conſpecti fuerunt tres Soles.

كليسيا ساخته شد واكنون در آن خانه پادريان طايفه
سان فرن سيسك مي باشند وآن كليسيا را اهحال سانتا مريه
اره سيلي ميخوانند كه ترجمه آن باشد پارسا مريم مذبح آسمان
واينك مذبح خوانده مي شود ازينست كه همچنانكه در مذبح
كذرانيده مي شوند قربانيهاي براي خدا اينچنين بوسيله مريم
عبادتهاي خويش ميكذرانيم تا خدا بهتر قبول كند ، همان

مي افتد هيكل صلح ،

روز نيم شب در همان شهر رومه جيزي ديكر عجب واقع شد
كه جون درين شهر يك عبادتخانه كلان بغايت مكلف عمارة
كردند كه خاصه براي خداي صلح باشد واورا خانه صلح نام
نهادند واز معبودي كه نام او اپول بود وبواسطه آن شيطان
جوابها مي داد پرسيدند كه اين خانه تا كي باقي خواهد ماند
او جواب داد كه بقا خواهد داشت تازماني كه دختر ها وجود
دختري برايد وجون دانستند كه اين محالست پس اعتقاد
كردند كه اين خانه هميشه خواهد بود ودر يك تخته سنكين در
روي آن هيكل كندند اين سخن خانه صلح وابدي وچنان واقع
شد كه همان شب كه عيسي صاحب ما زاده شد بتمام افتاده
ودرين نموده شد كه وقوع كرفت بولادت خجسته مريم آنچه
جندان محال مي نمود ، وهمان روز در ملك اسپانيه سه آفتاب
ظاهر شدند بغايت نوارني كه بعد از زماني بهم بپوستند وآن هر
سه يك كرديد دانايان ميكويند اين علامت آن بود كه زاينده
شد كسي كه عالم را بتمام روشنايي خواهد آموخت كه خداي
قادر مطلق سه شخص است ويك ذات تنها ، ودر همانشب كه

ظاهر شدند سه افتاب ،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

حضرت عیسی متولد شد در جانب دیگر اسپانیه نمودار
کردید یک ابری بغایت روشن که آن شب را چون روز روشن
کردانید ، این بود آنچه در ولادت مسیح ظاهر شد وقتی
که مسیح در شهر بیت لحیم زاده شد ، چنانکه کفتم پادشاه
اکثر دنیا وملک بنی اسراییل اوکوستو قیصر بوده
بخصوصیت بر ملک یهودان بعنایت قیصر مذکور ملک
هرودس بود درین بجا آمد آنچه یعقوب پیغمبر زمان مردن
خود یهودا پسر خود را کفته بود از قبیله یهودا ونسل او
سلطنت بنی اسراییل تازمانی که بیاید انکه او آمدنی است
واو است انتظار امتها واین عبارت از مسیح بود واکرچه
سالها کذشته که یهودان از ذات خود ملک نداشتند ومدتی
دراز بدست بختنصر پادشاه بابل اسیر بودند وبعد ازان
بدست رمانیان کرفتار شدند لیکن هم در زمان بخت
نصر وهم در سرداری رمانیان برخصت پادشاهان فرزندان
یهودا بر بنی اسراییل حکومت می کردند تا انکه هردوس
بر ایشان پادشاهی یافته هردوس درین ملک غریب بود
پدر او از ملک ایدومیه بوده است ومادر او از عرب از وقایع
کوناکون وخدمتهای خوب از جانب قیصر خطاب پادشاهی
یافته ولایت یهودا برو مقرر شد وکدخدا کردید مریانس نواسه
هرکان که پادشاه یهودان بوده است وتا این دختر اصیل را
بدست آرد خود را ختنه کرد ودین یهودان کرفته ومدتی بدین
بکذشته تا آنکه آن زن را بتهمت کشته وسلطنت بدو ماند

خبر داد یعقوب از مسیح ،

D. Ieſus natus eſt, in parte alia Hiſpaniæ viſa fuit nubes quædam admodum lucida, quæ iſtam noctem diei inſtar lucidam reddidit. Hæc ſunt ea quæ in nativitate Chriſti conſpicua fuere, eo tempore quo Chriſtus in urbe Bethlehem natus fuit. Quemadmodum dixi, Rex maximæ mundi partis, & terræ filiorum Iſraël Auguſtus Cæſar cum eſſet, ſpeciatim ſuper terram Judæorum, gratia dicti Cæſaris, rex fuit Herodes. In ea re evenit, quod Iacobus Propheta tempore mortis ſuæ Jehudæ filio ſuo dixit; Non abibit à tribu Juda & poſteritate ejus imperium filiorum Iſraël, donec veniat is quem venire oportet, & ille eſt expectatio populorum. Hoc ſignificatio de Chriſto fuit. Et quamvis anni præterierint quod Judæi ex ſtirpe ſua regem non habuerint, & diu in manu [1] Nebucadnetſaris regis Babel captivi fuerint, deinde etiam in manu Romanorum detenti: tamen & tempore Nebucadnetſaris, & in principatu Romanorum, veniâ regum, filii Judæ ſuper filios Iſraël judicium exercuerunt, donec Herodes ſuper ipſos regnum nactus eſt. Herodes in hac terra peregrinus fuit. pater ejus ex terra Idumææ erat, mater ejus ex Arabia. Ob prælia diverſa, & officia bona à Cæſare titulum regis accepit. præfectura Judææ ipſi confirmata fuit, & ſponſus [2] Marianes factus eſt neptis Hircani, qui rex Judæorum fuerat. & ut filiam iſtam nobilem ſibi compararet, ſeipſum circumcidi fecit, & religionem Judæorum amplexus eſt, & ſpatium aliquod in hoc tranſiit, donec illam uxorem ſuſpicione motus interfecit. atque imperium ei manſit,

Prophetavit Iacob de Chriſto.

[1] *In Perſico eſt Bechatneſar.*

[2] *Ioſephus Mariamnē vocat.*

qui peregrinus rex erat. Atque iſto tempore natus fuit Chriſtus, quemadmodum Iacob Propheta indicaverat.

Circumciſio Chriſti.

Nomen Ieſu. *Legis lib.* 1. *c.* 17. *Luc. cap.* 2.

Die Octavo à nativitate Chriſti, voluerunt impleri mandatum, quod Deus per interventum magni Moſis filiis Iſraël præceperat, & antea Magno Abrahamo, ut die octavo à nativitate circũcidant. Ille etiam circumciſus eſt, & tempore circumciſionis ipſi nomen Ieſu impoſuerunt. & hoc nomen eſt, quod antequam in uterum matris veniret, Angelus dixerat. Etſi voluntas Dei fuerit, ut Chriſtus Circumciſionem removeret, tamen etiam voluit Chriſto circumciſionem adminiſtrari, ut arcanum hujus ritus antiqui oſtenderet, & pateſceret, Chriſtum [1] illam non aboliturum, niſi quatenus terminus iſtius præcepti ad finem vênit & completus eſt: & ut Judæi eum peregrinum non putarent, neque religione carere exiſtimarent. quia in hoc populo conſtitutum erat, Qui unquam ſignum circumciſionis non habet, vir Dei non eſt. Itaque donec Chriſtus religionem ſuam plenè doceret, perpetuo convenienter religioni legis vivebat, atque in hoc ſe ipſum inſtar aliorum geſſit, ut corda filiorum Iſraël ſibi conciliaret.

[1] *ad verb. ei ceſſationem non injecturum.*

که بیگانه ملک بود ودرین زمان زاده شد مسیح جنانچه
یعقوب پیغمبر خبر داده بود ،

ختنه کردن مسیح ،

روز هشتم از ولادت مسیح خواستند که بجا آید حکمي
که خدا بوسیله مهتر موسي بني اسراییل را فرموده بود وپیش
ازان مهتر ابراهیم را روز هشتم از ولادت ختنه کنند او نیز
کرده ودر زمان ختنه اورا ایشوع نام نهادند واین نامي است
که پیش از آن که در شکم مادر بیاید فرشته گفته بود
اگر چه خواهش خدا این بود که مسیح ختنه را براندازد
اما هم خواست که مسیح را ختنه کرده شود تا خفیت
این رسم قدیم وانماید وظاهر شود که مسیح آنرا بطلان
نخواهد انداخت بلکه از جهت آنکه مدت این حکم بسر
آمد وتمام شد وتا آنکه یهودان اورا بیگانه ندانند وبي
دین نه انگارند چه درین گروه قرار یافته بود که هر
کز نشان ختنه ندارد مرد خدا نیست بنابرین تا وقتي که
مسیح دین خویش بتمام آموزد همیشه موافق دین توریت
زندگاني میکرد ودرین خودرا همجو دیگران وامي نمود
تا دلهاي بني اسراییل بدست آرد ،،

نام ایشوع

توریت کتاب ا فصل یز

لوقا فصل ب

آمدن سه پادشاه بپرستش مسیح ،

پیدا شدن ستاره نو ،

روز پنجم بعد از ختنه سه پادشاه در طلب این کودک رسیدند
که از جانب مشرق بسرعت تمام روانه شده بودند بره نمونی
ستاره که روز تولد طالع شد واینچنین بود که همان لحظه که
حضرت ایشوع زاده شد در آسمان یکی ستاره نو بغایت روشن
نمودار کشت که از بسیاری روشنای وتازکی بسیار مردم را در
فکر انداخت در زمین عرب که از بیت المقدس مشرق رویه
است از زمان موسی خبر بود که مسیح در زمین یهودا زاده
میشود ونشان اینست که همان زمان ظاهر میشود ستاره که تعلق
بزمین اسراییل داشته باشد وبلعام این خبر داده بود که اورا
مردم پیغمبر خود دانسته بودند وبواسطه او بسیار چیزها خدا
بر ایشان ظاهر میکرد وترجمه سخن او اینست کفت بلعام بن
باعور کفت مردی که روشنی از چشم او ربوده شد کفت شنونده
سخنان خدا وداننده تعلیم بلند وبیننده سرهای قادر مطلق
آنکه او آفتاده است وچشمان کشاده دارد اورا خواهم دید اما نه
اکنون اورا خواهم نکریست اما نه بزودی خواهد بر آمد یک
ستاره از یعقوب برداشته خواهد شد سلطنت بنی اسراییل وخراب
خواهد کرد سرداران ولایت مواب را وخواهد انداخت پسران
شیث را درین بیان کرد که وقتی که زاده می شود پادشاه اسراییل
خراب کرد قوتهای شیطان ودنیا وتن که از انهـــا تعبیر کرد بمواب
وشیث وظاهر خواهد شد یک ستاره نو در آسمان بنابرین در

ایشان

Adventus trium Regum. Adoratio Chriſti.

Apparitio Stellæ novæ.

Die quinto à circumciſione, tres Reges ad quærendum hunc infantem venerunt: qui ex plaga Orientali feſtinantiſſimè venerant, ductu ſtellæ, quæ die nativitatis orta erat. res ſic ſe habuit. Eodem momento quo Dominus Ieſus naſcebatur, in cœlo ſtella quædam nova, admodum lucida manifeſtata fuit, quæ multitudine lucis & ſubtilitatis multos in cogitationem conjecit in Arabia, quæ ab Hieroſolymis Orientem reſpicit. A temporibus Moſis fama fuit, Meſſiam in Judæa naſciturum. & ſignum hujus rei erat, quod eodem tempore manifeſtanda eſſet ſtella, quæ ſuper terram Iſraëlis ſuſpenderetur. Balaam id prænunciavit, quem homines Prophetam ſuum habebant, & per quem multa Deus ipſis manifeſtabat. Interpretamentum ſermonis ejus hoc eſt. Dixit Balaam filius Beor, dixit vir à cujus oculis lux abrepta eſt. dixit qui audit verba Dei, & novit doctrinam Altiſſimi, & videt arcana omnipotentis: qui cadit, & oculos apertos habet. Ipſum videbo, ſed non jam: ipſum intuebor, ſed non brevi: aſcendet quædam ſtella ex Iacob, efferetur dominium filiorum Iſraël, & deſolabit principes ditionis Moab, & projiciet filios Seth. In hoc indicavit, fore ut quando naſceretur Rex Iſraëlis, [1] deſolarentur vires Satanæ, Mundi & carnis. de illis enim tralatitiè egit per Moab & Seth, & fore ut manifeſtaretur quædam ſtella nova in cœlis. quamobrem inter

[1] *hic mihi* كرد *eſt pro* كيرد *ut alibi ſæpe, à* كرفتن *capere, accipere.*

[1] *propriè ſuper linguas.*

ipſos perpetuo [1] in ore fuit. Notitiam adventus Chriſti regis tralatitiè expreſſit per Moab & Seth, & futuram manifeſtationem dominii filiorum Iſraël, futuramque deſolationem principum ditionis Moab, futuramque dejectionem filiorum Seth. [2] In eo indicavit, fore ut quum naſceretur rex Iſraëlis, deſolarentur vires Satanæ, mundi & carnis. de iſtis enim tralatitiè egit per Moab & Seth. Filii Iſraël etiam in ea exſpectatione erant, & obſervabant in nocturnis excubiis, quando ſtella illa mirabilis appareret. Nunc ſicut prænunciatum fuit accidit, & eodem momento quo Chriſtus naſcebatur, illa ſtella manifeſtata eſt. & ex illa indicatione quam habebant, & per inſpirationem peculiarem Dei tres reges Sapientes in Arabum regione cognoverunt, natum eſſe Chriſtum, quem homines tantopere exſpectaverant. Quamvis tres illi viri reges fuerint, tamen utplurimum Sapientes vocabantur. quandoquidem enim tunc temporis ad dignitatem regni interventu Sapientiæ perveniebant, magis amabant ſapientes vocari, quam ut ipſos reges vocarent. Eodem tempore quo ſtella iſta apparuit, quiſq; eorum profectus eſt. De improviſo conjuncti ſunt, ſibique invicem propoſitum ſuum indicantes, ſuper camelis velocibus una profecti ſunt. [3] Dux ipſorum fuit eadem ſtella quam viderant, & noctu dieque ipſis præibat: eratque lux ejus tanta, ut præſente ſole eam viderent. Quum prope Hieroſolymam, quæ in opinione eorum locus nativitatis novi regis erat, veniſſent, ſtella illa latuit. ratio cur latuerit ſtella fuit, ut cauſa inquirendi

[2] *hic & in præcedentibus tautologia eſt, quæ incuriam Amanuenſis arguere videtur.*

Veniunt tres Reges ad adorandum.

[3] *ad verbum, viæ oſtenſor.*

Indagatio ipſorum Hieroſolymis.

de eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ايشان دايم بر زبانهـا بود خبر امدن مسيح پادشاه را تعبير
كرد مواب وشيت وظاهر خواهد شد سلطنت بني اسراييل
وخراب خواهد كرد سرداران ولايت مواب را وخواهد انداخت
پسران شيث را درين بيان كرد كه وقتي كه زاده ميشود
پادشاه اسراييل خراب كرد قوتهاي شيطان ودنيا وتن كه
از انهـا تعبير كرد مواب وشيث بني اسراييل ودرين انتظار
مي بودند وملاحظه ميكردند بشب بيداريهـا كه ان ستاره
عجيب كي نمايان شود اكنان جنانچه خبر بود بوقوع آمد
وهمان لحظه كه مسيح متولد شد آن ستاره نمودار كشت
واز ان اكاهي كه مي داشتند وبالهام خاص خدا سه پادشاه
دانـا در عربستان دانستند كه زاده شد مسيح كه مردم
جندان انتظار او داشتند اكرچه اين سه كس پادشاه
بودند اما اكثر اوقات دانا خوانده مي شوند كه جون دران
زمان مرتبه پادشاهي بوسيله داناي ميرسيدند بيشتر دوست مي
داشتند كه دانا خوانده شوند ازين كه ايشان را پادشاه بخوانند
وهمان زمان كه آن ستاره پيدا كرديد هر كدام ازينها روانه شد
ناكاه پيوستند ويكديكر راز مطلب خود خبر داده بر شتران
بادپاي بهم روانه شدند وره نماي ايشان همان ستاره بود كه
ديده بودند وشب وروز پيش ايشان ميرفت وروشنايي او آن
قدر بود كه باوجود آفتاب اورا ميديدند، جون بنزديك بيت
المقدس كه بكمان ايشان مولد پادشاه نو بود رسيدند آن ستاره
غايب شد وحكمت در غايب شدن ستاره آن بود كه سبب پرسيدن

مـــي
آيند سه
پادشاه
پرستش،

تفحص
اينها در
اورشلم،

ازو پیدا شود ویهودان از انچه میکذشت خبردار شوند
بنابرین دران شهر بتمام حشم خود در امدند ومي پرسیدند که
کجاست پادشاه یهودان که زاده شد ستارهء در مشرق دیدیم
وامدیم بتحفها تا اورا پرستش کنیم جون اینهـا پادشاه وبیکانه
بودند واز چیزي چندان نو مي پرسیدند ملك هردوس را
این خبر رسید وایشان را بخانه خود طلبید وسبب آمدن
ایشان شنیده برهم خورد وجون مردم بر قدم پادشاه میزدند
تمام شهر نیز برهم خورد همچنانکه او برهم خورد وبکمان انکه
آن بچه مسیح باشد هردوس دانایان دین را جمع کرد واز
ایشان پرسید که مسیح کجـا زاید اینهـا همه باتفاق کفتند که
در بیت لحم یهودا اینجنین در کتاب پیغمبران نوشته شده است
اي بیت لحم یهودا توخورد نیستي در پادشاهان یهودا چرا که
از تو بیرون آید پادشاهي که مدبري کند امت من بني اسرایيل
را پس هردوس آن سه پادشاه را به پنهاني طلبید واز ایشان
بکوشش باز جست که ستاره را چه وقت دیدید انکاه رخصت
بیت لحم داده بایشان کفت بروید بجویید بتمام کوشش وپرسید
از کودك وجون اورا بیابید در زمان کردیدن خود مرا خبر
دهید تـا من نیز بروم واورا پرستش کنم ایشان بسوي بیت
لحم بر آمدند وجون از شهر بیرون شدند آن ستاره غایب شده
را که در مشرق دیده بودند باز دیدند وپیش ایشان میرفت
وبره نموني آن بشهر بیت لحم رسیدند که از بیت المقدس سه
فرسنکیست وجون ستاره رسید بخانه که کودك در ان بود

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

de eo naſceretur, & Iudæi de eo quod contigerat edocerentur. Itaque in urbem iſtam cum omni famulitio ſuo ingreſſi ſunt, & interrogarunt, Vbi eſt rex Iudæorum qui natus eſt? ſtellam in oriente vidimus, & venimus cum muneribus, ut eum adoremus. Quoniam illi, reges & peregrini erant, & de re adeo nova percontabantur, ad regem Herodem fama illa venit, qui eos domum ſuam accerſivit, & cauſa adventus eorum audita perculſus fuit. Et quoniam homines [1] pedetenus regem ſequebantur, univerſa civitas etiam perculſa fuit, quemadmodum ille perculſus fuit. Et quia opinabatur, hunc infantem Meſſiam eſſe, Herodes Doctores legis convocavit, & ex iis inquiſivit, ubinam Meſſias naſceretur. Illi omnes uno conſenſu dixerunt, Bethlehemi Iudæ. Sic in libro Prophetarum ſcriptum eſt: ô Bethlehem Iudæ, tu parva non es inter reges Iudæ, quia ex te prodibit rex qui reget populum meum, filios Iſraël. Itaque Herodes iſtos tres reges clam advocavit, & ex ipſis ſtudioſè rurſus quæſivit, ſtellam quando vidiſtis? Tunc venia Bethlehemum verſus data, ipſis dixit: ite, inquirite ſummo ſtudio & interrogate de infante. & quum invenietis eum, tempore [2] reditus veſtri mihi renunciate, ut ego etiam eam, eumque adorem. Illi Bethlehemum aſcenderunt, & quum ex urbe eſſent egreſſi, ſtellam illam quæ latuerat, quam in Oriente viderant, rurſus viderunt, ipſiſque præivit, ductuque ejus ad urbem Bethlehem pervenerunt, quæ ab Hieroſolymis tribus paraſangis diſtat. & quum veniſſet ſtella ad domum in qua infans erat,

[1] *propriè, pedem ſuper pedes regis verberabant. proverbialis locutio, cum plebs veſtigiis regis inſiſtit.*

[2] *legend. fortaſſe* كرديدن *quod* circumire, vertere ſe, *ſignificat. at* كرويدن credere.

ibi ſtetit, atque ipſi quoque ſteterunt. gaviſique ſunt gaudio maximo, credentes [1] hic eſſe eum quem quærebant. quoniam conſiſtentia ſtellæ indicium de hoc faciebat. Mirabantur autem, quomodo fieri poſſet, ut rex adeo magnus ut & ſtellæ in miniſterio ejus ſint, in tam paupere eſſet loco, exſpectabantq; quid ſtella ageret. nullomodo agitabatur neque ſe movebat. [2] in terram itaque deſcenderunt, ut in domum intrarent. Etſi foris attoniti fuerint, magis tamen attoniti fuerunt quum intus ingreſſi ſunt. quoniam locum quendam, deſertum, pauperem, ſine umbra & ſine ſecuritate invenerunt. Eo tempore [3] facie ad faciem ipſorum Ioſeph exivit, & interrogatus reſpondit, hîc eſt. venerunt illi ad locum ubi Sancta Maria erat: filium in præſepi invenerunt, & attoniti fuerunt quod totam rem viderent. In admirationem eos rapuit anguſtia loci, deſolatio, & ſolitudo, & defectus miniſtrorum. ornamentum domus telæ aranearum. cunæ regis præſepe quadrupedum. & alia ſimilia videbant. Virgo erat jam annorum quindecim. Verum ſimulac eam viderunt, deprehenderunt id quod potentiam habuit, & humilitatem oſtendentes, de adventu ſuo, deque intentione certiorem eam reddiderunt, & inſtiterunt dicentes, Filium iſtum benedictum oſtende, quia ductu ſtellæ, longa via venimus ad videndum & adorandum eum. Maria ſic fecit. & ſimulac viſus eorum in faciem benedicti iſtius filii cecidit, per inſpirationem ſingularem Dei cognoverunt hunc eſſe, ad quem quærendum & inveſtigandum veniſſent.

[1] *ad verb. hîc eſt ille quem quærebamus.*

[2] *nempe ex jumentis quibus vehebantur.*

[3] *id eſt, convertens ſe ad ipſos.*

In

همانجا استاده وايشان نيز استادند وشاد شدند بشادي
بسيار بزرگ باعتقاد آنكه اينجاست انكه اورا مي جستيم چه
ايستادن ستاره اشارت باين ميكرد اما تعجب مينمودند كه
چه طور تواند بودن كه پادشاه اين قدر بزرگ كه تا ستاركان
در خدمت اويند در چنين جاي فقيرانه بوده باشد ومنتظر
بودند كه ستاره چه كار كند بهيج وچه نمي جنبيد وحركت
نمي نمود پس برزمين فرود آمدند تا بخانه درايند، اگر
چه در بيرون حيرت داشتند اما حيرانتر شدند وقتي كه
درون در آمدند جون يكجاي خراب فقيرانه بي سايه وبي
پناه يافتند، درين هنكام روي بروي ايشان يوسف بر امد
وپرسيده جواب داد كه اينجاست ايشان رسيدند بجايي كه
مريم مقدس بود پسررا در آخر يافتند ودر حيرت شدند
كه همه جيز ميديدند ايشانرا در تعجب مي آورد تنكي
جاي خرابي وتنهايي كمي خدمت كار آرايش خانه
تنيدهاي عنكبوت مهد پادشاهي آخر جهار پايه وديكر
جيزها مثل اين مي بينند دختري تا پانزده ساله اما
همچين كه اورا ديدند در يافتند آنچه امكان داشت وفروتني
نموده از آمدن خويش واز مقصود اورا خبر دادند والحاح
كردند كه آن پسر مبارك را بنما كه برهبري ستاره از راه
دراز آمده ايم براي ديدن وپرستيدن او مريم اينچنين كرد
وهمين كه نظر ايشان دروي مبارك آن پسر افتاد بالهام خاص
خدا شناختند كه اينست انكه در جست وجوي او بوده ايم

بر روي افتادند واورا سجده کردند همچنانکه خداوند خود را
وبتمام عاجزي پرستیدند وقربانها که آورده بودند پیش
او نهادند که هر کدام سه چیز آورده بود طلا ولبان ومر
هر یکي این چیزها کذرانید وهمچو دانایان درین وانمودند
آنچه درو دریافته بودند در لبان اقرار بخدایي او کردند
که لبان جز در قربانهاي خدا نمیکذرانیدند ودر مر این
که آدمیست مردني ودر طلا به پاشاه وبخداوند خود بعد
ازان دوشیزه را از چنان پسر مبارك باد کفتند واز آنچه
بالهام خدا ازو یافته بودند بیان کردند واز خجسته مریم ویوسف
پاك اسرار آمدن مسیح شنیدند بتمام خوشي وراحت جان
واینجا اندك مدت ماندند چرا که فرشته ایشانرا در خواب
کفته بود که بکروید وسوي هردوس نروید پس مریم
مقدس را التماس رخصت کرده ودعاي برکت از
جانب پسر خواسته وعهد کرده بخدمتکاري خود ودادن
خبر همکنان از انچه دیده بودند بارامش دل ازو
جدا شدند وبملکهاي خود رفتند بي انکه بسوي بیت
المقدس روند چنانچه فرشته بایشان حکم کرده بود این هر
سه پادشاه بسیار دانا بودند خاصه در علم ریاضي
نامهاي ایشان اینست میلچیور کسپار وبلتسار بعد
از انکه حضرت ایشوع صاحب ما باسمان بر آمد
ورسولان او هر سوي دنیا رفتند از دوازده رسول
تمي نام در ملك ایشان رفت واز انجیل مسیح خبر داد

In faciem ceciderunt, eumque proſtrato corpore coluerunt tanquam dominum ſuum, & ſumma cum humilitate adorarunt, & dona, quæ apportaverant ante eum poſuerunt. quiſque enim tria apportaverat, aurum, thus & myrrham. quiſque illa obtulit. & tanquam ſapientes per hoc oſtenderunt, quid de eo jam cognoviſſent, per thus, divinitatem ejus profeſſi ſunt, quia thus præterquam in ſacrificiis Dei non impendebant. Per myrrham, eſſe eum hominem mortalem. & per aurum, pro [1] rege & pro domino ſuo. Deinde virgini ob talem filium [2] gratulati ſunt, quodque de eo per inſpirationem Dei cognoverant prædicarunt. Ex benedicta autem Maria ſanctoque Ioſepho myſteria adventus Chriſti audiverunt omnimodo gaudio & refocillatione animæ. Manſerunt autem ibi pauxillulum, quia Angelus ipſis in ſomnio dixerat, [3] revertimini, ſed ad Herodem ne ite. Sanctæ itaque Mariæ petitione veniæ facta, & comprecatione benedictionis à Filio poſtulata, factaque promiſſione ſe ipſum culturos, & annunciaturos omnibus quæ viderant, cum quiete cordis ab ipſo diſceſſerunt, & in terras ſuas venerunt, abſque ut Hieroſolymam irent, prout Angelus ipſis præceperat. Omnes hi tres Reges ſapientiſſimi fuerunt, præſertim in ſcientia Matheſeos. Nomina eorum hæc ſunt, Melchior, Caſpar, & Belthaſar. Poſtquam autem Majeſtas Ieſu Domini noſtri in cœlos aſcendiſſet, & Apoſtoli ejus in omnia latera mundi veniſſent, ex duodecim Apoſtolis Thomas in terram ipſorum venit, & Euangelium Chriſti prædicavit,

[1] *ſic vertimus, quia pro* پاشاه *putamus* پادشاه *legendum.*

[2] *ad verb. benedictam ſalutem dixerunt. ut ſupra.*

[3] *pro* بگرويد *legendum fortaſſe rurſus* بگرديد *ut ſupra.*

omneſque illos tres baptizavit, id eſt aqua ſancta [1] abluit, quemadmodū in Euangelio præceptum eſt. Quumque multi in ea regione ad fidem Dom. Ieſu veniſſent, & Chriſtiani facti eſſent, omnes hos tres Epiſcopos fecit, id eſt principes in negocio Religionis. ipſi enim regnis ſuis renunciantes, in paupertatem venerunt, ut in ſtatu paupertatis melius ſervirent Regi regū, quem in tanta paupertate viderant: quam propter homines & inſtitutionem eorum elegerat. Poſt mortem, corpora ipſorū [2] Conſtantinopolim deportata fuerunt, inde in urbem Mediolanum, [3] inde in urbem Coloniam, & ad hoc uſq; tempus ibi ſunt. homineſque ſepulchris ipſorum honorem cuſtodiæ faciunt. Reges hi die decimo tertio à nativitate Chriſti venerant. Deq; hoc adventu ipſorum Prophetæ Dei prænunciaverant. [4] David in ſeptuageſima prima ſectione Pſalmorum, de Chriſto verba faciens, [5] dicit, Reges Arabiæ & Seba munera portant, & reges terræ ipſum adorant. Eſaias quoque Propheta capite ſexageſimo ſic dixit: Surge, & illuminator Ieruſalem: nam lux tua vênit & gloria Domini ſuper te ſplenduit. Ecce enim tenebræ terram tegent, & caligo gravis [6] circuitus: verum ſuper te Dominus orietur, & gloria ejus in te manifeſta reddetur, & populi in luce tua ambulabunt, & reges in luce nativitatis tuæ. Attolle oculos tuos in circumjacentia, & vide: omnes illi homines convenerunt, & venerunt propter te. filii tui è longinquo venient, & filiæ à latere ſurgent. Eo tempore, vide, & ſaturator, & cor tuum aperiatur, quum [7] expanſum maris verſus te

conver-

[1] *propr. omnibus illis tribus ablutionem dedit.*

[2] *pro* اتنبول *legendum puto* استنبول

[3] *legendū puto* انجا ،

[4] *pro* واو *legendum* داود

[5] *pro* ميكو *legendum putamus* ميكويد ،

[6] *niſi legas* كروهها را *populos, ut eſt apud Eſaiam.*

[7] كسترده *propriè eſt ſtratum, tapetum.* كستردن ſternere, extendere. *Eſa.* 60.5. *eſt* המון multitudo.

وآن هر سه را عماد ا کرد یعني باب پاك شست وشو داد چنانچه
در انجیل حکمست ، وچون مردم بسیار در ولایت بدین حضرت
عیسي آمدند وکریستان شدند این هر سه را بیسپس کرد یعني
سردار در کار دین چراکه ایشان ملکهاي خود را کداشته
بفقر آمدند تا در حالت فقیري بهتر بندکي کنند پادشاه پاد
شاهان را که اورا در چندین فقیري دیده بودند که بواسطه
مردم وتعلیم ایشان اختیار کرده بود بعد از مردن تنهاي ایشان
باقنبول برده شدند واز انجا بشهر میلان واز انچه بشهر کلونیه
وتا این زمان در انجا هستند ومردم قبرهاي ایشان را حرمت
پاسباني میکنند این پادشاهان روز سیزدهم از ولادت مسیح
رسیدند وازین آمدن ایشان پیغمبران خدا خبر داده بودند واو
در هفتاد ویکم فصل زبور از مسیح سخن کنا میکو پادشاهان
عرب وسبا پیشکشها آرند وپادشاهان زمین اورا پرستند
وایشعیا پیغمبر درباب شصتم اینچنین کفت بر خیز وروشن
شواي اوریشلم که روشنایي تو رسید وبزرکواریي خداوند بر
تو تابید که هر آینه ظلمتها زمین را فرو کیرند وتیرکي سخت
کردها را اما بر تو خداوند طالع شود وبزرکواري او در
تو هویدا کردد وامتها بروشنایي تو روان شوند وپادشاهان
در نور ولادت تو ، بلند کن چشمان خودرا در نواحي وبه
بین ایهمه مردم جمع شدند وآمدند براي تو پسران تو از دور
آیند ودختران از پهلو برخیزند آن زمان ببیني وسیر شوي
ودلتو کشاده کردد هنکامي که کستردهٔ دریا بسوي تو

بر کردد ونیروی امتها بتو بیاید فوج فوج شتران ترا فرو گیرند وجمازهای مدین وایفا همکنان از سبا بیایند وطلا ولبان بیارند وخداوند را بستایند ، آنچنان شد چنانکه گزارش یافته هم

بردن مسیح بعبادتخانه ،

چنانچه حکم دین بود که خوردان را روز هشتم ختنه کنند همچنین حکم بود که هر مادر که پسر زاید از خانه خود تا چهل روز بیرون نرود وهر که دختر زاید هشتاد روز بیرون نیاید وچون مدت تمام شود خود را پاک ساخته بعبادتخانه رود واز جانب خود قربانی بخدا گذراند وهم حکم بود که هر نر کشاینده شکم مادر خود را برده شود بعبادتخانه وسپرده آید بخدا همچون خاصه او وعوض پنج مثقال داده از خدا باز خریده شود وحکمت خداوندی درین حکم آن بود که بیاد آرند ازان وقت که خدا در زمین مصر همه نرینها کشاینده شکم مادران کشت تا باین عقوبت فرعون بنی اسراییل را رخصت دهد که بروند بزمینی که موسی بحکم خدا همی خواست ببرد ، پس خجسته مریم تا این دو حکم بجا آرد بعبادتخانه رفت وپسر را همراه خود برد وآنچه بایستی کرد وقربان گذرانید موافق حکم توریت دو کبوتر یا دو جفت قمری ، در ان زمان پیری بود از کاهنان شمعون نام دادگر ونیکو کار خدا ترس ومنتظر بی غمی بنی اسراییل

سپرده میشوند دو زادکان بخدا ، توریت کتاب ج فصل یب توریت کتاب د فصل یح ،

وروح

convertetur, & robur populorum ad te veniet. Agmina camelorum tegent te, & dromades Midian & Epha. Omnes ex Seba venient, & aurum ac thus apportabunt, & Dominum laudabunt. Ita factum eſt, quemadmodum [1] traditum fuit.

Introductio Chriſti in templum.

Sicut præceptum legis fuit, ut parvulos octavo die circumciderent, ſic præceptum fuit, ut ulla mater, quæ filium pareret, è domo ſua 40 diebus ne egrederetur: & quæcunque filiam pareret, 80 diebus ne egrederetur. quumque ſpatium peractum eſſet, poſtquam ſe mundaſſet, in templum iret, & pro ſe oblationem Deo offerret. Rurſus præceptum fuit, ut omnis maſculus, aperiens uterum matris ſuæ, feratur in templum & tradatur Deo, tanquam peculium ejus, & compenſatione quinque ſiclorum data, à Deo redimatur. Ratio Dei in hoc præcepto fuit, ut recordarentur temporis quo Deus in terra Ægypti omnes maſculos aperientes uterum matrum interfecit, ut per hanc pœnam Pharao filiis Iſraëlis libertatem daret eundi in terram quò Moſes præcepto Dei volebat deducere. Benedicta itaque Maria, ut duo illa præcepta præſtaret, in templum venit, filiumque ſecum portavit, & id quod neceſſe erat fecit, & ſacrificium obtulit ſecundum præceptum legis, duas columbas, aut [2] duo paria turturum. Eo tempore Senex quidam erat ex Sacerdotibus, nomine Simeon, juſtus, ſanctus, timens Dei, & exſpectans [3] conſolationem filiorum Iſraël.

[1] *ad verb. poſitionem invênit, i. jam ante à nobis poſitum, id eſt exhibitum fuit.*

Traduntur recens nati Deo.

Legis l.3. c.12.

Legis l.4. c.18.

[2] *Secutus hîc eſt Interpretem Arabem, qui Luc. 2.24. ait, dictũ in lege fuiſſe ut offerrentur*
زوجا يمام او
فرخا حمام
duo paria turturum, aut duo pulli columbarum. *rectius ſecutus fuiſſet Græcos codices, & Veterem Lat. Interp. qui ſecundum veritatem Hebraicam Lev.12. 8. habent,* duos turtures, *ut & pro* duas columbas *dicendũ fuerat* duos pullos columbarum.

[3] *ad verb. defectum triſtitiæ.*

& Sp. Sanctus in ipſo erat. Quum cognovit, tempus, quod Prophetæ antiqui de adventu Meſſiæ ſignificaverant, veniſſe, perpetuo exſpectavit, ut eum oculo ſuo videret. Deus preces & petitionem ejus acceptans, ipſi addixit, dicens, dum Meſſiam oculo tuo non vides, mortem non videbis. Modus hujus inſpirationis hic fuit. Simeon hic legisperitus & doctor Judæorum erat, & in ſchola Ieroſolymitana libros Dei interpretabatur. quum ad illa verba Eſaiæ veniſſet, Ecce עלמה gravida eſt & parit, quum ex illa voce עלמה, poſt attentam conſiderationem modi Scripturæ Hebraicæ, cognoviſſet fore ut virgo in ſtatu virginitatis pareret, in malam cogitationem incidit, & cogitavit quomodo fieri poſſet ut virgo, præſēte virginitate, pareret. videbatur negligentia ſcribę eſſe. & ut diſcipulis error non creſceret, vau correxit, ut ipſis ex his literis non neceſſe eſſet credere, virginem præſente virginitate parituram. at poſtridie quum in ſcholam intraret, iſtam literam eraſam reſtitutam invenit. eraſit rurſus. poſtridie [1] reſtitutam invenit. ſic ter factum. quum autem Dei timens & juſtus eſſet, petitione multa à Deo poſtulavit, ut occultum illud arcanum ſibi detegeret. Poſt tempus aliquod, apparuit ipſi Angelus, eumque accuſavit dicens: quare correctionem in Scripturis Dei feciſti? veruntamen quia cum conſcientia feciſti, ſuper te pœnam deſcendere non fecit. Sed ipſe tibi annunciat, fore ut verè virgo pariat in ſtatu virginitatis. addidit: Videbis oculo tuo virginem & Meſſiam, antequam moriaris. Ex iis quæ vidit & audivit

Virginitas Mariæ.

[1] *poſt* همچنان که *omiſſū videtur* بود ،

lætus

وروح القدس باو بود جون در یافت که ان وقت که بیغمبران
بیشین براي آمدن مسیح نشان داده بودند رسیده بیوسته
انتظار میبرد که اورا بچشم خود به بیند وخدا دعا وزاري
او قبول کرده بدو فرموده بود که تا مسیح را بچشم خود نه
بیني مرک را نخواهي دید، طور این الهام آن بود که این شمعون
دانا واستاد یهودان بوده ودر مدرسهٔ بیت المقدس کتابهاي
خدا درس مي کفت جون باین سخن ایشعیا رسید اینک عالمه
ابستن مي شود ومیزاید جون ازین کلمه عالمه بعد از ملاحظه
رسم خط عبري دانست که دوشیزه در حالت دوشیزکي زاید
در وسوسه افتاد ودر فکر شد که چکونه تواند بود که بکر
با وجود بکري زاید همانا که سهو کاتب باشد وتا شاکردان
را منشاء غلط نشود واورا صلاح دان تا ایشانرا ازین حروف لازم
نشود اعتقاد کردن برین که دوشیزه با وجود دوشیزکي میزاید
روز دیکر جون بمدرسه آمد آن حرف تراشیده را همجنانکه بود
یافت وباز تراشید روز دیکر همجنان که یافت سه مرتبه
اینجنین شد وجون خدا ترس ونیکوکار بود بزاري بسیار از
خدا در خواست که ان سر پوشیده را بروي ظاهر کند بعد از
زماني فرشته برو ظاهر شد واورا ملامت کرد که چرا اصلاح در
نوشتهاي خدا کردي اما جون به نیت کرده بودي بر تو عذاب
نازل نکرد بلك او ترا خبر میدهد که هر آینه براستي دوشیزه
میزاید در حالت دوشیزکي وهم کفت که خواهي دید بچشم خود
دوشیزه ومسیح را بیش از انکه بمیري، از انچه دید وشنید

دختري مریم،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

شاد کردید واز کرده پشمان شد ومنتظر مي بود اورا که
آرزوي او برده میشد براي علاج بني اسراییل ، پس درین
روز که پسر را بعبادتخانه میبردند او نیز بکشش خدا
بهیکل رفت ودر امده منتظر بود که کجـــا خواهم دید اورا
که چندان مطلوب است مادر وپسر را دید وهر چند که
فقیرانه در امدند ایشان را شناخت وپیش مریم رفته بتمام
ادب وآب چشم از جنان پسر مبارکباد کفت وتسبیح آغاز
کرد بشکر این که آرزوي او بجاي آمد واز خجسته دختر
رخصت کرفته آن پسر کرامي را بهر دو دست کرفت
بتمام فروتني ونرمي دل وتسبیح کویان بخدا کفت ، اکنون
اي خداوند من روانه میکني بنده خودرا بسلامتي همچنانکه
کفتي ، چرا که چشمان من دیدند خلاصي ترا انکه وعده
دادي در روي همه امتهـــا انکه نور است براي روشن
کردن امتهـــا وبزرکواریست براي کروه اسراییل وبغیر این را
ومسیح را مارا ستایشهـــا کفت وبر مادر وپسر دعاي برکت
خواند بروش کاهنان وبمادر خبر داد از انچه برو وبر پسر
او خواهد کذشت وکفت این بچه موضوع است براي
افتادن وبر خاستن بسیاري از اسراییل ونشانه مخالفت باین
معني که معزوزان را خواهد انداخت ومتواضعان را خواهد
بر داشت وانکه بدکاران واکثر دنیـــا باو دین او مخالفت
بکشند ، وهم کفت ازجان تو خواهد کذشت نیزه باشارت
انکه جفاهـــا که پسر او خواهد کشید او نکاهش تمـــا

مي شناسد شمعان مسیح را ،

ودلسوزي

lætus eſt redditus, & facti pœnitens fuit, atque exſpectabat eum qui deſiderabatur in ſalutem filiorum Iſraël. Itaque eodem die quo filium in templum portarunt, ille quoque [1] inſtinctu Dei in templum venit, intranſque exſpectavit, ubinam viſurus eſſet eum, qui tantopere requiſitus erat. Matrem filiumque vidit, & quantumcunque pauperes intraſſent, agnovit eos, ac coram Maria veniens, omni cum humanitate & [2] aqua oculorum de tali filio gratulatus eſt, & canere incepit cum gratiarum actione de eo quod deſiderium ejus impletum eſſet. Et à benedicta virgine veniam conſecutus, venerandum iſtum filium ambabus manibus cepit cum omni humilitate & ſuavitate cordis, & canens Deo dixit: Nunc domine mi, abire facis ſervum tuum in pace, ſicut dixiſti: quia oculi mei viderunt ſalutem tuam: quam conſtituiſti in conſpectu omnium populorum: quæ lux eſt, ad illuminandum populos, & gloria eſt populo Iſraëlis. Et cætera. & Chriſto noſtro laudes dixit, ac ſuper matrem & filium comprecationem benedictionis nuncupavit more Sacerdotum. Matri quoque indicavit id quod ipſi & filio ipſius eſſet eventurum, ac dixit: Hic infans poſitus eſt in caſum & reſurrectionem multorum ex Iſraël, & ſignum contradictionis. quod hunc ſenſum habet, quod ſuperbos dejiciet, & humiles exaltabit: quodque impii & pleraque mundi pars [3] ipſi & religioni ipſius contradicent. Addidit: Per animam tuam tranſibit haſta, ad innuendum, fore ut miſerias, quas filius ejus eſſet paſſurus, ipſa [4] obſervans,

Cognoſcit Simeon Chriſtũ.

[1] *prop. tractione.*

[2] *id eſt lacrymis.*

[3] *ad verb. in ipſum, religionem ejus contradictionem trahent. aſyndeton eſt. figura Perſis uſitatiſſima.*

[4] *pro* قا *legendum putamus* فاء

etiam [1] cordolium eſſet viſura. Eodem tempore Sancta quædam mulier, nomine Anna, quam homines Prophetiſſam dicebant, venit. Hæc Anna, filia Manuel exiſtens ex tribu Aſer, hoc tempore ſenex, octoginta quatuor annos nata erat. Septem annos cum marito ſuo in juventute vixerat. Deinde vidua facta eſt, & è templo non exibat. perpetuo in precibus & jejunio erat, & in cultu Dei nocte & die. Creditur, docuiſſe eam filias, quæ in templo educabantur, & in medio illarum etiam benedictam Mariam educaſſe, cumque ea colloquia multa habuiſſe, quoniam per gratiam Dei deprehenderat, fore ut Chriſtus ex hac prodiret. Itaque Sancta hæc quoq; hoc tempore venit, & Chriſtum agnovit, laudeſque multas Deo dixit, atque iis qui eum exſpectabant annunciavit, hunc eſſe Chriſtum. Et in memoriam magni iſtius myſterii feſtum celebratum fuit ſummo cum gaudio in urbe Conſtantinopoli tempore Iuſtiniani magni Cæſaris: quod circiter quingenteſimo & ſeptuageſimo anno à [2] nativitate Chriſti fuit. Cauſa iſtius fuit, quod in urbe iſta innumeri homines morerentur, neque medelam invenirent. de curatione iſtius (mali) deſperantes, benedictam Mariam interpellatricem ſumpſerunt; ac promiſerunt, ſi ab hac mortalitate liberamur, hunc diem feſtum faciemus. ſtatim illa peſtis ceſſavit. feſtum itaque fecerunt, quod in quibuſdam urbibus aliis etiam obtinuit. poſtmodum anno octingenteſimo octuageſimo octavo mandato Papæ Siricii in toto Chriſtianiſmo obtinuit. Mos hujus feſti iſte eſt.

[1] *ad verb. cordis uſtionem.*

[2] *pro* ولايت *imperio,* ولادت *nativitate legendum putamus.*

ودلسوزي خواهد ديد در همين زمان پارسا زني آنه نام كه
مردم اورا پيغمبر مي كفتند رسيد اين آنه دختر منويل بوده
از قبيله اسير درين زمان پير هشتاد وچهار ساله بود هفت
سال بشوهر خود در جواني كذرانيد بعد از ان بيوه
شد واز هيكل بيرون نرفت دايم در نماز وروزه بود ودر
بندكي خدا شب وروز واعتقاد مردم اينست كه تعليم ميكرد
دختران را كه در هيكل پرورش مي كرفتند ودر ميان
اينها خجسته مريم را نيز تربيت كرد وبا او هم زباني
بسيار داشت جون از عنايت خدا يافته بود كه مسيح
ازين خواهد بر آمد پس اين پارسا نيز درين زمان
رسيد ومسيح را شناخت وسپاس بسيار خدا را كفت وخبر
داده بانانكه انتظار او ميبردند كه اينست مسيح ، وبياد
ايـــن هر بزرك عيد كرده شد بتمام شادي بشهر
استنبول در زمان ستينيانه كلان قيصر كه قريب
پانصد وهفتاد سال از ولايت عيسي بود وسبب آن
شد كه در ان شهر بيشمار مردم ميمردند وعلاج نمي يافتند
از جاره آن عاجز آمده خجسته مريم را شفيع كرفتند
وعهد كردند كه اكر ازين مركي خلاص مي يابيم
اين روز را عيد ميكنيم ودر حال اين وبا بر طرف شد
عيد كردند ودر بعضي شهرهاي ديكر هم رواج كرفت بعد
ازان در سال هشتصد وهشتاد وهشت بحكم پاپه سيريثو
نام در تمام نصارا رواج كرفت وروش اين عيد آن است

که نصرانیان جمع می شوند وهر کس یک شمع افروخته بدست
می دارد که پادری کلان دعای برکت بران خوانده بدست
او داده است وبترتیب تمام از کلیسیا بکلیسیا دیکر میروند
یا کرد کلیسیا میکردند بیاد آن حرکت که دوشیزه ویوسف
وآنه وشمعون ودیکران کرده بودند تا در جای خاص موافق
دین خود بخدا سپارند وشمعها افروخته که در دست میدارند
اشارتست بایمان زنده که بر عیسی دارند *

رفتن مسیح بمصر ،

جون این حکم بجای آمد دوشیزه ویوسف بکودک خود
سوی ناصره که شهر ایشان بود روان شدند ودر بیت
المقدس بر زبانها ماند که مسیح زاده شد اندک زمانی در
خانه خود بقرار بودند چرا که فرشته از آسمان آمده یوسف
را در خواب کفت بر خیز وکودک ومادر اورا بکیر وبمصر
بکریز ودر انجا باش تا زمانی که ترا بکویم که هردوس
بسیار خواهد کوشید تا کودک را بیابد وبکشد یوسف
انجنان کرد وبتمام تاکید وپوشیدکی پسر ومادر را بمصر برد
وانجا هفت سال بود ، ازین کریختن ارمیا پیغمبر
بمسیح خطاب کنان کفته بود ای خداوند چرا مسافر
میشوی در زمینهای بیکانه وایشعیا کفت تا کاه خداوند
بر آید بر ابر سبک ودر اید بمصر وبتها پیش روی او
افتند وآنجنان شد اکر چه آن مردم بچه را نشناختند

حکم بردن مسیح ،

Chriſtiani conveniunt, & quiſque cereum unum ardentem manu tenet, quem [1] Pater magnus, comprecatione benedictionis ſuper eum nuncupata, in manum ejus dedit, & cum ordine exacto, ab una Eccleſia ad aliam ambulant, aut ambitum Eccleſiæ circumeunt, in memoriam iſtius motus quem virgo & Ioſeph & Anna, & Simeon & alii fecerunt, ut in loco Sancto ſecundum religionem ſuam Dei gratiam implorarent. Cerei autem ardentes quos in manu habent, ſignum ſunt fidei vivę quam in Ieſum habent.

[1] *Patrem Provincialem dicit.*

Iter Chriſti in Ægyptum.

Quum hoc præceptum præſtitum eſſet, virgo & Ioſeph cum infante ſuo Nazaretham, quæ urbs ipſorum erat, iverunt, & Hieroſolymæ [1] ſuper linguas manſit Chriſtum natum eſſe. pauxillulum temporis domi ſuæ hæſerunt, quia Angelus è cœlo veniens Ioſepho in ſomnio dixit: Surge, & puerulum ac matrem ejus ſume, atque in Ægyptum fuge, ibique mane donec tibi dicam. Herodes enim admodum ſtudebit, ut puerulum inveniat & occidat. Ioſeph ſic fecit, & ſumma cum animi firmitate atq; occultatione filium & matrem in Ægyptum tulit, ibique ſeptem annos fuit. De illa fuga Ieremias Propheta, de Chriſto verba faciens, [3] dixit: Domine, quare peregrinaris in terris peregrinis? Et Eſaias dixit: De improviſo Dominus aſcendet ſuper nubem levem, & intrabit in Ægyptum, & idola ante faciem ejus cadent. Atque ita factum eſt. quamvis iſti homines infantem non cognoverint,

[1] *id eſt, in ore omnium fuit.*

[2] *Mandatum transferendi Chriſtum.*

[3] *legebatur* بوادى *pro quo duabus vocibus ſcripſimus* بود اى

Ierem. 14.8.
Eſa. 19.1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

tamen prout decebat faciebant, & de ſanctitate ac juſtitia eorum attoniti erant. Et quamvis peregrini viverent, tamen quidam eos plurimo amore proſequebantur. Converſati ſunt prope urbem Menphis, quam nunc Miſram Magnam vocant. Fons aquæ eſt, ubi benedicta filia involucra infantis abluebat. & ex eo fonte, irrigua redditur terra, ex qua prodit balſamum quod totus mundus [1] ſuſpicit. Scriptum extat, quum iſtius terræ habitatores voluerunt eum hortum augere, atque in eo arbores balſami multas plantarunt, tamen arbores illas fructum non dediſſe, donec imaginati ſibi ſunt, ſi aquæ in quibus Majeſtas Ieſu & involucra ejus abluta fuerunt, iſtas arbores attingerent, fructum darent. Itaque rivum aquarum iſtius horti deduxerunt in rivum qui aſcendit ex fonte Chriſti, atque ex iſtis ambobus unus rivus factus eſt. ita factum, ut omnis terra quæ iſtis aquis irrigata fuit, balſami fructum dederit. Herodes exſpectabat, [2] & adventum regum Orientalium obſervabat. Et quoniam ad ipſum non [3] veniſſent, cogitavit, [4] non reperiſſe eos quem quæſiverant, & præ pudore viam aliam capeſſentes abiiſſe. Hoc tempore, ipſi cum filiis ſuis contentio fuit, & advocante Cæſare Romam ivit, paceque facta rediit. In via nunciatum ipſi eſt, Reges iſtos, nunciantes ea quæ viderunt, navi vectos, in terras ſuas abiiſſe. Ex eo nuncio vehementer contriſtatus eſt, & iratus præcepit, ut naves iſtas incenderent. ac Hieroſolymam vadens, infantem iſtum quæſivit. quum autem nunciatum ipſi eſt, quod eum in templum adduxiſſent, & quoſdam

[1] *ad verb. ſpectabile habet.*

[2] *ſcribitur* وورسيدن *prius* و *redundat.*

[3] *fortaſſe pro* بيامدند *legendum* نيامدند ،

[4] *& hic fortaſſe legendum* نيافتند ،

چنانچه بايد ميكردند واز عفت ونيكو كاري ايشان حيران مي
بودند واكر چه بيكانه ميپرستند امـا بعضي مردم ايشان را
بسيار دوست ميداشتند واختلاط ميكردند نزديك شهر منفس
كه اكنون اورا مصر كلان ميخوانند چشمه آبست كه آنجـا
خجسته دختر پرچهاي بچه مي شست واز ان چشمه سيراب
ميشود زميني كه از ان مي بر آيد بلسان كه آن را تمام عالم ارجمند
ميدارد ونوشته شده است كه چون ساكنان آن زمين خواستند
كه آن باغ را كلان سازند ودرو درختهاي بلسان بسيار نشاند
امـا آن درختها ميوه نمي داد تـا انكه خيال كردند كه اكر
ابي كه در ان حضرت عيسي وپرچهاي او شسته شده باين
درختهـا ميرسند ميوه ميدهد بنابرين جوي آب آن باغ را
رسانيدند بجويي كه مي برايد از چشمه مسيح وازين هردو يك
جوي كرديد وچنان شد كه هر زميني كه بدين آب سيراب شد
بلسان بار داد هردوس منتظر بود ورسيدن پادشاهان شرقي در
نظر داشت وچون بيش او بيامدند اند يشه كرد كه اورا كه مي
جستند بيافته باشند واز شرمندكي راه ديكر كرفته رفته اند ودرين
ولا اورا به پسران خود خصومت شد وبطلب قيصر برومه رفت
وصلح كرده بر كشت در راه خبر يافت كه ان پادشاه خبردهان
ازانچه ديده بودند كشتي سوار بسوي ملكها خود رفتند ازين
خبر بسيار غمناك شد وخشمين شده فرمود تـا آن كشتيهـا
را سوختند وبه بيت المقدس رسيده درجستن آن بچه شد
چون خبر يافت كه اورا بعبادتخانه آورده بودند وبعضي مردم

کواهي دادند که مسیح است وستایشها کفتند بر خود واجب
دید که بلا توقف علاج کند ونکذارد که کلان شود پس
قرار داد که در بیت لحم ونواحي او هر خوردي که کمتر از دو
سال باشد بکشند اینچنین شد بتمام سنکین دلي او وبغایت
شورش وکریه مادران وخویشان وهمکنان واین بجایي رسید
که تا پسر او که نزدیک بیت لحم پرورش یافته بود درین
میان کشته شد بي آنکه دانسته شود که پسر اوست ازین
بود که اکتاویان قیصر در رومه وقتي که ازین کشتن
خبر یافت بطریق مطایبه کفت در خانه هرودوس خوک
محفوظترست یعني جون یهود شده است حکم نخواهد کرد
که خوک را بکشند وپسر خود را کشت ، دانسته نشد
که چه مقدار خوردان کشته شدند اما این قدر دانسته
آمد که بسیار کشته شدند جون هر که از دو سال نکذشته
بود دران زمین کشته شد واز احتیاط کار خویش راضي
نشد که یکساله را نکشند این بچکان را که بواسطه
حضرت عیسي کشته شدند در حساب شهیدان مي شماریم
ونصارا اینهارا بسیار حرمت مي دهند بیش ازین ارمیا
پیغمبر کفته بود که در زمان مسیح در زمین رکیل یعني
در زمین بیت لحیم که کور رکیل انجاست بسیار کریه ونالش
باشد در مادران بواسطه مرک پسران بي انکه ایشان را تسلي
شود ، این ظلم هرودوس بي جزاي خدا نماند زیرا که بعد
از اندک زماني دران ملک رنجها دید وزحمتهاي کلان

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

teſtatos eſſe Meſſiam ipſum eſſe, laudeſque dixiſſe, neceſſarium ſibi vidit, ſine mora remedium facere, nec ſinere ut grandeſceret. Statuit igitur, ut Bethlehemi & in circumjacentibus ejus omnem parvulum, qui minor duobus annis eſſet, interficerent. Ita factum, cum omnimoda[1] crudelitate cordis ejus, & extrema amaritudine ac fletu matrum, & conſanguineorum, & omnium. Contigit autem, ut & filius ejus, qui prope Bethlehem educabatur, hoc medio interemptus fuerit: neſcio illo, filium ſuum eſſe. Hinc factum, ut Octavianus Cæſar Romanus, quum hæc cædes ipſi nunciata eſſet, per modum ſarcaſmi diceret, domi Herodis porcus tutior eſt. mens erat, quoniam Iudæus eſt, præcepturus non eſt ut porcum interficiant, filium autem ſuum interfecit. Neſcitur, quot parvuli fuerint interfecti. attamen tam multum ſcitur, multos eſſe interfectos: quoniam quiſquis bimatum non exceſſerat in iſta terra, interfectus fuit: [2] & ut ſuccederet opus ſuum, non conſenſit ut unius anni infantes non occiderent. Iſtos infantes, qui propter Dominum Ieſum occiſi fuerunt, in cenſu martyrum numeramus, & Chriſtiani eos multum honorant. Iam ante Jeremias Propheta dixerat, fore ut tempore Meſſiæ in terra Rachelis, id eſt in terra Bethlehem, ubi ſepulchrum Rachelis eſt, multum fletus & lamentationis eſſet inter matres, propter mortem filiorum, abſque ut illis ſolatium eſſet. Illa injuſtitia Herodis inulta Deo non manſit. paulo enim poſt tempore in iſto regno afflictiones vidit, & tormina magna,

[1] *propriè, lapideitate.*

[2] *ad verbum, ex circuitione operis ſui.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

doloreſque admirandos paſſus eſt. quumque præſentibus tot medicis curationem non inveniret, res eò venit, ut ex [1] dolore morſus conſcientiæ ſeipſum cultro interemerit, hominibuſque quies facta eſt. Archelaus filius ejus ſucceſſor ejus factus eſt, & titulum regni nactus eſt. in ipſo autem regnum Hieroſolymitanum finitum eſt. Romani enim poſtmodum nomen regni Hieroſolymis nulli conceſſerunt. Eo tempore Ioſeph & virgo & infans in Ægypto erant, ut dictum eſt. Nocte quadam Ioſepho in ſomnio Angelus dixit; revertere in terram tuam, Herodes enim, qui puerulum, interficiendi ejus gratia, quærebat, mortuus eſt. ad hoc nuncium ex Ægypto aſcenderunt, & ob bonitatem ac ſanctitatem converſationis multos amantes & deſiderantes ſui reliquerunt. In ea re completum eſt quod Deus per linguam Oſeæ Prophetæ dixerat, nempe, ex Ægypto vocavi filium meum. Quum Ioſeph una cum Maria & infante in terram ſuam intravit, & vidit Archelaum filium Herodis Hieroſolymis regnare, timuit ne fortaſſis cum regno iniquitatis quoque paternæ hæres eſſet. itaque juſſu Angeli in urbem Nazareth venit, quæ ad regionem Galilææ pertinebat, ut dictum fuit. atque ibidem loci filius educatus fuit, donec grandis eſſet, & quotidie ſe majorem oſtendebat, admirationemque hominum augebat, atque amorem ſibi addebat.

1 در دل *habeo pro* درد دل *ut* زرو *pro* زود *&* فرو *pro* فرود *& alia ſimilia. niſi forte ad verbũ ſit,* ut ex in corde morſu, *i. e. ut ex conſcientiæ morſu.*

Diſputatio

ودردهاي عجيب كشيد با وجود چندان طبيبان علاج نيافته كار بحدي رسيد كه از در دل كزيدكي خود را بكارد كشت ومردم را آسايش شد ، اركلاو نام پسر او جانشين او كرديد وخطاب پادشاهي يافت وبروي پادشاهي بيت المقدس ختم شد چرا كه رمانيان بعد ازان اسم پادشاهي در بيت المقدس بر هيچكس روا نداشتند ، درين هنكام يوسف ودوشيزه وبچه در مصر مي بودند چنانچه كفته شد شبي يوسف را در خواب فرشته كفت كه باز كرد بزمين خويش كه هردوس كه طفل را براي كشتن ميجست مرده است باين بشارت از مصر بر آمده اند واز خوبي وپاكيزكي اخلاط بسيار مردم را دوستدار ومشتاق خود كذاشتند ، درين سخن بجا آمد انچه خدا بزبان اوسيا بيغمبر كفته بود واين است از مصر طلبيدم پسر خود را ، جون يوسف با مريم وبچه در ملك خود در امد وديد كه اركلاو پسر هردوس در بيت المقدس پادشاه است ترسيد كه مبادا بپادشاهي ظلم پدر را نيز بميراث كرفته باشد بسخن فرشته بشهر ناصره رفت كه از توابع جليل است چنانچه كفته شد وهمين جا پسر بپرورش يافت تا آنكه كلان شد وهر روز خود را بزركتر مينمود وتعجب مردم بيشتر ميكرد ومحبت بخود مي افزود ،

مناظره کردن مسیح بعلماي یهود در هیکل ،

درین هنکام یوسف ودوشیزه در ناصره مي بودند وخود را
از رفتن به بیت المقدس در روزهاي عید معاف نمي داشتند
که جون جندان نیکوکار وخدا پرست بودند احکام دین
بتمام وکمال در عمل مي اوردند از ان جمله این بود که از طرف
ملک بني اسراییل مردم سه مرتبه در هر سال به بیت
المقدس روند یعني در هر سه عید بزرک در عبادتخانه
پاک کنند وآن عیدها اینست اول عید فسي که در ماه
فروردي مي باشد بیاد آن زمان که بني اسراییل بجندین
معجزها از ملک مصر بر آمدند دوم عید پنت کوستیس
که پنجاه روز بعد از عید مذکور میشود بیاد آنک در ان
روز خدا در کوه سیناه موسي را توریت بجندان مهابت داد
سیوم انکه عید انسنیه یعني تارکي این در ماه ادر بود که بعد
از اینک بني اسراییل از بابل بر آمده عبادتخانه را بحکم سیرو
پادشاه بابل از سر نو عمارت کردند وبرسم خود خاصه خدا ساختند
مدت بسیار این خانه در امن بوده تا انکه بعد از مرک سکندر
بزرک انتیک نام که اي پسر بي فانس نیز خوانده میشود
سلطنت یافت این مرد چیره دست بود اما ستمکار او حکم کرد که
در خانه پاک بتها نکاه دارند وقربانها پکذرانند وهم فرمود که
دریکی جانب عبادتخانه پسران ساده رو بوده باشند تا هر کس
که خواهد فساد کند وبسیار چیز بجا آورد ومذبح را خراب ساخته

توریت
کتاب ب
فصل کج

عیدهاي
یهودان ،

از

Diſputatio Chriſti cum Doctoribus Iudæorum in templo.

Eo tempore Ioſeph & virgo Nazarethæ erant, neque ſe quin Hieroſolymam irent diebus feſtis abſtinebant. quum enim adeo juſti & Dei colentes eſſent, præcepta legis integrè & perfectè præſtabant. ex illo numero hoc erat, ut ex finibus terræ filiorum Iſraël homines ter quotannis Hieroſolymam irent, id eſt ſingulis tribus feſtis majoribus in templo ſacra facerent.* Feſta illa hæc ſunt: primum, feſtum Paſchatis, quod menſe [1] Fervardijn eſt, in memoriam iſtius temporis, quo filii Iſraël cum tantis miraculis è terra Ægypti aſcenderunt. Secundum, feſtum Pentecoſtes, quod 50 diebus poſt dictum feſtum eſt, in memoriam quod eo die Deus in monte Sinad Moſi legem tanto cum terrore dedit. Tertium, quod [2] feſtum Encæniorum, id eſt verticis eſt, menſe Adur fuit. Poſtquam enim filii Iſraël è Babel egreſſi, templum juſſu Cyri regis Babel denuo ſtruxiſſent, & pro ritu ſuo Deo dedicaſſent, diu hoc templum ſecurum fuit, donec poſt mortem Alexandri Magni, Antiochus, qui [3] O fili ſine lucerna etiam vocatur, imperio potitus eſt. Hic vir fortis fuit, verum improbus. is præcepit, ut in æde ſacra idola ſervarent, & ſacrificia offerrent. Præcepit porro, ut in uno latere templi filii formoſi vultu eſſent, ut unuſquiſque qui vellet ſpurcitiem exerceret. & multa impudens commiſit, atque altare deſtruxit.

O 3 quod

* Feſta Judæorum. *Exod. 23.*

[1] *primus eſt Perſarum menſis, reſpondens Hebræorum Niſan.*

[2] *Longè errat. Feſtum enim tertium, Tabernaculorum fuit non poſt Antiochū, ſed à Moſe inſtitutum, & celebrabatur, die 15 menſis Thiſri, cui reſpondet Perſarū menſis* مهر. *at feſtum Encæniorū, 25 menſis Kiſleu, qui reſpondet menſi Perſarum* آذر, *Adur, ut hîc rectè autor habet. At Encænia ſignificare* تارکي *verticem, egregium ſphalma eſt, ignoravit credo eſſe Græcum vocabulū* ἐγκαίνια, renovationes, dedicationes. *itaq; idem putavit atq; Hiſpanicū* encima, *ſupra, in ſupremo.*

[3] *Græcum* Ἐπιφανὴς *reſolvit ridiculè in 4 dictiones Perſicas,* اي بسر بي فانس،

quod quum denuo eſſet exſtructum, ſtatutum eſt, ut eo tempore feſtũ facerent. Singulis his tribus feſtis, ex omnibus finibus filii Iſraël Ieroſolymam proficiſcebantur. Ioſeph quoque quotannis pro more ſuo ibat. Quumque puer 12 annos natus eſſet, [1] contigit ut eum etiam ſecum adduxerint. & poſtquam à cultu ceſſantes, domum eſſent reverſi, puer ignorantibus illis Hieroſolymæ manſit. cauſa ignorantiæ, hæc fuit. Judæi cum ad feſta irent, quando ad locum deſtinatum templi veniſſent, mulieres à viris ſejungebantur, & quæque turba in una via ibat. Parvuli autem, etiam quatuordecim annos nati eligebant, vellentne cum matribus ire an cum patribus. Quum itaque Ioſeph & Maria ab invicem ſejuncti irent, quiſque putabat puerum cum altero incedere. Sic totum iverunt diem, donec nox fieret, ſeque mutuo invenirent, & cognoſcerent, puerum ab initio diei abfuiſſe. Anxii fuerunt, & totam noctem in dolore, & inquiſitione transegerunt: inter cognatos & notos quæſiverunt, at non invenerunt. [2] remedii neſcii, Hieroſolymam ſunt reverſi, ibique eum die tertio invenerunt. Illis duobus aut tribus diebus, quibus filius ille à matre abfuit, conſilio & alimento eguit. Verum & hoc & illud pauperculè tranſegit. Nocte in æde pauperum degit. interdiu mendicans, quantum neceſſarium ipſi erat comparavit. Tertio die Maria filium in templo invenit, ut inter Doctores ſedens, interrogaret & reſponderet. atque accidit, ut iſto die iſthic loci multi ex doctoribus convenirent, & [3] de negocio adventus Meſſiæ verba

Luc. cap. 2.

[1] *ad verb. tale factum eſt.*

[2] *id eſt conſilii inopes.*

Manſio Chriſti in templo.

[3] *ad verb. de porta advẽtus. portam vocant caput rei de quo agitur.*

از سر نو عمارت کرده قرار یافت که درین وقت عید کنند
درین هر سه عید از هر طرف بني اسراییل به بیت المقدس
میرفتند ویوسف نیز هر سال بعتاد خود میرفت وچون بچه لوقا
دوازده ساله کردید جنان شد که اورا نیز همراه خود بردند وبعد فصل ب
از انکه از عبادت فارغ شده خانه بر کشتند بچه بیخبر ایشان
در بیت المقدس ماند سبب بیخبري آن بود که یهودان جون
بعیدها میرفتند وقتي که بجاي مقرر عبادتخانه میرسیدند زنان
از مردان جدا میشدند وهر کروه بیک راهي میرفت وخوردان
تا چهار ده ساله مختار بودند که همراه مادران روند یا همراه
پدران پس جون یوسف ومریم از یک دیکر جدا میرفتند هر
کدام میدانست که کودک همراه آن دیکر رفته است همچنین
تمام روز رفتند تا آنکه شب شد ویک دیکر را دریافتند
ودانستند که پسر از اول روز جدا افتاده است پریشان شدند
وتمام شب بدردمندي وجست وجوي کذرانیدند در میان
خویشان وآشنایان جستند اما نیافتند ناجار بسوي بیت
المقدس بر کشتند وانجا روز سیوم یافتند ، درین دو سه
روز که پسر آن از مادر جدا بود براي وروزي احتیاج داشت
اما این وآن را فقیرانه کذرانید شب در خانه فقرا بسر برد مانده
ودر روز کداي کرده آن قدر که ضرورتش بود بدست آورد مسیح در
روز سیوم مریم بعبادت خانه پسر را یافت که در میان دانایان عبادت
نشسته سوال وجواب دارد وجنان واقع شد که دران روز انجا خانه ،
بسیاري از مردم دانا جمع شده بودند ودر باب آمدن مسیح سخن

می

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

مي كردند كه آوازه آمدن او هر روز بلند تر ميشد وآن علامات
كه پيغمبر گذشته نوشته بودند واقع ميشدند خجسته پسر
بتمام ادب وتواضع بايشان رسيد وزماني گوش بر سخنان
گوناگون ايشان نهاد وبغايت فروتني در پرسيدن چيزها
آغاز كرده وموافق دعاي خويش از پيغمبران نقلها مي
آورد بطوري كه اينهارا در فكر مي انداخت وبدادن
جوابهاي دانايانه كه عقلهاي ايشان اسير ميكردانيد تعجب
افزود درين گفت وگو بود كه مادر اورا ديد ودلش قرار شد
خدا را شكر بسيار گفت وتاخير كرد تا زماني كه مجلس
تمام شد وعلما تحسين كنان كودك را بخانهاي خود باز
گشتند وبسياري از شنيدن نقلها ونكتها كه او مي آورد بر
آمدن مسيح تصديق كردند واورا مي ستودند او نيز بجاي
كه مادرش انتظار ميبرد رفته مادر بتمام شادي اورا بر
گرفت وگفت اي پسر چرا اينچنين بما كردي من وپدر تو
بشورش سخت ترا جستيم يوسف را پدر ميخواند كه دران زمان
اورا بجاي پدر ميدانستند خجسته پسر جواب داد براي
چه مرا مي جستيد نميدانستيد كه مرا بايد كه در چيزهاي
پدر خويش مشغول باشيم ، اينست اول سخن كه
منقولست از حضرت عيسي در انجيل ودرين وانموده است
كه همه چيز خواهد گذاشت تاآنكه خط انجنان مادر براي
رضاجوي پدر خود كه خداست وهمراه ايشان بناصره آمد
وهمانجا در اطاعت مادر ويوسف مي بود وهر چند كلان مي شد

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

facerent, quia rumor adventus ejus in dies invaleſcebat, & iſta ſigna, quæ Prophetæ priſci ſcripſerant, eveniebant. Benedictus filius cum ſumma humanitate & humilitate, eos acceſſerat, & aliquamdiu aurem ſermonibus variis eorum applicuerat, ac cum extrema humilitate interrogandi quædam initium fecit, & ſecundum vocationem ſuam ex Prophetis allegationes produxit, ita ut eos in cogitationes conjecerit, & per reſponſa docta, quæ mentes eorum captivabant, admiratio creverit. Inter hoc colloquium contigit quod mater eum viderit, & cor ejus confirmatum fuit. Deo gratias multas dixit, & morata eſt donec conſeſſus finitus eſſet. Doctores beneficiis puerum afficientes, ad domos ſuas ſunt reverſi. & multi ex auditis allegationibus & punctis quæ producebat, adventum Meſſiæ crediderunt, eumque laudarunt. Ipſo quoque in locum ubi mater ejus exſpectabat veniente, mater omni cum gaudio eum ſuſcepit, ac dixit, Fili, quare ita feciſti nobis? ego & pater tuus cum commotione gravi te quæſivimus. Ioſephum patrem vocabat, quia eo tempore ipſum patris loco putabant. Benedictus filius reſpondit, quare me quæſiviſtis? an neſciebatis decere me, ut in rebus patris mei occuparer? Ille primus ſermo eſt qui de Domino Ieſu in Euangelium eſt tranſlatus. Et in eo oſtendit, omnia ſe relicturum, uſque ad ea quæ ad talem matrem pertinent, ut voluntatem quærat patris ſui, qui Deus eſt. Et una cum ipſis Nazaretham venit, ibique in obedientia matris & Ioſephi erat. & quantumcunq; magnus eſſet,

[1] quiq; adeo cedere aliis vellet.

Manifeſtatio Chriſti in Nazareth.

ſeipſum [1] optimum oſtendebat, homineſque admodum cupidi ejus erant. & quandoquidem in Nazareth educatus eſt, Nazaræum eum vocant. quemadmodum Prophetæ de eo dixerant, fore ut Nazaræus vocaretur. hinc eſt quod ſectatores ejus Nazarenos vocent, quemadmodum à Ieſu Ieſuani vocantur, & à nomine Chriſti Chriſtiani. Tempore pueritiæ & juventutis in [2] ſervitio & cultu & abſtinentia vivebat, matrique ſuæ & Ioſepho, qui apparens pater ejus erat, obtemperabat. Eo tempore, quum Ieſus 15 annorum eſſet, Auguſtus Cæſar mortuus eſt, & Tiberius Cæſar ſucceſſor ejus factus. & donec anni Chriſti ad trigeſimum venerunt, nunquam docuit, neque homines ad fidem vocavit.

[2] nempe Dei.

PARS SECVNDA,

De Miraculis & Doctrina ejus.

Aſcenſio Iohannis è deſerto, & prædicatio ejus de Chriſto.

QVVM tempus venit, ut ſe patefaceret, voluit Deus ut primum Iohannes è deſerto prodiret, in quo à quinquenni ætate ſolus vixerat, & domationem ſui exercuerat, ut homines doceret, & Chriſtum notum redderet. Anno itaque XV imperii Tiberii Cæſaris, quo tempore Iudex terræ Iudææ Pontius Pilatus erat, & in Galilæa Herodes, & in Ituræa & Provincia

پیدایش مسیح در ناصره،

خودرا بهتر مي نمود ومردم بیشتر مایل او مي شدند وجون در
ناصره پرورش کرفت اورا ناصري میخوانند جنانچه بیغمبران
ازو کفته بودند که ناصري خوانده خواهد شد ازین است که
تابعان اورا نصراني میخوانند جنانچه از عیسي عیسویان خوانده
میشوند واز نام کریست کریستان در زمان خوردسالي وجواني
به بندکي وعبادت وپرهیزکاري میکذرانید ومادر خودرا
ویوسف را که ظاهر پدر او بود فرمان میبرد، درین هنکام
که ایشوع پانزده ساله بود اوکوست قیصر مرد وطیباریوس
قیصر جانشین او شد وتـا زماني که سال سیح بسي رسید
هرکز تعلیم نداد ومردم را بسوي دین نخواند،،

باب دوم در معجزهـا وتعلیم او *

بر آمدن یوحنان از بیابان وخبر دادن او از مسیح،

وقت رسید که خودرا ظاهر کند خدا خواست که
جون نخست یوحنا از بیابان بیرون آمد که از پنج سالکي
تنهـا دران مي کذرانید وریاضت میکرد تا مردم
را بیاموزد ومسیح را بشناساند پس در سال پانزدهم سلطنت
طیبـاریوس قیصر در ان هنکام که حاکم ملک یهودا
فونیسو پیلاتس بود ودر جلیل هردوس ودر ایتوریه وولایت

تراخونا فليپ براد ر او در ابيلان لوسانيا ودر بيت المقدس
سردار كاهنان حنا وقيافا بودند حكم خدا بيوحنا پسر
ذكريا در بيابان رسيد كه بيرون آي ومردم را بياموز كه
توبه كنند وبخدا باز كردند چنانچه ايشعيا ازو نوشته بود
پس يوحنا بر امد بلباس پشم شتران دراز ريش موي
سر كلان وافتاده بر بدن بسيار ضعيف وباريك هر دو
رخساره فرو رفته زنار چرم بر ميان سر وپا برهنه
چنانكه ديدن او حيرت مي آورد خوردني او ملخ وانكس
بيابان بوده اكر چه جوان سي ساله بود اما از
باركي ونزاري كهن سال مي نمود ، بر كنار
درياي اوردن رسيد وشروع در تعليم مردم كرد ومي كفت
توبه كنيد كه ملكوت آسمان نزديك رسيده است سخنان
مي كفت بچندان صلابت وشكوه وخود بطوري بود
وچنان مي نمود كه آواره او بلند هر جنس مردم كروه
كروه بپش او مي آمدند از لسكريان وسوداكران
ودهقانيان ودانايان وكاهنان ومالكان ملك وهر كدام را
موافق حال او پند مي داد وكفتار وكردارش چنان بود كه
در دلهاي مردم تاثير ميكرد وهر كه بخدا باز ميكشت
واقرار بكناهان خود مي كرد اورا باب آن دريا عمادا ميداد
بنشان اين كه خدا جان را مي شويد وآمرزش ميكند فريسين
را كه بپش او براي عمادا كرفتن مي آمدند ميكفت اي
بچكان مار افعي كه بيان كرد بشما كريختن از خشم آينده

اكنون

Trachonæ Philippus frater ejus, in Abilene Lyſanias, & Hieroſolymis ſummi Sacerdotes Anna & Kaiphas eſſent, verbum Dei ad Iohannem filium Sachariæ in deſerto venit, dicens, [1] prodi, & homines doce ut reſipiſcant, & ad Deum ſe convertant, quemadmodum Eſaias de eo ſcripſerat. Iohannes itaque aſcendit cum veſte lanæ camelorum, longa barba, pilis capitis magnis, & corpori incumbentibus, admodum debilis & macilentus, ambabus maxillis dejectis, zonâ pellicea ſuper [2] lumbos, capite & pedibus nudus, adeo ut aſpectus ejus ſtuporem pareret. cibus ejus locuſtæ & [3] mel deſerti fuit. quamvis juvenis triginta annorum eſſet, tamen ob extenuationem & maciem ſenem annoſum referebat. Ad oram maris Iordanis venit, & docere homines incepit, ac dixit, Reſipiſcite, quia regnum cœlorum appropinquavit. Verba loquebatur cum tanta vehementia & gravitate, ipſeque talis erat, & talis apparebat, ut fama ejus invaluerit. omne genus homines turmatim ad eum venerunt, ex militibus, & mercatoribus, & agricolis, & doctoribus, & Sacerdotibus, & præſidibus regionis, & unumquemque ſecundum ſtatum ſuum admonebat. Sermo quoque & actiones ejus tales erant, ut in cordibus hominum impreſſionem faceret; & quicunque ad Deum ſe convertebat, & confeſſionem peccatorum ſuorum faciebat, eum aqua iſtius maris baptizabat, in ſignum quod Deus animam abluit, & remiſſionem concedit. Phariſæis qui ad ipſum, ut baptizarentur, venerant, dicebat, ô progenies viperarum, quis oſtendit vobis fugere ab ira futura?

[1] *pro* آي *lege* آيي *per duplex* ي

[2] *propr. medium.*

[3] *fortaſſe* انكس *mendum eſt pro* انکبین ،

nunc fructus dignos reſipiſcentia proferte: & ne dicite in vobis ipſis, patrem habemus Abrahamum. in veritate dico vobis, Deum poteſtatem habere ut ex his lapidibus Abrahamo filios producat. Infallibiliter ſecuris ad radicem arborum poſita eſt: omnis arbor quæ fructum bonum non dat, exſcindetur & in ignem injicietur. Turbæ ex eo quæſiverunt, nos quid operis faciemus? reſpondit & dixit, Cuicunque duæ tunicæ ſunt, unam illi viro det qui non habet, & cuicunque cibi ſunt, ſimiliter faciat. Publicani venerunt ut baptizarentur, & dixerunt, Magiſter, nos quid faciemus? His dixit, ne accipite plus quam quod per conſtitutionem vobis juſſum eſt. Milites rogarunt, nos quid faciemus? Reſpondit, nulli injuriam facite, & quenquam ne verberate, & [1] ſtipendio veſtro contenti eſtote. Quum populo de ipſo opinio eſſet, & omnes in ſe cogitarent, eum fortaſſis Chriſtum eſſe, Iohannes reſpondit & dixit, Ego ſum qui vos aqua baptizo in ſignum converſionis: dies eſt, quod veniet poſt me qui me potentior & magis venerandus eſt. ego dignus non ſum ut corrigiam calcei ejus ſolvam. ille vos ſpiritu S. & igne baptizabit. In cujus manu [2] ventilabrum eſt, & areas ſuas purgabit, & triticum in horrea ſua colliget, paleam autem uret igne qui non moritur. Ejuſmodi res populum docuit. Fama ejus celebris facta eſt, & quiſque de eo loquebatur. Doctores & Sacerdotes Hieroſolymitani, qui talia de ipſo audiverant & viderant, quum in exſpectatione Meſſiæ eſſent, ex fama ejus quæ inter homines ceciderat, (&) ex completione eorum

[1] *propr. portione.*

[2] *à quatuor cornibus dictum eſt in Perſico.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

اکنون میوهاي شایسته توبه بیارید ونکوییید باندرون خود
پدر داریم ابراهیم بدرستي میکویم بشما که خدا توانای دارد که
ازین سنکها براي ابراهیم پسران پیدا کند هر اینه تبر بر بیخ
درختان نهاده شد هر درخت که میوه خوب ندهد بریده کردد
ودر اتش انداخته شود جمع ازوي پرسیدند که ما چکار کنیم
جواب داد وکفت هر کرا دو جامه باشد یکتا بانکس بدهد
که ندارد وهر کرا طعامها باشد همچنین کند سودخواران آمدند
تا عمادا کیرند وکفتند که اي آموزکار ما چکنیم بایشان کفت
نکیرید زیاده از انچه بتاکید شما را فرموده شد سرهنکان
پرسیدند که ما چکنیم جواب داد که هیچکس را ستم نکنید
وکسرا نزنید وببخش خود قانع شوید ، جون امت را برو کمان
میشد وهمه در خود مي اندیشیدند که او شاید که مسیح باشد
یوحنا جواب داد وکفت منم که شمارا عمادا باب میکنم بنشان
توبه روز باشد که بیاید بعد از من انکه از من قوي تر وکرامي
ترست من شایسته ان نیستم که دوال موزه او بکشایم او شمارا
بروح القدس وباتش عمادا کند انکه چهار شاخه در دست
اوست وخرمنهاي خودرا پاک خواهد کرد وکندم را در
خورزینهاي خود جمع خواهد ساخت وکاه را خواهد سوخت
باتش که نمیرد این طور جیزها امت را مي آموخت ، آوازه او بلند
شد وهر کس ازو سخن مي کفت دانایان وکاهنان بیت المقدس
که چندان جیزها ازو شنیدند ودیدند جون در انتظار مسیح مي
بودند از آوازه او که در مردم افتاده بود از کمال کرفتن ان جیزها

که پيغمبران پيشين ازو گفته بودند انديشه مي کردند که اين
مسيح باشد که گفتار وکردار او چندان عجيب است واز انجا
که از قبيله يهودا نبود که از جمله شرايط مسيح است وهيچ
معجزه نمي نمود باز در شک مي شدند آخر قرار دادند که
همان يوحنا را درين کار حاکم گيرند وهرچه او بگويد
اعتقاد کنند پس چندي از پيران وکاتبان وکاهنان فرستادند
که يوحنا را از جانب بزرگ کاهنان وديگر ساکنان بيت
المقدس پرسند فرستادگان بتمام فروتني ازوي پرسيدند که
تو کيستي او که مقصود ايشان فهميده بود جواب داد که
من مسيح نيستم گفتند کيستي الياي گفت نيستم باز
گفتند که يکي از پيغمبران بزرگ هستي گفت نه پس
گفتند تو کيستي بگو تا بانانکه مارا فرستاده اند جواب
گوييم تو از خود چه ميگويي جواب داد که منم آواز فرياد
کننده در بيابان چنانچه ايشعيا پيغمبر گفت هموار کنيد
راهها براي خداوند اگرچه بجهت اداي مقصود پسنده بود
انچه ايشعيا درين باب در کتاب خود آورده مذکور کرده شود
وترجمه گفتار او اينست تسلي شويد اي گروه من ميفرمايد
خداي شمايان بگوييد سخنان فرح بخش باوريشلم وآن را
سوي خوي بخوانند زيرا که انجام گرفت بدي او بخشيده شد
گناه او، دوتا نعمت گرفت از دست خداوند بسبب گناهان
خويش آواز بانگ کننده در بيابان گفت ساخته کنيد راههاي
خداوند هموار سازيد در بيابان هنجار خداي ما همه بستها

يوحنا فصل ۱،

بلند

quæ priſci Prophetæ de eo dixerant, cogitarunt hunc Meſſiam eſſe, cujus ſermones & actiones adeo mirandæ ſunt. Verum ex eo quod è tribu Iudæ non eſſet, quod ex numero conditionum Meſſiæ eſt, neque ullum miraculum oſtenderet, rurſus in dubio fuerunt. Tandem concluſerunt, ut ipſum Iohannem de hoc negocio Iudicem caperent, & quicquid ille diceret crederent. Itaque quoſdam ex Senioribus & Scribis & Sacerdotibus miſerunt, ut Iohannem [1] nomine ſummi Sacerdotis & reliquorum habitatorum Hieroſolymæ interrogarent. Miſſi cum omni humilitate ex eo quæſiverunt, Tu quis es? Is, qui intentionem ipſorum intelligebat, reſpondit, Ego Meſſias non ſum. dixerunt, quis es? Elias? dixit, non ſum. rurſus dixerunt, an unus ex Prophetis majoribus es? dixit, non. dixerunt ergo, tu quis es? dic, ut iis qui nos miſerunt reſponſum dicamus: tu de te ipſo [2] quid dicis? reſpondit, Ego ſum vox clamantis in deſerto, ſicut Eſaias Propheta dixit, planas facite vias Domino. quod etſi ad ſatisfaciendum intentioni ſufficiat, tamen quod Eſaias de hoc capite in libro ſuo profert, commemoretur. Interpretatio verborum ejus hæc eſt. Conſolationem capite, popule mi, dicit Deus veſter. dicite verba lætæ portionis Hieroſolymæ, eamque ad ſe [3] vocate: nam finem cepit malum ejus, condonatum eſt peccatum ejus. duplicem gratiam accepit è manu Domini, cauſa peccatorum ſuorum. vox clamantis in deſerto dixit, parate vias Domini, planam facite in deſerto ſemitam Dei noſtri. Omnes valles

Q extol-

[1] *propriè* à parte, à latere.

Iohan. cap. 1.

[2] *reſtituimus omiſſum in autore* چه quid?

[3] *pro* بخوانند vocent *lego* بخوانید vocate, *ut eſt apud Prophetã, & melius quadrat.*

[1] *alias* plateas *ſignificat.*

extollantur, montes & [1] colles deprimantur, & via curva recta fiat, & difficilis in facilem convertatur. nam gloria Domini manifeſtatur, & quod carnem habet, ſalutem Dei videbit. Illi hæſitabundi fuerunt, & dixerunt, ſi tu neque Chriſtus es, neque Elias, neque alius Propheta, quare igitur baptizas? reſpondit & dixit, Ego baptizo aqua, ſed in medio veſtri eſt, quem vos non noſtis: is eſt qui venit poſt me, & ante me eſt, & ego dignus non ſum ut corrigiam calcei ejus ſolvam. Cum illo reſponſo reverſi ſunt, & mirati ſunt homines id quod dixerat, Meſſias in medio veſtri verſatur, & non noſtis. Hoc in [2] Bethania factum, eſtque ea juxta mare Iordanis. Die quodam docebat, plurimique circum ipſum erant. De improviſo Chriſtus dominus noſter venit: Iohannesque eum non cognovit, quandoquidem nunquam viderat, propterea quod in ſolitudine grandis factus fuerat. ſed à Deo inſpiratum ipſi fuit, fore ut columba quædam veniret, & capiti ejus inſideret. quum appropinquaſſet, columba venit & ſuper caput ejus ſedit. Iohannes per hoc ſignum eum cognovit & dixit, Hic eſt agnus Dei, hic eſt qui tollit peccatum mundi. Quum Agnum dicit, indicium innocentiæ ejus fuit. & eo quod peccatum mundi tollit, innuit actionem quandam quæ in templo mandato Dei fiebat. quum enim peccator pœnitentiam agebat, & placare Deum volebat, agnum unius coloris & immaculatum offerebat, ejuſque ſanguine ſe ungebat, & condonationem obtinebat. & quoniam Majeſtatem Ieſu victimam [3] fieri & crucifigi pro

[2] *pro* بناديا *lege* بثانيا

Iohan. c. 1.

[3] *pro* شدنك facti ſunt *lege* شدن

medela

بلند شوند کوهها وکوچها پست کردد وراه کنج راست شود
ودشوار باساني کراید چرا که بزرکواري خداوند بیداي کیرد
وکوشمند سلامت خدا بیند ایشان سراسیمه شدند وکفتند اکر
تو نه مسیحي ونه الیا ونه دیکر پیغمبر پس چرا عمادا میکني
او جواب داد وکفت من عمادا باب میکنم اما در میان شمایان
هست آنکه شما اورا نمي شناسید او هست آنکه مي آید پس
از من وپیش از منست ومن سزاوار آن نیستم که دوال
موزه او بکشایم باین جواب بر کشتند ومردم حیرت مي
نمودند ازین که میکفت مسیح در میان شما میکردد ونمي شناسید
این در بتانیا بود وآن روي دریاي اوردن، روزي تعلیم مي
داد ومردم بسیار کرد او بودند ناکاه مسیح خداوند ما آمد
ویوحنا اورا نمي شناخت جون هرکز ندیده بود چرا که در یوحنا
صحرا کلان شده بود اما از جانب خدا الهام داشت که فصل ۱،
کبوتري آید وبر سر او نشیند جون نزدیک رسید کبوتر
آمد وبالاي سر او نشست یوحنا باین نشان اورا شناخت
وکفت اینست بره خدا اینست آنکه بر میدارد کناه عالم
در کفتن بره اشارت بعصمت او بود ودرین که کناه عالم بر
میدارد اشارت کرد بیک عملي که در عبادتخانه بحکم خدا
کرده میشد که جون کناه کار توبه میکرد وخشنودي
خدا مي خواست بره یک رنک وبي عیب قربان میکرد
او خون او بر خود میمالید وبخشیده میشد وجون
حضرت ایشوع را قربان شدند ومصلوب کشتن براي

علاج كنهكاران در كار بود بنابرين يوحنا ميكويد بره خدا
آنكه بر ميدارد كناهها‌ي دنيا وهم كفت اينست آنكه ازو
كفته بودم پس از من ايد مردي كه بيش از منست چرا كه از
من قديمتر بوده است ومن اورا نمي شناختم اما آنكه مرا فرستاد
تا عمادا باب كنم او مرا كفت آنكه بالاي او ديده باشي روح
را كه فرود مي آيد وبرو قرار ميكيرد اوست كه بروح پاك عمادا
ميكند من ديده ام وكواهي دادم كه اينست پسر خدا ، خجسته
ايشوع بيوحنا رسيد وازو درخواست كرد كه اورا همچون
ديكران عمادا كند يوحنا نميخواست وميكفت كه مرا بايد — عماداي
كه از تو عمادا كيرم وتو بپش من آيي حضرت ايشوع جواب — مسيح از
داد وكفت اكنون بكذار چرا كه اينچنين مي بايد تا همه داد — يوحنا ،
كري بجا آريم حكمت درين عمادا كرفتن او اين بود كه آن
عمادا كه يوحنا ميكرد معتبر كردد ودر عمادا كردن كه همچون
درست براي سلامتي بنا نهد وآبها از رسيدن بدو براي آن
تاثير عجيب كه در عماداست قوة كيرد پس حضرت ايشوع بدريا — لوقا فصل
در آمد ويوحنا بتمام تواضع بدست خود اورا عمادا كرد وغسل داد — ج ، متي
باندا ختن آب بسر او ، جون حضرت ايشوع از دريا بر امد دست — فصل ج ،
بدعا برداشت ودرين وامود كه نخستين كار وبزركتر كه عيسوي را — مرقس
بعد از عمادا كرفتن بايد كرد دعا كردست ناكاه آسمانها — فصل ا ،
كشاده شدند ودران زمان آوازي از اسمان شنيده شد كه مي
كفت اينست پسر محبوب كه برو خشنودم وتا فهميده شود كه
آن سخن براي كيست روح خدا ديده شد كه همچون كبوتر

برو

medela peccantium, neceſſe erat, idcirco Iohannes dicit, Agnus Dei qui attollit peccata mundi. Addidit, hic eſt de quo dixi, poſt me venit vir, qui ante me eſt, quia me prior eſt. & ego eum non cognoſcebam, ſed qui me miſit ut baptizarem aqua, is mihi dixit, ſuper quem videbis ſpiritum deſcendentem & ſuper eum manentem, is eſt qui Spiritu S. baptizat. ego vidi, & teſtatus ſum hunc eſſe filium Dei. Benedictus Ieſus ad Iohannem venit, & ab eo poſtulavit, ut ſe ſicut alios baptizaret. Iohannes nolebat, & dicebat, me oportet à te baptizari, & tu ad me venis? Dominus Ieſus reſpondit & dixit, Nunc ſine, quia ſic oportet ut omnem juſtitiam impleamus. Cauſa hujus baptizationis ejus fuit, ut is baptiſmus, quem Iohannes adminiſtrabat, clarus redderetur, & ad baptiſmi adminiſtrationem, quæ quaſi janua eſt ad ſalutem, fundamentum poneret, & aquæ attingendo eum, ad admirandam illam efficaciam quę in baptiſmo eſt, vires acciperent. Dominus ergo Ieſus in mare intravit, & Iohannes cum omni humilitate manu ſua eum baptizavit, & abluit injiciendo aquam in caput ejus. Quum Dominus Ieſus è mari aſcenderet, manum ad precandum elevavit, atque eo oſtendit, primum opus & maximum, quod [1] Chriſtianum, poſtquam baptizatus eſt, decet facere, eſſe precari. Derepente cœli aperti ſunt, eodemque tempore vox è cœlis audita eſt, quæ dicebat, hic eſt filius dilectus in quo acquievi. & ut intelligeretur ſermo ille, in cujus gratiam eſſet, Spiritus Dei viſus fuit, qui tanquam columba

Baptizatio Chriſti à Iohanne.

Luc. c. 3. Matth. c. 3. Marc. c. 1.

[1] propriè, Ieſuanum. idem aliquoties occurret infra, ubi ſemper Chriſtiani voce utemur. quod ſemel monitum voluimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſuper eum venit. In eo oſtenſum fuit, quod quicunque [1] baptizatur, cœli ei aperiuntur, & filius dilectus Dei eſt, & à peccatis quæ antea commiſerat mundatur. Eo tempore Chriſtus triginta annorum fuit.

[1] *legitur* عمادا ميكرد *quod eſſet* baptizabat. *legendū* ميكيرد baptiſmum accipit.

Iejunium Christi, Satanæque adventus ad eum.

Quemadmodum nobis baptiſmi, quem pro ſalute noſtra [2] ſuſcepturi eſſemus, exemplum dedit, ſic docere voluit, quomodo tempore [3] tentationis Satanæ, quam in ſervitio Domini Dei præbiturus eſt, nos oporteat gerere, & ut ſciamus quomodo à mundo oporteat ſecedere, & carnis domationi vacare, noſque præparare quum volumus magnum opus aggredi. Quapropter, quum baptiſmum admiſiſſet, & vellet in opere docendi initium facere, ſeipſum in ſolitudinem traxit, & ab hominibus ſeceſſit, ibique 40 noctes ac dies in cultu & carnis domatione transegit, & præſente vehementia frigoris & pluviæ præter cœlos aſylum non habuit, nec prĕter terram [4] lectum. eo ſpatio jejunavit, neq; quicquam edit aut bibit. poſtea magnopere eſuriit. Diabolus inſidiabatur ipſi, & perpetuo res ejus explorabat, & hæſitavit ac ſuſpicatus eſt, ne forte hic vir filius Dei, Meſſias promiſſus Prophetarum eſſet. Multa eum eo inducebant, ut crederet eſſe eum Meſſiam promiſſum. quædam alia autem eum inde abſtrahebant. Vnum ex iſto numero, teſtimonium Dei fuit, quod ex cœlis venit. Alterū, quod dies quoſdam ſine cibo & potu tranſegerat.

[2] *pro* خواهم *lege* خواهيم

[3] *legendum putamus* وسوسه

[4] *ad verbum,* ſomni domum. *pro* جاذه *enim* خاذه *legendum.*

بر و مي آمد درين نموده شد كه هر كه عمادا ميكرد اسمانها
براي او كشاده ميشود وپسر محبوب خدا مي شود واز
كناهان كه پيش ازين كرده بود پاك مي كردد درين هنكام
مسيح سي ساله بود ۞

روزه كرفتن مسيح وآمدن شيطان بپيش او،

جنانچه مارا از عمادا كه براي سلامت خويش خواهم كرفت
نمونه داد همچنين خواست تعليم كند كه در زمان وسوسه شيطان
كه در بندكي خدا صاحب خواهد آورد مارا جكونه بايد كذرانيد
وتا بدانيم كه جكونه از دنيا كناره بايد كرفت ورياضت كشيد
وخودرا ساخته كرد وقتي كه خواهيم كه در كاري بزرك شروع
كنيم بنابرين جون عمادا كرفت وخواست كه بكار تعليم آغاز
كند خودرا بصحرا كشيد واز مردم كناره كرفت وهمانجا چهل
شبانه روز در عبادت ورياضت بسر برد وبا وجود شدت سرما
وبارش غير اسمان پناه نداشت وبجز زمين خواب جانه ودرين
مدت روزه داشت وهيچ جيز نخورد ونياشاميد پس ازان بسيار
كرسنه شد شيطان در كمينش ميبود وپيوسته تفحص احول
او ميكرد وسراسيمكي ووهم داشت كه مبادا اين كس پسر خدا
مسيح موعود پيغمبران باشد ، بسيار جيزها اورا برين مي آورد
كه اعتقاد كند كه مسيح موعود است وبعضي جيزهاي ديكر
اورا ازين باز ميداشت يكي از انجمله كواهي خدا بود كه از
آسمان آمد دوم اين كه جند روزي بي خوردن واشاميدن كذرانيد

سيوم آنكه مي ديد كه نشانها كه بيغمبران از مسيح داده
بودند بجا مي آمدند اما با وجود اين جون مي ديد كه
بسان ديكر آدميان از يوحنا عماد اكرفت وهم بسيار كرسنكي
مي كشد در شك مي افتاد واز انجا كه خود را هيجكس با
وجود قدرت محتاج نميدارد انكاشت كه درين حالت سختي
وكرسنكي حقيقت او ظاهر مي شود بس بصورت مرد مرتاض
وعابد بيش مسيح آمد وبعد از سلام مشتاقانه ودوستانه بر
رياضت كردن وسخت زيستن او ستايشها كرد وباز نمود اورا
فايدها بديكران ميتواند رسانيد اكر در ايشان ميرود وخود
را از رياضت كردن باز ميدارد بيش او بيان كرد وكفت اكر
توىي پسر خدا چنانچه مينمايد معقول نيست كه خودرا از
مفلسي هلاك سازي همه در قدر كارست كه نفس خودرا پرجه
نان تسكين دهي واين قدر ازو دريغ نداري من نان ندارم
ونميدانم كه كدام كس داشته باشد پس اكر پسر خدايي
بفرمايي تا اين سنكها نان شوند ، مسيح مبارك كه دران
سخنان نرم ضرابي مقصود او فهميده بود اورا جواب داد وكفت
نوشته شده است كه آدمي نه همين بنان ميزيد ليكن بهر
سخني كه از دهان خدا بيرون مي آيد اين جوابيست
خاص براي آنانكه خودرا در تنكي واحتياج مي يابند تا
اميدوار باشند كه خدا علاج ايشان از غيب خواهد داد
اكر سخنان شيطان نمي شنوند ، شيطان ازين جواب
بيشتر حيران شد ومايلتر بدين كه از شك خود بر ايد ازمايش دوم ،

پس

Tertium, quod videret ſigna, quæ Prophetæ de Meſſia dederant, impleta eſſe. Tamen poſitis his, quum videret eum in morem reliquorum hominum à Iohanne baptizatum fuiſſe, quodque etiam multum famis pateretur, in dubitationem incidit: & ex eo quod ſeipſum nemo, ſi mederi poſſit, egentem tenet, putavit fore ut in hoc ſtatu adverſitatis & famis vera ejus conditio innoteſceret. Forma itaque viri devoti & religioſi ad Chriſtum venit, & poſt ſalutationem faventem & amicam, de eo quod carnem affligeret, & duriter viveret eum laudavit. at rurſus oſtendit illi, emolumenta aliis poſſe eum adferre, ſi inter ipſos ambularet, ſeque à carnis afflictione abſtraheret. Coram eo apertè egit & dixit: ſi tu es filius Dei, quemadmodum videtur, rationi conſentaneum non eſt, ut te præ egeſtate perdas. omnino neceſſe eſt, ut appetitum tuum buccella panis ſedes, neque hoc pacto ab eo te excuſes, ego panem non habeo, neque ſcio quiſnam habeat. Itaque ſi filius Dei es, jube ut hi lapides panis fiant. Benedictus Chriſtus, qui in his verbis blandis ictus intentionis ejus intellexit, reſpondit ipſi ac dixit: Scriptum eſt, hominem non tantum pane vivere, ſed omni verbo quod ex ore Dei prodit. Hoc reſponſum appropriatum eſt iis qui in tenuitate & egeſtate ſe inveniunt, ut ſpem alant, Deum medelam ipſorum occultè daturum, ſiquidem verba Diaboli non [1] audiant. Diabolus ex eo reſponſo attonitus factus eſt, tantoque cupidior è dubitatione ſua emergendi.

[1] *pro* شوند ſint *lege* شنوند

Tentatio ſecunda.

Chriſtum itaque Hieroſolymam portavit, & ſuper extremitatem turris templi collocavit (turris illa altiſſima erat, & ſub illa confluxus hominum erat) ac dixit: non rectè facis quod teipſum occultes: admodum neceſſe eſt ut homines te cognoſcant, ut ex doctrina tua & ex moribus tuis emolumentum capiant. ſi itaque Filius Dei es, teipſum dejice. ſcriptum enim eſt, Deum Angelis ſuis de te præcepiſſe, ut te ſuper manus ſuas capiant, ne pes tuus in lapidem veniat. Chriſtus adhuc noluit ad arbitrium ejus fieri: ſed reſpondit, Rurſus ſcriptum eſt, Dominum tuum Deum ne tenta. Id eſt, bonum eſt ſpem habere, Deum in periculis & ærumnis adjutorem noſtrum futurum. verumtamen non vult ut propter iſtam ſpem nos ipſos ſine cauſa in id quod perdere poſſet conjiciamus. quod Deus ab hominibus poſtulat hoc eſt: ut quicquid officii ipſorum eſt faciant: in eo quod non poſſunt, Deus auxilium ſuum dabit. quoniam itaque ad deſcendendum [1] via parata eſt, neceſſe non eſt ut meipſum deorſum dejiciam. Adhuc noluit ſeipſum Diabolo demonſtrare, & patefacere [2] quis eſſet. Diabolus vehementiſſimè obſtupuit, & pudibundus magis factus eſt, magiſque ſitiens, ut propoſitum ſuum ad finem perduceret, & ſecum ſumptum in idem deſertum portavit unde abſtulerat, ac ſuper montem ſuſtulit, mundique regna patefaciens, de unoquoque regno & ditione indicavit ipſi, ubinam ſita eſſet & quos terminos haberet, ac dixit: Omnia hæc regna mea ſunt, & hæc omnia tibi do,

[1] *ad verb.* paratio pedis eſt

[2] *ad verb.* Ego quis ſim.

ſi ſuper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

پس مسيح را به بيت المقدس برد بر كنار برج هيكل ايستاده
كرد اين برج بسيار بلند بوده است وزير او هجوم مردم مي
بود وكفت نيك نميكني كه خودرا پوشيده ميداري بسيار در
كارست كه مردم ترا بشناسند تا از تعليم تو واز اخلاق تو
فايده كيرند پس اكر پسر خدايي خودرا فرو اندازه كه
مكتوبست كه خدا فرشتكان خودرا از تو سفارش كرد كه ترا
بر دستهاي خود بكيرند تا پاي تو بر سنك نيايد مسيح
هنوز نخواست كه بر مراد او كار شود بلكه جواب داد هم
نوشته شده است كه صاحب خود خدارا نيازمايي يعني
خوبست اميد داشتن كه خدا در خطرها ومحنتها مددكار
ما خواهد بود اما نميخواهد كه باين اميد خودرا بي سبب
در مهلكه اندازي آنچه خدا از مردم ميخواهد اينست كه
هر آنچه در امكان ايشان باشد بكنند در انچه نميتوانند
خدا توفيق خود خواهد داد بنابرين جون براي فرود آمدن
زينه پاهست لازم نيست كه خودرا فرود اندازم هنوز
نخواست كه خودرا بشيطان وانمايد وظاهر كند كه من
كيستم شيطان متكبرانه بحيرت شد وشرمسار تر كشت وتشنه
تر بدين كه مقصود خودرا بانجام رساند وهمراهش كرفته
بهمان بيابان برد كه از انجا آورده بود وبالاي كوه بر
آورد وملكهاي دنيا بيان كرده از هر ملك وولايت
برو نشان داد كه كجاست وكدام طرف است وكفت
اين همه ملكها از منند واين همه ترا ميدهم

كر بر زمين افتاده مرا مي پرستي يعني تو نميخواهي كفتن
مرا كه كيستي من ترا ميكويم كه كيم من يوسفرم يعني
آرنده نور خداوند تمام عالم وهمه در زير حكم منند انكاشته
بودم كه پسر خدا بوده باشي اما در يافتم كه نه چه
اكر مي بودي كفتن وقبول كردن آن چه قدر كار بود
ليكن بهر نوع مرا مرد كلان وسزاوار تمام عزت مينمايي ومن
آنچه دارم براي امثال اين مردم ميخواهم كه همه چيز
ترا بدهم وبالفعل ميدهم اما بشرط آنكه مرا سجده كني وصاحب
خود بكيري ، شيطان انكاشت كه باين تيره طمع كه

ازمايش شيطان ،

از هر حيله ازموده وهر دل سخت ميكذرد اورا بر يابد
اما حضرت ايشوع جواب داد وكفت برو اي شيطان چرا كه
نوشته است كه خداوند خود خدا را پرستش كني واورا تنها
بندكي نمايي شيطان در حال غايب شد پر وشرمسار ،
شيطان درين سه آزمايش همه فريبهاي خود بجا آورد لذت
تن در آزمايش اول كاواكي صرمتهاي دنيا در دوم
وبزركي ومالداري در سيوم ، وفكر كردني است كه بازي
اول در ميل بخوردني بود چرا كه شيطان ازين راه بهر طور بدي
مي در ايد وهم در بازي اول به بهانه نيكي در آمد كه بيشتر
اوقات باين روش بازي مي دهد اما حضرت ايشوع در همه
بازيها خود را نكاه داشت تا بر مراد او هيچ از كم وبيش نشود
ودر ان وقت ازمايش دست بكتاب خدا زد تا مارا بياموزد
كه هنكام وسوسه ودشواري كار باختهاي خدا كنيم شيطان

ſi ſuper terram procidens me adores. id eſt, Tu non vis dicere mihi, quis ſis: ego tibi dico, quis ſim. ego [1] Iuſifer ſum, id eſt ferens lucem Domini totius mundi, & omnia ſub præcepto meo ſunt. putabam te filium Dei eſſe, ſed cognovi quod nequicquam. ſi fuiſſes, dicendum fuiſſet, & acceptandum id quod res ferebat. verum omnimodo mihi vir magnus & dignus ſummo honore videris, & ego quæ pro ejuſmodi hominibus habeo, volo omnia tibi dare, & reipſa do: ſed ea conditione ut me adores, & Dominum tuum capias. Putavit Satan fore ut hac [2] ſagitta concupiſcentiæ, quæ per quaſvis indigentias tentans, etiam quodvis duriſſimum cor tranſiret, eum ſuperaret. Verum Dominus Ieſus reſpondit & dixit, Abi Satan, quia ſcriptum eſt, Dominum tuum Deum adora, ipſiq; ſoli ſervi. Protinus diſparuit Diabolus, [3] pallidus & pudibundus. In tribus hiſce tentationibus Diabolus omnes aſtutias ſuas adhibuit: Voluptatem corporis in tentatione prima: Præſumtionem protectionum mundi in ſecunda: & Gloriam, atque opulentiam, in tertia. Et cogitare eſt, primam ſeductionem in appetitu edendi ſitam fuiſſe, quia Diabolus hac via omni modo malitiæ intrat. atque etiam in prima ſeductione prætextu boni intravit. nam plerumque iſto modo ſeducit. verum Dominus Ieſus in omnibus ſeductionibus ſibi cavit, ne ad arbitrium ejus quicquam, in defectu aut exceſſu fieret. & eo tempore tentationis, manum in librum Dei injecit, ut nos doceret, ut tempore tentationis & difficultatis, ſtrictis Dei gladiis operemur. Diabolus

[1] *dicere voluit* Lucifer, *ut ex interpretatione quæ ſequitur liquet.*

[2] *pro* تبره *vel* بتره *(dubia enim nobis hîc eſt lectio) legendum putamus* تيره ،

Tentatio Satanæ.

[3] *dubitamus de Scriptura vocis* بژ ،

retroceſſit, & Chriſtus in eodem deſerto manſit. Eo tempore Angeli è cœlo deſcenderunt, & cibum ipſi attulerunt, & comedit. In eo nobis oſtenditur; quod, ſi in neceſſitatibus noſtris egentes auxilii Satanæ non ſumus, Deus curationem noſtram per Angelos faciet. Chriſtus panem è lapidibus noluit, noluit. Deus ipſi panem è cœlo miſit.

Exitus Chriſti è deſerto.

Teſtimonium Iohannis de Chriſto.

Finito jejunio Chriſtus inter homines intravit, ut eos doceret, tranſiitque in quendam locum ubi Iohannes monendis hominibus vacabat, & verbis altis dicebat, Hic eſt quem vobis dixi, quod in medio veſtri verſatur, & me major eſt, quique, etiamſi [1] poſt me veniat, ante me eſt, neque dignus ſum ut corrigiam calcei ejus ſolvam. Et dixit, hic eſt ex cujus plenitudine nos omnes [2] accepimus gratiam loco gratiæ. quia lex data eſt per Moſen, ſed veritas & gratia per I. Chriſtum fuit. Deum nemo vidit, verum Filius unicus, is qui in ſinu Patris eſt, ille indicat. Poſtridiè Iohannes cum duobus viris ex diſcipulis ſuis ſtetit. Dominum Ieſum ambulantem vidit ac dixit: Ecce Agnus Dei. unus ex illis duobus diſcipulis Andreas frater maximus Simonis erat. quum hoc teſtimonium Iohannis audiviſſent, & ambo Chriſtum ſequerentur, Dominus Ieſus faciem ad eos convertit ac dixit, quem quæritis? dixerunt, Domine ubi manes? Chriſtus dixit, venite & videte. cum ipſo

[1] *pro* پیش *lege* پس

[2] *pro* کرفتم accepi *lege* کرفتیم,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

سرنکون رفت ومسیح در همان بیابان ماند درین زمان فرشتها
از آسمان فرود آمدند وخوردني براي او آوردند وخورد درین
مارا نموده شد که اکر در حاجتمندیهاء خویش محتاج بچاره
شیطان نمیشویم خدا علاج ما بوسیله فرشتها میکند مسیح ناني
از سنك نخواست نخواست خدا اورا نان از آسمان فرستاده،

برامدن مسیح از بیابان،

جون روزه تمام شد مسیح در مردم در امد تا ایشان را
تعلیم کند وکذر کرد بجایي که یوحنا در درپند مردم بود
وسخنان بلند کفت اینست آنکه شمارا مي کفتم که درمیان
شما میکردد واز من بزرکتر است وانکه هرچند پش از من
مي اید بیش از منست ومن لایق نیستم که دوال موزه او
بکشایم وکفت اینست آنکه ما همه از پري او کرفتیم نعمي
عوض نعمي زیرا که توریت داده شد بواسطه موسي وراستي
ونعمت بدست ایشوع مسیح شد خدا را هیچکس ندید
اما پسر یکانه او که در کنار پدرست او خبر دهد،
روز دیکر یوحنا با دو کس از شاکردان خود استاده
بود حضرت ایشوع را روان دید وکفت اینک بره خدا یکي از
ان دو شاکرد اندراوس نام برادر کلان شمعون بود جون این
کواهي یوحنا شنیدند وهر دو تن در پس مسیح شدند حضرت
ایشوع روي بسوي ایشان کرد وکفت چه میجویید کفتند اي
پروردکار کجا مي باشي مسیح فرمود بیایید وبه بینید همراه او

کواهي یوحنا از مسیح،

رفتند

رفتند وخانه حقير ديدند آن روز بصحبت او كذرانيدند واز
سخنان او بسياري از اسرار خدا يافتند ودانستند كه راستست
آنچه يوحنا كفت كه اين مسيح است ، روزي ديكر بسوي
خانه خود بر كشتند واز ديدن وشناختن او جندان شاد مي
آمدند كه جون اندراوس برادر خود شمعون را ديد ببانك بلند
كفت يافتيم مسيح را اورا همراه خود بيش مسيح برد وجون مسيح
شمعون را ديد اورا كفت تويي شمعون بن يونا تا خوانده
شوي صفا يعني بيدرو روز ديكر جون جانب جليل روان شد
فليب نام شخصي در راه بيش آمد اورا كفت بي من بيا اين
فليب زاده بت سايده از شهر اندراوس بود عقب حضرت ايشوع
ميرفت ونتنيال نام مردي اورا در راه بيش آمد فليب اورا كفت
انكه ازو موسي در توريت نوشت وديكر بيغمبران خبر دادند
اورا يافتيم كه ايشوع بن يوسف خوانده ميشود آنكه از ناصره
است نتنيال كفت از ناصره جيزي خوب ميتواند بر آمد فليب
كفت بيا وبه بين جون حضرت ايشوع نتنيال را ديد كه بسوي
او مي آيد ازو خبر داد وكفت اين براستي اسراييل بيغش است
نتنيال كفت مرا از كجا شناختي حضرت ايشوع جواب داد بيش
از انكه فليب ترا خواند وقتي كه هنوز زير درخت انجير بودي من
ترا شناختم پس از كفت وكوي بسيار نتنيال كفت اي پروردكار
تويي پسر خدا تويي ملك اسراييل مسيح كفت بهمين قدر كه
كفتم كه ترا در زير درخت انجير ديدم بر من ايمان آوردي هنوز
عظيمتر ازين خواهي ديد وكفت راست راست ميكويم بشمان كه

خواهيد

iverunt, & domum pauperem viderunt. illum diem in ſocietate ejus tranſegerunt, & ex verbis ejus multa myſteria Dei invenerunt, & cognoverunt verum eſſe quod Iohannes dixerat, hunc Chriſtum eſſe. Poſtridiè domum ſuam ſunt reverſi, & ex viſu cognitioneque ejus adeo gaviſi ſunt, ut cum Andreas fratrem ſuum Simonem videret, voce alta dixerit, [1] invenimus Meſſiam. ipſumque ſecum ad Chriſtum duxit. Quum Chriſtus Simonem videret, dixit ipſi, Tu es Simon filius Ionæ, [2] donec voceris Cepha, id eſt Petrus. Poſtridiè, quum verſus Galilæam iret, Philippus quidam in via occurrit. ei dixit, mecum veni. Hic Philippus natus erat è Bethſaida urbe Andreæ. Dominum Ieſum ſecutus eſt, & Nathanaël quidam ipſi in via occurrit. Philippus ei dixit, de quo Moſes in lege ſcripſit, & reliqui Prophetæ prædicarunt, eum invenimus, qui Ieſus filius Ioſephi [3] nominatur, qui ex Nazareth eſt. Nathanaël dixit, Ex Nazareth quicquam boni poteſt egredi? Philippus dixit, veni & vide. Quum Dominus Ieſus Nathanaëlem vidiſſet ad ſe venientem, de eo prædicavit & dixit, Hic revera Iſraëlita ſine fraude eſt. Nathanaël dixit; me unde cognoviſti? Dominus Ieſus reſpondit, antequam Philippus te [4] vocavit, quum adhuc ſub arbore ficus eſſes, ego te cognovi. Poſt colloquium multum Nathanaël dixit, Domine, tu es filius Dei, tu es Rex Iſraël. Chriſtus dixit, propterea quod dixi me te ſub arbore ficus vidiſſe, in me credidiſti: adhuc majora his videbis. & dixit, verè verè dico vobis, quod

[1] *pro* يافتم *lege* يافتيم

[2] *fortaſſis pro* تا *legendum* تو. *tum ſenſus eſt,* tu vocaberis. *atque ita eſt apud Iohannem.*

[3] *pro* ميشو *lege* ميشود

[4] *deeſt in autographo verbum* خواند vocavit, *quod neceſſario reſtituendum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

videbitis cœlos apertos & Angelos Dei aſcendentes & deſcendentes ſuper ſilium hominis.

Iter Chriſti in Galilæam & quod aggreſſus ſit docere homines.

Incipit docere Chriſtus.

Quum in Galilæam venit, docere homines exorſus eſt, & dixit, Reſipiſcite, nam regnum cœli appropinquavit. tempus promiſſum Prophetarum advenit, reſipiſcite & in Evangelium credite. Multi audientes eum, confluxerunt. fama ejus, & doctrina ejus ac miracula, quæ faciebat, celebria facta ſunt, & quidam quaſi diſcipuli ei adhæſerunt, & promiſerunt, quicquid habemus, in miniſterium tuum impendemus. Ex numero illo Petrus fuit & Andreas frater ejus, quem Chriſtus primum agnoverat, ipſeque ei adhæſerat. Sequebantur eum: verum ſic ut ſubinde in opere piſcationis, quæ ars ipſorum erat, curam perfecerint. Eo tempore in urbe Cana ditionis Galilææ, inter conſanguineos benedictæ Mariæ nuptiæ fuerunt. Viri iſti eam cum petitione multa domum ſuam duxerunt, & per eam Chriſtum etiam coëgerunt, tanquam eam quæ ſciret, ab eo quanta benedictio veniret. & adeo inſtiterunt, ut cum quibuſdam ex diſcipulis ſuis eo venerit. Quum autem pater familias tenuis fortunæ eſſet, & homines multi conveniſſent, vinum, quod pro convivio attulerat, defecit. Maria patris familias miſerta eſt, & ob defectum vini, pudoremque ejus contriſtata. clam filium ſuum

خواهيد ديد آسمانها كشاده وملايكه خدا را كه بالا روند
وپست آيند بر پسر آدم ،،

رفتن مسيح بسوي جليل وشروع كردن او در تعليم مردم،

جون بجليل رسيد بتعليم مردم آغاز كرد وكفت توبه كنيد كه
ملكوت آسمان نزديك شد وقت موعود پيغمبران بسر آمد توبه
كنيد وبر انجيل ايمان بياريد بسيار مردم بشنيدن او هجوم
كردند آوازه او وتعليم او ومعجزها كه ميكرد بلند شد وجمعي
هجو شاكردان باو بپيوستند وپيمان بستند كه هر چه داريم
براي خدمت تو بكذاريم از انجمله پيدرو بود واندراوس برادر
او كه مسيح او را بيشتر شناخته بود واو بدو پيوسته در پي او
ميرفتند اما بطوري كه كاه كاه بكار ماهيكري كه حرفت
ايشان بود هم مي پرداختند، درين زمان در شهر قنا از
توابع جليل در خويشاوندان خجسته مريم عروسي بود آنمردم
اورا بزاري بسيار بخانه خود بردند وبواسطه او مسيح را نيز
تكلف كردند هجون كسي كه مي دانست كه ازو چه قدر
بركت ميرسد وجندان الحاج نمودند كه او با جندي
از شاكردان خود انجا رفت، جون صاحب خانه كم مايه
بود ومردم بسيار جمع شده بودند شرابي كه براي مجلس
آورده بود كمي كرد ومريم را بر صاحب خانه رحم آمد واز كم
شدن شراب وشرمساري او غمكين شد پنهاني پيش پسر خود

شروع تعليم مسيح،

آمد واورا گفت شراب ندارند او بمادر خود جواب داد
چيست مرا وترا اي زن هنوز وقت نرسيده است اين بيگانگي
نمودن براي اين بود که وانمايد که در کارخدا روي خويشان
ودوستان نبايد ديد ، خجسته مريم همچون کسي که از دل
او خبر داد باوجود اين بخدمتکاران گفت هر چه او گويد
بکنيد ده رسم يهودان بود که در زمان خوردني خوردن آب
بسيار بکار ميبردند وهر بار طعام بر سر سفره مي آمد دست
مي شستند بنابرين آب بسيار حاضر مي داشتند ودرين مجلس
شش خم آب بود ، حضرت ايشوع جون وقت يافت بخدمتکاران
فرمود خمهارا باب پر کنيد ايشان از اعتقادي که برو
داشتند آن خمهارا لبالب کردند پس از ان فرمود اکنون
بکشيد وبپيش سردار ساقيان ببريد او جون از احوال
شراب واز کم شدن آن واقف بود وندانست که اين
شراب نو از کجاست چشيد وجون دريافت که بسيار خوبست
صاحب خانه را طلبيد وگفت درين کار ترتيب نگاه
نداشتي هر کس شراب صاف وخوب اول ميدهد وجون
مجلسيان سر خوش مي شوند در دو زبون مي آرد تو عکس
آن کردي کر شراب خوب براي آخر مجلس نگاه داشتي
وزبون اول آوردي بعد ازان معلوم شد که آب بقدرت معجزه
شراب شده است همه در تعجب شدند وشاگردان وبي روان
را اعتقاد افزود ، وبيشم اين شد که يوحنا که عروسي
او بوده است عروس خود را همانطور دختر گذاشته

وراضي

adiit, ipſique dixit, vinum non habent. is matri ſuæ reſpondit, quid eſt mihi & tibi mulier? adhuc tempus non venit. hujus peregrinitatis oſtenſio propterea facta eſt, ut declararet, in opere Dei vultum conſanguineorum & amicorum non oportere reſpicere. Benedicta Maria, veluti quædam quæ de corde ejus indicium dedit, non obſtante hoc miniſtris dixit, Quicquid is dicit facite. Ritus Iudæorum erat, ut tempore ſumendi cibi multum aquę ad uſum afferrent. & quotieſcunq; cibus ſuper menſam veniret, manum lavarent. Quocirca aquæ multum præſens habebant, & in iſto convivio ſex hydriæ aquæ erant. Dominus Ieſus, quum tempus invenit, miniſtris præcepit, hydrias aquâ implete. illi ex fide quam in ipſum habebant hydrias iſtas impleverunt. deinde dixit, nunc haurite, & ad præfectum pocillatorum adferte. Is, quum de ſtatu vini & de defectu ejus ipſi conſtaret, & neſciret, hoc vinum novum unde eſſet, guſtavit. & quum cognovit optimum eſſe, patrem familias advocavit & dixit: in hoc opere ordinem non obſervaſti. unuſquiſque vinum purum & bonum primum dat, & quando convivæ hilares fiunt, ſecundo loco vile adfert. tu contrarium hujus feciſti. [1] nam vinum bonum pro fine convivii ſervaſti, & vile prius apportaſti. Poſtea cognitum fuit, aquam potentia miraculoſa vinum fuiſſe factam. admirati ſunt omnes, & diſcipulis ac ſectatoribus fides crevit. Præcipuum hoc fuit, quod Iohannes, cujus nuptiæ erant, ſponſam ſuam [2] eodem modo virginem relinquens, &

[1] *fortaſſe* [illegible] *legendum.*

[2] *nempe quo ante nuptias fuerat*

& conſentientem faciens, diſcipulus Chriſti factus eſt, & ſic cælebs manſit, unuſque ex 12 Apoſtolis factus eſt, & honoratus ipſi fuit. Poſtmodum Chriſtus Petrum & Andream, qui in mari piſcabantur, advocavit ac dixit, ſequimini me, ego vos piſcatores hominum faciam. illi retia ſua reliquerunt; eumque ſunt ſecuti. Quum inde diſceſſiſſet, Iacobum filium Zebedæi, & Iohannem fratrem ejus vidit, qui cum patre ſuo retia ſua reſarciebant. eos vocavit. hi ambo fratres, retia & patrem ſuum relinquentes, eum ſunt ſecuti. Jnde in urbem Capernaum venit, & diebus ſabbathi in templum ibat, & verba ſublimia ac tam efficacia loquebatur, ut omnes in ſtuporem raperet, præſertim eos qui (eum) noverant, & neſciebant unde didiciſſet. Quando autem [1] concio ad finem veniſſet, miracula patrabat: ægros ſanabat: à dæmone correptos liberabat: atque ex his rebus fama ejus celebris facta eſt, & innotuit. homines itaque ex omnibus locis venerunt; tam in urbibus quam in agris. Die quodam in littore maris Gennezareth ſtabat, & homines ad audiendum verbum Dei convenerant, ac retia ſua lavabant. Ex eo numero Simeon fuit. & in eam navem, quæ Simeonis erat, & intravit, & ſedit, ipſique dixit: paululum navem à littore remove. atque iſthic loci homines docuit. quum ſermo finitus [2] eſſet, Simeoni dixit, navem in profundum deduc, & retia veſtra ad capturam projicite. Simeon reſpondit & dixit, Magiſter, tota nocte laboravimus, neque quicquam cepimus.

Marc c. 1.
Matt. c. 4.

[1] *ad verb.* conſeſſus monitio

[2] *videtur deeſſe* شد

وراضي كرده شاكرد مسيح كرديد وهمچنان مجرد ماند ويكي
از دوازده رسول شد وعزيز او بود، بعد ازان مسيح بيدرو
واندراوس برادر اورا كه در دريا ماهي ميكرفتند طلبيد وكفت
بيروي من كنيد من شمارا صياد آدميان سازم ايشان دامهاي مرقوس
خود كذاشتند ودر پي او رفتند وچون از انجا كذشت فصل ا،
يعقوب بن زبدي ويوحنا برادرش را ديد كه با پدر خود متي فصل د
اصلاح دام خويش مي كردند ايشان را بخواند اين هردو برادر
دام وپدر خود كذاشته در پاي او رفتند از انجا بشهر كفر
نحوم رفت وروزهاي شنبه بعبادتخانه مي آمد وسخنان بلند
وانچنان كار ميكفت كه همه را بحيرت مي آورد خاصه آنان را
كه مي شناختند ونمي دانستند كه از كجا آموخته وچون
مجلس وعظ باخر ميرسيد معجزها مي نمود بيماران را صحت
ميداد وشيطان كرفتكان را خلاص ميكرد وازين چيزها
آوازه او بلند شد وشهرت كرد ومردم پيش از همه جا
ميرفتند ودر شهر ودر صحرا روزي بر كنار درياي
جاناسر استاده بود ومردم براي شنيدن كلام خدا جمع شده
بودند ودامهاي خود مي شستند از انجمله شمعون بود
ودر ان كشتي كه شمعون بود ودر آمد ونشست واورا كفت
اندكي از كناره كشتي را باز كردان وهمانجا مردم را تعليم
داد چون سخن تمام بشمعون فرمود كه كشتي را باب عميق ببار
ودامهاي خودرا براي شكار بيندازيد شمعون جواب داد
وكفت اي آموزاينده همه شب رنج برديم وهيچ نكرفتيم

اما

اما بسخن تو هر اینه دام خود اندازیم وجون فرمان او بردند
جندان ماهي گرفتند که نزدیک بود که دامهاي ایشان شکافته
شود بیاران خویش که در کشتي دیگر بودند اشارت کردند تا
بیایند وایشان را یاري کنند جون آمدند هر دو سفینه را پر
کردند جنانکه نزدیک بود که کشتیها فرو شوند جون شمعون
این را دید بپش قدمهاي حضرت ایشوع افتاد وگفت دور
شو از من اي خداوند من چرا که من مردي ام گنهکار این
را ازان گفت که حیرت وترس اورا ودیگر صیادان را که با
او بودند فرو گرفت وحضرت ایشوع بشمعون فرمود مترس که
اکنون صیاد مردم خواهي شد پس سفینها را بکنار آوردند
وهمه جیز گذاشته اورا بپروي کردند بطوري که دیگر ازو جدا
نشدند همجنان یوحنا ویعقوب پدر خود را وهر چه داشتند
ترک داده بالفعل گذاشته عقب او رفتند وقرار دادند که هر
گز ازو جدا نشوند همچنین دیگر بسیار مردم با او بپوستند
وهر جا که میرفت خیل خیل عقب او میرفتند هم

رفتن مسیح به بیت المقدس،

جون عید فسي که در ماه فروردین در جهاردهم ماه قري
میکردند نزدیک بود بـــه بیت المقدس رفت وانجا آوازه
اخلاق وتعلیم ومعجزهاي او بر زبان پیجیده بود وبعبادت
خانه در آمد انجا بسیار مردم بودند وگاو وگوسفند وکبوتر
ودیگر جیزهاي که در قرباني بکار میرود میفروختند

راندن فروشندگان از عبادت خانه
یوحنا فصل ب،

verum ad verbum tuum infallibiliter rete noſtrum projiciemus. quumquè præcepto ejus obtemperaſſent, tot piſces ceperunt, ut prope eſſet ut retia ipſorum rumperentur. ſociis ſuis, qui in alia navi erant, innuerunt, ut venirent, ſeque juvarent. quum venerunt, ambas naves impleverunt, adeo ut prope eſſet ut naves mergerentur. quum Simeon id vidiſſet, ante pedes Domini Ieſu cecidit & dixit, Recede à me Domine mi, quia ego homo ſum peccator. Hoc inde dixit, quod ſtupor & terror ipſum, & reliquos piſcatores qui cum ipſo erant, invaſerat. At Dominus Ieſus dixit, ne time, quia nunc piſcator hominum eris. Deinde naves in littus deduxerunt, & omnibus relictis eum ſunt ſecuti, ſic ut amplius ab ipſo ſeparati non fuerint. Similiter Iacobus & Iohannes, patrem ſuum & quicquid haberent omittentes & actu relinquentes, eum ſunt ſecuti, & ſtatuerunt, nunquam ab eo ſeparari. Similiter alii multi ipſi adhæſerunt, & quocunque iret, agminatim eum ſunt ſecuti.

Adventus Chriſti Hieroſolymam.

Quum feſtum Paſchatis, quod menſe [1] Phervardin, decimo quarto menſis lunaris celebrabant, prope eſſet, Hieroſolymam venit. atque ibi fama morum, doctrinæ, & miraculorum ejus [2] divulgata erat. & in templum intravit. ibi multi homines erant, & boves, & oves, & columbas, & alia quæ in ſacrificiis uſui veniebant, vendebant

[1] *partim Martio, partim Aprili reſpondet, ut Hebræorum Niſan*

[2] *propriè* ſuper linguam voluta erat

Ejectio venditorum è templo.
Iohan. cap. 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& nummularii aureos cum uſura dabant. Sacerdotes autem iſtam emptionem & venditionem permittebant; ut ij qui tempore feſti in templum veniebant, ad ſacrificium pertinentia invenirent. Chriſto illud negocium valde diſplicuit, atque aliquid ſcuticæ inſtar ex funiculis faciens, boves & oves cum venditoribus eorum verberans ejecit. columbarum autem venditoribus & reliquis hominibus dixit, hæc hinc tollite, & domum Patris mei locum [1] mercaturæ ne facite. Homines ex iſto opere in admirationem inciderunt. verum adeo facies benedicta ejus ſplenduit, ut omnes terror invaſerit, neque cuiquam poteſtas fuerit, eum ab iſto opere impediendi. Et recordati ſunt diſcipuli ejus, quod in Pſalmis ſcriptum eſt, [2] nempe, infallibiliter zelus domus tuæ me comedit. Quum autem ſic feciſſet, principes Iudæorum ad eum venerunt & dixerunt, cujuſmodi autoritate hoc impedis? ſi per mandatum Dei eſt, ſignum oſtende. ille, quum de intentione cordis ipſorum perſuaſus eſſet, noluit ipſis ſignum aliud eo tempore oſtendere: ſed utilitatem quam ex doctrina ejus accepturi eſſent demonſtravit, ſcilicet, eos ipſi inſidias eſſe ſtructuros ut ipſum interficiant: attamen [3] poſito hoc, [4] ad propoſitum ſuum non deventuros, quãdoquidem eſſet reſurrecturus. Quamobrem dixit: Frangite hoc templum, nam ego illud triduo erigam. Illi id non intellexerunt: ſed imaginati ſunt, eum de ſtructura externi templi loqui, & dixerunt: quadraginta ſex annos in hac ſtructura laboratum fuit, & tu eam triduo

exſtrues?

[1] *pro* باززكاني *lege* بازركاني

[2] وآن اسب, وآن است *lege* & illud eſt.

[3] *i. e.* nihilominus

[4] *legendum videtur* بقصود

وصرافان زرها بسود میدادند وکاهنان ان خرید وفروخت را
روا می داشتند تا انکه روز عید بعبادتخانه مي ایند
اسباب قرباني یافته باشند مسیح را این عمل بسیار بد نمود
وچیزي تازیانه مانند از ریسمان ساخته کاو وکوسفند را
با فروشندکان آن زده بیرون کرد وکبوتر فروشان را ودیکر
مردم را کفت این چیزها ازینجا بر ارید وخانه پدر
من جاي بازرکاني نسازید مردم ازین کار در تعجب شدند
اما آنقدر روي مبارك او تابان که همه را ترس فرو کرفت
وکسي را یاراي آن نشد که اورا ازین کار باز دارد ویاد
کردند تلامیذ او انچه در زبور نوشته شد وآن است هر
اینه رشك خانه تو مرا خورد وچون اینچنین کرد سرداران
یهود بیش او آمدند وکفتند بکدام حجت این را منع
میکني اکر بفرموده خدا است نشانه بنما او چون از
ضرابي دل ایشان خبر داشت نخواست که ایشان را
نشان دیکر در ان زمان نماید لیکن فایده که از پند
او خواهند کرفت وانمود یعني که در کمین او خواهند
بود تا اورا بکشند اما با وجود این مقصود خود
نخواهند رسید چرا که باز خواهد برخاست بنابرین
کفت بشکافید این هیکل را که من آن را در سه روز
استاده خواهم کرد ایشان در نیافتند بلکه خیال کردند
که از عمارت ظاهري هیکل میکوید وکفته اند چهل
وشش سال درین عمارت صرف کرده شد وتو در سه روز

عمارت خواهي کرد امـا او از هیکل تن خود مراد داشت
وجون از میان مردکان بر خاست شاکردان او بیاد آوردند
که بود آنچه کفته بود وبر نوشتهـا وکلمها که حضرت ایشوع
فرموده بود تصدیق کردند ، روزي جند در پرستش خانه
بود ومردم را پند مي داد بسیار بیماران صحت یافتند وکرامتها
نمود جنانچه همکنان تعجب میکردند وسخنان او شنیده عقب
او میرفتند وتایب مي شدند اما فریسین را جد افزود وبسیار
غمکین شدند وشروع در مخالفت او کردند ومردم را از همراهي
او باز مي داشتند ومي کفتند این مسیح نیست وتعلیم نو
میکند وبر معجزهاي او طعن میکردند ولیکن بـا وجود
این مردم بسیار در بي او میرفتند ، درین زمان نیکادیموس
نام از فریسین که سردار یهودان بود ودانـا شبي پنهاني بپیش
مسیح آمد تا مردم اورا نه بیند وکفت استاد مي دانم که از خدا
آمده زیرا که آن کارهاي عجیب که تو میکني هیچکس کردن
نمیتواند تـا خدا باو نباشد ایشوع بعد از جیزهـا اورا جواب
داد راست راست میکویم ترا اکر کسي از سر نو زاده نشود
نتواند که در ملك خدا در اید نیکادیموس کفت چطور تواند
متولد شد آدمي که بیرست مکر ممکن هست که بشکم مادر
باز در اید تا باز زاده شود مراد مسیح در نیافت وآن اینست
که همجنانکه تا آدمي از دنیا بهره ور شود لازم است که از شکم
مادر بالفعل بر اید وزاده شود که اکر بچه همیشه دران خلوت
بوده باشد از خوبیهاي این جهان بهره نکیرد همجنان براي دیدن

می آید
نیکادیموس
پیش مسیح

یوحنـا
فصل ج ،

exſtrues? at vero ille de templo corporis ſui intellexerat. Et quando ex mortuis reſurrexerat, diſcipuli ejus recordati ſunt, factum fuiſſe quod dixerat, & ſcripturis & verbis quæ Dominus Ieſus dixerat fidem adhibuerunt. Dies quoſdam in templo erat, & homines exhortabatur. multi ægri ſanitatem recuperabant, & veneratione digna edebat, ſic ut omnes mirarentur, & verba ejus audientes eum ſequerentur, ſeque converterent. ſed Phariſæis invidia crevit, & vehementer afflicti fuerunt, eique contradicere cœperunt, hominesque à comitatu ejus abſtraxerunt, & dixerunt: Hic Chriſtus non eſt, & doctrinam innovat. miracula quoque ejus calumniati ſunt. attamen non obſtante eo, multi eum ſecuti ſunt. Eo tempore Nicodemus quidam ex Phariſæis, qui princeps Iudæorum erat & doctor, nocte clam ad Chriſtum venit, ut homines ipſum non viderent. & dixit: Magiſter, ſcio te à Deo veniſſe: quia illa opera admiranda quæ tu facis, nemo facere poteſt, [1] niſi Deus cum illo ſit. Ieſus poſt quædam, illi reſpondit: verè verè dico tibi, ſi quis de novo natus non ſit, non poteſt in regnum Dei intrare. Nicodemus dixit, quomodo poteſt naſci homo, qui ſenex eſt? an poſſibile eſt, ut in ventrem matris denuo intret, ut denuo naſcatur? mentem Chriſti non intellexit, quæ hæc eſt: ſicut, ut homo mundo fruatur, neceſſe eſt è ventre matris reipſa prodeat & naſcatur (ſi enim infans perpetuo in iſto conclavi manet, bonis hujus mundi frui non poteſt) ſic ad videndum

Venit Nicodemus ad Chriſtum.

Iohan. cap. 3.

[1] *ad verb.* ut Deus cum illo non ſit

& cognoſcendum res divinas & cœleſtes, oportet hominem ex ſe & ex amore quo ſe & res ſuas proſequitur egredi, & alium fieri. atque hæc eſt nativitas ſecunda, ſcilicet, egredi ex ſe & ex amore ſui. verum Chriſtus mentem hujus ſermonis adhuc clarius dixit: ſicut eodem tempore ipſe explicuit & dixit: Verè verè dico tibi, ſi quis ex aqua & ex ſpiritu non naſcitur, poſſibile non eſt ut in regnum Dei intret. Itaque renaſci ad ingrediendum in regnum cœlorum, baptiſmum ſuſcipere eſt, quem ipſe præcepit. quia per [1] eum Deus peccata condonat, & gratias largitur, atque in eo profeſſio fit de vita nova, & religione nova, & vita ſpirituali. vita enim prima corporalis eſt: at hæc ſecunda ſpiritualis futura eſt. hoc in baptiſmo reperitur. quocirca baptiſmum nativitatem ſecundam vocant. [2] Addidit, quod ex carne natum eſt, caro eſt: & quod ex ſpiritu egreſſum eſt, ſpiritus eſt. Ne mireris de eo quod dixi tibi, convenire vobis ut de novo naſcamini. Spiritus ubicunque vult ſpirat, & vox ejus auditur. tamen [3] neſcis unde veniat; neque quo vadat. ita eſt, quicunque ex ſpiritu natus eſt. Nicodemus dixit, hæc quomodo fieri poſſunt? Chriſtus dixit, Tu es doctor in Iſraël, & hæc neſcis? verè verè dico tibi, quod ſcio, vobis dico, & quod vidimus, de eo teſtimonium damus, & vos teſtimonium noſtrum non accipitis. Siquidem terrenis quæ dixi vobis non [4] creditis, ſi de cœleſtibus vobis loquerer, quomodo crederetis? Porro dixit, ſicut Moſes ſerpentem in deſerto elevavit, ſic oportet

Neceſſitas baptiſmi.

Iohan. cap. 3.

[1] *nempe baptiſmum*

[2] *ad verb.* aliud dixit

[3] *ad verb.* tu non es qui ſcias

[4] *pro* كنند *legatur* كنيد

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ودریافتن چیزهای خدا واسمانی واجبست که آدمی از خود واز
محبتی که با خود وبچیزهای خود دارد بر آید ودیکر کردد واینست
ولادت دوم یعنی بر آمدن از خود واز دوستی خویش، اما مسیح
معنی این سخن هنوز بلند تر کفت چنانکه در همان زمان خود بیان
کرد وکفت راست میکویم ترا اکر کسی از آب واز روح نزاید
ممکن نیست که در ملک خدا درآید پس نو زاده شدن برای یوحنا
در آمدن در ملک خدا عمادا کرفتن است که او فرمود که بسبب فصل ج،
آن خدا کناهها می بخشد ونعمتها میدهد ودران اقرار کرده می
شود بزندکی نو ودین نو وحیات روحانی که حیات نخستین جسمانی
بوده است واین دوم روحانی خواهد بود این چیز بعمادا یافته
میشود بنابرین عمادا را ولادت دوم میخوانند، دیکر فرمود انچه
از تن پیدا ست تنست وانچه از روح بر آمده است روح است
عجب مدار ازین که ترا کفتم که می باید مر شما را که از نو زاده
شوید روح هر جا که میخواهد می وزد وآواز او سنیده می شود
ولیکن تو نبوده که بدانی از کجا می آید وکجا میرود اینچنین است
هر انکه از روح زاده شده است نیکادیوس کفت این چیزها
چکونه تواند بودن مسیح فرمود توئی استاد در اسراییل واین
چیزها نمیدانی راست راست میکویم ترا انچه می دانم شمارا می
کویم وانچه دیده ایم برو کواهی میدهیم وشما کواهی مارا قبال
نمیکنید هر کاه بر چیزهای زمینی که شمارا کفتم اعتقاد نمی کنند
اکر از سماویات شمارا کفته باشم چکونه تصدیق میکنید، وهم کفت
همچنانکه موسی مار را در جنکل بالا برداشت اینچنین می باید که

آدمي زاده بر داشته شود تا هر كه برو ايمان بيارد هلاك
نشود بلكه زندكاني جاويد براي او باشد ، جون سخن بدانا
واهل كتاب بود اشارتي بحكايت مار پسند دانست اما
تا همه بدانند ومقصود ايـــن سخن در يابند مجملي
از داستان مار كه حضرت ايشوع بدان اشارت كرد خواهم
كفت در كتاب جهارم توريت در فصل بيست ويكم نوشته
است كه در انحالت كه بني اسرايل شكايت كردند از
خدا واز موسي كه ايشان را دران بيابان بجندان محنت
از مصر بجانب بيت المقدس رهبري ميكرد خدا بر
ايشان غضب كرد ومارهاي بيشمار كه از دهنهاي اتش مي
انداختند بر ايشان كماشت وبسيار مردم را مـــي كزيدند
وبيشتري بدردهاي جانكاه ميمردند آخر بر كنار خود آكاهي
يافته بيش موسي آمدند وكفتند كناه كرديم كه مخـــالف
تو وخدا كفتيم دعـــا بكن كه مارهـــا از ما دور كند موسي
كه از همه مردم حليم بود در حالـــــ از جانب خود بخشيد
وبدعـــا مشغول شد وزاري كرد كه خدا بر ايشان رحمت كند
وازين عذاب خلاصي دهد خدا اورا فرمود مار مسين بكن
وبر چوبش داشته نشانه ساز هر كزيده كه اورا مي بيند
صحت خواهد يافت موسي اينجنين كرد ومارهـــا نا پديد
كشتند وكزيدهـــا بديدن آن صورت مار خلاصي يافتند پس
غرض حضرت عيسي ان بود كه جنانچه موسي بر داشت ماري كه
بحقيقت از مس بود هر جند مار زهرناك مي نمود اما هر كه

اورا

Filium hominis elevari,ut quicunque in eum credit, non pereat, ſed vita æterna ipſi ſit. Quandoquidem ſermo cum Doctore & Scripturæ perito erat, alluſionem ad hiſtoriam ſerpentis ſufficere ſcivit. Verum ut omnes ſciant, & quid ſibi hic ſermo velit intelligant, ſummam hiſtoriæ ſerpentis, ad quam Dominus Ieſus alluſit, dicam. In libro quarto legis, capite viceſimo primo ſcriptum eſt: Quum in eo ſtatu res eſſet, ut filii Iſraël quererentur de Deo & Moſe, quod ipſos in illo deſerto cum tanta moleſtia ex Ægypto Hieroſolymam verſus deduceret, Deus ipſis indignatus eſt, & ſerpentes innumeros, qui ex oribus ignem projiciebant, ſuper ipſos conſtituit, & multos mordebant, ac plerique cum doloribus[1] corporis moriebantur. Tandem[2] de fine ſuo cognitionem nacti ad Moſem venerunt,ac dixerunt,peccavimus quod adverſum te & Deum locuti fuimus, precare ut ſerpentes à nobis procul agat. Moſes, qui omnium hominum mitiſſimus fuit, ſtatim à parte ſua condonavit, & in precatione occupatus fuit, atq; inſtitit ut Deus ipſorum miſereretur, & ab hac pœnali beraret. Deus ipſi dixit, ſerpentem ęneum fac, & ſuper lignum eum collocatũ, ſignum pone. quicunq; morſus eum aſpexerit, ſanitatem recuperabit. Moſes ſic fecit. & Serpentes non amplius apparuerunt; & morſi aſpiciendo iſtam figuram ſerpentis ſanitatem recuperarunt. Scopus itaque Domini Ieſu hic fuit: nempe, ſicut Moſes elevavit ſerpentem, qui revera ex ære erat, quantumcunque ſerpens venenatus videretur, tamen quicunq;

Serpens Moſis annunciatio de morte Chriſti.

[1] *proprie* animæ loci.

[2] *id eſt, videntes de ſe actum eſſe, niſi pro* کنار *legendum ſit* کناه, *tum ſenſus erit* peccati ſui cognitionem nacti.

eum videbat, à morſu ſanitatem recuperabat: ſic ipſe, non obſtante innocentia ſua, tanquam peccator in crucem trahendus eſſet, ut quicunque impius, cum fide amoris, in ipſum oculos conjiceret, peccata ejus condonarentur, & vitam æternam adipiſceretur. Et ut patefaceret, medela hominum in fide ipſius qua ratione ſit, dixit, Deus mundum ita dilexit, ut Filium unicum ſuum dederit, ut quicunque in eum credit non pereat, ſed vitam æternam inveniat. Nam Deus Filium ſuum in mundum non miſit, ut mundum [1] judicet, ſed ut mundani per ipſum ſalutem inveniant. quicunque in ipſum credit, judicium ad eum non pertinet: & quicunque in eum non credit, ſuper ipſum judicium factum eſt, quia in nomen Filii unici Dei non credidit. ecce hoc eſt judicium, quod lux in mundum venit, & homines tenebras præ luce amarunt, quia opera ipſorum mala erant. quicunque malum facit, lucem odit, & ad lucem non venit, ne opera ipſius redargutio ipſius ſint. ſed quicunque veritatem facit, ad lucem venit, ut appareat, opera ipſius ex Deo eſſe. Hæc & alia Ieſus Dominus noſter Nicodemo dixit, & ille credidit. ſed clam habebat, & expectabat tempus ut palam faceret. Dies aliquot Hieroſolymæ docuit. poſtea cum diſcipulis ſuis in terram Iudææ venit, atque ibi fuit. Homines ex quovis tractu quærentes eum veniebant, & quicunque in ipſum credebat, eum baptizabat. Ipſemet tamen non babtizabat. ipſe ſolum Petrum baptizavit, & Petrus reliquos Apoſtolos, & illi

[1] *non videtur Interpres Perſa intellexiſſe quid hîc ſibi velit* judicandi *verbum, quod hîc* condemnare *ſignificat, alibi autem* regere & moderari. *quo ſenſu hîc vertit* مدبري كند

omnes

اورا مبیدید از کزیدکي صحت مي یافت اینچنین او با وجود
معصومي خود همچون کناه کار بدار کشیده خواهد شد تا هر
بدکاري که باعتقاد دوستي درو چشم اندازد کناهان او بخشیده
شوند وعمر ابد یابد وتا بیان کند که علاج مردم در اعتقاد
او چه سان است کفت خدا عالم را چندان محبت داشت که
پسر یکانه خود داد تا هر که برو اعتقاد کند هلاک نشود
بلک زندکاني جاوید یابد زیرا که خدا پسر خود را بدنیا
نفرستاد تا عالم را مدبري کند لیکن تا عالمیان بسبب او
خلاص یابند هر که ایمان برو بیارد داوري برو نشاید وهر که
ایمان برو نیارد بروي داوري کرده شده است زیرا که بنام پسر
یکانه خدا ایمان نیاورد هر اینه حکم این است که در جهان نور
آمد ومردم تاریکي را بیش از نور دوست داشتند چرا که
کارهاي ایشان بد بود وهر که بدي میکند نور را دشمن
میدارد واقبال بسوي روشنایي نمیکند تا عملهاي او ردش
نشوند اما هر که راستي میکند بسوي نور مي آید تا ظاهر
شود که عملهاي او از خداست، این چیزها ودیکر عیسي
صاحب ما بنیکادیوس کفت واو ایمان آورد لیکن بپنهان
میداشت ومنتظر بوقت مي بود تا ظاهر کند، روزي چند در
بیت المقدس تعلیم داد بعد از ان بشاکردان خویش در ملک
یهودا رفت وانجا مي بود، مردم از هر طرف در جست وجوي
او مي آمدند وهر که ایمان مي آورد اورا عمادا میداد وخود عمادا
نمي کرد او تنها بیدرو را عمادا کرد وبیدرو دیکر رسولان را وایشان

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

همه ديكران را كه بر مسيح ايمان مي آوردند، يوحنا نزديك مي
بود وآنانكه پيش او مي آمدند ايشان را پند ميداد وعمادا
ميكرد شاكردان او از ديدن اينك مردم يوحنا را كداشته پيش
حضرت ايشوع ميروند حسد بردند ويوحنا را كفتند استاد آنك
آنطرف درياي اردن با تو بود وتو اورا ستودي وكواهي ازو دادي
او نيز هر اينه عمادا ميكند وهمه پيش او ميروند يوحنا جواب داد
وكفت آدمي بر كرفتن جيزي قدرت ندارد تا اورا از آسمان داده
نشود شما كواهي ميدهيد بر من كه من مسيح نيستم بلكه از پيش
او رسولم هر كرا عروس است او داماد است ودوست او مي
ايستد ومي شنود واز شنيدن آواز او بشادي بزرك شاد مي شود
پس اكنون اين خرمي من باخر رسيد اورا واجبست كه ببالد
وبزرك شود مرا بايد كه كاسته شوم انكه از بلندي آمد واز همه
جيز بلندست وهر كه زميني است از زمين ميكويد كسي كه
از آسمان آمد او بالاي همه است او ديده وشنيده ميكويد وكواهي
او هيجكس نمي شنود وهر كه بر كواهي او ايمان آورد او براست
كويي خدا مهر كرد انك اورا خدا فرستاد او سخنان خدا ميكويد
جرا كه خدا اورا روح به پيمانه نميدهد پدر دوست ميدارد
پسر را وهمه جيز بدست او سپرده هر كه ايمان به پسر او مي
آرد زندكاني جاويد مي يابد امـا انكه بپسر ايمان نمي آرد
حيات نخواهد ديد بل غضب خدا برو مي آيد، يوحنا درين سخن
وانمود كه مسيح ازو چه قدر كلان است كه اورا داماد وصاحب
ميخواند وخود را دوست او كه پيش او مي ايستد اورا آسماني

omnes alios qui in Chriſtum credebant. Iohannes prope aderat, & qui ad ſe veniebant, eos admonebat & baptizabat. diſcipuli ejus, quum viderent, [1] homines Iohannem deſerentes ad Dominum Ieſum ire, inviderunt & Iohanni dixerunt; Magiſter, is qui ultra mare [2] Iordanis tecum fuit, & tu laudabas eum, & de eo teſtimonium dabas, ille quoq; certiſſimè baptizat, & omnes ad eum vadunt. Iohannes reſpondit & dixit, homo accipere quicquam non poteſt, niſi ipſi ex cœlo datum ſit. vos teſtimonium datis mihi, [3] me dixiſſe me Meſſiam non eſſe, ſed ante eum miſſum eſſe. Qui ſponſam habet, ſponſus eſt. & amicus ejus ſtat, & auſcultat: & quum audit vocem ejus, gaudio magno gaudet. Itaque nunc hoc [4] gaudium meum ad finem venit. illum oportet augeri & creſcere, me oportet minui. qui è ſublimi venit, etiam ſupra omnia eſt: & qui terrenus eſt, è terra loquitur. vir qui ex cœlo venit, ſupra omnia eſt. ille viſum & auditum loquitur, & teſtimonium ejus nemo audit. quicunque autem teſtimonio ejus credidit, is veracitatem Dei obſignavit. quem Deus miſit, is verba Dei loquitur, quia Deus illi ſpiritum cum menſura non dat. Pater amat Filium, & omnia in manum ejus tradidit. quicunq; in Filium ejus credit, vitam æternam conſequitur; ſed qui in Filium non credit, vitam non videbit, ſed ira Dei ſuper ipſum venit. Iohannes in hoc ſermone oſtendit, Chriſtus ipſo quanto major ſit. ipſum enim ſponſum & Dominum vocat: ſe autem amicum ejus, qui ante eum ſtet. eum cœleſtem

[1] *ad verb.* hoc quod homines irent

[2] *pro* ازدن *lege* اردن

[3] *deeſt in autographo* كه گفتم me dixiſſe.

[4] *pro* حرمي *lego* خرمي

vocat, & Filium Dei, in cujus manu omnia ſint. & addit, qui in eum non credit, peribit.

[1] pro مصر Ægyptus legendum tranſpoſitis literis صمر Samaria. quod deinde ſcribitur سامريه

Adventus Chriſti in urbem [1] Samariam.

De urbe Samaria.

[2] pro بار lege باز

[3] pro دارا legendum puto دار

[4] pro برمبي legimus بزمبي

Quum Phariſæi audirent, Ieſum baptiſare, & cujuſvis tractatus homines ad eum accedere, de eo res malas loquebantur, & ſtudio magno agebant, ut homines ab ipſo [2] avellerent. Dominus Ieſus ergo regionem iſtam relinquens, Galilæam verſus ivit, & ſupra Samariam tranſivit. Vrbs hæc magna [3] ſedes regni decem tribuum filiorum Iſraël erat, & in magnitudine ac lege cum Hieroſolyma æqualitatem oſtentabat. hanc urbem olim Suchar dicebant, & propinqua erat [4] agro quem Iacob Ioſepho filio ſuo donaverat, auctarium ſupra id quod ipſi ab hæreditate paterna veniebat: & ob hanc cauſam admodum ſingularis habebatur. In illa terra puteus erat Iacobi, ex quo ipſe & viri ejus aquam biberant. Chriſtus itaque meridie ad iſtum puteum venit, & ex laſſitudine viæ & virium defectu ibi ſedit, diſcipuloſque miſit, ut ex urbe aliquid ad edendum compararent. Eo tempore mulier qnædam, ad petendam aquam, ad iſtum puteum venit. Dominus Ieſus ei dixit, mulier, da mihi aquam, ut bibam. Iſta mulier eum ex veſtitu & ſermone Iudæorum cognoſcens reſpondit: tu qui Iudæus es, quomodo à me, quæ Samaritis ſum, aquam poſtulas? Res ita ſe habebat, quod Iudæis cum Samaritanis conſuetudo nulla erat. Quandoquidem enim duæ iſtæ civitates

Colloquium Chriſti cũ muliere Samaritana.

میخواند وپسر خدا که همه جیز در دست اوست وهم میکوید
انکه درو اعتقاد نمیکند هلاک خواهد شد ،،

رفتن مسیح بشهر مصر ،

جون فریسیین می شنیدند که ایشوع عمادا میکند وهر سو
مردم بیش او میروند ازو جیزهای بد میکفتند وبسعی بسیار
میکردند تا مردم را ازو باز دارند پس حضرت ایشوع آن
ملک را کذاشته سوی جلیل رفت وبر سامره کذر کرد
این شهر بزرک دارا بسلطنت ده قبیله بنی اسراییل بود ودر
کلانی وناموس به بیت المقدس برابری می نمود واین
شهر را در قدیم سوخار می کفتند ونزدیک بوده بزمینی
که یعقوب بیوسف پسر خود بخشیده بود زیاده بر انچه
اورا از میراث پدر میرسید باین سبب بسیار عزیز کشت
ودر آن زمین چاهی بود از یعقوب که او وکسان او از
آن آب میخوردند پس مسیح در نیم روز بران چاه
رسید واز ماندکی راه وبیطاقتی آنجا نشست وشاکردان
فرستاد که از شهر جیزی برای خوردن بدست ارند ،
درین هنکام زنی بطلب آب بر آنجاه آمد حضرت ایشوع
بدو کفت ای زن مرا آب ده که بیاشام آن زن اورا
از لباس وکفتار یهودان دانسته جواب داد تو که یهودی
چکونه از من که سامری ام آب میخواهی وحال انکه
یهودان را با سامریان آمیزش نیست که جون این دو شهر

از شهر سامریه

کفتکوی مسیح بزن سامری ،

در روش عبادت باهم مخالفت داشتند هر کدام آن دیکر را
کمراه میدانست وهیچکونه یکجا خوردنی نمیخوردند واز
یک کوزه آب نمی اشامیدند وچون بیکانکان درین دین
میزیستند مسیح جواب داد وکفت اکر عطیه خدارا می
شناختی ومی دانستی که کیست انکه ترا میکوید که بده تا
بیاشامم تو ازوی می خواستی واو ترا ابحیات میداد آن زن
کفت صاحب تو چیزی نداری که بدان آب کشی وچاه
عمیق است پس ترا آب زندکانی ایا تو بزرک تری از پدر
ما یعقوب که مارا این چاه داد واو وپسران او وجانوران
او ازین آب خورده اند حضرت ایشوع جواب داد وکفت هر
که ازین آب میخورد باز تشنه میشود اما انکه میخورد
از آبی که بر منش می دهم تا ابد تشنه نمیشود بلک آبی که من
میدهم درو چشمه می شود که جوش حیات دایی میزند واین
اشارتست به تسلی وسیری دلی که پیروان او خواهند داشت
وانانک ازو می شنوند پیوسته آرزوی زندکانی ابدی میدارند
زن کفت خداوند مرا ازین آب بده تا تشنه نشوم ودیکر محتاج
نباشم که ازینجا بچندین محنت آب برم حضرت ایشوع فرمود
برو شوی خودرا بخواه وهمراه او بیا او جواب داد شوهر
ندارم واورا ایشوع کفت خوب کفتی که شوهر ندارم که پنج
شوهر داشتی واین که اکنون داری شوی تو نیست درین
خوب کفتی زن کفت ای صاحب می یابم که تو پیغمبری پدران
ما درین کوه خدارا پرستیده اند وشمایان میکویید که خدارا

in modo cultus divini ſibi invicem adverſarentur, unaquæque alteram errare putabat, neque ullo modo ſimul cibum ſumebant, neque ex una hydria aquam bibebant, & tanquam peregrini in hac religione vivebant. Chriſtus reſpondit & dixit: ſi donum Dei noſſes, & ſcires quis ſit qui tibi dicit, da ut bibam, tu ab ipſo petiviſſes, & ipſe tibi aquam vitæ dediſſet. Mulier iſta dixit, Domine, tu nihil habes quo aquam haurias, & puteus profundus eſt. [1] unde igitur tibi aqua vitæ? Eho! tu major es patre noſtro Iacobo, qui nobis hunc puteum dedit, & ipſe, & filii ejus & animalia ejus de hac aqua biberunt? Dominus Ieſus reſpondit & dixit, qui ex hac aqua bibit, rurſus ſitit. Sed qui bibit ex aqua quam ſupra naturam do, in æternum non ſitit: ſed aqua quam ego do, in ipſo fons fit, cujus ſcaturigo vitam permanentem ejicit. Hoc denotat conſolationem & ſaturitatem cordis quam ſectatores ejus habituri ſunt, & qui ipſum audiunt, perpetuum deſiderium vitæ æternæ habent. Mulier dixit, Domine de iſta aqua mihi da, ut non ſitiam, neque amplius opus habeam hinc cum tanta moleſtia aquam ferre. Dominus Ieſus dixit, abi, maritum tuum voca, & cum eo veni. illa [2] reſpondit, maritum non habeo. [3] Dixit ei Ieſus, bene dixiſti, maritum non habeo, nam quinque maritos habuiſti, & quem nunc habes, maritus tuus non eſt: in eo bene dixiſti. Mulier dixit, Domine, invenio te Prophetam eſſe. Patres noſtri in hoc monte Deum adorarunt: vos autem dicitis, Deum

[1] *deeſt hîc* از كجا unde?

[2] *post* جواب *addidimus* داد ،

[3] *& hîc addidimus* واورا ايشوع كفت خوب كفتي كه شوهر ندارم كه & ipſi dixit Ieſus, bene dixiſti, maritum non habeo, nā

Hieroſolymæ oportere adorare. neſcio in hoc opere ſequi quid oporteat. Dominus Ieſus dixit, Mulier mihi crede, iſtud tempus venit, quod neq; in hoc monte neque Hieroſolymis Deum adorabunt. Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſcimus: quia ſalus ex Iudæis egreditur: id eſt, doctrina veritatis ex Sanctuario glorioſo prodibit, quemadmodum Prophetæ prænunciarunt, præſertim Eſaïas. At tempus venit & jam eſt, quod [1] convenientes adoratores Patrem in ſpiritu & veritate adorabunt. nam Pater tales adoratores vult. quia Deus ſpiritus eſt, & qui eum adorant, oportet in ſpiritu & veritate adorent. Diſcipuli hæc verba Chriſti interpretati ſunt eodem modo quo ipſemet poſtea explicuit: nempe, Deum nunc tantum conatum in hoc non adhibere, ut Hieroſolymam verſus precentur, quemadmodum antehac: ſed velle, ut ipſum toto corde in ſpiritu adorent: hoc enim eſt adorare Deum in veritate: quoniam ipſe ſpiritus eſt, & ubique præſens. Mulier ipſi dixit, Certiſſimè ſcio Meſſiam, qui Chriſtus vocatur, venturum. quum ipſe venerit,[2] omnem notitiam nos docebit. Dominus Ieſus [3] reſpondit & dixit, Ille Meſſias ego ſum, qui tecum verba facio. Benedictus Ieſus in eo ſermone erat, quum diſcipuli ex urbe reverterentur, & de eo quod cum muliere verba faceret mirarentur. conſuetudo enim non erat, ut cum muliere verba facerent, præſertim in ſolitudine. At nemo dixit, quid dicis, aut quare cum muliere verba facis? Mulier quum ex ipſo audiviſſet, [4] eum Meſſiam eſſe, hydriam ſuam

[1] *pro* شايشته *lege* شايسته

[2] *ſi pro* همه خبر *legas* همه جبر *erit* omnia. *ut eſt apud Iohannem.*

[3]. *poſt* جواب *addidimus rurſus* داد

[4] *ad verb.* ego Meſſias ſum

در اوریشلم باید پرستید نمیدانم که درین کار بیرو که باید بود
حضرت ایشوع گفت ای زن بمن ایمان بیار انوقت رسیده است
که نه درین کوه ونه ببیت المقدس خدارا پرستش کنند شمایان
می پرستید انرا که نمی شناسید ما می پرستیم انرا که می
شناسیم چراکه سلامتی از یهودان بر می آید یعنی تعلیم حق از
قدس جلیل خواهد برآمد چنانچه پیغمبران خبر داده اند خاصه
ایشعیا اما وقت رسید واکنون است که سجده کنندگان
شایسته پدررا بروح وراستی سجده کنند زیرا که پدر اینچنین
سجده کنندگان میخواهد چراکه خدا روح است وانانکه اورا
می پرستند باید که بروح وراستی پرستش کنند، وشاگردان
این سخنان مسیح را تفسیر کرده اند بطوری که او خود بعد ازین
بیان کرده است که خدا اکنون چندان سعی درین ندارد که
بسوی بیت المقدس نماز کنند چنانچه پیش ازین لیکن میخواهد
که اورا بسراپای دل بروح پرستش کنند که اینست پرستیدن
خدا براستی چون او روح است وهمه جا حاضر زن بدو گفت
هر اینه می دانم که مسیح که او کریستس خوانده می شود می
اید وچون او بیاید همه خبر بما می اموزد حضرت ایشوع جواب
داد وگفت آن مسیح منم که بتو سخن میگویم خجسته ایشوع
درین گفتار بود که شاگردان از شهر باز آمدند واز سخن
کردن او بزن تعجب نمودند چون رسم نبود که بزن سخن کنند
خاصه در تنهای وهیچکس نگفت که چه میگویی وچرا بزن سخن
میگویی، زن چون ازو می شنید که من مسیحم کوزه خود

خبر يافتن سامريان از مسيح

داشته شوي شهر شتاب آورد وبانگ زنان بمردم گفت بياييد
ونظر كنيد مردي را كه مرا از هر چه كرده بودم آگاه ساخت
شايد كه اين همان مسيح است مردم بسيار از شهر بر آمدند
وسوي او شدند ودرين ميان تلامذه گفتند اي ما بخور
بايشان گفت مرا طعامي است ديگر كه شمايان نمي شناسيد ايشان
بهمديگر مي گفتند مگر كسي براي او طعام آورده است حضرت
ايشوع بايشان فرمود طعام من آن است كه خواست پدر خود
كه فرستاده است بجا آرم وكار او تمام كنم كه چاره عصيانست
نه شما ميگوييد كه پس از چهار ماه زمان درو كردن مي آيد هر
آينه بشما ميگويم فراز كنيد چشمان خودرا ونظر كنيد سوي زمين
هر آينه سفيد شده است وبدرو رسيده هر كه درو مي كند مزد
خود مي ستاند وميوه حيات جاويد فراهم مي آرد وكارنده
ودرونده بهم خورم مي شوند زيرا كه درين يافته مي شود كلمه
حق كه يكي كشت مي كند وديگري مي درود ومن شمارا
فرستادم تا بدرويد چيزي كه دران رنج نبرده ايد ديگران رنج
بردند وشما برنج ايشان درآمديد بسياري از شهريان ايمان آوردند
بسخن آن زن كه گواهي داد كه او مرا از هر چه كرده بودم آگاه
ساخت وچون سامريان بسوي او رفتند ازوي خواستند كه با
ايشان اقامت كند همراه ايشان رفت ودر شهر دو روز بود
پندها عجيب داد ومردم بسيار باو ايمان آوردند وبزن مي
گفتند ما بسخن تو بر او ايمان نياورديم بلكه ما خود شنيديم
ودانستيم كه اينست بحقيقت آن مسيح خلاصي دهنده عالم هم

رفتن

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

[1] relinquens, [2] ad urbem feſtinavit. & exclamans hominibus dixit, venite & videte virum, qui mihi omnia quæ feci indicavit. fortaſſe hic ipſe Chriſtus eſt. * Homines multi ex urbe egreſſi ſunt, & eum adierunt. Interea diſcipuli dixerunt, [3] Magiſter noſter comede. dixit ipſis, cibum habeo alium, quem vos neſcitis. Illi alii aliis dicebant, Num quis ipſi cibum attulerit? Dominus Ieſus ipſis dixit, Cibus meus iſte eſt, ut voluntatem patris mei, qui me miſit, compleam, & opus ejus perficiam, quod curatio inobedientiæ eſt. An non vos dicitis, Poſt quatuor menſes tempus metendi venit? enimvero dico vobis, attollite oculos veſtros & intuemini terram: enimvero alba eſt, & ad meſſem venit. quicunque metit, mercedem ſuam accipit, & fructum vitæ æternæ colligit: ſuntque ſator & meſſor ſimul læti. quia in hoc invenitur verbum verum, unus ſerit & alius metit. Et ego vos miſi, ut metatis rem in qua non laboraſtis. alii laborarunt, & vos in laborem ipſorum intraſtis. Multi ex civitate illa crediderunt verbis iſtius mulieris quæ teſtata erat, dicens, ille mihi omnia quæ feci, indicavit. Et cum Samaritani ad ipſum veniſſent, ab eo poſtularunt ut apud ipſos maneret. Ivit cum ipſis, & in urbe duobus diebus fuit; monitiones admirandas dedit, & multi in eum crediderunt, ac mulieri dixerunt: Nos ob verbum tuum ipſi non credidimus, ſed nos ipſi audivimus & cognovimus, ipſum revera eſſe illum Meſſiam ſervatorem mundi.

[1] *pro* داشته *lego* كداشته [2] شوي شهر شتاب آورد *ſenſum non habent; quidã margini poſt* شوي *inſeruit* خود را از *tum ſonat*, maritum ſuum ex urbe feſtinãter adduxit. *at hoc apud Iohannem non extat. neq; Perſicũ eſt. nam* شتاب آوردن *non eſt* feſtinanter adducere, *ſed* feſtinare. *facile difficultas tollitur, ſi ſolum pro* شوي *legas* سوي *tum ad verbum ſonat*, ad urbem feſtinantiam tulit.

* Samaritani cognitionem Chriſti adipiſcuntur.

[3] *pro* اي ما *quod ſonat*. ô nos, *lego* اي استاد ما ô Magiſter noſter. *apud Ioh. eſt Rabbi.*

Adventus Chriſti in Galilæam.

Poſtea in Galilæam venit. Galilæi eum [1] receperunt, quia omnia quæ Hieroſolymis die feſti fecerat viderant, quia ipſi ad feſtum venerant. Poſtea in Canam Galilææ, ubi aquam vinum fecerat, quum veniſſet, Carpernaumi filius cujuſdam ſervi regis ægrotabat. is quum audiviſſet, Chriſtum in Galilæam veniſſe, abiit ad eum, & inveniens precatus eſt eum, & multam demiſſionem oſtendit, ut ſecum iret, & filium ſuum ſanaret: quia morti [2] propinquus erat. Chriſtus reſpondit & dixit, ſi ſigna non conſpicitis, & miracula non videtis, non credetis. Pater, quum ſigna mortis in filio vidiſſet, [3] noluit in verbis faciendis prolixus eſſe, & dixit ipſi, Domine deſcende, antequam filius meus moriatur. Chriſtus dixit, Abi, nam filius tuus vivit. Pater verbis ejus credidit, & ſummo cum gaudio domum ſuam eſt reverſus, & abiit. derepente quidam ex ſervis ejus occurrerunt, & nunciarunt & dixerunt, certiſſimè filius tuus vivit & ſanitatem recuperavit. Ille ex eo quod afflictio ipſius fructuoſa evaſiſſet, & intentio ejus ad complementum veniſſet, vehementer gaviſus fuit, & interrogavit quo tempore ſanitatem nactus eſſet. dixerunt, heri hora ſeptima febris ab eo receſſit. Pater ergo ejus cognovit, eadem hora id factum fuiſſe, qua Dominus Ieſus ipſi dixerat, Filius tuus vivit. Ipſe [4] & univerſa familia ejus crediderunt.

[1] *ita eſt apud Iohannem. Hîc autem* اورا استقبال كردند *propriè eſt*, ei obviam iverunt.

[2] *pro* نزديد *ſcribe* نزديك ،

[3] *pro* بخواست *lego* نخواست

[4] *pro* وبتمام & cum univerſa, *lego* وتمان & univerſa

Adven-

رفتن مسيح بجليل ،

بعد از ان بجليل رفت جليليان اورا استقبال كردند زيرا كه هر چه در اوريشلم روز عيد كرده بود ديده بودند كه ايشان بعيد كاه بودند پس ازان بقانا جليل كه انجا آب را شراب كرده بود آمده در كفرنحوم پسر يك بنده ملك رنجور بود او جون شنيد كه مسيح بجليل آمده است سوي او روان شد ويافته باو زاري كرده وبسيار عجز نمود همراه او رود وپسر اورا صحت دهد زيرا كه بمرك نزديك بوده است مسيح جواب داد وكفت اكر نشانها معاينه نميكنيد ومعجزهاي نمي بينيد ايمان نمي آريد پدر جون نشانيهاي مرك در پسر ديده بود بخواست كه در سخن كردن دير شود وكفت اورا صاحب فرود بيا بيش از انكه پسر من بميرد مسيح كفت برو كه پسر تو زنده است پدر بكفته او اعتقاد آورد وبتمام خوشحالي سوي خانه خود باز كشت وميرفت ناكاه جمعي از خدمتكاران او بيش آمدند وبشارت دادند وكفتند هر اينه پسر تو زنده شد وصحت يافت او ازين كه مشقت او سودمند آمد ومقصودش بادصرام رسيد بسيار خوش شد وپرسيد كه در چه وقت شفا يافت كفتند دي روز در ساعت هفتم تب ازوي جدا شد پس پدر او دانست كه در همان ساعت بود كه حضرت ايشوع باو كفته بود كه پسر تو زنده است او وبتمام خيلخانه او ايمان آوردند ٭

رفتن مسيح بناصره ،

مسيح از خود خبر ميدهد ،

بعد ازان بناصره آمد كه آنجا در خورد سالي پرورش يافت روز شنبه جنانچه روش او بود سوي مجمع آمد وبر پا ايستاد وتا بخواند كتاب ايشعيا بيغمبر باو داده شد وجون انرا بر كشاد نوشته بان مضمون بر آمد روح خداوند بر منست ازينجهت ماليد مرا تا بشارت دهم مسكينان را وشفا دهم دل شكاستكان را ومژده دهم بنديان را از خلاصي وتا بينايان را از بينش وبيغام دهم تا تواناانرا از آمرزش وبشارت دهم از سال مقبول خداوند واز روز باداش انكاه كتاب پيجيد وبخدمتكار سپرد ونشست وهمه را چشم بسوي او بود بعد ازان بكفتار آغاز كرد وبايشان كفت كه امروز در كوشهاي شما اين نوشته تمال كرفت ودرين وانمود كه منم كه براي اين كار آمده ام ودرين باب سخنها كفت واز كتب مقدس نقلها آورد وثابت كرد به طوري كه همه را حيران ساخت واز سخنان پر نعمت كه از دهان او بيرون مي آمدند تعجب ميكردند وجون در ميان اينها پرورش يافته بود واورا ديده بودند كه پدرش مي خواند وپسر نجار مـــي پنداشتند بايك ديكر مي كفتند اين پسر نيست اين علم از كجا آموخت واين علم چه جيزست وچه معجزهاست اين پسر مريم نيست قوم وقبيله او در ميان ما نيست بنابرين اورا حقير ميديدند وبرو كمتر

Adventus Christi in Naſareth.

Poſtea Nazaretham ivit, ubi in pueritia educatus fuerat. die ſabbathi, ut mos ejus erat, in Synagogam ivit, & [1] ſurrexit ut legeret. Liber Eſaïæ Prophetæ datus ipſi eſt. & quum eum aperuit, Scriptura hujus argumenti prodiit: Spiritus Domini ſuper me eſt, propterea unxit me & miſit me ut evangelizem pauperibus, & ſanem confractos corde, & certiores reddam captivos de liberatione & cæcos de viſu, & nuncium dem impotentibus de remiſſione, & evangelizem annum acceptum Domini, & diem retributionis. Tunc librum convolvit & miniſtro tradidit, & conſedit, & omnes oculum verſus ipſum habuerunt. deinde loquendi initium fecit, ipſiſque dixit: Hodie in auribus veſtris hæc ſcriptura complementum cepit. Et in hoc oſtendit, ſe eſſe qui ad hoc opus venerat. Et de hoc capite ſermones habuit, & ex libris ſacris allegationes adduxit & confirmavit, eo modo ut omnes ſtupefactos reddiderit, deque verbis plenis gratia, quæ ex ore ejus prodibant, admirabundi fuerint. Et quandoquidem in medio ipſorum educatus fuerat, eumque viderant quum pater ipſum vocaret, & filium fabri lignarii cenſuerant, voce alia dicebant: Hic nonne filius eſt? hanc ſcientiam unde didicit? & hæc ſcientia quid rei eſt? & quænam miracula ſunt? hic filius Mariæ nonne eſt? populus & familia ejus inter nos an non eſt? Itaque eum contempſerunt, & minus in eum

Chriſtus de ſe-ipſo prædicat.

Luc. 4. 16. &c.

[1] *ad verb.* ſuper pedes ſtetit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

credebant. hinc factum, quod in ea urbe miracula non oſtenderit. ipſi quidem deſiderabant miracula ab eo videre: verum non ut utilitatem caperent, ſed ut ſe oblectarent. Itaque dixit ipſis, procul dubio vos hanc parabolam mihi dicetis, Medice ſana teipſum. Tu qui tot res mirandas Capernaumi feciſti, hîc quæ patria tua eſt etiam aliquid fac. Et dixit, verè dico vobis, quod profecto nullus propheta in urbe ſua & in familia ſua honoratus eſt. verè dico vobis profecto, tempore Eliæ viduæ in Iſraële multæ fuerunt, quum cælum tres annos & ſex menſes ſuper ipſos clauſum fuit, ut hoc ſpatio nunquam [1] pluvia ſuper ipſos viſa fuerit, & fames totam regionem occupaverit: tamen Elias miſſus non fuit ad ullam illarum, præterquam ad viduam quæ in urbe Sarepta Sidonis erat. Et multi ex filiis Iſraël tempore Eliſæi Prophetæ [2] leproſi erant, & prẹtẹr Naamanem Syrum mundatus nemo fuit. Etſi ad ſatisfaciendum intentioni id quod ſcriptum venit ſufficiat: tamen ad illuſtrandum hunc ſermonem, duas hiſtorias ex libro quodam Prophetarum Iſraëlis ſummatim adſcribam. Quum Achab rex Iſraël idola feciſſet, & Deum una cum proſapia prædeceſſorum vehementer afflixiſſet, Deus Eliam ad Achabum miſit. Elias Achabo dixit, vivit Dominus Deus Iſraël, in cujus [3] conſpectu ſto: aquam [4] non pluet, neque rorem, niſi ſecundum verbum meum. Deus Eliæ dixit, hinc orientem verſus abi, & ad ripam talis torrentis, prope mare Iordanis, lateas, & ex eo torrente bibes: corvis

[1] *pro* رباش *legendum puto per tranſpoſitionem literarum* بارش،

[2] *pro* بيش *legendum puto* بيس،

[3] *videtur* نظر او *ſcribendum.*

[4] *male in autog.* بخواهد *ſcribendum* نخواهد،

اعتقاد ميكردند ازان بود كه درين شهر معجزها نمود وايشان
را آرزو بود كه ازو معجزها به بينند اما نه بجهت فايده كرفتن
بلكه براي تماشا كردن، پس بايشان كفت شايد كه شما اين
مثل را براي من بكوييد اي طبيب تندرست كن خود را تو كه
جندين جيزهاي عجيب در كفرنحوم كردي اينجا كه مولد تست هم
جيزي بكن وكفت راست ميكويم بشما كه بدرستي هيج نبي در
شهر خود ودر قبيله خود مكرم نشد راست ميكويم بشما بدرستي
كه در زمان ايليا بيوه زنان در اسراييل بسيار بودند وقتي
كه آسمان سه سال وشش ماه بر ايشان بسته شد كه درين
مدت هر كز باران بر ايشان نمود وكرسنكي همه ولايت را فرو
كرفت ايليا فرستاده نشد سوي يكي ازينها مكر بسوي
بيوه زني كه در شهر صارفه صيدان بود وبسياري از بني
اسراييل در زمان اليشع بيغمبر بيش بودند وبجز نعمان شامي
پاك نشد، اكر جه براي ادا كردن مقصود آنجه نوشته
آمد پس بود اما بجهت شادابي سخن اين دو حكايت را
از كلمات يكي از بيغمبران اسراييل بطور اجمال مي نويسم، جون
اكاب ملك اسراييل بتها كرد وخدا را به نسبت كذشتكان
بيشتر رنجانيد خدا ايليا را بيش اكاب فرستاد وايليا
باكاب كفت زنده است خداوند خداي اسراييل كه در نظر
مي استم اب نخواهد باريد نه شبنم مكر موافق سخن من وخدا
ايليا را فرمود ازينجا سوي مشرق برو ودر كنار فلان جوي نزديك
درياي اردن پنهان باش وازان جوي خواهي اشاميد زاغان را

فرموده ام كه ترا روزي رسانند ايليا رفت وهمانجا نشست
وهر صبح وشام زاغي يكي كرده نان ولخت كوشت باو ميرسانيد
ميخورد وازان جوي آب مي اشاميد وجون بسيار مدت
بارش نشد آنجوي نيز خشك كرديد پس ايليا را حكم شد
بر خيز وبصارفه صيدان برو وهمانجا خواهي باشيد من
انجا بيوه زني را فرموده ام كه ترا روزي رساند ايليا
بر خاست وآنجا رفت وجون بدر شهر رسيد بيوه زني ديد
كه هيزم ميچيد اورا طلبيد او كفت مرا آب ده تا بياشام
وجون او روان شد كه آب بيارد از عقب فرياد كرد
وكفت يك پرجه نان هم بدست خود بيار او جواب داد
زنده است خداوند خداي تو كه نان ندارم مكر مقدار
يك كف دست آرد در كوزه واندك تيل در پياله هر اينه
دو سه جوب بر مي جينم تا بخانه خود رفته ازان آرد ناني
پزم كه من وپسر من هر دو بخوريم وبميريم ايليا بدو كفت
مترس ليكن برو وجنانچه كفتي بكن اما نخستين يكنان
تنك براي ما پخته بيار بعد ازان براي خود وپسر
خود خواهي كرد كه ايـــــن ميكويد خداوند خداي
اسرايبل سبوي آرد كمي نكند وظرف تيل خالي نشود تا
روزي كه خدا بروي زمين باران فرستاد بيوه زن رفت
وموافق سخن ايليا كرد وايليا وآن بيوه با عيال
خود خوردند وازان روز هر كز آن آرد وتيل كمي نكرد
جنانچه خداوند بايليا فرمود بود، نعمان شامي سپهسالار

ملك

præcepi ut tibi victum adferant. Elias ivit, atque iſthic loci conſedit. Et ſingulo mane ac veſpere corvus unam placentam panis & fruſtum carnis ipſi attulit. edebat, & ex illo torrente aquam bibebat. Et quum longo tempore pluvia non fuiſſet, iſte quoque torrens exaruit. Itaque Eliæ mandatum fuit, ſurge & Sareptam Sidonis vade. ibique manebis: ego ibi viduæ mandabo, ut tibi victum adferat. Elias ſurrexit & eò ivit. Et quum ad portam urbis veniſſet, viduam quandam vidit, quæ ligna colligebat: eam advocavit [1] & dixit, aquam mihi da ut bibam. quumque illa iret ut aquam adferret, de cibo clamavit & dixit, unam buccellam panis etiam in manu tua adfer. Illa reſpondit, vivit Dominus Deus tuus, me panem non habere, præter quantitatem unius volæ manus farinæ in hydria, & paululum olei in phiala. enimvero duo aut tria ligna colligo, ut domum meam veniens de illa farina panem unum coquam, ut ego & filius meus ambo edamus & moriamur. Elias ipſi dixit, ne time, ſed vade, & quemadmodum dixiſti fac: ſed primum unum panem parvum pro me coctum adfer, deinde pro te & filio tuo facies. Nam hoc dixit Dominus Deus Iſraëlis: hydria farinæ non deficiet, & uter olei non evacuabitur, uſque ad diem quo Deus in ſuperficiem terræ pluviam miſerit. Vidua ivit & ſecundum verbum Eliæ fecit. Elias, & illa vidua cum domeſticis ſuis ederunt, & ab eo die unquam iſta farina & oleum non defecit, ſicut Dominus per Eliam [2] dixerat. Naaman Syrus dux exercitus

[1] *pro* اوكفت *legendum puto* وكفت،

[2] *fortaſſe legendum* فرموده بود

Mundatur Naaman à lepra.

[1] *pro* و *legendum putamus* أو

[2] *ad verb.* boni operis

regis Syriæ fuit, clarus ſtemmate & magnus & coram Domino ſuo ſingularis: quia per [1] ipſum Deus regi ipſorum ab hoſtibus ſalutem dederat. Vir fuit [2] beneficus & dives, ſed leproſus. Quidam ex exercitu Syriæ exiverant, & filiam terræ Iſraël furto abduxerant, & miniſterio uxoris Naaman tradiderant. Die quodam illa ancilla Dominæ ſuæ dixit, utinam Dominus noſter iviſſet ad Prophetam qui Samariæ eſt: certiſſimè ipſum ab hac calamitate mundaſſet. Naaman poſt illam indicationem ad regem ſuum ivit, & id quod ancilla dixerat, aperuit. Rex Syriæ dixit, proficiſcere; & ego rex regi Iſraël ſcribam. Tum ivit, & aurum atque argentum multiplex & alia munera ſecum tulit, & epiſtolam Domini ſui ad [3] [regem] Iſraëlis cum hoc argumento cepit: Quum epiſtola ad te venerit, ſcito me Naamanem ſervum meum ad te miſiſſe ut ipſum à [4] lepra mundes. quum rex Iſraël epiſtolam legit, veſtem ſuam diſcidit & dixit: Num ego Deus ſum, ut poſſim occidere & vivificare: quod ipſe ad me miſerit, ut hunc virum à lepra ſanem? [5] Animadvertite & cognoſcite hunc virum, ut inimicus mihi ſit, prætextus quærere. Quum Eliſæus audiviſſet, regem veſtem ſuam diſcidiſſe, miſit ipſi qui diceret: quare veſtes tuas diſrupiſti? eum ad me adduc, & ſcito quod Propheta inter filios Iſraël eſt. Naaman itaque domum Eliſæi venit, & cum toto famulitio ſuo ad oſtium ejus ſtetit. Eliſæus ad eum miſit qui diceret, Vade & ſepties te in Iordane lava, & corpus tuum mundabitur, & à morbo

[3] *deerat in autographo* ملك regem

[4] *pro* هسي *lege* ببسي

[5] *ad verb.* bonam cogitationem facite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ملک شام بود بزرگ زاده وکلان وپيش صاحب خود عزيز چرا
که بواسطه وخدا ملک ايشان را از دشمنان رهاي داد مردي
بود خوب کار ودولتمند اما بيش چندي از لشکر شام بر
آمدند ودختر ملک اسراييل بدزدي بردند وبخدمت کوچ نعمان
سپردند روزي آن دختر به بي بي خود گفت کاشکي صاحب
ما ميرفت بيش پيغمبري که در سامريه است هراينه اورا
ازين زحمت پاک مي ساخت نعمان ازين آگاهي بيش ملک
خود رفت وآنچه کنيز گفته بود بيان کرد ملک شام گفت
برو ومن ملک بملک اسراييل خواهم نوشت پس رفت وزر
وسيم فراوان وديگر تحفها با خود برد ونامه صاحب
خود بسوي [ملک] اسراييل بدين مضمون گرفت جون نامه
بتو رسيد بدان که نعمان بنده خود را بيش تو فرستاده ام
تا اورا از هستي پاک سازي جون ملک اسراييل نامه را
خواند جامه خود چاک کرد وگفت مگر من خدا ام که توانم
کشت وزنده ساخت که او بيش من فرستاده است تا اين کس
را از بيسي صحت دهم خوب فکر کنيد وبدانيد که اين
مرد براي دشمني من بهانها ميجويد جون اليشع شنيد که
ملک جامه خود چاک زده است باو گفته فرستاد چرا جامهاي
خود پاره کردي اورا بيش من بيار وبدانک نبي در بني اسراييل
هست پس نعمان بخانه اليشع آمد وبتمام خشم خود
بر در او ايستاد اليشع بدو گفته فرستاد برو وهفت بار
خودرا در اردن بشوي وتن تو پاک خواهد شد واز بيماري

پاک مي شود نعمان از پيسي،

خلاص خواهي يافت نعمان خشمين بر كشت ومي كفت من مي
دانستم كه مرا استقبال ميكند وايستاده نام خداوند خويش
ميخواند ودست خود بتن مي مالد وصحت ميدهد مكر درياها
شام اباپا وفرفر از همه آبها اسراييل بهتر نيستند كه خود را
بدان بشويم وپاك شوم درين ولا خدمت كاران او بپيش او رسيدند
وكفتند اي پدر اكر اين پيغمبر ترا جيزي دشوار مي كفت
هراينه بحكم ضرورت ميكردي پس چرا نميكني اين جيزهاي
آسان كه ترا كفت خود را بشوي و پاك خواهي شد پس نعمان
بدرياي اردن رفت وجنانچه مرد خدا فرموده بود خود را هفت
بار بشست ودر حال پاكيزه كشت بعد ازان بخانه اليشع
آمد وبپيش او بر پا ايستاد وكفت راستي اينست كه بغير خداي
اسراييل ديكر خدا نيست والتماس من آنست كه ازين بنده
خويش جيزي بستان او نخواست نعمان جون مبالغه كرد
والحاح نمود او كفت خداي بني اسراييل زنده است هر كز
نميكيرم نعمان كفت اينجنين باشد اما دستوري ده كه دوازده
كاوميش از خاك اين زمين بار كرده ببرم كه بعد ازين هر كز
پيش بت سجده نخواهم كرد ورخصت كرفته روان شد، يكي از
شاكردان اليشع شي بزي دران اسباب طمع كرد وعقب او رفت
وكفت كه صاحب من دعا رسانيد وجزوي از نقد وجنس خواسته
كه همين زمان جندين از پسران پيغمبران پيش او آمده اند ودر
كار دارد كه بايشان دهد او بسيار شادي نمود وهر چه داشت
پيش او نهاد وهر آنچه خواست برداشت وبخانه خود برد

وهمانجا

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

liberaberis. Naaman iratus reverſus eſt & dixit, Ego putabam fore ut obviam mihi veniret, & ſtans nomen Dei ſui invocaret, & manum ſuam in corpus fricaret, & ſanitatem daret. an fluvii Syriæ [1] Abana & Pharphar omnibus aquis Iſraëlis meliores non ſunt, ut me in illis lavem, & munder? Tum ſervi ejus ad ipſum venerunt & dixerunt, Pater, ſi hic Propheta tibi difficile quid dixiſſet, utique ex neceſſitate feciſſes: quare igitur non facis hæc facilia quæ tibi dixit, lava te & mundaberis? Naaman igitur ad fluvium Iordanis ivit, & ſicut vir Dei præceperat, ſepties ſe lavit, & ſtatim mundus factus eſt. Poſtea domum Eliſæi venit, & ante ipſum ſuper pedes ſtedit & dixit: veriſſimum eſt, præter Deum Iſraëlis alium Deum non eſſe. & petitio mea hæc eſt, Ab hoc ſervo tuo aliquid accipe. ille noluit. Quum Naaman vehementer urgeret, & inſtaret, ipſe dixit, vivit Deus filiorum Iſraël, nunquam capiam. Naaman dixit, ita ſit: ſed veniam da, ut [2] duodecim bubalos pulvere hujus terræ onuſtos reportem: poſthac enim unquam ante idola me non incurvabo. & veniam nactus abiit. Vnus ex diſcipulis Elizæi [3] Gibeſi iſtas divitias concupivit, & ſecutus eſt eum & dixit, Dominus meus petitionem inſtituit, & partem aliquam de rebus pretioſis & vulgaribus poſtulat. nam hoc ipſo tempore quidam ex filiis Prophetarum ad ipſum venerunt, & neceſſe habet ipſis dare. Ille multum gaviſus eſt, & quicquid habuit, ipſi propoſuit, & quicquid voluit abſtulit, & in domum ſuam [4] tulit. atque

[1] *pro* ابابا *legendum* ابانا ،

[2] *in hiſtoria ſacra eſt*, duos.

[3] *in hiſtoria eſt* Gehaſi.

[4] *malè* بر *in autog. pro* برد ،

 ibi

ibi relinquens, Eliſæum adiit. Elizæus dixit, unde venis? ipſe reſpondit, ſervus tuus nuſquam ivit. Elizæus dixit, quum ad Naamanem ires, an cor meum [1] præſens non fuit, quum vir ille de curru ſuo deſcendit, tibique obvius venit, & tu ſummam auri ac ſupellectilia accepiſti, ut hortos olivarum & uvarum, & boves & oves & ſervos & ancillas tibi emeres? itaque lepra Naamanis tibi adhærebit, & à poſteritate tua in æternum non abibit. itaque vir ille è domo ejus exiit albus inſtar nivis. Hæc fuit hiſtoria Elizæi, ad quam Dominus Ieſus reſpexit. Quum urbani hæc intellexiſſent, indignati ſunt, ipſumque ex urbe eduxerunt, & in faſtigium montis, ſuper quem urbs ipſorum ſtructa erat, deduxerunt, ut eum ex illo faſtigio in præcipitium deturbarent. Verum ille, qui adhuc nolebat doctrinam ſuam finiri, potentiam ſuam adhibuit. & abſque ut cuipiam poteſtas impediendi eſſet, è medio ipſorum exivit.

[1] *vel* intuens

Hiſtoria de projiciendo Chriſto de monte.

Adventus Chriſti in Capernaum.

Inde verſus Capernaum ivit, & diebus ſabbathi in Synagoga docuit, omneſque obſtupefactos reddidit, quia verbum ejus cum dominio erat. Quidam Diabolorũ pollutorum & turpium ab ipſo abhorrebat, & Chriſtum in Synagoga videns exclamavit & dixit: ſine me, quid eſt nobis & tibi Ieſu Nazarene? venis ut nos perdas? profecto novi te quis ſis, ô ſancte Dei! Dominus Ieſus, qui laudari à Diabolo nolebat, ipſum increpuit & dixit, mutus

Dæmoniacum liberavit.

ſis

وهمانجا كذاشته بيش اليشوع آمد اليشوع كفت از كجا مي آيي او
جواب داد كه بنده تو هيج جا نرفته است اليشوع كفت وقتي كه
بيش نعمان رفتي مكر دل من نكران نبود وقتي كه آن مرد از
ارابه خود فرود آمد وترا استقبال كرد وتو مبلغي از زر واسباب
كرفتي كه باغ زيتون وانكور وكاو وكوسپند وغلام وكنيز براي
خود بخري پس بيسي نعمان بتو خواهد چسبيد واز نسل تو
تا ابد نخواهد رفت پس ان مرد از خانه او بر آمد سفيد همچون
برف، اين بود حكايت اليشع كه حضرت ايشوع بسوي او
اشارت كرد جون شهريان دريافتند خشمين شدند واورا از شهر
بيرون كردند وبسوي بلندي كوه كه بناي شهر ايشان بران بود
بردند تا اورا ازان بلندي به نشيب افكنند اما او كه هنوز
نخواسته بود كه تعليم او باخر شود قدرت خودرا كار فرمود وبي
انكه هيچكس را ياراي باز داشتن باشد از ميان ايشان بر آمد،

قصه انداختن مسيح از كوه،

رفتن مسيح بكفرنحوم،

ازينجا بكفرنحوم رفت وروزهاي شنبه در انجمن تعليم
ميداد وهمكنان را حيران مي ساخت زيرا كه كلام او بغلبه بود
يكي از شيطان پليد وناشايسته ازوي سر ميزد او مسيح را
در انجمن ديده بانك زد وكفت مرا رها كن چيست مارا
وترا اي ايشوع ناصري آمده تا مارا هلاك سازي هر
اينه ترا مي شناسم كه كيستي اي پاك خدا حضرت ايشوع كه
ستودن شيطان نميخواست اورا سرزنش كرد وكفت كنك

شيطان كرفته را خلاص ساختن،

صحت مادر عروس بیدرو ،

باش وازین بیرون رو شیطان اورا جندان جنبشها داد که مردم
انکاشتند که اورا هلاک ساخت ودر مجلس انداخته خود فریاد
کنان ازو بدر رفت وهیچ آسیبش نرسیده بود همکنان در
عجب ماندند وبهمدیکر میکفتند این جه جیز است واین تعلیم
چطور است که بروحهای پلید خداوند حکم میکند واینها
فرمان برداری می کنند پس آوازه او بلند شد ودر تمام جلیل
شهرت کرفت بعد ازان از مجلس بر خاست وبخانه شمعون
در امد مادر عروس او تب کرده بود وحرارت سخت داشت
از برای او در خواست کردند مسیح نزد او ایستاد وتب را
سرزنش کرد همان زمان تب ازوی جدا شد واو بر خاسته
بایشان خدمت کرد ، جون وقت غروب شد کرفتاران رنجهای
کوناکون بیش او آمدند وبر هر کدام که دست می نهاد او
صحت می یافت بامدادان بالای کوه بر آمد وآنجا نماز میکرد
شمعون ودیکر شاکردان باو رسیدند وکفتند که بسیار مردم
در جست وجوی تواند بایشان کفت برویم وبشهرها در آییم
وهمکنان را راه سلامتی بیاموزیم که بجهت این بدنیا آمده ام
پس برامد وجمعی که در طلب او بودند سوی او آمدند
وبخواهش در اویختند تا از میان ایشان نرود فرمود مرا باید
که بدیکر شهرها از ملکوت خدا بشارت دهم زیرا که برای این
فرستاده شده ام ، جون از کوه فرود آمد مردی که اورا بجهت
پیسی از معموری بیرون کرده بودند ودر صحرا می کشت ازوی
خبر یافت وجون حضرت ایشوع را دید بر رو افتاد بعد ازان

ſis, & ex eo exi. Diabolus eum adeo [1] concuſſit ut homines putaverint, quod eum perdidiſſet: & in conſeſſum projiciens, ipſemet clamans ex eo exiit, neque ullum damnum ei evenit. omnes in admiratione manſerunt, & alii aliis dixerunt, hoc quid rei eſt? & hæc doctrina cujuſmodi eſt? quod ſpiritibus pollutis [2] dominicè mandatum facit, & ipſi obtemperant? Fama itaque ejus celebris facta eſt, & per univerſam Galilæam innotuit. Poſtea ex conſeſſu ſurrexit, & domum Simonis intravit. Socrus ejus febricitabat, & calorem gravem habebat. pro ea ſollicitarunt. Chriſtus prope eam ſtetit & febrim increpavit. Eo dem tempore febris ab ea diſceſſit, atque ipſa ſurgens ipſis miniſtravit. Quum tempus occaſus eſſet, correpti languoribus variis ad eum acceſſerunt, & ſuper quemcunque manum impoſuit, ſanitatem recuperavit. mane ſupra montem aſcendit, atque ibi precatus eſt. Simon & alii diſcipuli ad eum [3] venerunt, & dixerunt, Multi homines in quærendo te ſunt. dixit ipſis, Eamus & in urbes intremus, & omnes viam ſalutis doceamus: nam ad hoc in mundum veni. Tum aſcendit, & turbæ quæ eum quærebant, ad ipſum venerunt, & in ea poſtulatione hæſerunt, ne è medio ipſorum abiret. Dixit: oportet me aliis civitatibus regnum Dei annunciare: ad hoc enim miſſus ſum. Quum è monte deſcendiſſet, vir quidam, quem propter lepram è [4] civitate ejecerant, & in agris verſabatur, de eo cognovit. quumque Dominum Ieſum vidit, in faciem cecidit, deinde

[1] *ſcriptum erat* داد *pro quo quidam ſubſtituit* زد *eodem tamen ſenſu.*

[2] *pro* خداداند Deus novit, *legendum puto* خداوندانه dominicè.

Sanitas ſocrus Petri.

[3] *propriè*, venire, *Infin. pro Indicativi imperfecto, ut apud Latinos.*

[4] *propriè* loco habitato.

[1] *ad verb.* ſuper genua ſtetit.

in [1] genua procubuit & dixit: Domine ſi vis, potes me mundare. Ille, qui ſtatus pauperis miſerebatur, manum benedictam ſuam extendit, eumque attigit & dixit, volo, mundator. eodem tempore ſanitatem recuperavit. Sed dixit ipſi, Sacerdotes adi, & pro mundatione tua oblationem da, ſicut mandatum Moſis eſt. Hoc propterea fecit, ut Sacerdotes de ipſo non conquererentur, neque dicerent, jura noſtra aufert. Loca circuibat, docens & ſanans, & miracula oſtendens omnibus. & tot homines eum ſecuti ſunt, ut præ multitudine non poſſet in [2] urbem intrare. In agris & deſerto eum repererunt, ibique eos docuit & omnes conſolatus eſt.

[2] *prius* در *videtur ſuperfluum.*

Adventus Chriſti in Genezar.

[3] *pro* برو *lege* برود،

Matt. cap. 8.
Luc. cap. 8.

[3] *id eſt* ſupinus decumbere.

Dominus Ieſus voluit verſus urbem Genezar, qui terminus Galilææ eſt, [3] ire: & quidam ex diſcipulis ejus ſecuti ſunt eum. Tum navem conſcendit, ut per mare Galilææ transiret: atque illi etiam intrarunt. Quumque ſe ab hominibus liberatum vidit, voluit horulam quieſcere [3] & in longum ſe extendere. Tunc in mari motus magnus factus eſt, & prope fuit ut fluctus navem mergerent. ipſe autem dormiebat. diſcipuli adierunt eum & expergefecerunt & dixerunt, Domine noſter, ſerva nos, quia perimus. dixit ipſis, quid timetis ô parum creduli? ſurrexit, & mare ac ventos increpavit. mare tranquillitatem accepit, & venti quieverunt. Omnes admirati ſunt & dixerunt, quomodo eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

بر سر زانو ایستاد وگفت خداوند اگر میخواسته باشي میتواني
که مرا پاک گرداني او که بحال فقیر مهربان بود دست مبارک
خود دراز کرد وباو رسانید وگفت میخواهم پاک باش همان
زمان صحت یافت لیکن باو فرمود که پیش کاهنان برو واز
پاک شدن خود قربان ده چنانچه وصیت موسي است واین
را بجهت آن کرد که کاهنان ازوي شکایت نکنند ونگویند
که صدقهاي ما مي گیرد، جاها مي گشت تعلیم کنان وصحت
دهان ومعجزها نمایان همه را وچندان مردم در پي او مي بودند
که از انبوهي نمي توانست که در بشهر در آید در صحرا وبیابان
اورا مي یافتند وهمانجا ایشان را تعلیم میداد وهمه را تسلي میکرد،

رفتن مسیح بجناصر،

حضرت ایشوع خواست که بسوي شهر جناصر که آن طرف
جلیل است برود وجمعي از شاگردان اورا پیروي کردند پس متي
بکشتي بر آمد که از دریاي جلیل بگذرد واینها نیز در آمدند فصل ح،
وچون خودرا از مردم خلاص دید خواست که ساعتي بیاساید لوقا
ودراز کشید ناگاه در دریـا شورش عظیم شد ونزدیک فصل ح،
بود که موجها کشتي را فرو برند واو در خواب بود شاگردان
پیش آمدند وبیدارش کردند وگفتند اي خداوند ما مارا خلاصي
ده که هلاک مي شویم بایشان گفت چه مي ترسید اي کم
ایمانان برخاست ودریا را وبادها را سرزنش کرد دریا آرام گرفت
وبادها سکونت یافت همگنان تعجب کردند وگفتند چگونه است

كه بادها ودرياها ازوي مي شنودند وفرمان او بر مي دارند ،
جون كشتي بكنار رسيد مسيح با شاكردان از كشتي بر آمد
وراه آباداني كرفت در راه دو ديوانه بپش آمد كه دركورستان
مي كذرانيدند وجندان مهيب وقوي بودند كه زنجير مي
كسستند وبندها مي شكستند ودنبال مردم مي دويدند وآزارها
مي رسانيدند وكسي را ياراي آن نبود كه ازان راه تواند كذشت
ودر ان صحرا تواند بود جون مسيح آنجا رسيد ديوانكان بر
آمدند وسوي او شدند وفرياد كردند وكفتند ما وترا چه اي
ايشوع پسر خداي بلندترين آمده تا مارا بپش از وقت جفا
كني التماس ما اين است كه مرا آزار مكن حضرت ايشوع بايشان
فرمود خاموش باشيد واز يكي پرسيد كه نام تو جيست او
كفت لاكيون زيرا كه درو شياطين بسيار در آمده بودند
ولاكيون در حساب شش هزار وششصد وشصت وشش را
كويند مسيح فرمود اي روحهاي پليد ازين مردم بيرون رويد
شياطين زاري مي كردند ومي كفتند مارا ازين ملك بيرون
مفرست خاصه بدوزخ واكر ازين مردم بيرون ميكني دستوري
ده كه درين خوكها در آييم چه دران كوه رمه كلان از
خوكها ميجريدند مسيح رخصت داد ودر ساعت ازان مردم
بيرون شدند وبخوكها در آمدند وآن خوكها خودرا از بالاي
كوه بدريا انداختند وقريب دو هزار خوك هلاك شد جرانندكان
بسوي شهر كريختند واز انچه واقع شد فرياد كنان بمردم شهر
كفتند مردم نخستين مسيح بر آمدند ودو ديوانه را ديدند

كه

quod venti & maria ipſi auſcultant, ipſique obediunt? Quum navis ad littus veniſſet, Chriſtus cum diſcipulis è navi exiit, & viam terræ habitatæ arripuit. in via duo dæmoniaci occurrerunt, qui in ſepulchreto degebant. & adeo terribiles ac fortes erant, ut catenas lacerarent & vincula diſcerperent, & in homines incurrerent, & cruciatus inferrent, & cuiquam poteſtas ea non eſſet, ut iſtac via poſſet tranſire, aut in iſtis agris poſſet eſſe. Quum Chriſtus eo venit, dæmoniaci aſcenderunt, & eum adierunt, & clamarunt ac dixerunt, nobis & tibi quid Ieſu Fili Dei altiſſimi? veniſti ut nos ante tempus affligas? petitio noſtra hęc eſt, [1] nobis cruciatum ne fac. Dominus Ieſus dixit illis, Tacete. Et ex uno quæſivit: Nomen tuum quodnam eſt? ille dixit, legio. quia in eum Diaboli multi ingreſſi erant. & legionem in computo ſex millia [2] ſexcenta & ſexaginta ſex dicunt. Chriſtus dixit, Spiritus immundi, ex his hominibus exite. Diaboli precabantur & dicebant: Nos ex hac terra ne emitte, præſertim in infernum. & ſi ex his hominibus ejicis, veniam da ut in hos porcos ingrediamur. in illo enim monte grex magnus porcorum paſcebatur. Chriſtus veniam dedit, & ſtatim ex illis hominibus exiverunt & in porcos intrarunt: & illi porci ſe de faſtigio montis in mare projecerunt, & circiter bis mille porci interierunt. Paſtores ad urbem fugerunt, & de eo quod contigerat clamorem excitantes hominibus urbis dixerunt. Homines triſtes [3] ad Chriſtum exiverunt, & duos dæmoniacos viderunt,

[1] *pro* مرا mihi. *in autog. lege* مارا nobis.

[2] *poſt ſexcenta additur in autogr.* سال annos, *quod hîc prorſus alienum videtur.*

[3] *videtur deeſſe* سوي ad.

quod juxta Chriſtum ſederent, mites & veſte tecti, & in morem hominum ſapientum & cordatorum reſponſa convenientia dabant, & de eo quod evenerat ſibi loquebantur. Homines ſtupor occupavit, & metus etiam. Quandoquidem enim porci pro principibus iſtius limitaneę terrę eſſent, ob tantam jacturam multum timuerunt, & pro conſolatione dominorum Dominum Ieſum rogarunt, ut ex ea regione reverteretur, & in medio ipſorum non maneret. ille acquievit & reverſus eſt. Quum Dominus Ieſus vellet navem ingredi, unus ex illis duobus dæmoniacis rogavit, ut in miniſterio maneret. Verum Dominus Ieſus dixit, domum tuam revertere, & gratiam quam Deus tecum fecit hominibus annuncia. ipſe ivit, & de eo quod Chriſtus ipſi fecerat in urbe manifeſtationem faciebat.

Adventus Chriſti in Capernaum.

Chriſtus in urbem Capernaum venit, ſic ut nemini innotuerit. & domum ſuam ivit. Homines id reſciſcentes ad eum iverunt, & in docendis ipſis occupatus fuit. Et homines tantum confluxum fecerunt, ut viæ & oſtia domus replerentur. Et ibi in medio multi ex doctoribus Phariſæis & aliis magnatibus Iudæorum fuerunt, qui ex Galilæa & Iudæa, & Hieroſolyma, & ex aliis locis venerant, ut doctrinam ejus audirent. In ea urbe vir quidam erat paralyticus, cujus totum corpus immobile erat, & deſiderabat ut ſe quis ad Chriſtum

Sanatio paralytici.

که نزد مسيح نشسته اند آرميده وجامه پوشيده وبسان مردم
دانا وهوشيار جوابهاي پسنديده ميدهند واز سر گذشت
خويش گفتند مردم را حيرت گرفت وهم ترس که جون خوکها
براي سرداران آن سر زمين بودند از جنان نقصان بسيار
ترسيدند وبراي تسلي صاحبان بحضرت ايشوع در خواست
كردند كه ازين ولايت باز كرده ودرميان ايشان نباشد او قبول
كرد وباز كرديد، جون حضرت ايشوع خواست كه بكشتي در
آيد يكي ازان دو ديوانه در خواست كرد كه در خدمت
باشد اما حضرت ايشوع فرمود كه بخانه خود باز كرد واز
عنايتي كه خدا باتو كرده است مردم را خبر ده اورفت وازانچه
حضرت ايشوع بدو كرده بود در شهر منادي ميكردند ،،

رفتن مسيح بكفرنحوم ،

مسيح بشهر كفرنحوم آمد بطوري كه هيچكس را
خبر نشد وبخانه خود رفت مردم آكاهي يافته پيش او
رفتند وبتعليم ايشان مشغول شد ومردم جندان
غلو كردند كه راهها ودريچهاي خانه پر كرديد
ودرين ميان بسياري از دانايان فريسيين وديكر
بزركان از يهودان بودند كه از جليل ويهودا وبيت
المقدس واز ديكر جايها آمده بودند تا تعليم او صحت شل،
بشنوند دران شهر مردي بود شل كه تمام تن او از
حركت مانده بود وارزو داشت كه خودرا يكي مسيح

 رساند

رساند تا تند رست كردد بدوستان خود كفت براي خدا مرا
بيش بريد جهار كس اورا برداشته بردند ليكن از هجوم مردم
هيجكونه در آمدن نتوانستند جون اعتقاد بيمار افزون بود
ومحنت واحتياج پاينده ودلير ست اين علاج يافتند كه از پس
خانه ببالا بر آمدند وسقف را شكافتند وخواب جاي بيمار
را بريسمان بسته فرو كداشتند مردم را ازين كاشورش شد ليكن
مسيح را بد نيامد بلكه همه را بدلاسا خاموش كردانيد ونظر
بر اعتقاد ومحبت ارندكان كرده به بيمار فرمود اي پسر
اميد وار باش كناهان تو بخشيده شدند جون بخشيدن كناه
خاصه خداست كاهنان وديكر بزركان كه دران ميان بودند
از سخن او رميدند ودر دلهاي خود انديشه ميكردند ومي
كفتند اين كيست كه اينجنين ميكويد وكفر ميكند بغير خدا كه
ميتواند كه كناهها بخشد حضرت ايشوع فكر ايشان دانست
وكفت براي جه بد كمان مي شويد وبد مي انديشيد كدام
جيزها اسانتر است انكه شل را كفته شود كه كناهان تو
بخشيده شدند يا اينك بكويم بر خيز [وخواب جاي خودرا
بر دار وبرو اما تا بدانيد كه آدمي زاده را قدرت بخشيدن
كناهان در زمين مي شود شل را كفت ترا ميكويم برخيز
وخواب خانه ترا بردار وسوي خانه تو برو ودر حال برخاست]
وخواب جاي خودرا برداشت وبر امد همكنان شكفت نمودند
وخدا را ستايش كردند ومي كفتند كه هر كز جنين
نديده بوديم *

adduceret, ut ſanaretur. Amicis ſuis dixit, propter Deum adportate me. quatuor viri eum ſublatum portarunt. verum ob confluxum hominum ullo modo intrare non potuerunt. quoniam fides ægroti magna erat, & afflictio atque neceſſitas permanens atque vehemens erat, hoc remedium invenerunt, quod per poſticam domus in faſtigium aſcenderint, & tectum fregerint, & lectum ægri funibus ligatum demiſerint. hominibus inde murmuratio fuit. ſed Chriſto non diſplicuit, verum omnes tranquillo animo ſilere fecit, & ad fidem & charitatem bajulorum reſpiciens, ægro dixit, Fili, ſpem gere, peccata tua remiſſa ſunt. Quoniam remittere peccatum, proprium Dei eſt, Sacerdotes & alii proceres qui ibi intererant à verbis ejus abhorruerunt, & in cordibus ſuis cogitationes formabant & dicebant, Hic quis eſt quod ſic loquatur & blaſphemet? præter Deum quis poteſt peccata remittere? Dominus Ieſus cogitationes eorum novit & dixit: quare malum opinamini & malum cogitatis? cujuſmodi res faciliores ſunt, ut paralytico dicatur, peccata tua remiſſa ſunt, quam ut dicam, ſurge (& lectum tuum tolle & ambula? ut autem ſciatis Filium hominis habere poteſtatem remittendi peccata in terra, ait paralytico, Tibi dico, ſurge & grabatum tuum attolle & abi domum tuam. Et ſtatim ſurrexit) & lectum ſuum ſuſtulit & aſcendit. omnes admirationem oſtenderunt & Deum laudarunt & dixerunt, nunquam talia vidimus.

Hæc parentheſi incluſa deſunt in autographo, quæ & hic Latinè, & ibi Perſicè, pro viribus ſupplevimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Vocat Chriſtus Matthæum ad ſequelam ſui.

Die quodam alio ad mare ibat, & omnes eum ſequebantur, ut ipſos doceret. Quidam nomine Matthæus, archipublicanus, qui alio nomine Levi vocabatur, & Iudæi eum [1] peccatorem ducebant, in via ſedebat, & negocium ſuum faciebat. Chriſti oculus in eum incidit, & dixit, ſequere me. Matthæus ad illud verbum vulneratus fuit, & Majeſtatem & gloriam ejus videns, feſtinus ſurrexit, & omnibus relictis ſequutus eſt eum, & cum gaudio magno ipſi convivium fecit, & ſocios ſuos etiam advocavit. Et Dominus Ieſus, ut oſtenderet quomodo ad peccatores reſipiſcentes veniat, conſenſit, & domum ejus venit, & inter omnes cum diſcipulis ſuis cibum ſumpſit. Phariſæis converſatio Chriſti cum publicanis mala viſa eſt, & diſcipulis ejus dixerunt, quare Magiſter veſter cum publicanis & peccatoribus ſimul edit? Quum id Dominus Ieſus audivit, reſpondit & dixit: ſani egentes medici non ſunt, ſed ægroti. ite & diſcite quid rei ſit illud dictum Dei, miſericordiam volo & non ſacrificium. quia non veni ut vocem juſtos, ſed peccatores. Eo tempore diſcipuli Iohannis ad eum venerunt, & dixerunt, Quomodo eſt [2] quod nos & Phariſæi jejunamus, & diſcipuli tui non jejunant? Dominus Ieſus de eo quod non jejunarent diſcipuli, apologiam protulit, & dixit, An poteſt fieri, ut filii ſponſi lamententur, quamdiu ſponſus cum ipſis eſt? dies

venient

[1] *In autogr. tantum eſt* كناه peccatum, *pro quo legendum* كناه كار ،

Defenſio jejunii diſcipulorum.

[2] *mendosè eſt in autographo,* كه فرسين روزه مي كيرم *id eſt,* quod Phariſæi jejuno.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خواندن مسیح متي را به پیروي خویش ،

روزي دیکر بسوي دریا میرفت وهمه عقب او میرفتند تا
ایشانرا تعلیم دهد متي نام بزرک سودخواران که بنام دیکر
لوي خوانده میشود ویهودان اورا کناه کار مي دانستند در
راه نشسته بود وکار خود میکرد مسیح را چشم برو افتاد وفرمود
مرا پیروي کن متي باین سخن زخمي شد وشکوه وبزرکي
اورا دیده زود برخاست وهمه چیز کداشته دنبال او شد
وبشادي بزرک اورا مهماني کرد ویاران خودرا نیز طلبید
وحضرت ایشوع تا بنماید که چکونه سوي بدکاران تایب مي
رود راضي شد وبخانه او رفت ودر میان همه مردم با شاکردان
خود خوردني خورد فریسین را اختلاط مسیح با مردم سودخوارید
بود وبشاکردان او کفتند چرا استاد شما بسودخواران وبدعملان
یکجا مي خورد چون حضرت ایشوع شنید جواب داد وکفت
تندرستان محتاج طبیب نیستند لیکن بیماران بروید وبیاموزید
چه چیزست آن سخن خدا رحمت میخواهم نه قرباني چرا
که نیامده ام تا بخوانم نیکو کاران را لیکن کناه
کاران را ، درین زمان شاکردان یوحنا پیش او آمدند
وکفتند چکونه است که فریسین وما روزه مي کیریم
وشاکردان تو روزه نمیکیرند حضرت ایشوع از روزه نا کرفتن عذر روزه شاکردان
شاکردان عذر آورد وکفت آیا تواند بود که پسران عروس
نوحه کنند ما دامي که عروس با ایشان باشد روزها

بپایند

بیایند که عروس از ایشان گرفته شود وآن زمان روزه بگیرند کسي نیست که پر کاله نو در جامهء کهنه بپوند کند زیرا که قوت ان بستاند وپارگي بیشتر شود وشراب نو در خیکهاي کهن نه نهند تا دریده نگردد وشراب نریزد بلکه شراب نورا در خیکهاي نو مي نهند تا هر دو سلامت مانند ایشان شرمنده شدند ومي از هرچه داشتند دل برکنند وقرضهاي مردم ادا کرده هرچه ماند بفقرا داد وخود بصحبت مسیح بپوست وهمیشه بي رو او بود ،،

زنده کردن دختر ،

متي
فصل ط ،
مرقوس
فصل ه ،
لوقا
فصل ح ،

مسیح درین گفت وگو بود که جایورس نام از بزرگان کنشت بغایت اندوه ناک آمد همین که حضرت ایشوع را دید بر پاي او سجده کرد وگفت اي خداوند یک دختر دارم ودر مردنست همراه من بیا ودست مبارک خود بر سر او بنه امیدوارم که صحت یابد وزنده ماند مسیح که هیچکس نه نگفت با شاگردان خویش همراه او روان شد باین خبر مردم بي شمار دنبال او شدند زني اصیل که دایم ازو خون میرفت ومدت دوازده سال این بیماري داشت واز طبیبان هیچ علاج نیافته بود خبر یافت که مسیح مي آید بخود اندیشه کرد که همین که دست من بکنار دامن او میرسد هر اینه صحت مي یابم بصدق تمام دران انبوهي

مردم

venient quod ſponſus ab ipſis auferetur, & tum jejunabunt. Nemo eſt qui implementum panni novi veſtimento veteri applicet: quia fortitudo illius tollit, & fiſſura major fit. Neque vinum novum in utres veteres ponunt, ut non rumpantur & vinum non effundatur: ſed vinum novum in utres novos ponunt, ut ambo ſalva maneant. Illi pudefacti ſunt. Et Matthæus ab omnibus quæ habuit cor avulſit, & quum fœnera hominum perſolviſſet, quicquid remanſit pauperibus dedit: atque ipſemet ſocietati Ieſu adhæſit, & perpetuo eum ſecutus eſt.

Vivificatio puellæ.

Chriſtus in hoc colloquio erat, quum Iairus quidam ex proceribus Synagogæ vehementer triſtis advenit. ſimulac Dominum Ieſum vidit, ad pedes ejus adoravit, & dixit, Domine, filiam unam habeo, & in moriendo eſt. mecum i, & manum benedictam tuam in caput ejus pone: ſpero fore ut ſanitatem conſequatur, & viva maneat. Chriſtus qui nemini negabat, cum diſcipulis ſuis eum comitatus eſt. ad hunc rumorem homines innumeri eum ſecuti ſunt. Mulier quædam nobilis, ex qua perpetuo ſanguis exibat, & ſpatio 12 annorum iſtam ægritudinem habuerat, & à medicis nihil medelæ invenerat, intellexit Chriſtum venire. in ſe cogitavit, ſimulac manus mea oram laciniæ ipſius attinget, enimvero ſanitatem conſequar. fide ſumma in iſtam multitudinem

Matt. c. 9.
Marc. c. 5.
Luc. c. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

hominum intravit, & labore multo ad ipſum venit, & clam manum oræ laciniæ ejus admovit, & protinus cognovit ſanguinem ſtetiſſe: & cum gaudio reverſa eſt. Chriſtus interrogavit, hic quis eſt qui manum mihi admovit? omnes negarunt. Simon & reliqui diſcipuli dixerunt, Domine, homines te undiquaque arctum habent, & viam eundi non dant. & interrogas, qualis vir manum laciniæ meæ admovit? reſpondit, Ego ſcio, virtutem ex me emanaſſe. tunc reſpexit locum ubi mulier iſta erat. Illa quum cognovit quod clam non manſiſſet, timida & pavida ad Ieſum venit, & ad pedes ejus cecidit, & vehementiam [1] morbi & longitudinem ejus indicavit, & fidem ſuam & quomodo ſanitatem recuperaſſet declaravit. Dominus Ieſus dixit, Filia, cor forte habe, veritas fidei tuæ te ſervavit, [2] cum ſecuritate abi. Aliquamdiu in hoc occupatus fuit. Interea temporis quidam ex ſervis Iairi venerunt, & flentes dixerunt, Domine filia tua deceſſit, Magiſtro moleſtiam ne da. Ille Chriſto de labore quem pro ipſo patiebatur gratias egit, & in extremitate percuſſionis & [3] doloris ſui veniam petiit abeundi, ſcilicet ut mortuum ſuum ſepulchro traderet. Dominus Ieſus dixit, [4] ſolummodo crede: nam filia tua vivit. & cum ipſo ivit. & quum domum ejus veniſſet, domeſticos in lamentatione invenit. omnes in ejulatione & fletu erant. Noluit quempiam, præter Simonem & Iacobum & Iohannem, ſecum in domum iſtam intrare. quumq; intraſſet, domeſticis qui lamentum & ejulatum faciebant,

dixit,

[1] *ſcripſimus pro* رحمت. زحمت،

[2] *pro* باهمي *ſcripſimus* بامني،

Vivificat filiam.

[3] *quidam pro abſtracto* اندوه dolor, *ſcribi voluit concretũ* اندوه ناك dolens. *malè.*

[4] *ad verb.* ſolummodo fidem fac. *ubi rurſus quidam quum neſciret* همين *ſignificare etiã* ſolummodo *male emẽdavit* همين سخن بـاور كن *quod ſonat.* idem verbum fidei fac.

مردم در امد وبزحمت بسیار باو رسید وپنهاني دست بکنار
دامن او رسانید وهماندم در یافت که خون استاد وبشادي
بر کشت مسیح پرسید این کیست که دست بمن رسانید
همه منکر شدند شمعون ودیکر شاکردان کفتند اي
خداوند مردم ترا از هر سو تنک میدارند وراه رفتن نمیدهند
ومي پرسي که کدام کس دست بدامن مــــن رسانید
جواب داد من مي دانم که قوتي از من صادر شد انکاه نظر
کرد بر جایي که ان زن بود او جون دانست که پنهان نماند
ترسان ولرزان بپش ایشوع آمد ودر پاي او افتاد واز سختي
زحمت ودرازي او خبر داد واعتقاد خویش وجکونکي صحت
یافتن بیان کرد حضرت ایشوع فرمود اي دختر دل قوي دار
صدق ایمان تو ترا سلامتي داد بامني برو، زماني درین
مشغول بود ودرین هنکام چندي از خدمتکاران جایرس
رسیدند وکریه کنان کفتند اي صاحب دختر تو کذشت
استاد را رنج مده او مسیح را از رنجي که بخاطر او مي کشد
شکر کرد وبغایت اضطراب واندوه خود رخصت خواست
تا برود که تا مرده خود را بکور بسپارد حضرت ایشوع
کفت همین باور کن که دختر تو زنده مـــي شود وهمراه
او رفت وجون بخانه او رسید اهل خانه را در ماتم
یافت همه در نالش وکریه بودند نخواست که هیچکس
بغیر شمعون ویعقوب ویوحنا با او در ان خانه در
آیند وجون در آمد مردم خانه را که نوحه وشیون میکردند

زنده میکند دختر را،

كفت چرا ميكرييد ونوحه ميكنيد كريه نكنيد كه دختر نمرده
است بلكه در خوابست درين سخن وانمود كه بر من زنده
ساختن مرده بيدار كردن خفته يك سانست وانمردم هزل
مي كردند وميخنديدند حضرت ايشوع همكنان را بيرون كرد
وخود بــا شاكردان خويش وبــا پدر ومادر او بجاي كه
آن مرده بود در آمد دست دختر كرفت وكفت اي دختر
بتو ميكويم بر خيز در ساعت دختر زنده وتندرست بر
خاست وشروع در رفتن كرد حضرت ايشوع فرمود كه اورا خوردني
بدهند واين دختر دوازده ساله بود پدر ومادر وآنانكه در
انخانه بودند از انچه بچشم خود مشاهده كردند حيران شدند
ومسيح را هزار ستايش كردند از انجــا بر آمد ومبالغه نمود كه
اين معجزه را ظاهر نسازند امــا ايشان بر همكنان روشن كردند
بطوري كه اين خبر در روي زمين پراكنده شد ، مسيح سوي
خانه بر كرديد وعقب او دو تن از كوران بر آمدند فرياد مي
كردند ومي كفتند اي پسر داود بر ما رحمت كن جون بخانه
خود رسيد كوران بدو بپوستند حضرت ايشوع بايشان كفت
ايمان برين داريد كه اين كار ميتوانم كرد هر دو كفتند بلي اي
خداوند مــا انكاه دست بچشمان ايشان رسانيد وكفت
باشد بشمــا موافق اعتقاد شمــا همان زمان چشمهاي ايشان
بينــا شد ومنع كرد كه ازين بهيچكس نكوييد امــا ايشان
بهر كس ميكفتند ۝

dixit, quare [1] fletis & lamentum facitis? ne flete: nam filia non eſt mortua, ſed in ſomno eſt. hoc dicto oſtendit, apud me vivificare mortuum, expergefacere dormientem, ejuſdem rationis eſt. Illi autem ſubſannabant & ridebant. Dominus Ieſus omnes ejecit, atque ipſemet cum diſcipulis ſuis & cum patre & matre ejus in locum ubi illa mortua erat intravit, manum filiæ arripuit & dixit, Filia, tibi dico, ſurge. Confeſtim filia vivens & ſana ſurrexit, & ambulare cœpit. Dominus Ieſus juſſit ut ipſi cibum darent. & hæc filia 12 annorum fuit. Pater & mater & qui in domo iſta erant, ex iis quæ oculis ſuis præſentes viderant, obſtupefacti fuere, & Chriſto mille laudes exhibuerunt. Ex eo loco exiit, & vehementer urſit, ut hoc miraculum manifeſtum non facerent. ſed illi omnibus illuceſcere fecerunt, adeo ut hæc fama in ſuperficie terræ diſperſa fuerit. Chriſtus domum eſt reverſus, & poſt eum duo cœci aſcenderunt, clamantes & dicentes, fili David, miſerere noſtri. quum domum ſuam veniſſet, cœci ipſi adhæſerunt. Dominus Ieſus dixit ipſis: hoccine creditis, poſſe me hoc opus facere? ambo dixerunt, maximè Domine noſter. Tunc manum oculis ipſorum admovit & dixit, fiat vobis ſecundum fidem veſtram. eodem tempore oculi ipſorum videntes facti ſunt. & prohibuit, dicens, de hoc cuiquam ne dicite. at illi quibuſvis dixerunt.

[1] *pro* میکوئید dicitis *ſcripſimus* میکریید fletis.

Adventus Chriſti in Ieruſalem.

Dominus Ieſus feſto alio, cujus nomen Pentecoſte eſt, Hieruſalem aſcendit, ut homines doceret. nam illo tempore Iudæi undique eò veniebant. Hieroſolymæ locus erat, quem lingua Hebræa [1] Piſcina vocabant, atque in eo loco vivarium erat, ubi quadrupeda, quæ pro ſacrificiis parabant, lavabant. & circumcirca hoc vivarium quinque porticus erant, ubi ægri varii ex cæcis & ſurdis & claudis & febri percuſſis erant, & agitationem aquæ exſpectabant. quia quotannis angelus è cœlo deſcendebat, & aquam iſtam agitabat. & quicunque poſt motum aquæ primus in iſtam piſcinam intrabat, ab omni genere ægritudinis quam habebat ſanabatur. Et receptum eſt, hanc virtutem ſanandi in iſta aqua,

[1] *Aut* παροεία *aut inſcitia magna eſt.* piſcina *enim vox Latina eſt, qua Latinus interpres* κολυμβήθραν *tranſtulit. Hebraicè locus* Βηθεσδὰ *dicebatur. ut eſt Ioh.* 5. 2.

Virtus crucis.

Crucem Chriſti fuiſſe. illam enim fecerunt ex ligno quodam, quod maximus Salomo in hac piſcina occultaverat, & tempore Chriſti in ſuperficiem aquæ venerat. illud extraxerunt, & ex eo facta eſt crux, in qua Dominus Chriſtus ſuſpenſus fuit. Tunc illa virtus ſanandi in iſta aqua non manſit. Hoc tempore Hieroſolymæ erat. in domum iſtam intravit, & obambulavit. ægrum quendam vidit, qui 38 annos ibi jacuerat. & ubi cognovit, quod à diu retro ibi eſſet, dixit ipſi, amasne ſanari? ille dixit, etiam Domine. ſed neminem habeo, qui, ubi aqua in motum venit, me in eam dejiciat. & dum venio ego, alius antevertit,

Ioh. c. 5.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

رفتن مسيح باوريشليم ،

حضرت ايشوع در عيد ديكر كه نام او پنت كوست است
بسوي اوريشليم بر آمد تا مردم را تعليم دهد كه دران زمان
يهودان از هر طرف آنجا مي آمدند در اوريشليم جايي بود كه
آن را بزبان عبري بسينه ميخواندند ودران جا بركه بود كه جهار
پايه كه براي قرباني ساخته ميكردند آنجا مي شستند وكرد
اين بركه پنج رواق بود كه آنجا بيماران كوناكون از كوران
وكران ولنكان وتب زدكان ميبودند وانتظار جنبانيدن آب مي
بردند زيرا كه هر سال فرشته از آسمان فرو مي آمد وآن آب را
مي جنبانيد وهر كس كه پس از جنبيدن آب اول دران بركه
مي در امد از هر كونه بيماري كه با او بود صحت مي يافت
ومنقول است كه اين قوت صحت دادن درين آب صليب مسيح
بوده كه آن را ساخته بودند از جوبي كه مهتر سليمان درين بركه
پنهان كرده بود ودر زمان مسيح بر روي آب آمد اورا كشيدند
وازان كرده شد صليبي كه در انحضرت مسيح مصلوب شد انكاه
ان قوت صحت دادن دران آب نماند ، درين هنكام در
اوريشليم مي بود دران خانه در آمد وسير ميكرد بيماري ديد
كه سي وهشت سال آنجا افتاده بود وجون دانست كه از دير
باز اينجاست باو كفت دوست مي داري كه تندرست شوي او یوحنا فصل ۵ ،
كفت بلي اي خداوند اما كسي ندارم كه جون آب درجنبش
آيد مرا دران بيفكند وتا رسيدن من ديكري بيش دستي ميكند

وفرو

وفرو ميرود حضرت ايشوع گفت بر خيز وبستر خود بستان
وبرو آمرد در حال صحت يافت وبرخاست وبستر خود گرفت
وشادان وخرم رفت حاضران در تعجب شدند اين در روز
شنبه بود وچون يهودان دران روز هيچگونه كار نميكردند
ومحنت نميكشيدند اورا سرزنش كردند وگفتند روا نيست
كه در روز شنبه بار بر داري او جواب داد من هيچ
نميدانم انكه مرا صحت داد او فرمود كه بستر خود برداروبرو
اورا پرسيدند كه كيست انكه ترا گفت بستر خود بستان وبرو
ان شفا يافته نميدانست كه او كيست زيرا كه حضرت
ايشوع در ميان آمردم كه در آنجا بودند پنهان شد بعد از
زماني حضرت ايشوع اورا درهيكل ديد وگفت هر اينه تندرست
شدي ديگر گناه نكني تا حال تو از نخست بدتر نشود
ودرين سخن وانمود كه آن رحمت اورا از شومي گناه خود بود
وانكه مارا اكثر جفاها وزحمتها از گناهان ما ميرسد آمرد
رخصت گرفته روان شد ويهودان را گفت حضرت ايشوع
است انكه مرا شفا داد ايشان كه خودرا درين چندان
متعصب مي نمودند حضرت ايشوع را بدين سبب راندند ودر
كمين كشتن او شدند ودر گروه خود مي گفتند كه اين مرد خدا
نيست كه در روز شنبه چنين كارها مي كند حضرت ايشوع چون
اين سخن ايشان شنيد گفت پدر من تا اكنون كار مي كند
ومن نيز ميكنم راست راست ميگويم بشما چيزها كه پدر ميكند
همان است كه پسر مي كند پدر پسر را دوست ميدارد

وهر

& deſcendit. Dominus Ieſus dixit, ſurge & lectum tuum cape & ambula. Vir ille protinus ſanitatem adeptus eſt, & ſurrexit, & lectum ſuum ſuſcepit, & lætus ac jubilans ivit. præſentes admirati ſunt. Hoc die ſabbathi factum eſt. Et quum Iudæi illo die ullum omnino opus non facerent, neque laborem ſuſciperent, objurgarunt eum & dixerunt: licitum non eſt die ſabbathi onus attollas. ille reſpondit: ego nihil ſcio: is qui ſanavit me, ille dixit: lectum tuum attolle & ambula. Interrogarunt eum: quis eſt qui tibi dixit, lectum tuum cape & ambula? ille, qui ſanitatem nactus fuerat, neſciebat, is quis eſſet. quia Dominus Ieſus in medio hominum illorum qui ibi fuerant, latuerat. poſt tempus aliquod Dominus Ieſus eum in templo vidit, & dixit: Enimvero ſanus factus es, aliud peccatum ne fac, ne ſtatus tuus priori pejor fiat. Eo dicto oſtendit, afflictionem iſtam ipſi ex malitia peccati ſui contigiſſe, & nobis pleraſque perpeſſiones & afflictiones ex peccatis noſtris evenire. Ille vir veniam nactus ivit, & dixit Iudæis, Dominus Ieſus eſt qui me ſanavit. Illi qui ſe in hac re tanto zelo affectos oſtendebant, Dominum Ieſum propter hanc cauſam perſecuti ſunt, & in inſidiis occidendi eum fuerunt, & in populo ſuo dicebant, Hic vir Dei non eſt, quia die ſabbathi talia opera facit. Dominus Ieſus cum hunc ſermonem ipſorum audiſſet, dixit, Pater meus uſque nunc operatur, & ego etiam operor. Verè verè dico vobis, res quas pater facit eædem ſunt quas Filius facit. Pater Filium amat,

& quicquid facit, ipſi oſtendit, & meliora his opera ipſi oſtendet, ut vos miremini. Nam ſicut Pater mortuos ſuſcitat & vivificat, ſic filius etiam vivificat quemcunque amat. Pater neminem judicat, [1] ſed omne judicium in manum filii dedit. ut omnes Filium honorent, ſicut patrem honorant. Quicunque non honorat Filium, non honorat Patrem. Verè verè dico vobis, infallibiliter venit hora, & jam eſt illud tempus, quod mortui vocem Filii Dei audient, (&) vivent. quia ſicut Pater habet in ſe ipſo vitam, ſic Filio dedit ut in ſe ipſo vitam habeat. & dedit ipſi illam potentiam, ut judicium faciat, quia filius hominis eſt. Itaque ne miremini hoc: nam veniet tempus, ut omnes qui in ſepulchris ſunt vocem ejus audiant, & juſti exeant in reſurrectionem vitæ, & impii in reſurrectionem judicii. Viros miſiſtis ad Iohannem, & ille de me in veritate teſtimonium dedit. Ego ab homine teſtimonium non peto: ſed hoc dico, ut vos ſervemini. Ille candela erat ardens & lucem præbens, & vos voluiſtis aliquamdiu in luce ejus gloriari. & mihi teſtimonium [2] aliud majus eſt teſtimonio Iohannis. quia opera quæ Pater mihi dedit, ut ea ad perfectionem deducam, illa eadem opera [3] de me teſtantur quod miſſus Patris mei ſum. qui me miſit, is de me teſtatus eſt. & [4] nunquam vocem ejus audiviſtis, neque eum [5] cognoviſtis, neque conſpectum ejus vidiſtis. verbum ejus in vobis permanens non eſt, quia in miſſum ejus non creditis. Iterum ſcrutamini Scripturas, quia putatis

[1] *pro* لنكن *ſcripſimus* ليكن ،

[2] *prius* است *ſuperfluum videtur in Perſico.*

[3] ما nobis *pro* مرن me. *eſt plur. pro ſingul. ut ſæpe.*

[4] *in* ووهيج *unum* و *ſupereſt. niſi forte legendum* ووقت هيج & tēpore ullo نشنيديد non audiſtis. *alioqui propriè eſt*, & ullam vocem ejus non audiviſtis.

[5] *pro* شناختند *ſcripſimus* شناختيد ،

وهر چه میکند باو مي نماید وبهتر ازین عملها اورا خواهد نمود
تا شمایان تعجب کنید ، که همچنانکه پدر مردگان را بر مي
انگیزد وزنده مي کند همچنین پسر نیز زنده مي کند کسي
را که دوست مي دارد پدر بر کسي حکم نمیکند لیکن همه حکم
بدست پسر داد تا همگنان پسر را گرامي داشته باشند همچنانکه
پدر را گرامي دارند هر که گرامي ندارد پسر را گرامي ندارد
پدر را راست راست میگویم هر اینه آید ساعتي واکنون است
آن وقت که مردگان آواز پسر خدا بشنوند زنده شوند زیرا که
همچنانکه پدر را در ذات خود زندگیست همچنان پسر را داد
که اورا در ذات خود زندگي باشد وداد ش قوت انکه داوري
کند زیرا که آدمي زاده است ، پس در شگفت نشوید ازین
چرا که بیاید وقتي که همه آنانکه در گورستان اند آواز او بشنوند
ونیک کاران بیرون آیند بسوي قیامت حیات وبد کاران بسوي
قیامت داوري ، کسان فرستادید پیش یوحنان واو بر من براستي
گواهي داد من از آدمي گواهي نمیخواهم لیکن این میگویم تا شما
خلاصي یابید ، او چراغیست افروخته ونور بخش وشما خواستید
که زماني بنور او نازش کنید ومرا گواهي است دیگر بزرگتر است
از گواهي یوحنا زیرا که کردارها که پدر بمن داد تا آن را بکمال
رسانم همان کردارها بر ما گواهي میدهند که فرستاده پدر خود،
آنکه مرا فرستاد او بر من گواهي داد وهیچ آواز او نشنیدید واو را
نشناختید ودیدار او ندیدید سخن او در شما ثابت نمیبود چه
که بر فرستاده او ایمان ندارید باز جویید کتابها را که مي پندارید

كه ازان است شما را حيات جاويد آنها بر من كواهي ميدهند
ونميخواهيد كه سوي من اقبال كنيد تا زندكاني جاويد شما را
قبول كند ، من از آدميان بزركواري نميخواهم ليكن من شما را
شناختم كه هر آينه در شما محبت خدا نيست من بنام پدر خود
آمدم ومرا قبول نه مي كنيد جكونه توانيد ايمان آوردن شمايان كه
از يك ديكر بزرك داشت ميخواهيد وبزركي را از خدا تنها طلب
نميكنيد ، كمان مبريد كه من شمارا بيش پدر شكوه كنم انكه
شمارا شكوه كند موسي است كه بر وا ميد ميداريد كه اكر بموسي
ميكرويديد بمن نيز ميكرويديد زيرا كه از من نوشت واكر
شما بر نوشتهاي او ايمان نداريد چكونه بر كفتار من ايمان مي
آريد باين كفت وكو بزركان يهود ملزم شدند وشرمنده ماندند
كينه را افزايش دادند ودر كشتن او بجدتر شدند نه از جهت
همين كه شنبه را مي شكند بلكه براي انكه خداي را پدر
خود ميكفت وخود را با او برابر ميساخت ،،

مناظره دم تعظيم شنبه ،

بعد از جند روز از اوريشلم بزمين ديكر روان شد تا مردم را
تعليم دهد بسياري باو بي روي كردند در كشت زاري مي
كذشت وشاكردان از بسياري افلاس وكرسنكي خوشها
مي شكستند وبدستهاي خود پاك كرده ميخوردند بعضي
از فريسين كه آنجا بودند جون ايشان را بنظر جد مي
نكريستند ايشان را همه بد مي نمود بيش ايشوع شكوه بردند
وكفتند هر اينه شاكردان تو در شنبه جيزي مي كنند

ex illis eſſe vobis vitam æternam. illæ de me teſtantur, & non vultis ad me venire, ut vita æterna vos excipiat. Ego ab hominibus gloriam non peto, ſed ego vos novi, quod certiſſimè in vobis amor Dei non eſt. Ego in nomine Patris mei veni, & me[1] non accipitis. Quomodo poſſetis credere vos, qui ab invicem gloriam habere vultis, & gloriam ex Deo ſolo non quæritis? ne putate me vos ante Patrem accuſare: qui vos accuſat, Moſes eſt, in quo ſpem habetis. nam ſi in Moſem crederetis, in me etiam crederetis, quia de me ſcripſit. & ſi vos ſcriptis ejus non creditis, quomodo dictis meis crederetis? Hoc ſermone proceribus Iudæorum os obturatum eſt, & pudore ſuffuſi manſerunt. iram condenſarunt, & ad interficiendum eum fervidiores facti ſunt. non ideo tantum quod ſabbathum frangeret, ſed quod Deum Patrem ſuum dixiſſet, ſeque ipſi æqualem feciſſet.

[1] *ante* مي . كنيد *addidimus negativam* نه non. *quia omnino deerat.*

Diſputatio de honorando ſabbatho.

Poſt dies quoſdam ex Ieruſalem in terram aliam profectus eſt, ut homines doceret. Multi eum ſunt ſecuti. Per ſata tranſibat, & diſcipuli ex magnitudine inopiæ & famis ſpicas frangebant, & manibus ſuis mundantes edebant. quidam ex Phariſæis qui ibi erant, quoniam eos oculo invido intuebantur, omnia ipſis mala viſa ſunt. ad Ieſum querelas detulerunt & dixerunt: Enimvero diſcipuli tui ſabbatho aliquid faciunt,

Libro Legis c. 21. Error eſt. non enim in Pentateucho, ſed, 1 Sam. c. 21. hiſtoria extat.

[1] *non dicuntur apud Evangeliſtas ſocii Davidis intraſſe cum ipſo in tabernaculum. & repugnat loco, 1 Sam. 21. 1.*

[2] ܡܪܚܡܘܬܗܘܢ *pro* ܡܪܚܡܘܬܗ *plur. pro ſingul*

[3] *ad verb.* oculum habuerunt.

Matt. c. 12. Marc. c. 3. Luc. c. 6.

quod licitum non eſt. hoc indicat te obſervationem honoris ſabbathi non curare. Ipſe egentiæ ipſorum patrocinatus eſt, & factum Davidis ad defenſionem adduxit & dixit: hoc non legiſtis, David quid fecerit eo tempore quum ipſe [1] & ſocii in domum Dei intrarunt, atque panem menſæ & ipſemet edit, & ſociis ſuis dedit: quum eſus hujus panis ſolis ſacerdotibus licitus eſſet? Deinde, an in lege non legiſtis, quod enimvero ſacerdotes ſabbathum in templo polluunt, neque ſuper ipſos peccatum eſt? dico vobis, enimvero hîc eſt templo major. ſi ſciviſſetis quid ſit, miſericordiam [2] volo, non ſacrificium, non culpaſſetis virum cui peccatum non eſt. utique enim filius hominis etiam dominus ſabbathi eſt. & ad illa verba ejus conticuerunt. Ex illo conſeſſu exiit, & ſabbatho alio in congregationem intrans homines docebat. ibi vir quidam erat arida manu. Dominus Ieſus venit, & [3] obſervarunt, an eum ſabbatho ſanaret, ut eum accuſarent: quandoquidem operari in ſabbatho contra legem eſſe putarent. Ipſe, qui cogitationem eorum ſciebat, viro illi dixit, in medio conſiſteret. Ex Domino Ieſu quæſiverunt, licetne ſabbatho ſanare? dixit ipſis, ex vobis quæro, bonum facere ſabbatho licet, an malum facere? animam ſervare, an perdere? rurſus dixit: quis eſt ex vobis, cui ovis ſabbatho in puteum incidat, & eam firmiter non arripiat & non extrahat? nonne homo melior ove eſt? itaque bonum facere ſabbatho bonum eſt. tunc eos cum ira adſpexit, ob cæcitatem cordium ipſorum,

كه روا نيست اشارت بدين بود كه تو در محافظت تعظيم
شنبه تغافل داري او حاجتمندي ايشان را عذر ساخت وعمل داود
را حجت آورد وكفت اين را نخوانديد كه داود چه كرد هنكامي
كه او واصحاب بخانه خدا در آمدند ونان مايده هم خود خورد
توريت كتاب
وهم باصحاب خود داد وخوردن اين نان بهمين كاهنان روا بود
فصل كا،
وپس آيا در ناموس نخوانده ايد كه هر اينه كاهنان شنبه را در
هيكل آلوده مي سازند وبر ايشان كناه نيست ميكويم بشما هر اينه
اينجا است از هيكل بزركتر اكر مي دانستيد چه چيزست كه
رحمت ميخواهيم نه قرباني ملامت نميكرديد بر كسي را كه اورا
كناه نيست براستي كه فرزند آدم هم خداوند شنبه است وباين
سخنان او خاموش ماندند ، ازين مجلش بر امد ودر شنبه
ديكر در مجمع در آمده مردم را تعليم ميداد آنجا مردي بود
خشك دست حضرت ايشوع آمد وچشم داشتند كه اورا در
شنبه صحت دهد تا عيبش كنند چون كار كردن در شنبه
متي
ضد دين مي دانستند او كه داننده فكر ايشان بود آمرد را كفت
فصل يب
در ميان ايستاده شود از حضرت ايشوع پرسيدند رواست در
مرقوس
شنبه علاج كردن بايشان كفت از شما مي پرسم نيك كردن
فصل ج،
در شنبه رواست يا بد كردن نفس را خلاص كردن يا هلاك
لوقا
ساختن وهم كفت كيست از شمايان كه اورا كوسفندي در
فصل و،
شنبه بچاه افتد وآن را محكم نكيرد وبر نيارد نه آدمي بهتر
از كوسفندست پس خوب كردن در شنبه خوبست انكاه
سوي ايشان بخشم ديد از جهت كوري دلهاي ايشان

وآنمرد را کفت دست خود را دراز کن او دراز کرد ودست او
همجون دست دیکر ان دراز شد اینها بد حالتر شدند وباعتقاد
مي کفتند که ایشوع مرد خدا نیست که شنبه را تعظیم نمیکند،
فریسین همان زمان بیرون رفتند وبیاران هرودوس مصلحت مي
کردند که اورا چه طور هلاک سازند اما ایشوع وشاکردان
او بسوي جلیل روان شدند ودرین مایان را تعلیم داد که جدل
کردن از میان بر اندازیم واز همه بر داریم وحلیم باشیم اکر
چه مارا نقصان واین تعلیم بجهت آن داد تا سخنان ایشعیا
را تمامي دهد وسخنان او اینست اینک جوان من که اورا بر
کزیدم ودوست من که باوست مسرت جان من روح خودرا
برو مي نهم آکاه سازد امتها را از داوري بانک نزند
ومجادله نکنند وهیج یک آواز اورا در شاه راهها نشنود ني
کوفته نشکنند وچراغ میرنده نمیراند تا وقتي که فرمان فیروزي
بر آید وبنام او امتها امیدوار باشند پس ایشان را کذاشته سوي
جلیل رفت ومردم بسیار عقب او بودند بیماران را صحت مي
داد وآنانکه روحهاء پلید با ایشان بودند جون اورا مي
دیدند بپیش او مي افتادند ومي کفتند تویي پسر خدا ایشان
را سرزنش کردي تا اورا ظاهر نسازند ۞

بر کزیدن اپوستلس یعني رسولان،

مرقوس فصل ج، لوقا فصل ط،

پس از کشتن جایهاء مختلف با انبوه مردم بکوه
تبور رسید تبور کوهیست نزدیک ناصره کرد وبلند

وبالاي

illique viro dixit: manum tuam extende. ille extendit, & manus ejus ſicut manus altera illa extenſa fuit. Hi magis indignati ſunt, & [1] aſſeverarunt, Ieſum virum Dei non eſſe, quia ſabbathum non honoraret. Phariſæi eodem tempore exierunt, & cum ſociis Herodis fœdus inierunt, quomodo eum perderent. ſed Ieſus & diſcipuli ejus Galilæam verſus iverunt. & in hoc nos docuit, ut contentiones è medio ejiciamus, & ab omnibus perferamus, & mites ſimus, etſi nobis damnum [2] (eſſet.) Et hanc doctrinam propterea dedit, ut verbis Eſaiæ complementum daret. verba autem ejus hæc ſunt: Ecce juvenis meus quem elegi, & dilectus meus in quo eſt oblectatio animæ meæ. Spiritum meum in eum pono. annunciabit gentibus judicium. [3] non vociferabitur & non contendet, nec ullus vocem ejus in regiis viis audiet. arundinem quaſſatam non franget, & candelam morientem [4] non extinguet, donec mandati victoria exeat, & in nomine ejus gentes ſperabunt. Itaque relictis illis in Galilæam abiit, & multi ſecuti ſunt eum. ægris ſanitatem dabat, & in quibus ſpiritus polluti erant, quum ipſum viderent, ante eum concidebant & dicebant, Tu es Filius Dei. illos increpuit, ne ipſum manifeſtarent.

[1] *verb.* cum fide dixerunt,

[2] *videtur deeſſe* باشد

[3] *pro* زند *ſcripſimus* نزند *addita negatione ex Matt.* 12. 19.

[4] *ad verb.* non faciet mori.

Electio Apoſtolorum, id eſt Miſſorum.

Marc. c. 3. *Luc. c.* 9.

Poſtquam circumiiſſet loca varia, cum multitudine hominum ad montem Tabor venit. Tabor mons eſt prope Nazareth, rotundus & altus.

& ſummitas ejus planities eſt lata, plena arboribus. ſub finem diei in eum montem aſcendit, & homines in [1] imo montis reliquit, & totam noctem in precibus transegit. Mane diſcipulos advocavit, & ex omnibus duodecim elegit, eoſque Apoſtolos nominavit, id eſt miſſos, & poteſtatem dedit ipſis, ut ſpiritus immundos ejicerent, & omne genus morbi & infirmitatis ſanarent. Nomina horum 12 hæc ſunt: Simon, quem Petrum etiam vocavit, & Andreas frater ejus, & Iacobus & Iohannes, & Philippus & Bartholomæus, Matthæus & Thomas, Iacobus [2] filius Alphæi, & Simeon qui nomine alio Zelotes vocabatur, Iudas filius Iacobi, & Iudas Iſcariotes, qui Chriſtum hoſtibus tradidit. Et ut declararet [3] homines doctrina illorum egere, dixit ipſis: vos eſtis ſal terræ. & quum ſal corrumpitur, qua re ſalſus reddetur? nulli rei aptus eſt, niſi ut foras ejiciatur, & pedibus hominum conculcetur. Vos eſtis lux mundi. non poteſt fieri, ut urbs ſuper montem facta ſit, & occulta maneat. Etiam candelam ardentem ſub menſura non ponunt, ſed ſupra [4] candelabrum, ut iis qui in domo ſunt luceat. Et ut ipſos doceret, quomodo oporteret, ut ſermone & operibus docerent, dixit, ſic lux veſtra hominibus luceat, ut opera bona veſtra videant, & Patrem veſtrum qui in cœlis eſt laudent.

[1] *propriè* laciniam *ſignificat.*

[2] *pro* اين hic. *lege* ابن filius.

[3] *propr.* mundanos.

Matt. c. 5.

[3] *pro* جراع يا *legendū fortaſſe* جراغ جا candelæ locus, i. candelabrum. *pronunciatio eadem eſt, præſertim Gallis & Hiſpanis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

وبالاي آن ميدانيست فراخ پر درخت آخر روز برين كو
بر امد ومردم را در دامن كوه كذاشت وتمام شب در نماز
كذرانيد بامدادان شاكردان را طلبيد واز همكنان دوازد
بر كزيد وايشان را اپوستلس ناميد يعني رسول وقوت داد كه
روحهاي پليد برانند وهر كونه بيماري وناتواني را صحت دهند
ونامهاي اين دوازده اينست شمعان كه اورا پيدرو نيز نام كر
واندراوس برادر او ويعقوب ويوحنا وفليپس وبرتولوما م
وتوما يعقوب اين خلفا وشمعان كه بنام ديكر غيور
خوانده مي شد يهودا ابن يعقوب ويهودا اسخريوطي كه مسيح
را بدشمنان سپرد ، وتا بيان كند كه عالميان بتعليم ايشان
محتاج اند بايشان فرمود شمايد نمك زمين وچون نمك
مي فصل ۵،
تباه شود بچه چيز نمكين كردد هيچ را نشايد مكر آنكه
بيرون انداخته شود وپايمال مردم كردد شمايد نور عا
نتواند بود كه شهري بر كوه ساخته شود وپنهان ماند
وهم چراغ افروخته زير پيمانه نمي نهند بلكه بر چراغ پايه
بانانكه در خانه باشند روشنايي دهد ، وتا ايشان ر
بياموزد كه چكونه بايد كه بكفتار وكردار آموزند فرمو
همچنين نور شما مردم را روشنايي دهد كه كردارهاي
نيك شما ببينند وپدر شما كه در آسمانهاست
ستايش كنند ،،

بيان كمال نيكو كاري ،

لوقا
فصل و،

بعد از ان از بلندي كوه فرود آمد ومردم هجوم آوردند كه از جايهاي مختلف فراهم آمده بودند تا كفتار او بشنوند واز بيماري هاي خويش صحت يابند آنانكه بايشان روحهاي پليد بود وعذابها مي كشيدند راحت وشفا يافتند وهمكنان را آرزو بود كه دست بدو رسانند زيرا كه ازو قوت معجزه بر مي آمد وهمه را صحت ميداد ، پس بر نشست وچشم مبارك بر تلاميذ خود وبر مردم ديكر انداخته دهن بر كشاد وآغاز بتعليم ايشان كرد وكفت خوشها مسكينان را بروح چرا كه ايشان راست ملكوت اسمان ، خوشها آرميدكان را چرا كه ايشان تنعمي يابند ، [خوشها وده كنان راچرا كه ايشان را تسلي خواهد شد] خوشها ايشان را كه كرسنه وتشنه اند بجهت نيكوكاري چرا كه ايشان شير شوند ، [خوشها مهرباني داران را چرا كه ايشان مهرباني يابند خوشها پاكان را بدل چرا كه ايشان خدا را خواهند نكريست] خوشها اشتي دهان راچرا كه ايشان پسران خدا خوانده شوند ، خوشها ايشان راكه رانده شوند بدادكري چرا كه ايشان راملكوت اسمان ، درين هشت سخن وانموده است غايت پرسشي وبزركي اداش كه در آسمان داده خواهد شد چرا كه تا كمال يكوكاري حاصل شود واجب است كه نخستين دل را از چيزهاي ين جهان كه موانع هستند بركنيم وآنكاه قدم در راه نيكي ديم اول را در سه سخن نخستين وانمود دوم را در پنج ديكر ،

Declaratio perfectionis juſtitiæ.

Poſtea è ſummitate montis deſcendit, & homines confluxerunt. nam è variis locis convenerunt, ut ſermonem ejus audirent, & à morbis ſuis ſanarentur. ii in quibus ſpiritus immundi erant, & tormina patiebantur, quietem & ſanitatem conſecuti ſunt, & omnes deſiderarunt manum ipſi admovere, quia ex ipſo virtus miraculoſa exibat, & omnes ſanabat. Itaque conſedit, & oculos benedictos ſuper diſcipulos ſuos & ſuper homines alios conjiciens, os aperuit, & initium docendi eos fecit, ac dixit: [1] Beatitudines pauperibus ſpiritu, quia ipſorum eſt regnum cœlorum. Beati mites, quia illi [2] conſolationem invenient. [Beati lugentes, nam illi conſolationem adipiſcentur.] Beati qui [3] eſuriunt & ſitiunt propter juſtitiam, quia illi [4] ſaturabuntur. [Beati miſericordes, quia illi miſericordiam conſequentur. Beati mundo corde, quia illi Deum videbunt.] Beati pacifici, quia illi filii Dei vocabuntur. Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quia ipſorum eſt regnum cœlorum. In his [5] octo dictis oſtenditur perfectio cultus, & præſtantia remunerationis quæ in cœlo dabitur. ut enim perfectio juſtitiæ habeatur, oportet primum cor à rebus hujus mundi, quæ impedimenta ſunt, avertamus, & tum pedem in viam rectam collocemus. prius tribus dictis prioribus oſtendit: alterum quinque poſterioribus.

Luc. c. 6.

[1] *Dictionis hujus, etſi quinquies repetitæ, dubia nobis eſt lectio. prætulimus* خوشها

[2] *lego* تنعمى *quamvis dubia ſit lectio. in Græco eſt*, terram poſſidebunt.

[3] *pro* كرسنه *malè in Autogr.* كرسذه

[4] *pro* شير *lege* سير

[5] *quinque tantum in Autog. exprimuntur Beatitudines. tres itaque per incuriam omiſſæ: nempe tertia, quinta & ſexta. quas nos hoc ſigno [ ] incluſas addidimus.*

 Dicit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Dicit itaque, Beatitudo iis qui animę pauperis ſunt, id eſt, cor ſuum rebus hujus mundi non affigunt. Atq; hoc tres gradus habet. primus ille eſt, ut iis quę habet cor ſuum [1] non appendat. Secundus, ut iis quæ habet [2] contentus ſit, & in quærendis aliis anxius non ſit. Tertius, ut quicquid habet pauperibus det, ſeque evacuet, ut prorſus ſe ad bonum convertere poſſit. atque hic eſt gradus ſummus. Et id quod de anima dixit, indicavit, paupertatem perculſionem nullam adferre. Et quia [3] venenum eſt, quod quicunque ex omnibus digreditur & pauper fit, homines eum [4] fugiunt: imo vero ipſi labores inferunt, dicit, Beatitudo manſuetis, qui in moleſtiis & laboribus cum tolerantia & patientia vixerunt. nam pauperem eſſe, & iracundum ac ſuperbum eſſe, neque Deo gratum accidit neque hominibus. Et inde quod jubente neceſſitate & ſine electione ſua cruciatus patiuntur, dicit, Beatitudo iis qui flent. quia pauperi & manſueto nulla affinitas cum lætitia eſt. eum oportet ob peccata ſua & ob omnes pœnas quæ ipſum affligunt, perpetuum fletum agere. tum tolerantia ejus perfecta eſt. Hiſce tribus rebus cor à cupiditatibus avulſum eſt, & ab impedimentis boni liberatum. Alterum, quod admonitio eſt de ſtudio boni, reliquis dictis declarat. dicit ergo: Beatitudo illi qui eſurit & ſitit juſtitiam. In eo oſtendit, non ſufficere ut ſe quis à voluptate rerum mundanarum abſtrahat: ſed oportere ut in proſequendo bono ſtudium oſtendat, ſicut quidam qui eſurit & ſitit. eſuriens enim [5] amarum an dulce edat quid curat?

[1] *pro* بسازن *ſcripſimus* نسازن. *ſic enim negat, alioqui affirmat.*

[2] *pro* حرسند *legendum puto* خرسند,

[3] *fortaſſe pro* سم venenum, *legendum* رسم mos.

[4] *ad verb.* ab ipſo ſequelam abijciunt. *erat, prout exhibuimus. & recte. malè quidam* ازو *induxit, & ante* عالمیان *legendum notavit* از

[5] *ad verb. autem ſonat,* Eſurienti enim de eſione amari & dulcis quæ cura? & ſitienti, de aqua amara & ſuavi quod negocium?

پس میکوید خنک ایشان را که از جان مسکین اند یعني دل خود را بچیزهاي اینجهان بپوند ندهند واین سه پایه دارد اول انکه بدانچه دارد دلرا متعلق نسازد دوم آنکه بدانچه دارد خرسند باشد ودر طلب دیگر پریشان نشود سیوم انکه هر چه دارد بفقرا دهد وخودرا تهي سازد تا کمال توجه سوي نیکي تواند کرد واینست مرتبه اعلي واینک از جان گفت اشارت بدان نمود که فقر اضطرابي هیچ نمي آرد، واز انجا که سیم است که هر که از همه میگزرد وفقیر مي شود عالمیان ازو بیرو اندازند بلک اورا رنجها مي رسانند میکوید خنک آرمیدگان را که اینها در محنتها ورنجهـا بتحمل وبرد باري بسر برند چه فقیر بودن وخشمین ومتکبر شدن نه خدایرا خوش مي آید ونه مردم را واز انجا که بحکم ضرورت وبي اختیار خود آزار مي کشند مي کوید خنک ایشان را که میگریند چرا که فقیر وحلیم را هیچ مناسب بشادي نمي باشد اورا باید که بر کناهان خویش وبهر عاقبت انکه اورا رنجانیده است پیوسته گریه کند آن زمان بر داشت او کامل مي شود، باین سه چیز دل از خواستها کنده شد واز موانع نیکي خلاص کردید دوم را که عبارت است از کوشیدن در خیر بدیگر سخنان بیان مي کند، پس میکوید خنک اورا که گرسنه وتشنه دادگریست درین وانمود که بسند نیست که خودرا کسي از لذت چیزهاي دنیـا بیرون کشد بلکه واجبست که در پي روي خیر کوشش نماید همچون کسي که گرسنه وتشنه است زیرا که گرسنه را از خوردن تلخ وشیرین چه پروا

وتشنه را باب شور وخوش چه کار همه می خورد آنکه کرسنه است ومی آشامد انکه تشنه است وبر وقت دیکر نمی اندازد همچنین باید که طالب نیکی را بکرسنکی وتشنکی بجوید وهر بی لذتی وبهانه اورا مانع نشود وانچه انحال باید کرد آنرا بر وقت دیکر نینداز این کرسنکی وتشنکی را عقب فقر وحلم وکریه آورد چرا که تا لذتهای دنیا باین سه چیز از دل خود بیرون نکند اشتهای او بر کمال خیر صاف نتواند بود ، واز انجا که آرایش نیکی آنست که بر فقرا رحمت کند می کوید خنک آنان را که رحیم اند از دل چرا که نیکی بی رحمت کلی است بی بوی روی بی رنک تن بی جان هر که خواهد نیکی کند باید که بر دیکران رحیم باشد در همه حاجتمندیهای جسمانی وروحانی تا خدای رحمت خودرا برای او بدین سبب بفعل آرد وانچه باو در کارست کرامت کند ، واز انجا که برای سودمندی رحمت لازم است که آن را بر پا نکنیم که مردم مارا بستایند میکوید خنک پاک دلان را که جز خشنودی خدا غرض ندارند وبخاطر او علاج محتاجان می کنند وپاکیزکی را بعد از رحمت آورد چرا که پاکی دل ومغفرت کناهان موقوف بر مهربانی فقراست ، واز انجا که برای کمال نیکی بسند نیست که آدمی برای خود نیک باشد وخودرا از نفع دیکران باز دارد وهم در نیکوی کردن بخلق بهترین چیز آن است که خلق را

& ſitiens, aquam ne amaram an ſuavem habeat, quid moratur? omnia edit qui eſurit, & bibit qui ſitit, neque in aliud tempus rejicit. ſimiliter oportet, ut qui quærit bonum, cum fame & ſiti quærat, neque ullus defectus voluptatis & excuſatio eum impediat, & quod præſenter convenit facere, in aliud tempus non rejiciat. hanc famem & ſitim poſt paupertatem, manſuetudinem, & fletum adduxit, quia, dum voluptates mundi per hæc tria è corde ſuo non ejicit, cupiditas ejus de perfectione boni clara eſſe nequit. Et quia ornamentum boni eſt, ut pauperum miſereatur, dicit, Beatitudo iis qui miſericordes ſunt ex corde. Quia bonum ſine miſericordia eſt flos ſine odore, facies ſine forma, corpus ſine anima. quicunque vult bonum facere, oportet ut in alios miſericors ſit in omnibus indigentiis corporalibus & ſpiritualibus, ut Deus miſericordiam ſuam ipſi ob hanc cauſam in actum deducat, quodque ipſi opus eſt liberaliter largiatur. Et quia ut utilis ſit miſericordia, neceſſe eſt, eam non præſtemus, ut homines nos laudent, dicit, Beatitudo mundis corde: quia alium quam ut grati Deo ſint ſcopum non habent, & propter ipſum opem egenis ferunt. Et munditiem poſt miſericordiam attulit: quia mundities cordis & remiſſio peccatorum innititur miſericordiæ pauperum. Et quia ad perfectionem boni non ſufficit, hominem pro ſe bonum eſſe, ſeque ab utilitate aliorum ſegregare, atque etiam in benefaciendo hominibus optima res eſt ut homines

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſimul copulet, dixit, Beatitudo pacem dantibus, id eſt iis qui ſtudent peccatores ad Deum deducere, & eo adducere, ut juſti ſint, & inimicos quoque ſimul componere. Hoc poſt miſericordiam, & puritatem præcepit: quia tum poteſt quis (ſic) copulationem inſtituere, ut ſciant homines, eum ex pura miſericordia & ſine alio ſcopo velle id præſtare. Et quandoquidem conſtantia [1] conditio eſt in bono, & vir bonus omnino moleſtias patitur, dicit, Beatitudo iis qui ob juſtitiam adverſa patiuntur. Tolerantia enim veſtis eſt, qua bonos oportet veſtiri, eamque in oneribus moleſtiarum ſervare, & ſine ea nemo bonum facere poteſt. Tolerantia tres gradus habet. datur tolerantia poſt peccatum. & datur tolerantia ſine peccato: atque hæc melior eſt. & datur tolerantia propter juſtitiam: atque hæc optima eſt. ſi enim tolerat homo, & punitur ob id quod meritus eſt, non uſque adeo id mirum eſt: laudandus ille eſt, qui patientiam exercet & acquieſcit in eo quod ſine peccato perfert. ſin autem cum patientia tolerat perpeſſiones quæ ob juſtitiam ipſi eveniunt, hic terminus tolerantiæ & perfectio patientiæ eſt. ſiquidem enim decebat eum pro æqualitate bonitatis bonum videre, & tamen malum perfert, & apertæ frontis eſt, major tolerantia non poteſt inveniri. & quicunque his octo attributis inſignitus eſt, in juſtitia perfectus redditus eſt. Et dignitas juſtitiæ, per octo quæ bonis eveniunt, in hiſce commemoratis dictis percipitur. in parte ſecunda horum octo

[1] *pro* شرطشت *lege* شرطست

dicto-

بهم بپيوند دهد فرمود خنک آشتي دهان را يعني آنانرا که
ميکوشند که کناه کاران را بسوي خدا برند وبرين بيارند
که نيکوکار شوند ودشمنانرا بهم صلح دهند اين را پس
از رحمت وپاکي فرمود چرا که آن زمان کسي ميتواند پيوند
داد که مردم دانند که او از محض رحمت وبي غرض ميخواهد
که اين را بجا آرد واز انجا که استقامت در خير شرطست
وصاحب خير البته محنتها مي کشد ميکويد خنک ايشان
را که بخاطر دادکري دردهاي مي کشند که تحمل جامه است
که نيکيها را بدان بايد پوشيد ودر باران محنتها محفوظ
داشت وبي آن هيچ نيکي نميتوان کرد ، برداشتن سه درجه
دارد برداشتن است پس از کناه وبرداشتن است بي کناه
واين بهتر است وبرداشتن است براي نيکوکاري واين احسن
است چرا که اکر آدمي بردارد وتاب آورد بدانچه مستحق
شده است چندان عجب نيست ستوده آنست که صبر کند
ورضا دهد بدانچه بي کناه مي کشد وهر کاه بصبر بر
ميدارد جفاها را که بخاطر نيکي برو مي آيند اين نهايت
برداشت وکمال برد باري است که هر کاه لايق بود که در
برابر نيکي نيکي بيند واو بدي مي کشد وشکفته پيشاني
است زياده براي تحمل نتوان يافت وهر که بدين هشت
صفت موصوف شد در نيکوکاري کامل کرديد ومرتبه
نيکوکاري بهشت که نيکان را ميرسد درين سخن
مذکور محسوس مي شود در قسم دوم ازين هشت

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

سخن نخستين مي كويد از ايشان است پادشاهي آسمان
كه بزركترين مرتبها آن است كه پادشاه باشد كسي وازين
كلانتر آنكه در آسمان پادشاهي كند واز همه چيز فراخي
داشته باشد ، وچون هيچ چيز دارنده خودرا خوشي نميكند
اكر پايدار نباشد در دوم فرمود ميراث كيرند زمين را ميراث
اشارت ملكي است وزمين اشارت بپايداري ، وازانجا كه
داشتن وپايداري تا راحت وخوشي نمي آرد بچيزي نمي
ارزد كفت راحت وتسلي خواهند داشت كه انجاست تمام
تسلي وراحت جان وتن وتا وانمايد كه اين مرتبه هر كز كمي
نخواهد كرد ونقصان نميكرد كفت سير شوند كه انجا كه
سيريست هيچ آرزو نيست تمام آرام شد ، وهر كاه بيش
از لياقت ما بما خواهد رسيد ازين چيزها كه كفته شد
فرمود رحمت خواهند يافت چراكه اينجا نسبت بديكر
جاها خدا بنيكوكاران رحمت وكرم خود بيشتر خواهد نمود ،
تا بنمايد كه اينهمه خوبيها نه مانند خوبيهاي اين
جهان خواهد بود فرمود انجا خدا را خواهند ديد كه
اوست چشمه همه خوبيها كه در بهشتند واين خوبيها
بهشت در چيزهاي زميني وجسماني بينند مكر در
ديدار خدا وتا بيان كند كه ديدن خدا پدرانه
وپسرانه خواهد بود فرمود كه پسران خدا خوانده شوند
يعني خدا بايشان بتمام مهرباني ولطف وحرمت كار كنند ،
اينست كمال پادشاهي آسمان بنابرين مكرر كفت

dictorum, primum dicit: illorum eſt regnum cœlorum. maxima enim dignitatum eſt, ut quis rex ſit. & hac major, ut in cœlo regnum exerceat, & omnium rerum abundantiam habeat. Et quandoquidem nullius rei poſſeſſor ſibi gratulatur,[1] de eo quod permanens non eſt,[2] in ſecundo dixit, Hæreditate accipient terram. Hæreditas innuit poſſeſſionem: & terra innuit permanentiam. Et quoniam poſſeſſio & permanentia, dum quietem & gaudium non adfert, ad nihil deſiderabilis eſt, dixit, Quietem & conſolationem habebunt. Ibi enim eſt perfecta conſolatio, & quies animæ ac corporis. Et ut oſtenderet, hanc dignitatem nunquam defecturam neque imminui, dixit, ſatiabuntur. ubi enim ſatietas eſt, nullum amplius deſiderium eſt: perfecta tranquillitas facta eſt. Et quandoquidem ſupra dignitatem noſtram nobis eſt eventurum, de iſtis quæ dicta ſunt dixit, Miſericordiam conſequentur. [3] Hîc enim comparate ad alia loca, Deus juſtis miſericordiam & liberalitatem ſuam maximè eſt oſtenſurus. Et ut oſtenderet, hæc omnia bona non inſtar bonorum hujus mundi futura, dixit, Ibi Deum videbunt. Ille enim fons eſt omnium bonorum, quæ in Paradiſo ſunt. & hæc bona Paradiſi in rebus terrenis & corporalibus [4] non ſunt, ſed in conſpectu Dei. Et ut palam faciat, quod videre Deum, paternum & filiale futurum ſit, dixit, Filii Dei vocabuntur: id eſt, Deus cum ipſis ſumma cum miſericordia & clementia & honoris collatione aget. Hæc eſt perfectio regni cœlorum. propterea rurſus dixit,

[1] *forte pro* ازو *legendum* از ان كه،

[2] *ſequitur Latinum Vulgatum interpretem. alia enim exemplaria alium ſervant ordinem.*

[3] *id eſt, nuſquam magis quam hic.*

[4] *pro* بينند vident, *legendū puto* نيند non ſunt.

Illorum eſt regnum cœlorum. Poſtquam perfectionem juſtitiæ & remunerationem ejus in his octo dictis oſtendit, dixit: Beatitudo vobis, quando conviciantur & inſidiantur vobis, & loquuntur in vos omne verbum [1] falſum propter me: gaudete & lætamini, quia merces veſtra magna eſt in cœlis. nam tali perſecutioni obnoxii fuerunt prophetæ qui ante vos fuerunt. Væ vobis divites, quia refocillationem veſtram accepiſtis. Væ vobis qui nunc ridetis, quia prope eſt ut fleatis & triſtes ſitis. Væ vobis, quando homines de vobis bene loquuntur: ſic enim fecerunt Patres ipſorum prophetis falſis. ne putate me veniſſe, ut legem cum Prohetis evertam. [2] Non veni ut eam mutem, ſed ut perfectam reddam. verè dico vobis, indubitato cœlum & terra interibunt, ſed una litera & una [3] linea legis non deficiet, donec omnia evenerint. Itaque quicunque unum mandatum ex hiſce mandatis parvis neglectum reliquerit, & ſic docuerit, ille in regno cœlorum parvus vocabitur. quicunque fecerit & ſic docuerit, ille in regno cœlorum magnus vocabitur. Et ad confirmandum ac complendum hoc verbum, ſcilicet, non veni ut evertam legem, ſed ut perficiam, dixit, ſi juſtitia veſtra ſupra Scribarum & Phariſæorum non abundat, certiſſimè in regnum cœlorum intrare non poteſtis. Audiviſtis id quod dictum fuit antiquis, ne occide, & quicunque occidit, ille judicio reus eſt. At ego dico vobis, quicunque fratri ſuo ſine cauſa iraſcitur, ille judicio reus eſt. & quicunque fratri

Matt. c. 5.

[1] *pro* بدروع *lege* بدروغ

Luc. c. 6.

[2] *pro* بيامده *legendum fortaſſe* نيامده *ſed nihil muto. quia & ante hac habuimus* بيامدند *pro* نيامدند non venerunt.

Matt. 5.

Chriſtus venit ad perficiendam legem.

[3] *pro* حط, *lege* خط

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ايشان راست ملكوت آسمان، بعد ازين كه كمال نيكوكاري
وپاداش آن درين هشت سخن وانمود فرمود خوشها شمارا چون
سرزنش كنند ودر كمين شما شوند وكويند بر شما هر سخن
بدروغ از جهت من فرحت كيريد وشاد شويد چرا كه مزد شما — متي
بزرك است در آسمانها كه همچنين رانده شدند پيغمبران كه پيش — فصل ه،
از شما بوده اند، واي بر شما راي توانكران چرا كه شما راحت
خود كرفتيد واي شمارا كه اكنون ميخنديد زيرا كه زود ست — لوقا
كه بكرييد واندوه ناك شويد، واي بر شمارا چون مردم بر شما — فصل و،
نيك كويند زيرا كه همچنين ميكرده اند پدران ايشان به پيغمبران
باطل، مپنداريد كه من آمده ام كه دين را يا پيغمبران براندازم — متي
بيامده ام كه ان را منسوخ كنم ليكن تا كامل كردانم راست ميكويم — فصل ه،
بشما هر اينه آسمان وزمين زوال كيرند اما يك حرف ويك خط — مسيح آمد
توريت كم نشود تا وقتي كه همه بجا آيد پس هر كه يك فرمان — براي كمال
ازين فرمانهاي خورد مهمل كذارد وهمچنان آموزد او در ملك — توريت،
آسمان كوچك خوانده شود هر كه عمل كند واينچنين آموزد
او در ملك آسمان بزرك خوانده شود وبجهت تاييد وتمامت
اين سخن كه نيامده ام تا براندازم توريت را بلكه تا كامل
كنم فرمود اكر نيكوكاري شما بر كاتبان وفريسيين افزون
نبايد هر اينه در ملك اسمان در آمدن نتوانيد، شنيديد
آنچه كفته شد بپيشينان را مكش وهر كه بكشت برو
حكم واجب شود اما من ميكويم بشما هر كه برادر خود
را بي سبب خشم كيرد برو حكم واجب كردد وهر كه برادر

خود را

خودرا سبک سر گوید سرزنش جماعت را سزاوار باشد وهر
که برادر خودرا نادان گوید او آتش دوزخ شایسته گردد ،
اگر قربان خودرا بر مذبح نهاده باشي وانجا بیادت آید که
برادرت را بر تو رنجشي هست قربان خودرا همانجا بگذار وبرو
نخستین برادر را خشنود کن بعد ازان بیا وقربان خودرا بپیش
آر ، با خصم خود سازگاري کن مادامي که با او در راه
باشي تا خصم ترا بحاکم نسپارد وحاکم بسرهنگان نسپارد
وبزندان بیندازد راست میگویم که از انجا بیرون نیایي تا

متي فصل ۵ ، دوستي بدشمنان

پسین پولي که بر تو باشد ادا نکني ، شنیدید که چه گفته شد
چشم را چشم دندان را دندان اما من میگویم بشما مقاومت
بشریر نکنید لیکن هر که برخساره راست تو زند رخساره
دیگر باو حواله کن وهر که خواهد عداوت تو وبستاند جامه
تو چادر خود نیز براي او بگزار وهر که ترا یک گروه بکرا برد
دو گروه با او برو وهر که از تو بخواهد بده وهر که وام خواهد
محرومش مکن وهمچنانکه میخواهید مردم تا بشما کنند شما
هم اینچنین کنید ، شنیدید که چه گفته شد به پیشینان دوست
دارید نزدیکان خود را دشمن دارید دشمنان خودرا اما من
میگویم بشما دوست دارید دشمنان خودرا وآفرین گویید بر
انکه شمارا نفرین کند ونیکي کنید آن را که بشما کینه دارد
ودعاي خیر کنید بر انکه شمارا براند وبد گوید وغمگین
سازد تا باشید پسران پدر خود که در آسمانهاست آنکه
آفتاب خودرا بر نیکا وبدان مي تاباند ومي باراند باران

خودرا

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſuo, [1] leve caput, dicit, opprobratione concilii dignus eſt. & quicunque fratri ſuo, ſtulte, dicit, is igne inferni dignus ſit. Si oblationem tuam ſuper altare poſueris, atque ibi in memoriam tuam venit, fratri tuo adverſum te [2] querelam eſſe, oblationem tuam ibi relinque, & abi, primum fratrem contentum redde, deinde veni & oblationem tuam offer. Cum adverſario tuo compone, dum cum eo in via es: ut adverſarius te judici non tradat, & judex ſatellitibus non tradat, & in carcerem [3] conjiciat. verè dico, quod inde non exibis, dum poſtremum quadrantem, quem debes, non ſolvis. Audiviſtis quid dictum ſit, oculo oculus, denti dens. verum ego dico vobis, ne reſiſtite malo, ſed qui ſuper maxillam dexteram tuam cæciderit, maxillam alteram illi obverte. & quicunque vult inimicitiam tuam, & capiet tunicam tuam, pallium tuum etiam ipſi relinque. & quicunq; te unum milliare [4] cum mercede conductionis ducit, duo milliaria cum ipſo vade. & quicunque à te petit, da. & qui mutuum poſtulat, ne eum averte. & ſicut vultis, ut homines faciant vobis, vos etiam ſimiliter facite. Audiviſtis quid dictum fuerit antiquis: Amate proximos veſtros, odio habete inimicos veſtros. at ego dico vobis, amate inimicos veſtros, & benedicite ei qui vobis maledicit: & benefacite ei qui in vos iram habet: & beneprecamini ei qui vos perſequitur & calumniatur, & dolore afficit: ut ſitis filii patris veſtri qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum ſuper [5] bonos & malos oriri facit, & pluit pluviam

[1] *ſic interpretatur* ῥακὰ, *à* רק inanis.

[2] *pro* رنجشي *legendū fortaſſe* رنجشي *à* رنج moleſtia. رنجش *idem.* رنجشي moleſtia aliqua. *ut ad verbum ſit,* fratri tuo ſuper te moleſtiam aliquam eſſe.

[3] *pro* بيندازو *ſcripſimus* بيندازد،

[4] *niſi forte legendum* بيكرا ſine mercede conductionis. *nam* τὸ ἀγγαρεύειν *coactionem fere habebat.*

Matth. c. 5.
Charitas in inimicos.

[5] نيكا *pro* نيكان

ſuam ſuper juſtos & injuſtos, & peccatores. Si diligitis eum qui vos diligit, quæ merces vobis eſt? an non [1] idololatræ ſimiliter faciunt? & ſi ſalutatis amicos veſtros, tum quid amplius facitis? an non idololatræ ſimiliter faciunt? & ſi benefacitis ei qui vobis benefacit, quę excellentia eſt vobis? quia peccatores etiam ſimiliter faciunt. Et ſi mutuo datis ei à quo ſperatis viciſſim accipere, quid plus habetis? quia peccatores etiam peccatoribus mutuo dant, ut viciſſim accipiant. ſed amate inimicos, & benefacite [2] ipſis, & mutuo date abſque ut ab illis ſperetis: & merces veſtra multa erit, & filii Dei altiſſimi vocabimini, quia ille miſericors eſt in ingratos & malos. Miſericordes eſtote ſicut pater veſter miſericors eſt, & perfecti eſtote, ſicut pater cœleſtis veſter perfectus eſt. Audiviſtis id quod dictum fuit antiquis: ne mœchamini. ſed ego dico vobis, quicunque reſpexerit verſus mulierem, & inclinationem in eam oſtenderit, enimvero ille in corde ſuo mœchatus eſt. Si offendet te oculus dexter tuus, eum evelle, & à te procul abjice. quia bonum tibi eſt, ut unum membrum tuum pereat, & totum corpus tuum in infernum non projiciatur. & ſi offendet te manus dextera tua, abſcinde eam & à te procul abjice, quia melius eſt tibi ut unum membrum tuum pereat, quam ut totum corpus tuum in infernum abeat. Audiviſtis quid dictum fuerit antiquis, Falſum juramentum ne edite, & in juramento veſtro Deo veſtro ſolutionem præſtate. & ego dico vobis, juramentum ne edite ſimpliciter: non per cœlum,

[1] *ſic Gentiles deſcribere ſolet.*

[2] ايشا را *pro* ايشان را

Iuramentum.

quia

خود را بر دادکران وظالمان وکناه کاران ، اکر دوست دارید آن
را که شمارا دوستدارد چه مزد باشد شمارا ایا نه بت پرستان چنین
می کنند ، واکر سلام کویید دوستان خود را پس چه افزونی
کرده باشید آیا نه بت پرستان چنین می کنند ، واکر نیکی
کنید آن را که پشما نیکی کند چه زیادتی باشد برای شما چرا
که بدکاران نیز چنین میکنند واکر وام دهید آن را که امید
دارید که ازوی عوض کیرید چه افزونی باشد شمارا چراکه بدکاران
نیز ببدکاران وام دهند تا عوض بستانند ، لیکن دوست
دارید دشمنان را ونیکی کنید ایشا را وقرض دهید بی انکه
ازیشان امید داشته باشید ومزد شما بسیار خواهد بود وپسران
خدای بلند خواهید خوانده شد چراکه او مهربانست بر
ناشاکران وبدان ، بخشنده باشید همچنانکه پدر شما بخشند
است وکامل باشید همچنانکه پدر آسمانی شما کاملست ، وشنیدید
آنچه کفته شد به پیشینان زنا نکنید اما من میکویم بشما
هر که نظر کند بسوی زنی ومیلش نماید هر اینه او در دل خود
زنا کرد ، اکر بلنکاند ترا چشم راست تو آنرا بر کن واز خود
دور انداز زیرا که به باشد ترا که یک عضو تو هلاک کردد وتما
تن تو بدوزخ انداخته نشود واکر بلنکاند ترا دست راست تو
ببر آنرا واز خودش دور انداز که بهتراست مر ترا که یک اندام تو
هلاک شود ازین که تمام تن تو بدوزخ رود ، شنیدید چه کفته شد
سوکند ، بپشینان را بدروغ سوکند مخورید ودر سوکند خود بخدای خویش
وفا کنید ومن میکویم بشما سوکند مخورید مطلق نه باسمان

که کرسي خداست ونه بزمين که جاي سپردن قدمهاي
اوست ونه باورشليم که شهر پادشاه بزرک است وسوکند
مخور بسر خويش زيرا که نتواني که يکتار موي
سفيد يا سياه کني بايد که باشد سخن شما آري آري
وني ني هرچه برين زيادت بود از بدي است، جون جان
نيکوکاري مقصود نيک است سعي فراوان درين نمود که
هر چه کنيم بمقصود نيک کنيم وخدارا در نظر داشته باشيم
بدين سبب فرمود که فکر کنيد که نيکي خودرا بيش
مردم نکنيد تا شمارا به بينند که مزد نخواهد بود شمارا
بيش پدر شما که در آسمان است، جون صدقه دهي ببوق
متي
بانک مکن همجنانکه منافقان در هنکامها وبازارها مي
فصل و،
کنند تا ستوده مردم شوند راست ميکويم بشما هر
اينه مزد خود کرفتند وتو جون صدقه دهي جب تو نداند که
راست تو جه ميکند تا صدقه تو پوشيده باشد وپدر تو
که مي بيند نهان را جزايت ميدهد آشکارا، در باب نماز
فرمود جون نماز مي کنيد مثل منافقان نباشيد زيرا که ايشان
دوست ميدارند که بجهت نماز در انجمنها وکوشهاي
بازار ايستند تا مردم را بنمايند راست ميکويم بشما هر
اينه ايشان اجر خود کرفتند وتو جون نماز کني در اي
بحجره خويش ودر خودرا بر خود بربند وبپدر خود به پنهاني
نماز کن وپدر تو که مي بيند نهان را ميدهد پاداش
اشکارا وجون نماز ميکنيد کلام خودرا همجون بت پرستان

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quia thronus Dei eſt. neque per terram, quia locus [1] calcationis pedum ejus eſt. neque per Ieruſalem, quia urbs Regis magni eſt. Et juramentum ne ede per caput tuum, quia non potes [2] unum capillum album aut nigrum facere. oportet ſit ſermo veſter, ita ita, non non: quicquid ſupra hoc abundat, ex malo eſt. Quandoquidem anima juſtitiæ bona intentio eſt, ſtudium multiplex in hoc adhibuit, ut quicquid facimus intentione bona faciamus, & Deum ob oculos habeamus. ob hanc cauſam dixit: Attendite ut bonum veſtrum coram hominibus non faciatis, ut vos videant. merces enim non futura eſſet vobis apud patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Quando eleemoſynam das, tubâ clamorem ne ede: ſicut hypocritæ in conventibus & foris faciunt, ut ab hominibus laudentur. verè dico vobis, utique mercedem ſuam acceperunt. Tu quando eleemoſynam das, ſiniſtra tua neſciat, dextera tua quid faciat: ut eleemoſyna tua occulta ſit, & pater tuus, qui videt occultum, remunerationem dabit palam. De [3] negocio precum dixit, Quando precamini, inſtar hypocritarum ne eſtote. nam illi amant precum gratia in ſynagogis & angulis fororum ſtare, ut hominibus videantur. verè dico vobis, utique illi mercedem ſuam acceperunt. Tu autem quando precaris, intra in conclave tuum, & oſtium tuum ſuper te claude, & patrem tuum in occulto precare: & pater tuus qui videt occultum, dabit remunerationem palam. Et quando precamini, ſermonem veſtrum inſtar idololatrarum

[1] سپردن *per Keſra & Phata eſt* pedibus calcare. *at per duplex damma* tradere.

[2] *ad verb.* unum verticis pilum.

Bona intentio.

Matth. c. 6.

[3] *ad verbum* capite *aut* porta.

ne multiplicate. illi enim arbitrantur, ſe multitudine ſermonis ſui [1] laudari. illis ſimiles ne eſtote. quia pater veſter novit omnes neceſſitates veſtras, antequam ab ipſo poſtuletis. De negocio jejunii dixit: quando jejunatis, emarcido vultu [2] cum hypocritis ne eſtote. illi enim faciei ſuæ alium colorem inducunt, ut jejunium ſuum hominibus manifeſtent. verè dico vobis, mercedem ſuam invenerunt. tu autem quando jejunas, caput unge & faciem tuam lava, ut jejunium tuum non appareat: & pater tuus qui videt occultum, tibi dabit remunerationem palam. Et ut reſectionem dependentiæ à rebus mundi facientes, omnino ad veritatem contendamus, dixit: * Theſaurum ne facite vobis in terra, [3] ubi [tinea] & ærugo corruptionem adfert, & ubi fures fodiunt & furto auferunt. theſaurum facite vobis in cœlo, ubi tinea & ærugo non corrumpit, neque fures effringunt, neque furantur. nam ubi theſaurus tuus eſt, ibi cor tuum eſt. Candela corporis oculus eſt. ſi oculus tuus bonus eſt, totum corpus tuum lucidum eſt: & ſi oculus tuus malus eſt, totum corpus tenebroſum eſt. per oculum intentionem vult. ſi intentio corrupta eſt, opus etiam corruptum eſt. Et ut Deo omnibus viribus ſerviamus, dixit: non poteſt fieri, ut quis duobus dominis ſerviat. nam [4] unum inimicum habebit, & alterum amicum: aut magnum habebit unum, & contemptum habebit alterum. non poteſtis Deo & divitiis ſervire. propterea dico vobis, ne ſolliciti eſtote pro anima veſtra, quid eſuri & quid

bibituri

[1] *ſi* شنويده *legatur ſenſus erit qualis in Græco,* exaudiri.

Qualitas jejunii.

[2] *dictio* بساركاران *inducta eſt in Autographo. ſed malè. ſine ea enim hiat ſenſus. quid autem propriè ſit, ignoramus. fortaſſe legendum* سازكاران *quod* eleganter apparatos, ordinatos ac diſpoſitos *ſignificat. quid ni ergo &* hypocritas, *quorum omne ſtudium eſt in* سازكارى eleganti apparatu?

[3] *ſupplevimus* كه خزنده

* Prohibitio collectionis theſaurorũ & ſollicitudinis. *Matt. c. 6.*

[4] *ad verb.* cingulum unius. *quia cingulo diſtinguuntur ordines hominũ apud Perſas.*

بسیار نکنید که ایشان می پندارند که به بسیاري گفتار
خویش ستوده شوند بایشان مانند نشوید زیراکه پدر شما
داناست همه دربایست شما بیش از انکه ازو خواهش کنید ،
در باب روزه فرمود جون روزه کیرید پژمرده روي بسارکاران
نباشید که ایشان روي خودرا دکر کون مي سازند تا روزه خود — چکونه
بر مردم آشکارا کنند راست میکویم بشما مزد خود یافتند وتو — روزه ،
جون روزه کیري سر چرب کن وروي خوي بشوي تا روزه
تو پدید نیاید وپدر تو که مي بیند نهان را ترا دهد پاداش
آشکارا، وتا قطع تعلق از جیزهاي دنیا کرده همکي سوي
حق روِیم فرمود ذخیره نسازید براي خود در زمین جایي [که — منع
خزنده] وکرم بزیان برد وجایي که دزدان بکاوند وبدزدي برند — ذخیره
ذخیره کنید براي خود در آسمان جایي که خزنده وکرم بزیان — ونیوي ،
نبرد ونه دزدان بشکافند ونه دزدند زیراکه آنجا که ذخیره
تست همانجا دل تست ، چراغ تن چشم است اکر چشمت
خالص باشد همکي تن تو روشن بود واکر چشمت بد
باشد تمام تن تیره باشد از چشم مقصود میخواهد اکر
مقصود فاسد شد کار هم فاسد شد ، وتا خدا را بتمام
نیروي خدمت کنیم فرمود نتواند بودن که هیچ آدمي
دو خداوند را بندکي کند که کمر یکي را دشمن دارد — منی
ویکي را دوست یا بزرک دارد یکي را وخوار دارد دیکري — فصل و ،
را نتوانید که خدارا وخواستها را پرستش کنید براي این میکویم
بشما اندیشه نکنید براي جان خود که چه خورید وچه جیز

آشامید

آشاميد ونه براي تن خود كه چه چيز پوشيد نه جان فاضلتر
است از خورش وتن از پوشش نظر كنيد بسوي پرندكان
آسمان كه نميكارند ونمي دروند ونه انبار مي كنند وپدر آسماني
شما ايشان را روزي ميدهد نه شما افزونتريد ازينها كه تواند
از شمايان هرچند كوشش كند بر بالاي خود يك كز افزودن ،
بهر چه انديشه پوشش مي كنيد اعتبار كيريد بسوسن صحرا
جكونه مي بالد بيرنج بردن وبيكار كردن ميكويم بشما
سليمان با همه بزركي خود همچون يكي ازينها نپوشيد پس
اكر برك وكيا كه امروز هست وفردا در تنور انداخته شود
خدا اينچنين مي پوشاند نه شما پسي از ايشان بهتر هستيد
اي كم ايمانان انديشه مند نشويد ونكوييد كه چه خوريم وچه
نوشيم وچه پوشيم اينهمه را امتها ميخواهند پدر شما ميداند
كه شما باين همه محتاجيد پس نخستين ملك خدا را ودادكري
اورا طلب كنيد واين همه را افزوده شود ، انديشه نكنيد براي
فردا كه فردا غم خود دارد هر روز را بدي خود پسند ست
وتا عيب بيني نكنيم فرمود داوري نكنيد تا داوري كرده نشويد
حكم بر كسي واجب نكنيد تا بر شما حكم به بدي كرده نشود
چرا كه همچنانكه داوري مي كنيد داوري كرده شويد ببخشيد
وبخشيده شويد بدهيد وشمارا داده شود وپيمانه نيك
ولبريز بكنار شما ريخته شود زيرا كه به پيمانه كه بپيماييد
پيموده شود براي شما چه مي بيني خاشاك را در چشم برادر خود
وانديشه نميكني از چوبي كه در چشم تست وچسان برادر

bibituri ſitis: neque pro corpore veſtro, quid induturi ſitis. nonne anima præſtantior eſt cibo, & corpus indumento? attendite ad aves cœli. nam non ſerunt, neque metunt, neque in horrea reponunt: & [1] pater veſter cœleſtis ipſis alimentum dat. nonne vos præſtantiores eſtis illis? quis poteſt ex vobis, quamvis ſtudium adhibeat, ſtaturæ ſuæ unum cubitum addere? Quotieſcunque de indumento ſolliciti eſtis, attendite ad lilium agri, quomodo creſcat abſque laborando & abſque operando: dico vobis, Salomon in omni gloria ſua ſicut unum ex illis non fuit veſtitus. ſi itaque folium & herbam, quæ hodie eſt & cras in clibanum injicitur, Deus ita veſtit, nonne vos multo illis meliores eſtis, ô increduli? ſolliciti ne eſtote, & ne dicite, quid [2] edemus, quid bibemus, & quid induemus? hæc omnia gentes petunt. pater veſter novit [3] vos omnes indigere. primum itaque regnum Dei & juſtitiam ejus quærite, [4] & hæc omnia vobis adjicientur. ne ſolliciti eſtote de craſtino. craſtinum enim curam ſui habet. cuique diei malum ſuum ſufficit. Et ut [5] vitiorum ſpectatores non ſimus, dixit: ne judicate, ut non judicemini. Iudicium viro debitum [6] ne ferte, ne de vobis iudicium ob malum feratur. nam ſicut judicatis, iudicabimini. condonate, & condonabitur vobis: date, & vobis dabitur, & menſura bona ac ſuperfluens in ſinum veſtrum effundetur. nam menſura qua metimini, menſurabitur vobis. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & non cogitas de trabe, quæ in oculo tuo eſt? & quomodo fratri

[1] *male erat* پدر *pro* پدر

[2] *malè* خوريد edetis, *legebatur pro* خوريم edemus.

[3] *niſi fortaſſe pro* شمايان همه *legendum ſit* شما اين همه vos his omnibus. *ita eſt in Græco & apud Vulgatum.*

[4] *legitur* واين همه را افزوده شود & his omnibus adjicietur. *pro* را *legendum* شمارا vobis.

[5] *ad verb.* vitii viſionem non faciamus.

[6] *i. e. ne reum quidem damnate, ne & vos, ubi rei eſtis, dãnemini. deſumtum, ex Luc. 6. verſ. 37.*

Quicquid facio, faciunt.

[1] *pro* باري *lege* بازي *fallacia.*

[2] *pro* كرديم *legendum putamus* كرويم

[3] *malè* كنند *3. perſ. legebatur.*

Cavendum à Prophetis falſis.

[4] *malè* در *pro* درخت *in Autogr.*

tuo dicis, ô frater, veniam da ut feſtucam ex oculo tuo ejiciam, & in oculo tuo trabs eſt? ô hypocrita, primum ex oculo tuo trabem ejice, & tum videbis, ut feſtucam ex oculo fratris tui ejicias. Tandem ad rectè vivendum ſententiam dixit, quicquid vultis ut homines vobis faciant, vos ipſis ſimiliter facite: hæc eſt lex (&) Prophetæ. ut autem non [1] fallamur, & cuique profitenti prophetiam, non [2] credamus, dixit, [3] Cavete à prophetis falſis, qui ad vos in veſtimento agnorum venient, intus autem lupi rapaces ſunt. eos ex fructu ipſorum cognoſcetis. an poſſibilis collectio uvarum ex ſpinis, aut de tribulis ficuum? Sic omnis arbor bona fructum bonum dat, & arbor mala fructum malum dat. non poteſt fieri ut [4] arbor bona fructum malum det, neque arbor mala fructum bonum det, omnis arbor quæ fructum bonum non fert, exſcinditur, & in ignem conjicitur. itaque eos ex fructibus ipſorum cognoſcetis. vir bonus ex theſauris bonis quos in corde habet, bona profert. & vir malus ex theſauris malis qui in corde ejus ſunt, malum profert. quia os ex plenitudine cordis loquitur. Et quandoquidem laus Dei ſine praxi, ad ſalutem efficax non eſt, dixit: Non quicunque mihi dicit, Domine Domine, in regnum cœlorum intrabit, ſed quicunque voluntatem patris mei cœleſtis facit, is eſt qui in regnum cœlorum intrabit. quid dicitis mihi, Domine Domine, & ſermonem meum non præſtatis? Multi mihi in illo die dicent, Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus? & nonne dæmones

in

خود را میکویی ای برادر دستوری ده تا خاشاک از چشم
تو بیرون کنم ودر چشم تو جوبست ای منافق نخست از چشم
خود چوب را بیرون کن وانکاه خواهی دید تا خاشاک را از
چشم برادرت بیرون کنی ، اخر برای نیک زیستن کلمه فرمود هر
انچه میخواهید که مردم با شما کنند شما بایشان چنان
کنید اینست ناموس پیغمبران وتا باری نخوریم وهر مدعی
را به پیغمبری نکردیم فرمود پرهیز کنید از پیغمبران دروغ که
هرچه میکنم میکنند ،
بشما در لباس برها بیایند وبدرون کرکان درنده اند ایشان
را از میوه ایشان شناسید ایا توان کرد آورد انکورها از
خارها یا از حسک انجیرها همچنین هر درخت صالح میوه صالح
پرهیز از پیغمبران باطل ،
دهد ودرخت بد میوه بد دهد نتواند بود که درخت صالح
میوه بد دهد ونه درخت بد میوه خوب دهد هر درخت که
میوه خوب نیارد بریده کرده ودر آتش انداخته شود پس
ایشانرا از میوهای ایشان خواهید شناخت مرد نیک از
اندوختهای نیک که در دل دارد خوبیهای بیرون می دهد
ومرد بد از اندوختهای بد که در دل اوست بد می آورد زیرا
که دهن از پری دل میکوید واز انجا که ستایش خدا بی
کردار برای سلامتی کارکر نمیشود فرمود نه هر که مرا کوید
خداوند خداوند بملکوت آسمان در آید لیکن هر انکه خواست
پدر آسمانی من کند اوست که در ملک آسمان در آید چه میکویید
مرا خداوند خداوند وکار بسخن من نمیکنید بسیاری بمن دران
روز کویند خداوند خداوند نه بنام تو پیغمبری کردیم، ونه دیوان

بنام تو راندیم ونه بسیار معجزها بنام تو کردیم آن زمان
بایشان کویم من شما را هرکز نشناختم دور شوید از من اي
بدکاران هر که بشنود سخنان مرا وبدان کار کند مانند شود به
اناني که خانه خود را بر سنک سخت عمارت کرد پس ابر فرود
آمد وجویها روان شدند وبادها وزیدند وآن خانه را حمله
کردند ونیفتاد زیرا که اساس او بر سنک محکم بود وهر
که بشنود سخنان من وبدان کار نکند مانند باشد بناداني
که خانه خود را بر ریک عمارت کرد باران بارید ورود خانها
روان شد وبادها وزیدند وآن خانه را حمله کردند وافتاد
وافتادن او بزرک بود ، جون این کفتار را تمام ساخت همکنان
از تعلیم او مدهوش کشتند زیرا که همچون حاکمانه
مي اموخت نه مانند کاتبان وفریسین ایشان ازین فارغ شده
سوي شهر کفرنحوم رفت انجا رومي بود میر صدا نیک
مرد وحلیم دوست یهودان که بایشان نیکوییها میکرد اورا
خدمتکاري بود محبوب اما بسیار بیمار بطلب حضرت
ایشوع بر امد وکفت اي خداوند کودک من در خانه بیمار
افتاده ودر کاهش سخت است جمعي از یهودان که دران
انجمن بودند کفتند سزاوارست که با او نیکي کني چرا
که دوست یهودانست وجمعي از مال خود براي ما ساخته
باو جواب داد من آیم واورا تندرست سازم آن رومي کفت
اي خداوند من لایق نیستم که بخانه من در آیي لیکن
سخن بکوي و پس وکودک من تندرست شود زیرا که من نیز

in nomine tuo ejecimus? & nonne multa miracula in nomine tuo fecimus? tunc temporis ipſis dicam: ego vos nunquam novi. recedite à me malefici. Quicunque audiet verba mea, & illa præſtabit, ſimilis [1] erit [2] prudenti qui domum ſuam ſuper lapidem durum exſtruxit. poſtea pluvia deſcendit, & torrentes venerunt, & venti ſpirarunt, & in domum illam irruerunt, & non cecidit: quia fundamentum ejus ſuper lapidem firmatum fuit. At quicunque [3] audiet verba mea, & ea non præſtabit, ſimilis erit ſtulto, qui domum ſuam ſuper arenam ædificavit. pluvia pluit, & flumina venerunt, & venti ſpirarunt, & in domum iſtam irruerunt, & cecidit, & caſus ejus magnus fuit. Quum illum ſermonem abſolviſſet, omnes ob doctrinam ejus obſtupuerunt, quia tanquam judiciali autoritate docebat, non ſicut Scribæ & Phariſæi ipſorum. Ab hoc deſiſtens, ad urbem Capernaum ivit. ibi Romanus quidam erat, centurio, juſtus vir & benignus, amicus Iudæorum, qui in ipſos beneficia conferebat. illi ſervus erat, dilectus, ſed valde ægrotus. ad advocandum Dominum Ieſum aſcendit, & dixit, Domine, puer meus domi æger jacet, & in phthiſi gravi eſt. Quidam ex Iudæis, qui in illo conſeſſu erant, dixerunt: dignus eſt cui benefacias, quia amans Iudæorum eſt, & [4] ſynagogam ex opibus ſuis nobis fecit. reſpondit ei, ego veniam & eum ſanabo. Romanus ille dixit: Domine mi, dignus non ſum ut in domum meam intres: ſed verbum dic, & ſufficit, & puer meus ſanabitur. quia ego etiam

[1] *malè* شويد eritis *in Autog.*

[2] *pro* اناني *legendum puto* داناي *ut conveniat cum Euangelio, & cum ſequēte* كرد. *alioqui vertendum,* iis qui exſtruxerunt. *tum legēdum* كردند. *prout à quodam in Autogr. eſt emendatum.*

[3] *malè in autog.* نشنود non audit.

[4] *pro* جمعي *legendum puto* جمعه،

vir quidam in poteſtate ſum, & exercitum habeo. huic dico, i, & it: illi dico, veni, & venit: & ſervo meo dico, hoc fac, & facit. Dominus Ieſus, quum hunc ſermonem audiviſſet,

[1] *ſcribitur* بيرون *quod* foras *ſignificat. legendũ fortaſſis* بيروان *quod* ſectatores *valet.*

admiratus eſt, & [1] ſequentibus ſe dixit: verè dico vobis, ego talem fidem in Iſraële non inveni. dico vobis, multos ex oriente & occidente venturos, & cum Abrahamo, Iſaaco & Iacobo in regno cœlorum ſeſſuros, & filios regni in tenebras exteriores ejectum iri, ubi fletus & ſtridor dentium erit. tunc Romano dixit, abi, fiat tibi ſicut credidiſti. ſtatim puer ejus ſanatus eſt.

Vivificatio juvenis mortui.

[2] *malè* تعليم doctrina *eſt in Autograph. pro* نعيم.

Vivificatio filii viduæ.

Hoc tempore cum in itinere ad civitates eſſet, cum univerſa multitudine diſcipulorum & aliis magnis, ad civitatem [2] Naim tranſiit. quum in portam urbis veniſſet, de improviſo obviam venit loculus mortui, quem ad ſepulchretum deferebant. juvenis erat, & unicus filius in domo matris; & mater ejus vidua. illa vidua etiam cum hominibus iſtius civitatis flens ibat. quum Dominus eam vidiſſet, miſertus eſt ejus, & dixit, noli flere. & acceſſit, & manum ad loculum extendit. illi qui portabant ſteterunt. protinus dixit: Iuvenis, tibi dico, ſurge. è veſtigio mortuus ille ſedit [3] & locutus eſt, & matri eum tradidit. ipſos timor corripuit, & Deum laudarunt, & dixerunt, Propheta magnus nobis manifeſtatus eſt, Deus ſuper populum ſuum oculos conjecit. hic rumor

[3] *addidimus* کرد *quia deerat.*

مردي بقدرت هستم ومرا لشكريست اين را ميكويم برو وميرود آن را ميكويم بيا ومي آيد وبنده خودرا ميكويم اين بكن وميكند حضرت ايشوع جون اين سخن بشنيد در شكفت شد وبيرون خود را كفت راست ميكويم بشما من جنين ايمان در اسراييل نيافتم ميكويم بشما كه بسياري از مشرق ومغرب بيايند وبابراهيم واسحاق ويعقوب در ملك آسمان نشينند وپسران ملك در ظلمت بيروني انداخته شوند وانجا كريه وساييدن دندان باشد انكاه بروي كفت برو باشد ترا انجنانك صدق آوردي در ساعت كودك او صحت يافت ،

زنده كردن جوان مرده ،

درين هنكام كه در سير بشهرها بود با جماعت انبوه از شاكردان وديكر كلانان بشهر نعيم كذر كرد جون بدر شهر رسيد ناكاه از پيش آمد نعش مرده كه اورا بكورستان مي بردند جوان بود ويك پسر بخانه مادر ومادر او بيوه (زندكي پسر بيوه زن ،) آن بيوه زن نيز همراه مردم آن شهر كريه كنان مي رفت جون خداوند اورا ديد برو رحمت آورد وكفت كريه مكن وپيش آمد ودست بنعش دراز كرد انانكه برداشته بودند ايستادند ناكاه كفت اي جوان بتو ميكويم برخيز همان دم آن مرده نشست وسخن [كرد] وبمادرش سپرد ايشانرا ترس كرفت وخدا را ستودند ومي كفتند پيغمبر بزرك براي ما پيدا شد خدا بر كروه خود نظر انداخت اين خبر

در همه يهودان ودر ولايتها كه حوالي ايشان بودند پراكنده شد وازين واقعه شاكردان يوحنا بدو خبر بردند واو در زندان بود ،

مقيد شدن يوحنا ،

سبب بند كردن يوحنا آن بود كه هردوس بزن برادر خويش فليپ نام مايل شد نام آن زن هردوياس بود واورا بنكاح خود آورد واين بهيچ وجه حلال نبوده زيرا كه شوهر او زنده بود وملك هردوس اكرچه درين كناه بود ليكن بارها براي شنيدن وعظ يوحنا ميرفت واورا ارجمند ميداشت وبسخن او بسيار نيكوييها ميكرد روزي يوحنا تقريب يافته بي پرده باو كفت حلال نيست كه زن برادرت بكيري واين سخن درو كاركر شد وهردوياس ازين اندوهناك كشت چرا كه مي ترسيد كه شايد باين سخن اورا جدا كند وكوشش كرد كه ملك هردوس را بر يوحنا بي اعتقاد سازد واورا بكشتن دهد وچندان سعي كرد كه بند كردن يوحنا بردل هردوس نشست تا باري در سخن كردن ملاحظه باشد ، ودرين زمان كه در زندان بود از معجزهاي مسيح اورا خبر دادند وكه ميدانست كه زود كشته مي شود جهد مي كرد كه شاكردانش پيش حضرت ايشوع روند ومي كفت كه اوست براستي مسيح آمدني ليكن ايشان چندان عاشق يوحنا بودند كه بهيچ وجه ازو جدايي

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

inter omnes Iudæos & in regiones quæ circum ipſos erant, diſperſus eſt. & de hac re geſta diſcipuli Iohannis eum certiorem reddiderunt, atque ipſe in carcere erat.

Incarceratio Iohannis.

Cauſa incarcerationis Iohannis fuit, quod Herodes in uxorem fratris ſui Philippi propendit. Nomen iſtius mulieris Herodias erat, eamq; matrimonio ſibi junxit: quod nullo modo licitum erat, quia maritus ejus vivebat. Rex Herodes, quamvis in eo peccato eſſet, tamen interdum ad audiendas conciones Iohannis ibat, eumque in pretio habebat, & ad verbum ejus multa rectè faciebat. die quodam Iohannes occaſionem nactus, [1] ſine obvelatione ipſi dixit, non eſt licitum, ut uxorem fratris tui capias. ille ſermo apud ipſum efficax fuit. at Herodias inde contriſtata eſt, quia timebat ne forte ob iſtum ſermonem ipſam ſepararet. & conata eſt efficere ut Rex Herodes Iohanni fidem non adhiberet, ipſumque morti traderet. ac tantum conatum adhibuit, ut incarcerare Iohannem in corde Herodis ſederit, ut tandem ſemel in loquendo cautior eſſet. Eo tempore quo in carcere fuit, de miraculis Chriſti ipſi nunciarunt. ille quum ſciret fore ut brevi interficeretur, operam dabat ut diſcipuli ejus ad Dominum Ieſum irent. & dixit, ille revera Chriſtus eſt qui venturus erat. verum illi adeo ſtudioſi Iohannis fuerunt, ut ullo modo ab ipſo ſeparari

[1] بردة
mihi eſt پردة
velũ, aulæum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

in animum non inducerent, neque credere vellent, quemquam eo meliorem venturum. & ut eos ad ſequendum Chriſtum magis pertraheret, atque in eum propenſiores redderet, cogitavit ut quidam eorum [1] ad ipſum irent, atque ipſum & opera ejus admirabilia coram intuerentur. duos itaque viros ex ipſis elegit, & dixit, ite, & Ieſum meo nomine interrogate, tu es qui venturus erat, an oculum in alium habebimus? illi iverunt, & Dominum Ieſum in campo magno invenerunt, ut multitudinem hominum doceret, & [2] appropinquantes, nuncium Iohannis ipſi detulerunt, ſcilicet, tune es qui venturus erat, an oculum in alium habebimus? Dominus Ieſus in opere ſuo occupatus erat, & ut [3] vocationem ſuam confirmaret, mirabilia faciebat. ægrotis variis ſanitatem dabat à morbo & à cœcitate, & mortuos vivificabat. ut enim eos qui venerant quietos redderet, noluit ipſis verbis reſpondere, ſed factis, quæ ſunt teſtimonia fortiſſima, quæ de ſe quiſquam poſſet dare. Tum etiam faciendo iſta mirabilia oſtendit, impletum eſſe quod Eſaias Propheta de ipſo dixerat capite triceſimo quinto. eſtque hoc: Manus infirmas robuſtas facite, & genua impotentia fortia. enimvero ipſe Deus venit, & vos ſalvat. eo tempore oculi cœcorum aperientur, & aures ſurdorum apertionem invenient. eo tempore claudus tanquam cervus ſaliet, & lingua mutorum ſolvetur. quia in deſerto effodientur aquæ, & in ſolitudine torrentes. ſenſus eſt, miſericordia & benignitas Dei in terra Iudææ

[1] *ſcribitur* پيش آوردند *id eſt* ante attulerunt, *quod hic neutiquã quadrat, ſubſtituimus* پيش او روند ad ipſum irent.

[2] *malè* بزديك *in Autogr.*

[3] *vel* prædicationem, *qua vocabat homines ad ſalutem.*

mani-

قرار نمي دادند ونميخواستند که اعتقاد کنند که کسي ازو
بهتر بيايد وتا ايشان را به پيروي مسيح بيشتر کشد وبرو
مايلتر سازد انديشه کرد که جندي از ايشان پيش او روند
واورا وکارهاي عجيب اورا مشاهده کنند بنابرين دو کس
ازينها بر گزيد وگفت برويد وايشوع را از جانب من بپرسيد
تويي ان آمدني يا چشم بديگري داريم ايشان رفتند وحضرت
ايشوع را در ميدان کلان يافتند که انبوه مردم را تعليم مي
دهد ونزديک شده پيغام يوحنا بدو رسانيدند که تويي آن
امدني يا چشم بديگري داريم حضرت ايشوع بکار خود
مشغول بود وتا دعوي خودرا به ثبوت رساند عجيب چيزها
کرد بيماران گوناگون را صحت داد از بيماري واز کوري
ومردگان را زنده ساخت که تا آمدها را تسلي کند نخواست
که ايشان را بگفتار جواب دهد بلکه کردارها که اينها
هستند گواهيهاي قوي که از خود کسي تواند داد ونيز
بکردن اين عجايبات وانمود که بجا آمد انچه ايشعيا پيغمبر
ازو گفته بود در فصل سي وپنجم واينست دستهاي ضعيف
را قوي کنيد وزانوهاي ناتوان را نيرومند هر اينه همان خدا
آيد وشمارا سلامتي دهد آن زمان چشمهاي کوران کشاده
شوند وگوشهاي کران کشايش يابند دران زمان
لنگ همچو آهو بجهد وزبان گنگان کشاده گردد
چرا که در بيابان کافته شوند آبها ودر جنگل
جويها يعني رحمت ولطف خدا در زمين يهود

اشكار شود انكاه با ايشان رخصت داد وكفت برويد وآنچه
ديديد وشنيديد بيوحنا بيان كنيد كوران بينا مي شوند وكران
مي شنوند ولنكان براه مي روند وپيسان پاك مي شوند
ومردكان بر ميخيزند مسكينان را بشارت داده مي شود پس
خنك اورا كه در من شك نيارد ، ايشان رفتند وتا مردم نه
پندارند كه يوحنا از كواهي خود بر كشته است اورا بستود
وفرمود بديدن چه بيرون آمديد سوي صحرا آيا بديدن ني كه
بادش مي جنباند براي ديدن چه آمديد آيا براي ديدن
مردي كه جامهاي نازك مي پوشيد آنانكه جامهاي نازك مي
پوشيد هراينه در خانه پادشاهانند براي چه بيرون آمديد كه
ببنيد آيا بديدن پيغمبري مي كويم بشما هر اينه او از پيغمبران
بزركتر است اينست آنكه ازو نوشته شده است اينكه فرشته
خودرا بپش روي تو فرستم تا راه ترا بپش تو هموار سازد راست
ميكويم بشمان هر اينه در زادكان زنان بزركوارتر از يوحنا معمد
بر نخاست آنكه كوچكتر است در ملكوت آسمان ازو بزركتر
است همه پيغمبران ودين تا روزكار يوحنا پيغمبري كردند واكر
خواهيد كه قبول كنيد او ايلياست كه خواهد آمد هر كه
كوش شنوا دارد بشنود ، معني اين سخن اينست چنانچه خود
بعد ازين بيان كرد كه همچنانكه نوشته شده است كه پيش
ازين كه مسيح براي داوري عالم بيايد ايليا مي آيد وتعليم
مخالف دجال ميدهد ، اينچنين يوحنا بهمان قدرت رياضت
وسخني آمد بيش از مسيح كه اكنون با شماست ونيز

همچنانكه

manifeſtabitur. Tunc ipſis [1] veniam dedit, & dixit: ite, & quod vidiſtis & audiviſtis Iohanni declarate: cœci videntes fiunt, & ſurdi audiunt, & claudi in via eunt, & leproſi mundantur, & mortui reſurgunt, pauperibus evangelizatur. itaque beatitudo ei qui in me ſcandalum non fert. illi abierunt. Et ut homines non exiſtimarent, Iohannem à teſtimonio ſuo reſiliiſſe, laudavit eum, & dixit: Ad quid videndum exiiſtis in agros? an ad videndum arundinem, quam ventus agitat? ad quid videndum veniſtis? an ad videndum hominem, qui veſtibus mollibus eſt indutus? qui veſtibus mollibus induuntur, utique in domo regum ſunt. ad quid exiviſtis ut videretis? an ad videndum prophetam? dico vobis, utique ille prophetis major eſt. is eſt de quo ſcriptum eſt, Ecce angelum meum ante faciem tuam mitto, ut viam tuam ante te planam faciat. verè dico vobis, profectò inter natos mulierum glorioſior Iohanne Baptiſta non ſurrexit. is qui minimus eſt in regno cœlorum, illo major eſt. Omnes prophetæ & lex uſque ad tempus Iohannis prophetarunt. & ſi vultis accipere, ille Elias eſt qui venturus eſt. quicunque aures audientes habet, audiat. ſenſus hujus ſermonis eſt, quemadmodum ipſe poſtea declaravit, ſcilicet, ſicut ſcriptum eſt fore ut antequam Chriſtus ad judicium mundi veniret, Elias veniret, & adverſus [2] Antichriſtum doceret: ita Iohannes eadem potentia rigidæ in ſe diſciplinæ & duræ vitæ venit ante Chriſtum qui nunc vobiſcum eſt. Atque etiam,

[1] *id eſt,* dimiſit.

[2] *propriè* mendacem. *ſic Antichriſtum* κατ' ἐξοχὴν *vocant.*

ſicut Elias vir rigidæ in ſe diſciplinæ fuit, ac tantopere ſtudioſus in hoc: ſic Iohannes eſt. Et quemadmodum Ieſabel [1] uxor Achabi regis Iſraël perſecuta eſt Eliam: ſic Herodias uxor Philippi Iohannem adeo eſt perſecuta, ut rex Herodes eum propter ipſam in carcerem conjecerit. Omnes qui Iohannem amabant, & [2] ab eo baptizati fuerant, quum audirent hanc laudationem quam ipſi Chriſtus fecerat, gaviſi fuerunt. Verum Doctoribus & Phariſæis non arriſit: quoniam ei fidem non adhibuerant, & baptiſmi ejus rationem non habuerant. Chriſtus eos redarguit & dixit: [3] Cui aſſimilabuntur homines hujus generationis? aſſimilo pueris qui in foro ſedent, & aliis pueris acclamant & dicunt, cecinimus vobis, vos non ſaltaſtis: lamentum fecimus vobis, non fleviſtis. venit Iohannes, [4] non edens nec bibens, & dixerunt, diabolum ſecum habet: venit filius hominis, edens & bibens, & tanquam alii cum ipſis ambulans, & dixerunt, hic homo eſt vini potor, & amicus publicanorum: cum ipſis enim ſocietatem habet. Deus voluit, ut hunc populum in hoc deſerto ad bonum deduceret. ſi illi ex ipſo fructum non perceperunt, ipſorum peccatum eſt. Et ſermonem producens, vehementiam in ipſos oſtendit. quoniam enim videndo tot miracula, emolumentum ab ipſo non reportarunt: & quoniam plerique ex regione Galilææ erant, ubi præ locis aliis plurimum docuerat, & miracula multa ediderat, ſpecialiter quaſdam illarum civitatum alloquens dixit: Væ tibi Corazin, & væ tibi Bethſaida:

[1] *ſcribitur* زن مرا *delēdū videtur* را. *eſt enim nominativus.*

[2] *pro* از *lego* ازاو ab ipſo.

[3] *ad verb.* cum quo ſimilitudo fiet hominibus hujus generationis?

[4] *ad verb.* Qui non edebat nec bibebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

همچنانکه ایلیا مردی مرتاض بود وچندان متعصب درین
همچنین یوحنا است وهمچنانکه شیزه بیل زن را اکاب ملک
اسراییل در کمین ایلیا بود اینچنین هردویاس زن فلیپ یوحنا
را چندان کمین کرد که ملک هردوس اورا بخاطر او در زندان
کرد، همه مردم که یوحنا را دوست می داشتند واز عمادا
کرفته بودند از شنیدن این ستایش که اورا مسیح کرد شاد شدند
اما دانایان وفریسین را خوش نیامد چون اورا بی اعتقاد می
داشتند وعمادا اورا در حساب نمی آوردند مسیح ایشان را
ملامت کرد وفرمود بکه مانند کرده شود مردان این قبیله را
مانند کنم بکودکانی که در بازار نشسته باشند ودیکر کودکان
را بانک زنند وکویند سرود کردیم برای شما شما رقص نکردید
نوحه کردیم برای شما کریه نکردید آمد یوحنا که نمیخورد ونمی
آشامید وکفتند شیطان با خود دارد آمد آدمی زاده که میخورد
ومی آشامد وهمچون دیکران بایشان سلوک میکند وکفتند این
مردی است شراب خوار ودوستدار سودخواران که بایشان
صحبت می دارد خدا خواست که این کروه را باین پایان سوی
نیکی بیارد اکر ایشان ازو نصیبه نکرفتند کناه ایشان است
وکفتار دراز ساخته بایشان سخنی نمود که چون بدیدن چندان
عجایبات ازوی سود نبردند وچون بیشتری از ولایت جلیل
بوده اند که آنجا بیست جایهای دیکر بیشتر تعلیم داده بود
ومعجزها بسیار کرده بخصوص بعض آن شهرها را خطاب
کرده کفت وای بتو ای کرزین وای بتو ای بت صیدا

اکر

اكر اكر اين عجايبات كه در شما شد در صور وصيدان كرده شدي از دير بپلاس وخاكستر توبه ميكردند اما ميكويم بشما هراينه صور وصيدان را در روز قيامت از شما راحت بيشتر باشد وتواي كفر نحوم آيا باسمان خواهي بر آمد زود ست كه بدوزخ فروايي زيرا كه اين معجزها كه در تو بوده است اكر در صدوم ميشد شايد كه تا امروز بر پاي ميماند اما بتو ميكويم هر اينه زمين سدوم را در روز قيامت از تو راحت بيشتر باشد ٭

رفتن مسيح به بيت المقدس ،

از اينجا حضرت ايشوع سير كنان بشهرها وقريها را اورشليم رفت ودرين شهر زني بود از شهر بتانيا مريم مجدلانيه نام همشيره مرته هردو توانكر بودند پدر ايشان شيرو نام داشت ومادر شان اوكاريه وايشان را برادري بود لعازر نام اين مريم مجدلانيه جوان بود وتوانكر وخوش شكل وچون بي پدر پرورش كرفته بود پريشان ميزيست وبطوري ميخواست مي كشت دوست مي داشت كه منظوره ومحبوبه باشد وبرين سبب چيزها مي كرد جامهاي فاخر مي پوشيد وخود را آراستي وشوخيها كردي حاصل كه در شهر اورشليم ببدكاري نامور بود خواهرش مرته نام ازان باز كه از رفتن خون دايي كه هفت سال داشته است صحت يافته بود بحضرت ايشوع معتقد بود وپيوسته كوشش داشت كه مريم را سوي

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

[1] quia ſi hæc miranda quæ in vobis facta ſunt, in Tyro & Sidone facta fuiſſent, à longo tempore in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent. At dico vobis, profecto Tyro & Sidoni die reſurrectionis major refocillatio erit quam vobis. Et tu Capernaum, an in cœlum aſcendes? prope eſt ut in infernum deſcendas. nam illa miracula quæ in te facta ſunt, ſi in Sodom facta eſſent, [2] procul dubio ad hunc uſque diem ſuper pedes conſpiceretur. At tibi dico, utique terræ Sodom die reſurrectionis major refocillatio erit quam tibi.

[1] *pro* اكر *lego* اكر كه اكر quia ſi.

[2] *ad verb.* convenit quod.

Adventus Chriſti in Ieruſalem.

Inde Dominus Ieſus iter faciens per urbes & pagos, Hieroſolymam venit. Et in hac urbe mulier quædam erat ex civitate Bethania, nomine Maria Magdalena, ſoror Marthæ. ambæ divites erant. pater earum nomen habuit Sirus, & mater [3] earum Eucheria. ipſiſque frater erat nomine Lazarus. hæc Maria Magdalena juvenis erat & dives & pulchræ formæ. & quum ſine patre educata eſſet, vaga vivebat, & [4] quomodo volebat verſabatur, amabat conſpici & diligi; & in hunc finem res [5] dirigebat. veſtes ſuperbas induebat, & ſibi ornamenta indumentorum faciebat: adeo ut in urbe Ieruſalem pro improba celebris fuerit. Soror ejus Martha, ab eo tempore quo à profluvio ſanguinis continuo quod ſeptem annos habuerat, ſanata fuerat, in Dominum Ieſum crediderat, & perpetuum ſtudium adhibuerat, ut Mariam ad

[3] *pro* شان *lego* ايشان

[4] *fortaſſe legendũ* كه وبطوري

[5] *malè in autog.* *pro* مى كر مي كرد،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

juſtitiam adduceret. Sed quoniam in amictu radicem egerat, neque quicquam proficeret, tandem cogitavit [1] efficere, ut ſemel doctrinam Chriſti audiret. fieri poſſe, ut in corde ejus doctrina ejus cœleſtis operetur. Et ut ipſam moribus ejus vinceret, de Chriſto referens dixit: totus mundus eum adit, ut eum audiat: admodum pulchrâ facie eſt, & in [2] ſermone ſuavis. Itaque illa, tum ut eum videret, tum ut ſeipſam turbæ hominum oſtenderet, ad Chriſtum venit. Poſtquam eam vidit, volens eam ab [3] illecebris mundi avertere, ſermonem ſuum ſtatui ejus accommodavit, & de inconſtantia mundi, & de turpitudine peccatorum, & de pœnis inferni verba fecit. & ut omnes ad reſipiſcentiam adduceret, de magnitudine miſericordiæ Dei qua peccatores afficit, ſermonem prolixum habuit: & verba adeo prementia locutus eſt, ut illa omnibus modis alia evaſerit. Tum tale quid contigit: quod nempe eo die unus quidam ex Phariſæis Chriſtum rogaverit, ut conviva ſuus eſſet. is, quum ſciret hoc habitaculum domui iſtius peccatricis propinquum eſſe, conſenſit, & ivit, & in edendo occupati fuerunt. Maria peccatrix, quæ vulnerata erat, & in corde aliter diſpoſita, interrogando deprehendit, Chriſtum in domum iſtius Phariſæi veniſſe. nec ullam moram faciens, lagenam cryſtallinam plenam unguento gravis pretii ſumpſit, & flens, diſperſis capillis eodem loci venit, & in multitudine hominum ſe ad pedes Chriſti conjecit, neque vocabulum dicens, tota in fletu fuit. atque evenit

quod

[1] *propriè*, ſic facere.

[2] گفتا *i. q.* گفتار

[3] *propriè* tractione.

نیکوکاری بسیار اما چون در شوخی بیخ گرفته بود وفاید
نمیکرد آخر اندیشه کرد که طوری کند که او یکبار تعلیم
مسیح شنود تواند بود که در دلش تعلیم آسمانی او کار کند
وتا اورا بروش او بر باید از مسیح خبر داده گفت که تمام
عالم پیش او میرود تا ازو بشنود بغایت خوش روست
ودر گفتا نمکین واو هم از انکه اورا ببیند وهم خود
بهجوم مردم نماید پیش مسیح رفت چون اورا دید بخواهش
آنکه اورا از کشاکش دنیا برآرد گفتار خود را بحال
او موافق ساخت واز نا پایداری دنیا واز زشتی گناها
واز عقوبتهای دوزخ سخن کرد وتا همه را بتوبه بیارد در
بزرگی رحمت خدا که گنه کاران را می کند سخن را دراز
گردانید وچندان سخنان موثر گفت که او بجمیع وجو
دیگر گشت ، وچنان واقع شد که آن روز یکی
از فریسین مسیح را در خواست کرد که مهمان او شو
او که می دانست که این جایگاه بخانه ان عاص
نزدیکست راضی شد ورفت وبخوردن مشغول شد
مریم بدکار که زخمی بود وبدل دیگر گون پرسید
یافت که مسیح بخانه این فریسین رفته است
وبی انکه دیر کند قرابه بلورین پر بخوشبوی
گران بها گرفت وگریه کنان پریشان موی همانجا
رفت ودر هجوم مردم خودرا در پای مسیح انداخت
وبی انکه حرف گوید همگی در گریه بود واین بجایی رسید

که پای مبارک او باشک چشمان خود تر ساخت وبموی
خشک میکرد وبوسه میداد وعطر را بپا میمالید وچیزها
را آن که سبب کناهان او بودند همه را بخدمت باز
کردانید واین همه چیزها میکرد بی انکه سخن کند چرا
که کریستن اورا فرصت سخن کردن نمیداد مسیح مبارک
خاموش بود وعاصی را در کریستن ونمودن نشانهای
توبه کذاشت ، این همه مردم که انجا بودند از دیدن
چیزی چندان عجیب وتازه حیرت می نمودند وبد میبردند
چون آن زن را وسنکساری اورا خوب میدانستند وبیشتر
ازین که مسیح اورا چه طور کذاشته است که دست
باو رساند خاصه آن فریسین که اورا مهمانی خود ساخته
بود در خود اندیشه میکرد ومیکفت اکر این پیغمبر بودی
هر اینه دانستی که کیست وچسانست این زن که دست
باو میرساند چرا که عاصی است مسیح که از اندیشه
دلش آکاه بود فرمود ای شمعون مرا با تو سخنی است
او کفت ای بزرکوار بکو انکاه فرمود یکی را بر دو کس
وام بود بر یکی پانصد دینار وبر یکی پنجاه وچون تهی
دست بودند وچیزی نداشتند که قرض اورا ادا سازند اوهر
دورا بخشید کدام کس ازین هر دو اورا بیشتر دوست می
دارد شمعون جواب داد کمان من اینست که انکه اورا بیشتر
بخشید مسیح فرمود حق کفتی انکاه رو بسوی زن کرد
وشمعون کفت می بینی این زن را بخانه تو در آمدم وآب

ر

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quod benedictos pedes ejus lachrymis oculorum ſuorum irrigavit, & pilis ſiccavit; & oſculum dedit, & unguentum pedibus inunxit. atque ea, quæ cauſa peccatorum ipſius fuerant, omnia in miniſterium rurſus invertit. atque hæc omnia faciebat, abſque ut verbum ullum faceret, quia fletus ipſi opportunitatem loquendi non dabat. Benedictus Chriſtus ſilens fuit, & peccatricem in fletu & oſtenſione ſignorum pœnitentiæ reliquit. Omnes illi qui iſthic loci erant, quum viderent rem adeo mirandam & novam, obſtupeſcebant & ægrè ferebant: quandoquidem mulierem iſtam, quodque lapidanda eſſet, probe noverant. maximè autem, quia Chriſtus ipſi quovis modo permiſerat ut manum ſibi admoveret. Speciatim ille Phariſæus, qui ei convivium ſuum paraverat, in ſe cogitabat & dicebat: ſi hic Propheta eſſet, enimvero ſciret quæ ſit & qualis ſit hæc mulier quæ manum ipſi admovet: nam peccatrix eſt. Chriſtus, quum cogitationem cordis ejus ſciret, dixit: Simon, mihi tecum verbum eſt. dixit, Magiſter, loquere. Tunc dixit: Cuidam duo viri debebant, unus quingentos denarios, alter quinquaginta. quumque pauperes eſſent & nihil haberent quo fœnus ipſi perſolverent, ille utrique condonavit. uter illorum amborum eum maximè amabit? Simon reſpondit, opinio mea eſt, quod is cui plurimum condonavit. Chriſtus dixit, verum dixiſti. tunc faciem verſus mulierem convertit & [1] Simoni dixit, Vides hanc mulierem? In domum tuam intravi, & aquam

[1] *pro* شمعون *lege* بشمعون *aut* شمعون را

ſuper pedes meos non effudiſti. at hæc mulier ſimulac intravit, lacrymis ambos pedes meos irrigavit, & pilis capitis ſiccavit. tu mihi oſculum non dediſti, at hæc ex eo tempore quo intravit, oſculandi pedes finem non fecit. tu caput meum oleo non unxiſti, at hæc unguento pretioſo pedes meos unxit. itaque tibi dico,[1] Peccata ejus condonata ſunt, quia multum amavit. cui parum condonatur, parum amat, parum miſericordiæ invenit. Tunc mulieri dixit, peccata tua condonata ſunt. Illi qui iſthic loci ſedebant, in cordibus ſuis cogitabant, Hic quis eſt, quod peccata condonet? Benedictus Chriſtus hæc non curavit. & iſti mulieri dixit, In pace vade, fides tua te ſervat. Illa ivit. & ab eo die omnino alterius qualitatis facta eſt. & ea quæ antea exemplum improbitatis fuerat, nunc exemplar bonorum operum fuit. & perpetuo in ſevera ſui diſciplina, & vita ſolitaria & meditatione myſteriorum Dei fuit. Et poſtquam Ieſus Chriſtus in cœlos iviſſet, Iudæi ipſam è regione ſua ejecerunt, & navi impoſitam relegarunt. [2] Illa eadem navi ad emporium Marſiliam dictum, quod in regno Franciæ eſt, pervenit, atque in illa terra Chriſtum & Evangelium ejus prædicavit, multoſque ad religionem ejus perduxit. Tunc montem quendam elegit, ibique triginta annis cum ſumma abſtinentia & cultu meditationis in crypta vixit. & ſingulis diebus ſepties eam Angeli in cœlos portabant. in hoc ſtatu mortua eſt. In hac urbe Ieruſalem, à Dæmone correptum ad Chriſtum adduxerunt, qui cœcus

&

[1] *fortaſſe omiſſum eſt* بسيار multa.

[2] *pro* اورا *ſolum* او *legendum putamus.*

بر پاي من ریختي واین زن همین که در آمد باشك هر دو
پاي من تر گردانید وبموي سر خشك ساخت تو مرا بوسه
ندادي واین ازان گاه که در آمد از بوسیدن پاي پس نکرد
تو سر من بروغن زیتون چرب نکردي واین بعطر گران بها
پاي من چرب ساخت بنابرین ترا میگویم گناهان او بخشیده
شد زیرا که دوست بسیار داشت هر کرا اندك بخشیده شود
اندك دوست دارد اندك آمرزش یابد انگاه زنرا گفت
گناهان تو بخشیده شدند آنانکه در انجا نشسته بودند
در دلهاي خود اندیشه مي کردند این کیست که گناهان
مي بخشد مسیح مبارك ازینها پروا نداشت وان زن را گفت
بسلامتي برو ایمان تو ترا خلاصي دهد ، او رفت وازان روز
مطلق دیگر گون گشت وانکه پیش ازین نشانه بدکاري بود
اکنون نمونه نیك کرداري شد وهمیشه در ریاضت وعزلت
وفکر اسرار خدا بود وبعد از انکه ایشوع مسیح بر آسمان
رفت یهودان اورا از ملك خود بیرون کردند وبکشتي
نشانده سر دادند واورا در همان کشتي به بندر مرسیله
نام که در ملك فرانسه است رسید ودران زمین از مسیح
وانجیل او خبر داد وبسیاري را بدین او آورد انگاه کوهي
اختیار کرد وهمانجا سي سال بغایت پرهیزکاري
وعبادت فکري در غاري بسر برد وهر روز هفت بار اورا
ملایکه بآسمان مي بردند درین حالت مرد ، درین شهر
اورشلیم دیو گرفته را پیش مسیح آوردند که کور

وكر وكنك بود مسيح اورا حاكمانه فرمود كه ازين مرد
بيرون رو او همانندم جدا شد وآنمرد كويا وبينا وشنوا كرديد
مردم را شكفت شد ومي كفتند نه پسر داود است اين هر
كز در ملك خود جنين نديديم فريسين را كه نيكنامي
او زيان ايشان بود از شنيدن اين بد آمد وتا اورا بي
اعتبار سازند ميكفتند كه ديوان را بقوت بلزبوب سردار
ديوان ميراند مسيح جون از انديشه دلي ايشان خبر
داشت فرمود هر پادشاهي كه مخالفت در خود دارد ويران
شود وهر شهر وخانه كه خود بضد خود شد بر پاي نماند
اكر شيطان شيطان را بدر ميكند ملك ايشان را منقسم
شد پس ملكش چكونه بر پا ماند كه شمايان همديكر
ميكوييد كه من ديوان را بقوت بلزبوب ميرانم واكر من
ديوان را بقوت بلزبوب بدر ميكنم پسران شمايان بقوت كه
بدر ميكنند بنابرين ايشان بر شمايان حكم كنند پس اكر
من ديوان را بانكشت خدا بدر ميكنم هر آينه ملكوت خدا
بشما رسيد ، هر كاه مردانه مسلح خانه خود را پاسباني ميكند
هر چه در انخانه است در امنست وليكن اكر ازو تواناتري
بيايد وبروي غالب شود همكي سلاح او كه بران اعتمادش بود
ميكرد وهر چه دران خانه اسش مي ستاند آنكه با من نيست
ضد منست وآنكه با من كرد نميكند پراكنده ميسازد ، هر كاه
روح پليد از آدمي بيرون مي رود در زمينهاي بي آب وخشك
مي كرد تا اسايش كيرد وجون نمي يابد ميكويد باز بخانه خود

& ſurdus & mutus erat. Chriſtus illi judiciali authoritate præcepit, Ex hoc homine exi. ille è veſtigio receſſit, & homo iſte loquens & videns & audiens factus eſt. Homines admirati ſunt, & dixerunt: nonne filius Davidis eſt hic? unquam in regione noſtra talia non vidimus. Phariſæis, quia bona fama ipſius damnum ipſorum erat, audire id diſplicuit. & ut eum inæſtimatum redderent, dixerunt: Dæmones virtute Belſebub principis dæmonum ejicit. Chriſtus, quoniam cogitationem cordis ipſorum cognitam habuit, dixit. Omne regnum quod diſſidium habet in ſe, [1] deſolatur, & omnis civitas & domus quæ ipſa ſibi adverſatur, ſtabilis non manet. ſi Satanas Satanam [2] ejicit, regnum ipſius diviſum eſt. itaque regnum ejus quomodo ſtabile manebit? quia vos [3] invicem dicitis, me dæmones virtute Belſebub ejicere. Et ſi ego dæmones virtute Belſebub ejicio, filii veſtri virtute cujus ejiciunt? quocirca illi ſuper vobis judicium facient. ſi itaque ego dæmones digito Dei ejicio, utique regnum Dei ad vos venit. Quando vir fortis armatus domum ſuam cuſtodit, quicquid in domo illa eſt, in ſecuritate eſt. ſed ſi illo potentior quidam veniat, & eum vincat, omnia arma ejus, in quibus fiducia ipſius erat, capit, & quicquid in domo illa eſt aufert. qui mecum non eſt, contra me eſt: & qui mecum non colligit, diſſipat. Quum ſpiritus immundus ex homine quodam egreditur, in terras ſine aqua & ſiccas circumit, ut quietem capiat, & cum non invenit, dicit: rurſus in domum meam

[1] *malè* ویران *in Autogr.*

[2] *ad verb.* in oſtium facit. *Belg.* ter deure uyt-werpen.

[3] *legendũ videtur* بهدیگر

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ibo, unde exieram. & quum venit, eamque mundam, ſcopis purgatam & ornatam invenit, tunc abit, & ſeptem alios [1] pollutiores ſecum fert, & in ea domo habitant, & finis iſtius hominis pejor initio ejus eſt: Eo tempore quo hæc verba diceret, mulier quædam exclamavit & dixit: Beatus ille venter qui te portavit, & mamma quam ſuxiſti. verum Dominus Ieſus dixit: Imo beati ſunt qui verbum ejus audiunt & [2] præſtant. In hoc erat quum mater ejus & quidam ex conſanguineis venerunt. ſed præ multitudine hominum ad ipſum accedere impoſſibile fuit. quidam ad eum venit & dixit, mater tua & fratres tui foris ſunt, & deſiderium conſpectus tui habent. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? & Apoſtolos ſuos intuitus dixit, Ecce mater mea & fratres mei. quicunque enim facit voluntatem patris mei qui in cœlis eſt, ille eſt frater meus, & ſoror mea, & mater mea. Quamvis ſermonem ſuum prolixiorem faceret, homines ex fama miraculorum ejus plurimum confluxerunt. Phariſæi & Scribæ dixerunt: nobis ſignum in cœlo oſtende. Reſpondit ipſis & dixit: Generatio mala & adultera ſignum vult. & ſignum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ Prophetæ. Nam ſicut Ionas ſignum fuit Ninivitis, ſic filius hominis huic generationi erit. Nam ſicut Ionas Propheta [3] tres dies & noctes in ventre piſcis fuit, ſic filius hominis tres dies & noctes in corde terræ erit. Homines Ninivitæ in die reſurrectionis ſurgent, & hanc generationem judicabunt,

[1] پلید ترا *valet* پلید تر را

[2] *ad verb.* & ſupra illud opus faciunt.

Chriſtus bonos, conſanguineos reputat. *Matth. c.* 12. *Luc. c.* 8.

Matth. c. 12.

Ionæ c. 2.

Signum cœleſte non dat, ſed ſignum mortis ſuæ.

[3] *ad verb.* tres nocturnos dies.

روم که از انجا بر آمده ام وچون می آید وآنرا پاک روفته
وآراسته می یابد آن هنگام میرود وهفت تن دیگر پلید ترا همراه
خود می آرد ودران خانه مقیم می شوند وانجام ان مرد بدتر
از آغازش باشد ، درین هنگام که این سخن می گفت زنی
بانگ زد وگفت خنک آن شکم که ترا آورد وبستان که انرا
کمیدی لیکن حضرت ایشوع گفت بلکه خنک اند آنانکه
گفتار او می شنوند وبران عمل می کنند درین بود که مادرش
وچندی از خویشان آمدند لیکن از هجوم مردم باو رسیدن
نتوان شد یکی پدو رسید وگفت مادر تو وبرادرانت بیرون
هستند وآرزوی دیدار تو دارند حضرت ایشوع جواب داد
وگفت کیست مادر من وکیستند برادران من ونظر بر رسولان خود
کرده فرمود اینک مادر من وبرادران من زیرا که هر که میکند
رضای پدر من که در آسمان است اوست برادر من وخواهر من
ومادر من ، هر چند سخن خودرا درازتر کرد مردم از آوازه
معجزهای او بیشتر هجوم آوردند آن فریسین ونویسندگان گفتند
مارا نشانه در آسمان بنما بایشان جواب داد وگفت قبیله بد
وفاسق نشانه میخواهد ونشانه داده نشود اورا مگر نشانه
یونس پیغمبر زیرا که همچنانکه یونس نشانه بود برای نینویان
همچنین آدمی زاده برای این قبیله باشد که همچنانکه یونس
پیغمبر سه شبانه روز در شکم ماهی بود همچنان آدمی زاده
سه شبانه روز در دل زمین باشد مردم نینویان در
روز قیامت بر خیزند وبرین قبیله محاکمه کنند

مسیح نیکان را خویش میداند ،

متی فصل یب لوقا فصل ح ،

متی فصل یب یونس فصل ب ،

نشان آسمانی نمیدهد بلکه نشان مرگ خود

چرا كه ايشان بسخنان يونان توبه كردند واهنك اينجا از يونس
بزرگتر است ، ملك جنوب بروز داوري بضد اين قبيله بر خيزد
ومحاكمه كند زيرا كه او از اقصاي زمين آمد تا حكمت را از
سليمان بشنود واينك اينجا از سليمان بزرگ تراست ، درين كفتار

مسيح بزرگتر از يونس وسليمان ،

بود كه يكي از فريسين ازوي درخواست كه مهمان او شود وباو
طعام خورد بخانه او در آمد ونشست ودرين مجلس بسياري
از نويسندكان وفريسين فراهم بودند جون آن فريسي ديد كه
دست نا شسته طعام مي خورد در شكفت شد حضرت ايشوع
باو كفت اكنون شمايان اي كروه فريسين بيرون جام وطبق
ميشوييد وليكن درون شما ببدكاري وستم پرست اي نادانان
انكه بيرون را كرده است او درون را نيز ساخته است اي
فريسين كور نخستين درون كانسه را پاك كن انكاه
بيرون ايشان پاك باشد واي بشمان نويسندكان وفريسين كه
رياكارانيد زيرا كه شما مينماييد بكورهاي سفيد كه از
بيرون مزين وآراسته مينمايند ودرون اينها پر از استخوان
مردكان وهر كونه پليديست همجنين شمايان از بيرون مردم
را نيكوكار ودادكر مينماييد اما اندرون بريا ودورويي وبدي
آموده ايد واي بشما اي فريسين زيرا كه دوست مي داريد

ملامت دورويان ،

بالا نشستن را در انجمنها وسلام را در بازارها يكي از دانايان
دين كفت اي خداوند مارا بدين سخن اهانت ميكني جوابش
داد وكفت هم شمارا واي اي استادان دين چرا كه بر مردم بارهاي
كران مي نهيد كه بردن نميتوانند وخود شمايان سر انكشت

quia illi ad verba Ionæ reſipuerunt, & [1] ecce hîc Ionâ major eſt. Regina Auſtri in die judicii contra hanc generationem ſurget & judicabit. quia illa [2] ex finibus terræ venit, ut ſapientiam Salomonis audiret, & ecce hîc Salomone major eſt. In hoc ſermone erat, quum quidam ex Phariſæis ab eo poſtulavit, ut conviva ſuus eſſet, & ſecum cibum ſumeret. In domum ejus intravit & ſedit. & in eo conſeſſu multi ex Scribis & Phariſæis convenerant. Quum ille Phariſæus videret, quod manibus illotis cibum caperet, miratus eſt. Dominus Ieſus ipſi dixit: Nunc vos turba Phariſæorum, exterius calicis & patinæ lavatis, ſed interius veſtrum malitia & injuria plenum eſt. Fatui, is, qui exterius fecit, ipſe interius quoque fecit. Phariſæi cœci, prius interius [3] poculi mundate, tunc exterius eorum mundum erit. Væ vobis Scribæ & Phariſæi, qui hypocritæ eſtis: quia vos ſimiles eſtis ſepulchris albis, quæ extrinſecus ornata & ſpecioſa [4] videntur, ſed interius illorum plenum oſſibus mortuorum, & omni genere pollutionis eſt. Ita vos extrinſecus hominibus probi & juſti videmini, ſed intrinſecus hypocriſi & [5] ſimulatione & malitia pleni eſtis. Væ vobis Phariſæi, quia amatis ſupremam ſeſſionem in Synagogis, & ſalutationem in foris. Vnus quidam [6] ex doctoribus legis, dixit, Domine, nobis hoc ſermone probrum facis. Reſpondit ei & dixit: Etiam vobis væ, Magiſtri legis, quia hominibus onera gravia imponitis, quæ portare nequeunt, & ipſi vos extremum digiti

[1] اينكى *legendum puto. nam* اهنكى intentio *eſt.*

[2] *pro* او از *malè in Autog.* او را،

Chriſtus major Iona & Salomone.

[3] *Legendum fortaſſe* كاسه. *& addendũ eſt* وطبق & patinæ, *quia ſequitur pronomẽ plur.* ايشان *& pro* كن *legendũ* كنيد

[4] *malè in autog.* مينمايند،

[5] *ad verb.* duplici vultu.

Increpatio hypocritarum.

[6] *malè* ازو ex eo *in Autogr. pro ſimplici* از

[7] portationibus non admovetis. Phariſæis & Scribis hic ſermo gravis fuit, ac blaſphemare cœperunt, & ſermonibus ejus ſe involverunt.

[7] *niſi forte pro* بیارها *legendum* ببارها oneribus.

Exitus Chriſti è Ieruſalem.

E Ieruſalem exivit, & per villas ac pagos ambulavit & docuit. duodecim Apoſtoli in comitatu ipſius erant. quum in littus maris veniſſet, confluxus hominum maximus fuit. & quoniam undequaque turmatim & agminatim veniebant, in navem intravit, ac docendi eos initium fecit, & ſimilitudines attulit. Et ut modos impreſſionis, quam doctrina Dei in hominibus efficit, explicaret, hanc ſimilitudinem [1] adduxit. Sator exivit, ut ſeminaret. [2] inter ſerendum, pars ſuper viam cecidit, & pedibus calcata eſt, volucres cœli comederunt. Pars in lapidem durum cecidit, ubi pulvis ejus multus non fuit; ſtatim aſcendit, quia cavitatem non habuit; & quum Sol ſplenduit, aduſta eſt, & quia radicem non habebat, exaruit. quoddam in ſpinetum incidit: deinde ſpinæ creverunt, & illud ſuffocarunt, & à fructu dando cohibuerunt. Pars in bonam terram cecidit. exorta eſt, & crevit, & aucta eſt, & fructum dedit, unum centum, unum ſexaginta, unum triginta. tunc clamavit & dixit: Cui duæ aures audientes ſunt, audiat. Quum ſeorſim eſſet, diſcipuli ad eum acceſſerunt & dixerunt: Quare eſt, quod cum illis in parabolis verba [3] facis? Reſpondit ipſis & dixit: Vobis cognitio myſteriorum regni cœlorum data eſt: illis non eſt data, niſi in parabolis. nam quicun-

[1] *ad verb.* adduxerunt, *plurale honoris gratia. ut ſupra ſæpe.* Doctor ſimilis Satori.

[2] *ad verb.* in tempore ſemẽ ſpargendi.

[3] *malè in Autograph. ſcribitur* نمیکنی non facis. *correximus* میکنی facis.

بپارهها نرسانید قریسین ونویسندکان را این سخن کران آمد وافترا کردن کرفتند ودر سخنان او پیچیدند ۞

رفتن مسیح از اوریشلیم ،

از اورشلیم بیرون رفت ودر قریهها ودیهها سیر میکرد وتعلیم مي داد دوازده رسول در ملازمت او بودند هنکام که بر کنار دریا رسید هجوم مردم بیشتر شد جون از هر سو خیل وجماعه جماعه مي آمدند بکشتي در امد ودر تعلیم ایشان آغاز کرد ومثلها آورد وتا مراتب اثر را که تعلیم خدا در مردم میکند بیان سازد این مثل آوردند بذرکر بیرون شد تا کشت کند در زمان تخم افشاندن پاره سر راه افتاد وپایمال کردید پرندکان آسمان خوردند لختي در سنک لاخ افتاد جایي که خاکش بسیار نبود در ساعت بر آمد زیرا که ته نداشت وجون آفتاب تابید سوخته کشت وجون بیخ نداشت خشک کردید برخي در خارجا افتاد پس خارها ببالید وآن را خفه کرد واز میوه دادن باز داشت وپاره در زمین صالح افتاد درست وبالید وبزرک شد وبار داد یکي صد یکي شصت یکي سي انکاه بانک زد وکفت هر کرا دو کوش شنوا باشد بشنود وقتي که بخلوت شد شاکردان بدو رسیدند وکفتند چراست که بایشان بمثلها سخن مـــي کني بایشان جواب داد وکفت بشما معرفت اسرار ملکوت آسمانها داده شد وبایشان داده نشد مکر در مثلها که

معلم مانند بذرکر ،

هر که دارد اورا داده وافزوده شود وانکه ندارد انچه بدارد
ازو کرفته شود یعني انکه بمقتضاي دانش خود کار مي کند
دانش برو افزوده میشود وهر که موافق آن زندکاني نمیکند
ازوي کرفته میشود ازین جهت مثلها بایشان مي آرم چرا
که ایشان مي بینند ونمي بینند مي شنوند ونمي شنوند ودر نمي
یابند ودر ایشان بپیغمبري ایشعیا بجا مي آید که کفت
ایشعیا فصل و، شنوند وشنیدني ودر نیابند وبینند دیدني ونه بینند هر آینه
سخت شد دلهاي ایشان وکران کردید کوشهاي ایشان
وپوشیده کشت چشمهاي ایشان تا مبادا بچشمان خود بینند
وبکوشهاي خود شنوند وبدلهاي خود دریابند وسوي من آیند
وایشان را شفا دهم اما خنکي باشد بچشمان شما چرا که مي
بینند وبکوشهاي شما چرا که مي شنوند راست میکویم بشما
بسیاري از اولیا وانبیا آرزو کردند که آنچه شما مي بینید به
بینند وندیدند وآنچه مي شنوید بشنوند ونشنیدند [انانکه
حول او بودند با دوازده پرسیدند اورا دران مثل وکفت
بایشان] این مثل نمیفهمید دیکر مثالها چکونه خواهید فهمید
مثل بذرکر بشنوید بیانش اینست تخم سخن خداست وسر
کلام خدا تخم، راه مردي که کلام خدا مي شنود ونمیفهمد وبدان توجه
نمیکند ومرغ رباینده شیطانست که آنچه در دلش
کاشته شد مي رباید تا ایمان نیارد وسلامت نیابد ، انچه
بر سنکلاخ افتاد انست که آن را شنونده مي شنود وهماندم
بعشرت بر میکیرد ولیکن زماني بیش در دلش پایداري
نباشد

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quicunque habet, ei datur & auctior fit. at is, qui non habet, id quod[1] habebit auferetur ab eo. id eſt: Qui juxta requiſitum ſcientiæ ſuæ operatur, ſcientia in ipſo augetur. at qui ſecundum eam non vivit, ab eo auferetur. Ex hoc reſpectu parabolas ipſis adfero: propterea quod illi vident & non vident, audiunt & non audiunt nec intelligunt. Et in ipſis prophetia Eſaiæ completur, quæ dixit: Audiant[2] etiam audiendo & non intelligant, & videant videndo & non videant. enimvero obdurata ſunt corda eorum, & graves factæ ſunt aures ipſorum, & tecti ſunt oculi ipſorum, ut ne oculis ſuis videant, & auribus ſuis audiant, & cordibus ſuis[3] intelligant, & ad me veniant, & ipſos ſanem. Sed beatitudo eſt oculis veſtris quod vident, & auribus veſtris quod audiunt. verè dico vobis, multi è Sanctis & Prophetis deſiderarunt ut id quod vos videtis viderent & non viderunt, & quod auditis audirent & non audiverunt. [[4] Interrogarunt autem eum qui circa eum erant cum duodecim de iſta parabola. Et dixit ipſis.] Hanc parabolam non intelligitis? alias parabolas quomodo intelligetis? parabolam ſatoris audite. explicatio ejus hæc eſt. Semen, verbum Dei eſt. Et ſuperficies viæ, vir eſt, qui verbum Dei audit, & non intelligit, neque ad illud animum advertit. Avis rapax, diabolus eſt, qui id quod in cor ejus ſatum eſt, rapit, ut fidem non proferat, & ſalutem non inveniat. Id quod ſuper petram cecidit eſt, quod quis audit, & ſtatim cum gaudio accipit, ſed diu in corde ejus conſtantia

[1] *malè in Autograph.* ندارد non habet, *lego* بدارد habebit. *aut ſimpliciter* دارد habet.

[2] *niſi forte in* وشنيدني *delendum* و. *Eſa. cap. 6.*

[3] *malè in Autograph.* ودر يابند. *delevimus* و.

[4] *quæ parentheſi incluſa ſunt, tam in Perſico quam Latino, ſupplevimus ex Marc. 4. 10. 13. quia hiatus erat.*

Verbum Dei ſemen.

[5] *ita vertimus ex Euangeliſtis. ſed vox Arab.* عشرة turbam, ſocietatem *ſignificat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

non eſt: & quando adverſitas & difficultas propter verbum veritatis oritur, ſtatim offenditur, & impingit. Id quod in ſpinetum ſatum eſt, verbum eſt veritatis, quod quis audit, & ſollicitudines temporales, & fallaciæ divitiarum, & cupiditates vitæ illud verbum in ipſo ſuffocant, & vir ille ſine fructu & ſine utilitate manet. Id quod in terram bonam ſatum eſt illud eſt, quod quum quis audit, verbum Dei corde bono & puro audit, & intelligit, & in actum deducit, & fructum dat, alius centum, alius ſexaginta, alius triginta. innuit unumquemque pro modulo aptitudinis ſuæ.

Inconſtantia in Doctrina.

Mundus impedit bonum.

Doctrina Dei in corde bono.

Profert parabolas alias.

Parabolam aliam protulit & dixit: Regnum cœlorum ſimile eſt viro, qui ſemen bonum in arvum ſuum ſevit. & quum nox advenit, & homines [1] dormirent, inimicus ejus venit, & [2] lolium in medium tritici ejus ſevit & abiit. quando triticum crevit, & fructum dedit, & illud lolium ſe prodidit, miniſtri iſtius patris familias venerunt, ipſique dixerunt: Domine, nonne ſemen bonum in agrum tuum ſeviſti? unde hoc lolium protulit? is dixit, veriſimiliter hoc opus inimici eſt. famuli ejus dixerunt, vis eamus, & illud colligamus? is dixit, ne forte colligendo lolium [3] triticum etiam diſſipetur. ſinite ambo creſcere, donec tempus meſſis veniat. tunc temporis meſſoribus dicam: primo lolium colligite, & faſciculos ad comburendum ligate, verum triticum in horrea mea congregate. Quum domum venit, diſcipuli explicationem hujus parabolæ poſtu-

[1] *pro* عنوذند *legendum puto* غنوذند،

[2] *ad verbum,* amarum frumentum.

[3] *malè in autog.* كند،

نباشد وجون سختي ودشواري بجهت كلام حق بيدا شود
هماندم شك مي آرد ومي لغزد ، انچه در خارجا كاشته شد
كلام است از حق كه آن را شنونده مي شنود وانديشهاي
زمانه وفريبهاي دولت وآرزوهاي نفس آن كلام را دروي خفه
مي كند وانكس بي ثمره وبي سود ميماند ، آنچه در زمين
صالح كاشته شد آن است كه آن را شنونده گفتار خدا بدل
خوب وپاك مي شنود وميفهمد وبعمل مي آرد وبر ميدهد يكي
صد يكي شصت يكي سي يعني هر كسرا باندازهء استعداد او

بي استقامتي در تعليم

دنيا مانع نيكي

تعليم خدا در دل نيك ،

آورد مثلهاي ديگر ،

مثل ديگر آورد وگفت ملكوت آسمان ميماند بمردي كه تخم
نيك در مزرعه خود كشت وجون شب درآمد ومردم غنودند
دشمن او امد وتلخ دانه در ميان گندم او كشت ورفت ه
گاه گندم روييد وبار داد وآن تلخ دانه پديد آمد
خدمتگاران آن كدخدا آمدند وباو گفتند اي خداوند
تخم نيك در كشت خود كاشتي از كجا اين تلخ دانه آورد
او گفت همانا اين كار دشمنست غلامانش گفتند ميخواهي كه برو
وان را جمع سازيم او گفت مبادا بگرد كردن تلخ دانه گندم نيز
پراكنده شود بگزاريد كه هر دو ببالند تا زمان درو رسد
آن زمان دروندگان را بگويم نخست تلخ دانه گرد آريد
وبارها براي سوختن پر بنديد اما گندم را در خورزينهاي
من جمع سازيد ، جون بخانه رسيد تلاميذ بيان اين مثل

خواستند بايشان فرمود آن بذركر آدمي زاده است وزمين صالح
دنيا وتخم پسران ملكوت تلخ دانه فرزندان بدكار وآن
دشمن كارنده شيطانست هنكام درو بايان جهان درويدكان
فرشتكانند پس همچنانكه تلخ دانه چيده ودر اتش سوخته
شود همچنانكه آدمي زاده در پايان دنيا فرشتكان خودرا
فرستد وايشان همه ستمكاران وبدكرداران در ملكوت او كرد
آوردند ودر تنور آتش اندازند آنجا باشد كريه وسايدن دندان
آن زمان نيكوكاران در ملكوت پدر مانند آفتاب روشن شوند
هر كرادو كوش شنوا بان شنود مثل ديكر آورد ملكوت آسمان
ميماند بذخيره كه در بيابان نهان باشد آنرا جون كسي يابد
پنهان كند وبشادي رود وهر انچه دارد فروخته آن زمين را
خرد نيز فرمود ملكوت آسمان ميماند ببازركاني كه كوهر بيش بها
ميجويد جون كوهر بيش يافت رفت وهر انچه داشت فروخته
آنرا بدست آورد وتا بيان كند كه نيكان وبدان درين دنيا
چكونه آميزش دارند مثل آورد وكفت ملكوت اسمان ميماند
بدامي كه بدريا افتاد واز هر كونه ماهي كرد آورد وجون پر
شد بيرون كشيدند وبكنار نشسته ماهيهاي خوب در آغازها
بنهادند وزشت انداختند همچنين در پايان اين جهان
ملايكه بيرون آيند وبدان را از نيكان جدا كنند ودر تنور
آتش اندازند آنجا باشد كريه وسايدن دندان ، انكاه بايشان
كفت اين همه فهميديد كفتند بلي فرمود هر كاتب دانا در
ملك آسمان ميماند بمردي كدخدا كه از اندوختهاي كهنه

مي
فصل يج ،

آرزوي
خير ،

آرزوي
خير ،

نيكان
وبدان
درين
دنيا
مخلوط ،

ونو

poſtularunt. dixit ipſis: Iſte ſator filius hominis eſt, & terra bona mundus, & ſemen filii regni, lolium filii Mali: & iſte inimicus ſator Diabolus eſt: tempus meſſis finis mundi: meſſores Angeli ſunt. Itaque ſicut lolium colligitur, & in igne comburitur, [1] ſic Filius hominis in fine mundi Angelos ſuos mittet, & illi omnes iniquos & [2] mala opera in regno ejus [3] colligent, & in fornacem ignis conjicient, ibi erit fletus & ſtridor dentium. eo tempore juſti in regno patris inſtar ſolis lucebunt. Cuicunque ſunt duæ aures audientes, ad illud attendat. Parabolam aliam attulit. Regnum cœlorum ſimile eſt theſauro qui in deſerto abſconditus eſt. eum quum vir quidam invenit, occultat, & cum gaudio abit, & quicquid habet vendens, iſtam terram emit. Præterea dixit, Regnum cœlorum ſimile eſt mercatori, qui margaritam magni pretii quærit. quando margaritam præſtantem reperit, abiit & quicquid habuit vendens eam ſibi comparavit. Et ut declararet, boni & mali in hoc mundo quomodo permiſceantur, parabolam protulit & dixit: Regnum cœlorum ſimile eſt reti, quod in mare injectum eſt, & omnis generis piſces collegit, & quum plenum eſſet, extraxerunt, & in littore ſedentes piſces bonos in vaſa repoſuerunt, & fœdos abjecerunt. Sic in fine hujus mundi Angeli prodibunt, & malos à bonis ſeparabunt, & in fornacem ignis injicient, ibi erit fletus & ſtridor dentium. Tunc ipſis dixit, Hæc omnia intellexiſtis? Dixerunt, Ita. dixit: Omnis Scriba edoctus in regno cœlorum ſimilis eſt viro patri-familias, qui ex theſauris vetus

[1] *pro* چنانکه *hîc* چنان *legendum putamus.*
[2] *ſi legeretur* بدکاران *eſſet,* mala operantes.
[3] *pro* آوردند *quod præteritũ eſt, lego* آرند
Matth. c. 13.

Deſideriũ boni.

Deſideriũ boni.

Boni & mali in hoc mundo permixti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& novum profert. Multas parabolas eo tempore quo docebat attulit. atque ita in pſalmis de ipſo ſcriptum fuit, In parabolis os meum aperiam, & manifeſtabo ea quæ in initio mundi occulta manſerunt.

Pſalmorum Sectione 77.

Mittit Chriſtus Apoſtolos ſuos.

Apoſtolos ad prædicationem mittit.

Eo tempore binos binos ex duodecim Apoſtolis ad prædicationem deſignavit, iiſque ſuper animas hominum poteſtatem dedit, & dimiſit ac dixit: Ad Gentes ne ite, & in urbes Samaritanorum ne intrate: ſed ite verſus oves quæ ex domo Iſraëlis perditæ ſunt. quum adveneritis, prædicate & dicite, utique regnum cœlorum appropinquavit. ſanate ægros, ſuſcitate mortuos, mundate leproſos, ejicite dæmonia. gratis accepiſtis, gratis date. ne theſauriſate aurum neque argentum neque æs in loculis veſtris in itinere. atque etiam peram ne habete, aut tunicam, neque ſandalia, neque baculum. quia operarius dignus eſt alimento ſuo. In quamcunque urbem aut vicum intratis, de viro quodam qui dignus ſit, inquirite, atque ibidem manete donec exeatis. Et quando in domum intratis, ſalutem dicite ei his verbis, Pax huic domui. Et ſi illa domus digna eſt, pax veſtra [1] [ſuper eam veniat: & ſi digna non eſt, pax veſtra ad vos] revertatur. Et quicunque non credit vobis, & ſermonem veſtrum non audit, [2] quum ex ea domo aut ex ea urbe exitis, pulverem è pedibus veſtris diſcutite. verè dico vobis, terræ Sodomæ & Gomorrhæ in

[1] *hiatus hîc eſt in Autog. quem ex Matt.* 10. 13. *tum Perſicè tum Latinè ſupplevimus parentheſi.*

[2] *pro* جوان *legendũ* جون *putamus.*

ودو برون آرد بسيار مثلها در هنكام تعليم مي آورد وايتجنين در زبور
زبور ازو نوشته شد كه بمثلها دهان خود خواهم كشاد وظاهر فصل عز،
خواهم ساخت آن جيزها كه در آغاز جهان پوشيده مانده اند،

فرستادن مسيح رسولا خود،

درين هنكام دوكان دوكان را از دوازده رسول بدعوت نامزد
كرد وايشان را بر جانهاي عالميان مقدرت داد ورخصت فرمود رسولان
وكفت بيش امتان نرويد وبشهرهاي سامريان نه در آييد بل بدعوه
روانه شويد بسوي كوسفند مادها كه از خانه اسراييل كم شده ميفرستد،
اند جون رسيده باشيد ندا كنيد وكوييد كه هر آينه ملكوت
آسمان نزديك رسيده است شفا دهيد بيماران را بر انكيزانيد
مردكان را پاك سازيد بيسان را بيرون كنيد ديوان را رايكان
كرفتيد رايكان بدهيد ذخيره نسازيد زر نه سيم را ونه مس را
بكيسهاي خود در سفر وهم نكاه نداريد وجامه ونه موزها ونه
عصا جرا كه كاركن سزاوارست طعام خويش را بهر شهر
وديه كه در اييد از كسي كه شايان باشد تفحص كنيد وهمانجا
باشيد تا وقتي كه بيرون رويد وجون بخانه در آييد سلام
كوييد آن را باين سخن سلام اين خانه را واكر آن خانه
سزاوارست سلام شما [برو بيايد واكر سزاوار نيست سلام
شما بسوي شما] باز ميكردد، وهر كه شما را نكرود وسخن شما
نشنود جون ازان خانه يا ازان شهر بيرون رويد كرد از قدمهاي
خود بيفشانيد راست ميكويم بشما بزمين سدوم وغامور در

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

روز قیامت ازان شهر راحت بیشتر است ، هر آینه من می
فرستم شما را همجون کوسفند ماده ها میان کرکان پس حکیمان
باشید بسان مار وساده دل همجو کبوتر ، از مردم ملاحظه
باشید که شمارا در محفلها بسپارند ودر محکمها شکنجه کنند
وپیش حاکمان وپادشاها برده شوید از جهت بکواهی ایشان
وامتان ، وجون سپرده شوید اندیشه نکنید که چکونه وچه جیز
کویید بدرستی که دران ساعت داده شود شما را آنچه خواهید
کفت چرا که ان کویندکان نه شمایید بلکه روح پدر شما
که در شما کوینده باشد ، وزمانی آید که برادر برادر را بمرک
سپارد وپدر پسر را وپسران بر پدران خویش برخیزند وایشان
را بکشند ودشمن دارند شمارا همه مردم از جهت نام من وانکه
تا آخر بشکیبد اورا سلامتی باید ، جون شمارا آواره کنند وازین
شهر برانند بدیکر شهر بکریزید راست میکویم بشما هر
آینه تمام شهرهای اسراییل را هنوز تمام نساخته باشید که آدمی
زاده رسیده باشد نه شاکرد افزونترست از آموزکار خود
ونه بنده فاضلتر از خداوند خود پس باشد شاکرد را
که همجون آموزاننده خود وبنده را که مانند صاحب خود
هر کاه خداوند خانه را مهتر دیوان نام کنند بمردم خانه او
چه رسد ، پس از ایشان مترسید هیج پوشیده نیست که
ظاهر نشود وهیج نهفته نیست که اشکارا نکردد آنچه
کویم بشما درتاریکی شما آن را در روشنایی بکویید وهر آنچه
بکوش بشنوید بر بامها منادی کنید ، میکویم بشما

اهل دعوت محنتها می کشند

متی فصل ی، لوقا فصل یب

ie reſurrectionis quies major erit quam iſti urbi.
ſtique ego mitto vos tanquam oves in medium
uporum. quocirca prudentes eſtote in modum
erpentis, ſimplices corde ut columbæ. Ab ho-
minibus cavete vobis, quia vos in Synagogas tra-
ent, & in dicaſteriis tormentis afficient, & ad ju-
ices & reges ducemini, ut ſit in teſtimonium
ſorum & Gentium. Et quum trademini, ne ſol-
citi eſtote quomodo & quid locuturi ſitis. pro-
cto enim in illa hora dabitur vobis id quod lo-
uemini. nam locutores non vos eſtis, ſed ſpiri-
s patris veſtri qui in vobis loquetur. Et tempus
uoddam veniet, quod frater fratrem in mortem
adet, & pater filium, & filii in parentes ſuos
ſurgent, eoſque occident. & odio habebunt vos
mnes homines ob nomen meum. & qui uſque
l finem tolerabit, ad eum ſalus pertinet. Quan-
o vos perſequentur, & ex hac urbe expellent,
aliam urbem fugite. verè dico vobis, profecto
nnes urbes Iſraëlis adhuc non abſolveritis, quum
lius hominis veniet. non eſt diſcipulus major
ctore ſuo, neque ſervus præſtantior domino
o. ſufficiat diſcipulo ut ſicut doctor ſuus, &
rvo ut ſicut dominus ſuus [1] ſit. Siquidem do-
num domus principem dæmoniorum appel-
nt, domeſticis ejus quid eveniet? Itaque ab illis
timete. quicquam occultum non eſt, quod
n manifeſtabitur, & quicquam opertum non
, quod non revelabitur. quod dico vobis in
nebris, vos id in luce dicite, & quicquid in
re audietis, ſuper tecta [2] prædicate. Dico vobis

Prædicatores afflictiones patiuntur.

Matt. c. 10. Luc. c. 12.

[1] *omiſſum hic videtur, adeoq; reſtituendum* شود *vel* باشد ſit.

[2] *malè in Autograph.* کنند

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

*Matth.c.*10.
*Luc. c.*12.

[1] *ſcriptum erat* که بتواند هلاک کردن *induxit quis* & کردن *ſuppoſuit* کند. *male. ſic n. poſt* بتواند *debuiſſet ſequi* که *ad verbū*, poterit ut perdat, *i.* perdere. *at* که *omiſſo, debuit ſequi Infinitivus.*

Spes in Deum.

[2] *id eſt* me. *plurale honoris gratia.*

[3] *malè* دارد habet *in Autograp. ſubſtituimus* داد. *ut* ر *ſit ſuperfluum.*

amici mei: Ne timete ab iis qui corpus occident, & animam perdere non poſſunt. oſtendam vobis à quo timebitis timete à viro [1] qui poterit animam & corpus in inferno perdere. Sic dico vobis, ab illo timete. Nonne duo paſſerculi uno aſſario venduntur, & unus ex eis ſine juſſu patris veſtri ſuper terram non cadit? at ex vobis uſque ad capillos capitis veſtri numeratum eſt. itaque ne timete. quia vos multo meliores eſtis paſſerculis. Qui in me coram hominibus credit & confitetur, de ipſo coram Patre meo qui in cœlis eſt confitebor. & quicunque coram hominibus me abnegat, ego coram Patre meo qui in cœlis eſt ipſum abnegabo. Ne putate quod venerim ego, ut pacem in terram injiciam, non veni ad injiciendam pacem, ſed gladium. veni ut dividam filium à patre ſuo, & filiam à matre ſua, & nurum à ſocru ſua. quia inimici hominis domeſtici ejus ſunt. Quicunque patrem aut matrem magis quam me amat, [2] nobis dignus non eſt. & quicunque filium aut filiam magis quam me amat, is dignus me non eſt. & qui crucem ſuam non attollit, & me non ſequitur, dignus me non eſt. qui ſeipſum invênit, perdidit ſe, & qui propter me amittit ſe, ſe invênit. qui vos recipit, recipit eum qui me miſit. qui prophetam in nomine prophetæ recipit, mercedem Prophetę accipiet. & qui juſtum in nomine juſti recipit, mercedem juſti capiet. Et qui calicem aquæ frigidæ uni ex parvulis meis ſimpliciter in nomine diſcipuli [3] dederit, verè dico vobis, profecto merces ejus non deficiet. Apoſtolos ſuos hiſce & aliis ſermonibus docuit, Euangelium ipſius quomodo

اي دوستان من مترسيد ازايشان كه تن را بكشند وجان را هلاك
كردن نيارند بنمايم شمارا كه ازكه ترسيد بترسيد ازكسي كه بتوا
جان راوتن را بدوزخ هلاك كردن اينچنين ميكويم بشما از
بترسيد نه دوكنجشك بيك پل فروخته ميشوند ويكي ازينها بي
فرمان پدر شما برزمين نيفتد اما ازشمايان تا تارهاي موي س
شما شمرده شده است پس مترسيد كه شما بسي بهتر هستيد از
كنجشكان هركه مرا پيش مردم بگرود واقرار كند ازو پيش پدر
خود كه در آسمانهاست اقرار كنم وهركه پيش مردم از من منكر
شود من پيش پدر خود كه در آسمانهاست ازو منكر شوم، مپندار
كه آمده ام من تا آشتي بر زمين اندازم نيامده ام براي انداخ
آشتي ليكن شمشير امده ام تا جدا بكنم پسر را از پدر خود ود
را از مادر خود وعروس را از خسور خود چرا كه دشمنان آدم
خانكيان اويند، هركه پدر را يا مادر را پيش از من دوست د
مارا نشايد، وهركه پسر يا دختر را پيش از من محبت دارد
لايق من نيست، وهركه صليب خود بر ندارد وپيروي من نكن
سزاوار من نيست هركه خود را يافت هلاكش ساخت وهر
بجهت من ترك خود كند خود را يافته بود انكه شما را قبول ك
قبول كرده باشد اورا كه مرا فرستاده است هركه پيغمبر را بنام پيغ
قبول كند مزد پيغمبر بكيرد، وهركه نيكوكار را بنام نيكوكار قبو
كند مزد نيكوكار ستاند، وهركه كاسه آب سرد بيكي ازكودكان اي
محض بنام شاكرد داد راست ميكويم بشما هراينه مزد او كم نشو
رسولان خود را باين وديكر سخنان تعليم داد كه ازانجيل او چكو

متي فصل ي، لوقا فصل يب

اميد بخدا،

باید که آکاهي دهند وچسان بعالم بکروند وچطور بر دارند ودر جفاهاي خود چه استقامت نمایند ونیکي کنند بانانکه ایشان را بدي کنند وخبر داد از محنتها که ایشان ودیکر مومنان خواهند کشید واز پاداشي که خدا بایشان ودیکر بي روان خواهد داد اکر بندکي کنند ودر اقرار او استقامت نمایند پس در شهرها ودیهها مي کشتند ومي کفتند که توبه کنید واز مسیح خبر میدادند ودیوان وشیاطین را بدر میکردند وبیماران را روغن میمالیدند وصحت میدادند ❊

قتل یوحنا ،

کزارده شد که یوحنا را هردوس در زندان کرد وزنش هردویاس نام بسیار آرزو داشت وکوشش میکرد که یوحنا کشته شود اما بکام نمیرسید چرا که هردوس از یوحنا ملاحظه میکرد ومي دانست که هر اینه مردیي است پاک سیرت وبرو اعتقاد داشت وبر سخنان او عمل میکرد روزي جشن ولادت هردوس بود مهماني کرد وبزرکان وسرداران جلیل را طلبید درین هنکام دخترش درامد ورقص کرد هردوس ودیکر اهل مجلس را خوش افتاد انکاه بدخترک کفت از من بخواه هر چه میخواهي ترا میدهم وقسم خورد وکفت که هر چه خواهي بدهم اکر چه نیمه ملک من باشد ودختر بیرون شد ومادر خود را پرسید که چه چیز در خواست کنم مادرش کفت سر یوحنا دختر سوي ملک شتاب آورد وکفت میخواهم که سر یوحنا بر طبق نهاده بمن دهي

oporteret prædicare, & quomodo in mundo [1] verſarentur, & quomodo paterentur, & in perpeſſionibus ſuis quam conſtantiam oſtenderent, & bene facerent iis qui ipſis male faciunt. & indicavit moleſtias, quas ipſi & alii fideles eſſent paſſuri, & retributionem quam Deus ipſis & aliis ſectatoribus eſſet daturus, ſi ſervirent & in confeſſione ejus conſtantiam oſtenderent. Itaque per urbes & pagos circumiverunt, & dixerunt, reſipiſcite. & Chriſtum prædicarunt, & dæmonia ac diabolos ejecerunt, & ægris oleum inunxerunt & ſanarunt.

[1] *legendum putamus* بكردند

Occiſio Iohannis.

[2] Jam ante dictum fuit, quod Iohannem Herodes incarceraverat. & uxor ejus nomine Herodias multum deſiderabat & ſtudebat ut Iohannes occideretur. verum ad intentionem non veniebat, quia Herodes Iohannem obſervabat, & ſciebat quod revera vir eſſet ſanctus converſatione, ipſique fidem habuit, & juxta verba ejus faciebat. Die quodam feſto natalitia Herodis erant. convivium fecit, & magnates ac præfectos Galilææ invitavit. Eo tempore filia ejus intravit & ſaltavit. Herodi & cæteris convivis [3] placuit. tunc filiolæ dixit: à me poſtula quicquid volueris, tibi dabo. & juravit ac dixit, quicquid petieris dabo, etiamſi dimidium regni mei eſſet. Filia exivit, & matrem ſuam rogavit, quid poſtulabo? mater ejus dixit, Caput Iohannis. Filia ad regem feſtinavit & dixit, poſtulo ut caput Iohannis patinæ impoſitum mihi des.

[2] *ad verb.* relictum fuit.

[3] *ad verbum*, bona cecidit, *Belg.* wel bevallen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Rex juramenti ſui pœnitens fuit. verum propter juramentum & accumbentes noluit eam inde fruſtrare, & contriſtare. Carnificem accerſivit & dixit, vade & caput ejus patinæ inditum adfer. ille ivit, & caput ejus amputavit, & patinæ inditum attulit, & filiæ tradidit. illa accepit & matri ſuæ dedit. diſcipuli Iohannis audiverunt, & corpus ejus ſublatum pulveri tradiderunt, ac Domino Ieſu id annunciarunt. Eo tempore fama Chriſti ad regem Herodem venit, & opera mirabilia ejus audivit. quidam dicebant, Iohannes eſt qui ex mortuis reſurrexit. alii dicebant, Elias manifeſtatus eſt. quidam dicebant, Propheta quidam eſt veluti reliqui prophetæ. Quum Herodes audiviſſet, dixit: Ego caput Iohannis amputavi: procul dubio è mortuis reſurrexit: [1] [propterea] veneranda exhibet. Eo tempore quidam è Phariſæis ad Chriſtum venerunt & dixerunt: Ex hoc loco exi, nam Herodes quærit occidere te. Reſpondit & dixit: ite, iſti vulpi dicite, hodie & cras dæmonia ejicio, & ægros ſano, die tertio conſummor. Et me oportet hodie (&) cras perſiſtere, & die poſtero abire. quia ullus Propheta extra urbem ſuam non periit. Apoſtoli qui miſſi fuerant, reverſi ſunt, & ea quæ fecerant & docuerant ſigillatim coram ipſo explicuerunt. dixit ipſis, vos in ſolitudinem ite, ut requiem capiatis. hoc dixit, quia venientes & euntes tot erant, ut oportunitatem cibi edendi non habuerint.

[1] *parentheſi incluſum addidimus ex Matth. 14. 2. tum in Perſic. tum in Lat. quia ſenſus poſtulat.*

ملك از سوكند خود پشمان شد اما بواسطه قسم ومجلسيان
نخواست كه اورا ازين باز دارد وآزرده كند جلاد را طلبيد
وكفت برو وسرش در طبقي كرده بيار او رفت وسرش بريد
ودر طبق كرده آورد وبدختر سپرد او كرفت وبمادر خود داد
شاكردان يوحنا شنيدند وتنش بر داشته بخاك سپردند
وحضرت ايشوع را ازين خبر دادند درين هنكام آوازه مسيح
بملك هردوس رسيد وكارهاي عجيب اورا شنيد بعضي كفتند
يوحناست كه از مردكان برخاست وديكران مي كفتند ايليا
پيدا شد وجمعي مي كفتند پيغمبري است همچنان ديكران
پيغمبران جون هردوس شنيد كفت من سر يوحنا بريده ام
شايد كه او از مردكان برخاسته است [از جهت اين] كرامتها
مينمايد درين زمان جندي از فريسين پيش مسيح آمدند
وكفتند ازينجا بيرون رو كه هردوس در طلب كشتن تست
جواب داد وفرمود برويد بان روباه بكوييد امروز وفردا ديوان
ميرانم وبيماران را صحت ميدهم روز سيوم تمام مي شوم ومرا بايد
كه امروز فردا مقيم باشم وروز آينده بروم زيرا كه هيج نبي
بيرون شهر خود هلاك كرده نشد رسولان كه فرستاده شده
بودند باز آمدند واز انچه كرده وآموخته بودند يك يك پيش
او بيان كردند بايشان فرمود كه شمايان بخلوت آييد تا
اسايش كيريد اين كفت چرا كه آيندكان وروندكان جندان
بودند كه فرصت طعام خوردن نداشتند ::

رفتن

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

رفتن مسيح بصحرا ،

مرقوس فصل و ، متي فصل يد ، يوحنا فصل و ،

ضيافت مسيح به پنج هزار

پس بكشتي در امده سوي بيابان رفتند وانجا رسيده
بخلوت شدند مردم ازين آكاهي كه ايشوع فلان جاست از هر
سو شتاب آوردند وهجوم كردند ، جون حضرت ايشوع بر
آمد انبوه مردم ديد وبر ايشان رحمت كرد زيرا كه همچون
كوسفندان بي شبان بودند انكاه در تعليم ايشان آغاز كرد
وبيمارانرا صحت داد جون دير شد شاكردان كفتند اين
بيابانست وروز باخر رسيد مردم را دستوري ده كه
بشهرها وقريها حوالي در ايند تا خورش بدست آرند كه
جيزي ندارند كه خورند بايشان فرمود كه احتياج برفتن
ندارند شما بايشان خورش دهيد ايشان كفتند كه ما بيش
از پنج نان ودو ماهي نداريم حضرت ايشوع بفلپس فرمود از
كجا نان خريم تا اينها بخورند واين سخن بجهت آن
فرمود كه اورا امتحان كند چرا كه فلپس ميدانست انچه
او خواهد كرد فلپس جواب داد وكفت نان دويست
دينار باين مردم وفا نكند اكر بهر كدام ازينها پر چه
داده شود يكي از شاكردانش اندراوس نام برادر شمعان
كفت اينجا كودكي است كه پنج نان جوين ودو ماهي
دارد اما اين قدر بچندان مردم چه پس كند حضرت
ايشوع بايشان فرمود مردم را بنشانيد وانجا علف زار بود
حضرت ايشوع نان كرفت ودعاي بركت خواند وبر ايشان

كه

Profectio Chriſti in deſertum.

Itaque in navem intrantes verſus deſertum iverunt, cumque eo veniſſent, in ſolitudine fuerunt. homines, eo cognito quod Chriſtus in tali loco eſſet, undequaque feſtinarunt & confluxerunt. Quum Dominus Ieſus aſcendiſſet, multitudinem hominum vidit, eorumque eſt miſertus, quia tanquam oves ſine paſtore erant. tunc docendi eos initium [1] fecit, & ægros ſanavit. quum ſerum eſſet, diſcipuli dixerunt: hoc deſertum eſt, & dies ad finem venit; hominibus poteſtatem da, ut in urbes & pagos circumjacentes intrent, ut cibum comparent, quia nihil habent quod edant. Dixit ipſis, neceſſitatem eundi non habent, vos ipſis cibum date. illi dixerunt, nos plus quam quinque panes & duos piſces non habemus. Dominus Ieſus Philippo dixit, Vnde panem ememus, ut hi edant? hunc ſermonem propterea dixit ut eum probaret: [2] quia Philippus ſciebat quid ille facturus eſſet. Philippus reſpondit & dixit, panis ducentorum denariorum his hominibus non ſatisfaceret, ſi ſingulo eorum buccella daretur. Vnus ex diſcipulis ejus, Andreas nomine, frater Simeonis, dixit: hîc puer quidam eſt, qui quinque panes ordeaceos & duos piſces habet. verum hæc quantitas tot hominibus quomodo ſatisfaciet? Dominus Ieſus ipſis dixit, homines ſedere facite. atque ibi graminetum erat. Dominus Ieſus panes cepit, & preces benedictionis nuncupavit, & iis

Marc. c. 6. Matt. c. 14. Iohan. c. 6.

[1] *in Autograph. legitur* وکردن *vau ſuperfluo.*

Convivio excipit Chriſtus quinque mill.

[2] *Ioh. 6. 6. habetur*, Ipſe n. ſciebat quid facturus eſſet. *Pronomen* Ipſe *perperam noſter ad Philippum retulit, quum ad Chriſtum pertineat. niſi forte ſphalma ſit Amanuenſis.*

Benedictio panum pro cibatione hominũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

[1] niſi forte pro ܫܣܬܗ *legendum ſit* ܢܫܣܬܗ ſedentes.
[2] propr. minutula.

qui [1] loti erant diſtribuit: ac ſimiliter de iſtis piſcibus, quantum volebant, ipſis dedit. quum ſaturati eſſent, diſcipulis dixit, [2] fragmenta quæ reliqua manſerunt colligite ne pereant. illi collegerunt, & duodecim corbes impleverunt. & illi homines qui ex iſtis quinque panibus & duobus piſcibus ſaturati fuerant, quinque millia virorum numerati fuerunt, præter mulieres & infantes. Illi qui miracula ejus viderant dixerunt: Hic profecto idem ille propheta eſt qui in mundum venturus erat, id eſt Chriſtus. Chriſtus quum cognoviſſet, ipſis cogitationem iſtam eſſe ut ſe caperent & regem ſuum facerent, ſolus in montem fugit.

Profectio Chriſti ad Genezaram.

Iohann. c. 6.

[3] Dixit ſupra ex Iohan. 6. 15. Chriſtum in montem fugiſſe. conſentiunt Matth. 14. 23. Marc. 6. 46. præter montem iſtum nulla hujus deſerti apud Euangeliſtas mentio.

Quum noctis tempus eſſet, diſcipulis dixit, navem intrate, & ante me in terram Bethſaidæ ite. ego aliquamdiu maneo, ut homines dimittam. quum homines dimiſiſſet, ipſe in [3] deſertum intravit, ut precaretur. diſcipuli navem intrarunt & profecti ſunt. tenebræ invaſerunt: & mare ex procella venti commotum fuit: ſpatium duarum paraſangarum iverunt. in hoc ſtatu fuerunt, quum vigilia quarta noctis Dominus Ieſus ad eos aſcendit, & in ſuperficie aquæ ambulavit, & voluit eos tranſire. quum illi vidiſſent, eum in ſuperficie aquæ ambulare, metuerunt, & opinati ſunt phantaſma eſſe. exclamarunt, & perculſionem oſtenderunt. eo tempore Dominus Ieſus dixit, Confidite, ego ſum, & ne timete. Petrus dixit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

که شسته بودند بخش کرد وهمچنان از ان ماهي آن قدر که
خواستند بایشان داد جون سیر شدند بشاگردان فرمود
ریزهـا که باقي ماندند کرد کنید تـا کم نشوند ایشان کرد
آوردند ودوازده سبد پر کردند واین مردم که از ان پنج نان
ودو ماهي سیر شدند پنج هزار کس بشمار آمدند بغیر زنان
وبچکان ایشان که معجزهاي اورا مشاهده کردند کفتند این
براستي همان پیغمبریست که بعالم آمدنیست یعني مسیح ومسیح
جون دانست که ایشان را خیال آنست که اورا بدست آرند
وپادشاه خود سازند تنهـا بسوي کوه کریخت ،

برکت نانها بجهت کثرت مردم

رفتن مسیح بجناسر ،

جون شب هنکام شد بشاگردان فرمود بکشتي در آیید
وپیش از من بزمین بت سایده روید من زماني هستم تـا مردم
را رخصت کنم جون مردم را وداع کرد خود به بیابان در
آمد که نماز کند شاگردان بکشتي در آمدند وروان شدند
تـاریکي درکرفت ودریـا از طوفان باد بجنبش آمد
مقدار دو فرسنک رفتند درین حال بودند که در پاس
جهـارم شب حضرت ایشوع بسوي ایشان بر آمد وبر
روي آب میرفت وخواست که از ایشان بکذارد جون
ایشان دیدند که بر روي آب میرفت ترسیدند وکمان بردند
که خیالیست بانک زدند واضطراب نمودند دران زمان حضرت
ایشوع کفت امید وار بـاشید منم ومترسیـد بیدرو کفت

یوحنا فصل و ،

اي

پیدرو بالای آب میرود ،

ای خداوند اگر توئی بفرمائی که من بر روی آب پیش تو
آیم او فرمود بیا پیدرو هماندم از کشتی فرود آمد وبر آب روان
شد تا پیش ایشوع رود واز تندی آب وباد ترسید ونزدیک
بود که فرو رود آن زمان فریاد کرد وگفت خداوند مارا
خلاص کن حضرت ایشوع دست خود دراز کرد واورا گرفت
وفرمود ای کم ایمان چرا شک آوردی اینکاه بکشتی رسیدند
وهمین که سوار شدند باد آرامش گرفت وآنانکه در ان کشتی
بودند اورا سجده کردند وگفتند براستی پسر خدائی وروانه
شدند وبر زمین جاناسر رسیدند وچون مردم آن ولایت اورا
شناختند در شهرها ودیههای حوالی این خبر فرستادند
وهمه بیماران را پیش او آوردند وازو در خواستند که نزدیک
او شوند ودست بکناره جامه او برسانند هر که بدو رسید
تندرست شد ،،

یافتن مسیح بکفر نحوم ،

در روز دیگر چند کشتی از تبریه رسیدند بجائی که نان وماهی
قسمت کرده بود واز گروهی که بر کنار دریا بودند دانستند
که درین گذر بغیر یک کشتی نیست وایشوع دران کشتی با
شاگردان خویش سوار نشده است واورا نمی یابیم این مردم
کشتیهای خود سوی کفر نحوم گردانیدند تا اورا از شاگردانش
طلب کنند چون بکفر نحوم رسیدند حضرت ایشوع را با
شاگردان یافتند واز روی تعجب پرسیدند ای آموزگار

Domine ſi tu es, jube ut ego in ſuperficie aquæ ad te veniam. ille dixit, veni. Petrus ſtatim è navi deſcendit, & ſuper aquam ambulavit, ut ad Ieſum iret. & ob vehementiam aquæ & venti timuit, & prope fuit ut deorſum iret. eo tempore clamavit & dixit, Domine, nos ſerva. Dominus Ieſus manum ſuam extendit, eumque apprehendit & dixit: ô parum credule, quare dubitaſti? tunc ad navem venerunt: & ſimulac conſcendiſſent, ventus conquievit. & qui in ea navi erant, eum adorarunt, & dixerunt, revera filius Dei es. & profecti ſunt, & in terram Genezareth venerunt; & quum homines iſtius regionis eum cognoverunt, in urbes & pagos circumjacentes famam hanc miſerunt, omneſque ægros ad eum attulerunt, & ab eo petierunt ut ipſi appropinquarent, & manum oræ tunicæ ipſius admoverent. quicunque eum attigit, reſtitutus fuit.

Petrus ſuper aquam ambulat.

Reperitur Chriſtus Capernaumi.

Die poſtero quædam naves Tiberiade venerunt, in locum ubi panes & piſces diſtribuerat. & ex populo qui in littore maris erat reſciverunt, nempe, in hac ripa præter unam navem non eſt, & Ieſus eam nauem cum diſcipulis ſuis non conſcendit, neque eum reperîmus. Illi homines naves ſuas verſus Capernaum converterunt, ut de eo ex diſcipulis ipſius inquirerent. Quum Capernaum venerunt, D. Ieſum cum diſcipulis repererunt, & [1] admirabundi interrogarunt, Præceptor,

[1] *ad verb.* ex vultu admirationis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

huc quomodo veniſti? Dominus Ieſus dixit: verè verè dico vobis, me propter miracula non quæritis, ſed quia panes ediſtis & ſaturati fuiſtis. ne laborate ob cibum qui inconſtans eſt, ſed ob cibum qui in æternum permanens eſt. & is eſt quem vobis Filius hominis dabit. dixerunt ipſi: quænam faciemus, ut opera Dei operemur? dixit ipſis, opus Dei eſt ut in eum quem miſit ipſe credatis. illi dixerunt, quod ſignum habes, & quale miraculum oſtendis, ut illud videamus, & in te credamus? Patres noſtri in deſerto panem cœleſtem ederunt. Dominus Ieſus dixit, verè dico, non Moſes vobis panem è cœlo dedit: ſed Pater meus vobis panem verum è cœlo dat, quia panis Dei is eſt, qui è cœlo deſcendit, & mundo vitam dat. Illi dixerunt, Domine, continuo hunc panem nobis da. Dominus Ieſus dixit: Ego ſum ille panis vitæ: quicunque ad me venit, unquam non eſuriet: & quicunque mihi credit, ſitiens non fiet. Sed dixi vobis, quod me vidiſtis, & non creditis. cuicunque Pater meus largitur, ad me venit. & quicunque ad me venit, eum non ejiciam: quia è cœlo non deſcendi, ut pro voto meo operer, ſed pro voto ejus qui miſit me. Et hæc eſt voluntas Patris qui miſit me, ut quemcunq; mihi dedit, eum non perdam, ſed eum in die reſurrectionis ſuſcitem. hoc eſt beneplacitum Patris mei, ut qui videt Filium & in eum credit, ei [1] ſit æterna vita, & ego eum ultimo die reſuſcitem. Judæi ob hunc ſermonem conqueſti ſunt, quoniam dixit, Ego ſum iſte panis qui è cœlo deſcendit, & dicebant: Nonne hic Ieſus eſt filius Ioſeph,

[1] *pro* بود *legendum fortaſſe* باشد

cujus

اینجا چسان آمدی حضرت ایشوع گفت راست راست گویم
بشما مرا از جهت معجزها نمیجویید لیکن ازین که نانها خوردید
وسیر شدید عمل مکنید از جهت خورش که نا پایدارست
لیکن بجهت خورش که تا جاوید باینده است وان است که شما
را آدمی زاده دهد اورا گفتند چه چیزها کنیم تا کارهای خدا
کرده باشیم بایشان فرمود کار خدا اینست که بر فرستاده او ایمان
بیارید ایشان گفتند چه نشانه داری وکدام معجزه مینمایی تا ان را
بینیم وبتو بگرویم پدران ما در بیابان نان آسمانی را خوردند
حضرت ایشوع فرمود راست گویم نه موسی بشما نان از آسمان داد
لیکن پدر من بشمایان نان حق از آسمان میدهد زیرا که نان
خدا آنست که از آسمان فرود آمد وعالم را زندگانی میدهد ایشان
گفتند ای صاحب پیوسته این نان بمایان ده حضرت ایشوع فرمود
منم آن نان حیات هرکه سوی من آید هرگز گرسنه نشود وهرکه
مرا بگرود تشنه نگردد لیکن گفتم بشما که مرا دیدید وایمان نمی
آرید وهرکرا پدر من بخشد سوی من آید وهرکه سوی من آید
اورا بدر نکنم چراکه از آسمان فرود نیامده ام تا به کام خود کار
کنم بل به کام انکه مرا فرستاد واینست خواست پدرکه مرا فرستاد
که هرکرا بمن داد اورا تلف نکنم لیکن اورا در روز قیامت بر
انگیزانم اینست خوشی پدر من که انکه بیند پسر را وبدو
بگرود اورا بود جاوید زندگی ومن اورا در روز آخر بر انگیزانم
یهودان ازین سخن در شکایت شدند چون گفت منم آن نان که از
آسمان فرود آمد ومی گفتند نه این ایشوع است پسر یوسف

که

که پدر ومادرش را مي شناسيم پس چگونه ميگويد که من از
آسمان فرود آمده ام حضرت ايشوع بايشان فرمود بهمديگر
نگوييد هيچ يک نتواند که سوي من آيد مگر انکه اورا بسوي
من کشد پدر من که مرا فرستاده است ومن اورا در روز آخر
بر انگيزانم هراينه نوشته شده است از پيغمبران که ايشان همه
آموخته خدا باشند راست راست گويم بشما هر که بمن بگرود
اورا جاويد زندگاني است من آن نان حياتم پدران شمايان نان
در بيابان خوردند ومردند اينست آن نان که از آسمان فرود
آمد آنکه ازوي خورد نميرد منم نان زنده که از آسمان فرود آمدم
هر که ازين نان خورد تا جاويد زنده ماند ونانيکه من دهم تن
منست که بجهت زندگاني جهان خواهم داد اين در انجها بر کفر
نحوم گفت وبسياري از شاگردان او ازين سخن گفتند اين
سخن سختست اين را که تواند شنيد حضرت ايشوع بايشان
فرمود اين شمارا در شک مي اندازد وچگونه وقتي که مي بينيد
آدمي زاده را که بر آيد بجايي که نخستين بوده است روح است
انکه حيات مي دهد تن از هيچ چيزي نيار نميکند سخنان که
بشما مي گويم روح است وزندگاني وازين گفتار بسياري از
شاگردان او بر گشتند وباو همراهي نکردند حضرت ايشوع بدوازده
رسول گفت شما ميخواهيد که رويد شمعان جواب داد وگفت اي
خداوند ما بسوي که رويم سخنان حيات دايمي تراست وهر
آينه ما ايمان آورديم ويقين کرديم که تويي مسيح پسر خداي
زنده حضرت ايشوع بايشان گفت نه منم انکه بر گزيدم

شما

cujus patrem & matrem novimus? quocirca quomodo dicit, Ego è cœlo deſcendi? Dominus Ieſus ipſis dixit, Inter vos invicem ne ſermocinemini. nemo poteſt ad me venire, niſi quem ad me trahit Pater meus qui me miſit, & ego eum ultimo die reſuſcitabo. Enimverò ſcriptum eſt à Prophetis, Illi omnes edocti Dei erunt. Verè verè dico vobis, quicunque in me credit, ei vita æterna eſt. Ego ille panis vitæ ſum. patres veſtri panem in deſerto ederunt, & mortui ſunt. Hic eſt ille panis qui è cœlo deſcendit. qui de eo edit, non morietur. Ego ſum panis vivus, qui è cœlo deſcendi. quicunque de hoc pane edit, in æternum vivus manet. & panis quem ego do, corpus meum eſt, quod pro vita mundi daturus ſum. Hoc in Synagogis Capernaumi dixit. & multi ex diſcipulis ejus ob hunc ſermonem dixerunt: hic ſermo durus eſt, hunc quis poteſt audire? Dominus Ieſus ipſis dixit: hoc vos in ſcandalum conjicit? & quomodo, quando videretis filium hominis, quod aſcenderet in locum ubi primum fuit? Spiritus eſt qui vitam dat, corpus nullatenus [1] prodeſt. verba quæ vobis loquor, ſpiritus ſunt & vita. Ob hunc ſermonem multi ex diſcipulis ejus receſſerunt, & cum ipſo una non ambularunt. Dominus Ieſus duodecim Apoſtolis dixit, Vos vultis abire? Simeon reſpondit & dixit, Domine noſter, ad quem iremus? Verba vitæ æternæ habes, & profecto nos credimus, & certo cognovimus te eſſe Chriſtum filium Dei viventis. Dominus Ieſus ipſis dixit: nonne ego ſum qui elegi

[1] *pro* ثيار *fortaſſe* بيار *legendum, ut ad verbum ſit,* ex ulla re (*id eſt ullatenus*) ad auxilium non facit.

vos duodecim? & unus ex vobis diabolus eſt. Is Iudas Iſcariotes erat, qui eum poſtea hoſtibus ipſius tradidit.

Lotio manuum.

Conſuetudo Iudæorum in lavando.

[1] *pro* چرا *legendum puto* چرا كه

De Hypocritis.

[2] *pro* بیرون *quod* extra, foras *ſignificat, neque ſatis hîc quadrat, legendum videtur* بیران Seniorum.

[3] *pro* باین *legendũ videtur* باین كه

Legis lib. 2.

Poſtea Phariſæi & quidam ex Scribis qui Hieroſolymis venerant ad ipſum confluxerunt. & quum vidiſſent, diſcipulos ejus illotis manibus edere, incuſarunt. [1] quia Phariſæi & alii Iudæi illotis manibus non edunt, & conſtitutiones ſeniorum ſuorum ſequuntur. & quicquid è foro emunt, niſi illud lavent, non edunt. & alia multa in ſe ſuſceperunt, lavare pocula, & urceos, & lectos. Phariſæi & Scribæ eum interrogarunt, Quare diſcipuli tui juxta conſtitutiones [2] ſeniorum non ambulant, ſed manibus illotis edunt? Ille reſpondit: bene dixit Eſaias de vobis, hypocritæ, quemadmodum ſcriptum eſt. Vtiq; hic populus me honorat labiis, ſed cor eorum à me procul eſt. fruſtra ſerviunt mihi,[3] in hoc quod conſtitutiones hominũ docent. præcepta Dei deſeruerunt, & conſtitutiones humanas ſervant, quale eſt, lavare pocula & urceos, & alia ſimilia huic faciunt. Dixit ipſis, Præcepta Dei bene deſeruiſtis, ut conſtitutiones veſtras obſervaretis. Deus dixit, honorate patrem & matrem veſtram, & quicunque patri aut matri ſuæ maledixerit, ille morietur mortem. & vos dicitis, ſi quis patri ſuo aut matri ſuæ dicat, Quicquid corban à me eſt, tibi emolumento eſt. & non permittitis ipſi, ut pro patre ſuo aut matre ſua oblationẽ faciat.

itaque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

شما را دوازده ويکي از شمايان شيطان است او يهودا سخر
يوطي بود که او بعد ازان به دشمنانش سپرد ۞

شستن دست ،

بعد از ان فريسين وچندي از کاتبان که از اوريشليم امده
بودند برو هجوم آوردند وچون ديدند که شاکردان او نا
شسته دست ميخورند ملامت کردند چرا فريسين وديکر يهودان — رسم يهودان در شستن
نا شسته دست نميخورند وقاعدهاي پيران خويش را بي روي
مي کنند وهر انچه از بازار ميخرند تا آن را نشويند نميخورند
وديکر بسيار چيزها بر خود قرار داده اند شستن کاسها
وظروفها وخواب جايها فريسين وکاتبان اورا پرسيدند که
چرا شاکردان تو بر قاعده هاي پيرون نميروند بلکه دست نا
شسته ميخورند او جواب داد نيک کفت ايشعيا از شما اي — از
دو رويان چنانچه نوشته شده است هر اينه اين کروه مرا بزرکي — منافقان ،
ميدهد بلبها اما دل ايشان از من دورست هرزه خدمت من مي
کنند باين قاعدهاي مردم مي آموزند احکام خدا کذشتند
وقاعدهاي آدميان نکاه ميدارند مثل شستن کاسها واندوها
وديکر چيزها مانند اين مي کنند وبايشان مي کفت حکمهاي
خدا خوب کذاشتيد تا سنتهاي خود را پاسباني کنيد خدا فرمود — توريت
کرامي داريد پدر ومادر خود را وهر که پدر ومادر خود را — کتاب ب
بد کفت او بميرد مردني وشمايان مي کوييد اکر آدمي پدر
خود را يا مادر خود را کويد که هر چه قربان از منست ترا سود
ميکند ونميکذاريد اورا که براي پدر خود ومادر خود هديه کنند

پس كلام خدا را كه بشما داده است باطل كرديد ومثل اين
بسيار مي كنيد انكاه جماعت بزرك را خواند وبايشان فرمود
همكنا از من شنويد ودريابيد انچه در دهن مي در ايد آدمي
را پليد نميكرداند ليكن انچه از دهن بيرون مي آيد آن است
كه آدمي را پليد ميكند هر كرا كوش شنوا باشد بشنود جون
از ميان مردم بخانه در آمد شاكردانش كفتند داني كه فريسيين
جون اين سخن را شنيدند بر ايشان دشوار آمد جواب داد فرمود
هر نهايي كه پدر آسماني ننشاند كنده شود ايشان را بكذاريد
كه كورند ورهنماي كوران اكر كور رهبري كند هر دو بجاه
افتند ، بيدرو كفت اين مثل را براي ما بيان كن فرمود
شما نيز نا دانيد ونمي فهميد كه هر چه از بيرون بدهن آدمي
در ايد نتواند كه اورا پليد سازد چرا كه بدل نمي رسد بل
بشكم وبيرون ميرود اما جيزها كه از دهان آدمي بر مي ايند از
دل بر مي ايند اين جيزها اند كه آدمي را پليد ميكنند چرا
كه از درون دل بيرون مي آيند فكرهاي بد زنا كشتن دزدي
حرص بدي قلبي فسق چشم بد كفر غرور دل جهل اينهمه بدي
از درون مي ايد وآدمي را پليد مي سازد اما نا شسته دست
خوردن آدمي را پليد نميكنند ،،

توجه مسيح بصور وصيدان ،

جون حضرت ايشوع از انجا بنواحي صور وصيدان آمد ناكاه زن
كنعاني ازان حدود بيرون شد وباواز بلند كفت بر من رحمت كن

اي

itaque verbum Dei quod vobis datum eſt irritum feciſtis, & ſimilia multa facitis. Tunc multitudinem magnam vocavit, atque ipſis dixit: Omnes me audite & intelligite. Id quod in os intrat, hominem pollutum non reddit, ſed quod ex ore egreditur, id eſt quod hominem pollutum facit. qui aures audientes habet, audiat. Quum è medio hominum in domum intraſſet, diſcipuli ejus dixerunt, ſcis Phariſæos, quum ſermonem hunc audiverunt, moleſtè id tuliſſe? reſpondit & dixit, omnis plantatio quam pater cœleſtis non plantat eradicabitur. eos relinquite: quia cœci ſunt & duces cœcorum. ſi cœcus [1] ducit, ambo in foveam cadunt. Petrus dixit: hanc parabolam nobis explica. dixit, Vos etiam neſcitis & non intelligitis, quod quicquid extrinſecus in os hominis intrat, non poteſt eum polluere? quia in cor non venit, ſed in ventrem, & ejicitur. Sed ea quæ ex ore hominis egrediuntur, è corde egrediuntur: illa ſunt quæ hominem polluunt, quia ex intimo cordis prodeunt cogitationes malæ, ſcortatio, cædes, furtum, avaritia, malitia, falſa moneta, adulterium, oculus malus, blaſphemia, dolus, [2] amentia. Hæc omnia mala ex interiori veniunt & hominem polluunt. Sed illotis manibus edere, hominem non polluit.

[1] *deeſt fortaſſe* کور را cæcum.

[2] *ad verbum,* cor ignorantię, *vel* ſtultitiæ.

Iter Chriſti Tyrum & Sidonem.

Quum Dominus Ieſus inde in fines Tyri & Sidonis veniſſet, ex improviſo mulier Cananæa ex illis limitibus exiit, & voce alta dixit: miſerere mei

Domine fili David, in filia mea Diabolus eſt, eamque affligit. non reſpondit, neque quicquam dixit. diſcipuli ejus venerunt, & rogarunt ac dixerunt, hanc fœminam, quæ poſt nos clamans venit, dimitte. hæc fæmina ex [1] Gentilibus erat. Dominus Ieſus reſpondit, Ego miſſus non ſum niſi ad oves quæ è domo Iſraëlis perditæ ſunt. Illa mulier ei adhæſit, & adoravit, & dixit, Domine opitulare mihi. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, ſine primum filios ſaturari: bonum non eſt panem filiorum capere, & canibus dare. Mulier ea dixit: ita Domine, ſed canes etiam ex fragmentis quæ è menſa Dominorum cadunt edunt. Eo tempore Dominus Ieſus reſpondit, ô Mulier, magna eſt fides tua: fiat tibi ſecundum fidem tuam. & filia ejus protinus ſanata fuit.

Iter Chriſti in Galilæam.

Rurſus è finibus Tyri exiit, & per viam Sidonis ad mare Galilææ venit, & per medium finium [2] Decapoleos tranſiit. Eo tempore hominem quendam mutum & ſurdum ad eum tulerunt, & poſtularunt ut manum ſuam ei [3] imponeret. eum è turba eduxit, & digitos ſuos in ambas aures ejus poſuit. Salivam ſuam linguæ ejus inunxit, & ad cœlos reſpexit, & [4] gemitum extulit & dixit, Eiphatha, id eſt, [5] adaperire. Protinus loquens & audiens factus eſt, & ambulans locutus eſt. Dixit illis, Nemini dicite. Verum illi divulgarunt, & cum admiratione dixerunt, Omnia bene facit: ſurdos

[1] *ad verbum,* idolorum cultoribus.

[2] *legebatur* ده شهر *peſſimè quis induxit* ده *quod relinqui omnino debet.*

[3] *ad verb.* imponerent, *plur. pro ſingul. honoris gratia.*

[4] *ad verb.* ſpiritum frigidum.

[5] *in Autograp. ſcriptum erat,* كشاده شود رهاندم. *legendum puto* كشاده شو adaperire. *tum* در هاندم in eodem momento. *propriè* in eodem ſpiritu, i. e. protinus. *Malè itaque inductam eſſe in Autogr. literam* ر.

اي خداوند پسر داود در دختر من شیطاني است واورا رنجها
میدهد جواب نداد وهیچ نگفت شاکردانش امدند ودر
خواست کردند وگفتند این زن را که پس ما فریاد کنان مي آید
روان کن این زن از بت پرستان بود حضرت ایشوع جواب داد
که من فرستاده نشده ام مکر بسوي کوسفندان که از خانه
اسراییل کم شده اند آن زن باو بپوست وسجده کرد وگفت اي
خداوند مدد کن مرا حضرت ایشوع جواب داد وگفت بگزار که
اول پسران سیر شوند که نیکست نان پسران گرفتن وبسگان
دادن آن زن گفت بلي اي خداوند اما سگانهم از ریزهاي که
از خوان صاحبان مي افتد میخورند آن هنگام حضرت ایشوع
جواب داد اي زن بزرگست ایمان تو باشد ترا موافق صدق
تو ودخترش در زمان خلاصي یافت ٭

توجه مسیح بجلیل ،

ونیز از حدود صور بیرون شد واز راه صیدان بسوي
دریاي جلیل رفت ودر میان حدود ده شهر گذشت درین
هنگام مردي گنگ وکر را پیش او آوردند وخواستند که دست
خود برو نهند اورا از هجوم بیرون برد وانگشتان خود در هر
دو گوش او گذاشت لعاب خود بر زبانش مالید وبسوي
آسمان دید ونفس سرد بر آورد وگفت اي فتحا یعني
گشاده شو در هماندم گویا وشنوا گردید وروان سخن
گفت وبایشان فرمود بهیچکس نگویید اما ایشان منادي
میکردند وبتعجب مي گفتند که چیز نیک مي کند کران را

شنوا

شنوا مي کرداند وکنکان را کویا درین هنکام بکوهي بر آمد
وانجا نشست مردم هجوم کردند وبسیاري از کوران وکنکان
وکران ودیکر بیماران با خود آوردند وبر پاي مبارك او مي
انداختند وخداي اسراییل را مي ستودند درین کار زماني
بکذشت انکاه شاکردان را بخواند وکفت مرا بدین مردم
رحم مي آید که سه روزست که بخاطر من از خانه بیرون اند
وچیزي ندارند که بخورند اکر ایشان را سوي خانهاي خود
بدین حال کیل کنم درراه ضعف کنند چرا که بعضي از ایشان
از دور آمده اند شاکردان کفتند که از کجا کسي تواند که

بچهار هزار کس خورش میدهد ،

باینها درین بیابان نان دهد وسیر کند انکاه بایشان
کفت شمایان چند نان دارید کفتند هفت مردم را کفت بنشیند
انکاه هفت نان کرفت وشکر کرد وبشکست وبشاکردان
داد تا پیش مردم کذارند واندکي از ماهي نیز بایشان بود بران
نیز برکت کفت وفرمود که پیش مردم بنهند ایشان پیش
آوردند مردم خوردند وسیر شدند واز بقیها هفت سبد
بر داشتند وآنانکه خوردند نزدیک چهار هزار کس بودند بي
زنان وبچکان همان زمان بکشتي با شاکردان خود درشد ودر
نواحي ماجدان آمده فریسین وچندي از زنادقه آمدند تا اورا
بیازمایند وکفتند که نشانه بنما از آسمان هم سره بر آورد وفرمود

متي فصل یو ،

این کونه مردم نشان میطلبند وبایشان کفت جون شب هنکام
است میکویید که آسمان پاکست چرا که سرخي دارد ودر
بامداد مي کویید امروز بارش مي شود چرا که آسمان ترش روست

وجون

audientes reddit, & mutos loquentes. Eo tempore in montem quendam adſcendit, ibique ſedit. homines confluxerunt, & multos è cœcis & mutis, & ſurdis & aliis ægris ſecum adduxerunt, & ſuper pedes benedictos ejus projecerunt, & Deum Iſraëlis laudarunt. In hoc opere tempus aliquod tranſiit. tunc diſcipulos vocavit & dixit, Me horum hominum miſeret. quia triduum eſt, quod [1] mecum extra domos ſuas ſunt, nec quicquam habent quod edant. ſi eos ad ædes ſuas in hoc ſtatu dimitto, in via deficient. nam quidam eorum è longinquo venerunt. Diſcipuli dixerunt, Vnde quis poſſet his in hoc deſerto panem dare & ſaturare? tunc dixit ipſis, Vos quot panes habetis? dixerunt, ſeptem. dixit hominibus, ſedete. tunc ſeptem panes ſumſit, & gratias egit, & fregit, & diſcipulis dedit, ut hominibus proponerent. Et pauculos piſces etiam habebant. ſuper illos etiam benedictionem dixit, & juſſit ut hominibus proponerent. illi propoſuerunt. homines ederunt, & ſaturati fuerunt, & è reliquiis ſeptem ſportas ſuſtulerunt. & illi qui ederant, circiter quatuor millia virorum erant, ſine mulieribus & parvulis. Eodem tempore in navem cum diſcipulis ſuis intravit, & in fines Magedan venit. Phariſæi & quidam è Sadducæis venerunt, ut eum tentarent, & dixerunt, ſignum oſtende è cœlo. [2] Ingemuit & dixit: hoc genus hominum ſignum quærit. & dixit ipſis, quum noctis tempus eſt, dicitis, Cœlum purum eſt, quia rubedinem habet. & mane dicitis, hodie tempeſtas erit, quia cœlum triſti vultu eſt.

[1] *ad verbum*, cum excellentia mea.

Quatuor millibus virorum cibum dat.

Matth. c. 16.

[2] *ad verb.* halitum frigidum extulit.

& quum ventus meridionalis flat, dicitis, æſtus erit. ô Hypocritæ, diſcernere vultum cœli & terræ noſtis, & ſignum hujus temporis non intelligitis. quare vos ipſi de eo quod juſtum eſt judicium non facitis? generatio mala, improba, ſignum quærit, & ſignum pręterquam ſignum Ionæ Prophetæ non dabitur. Tunc eos reliquit, & in navem intrans per mare tranſiit. Poſtea diſcipuli in ulteriorem ripam venerunt, & ex oblivione panem non ſumſerant, & præter unum panem in navi cum ipſis non erat. dixit ipſis: Cavete, & à fermento Phariſæorum & Sadducæorum abſtinete. Illi ex hoc ſermone intellexerunt, eum velle, [1] ut panem Phariſæorum non ederent. atque hinc in corda ipſorum venit, quia nos panem obliti ſumus. ſolliciti fuerunt. Dominus Ieſus cognovit, & dixit: quare ſolliciti eſtis, ô parum creduli, quod panis vobis non eſt? adhuc non cognoſcitis neque intelligitis? adhuc cor veſtrum cœcum habetis? oculos habetis & non videtis? aures habetis & non auditis? non intelligitis, & non recordamini quinque panum, qui quinque millibus virorum diſtributi fuerunt, & quot ſportas ſuſtulerint? & ſeptem panes quatuor millibus perſonarum datos fuiſſe, & quot ſportas ſuſtulerint? quare non intelligitis, me vobis de pane non locutum eſſe, ut à fermento Phariſæorum & Sadducæorum abſtineretis, ſed de doctrina ipſorum? Bethſaidam venit. cœcum ad ipſum adduxerunt, & poſtularunt, ut manum ſuam ipſi imponeret. Manum iſtius cœci arripuit, eumq; eduxit, & ſalivam ſuam oculis ipſius

Matth. c.16.

[1] *ad verbum,* panem Phariſæorũ ne edite.

Sanatio cœci.

inunxit,

وجون باد جنوب مي وزد ميكوييد حرارت مي شود اي دو
رويان تميز كردن در روي آسمان وزمين ميدانيد ونشانه اين
زمان نمي فهميد چرا شمايان خود بر انچه حق است حكم نمي
كنيد قبيله شرير بدكار نشانه ميجويد ونشانه بغير از نشان
يونان بيغمبر داده نشود انكاه ايشان را كداشت وبكشتي متي
در آمده از دريا كدشت بعد از ان شاكردان بكنار فصل يو،
آمدند واز فراموشي نان نه برداشتند وبغير يك نان در كشتي
بايشان نبود بايشان فرمود بملاحظه باشيد واز خمير مايه
فريسين وزنادقه پرهيز كنيد ايشان ازين سخن فهميدند
كه ميخواهد كه نان فريسين نخوريد وازين بدلهاي ايشان
رسيد كه ما نان فراموش كرديم انديشه مند شدند حضرت
ايشوع در يافت وفرمود چرا انديشه مند ميشويد اي كم
ايمانان كه نان با شما نيست هنوز نمي شناسيد ونمي
فهميد هنوز دل خود كور داريد چشم داريد ونمي بينيد
كوش داريد ونمي شنويد در نمي يابيد وياد نمي كنيد از پنج
نان كه بر پنجهزار كس بخش كرده شدند وچند سبد بر
داشتند وهفت نان براي چهار هزار نفر داده شد وچند
سبد بر داشتند چرا نمي فهميد كه من بشما از جهت نان
نكفتم كه از خمير مايه فريسين وزنادقه پرهيز كنيد ليكن از
تعليم ايشان ، به بيت سايده آمد تا بيناني را بيش او صحت
آوردند ودر خواست كردند كه دست خودرا برو نهد دست كور
آن كور كرفت واورا بيرون برد ولعاب خودرا بر چشمانش

مالید ودست بر دیده او نهاد وازو پرسید که هیچ جیز می
بیني اوکفت مردم را بسان درختان مي بینم دیکر بار دست بر
چشمان اونهاد ان زن بینش کمال یافت بطوري که همه جیز را
خوب میدید اورا کفت بخانه خود رو وهیچکس را مکو ،

بر داشتن پیدرو ،

در نواحي قیصریه آمد واز راه یکسو شده در نماز شد شاکردان
با او بودند ایشان را پرسید مردم در حق من چه میکویند ایشان
کفتند کروهي یوحنا تعمیدکننده میکویند بعضي ایلیا جمعي
ارمیا الخي یکي از پیغمبران انکاه بایشان فرمود که شمایان چه
میکویید که من کیستم پیدرو کفت تویي مسیح پسر خداي
زنده حضرت ایشوع فرمود خنک ترا اي شمعان پسر یونان این
بتو کشت وخون اشکارا نکرد لیکن پدر من که در آسمان
هاست ومن میکویم ترا هراینه تویي پیدرو یعني سنک وبرین
سنک عمارت کنم کلیسیا خود را ودرهاي دوزخ بران قادر
نباشند ترا میدهم کلیدهاي ملکوت آسمان هر چه بسته کني
بر زمین بسته شود بر آسمان وهر چه کشاده کني بر زمین
کشوده شود ودر آسمان انکاه بشاکردان خود فرمود که
بکسي نکویند که او ست ایشوع مسیح درین زمان آغاز کرد
درین که شاکردان خود را آکاه سازد که اورا لازم ست که باورسلیم
رود واز پیران وکاهنان وکاتبان رنجها کشد واورا بکشند
وپس از سه روز بر خیزد پیدرو پیش آمد ومنعش کرد

میپرسد که من کیستم ،

ایمان پیدرو به پسر خدا

خبر از مرک ،

وکفت

inunxit, & manum viſui ipſius impoſuit, & ex eo quæſivit: quicquamne vides? ipſe dixit, homines in modum arborum video. rurſus manum oculis ejus impoſuit, [1] tunc viſum perfectum accepit, adeo ut omnia bene viderit. dixit ipſi, domum tuam abi, & ulli ne dic.

[1] *pro* آن زن *quod eſt in Autograp. legimus* آن زمان. *nam* زن mulierẽ *ſignificat.*

Exaltatio Petri.

In circumjacentia Cæſareæ venit. & à via [2] ſecedens in precibus fuit. diſcipuli cum ipſo erant. hos interrogavit, homines [3] de me quid dicunt? dixerunt, quidam Iohannem Baptiſtam dicunt, quidam Eliam, quidam Ieremiam, quidam unum ex Prophetis. tunc dixit ipſis, vos quid dicitis, nempe ego quis ſim? Petrus dixit, Tu es Chriſtus filius Dei viventis. Dominus Ieſus dixit, Beatus tu Simon fili Ionæ: hoc tibi caro & ſanguis non revelavit, ſed pater meus qui in cœlis eſt. Et ego dico tibi, profecto tu es Petrus, id eſt lapis, & ſuper hunc lapidem ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferni ſuper eam non valebunt. Tibi do claves regni cœlorum. quicquid ligabis ſuper terram, ligatum erit in cœlo: & quicquid [4] ſolves ſuper terram, ſolutum erit etiam in cœlo. Tunc diſcipulis ſuis præcepit, ut nemini dicerent, ipſum eſſe Ieſum Chriſtum. Hoc tempore incœpit diſcipulis ſuis indicare, oportere ipſum Hieroſolymam ire, & à Senioribus & Sacerdotibus & Scribis pati, quodque ipſum interficerent, & poſt tres dies reſurgeret. Petrus acceſſit, & prohibuit eum,

[2] *ad verb.* unius lateris factus.

[3] *ad verb.* de veritate mei.

Interrogat, Ego quis ſum?

Fides Petri de Filio Dei.

[4] *propriè*, aperies. *& poſt*, apertum erit.

Indicatio de morte.

& dixit: Nunquam futurum eſt, Domine, ut hoc tibi eveniat? Convertit ſe ad ipſum & dixit, Procul ſis à me Satan, enimvero [1] offendiculum mihi es: quia res Dei non aſſequeris, ſed tantum res hominum. Tunc homines ad ſe vocavit, ipſiſque ac diſcipulis dixit, Quicunque vult animam ſuam ſervare, perdit eam: quia quicunque animam ſuam pro me & pro Euangelio perdiderit, eam ſibi acquiſivit. Quid prodeſt homini, ſi totum mundum acquirat ſibi, & animam ſuam perdat? quid dabitur homini in compenſationem animæ ejus? quemcunque mei & ſermonis mei pudet, utique Filium hominis pudebit ejus, quando in gloria ſua & Patris ſui cum Angelis ſanctis veniet. nam Filius hominis in gloria Patris ſui cum angelis ſuis venturus eſt, atque eo tempore unicuique ſecundum opus ſuum mercedem daturus eſt. Verè dico vobis, profecto quidam ex adſtantibus hîc ſunt, qui mortem non guſtabunt, [2] niſi Filium hominis in regno videant.

[1] *ad verb.* pedis offendiculum meum.

[2] *ad verb.* donec non vidēt.

Glorificatio Chriſti.

In montem Thabor aſcendit.

Poſt ſex dies Dominus Ieſus Petrum & Iacobum & Iohannem fratrem ejus ſumſit, eoſque in montem altum ſolos abduxit, ibique in precibus occupatus fuit. Atque eo tempore quo in precibus eſſet, forma ejus alia facta eſt, & facies ejus inſtar ſolis ſplendens eſt reddita, & veſtes ejus inſtar nivis albuerunt. Et de improviſo Moſes & Elias etiam cum gloria ſumma apparuerunt, & de exitu ejus ex mundo, & de magnitudine afflictionū quas

Hiero-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

وکفت هرکز نخواهد بود ای خداوند که این ترا رسد روی بسوی او کرد وکفت دور شو از من ای شیطان هراینه پا لغز من شدی چرا که در جیزهای الاهی نمی رسی مکر در جیزهای مردم انکاه مردم را نزدیک خود خواند وایشان را وشاکردان را کفت هرکه خواهد که نفس خود را سلامتی دهد هلاکش کرداند زیرا که هر که نفس خود را برای من وبجهت انجیل هلاک ساخت اورا بدست آورد ، چه سود کند آدمی را اکر جمله جهان را بدست آرد وجان خود را هلاک کند چه جیز داده شود آدمی را در عوض جان او هر که از من واز کفتار من شرم کند هراینه آدمی زاده ازو شرم کند وقتی که ببزرکواری خود وپدر خود با ملایکه پاک بیاید که آدمی زاده ببزرکواری پدر خود با ملایکه خود خواهد آمد وآن زمان هر یکی را موافق عمل خود جزا خواهد داد راست کویم بشما هراینه کروهی از ایستادکان اینجا هستند که مرک را نچشند تا آدمی زاده را در پادشاهی نه بینند ؛

بزرکی نمودن مسیح ،

بکوه تبور بر امد

پس از شش روز حضرت ایشوع بپدرو ویعقوب ویوحنا برادرش را کرفت وایشان را بسوی کوه بلند تنها برد ودر انجا بدعا مشغول شد ودرین هنکام که در دعا بود شکل او دیکر کردید وروی او جون افتاب تابان کشت وجامهای او همچون برف سپید وناکاه موسی وایلیا نیز ببزرکواری تمام ظاهر شدند واز بر آمدن او از جهان واز فزونی محنتها که

در اورشليم خواهد كشيد سخن ميكردند وشاكردان را كه
با او بودند كراني خواب كرفته بود بيدار شده بزركي اورا واين
دو كس را مشاهده كردند آن زمان بيدرو بحضرت ايشوع كفت
اي خداوند بهترست كه ما هميشه اينجا باشيم ميخواهي كه
سه خانه آماده كنيم يكي براي تو ويكي براي موسي ويكي
براي ايليا دربن سخن بود كه ابر روشن بيدا شد وبر ايشان
سايه كرد وآوازي ازان ابر كفت اينست بسر دوست داشته من
كه ازوي راضيم ازو بشنويد شاكردان شنيدند وبر رو افتادند
وبسياري ترسيدند، حضرت ايشوع رسيد ودست خود بايشان
رسانيد وفرمود برخيزيد ونترسيد ايشان چشمهاي خودرا بلند
كردند وبجز حضرت ايشوع كسي نديدند ،،

فرود آمدن مسيح از كوه،

انكاه حضرت ايشوع وايشان از كوه فرود آمدند وبايشان
فرمود انچه ديديد با هيچكس نكوييد تا وقتي كه آدمي زاده
از مردكان برخيزد ايشان همچنان كردند وبهيچكس نكفتند
اما بهمديكر كفت وكو داشتند كه چه معني دارد انكه كاهنان
مي كويند كه واجبست كه نخستين ايليا بيايد ايشان را جواب
داد هر اينه ايليا نخستين خواهد آمد وهمه چيزها باز
بحال خود خواهد آورد اما بشمايان ميكويم كه ايليا آمد
واورا نشناختند بلكه هر چه خواستند باو كردند واينچنين
آدمي زاده از ايشان محنتها كشد وحقير داشته شود
چنانچه نوشته شده است ان هنكام شاكردان فهميدند

Hieroſolymis perpeſſurus eſſet, verba fecerunt. Diſcipulos autem qui cum ipſo erant gravis ſomnus occupaverat. expergefacti gloriam ejus & hos duos viros viderunt. Tum Petrus Domino Ieſu dixit: Domine, melius eſt nos perpetuo hic eſſe. vis ut tria domicilia paremus, unum tibi, & unum Moſi, & unum Eliæ? In hoc ſermone erat, quum nubes lucida manifeſtata fuit, eoſque obumbravit, & vox quædam ex ea nube dixit, hic eſt Filius dilectus meus, in quo acquieſco, illum audite. Diſcipuli audiverunt, & in faciem ceciderunt, & multum[1] timuerunt. Dominus Ieſus venit, & manum ſuam ipſis admovit & dixit, ſurgite & ne timete. Ipſi oculos ſuos elevarunt, & præter Dominum Ieſum neminem viderunt.

[1] *malè* ترسيديد timuiſtis *in Autograph.*

Deſcenſus Chriſti è monte.

Tunc Dominus Ieſus & hi è monte deſcenderunt, dixitque ipſis, Quod vidiſtis, nemini dicite, donec Filius hominis è mortuis reſurrexit. Illi ſic fecerunt, & nemini dixerunt. Verum inter ſe ſermonem habuerunt, quem ſenſum haberet id quod Sacerdotes dicunt, oportere ut primum Elias veniat. Reſpondit ipſis, Vtique Elias primum venturus eſt, & omnia in ſtatum ſuum reſtituet: ſed vobis dico, quod Elias venit, eumque non cognoverunt, ſed quicquid voluerunt, ipſi fecerunt. & ſimiliter Filius hominis ab ipſis afflictiones patietur, & contemptui habebitur, quemadmodum ſcriptum fuit. Tunc diſcipuli intellexerunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

de Iohanne agi. & quum Dominus Ieſus ad reliquos diſcipulos veniſſet, multitudinem hominum cum ipſis invenit. quidam ex Scribis cum diſcipulis ejus ſermocinabantur. Quum homines Dominum Ieſum vidiſſent, obſtupefacti ſunt, & ad eum iverunt, ſeque proſtraverunt. is quæſivit, quid invicem ſermocinati eſſent. Eo tempore vir quidam in genua procidens clamavit & dixit, Præceptor, filium meum reſpice, quia unicus eſt, & ſpiritu immundo eum corripiente, repente vociferatur, ſeque terræ allidit, & ſpumam in os defert, & dentes in dentes impingit, & areſcit. aliquando in ignem incidit, & ſæpe ſe in aquam conjicit. ad diſcipulos tuos adduxi, & petii ut eum ejicerent, non potuerunt. tu miſerere ejus. Dominus Ieſus reſpondit & dixit: ô genus incredulum & pravum! uſque quò vobiſcum ero, & vos tolerabo? filium tuum ad me fer. quum prope venit, diabolus eum afflixit, & in terram volutavit, & ſpuma ex ore ejus veniebat. Dominus Ieſus ex patre ejus quæſivit: quantum temporis eſt, quod hanc divexationem habet? is dixit, à pueritia. & ſæpe in ignem & aquam injicit, ut perdat. verum ſi potes, miſerere & adjutor meus ſis. Dominus Ieſus ipſi dixit, Si potes credere; credenti omnis res facilis eſt. pater exclamavit, & flens dixit, Domine, credo, incredulitati meæ ſuccurre. Quum Dominus Ieſus vidit, quod infiniti homines confluerent, ſpiritum immundum increpuit & dixit, ô ſpiritus ſurde & mute, ego præcipio tibi, egredere ex hoc, & amplius in hunc ne intra. ille clamans & affligens exiit, & in ſtatu tali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

که از یوحنا مراد ست ، وجون حضرت ایشوع بدیکر شاکردان
برسید انبو مردم بایشان یافت بعضي از کاتبان بشاکردانش
کفت وکو داشتند جون مردم حضرت ایشوع را دیدند حیران
شدند وپیش او رفتند وتواضع کردند او برسید که باهم جه کفت
وکو داشتند درین هنکام مردي بر سر زانو شده فریاد کرد وکفت
اي آموزکار بر فرزند من نظر کن که یکانه است وروح پلید اورا
کرفته یکایک در فریاد میشود وخودرا بر زمین میزند وکف بدهن
مي آرد ودندان بدندان مي زند وخشک مي شود بارها در آتش
مي افتد وبسیار بار خودرا بر آب میزند بپیش شاکردان تو آوردم
وزاري کردم که اورا بدر کنند نتوانستند تو برو رحمت کن حضرت
ایشوع جواب داد وکفت اي زات بي ایمان وبدکار تا کجا با شما
خواهم بود وشما را خواهم بر داشت پسر خودرا بپیش من بیار
جون بنزدیک رسید شیطان اورا جفاها رسانید ودر زمین غلطانید
وکف از دهان او میرفت حضرت ایشوع از پدرش پرسید که جند
کاه است که این تشویش دارد اوکفت از کودکي وبارها بر آتش
واب زده است تا هلاک کند اما اکر میتواني رحمت کن ومدد
کار من باش حضرت ایشوع باوکفت اکر میتواني ایمان داشتن بر
ایکه ایمان دارد همه جیز آسان است پدر بانک زد وکریه کنان کفت
خداوند ایمان دارم به بي ایماني من مدد کن جون حضرت ایشوع
دید که بي نهایت مردم هجوم دارند روح پلید را سرزنش کرد
وفرمود اي روح کر وکنک من میفرمایم ترا ازین بیرون رو ودیکر
درین نه در آیي او فریاد کنان وجفا دهان بیرون رفت وبحالي

كذاشتي كه بسياري اورا مرده انكاشتند حضرت ايشوع دست
او كرفت واورا بر داشت وبپدرش سپرد ازين همكنان حيران
شدند وچون بخانه رسيد شاكردان به پنهاني پرسيدند چرا
ما اورا بدر كردن نتوانستيم بايشان كفت از كمي اعتقاد
خويش راست كويم بشما اكر در شمايان ايمان مانند دانه
دل خردل بوده باشد هراينه اين كوه را كوييد ازينجا بانجا
انتقال كن وانتقال كند وهيچ چيز شمارا دشوار نباشد واين
ذات شياطين جز بنماز وروزه بيرون نرود ،

سير مسيح بقريهاي جليل ،

ودر قريهاي جليل تعليم دهان بكشت وكارهاي عجيب
ميكرد وچون شاكردان را از بزركي وغرايب كارهاي خود در
حيرت ديد بايشان كفت شمايان اين سخنها در دل خود نكاه
داريد زود باشد كه آدمي زاده بدست مردم سپرده شود كه
اورا بكشند ومرده روز سيوم برخيزد سخت دلكير شدند واين
سخن نفهميدند وبر ايشان پوشيده ماند واز ترش نمپرسيدند
چون بكفر نحوم رسيدند جزيه ستانان بيش شمعان آمدند
وكفتند استاد شما جزيه نميدهد شمعان كفت بلي چون بخانه
در آمد بيش از انكه شمعان سخن كند حضرت ايشوع كفت
چه ميكويي اي شمعان پادشاهان زمين خراج از كه ستانند
ازفرزندان يا از بيكانكان او كفت از بيكانكان حضرت ايشوع
كفت پس پسران آزادند ليكن تا ايشان را در شك نه

متي فصل يز ،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

reliquit, ut multi eum mortuum arbitrati ſint. Dominus Ieſus manum ejus arripuit, eumque elevavit, & Patri ejus tradidit. Hinc omnes obſtupefacti ſunt. & quum domum veniſſet, diſcipuli clam interrogarunt, quare nos eum ejicere non potuimus? dixit ipſis, ob defectum fidei veſtræ. verè dico vobis, ſi in vobis fides inſtar grani ſinapis eſſet, enimvero huic monti diceretis, hinc eò transfertor, & transferretur; & quicquam vobis difficile non eſſet. Et hoc genus diabolorum præterquam precibus & jejunio non [1] exit.

[1] *malè in Autograp.* بزرود.

Iter Chriſti per pagos Galilææ.

Matth. c.17.

Et in pagis Galilææ docens verſatus eſt, & opera miranda fecit. & quum diſcipulos ob magna & mirabilia opera ſua ſtupentes vidit, dixit ipſis: vos hæc verba in corde veſtro ſervate: prope eſt ut Filius hominis in manus hominum tradatur, ut eum interficiant. & mortuus tertio die reſurget. vehementer corde turbati fuerunt, neq; ſermonem hunc intellexerunt, ipſiſque occultus manſit, & præ [2] metu non interrogarunt. Cum Capernaumum veniſſent, ii qui cenſum capiunt, ad Simeonem venerunt, & dixerunt: Magiſter veſter cenſum non dat? Simeon dixit, Ita. quum domum intravit, antequam Simeon verbum faceret, Dominus Ieſus dixit: quid dicis Simeon? Reges terræ à quo tributum capiunt, à filiis, an à peregrinis? ille dixit, à peregrinis. Dominus Ieſus dixit, itaque filii liberi ſunt. Sed ut eos in ſcandalum non

[2] *pro* ترش *legendum puto* ترس, *quod* metum *ſignificat. & cum Marco convenit.* ترش *enim eſt* acidus, acerbus.

conjiciamus,ad mare i, & rete injice, & primum piſcem qui aſcendit cape, & os ejus aperi. unum [1] denarium invenies. eum cape, & pro me ac pro te ipſo ſolve. Ex hoc ſermone dubitatio eorum quæ jam erat crevit, & deſiderium ipſorum majus factum eſt, ut ſcirent quiſnam inter [2] ipſos maximus eſſet. & abſque ut Chriſto indicarent, de hac re in via ſermocinabantur. Eo tempore quo in domo erant, interrogavit ipſos: In via quid ſermocinati eſtis? Primum manifeſtare ipſi hoc erubuerunt: tandem vero declararunt, & quæſiverunt, [3] Quis tibi in regno cœlorum maximus videtur? dixit ipſis, Quicunque vult primus eſſe, poſtremus omnium ſit, & omnibus ſerviat. tunc puerulum advocavit, eumque in medio ipſorum conſtituit, & in ulnas ſuas ſumſit & dixit, verè dico, ſi non convertamini, & inſtar puerulorum non fiatis, unquam in regnum cœlorum non intrabitis. & quicunque ſeipſum inſtar hujus parvuli humiliat, is eſt qui in regno cœlorum maximus eſt. & qui veluti hunc parvulum in nomine meo accipit, me accipit. & qui me accipit, non me accipit, ſed eum qui miſit me. Et qui inter vos minimus eſt, ille maximus eſt. & qui ſcandalum infert uni ex his parvulis qui in me credunt, eumque affligit, melius ei eſſet ut molaris lapis collo ejus alligaretur, & in mare ſubmergeretur. Væ mundo ab adventu ſcandalorum. Impoſſibile eſt ut ſcandala [4] non veniant, ſed væ illi homini, à quo ſcandalum venit. Si tibi manus tua aut pes tuus ſcandalo eſt, abſcinde eum & abs te procul abjice. melius tibi eſt ut

claudus

[1] *in Græco eſt* στατῆρα, *qui valebat quatuor denarios, ſeu drachmas.*

[2] *poſt* درميان *videtur deeſſe* (ايشان).

Doctrina humilitatis.

[3] *ad verb.* quẽ maximũ vides.

[4] *pro* بيايند *legendum videtur* نيايند *niſi forte* بي *hic neget. ut alibi habuimus* بيامدند *pro* (نيامدند).

انداز بسوي دریا رو ودام انداز ونخستین ماهي که بر آید
بکیر ودهان او بکشاي یک دیناري یابي اورا بستان واز
من واز خود ادا کن ، ازین سخن شک ایشان که بود افزود
وارزوي ایشان بیشتر شد که دانند که کدام کس در میان
بزرکست وبي انکه مسیح را آکاه سازند درین معني در راه
کفت وکو داشتند درین زمان که در خانه بودند ایشانرا
پرسید در راه چه کفت وکو داشتید نخستین او ظاهر کردن
این شرم داشتند اما آخر بیان کردند وپرسیدند کرا در
ملکوت آسمان بزرک مي بیني بایشان کفت هرکه خواهد که پیشوا
باشد پسین همه شود وهمه را خدمت کند انکاه کودکي را
طلبید واورا در میان ایشان ایستاده کرد ودر کنار خود
کرفت وکفت راست کویم اکر باز نکردید ومانند کودکان نشوید
هرکز در ملکوت آسمان نه در آیید وانکه خود را مانند این
کودک فروتن سازد اوست انکه در ملکوت اسمان بزرکست
وهر که مانند این کودک را بنام من قبول کند مرا قبول کند
وانکه مرا قبول کند نه مرا قبول کند بلکه آنرا که مرا فرستاد
وهرکه در شمایان کوچکتر است او کلانترست وهر که شک
آرد بیکي ازین کودکان که بمن کرویدند ورنج رساند اورا
بهتر باشد که آسیا سنک در کردن او بسته آید وبدریا
غرق کرده شود واي جهان را از آمدن فتنها لاچارست که فتنها
بیایند لیکن واي بدان آدمي که ازو فتنه آید اکر ترا دست
تو یا پاي تو فتنه شود اورا ببر واز تو دور انداز بهتر باشد ترا که

تعلیم تواضع ،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

لنک وناتوان در بهشت درآیی ازین که ترا هر دو دست وهر دو پا باشند ودر آتش جاوید انداخته شوی یعنی اگر بعضی چیزها ترا ضروری باشند همچون دست ویا پا محبوب همچون چشم وترا سبب بدی شوند آن را بر انداز وهم فرمود نیز نظر کنید وهیچ یکی ازین کودکان را حقیر نه بینید میگویم بشما هر اینه روی پدر من که در آسمانهاست فرشتکا پیوسته می بینند یوحنا که یکی از دوازده رسلست بمسیح رسید وگفت اموزکار مرد دیدم که دیوان را بنام تو میراند وبی روی ما میکند وما اورا منع کردیم حضرت ایشوع فرمود مانع نشوید هر که ضد شما نیست از مددکاران شماست ،

حقیر داشتن خوردان

رفتن مسیح سوی اوریشلیم ،

عزیمت اوریشلیم کرد وپیا در راه نهاد چندی را پیش از خود فرستاد که ازو خبر دهند رفتند وبشهرهای از سامریان در آمدند تا جای بودن بدست ارند وسامریان چون دانستند که حضرت ایشوع عزیمت بیت المقدس دارد جای ندادند یعقوب ویوحنا گفتند خداوند رخصت ده که گوییم که آتش از آسمان فرود آید ایشانرا بسوزد همچنانکه ایلیا کرد دروی ایشان گردانید وسرزنش کرد وگفت شما نمیدانید که از کدام روح آید آدمی زاده نیامده است که مردم را هلاک سازد لیکن زنده کند وبقریه دیگر رفت درینولا که در راه بودند

یکی

claudus & impotens in paradiſum intres, quam ut tibi ambæ manus & ambo pedes ſint, & in ignem æternum injiciaris. id eſt, ſi quædam res tibi neceſſariæ ſint veluti [1] manus & pes, aut dilectæ veluti oculus, & tibi occaſio mali ſint, tolle eas. Dixit præterea, Animadvertite etiam, & quenquam ex hiſce parvulis ne contemnite. dico vobis, profecto faciem patris mei, qui in cœlis eſt, Angeli [2] perpetuo vident. Iohannes, qui unus ex duodecim Apoſtolis eſt, ad Chriſtum venit, & dixit, Magiſter, hominem [3] vidimus, qui dæmonia in nomine tuo ejicit, & nos non ſequitur, & nos ipſum prohibuimus. Dominus Ieſus dixit, ne prohibete. qui adverſarius veſter non eſt, ex adjutoribus veſtris eſt.

Contemnere parvos.

Profectio Christi Hieroſolymam.

Cogitavit Hieroſolymam, & pedem in via poſuit. Quoſdam ante ſe miſit, qui de ipſo nuncium ferrent. venerunt, & in urbem quandam Samaritanorum intrarunt, ut [4] hoſpitium compararent. Samaritani, quum cognoverunt Dominum Ieſum Hieroſolymam cogitare, locum non dederunt. Iacobus & Iohannes dixerunt: Domine, poteſtatem da ut dicamus, ut ignis è cœlo deſcendat, & eos comburat, quemadmodum Elias fecit. [5] At vultum eorum retroegit, & increpavit ac dixit: Vos neſcitis, cujus ſpiritus [6] ſitis. Filius hominis non venit ut homines perdat, ſed vivificet. & in pagum alium venit. Eo tempore quo in via erant,

[1] *pro* دستى وپا پا *legendum putamus* دستى وپا يا *tranſpoſitis ſolum vocalibus* ·· & ∵

[2] *deeſſe videtur* ايشان ipſorum.

[3] *pro* ديدم vidi, ديديم *legendum putamus.*

[4] *ad verb.* locum eſſendi.

[5] *pro* دروى *legendum putamus* وروى *alioqui* دروى ſectio, meſſis *eſt. tum ſenſus eſſet*, ſectionem eorum, *qua reſecare è vita Samaritanos volebant*, repreſſit.

[6] *ſcribitur* آيد *id eſt* venit. *ſcribendum ſine Medda* ايد eſtis, *niſi forte vertendum*, ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quo ſpiritu veniat, *nempe id quod poſtulatis.*

[1] *legendũ puto* لاخاستی *vel* لاخهستی ،

[2] *malè in Autogr.* جاني animam. *lege* جايي *locum.*

Paupertas Chriſti.

[3] *Luc.* 10. 1. *tantum fit mentio* 70, *in Græcis codicibus. ſed apud Lat. Vulg.* 72.

[4] *Apud Euang. eſt* ἀνὰ δύο, binos. *quod Perſicè* دوكان دوكان را *dicitur.*

[5] *deeſt* خواهد *quod ſupplevimus.*

[6] *hæc parentheſi incluſa deſunt in Autograph.*

[7] *pro* گرديد *legendũ fortaſſe* گرديدند ،

dixit quidam, Domine ſequar te, quocunque is. Dominus Ieſus dixit; Vulpes[1] petras habent, & volucres cœli nidum. at Filius hominis[2] locum non habet, ubi caput ſuum deponat. Alteri dixit, me ſequere. is dixit, primum poteſtatem da, ut patrem meum ſepeliam. dixit, ſine ut mortui mortuum ſepeliant, tu vade, & regnum Dei annuncia. alius quidam dixit, Domine, ſequar te, verum mihi veniam da ut primum domeſticis valedicam. Dominus Ieſus dixit ipſi, Nemo eſt qui manum ſuam aratro apponat & retro reſpiciat, & dignus regno cœlorum ſit.

Deſignatio Diſcipulorum.

Poſtea Dominus ſeptuaginta [3] & duos alios ſeparavit, & [4] duas perſonas ex illis ante ſe miſit in omnem civitatem & in omnem locum quò ipſe [5] erat venturus, ipſiſque dixit: Meſſis multa eſt, & operarii pauci. à Domino poſtulate, ut operarios pro meſſe proferat. Ite, ecce ego ſum qui vos mitto tanquam oves inter lupos. & quod duodecim Apoſtolis præceperat, ipſis etiam tradidit, & dixit, Qui vos audit, [6] [me audit,] & qui vos rejicit, me rejicit. & qui me rejicit & non recipit, patrem meum rejicit, qui [me] miſit. Itaque illi ſeptuaginta & duo viri cum gaudio [7] ſunt reverſi, & dixerunt: Vſque ad dæmones in nomine tuo nobis obediunt. dixit ipſis, Vtique vidi diabolum inſtar fulminis è cœlo cadentem. utique vobis potentiam dedi ut ſerpentes & ſcorpiones

pedibus

يكي كفت خداوند ترا بپيروي كنم هرجا كه روي حضرت ايشوع
فرمود روباهان را سنك لاخهاست ومرغان آسمان را آشيانه
وآدمي زاده جايي ندارد كه سر خود فرو نهد وبديكري كفت فقر مسيح
مرا بپي روي كن او كفت اي خداوند نخست دستوري ده كه
پدر خود را در كور كنم فرمود بكذار كه مردكان مرده را كور
كنند وتو روانه شو واز ملكوت خدا بشارة ده ديكري كفت اي
خداوند ترا متابعت كنم اما مرا رخصت ده كه اول اهلخانه را
وداع كنم حضرت ايشوع باو فرمود هيچ يكي نيست كه دست
خود در قلبه نهد وعقب نظر كند ولايق ملكوت آسمان شود ،

نامزد كردن شاكردان ،

بعد ازان خداوند هفتاد ودو ديكر جدا كرد ودو نفر ازايشان
پيش از خود فرستاد بهر شهر وبهر جا كه انجا خود [خواهد] آمد
وبايشان كفت درو بسيارست وفعله كم از خداوند در خواست
كنيد تا فعله را براي درو پيدا كند برويد اينك منم كه شمارا
مي فرستم همچون كوسفندان ميان كركان وآنچه بدوازده رسول
وصيت كرده بود بديشان نيز سپرد وكفت هر كه از شما شنود
[از من شنود] وهر كه شمارا براند مرا براند وهركه مرا راند وقبول
نكند پدر مرا براند كه فرستاده است پس آن هفتاد ودو كس
بشادي باز كرديد وكفتند تا ديوان بنام تو مارا فرمان برداري
ميكنند بايشان كفت هراينه ديدم شيطان را كه همچون برق از
آسمان مي افتاد هراينه بشما قدرت دادم تا مارها وكژدمها

پايمال سازيد وبر همه قوت دشمنان وهيچ چيز شما را نقصان نتواند
كرد ليكن شاد نباشيد از اينك روحها شمارا فرمان برند شادي
كنيد از اين كه نامهاي شما در آسمانها نوشته شده است ودران
زمان حضرت ايشوع در جان خود شادي نمود وكفت شكر ميكنم (منشاء
فخر،)
بتواي پدر خداوند آسمان وزمين كه اين چيزهارا پنهان داشتي
از حكيمان واز دريابندكان وپيدا كردي بر طفلان بلي اينچنين
است اي پدر چرا كه اينست خواست تو همه چيز از پدر من
بمن سپرده شد وهيچكس پسر را نمي شناسد مكر پدر وهيچكس
پدر را نمي شناسد مكر پسر وهر كرا پسر خواهد كه بر واشكارا
كند، وهم كفت بياييد سوي من همه آنانكه رنج ميبريد وآنانكه
بار كران داريد ومن شمارا آسايش دهم برداريد لباده من
وبياموزيد از من كه من آرميده ام وفروتن از دل وبيابيد آسايش
جانهاي خويش كه لباده من خوشست وبار من سبك، وبسوي
شاكردان نكريست وكفت خنك بچشمان كه بينند آنچه شما
مي بينيد ميكويم بشما بسياري از پيغمبران وپادشاهان آرزو كردند
كه بينند آنچه شما مي بينيد ونديدند وشنوند آنچه شما مي
شنويد ونشنيدند ،،

احكام خدا،

درين بود كه مردي از دانايان دين آمد تا اورا بيازمايد
وكفت اي آموزاننده چه كردار كنم تا زندكاني جاويد (حكم دين)
ميراث كيرم باو كفت چه چيز بتوريت نوشته شده است
وچكونه ميخواني او جواب داد وكفت دوست دار خداوند

خود

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

pedibus ſubjectos reddatis, & ſupra omnem vim inimicorum. neque quicquam vobis nocere poterit. Sed læti ne eſtote ob id quod ſpiritus vobis obediunt: gaudete ob id quod nomina veſtra in cœlis ſcripta ſunt. Eo tempore Dominus Ieſus in animo ſuo gaviſus eſt & dixit: Gratias tibi ago pater domine cœli & terræ, quod hæc occultaveris à ſapientibus & intelligentibus, & manifeſtaveris pueris: ita, ſic eſt Pater, quia hæc eſt voluntas tua. Omnia à Patre meo mihi tradita ſunt, & nemo Filium [1] novit niſi Pater, & nemo Patrem novit niſi Filius, & cuicunque Filius vult revelare. Dixit porro, venite ad me omnes qui laborem fertis & onus grave habetis, & ego vobis quietem dabo. Suſcipite jugum meum, & diſcite à me, quod ego mitis ſum & humilis corde, & invenietis quietem animarum veſtrarum. nam jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve. Et ad diſcipulos reſpexit & dixit: Beati oculi qui vident quod vos [2] videtis. dico vobis, Multi ex prophetis & regibus deſiderarunt videre quod vos videtis, & non [3] viderunt, & audire quod vos auditis, & non [4] audiverunt.

Materia gloriationis.

[1] *malè* شناشد *in Autograph.*

[2] *malè in Autograph.* بينند vident.

[3] *malè rurſus in Autograph.* نديديد ،

[4] *malè rurſus* نشنيديد *in Autograph.*

Præcepta Dei.

In hoc erat quum quidam ex Doctoribus legis venit ut eum tentaret, & dixit, Magiſter, quodnam opus faciam, ut vitæ æternæ hæres fiam? Dixit ipſi, quidnam in lege ſcriptum eſt? & quomodo legis? is reſpondit & dixit, Dilige Deum

Præceptum legis.

tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota potentia tua, & ex tota cogitatione tua, & proximum tuum [1]. Dominus Ieſus dixit, verè dixiſti, hoc fac & vives. Ille voluit ſe ipſum juſtum oſtendere, & dixit, proximus meus quis eſt? Ieſus dixit: Vir quidam Hieroſolymis Ierichuntem deſcendit, & fures in ipſum [2] irruerunt, & veſtes ejus diripuerunt, & vulnerarunt eum, & diſceſſerunt, eumque ſemimortuum reliquerunt. Sacerdos quidam illac tranſiit, eumque vidit & præteriit. ſimiliter Levita illac præteriit, & vidit & tranſiit. Deinde Samarita quidam juxta eum profectus eſt, appropinquavit ipſi, & quum eum vulneratum vidiſſet, [3] miſericordia motus eſt, oleum & vinum in vulnera ejus infudit, & obligavit & jumento ſuo [4] impoſitum in diverſorium duxit, & curam ejus geſſit. mane duos denarios protulit. & domino diverſorii dedit, ipſique dixit, curam ejus gere, & ſi plus hoc in eum expenderis, tempore reditus tibi dabo. Ex his itaque tribus perſonis, quemnam proximum putas ei qui in manus furum inciderat? dixit, is qui ei miſericordiam fecit. Dominus Ieſus dixit ipſi, i, & tu quoque ſimiliter fac. Eo oſtendit, ut omnes homines proximos noſtros putemus, & in neceſſitatibus ipſis benefaciamus, cujuscunque religionis & ſectæ ſint. Eo tempore quo in itinere erant, in pagum Bethaniam intravit. Mulier quædam Martha nomine ei obviam ivit, & domum ſuam deduxit. [5] ipſa & ſoror ejus Maria nomine juxta pedes Chriſti ſederunt, ut ſermonem ejus audirent. Sed Martha

[1] *deeſt* همچون خودرا ſicut teipſum.

[2] *propriè,* effuſi ſunt.

[3] *ad verb.* cor ejus molle factum eſt.

[4] *pro* سرار *ſcripſimus* سوار *quia mendum putavimus.*

[5] *Luc. c.* 10. 39. *Soli Mariæ id aſſcribitur.*

miniſterii

خود را از همه دل خود از همه جان خود از همه توانایی خود واز
همه نیت خود وقریب خود را حضرت ایشوع کفت راست کفتی
این بکن وخواهی زیست او خواست که خودرا نیکوکار وانماید
وکفت قریب من کیست ایشوع فرمود مردی از اوریشلیم
بسوی هریخو فرود آمد ودزدان برو ریختند وجامهای
او ربودند ومجروحش ساختند وکذشتند واورا نیم مرده
کذاشتند کاهنی بر ان کذر کرد واورا دید وکذشت
همچنین لاوی بر انجا کذشت ودید کذر کرد بعد
ازان یکی سامری برو کذر افکند قریب او رسید وچون
اورا خسته دید دلش نرم شد روغن زیتون وشراب بر
جراحتهای او ریخت وبر بست وبر مرکب خود سوار
کرده بسرا برده وتیمار او خورد بامداد دو دینار بر
آورد وبصاحب سرا داد وبدو کفت تیمار او بخور واکر
بیش ازین برو خرج کنی کاه بر کشتن ترا دهم پس ازین
سه تن کدام یکی را قریب می انکاری بدان
کس که بدست دزدان افتاد کفت انکه باو مهربانی
کرد حضرت ایشوع بدو کفت برو وتو هم اینچنین کن درین
وانمود که همه مردم را خویش خود دانیم ودر حاجتمندیها
بایشان نیکویی کنیم از هر دین ومذهب که باشند درین هنکام
که در سیر بودند بقریه بتانیه در آمد مرته نام زنی اورا
استقبال کرد وبخانه خویش برد او وخواهر او مریم نام نزد
قدمهای مسیح نشستند تا کفتار او بشنوند ولیکن مرته

براي خدمت ومهمانداري بر خاست واهتمام وكوشش ميكرد وجون ديد كه خواهرش مريم از سخنان مسيح [ميشنيد اورا كفت اي خداوند من اورا بفرمايي كه بخدمت كردن] او نيز نصيبه كيرد خداوند جواب داد وكفت مرتة مرتة هر اينه در كوشش هستي ودر جيزهاي فراوان درمانده هر اينه يكست آنچه در كارست ليكن مريم بهترين بخش كزيده است كه ازو ربوده نميشود ،

در آمدن مسيح باوريشليم ،

بعد ازان بشهرهاي جليل مي كشت ونميخواست كه در زمين يهودان رود چرا كه در بي كشتن او بودند وجون عيد سيوفسي يعني عيد سايه بان قريب شد واين عيد را يهودان مي كشند بياد آن سايه بانها كه در راه بيت المقدس ايستاده ميكردند هنكامي كه از مصر بر آمده بودند خويشاوندان باو كفتند ازينجا سوي يهودان بر كرد تا كارهاي عجيب ترا شاكردان تو به بينند كه يكي نيست كه جيزي به پنهاني كند بلكه ميخواهد كه اشكارا كردد اكر تو اين كارها ميكني خودرا بر جهان ظاهر كن واين برادران را بروي ايمان نبود حضرت ايشوع بايشان فرمود هنوز وقت من نرسيده است ووقت شما هر زمان آماده است جهان نميتواند كه شمارا دشمن دارد ومرا دشمن ميدارد چرا كه من كواهي مي دهم كه عملهاي او بداند شمايان باين عيد برويد كه وقت من هنوز نرسيده است اين كفت ودر جليل ايستاد وجون برادرانش بعيد رفتند بعد از زماني او نيز رفت

miniſterii & convivii curationis cauſa ſurrexit, & ſollicitudinem atque operam navavit. Et quum vidit, ſororem ſuam Mariam verba Chriſti[1] (audire, dixit ipſi, Domine dic ei ut in miniſterio obeundo) ipſa quoque partem capiat. Dominus reſpondit & dixit, Martha Martha, utique in occupatione es, & in rebus multiplicibus defatigata: utique, unum eſt quod neceſſarium eſt. Sed Maria optimam partem elegit quæ ab ea non rapietur.

[1] *defectus hic erat, quem parentheſi incluſis ſupplevimus.*

Introitus Chriſti in Ieruſalem.

Poſtea in urbibus Galilææ verſatus eſt, neq; voluit in terram Iudæorum ire, quia ſtudebant ipſum occidere. Et quum feſtum ſcenopegiæ, id eſt feſtum tabernaculorum appropinquaret, (atque hoc feſtum Iudæi celebrant in recordationem illorum tabernaculorum, quæ in via Hieroſolymam verſus erexerant, quum ex Ægypto aſcendiſſent) conſanguinei dixerunt ipſi: hinc ad Iudæos redi, ut opera mirabilia tua diſcipuli tui videant. nemo enim eſt qui quicquam in occulto faciat, ſed vult manifeſtus reddi. Si tu hæc opera facis, teipſum mundo manifeſta. Hi fratres in ipſum non credebant. Dominus Ieſus dixit ipſis: Nondum tempus meum venit: at tempus veſtrum ſemper paratum eſt. mundus non poteſt vos odiſſe, ſed me odit, quia ego teſtimonium do, opera ejus mala eſſe. Vos ad hoc feſtum ite, quia tempus meum adhuc non venit. hoc dixit, & in Galilæa ſubſtitit. Et quum fratres ejus ad feſtum iviſſent, poſt aliquod tempus ipſe quoq; ivit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

verum non palam, ſed clam. Iudæi autem ipſum quærebant, & dicebant, ille ubi eſt? quidam ipſum virum bonum vocabant. quidam dicebant, ſic non eſt, ſed homines ſeducit. Et in medio hujus feſti, quod octo dierum eſt, Hieroſolymam venit, & in templum intravit, docendique initium fecit. Iudæi autem admirabantur & dicebant [1], quomodo ita bonum novit, quum nemo eum docuerit? quidam dicebant, nonne hic eſt quem occidere volunt? ecce ipſis palam loquitur, neque quiſquam ipſi quicquam dicit. Multi in eum crediderunt, & dixerunt, An Chriſtus, quum venit, ſigna his plura eſt editurus? Phariſæi hoc audiverunt, & viros miſerunt qui eum caperent. ſed qui iverant, quum audiviſſent ſermonem ejus, adeo [2] commoti fuerunt, ut nemini facultas capiendi eum fuerit. infecto opere reverſi ſunt. Phariſæi dixerunt ipſis, quare eum non attuliſtis? dixerunt, unquam ex homine natus non eſt locutus quemadmodum is loquitur. Phariſæi dixerunt, veri ſimile eſt, vos etiam ſeductos eſſe. quem vidiſtis ex principibus aut ex Phariſæis, qui in eum crediderit, niſi hos maledictos, qui legis cognitionem non habent? Nicodemus, qui unus ex ipſis erat, (&) nocte quadam ad Chriſtum venerat, dixit, An lex noſtra [3] condemnat quempiam, abſque ut eum audiat, & cognoſcat quid is fecerit? reſponderunt ipſi, itane tu quoque Galilæus es? conſidera & vide quod ex Galilæa Propheta non ſurgit. & quiſque in locum ſuum ivit. Et Dominus Ieſus

ad

[1] *vel*, quomodo adeo bene novit, *ſc.* Scripturas, *id eſt* نوشتها. *quod per incuriam omiſſum videtur.*

Studium Phariſæorum de capiendo Chriſto.

[2] *ad verb.* è loco facti ſunt.

[3] *ad verbum*, judicium facit de ſupplicio cujuſpiam.

اما نه اشکارا بلکه به پنهاني ولیکن یهودان اورا میجستند
ومي کفتند که او کجاست جمعي اورا مرد نیک میخواندند
وبعضي میکفتند اینچنین نیست بلکه مردم را کمراه میکند
ودر میان این عیدکه هشت روزاست باوریشلیم رسید وبعبادت
خانه رفت وبتعلیم آغاز کرد ویهودان در شکفت بودند ومي
کفتند که چکونه اینچنین خوب میداند واوراکسي نیاموخته
است وجمعي مي کفتند نه اینست انکه قتل او میخواهند
اینک بایشان صریح میکوید وهیچکس باو چیزي نمیکوید
بسیاري برو ایمان آوردند ومي کفتند ایا مسیح وقتي که مي
آید نشانها ازین بیشتر خواهد نمود فریسین این را شنیدند
وکسان فرستادند که اورا بکیرند اما آنانکه آمده بودند
از شنیدن کفتار او انچنان از جاي شدند که هیچکس
رایاراي کرفتن او نبود نا کرده کار باز کشتند فریسین
بایشان کفتند چرا اورا نیاوردید کفتند هر کز آدمي زاده
حرف نزد بطوري که او حرف میزند فریسین کفتند شاید که
شما هم کمراه شدید کرا دیدید از سرداران یا از فریسین
که برو ایمان آورد مکر این معلونان که از دین خبر ندارند
نیکادیموس که یکي از ایشان بود شبي بیش مسیح رفته بود
کفت آیا دین ما حکم میکند بعقوبت کسي بي انکه ازو
شنود وداند که او چه کرده است اورا جواب دادند همانا
تو نیز جلیلي هستي ملاحظه کن وبه بین که از جلیل بیغمبر
نخیزد وهر کدام بجاي خود رفت ، وحضرت ایشوع

اهتمام
فریسین
بر کرفتن
مسیح ،

بسوي كوه زيتون كذشت وتمام شب در آنجا بنماز بكذرانيد
بامدادان بهيكل آمد ونشست وبتعليم مشغول شد ، درين
هنكام كاتبان وفريسيين زني را بزنا كرفته آوردند واورا در
ميان ايستاده كردند وبحضرت ايشوع كفتند اي آموزكار اين
زن بزنا كرفته شده است وموسي در ناموس بما وصيت
كرده كه جنين كس را سنك سار كنيم تو چه ميكويي غرض
ايشان درين سخن اين بود كه اورا بيازمايند ومنشاء دعوي
برو بيدا كنند كه جون خودرا جندان رحيم مينمايد واكر
ميكويد ببخشيد مخالف ناموس ميكند اما حضرت ايشوع
سر فرو انداخت وبر زمين بانكشت مي نوشت وجون در
برسيدن لجاجت داشتند سرخودرا برداشت وكفت از شمايان
هر كه بي كناه است نخستين او سنك زند انكاه باز سر
خودرا فرو انداخت وبر زمين مي نوشت وجنان منقولست كه
دران زمان كه او مي نوشت هر كس از ايستادكان كناههاي
خودرا دران خطوط مي ديد وجون اين را شنيدند وديدند
يكانيكان بيرون رفتند اول آنانكه بير تر بودند وحضرت ايشوع
تنها ماند وآن زن كه در ميان ايستاده بود انكاه حضرت
ايشوع سر خود بر داشت وبان زن كفت اي زن مدعيان تو
كجا شدند هيجكس بر تو حكم كرد او كفت كسي نه اي خداوند
حضرت ايشوع بدو كفت من نيز حكم نكنم برو وديكر كناه
نكني ، روز ديكر در همان عبادتخانه تعليم ميداد ومي كفت
منم نور عالم وهر كه مرا بي روي كند بتاريكي نرود بل نور

ad montem Olivarum tranſiit, & totam noctem ibi in precibus transegit. mane in templum venit & ſedit, & in docendo occupatus fuit. Eo tempore Scribæ & Phariſæi mulierem quandam in adulterio comprehenſam adduxerunt, eamque in medium collocarunt, ac Domino Ieſu dixerunt, Magiſter, hæc mulier in adulterio deprehenſa eſt, & Moſes in lege nobis præcepit ut tales lapidaremus. tu quid dicis? ſcopus eorum in his verbis hic fuit, ut eum [1] tentarent, & materiam accuſandi eum elicerent. quoniam enim ſeipſum adeo miſericordem oſtenderet, [2] ſi diceret, condonate, contra legem faceret. Verum Dominus Ieſus caput deorſum conjecit, & in terra digito ſcripſit. & quum interrogando inſtarent, caput ſuum elevavit & dixit, quicunque veſtrum ſine peccato eſt, primus is lapidem jaciat. tunc iterum caput ſuum deorſum conjecit, & in terram ſcripſit. [3] Et refertur, interea dum ſcriberet, unumquemque adſtantium peccata ſua in iſtis lineis vidiſſe. & quum id audiviſſent ac vidiſſent, [4] ſinguli foras iverunt, primi ii qui [5] maximè ſenes erant. Dominus Ieſus ſolus manſit, & illa mulier quæ in medio ſtabat. tunc Dominus Ieſus caput ſuum elevavit, ac mulieri illi dixit, Mulier, accuſatores tui ubi ſunt? an nemo ſuper te judicium tulit? illa dixit, Nemo Domine. Dominus Ieſus dixit illi, Ego quoque judicium non fero, abi & amplius peccatum non fac. Alio die in eodem templo docebat & dicebat, Ego ſum lux mundi, & qui me ſequitur, in tenebris non ambulabit, ſed lucem

[1] *malè in autog.* نیازمایند non tentarent.

[2] *in* واگر *ſuperfluum videtur* و

[3] *ad verb.* & tale relatũ eſt.

[4] *legendum puto* یکانکان

[5] *malè* پیرتو *in Autograph.*

vitæ inveniet. Poſt ſermocinationem multam Phariſæis dixit, Ego vobis veritatem dico, & non creditis. quiſnam ex vobis me peccati arguet? ſi veritatem loquor, quare mihi non creditis? qui ex Deo eſt, verba Dei audit. & vos me non auditis, quia ex Deo non eſtis. Phariſæi dixerunt, Bene dicimus nos, te Samaritanum eſſe, & Diabolum habere. reſpondit, Ego Diabolum non habeo, ſed Patrem meum honoro, & vos me dedecoratis. ego gloriam meam non volo, eſt qui glorificationem meam vult, & judicat. Abraham pater veſter multum deſideravit ut [1] faciem meam videret, & vidit, & gaviſus eſt. Iudæi dixerunt, tu adhuc quinquagenarius non es, & Abrahamum vidiſti? reſpondit & dixit, Verè verè dico vobis, antequam Abraham naſceretur, ego ſum. Ex illis verbis intellexerunt, quod ſeipſum Deum diceret. lapides ſuſtulerunt, ut eum lapidarent. ab illis ſe abdidit, & exivit extra templum. Virum quendam vidit cœcum ab utero matris. Diſcipuli ejus interrogarunt: Magiſter, Quiſnam peccavit, hic, an pater & mater ejus, quod ſic natus fuerit? reſpondit, neque hic neque parentes ejus peccarunt: ſed ita natus fuit, ut potentia Dei in ipſo manifeſtaretur. me oportet, dum dies eſt, opera ejus qui miſit me facere. nox intrat qua ullus [2] operari nequit. quamdiu in mundo ſum, lux mundi ſum. Hoc dixit, & ſuper terram ſalivam jecit, & lutum fecit, & ſuper oculos iſtius [3] cœci unxit, ipſique dixit, abi, & faciem tuam in fonte Siloah lava. is ivit, & lavit,

&

[1] *ſi legas* روزى *ſignificat* diem, *ut eſt apud Iohannem.*

[2] *aut* كردن *aut* كرد *ſuperfluum videtur. præſertim prius.*

[3] *malè* نا ببينه *in Autograph.*

زندكي يابد ، پس از كفت وكوي بسيار بفريسين كفت من
بشما حق ميكويم وايمان نمي آريد كدام يك از شمايان مرا
بكناهي خجل كند اكر حق ميكويم چرا من نميكرويد انكه از
خداست سخنان خدا مي شنود وشمايان از من نمي شنويد چرا
كه از خدا نيستيد فريسين كفتند نيكت ميكوييم ما كه تو
سامري هستي وشيطان داري جواب داد من شيطان ندارم ليكن
پدر خودرا كرامي ميكنم وشمايان مرا خوار ميكنيد من
بزركي خود نمي خواهم هست انكه بزرك داشت من ميخواهد
وحكم كند ابراهيم پدر شما بسيار آرزو كرد كه روي من ببيند
وديد وشاد شد يهودان كفتند تو هنوز پنجاه ساله نه وابراهيم
را ديدي جواب داد وكفت راست راست كويم بشما پيش ازانكه
ابراهيم پيدا شود منم ، وازين سخن فهميدند كه خود را خدا
ميكويد سنكها برداشتند كه سنكسارش كنند از ايشان نهان
شد وبدر رفت بيرون هيكل يك مردي ديد كور مادر زاد
شاكردانش پرسيدند اي استاد كدام يكي كناه كرد اين
يا پدر ومادر او كه چنين زاده شد جواب داد نه اين ونه پدران
اين كناه كردند ليكن اينچنين زاده شد كه قدرت خدا درو ظاهر
شود مرا بايد كه تا روز است كارهاي آن كه مرا فرستاد بكنم
شب در ايد كه هيچكس كار كردن نتواند كرد ، چندانكه در
عالم هستم نور عالمم اين كفت وبر زمين لعاب انداخت وكل
ساخت وبر چشمان آن نابينا ماليد وباو فرمود برو
وروي خودرا در چشمه شيلوخا بشوي او رفت وشست

وبينا آمد همسايكان وآنانكه اورا نخستين در كدايي ديده
بودند مي كفتند اين نه آنست كه نشسته كدايي ميكرد بعضي
مي كفتند بلي جمعي ميكفتند نه ليكن باو ميماند واو ميكفت
من همانم اورا مي پرسيدند وچشمان تو چكونه كشاده شدند
او كفت انكه اورا ايشوع مي خوانند كل كرد وبر چشمان
من نهاد ومرا فرمود برو بچشمه شيلوخا وبشوي رفتم
وشستم وديدم باو كفتند او كجاست او كفت ندانم اورا
بپش فريسين بردند ودر ان هنكام كه كل كرد اورا بينا
كفت وكوي كور بفريسين ،
ساخت شنبه بود فريسين اورا پرسيدند كه چسان بينا
كشتي او كفت كل بر چشم من نهاد شستم وديدم جندي از
فريسين مي كفتند چكونه ميتواند بود كه مردي كناه كار
جنين معجزها كند در ميان ايشان خلاف افتاد ديكر بار
بان كور كفتند انكه چشمان ترا كشاد تو ازو چه ميكويي او
كفت پيغمبرست ايشان اعتقاد نكردند كه اين كور بوده
وبينش يافته است پدر ومادر اورا طلبيدند وپرسيدند
اينست آن پسر شما كه ميكوييد نابينا زاده شد اكنون
چه سان بينا كشت ايشان جواب دادند ميدانيم كه اين
پسر ماست وانكه نابينا زاده شد اما نميدانيم كه
چكونه بينايي يافت وكه چشمان اورا كشاده اورا پرسيد كه
كلانست او جواب خود دهد واين سخن بجهت آن كفتند
كه از يهودان مي ترسيدند چرا كه مقرر ساخته بودند كه هر
كه اورا مسيح كويد از جماعت بيرون شود بنابرين كفتند

& videns venit. Vicini, & qui eum antea in mendicatione viderant, dicebant: hic nonne is eſt, qui ſedens mendicabat? quidam dicebant, ita. quidam dicebant, non, ſed ipſi ſimilis eſt. ipſe dixit, Ego idem ſum. Interrogarunt ipſum, & oculi tui quomodo aperti facti ſunt? is dixit, Ille quem Ieſum vocant lutum fecit, & ſuper oculos meos poſuit, mihique dixit, abi ad fontem Siloah & lava. ivi, & lavi, & vidi. dixerunt ipſi, is ubi eſt? dixit, neſcio. Eum ad Phariſæos duxerunt. Eo tempore quo lutum fecerat, eumque videntem reddiderat, Sabbathum erat. Phariſæi interrogarunt eum, quomodo videns factus es? dixit, lutum oculis meis impoſuit, lavi, & vidi. quidam è Phariſæis dicebant, quomodo poteſt fieri ut vir peccator tam admiranda faciat? Inter ipſos diſſidium ortum eſt. [1] Rurſus cœco iſti dixerunt, is qui oculos tuos aperuit, tu de eo quid dicis? dixit, propheta eſt. Illi non crediderunt hunc cœcum fuiſſe, & viſum adeptum eſſe. Patrem & matrem ejus advocarunt & interrogarunt, An hic eſt is quem vos dicitis cœcum natum eſſe? nunc quomodo videns redditus eſt? illi reſponderunt, Scimus hunc filium noſtrum eſſe, & cœcum natum fuiſſe: verum neſcimus, quomodo viſum adeptus ſit, aut quis oculos ejus aperuerit: eum [2] rogate: nam grandis eſt, ipſe reſponſum ſuum dabit. hæc verba propterea dixerunt, quia à Iudæis timebant, quia decreverant ut quicunque eum Chriſtum diceret, è Synagoga ejiceretur. quamobrem dixerunt,

Sermocinatio cœci cum Phariſæis.

[1] *ad verb.* alia vice.

[2] *malè in autog.* پرسیدند rogarunt *ſcripſimus* پرسید

eum rogate. Ruſſus eum advocarunt & dixerunt, Deo gloriam da. nos ſcimus hunc virum peccatorem eſſe. Is dixit ipſis, ſi peccator eſt, ego neſcio. unam rem ſcio, me cœcum fuiſſe & videntem factum eſſe. Dixerunt ipſi, quid tibi fecit, & quomodo oculos tuos aperuit? reſpondit, dixi vobis & audiviſtis, quare rurſus interrogatis? num vos etiam vultis diſcipuli ejus fieri? Maledixerunt ipſi & dixerunt, Tu diſcipulus ejus ſis: nos enim diſcipuli Moſis ſumus. hunc neſcimus unde ſit. dixit ille, hæc res eſt miranda, vos neſcire unde ſit, quum oculos mihi aperuerit. Ego ſcio, Deum peccatores non exaudire: ſed virum qui revera obedit Deo, & voluntatem ejus facit, eum audit. à longo tempore nunquam auditum fuit, quenquam oculos cœci à matre nati aperuiſſe. ſi hic à Deo non fuiſſet, quicquam non potuiſſet facere. reſponderunt & dixerunt: Tu in omni peccato natus es, & nos doces? & è ſynagoga ejecerunt. Dominus Ieſus hoc cognovit, eumque inveniens dixit, Credis in Filium Dei? reſpondit, Domine, is quis eſt, ut in eum credam? Dominus Ieſus dixit, & vidiſti eum, & qui tecum loquitur is ipſe eſt. dixit, Credo Domine, & procidens adoravit eum. Dominus Ieſus dixit ipſi: Ego in hunc mundum veni, ut judicium exerceam, ut qui non vident videant, & qui vident cœci fiant. Quidam è Phariſæis, qui in hac diſceptatione præſentes erant, hæc verba D. Ieſu audientes dixerunt, Num cœci ſumus? dixit ipſis, ſi cœci fuiſſetis, peccatum veſtrum non fuiſſet. Sed nunc quia dicitis, videmus,

Fides cœci in Filium Dei.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

که ازو پرسید بار دیگر اورا طلبیدند وگفتند خدارا بزرگی ده ما
می دانیم که این مرد گناه کار است او بایشان گفت اگر گناه
کار هست من نمیدانم یکچیز دانم که کور بودم وبینا شدم اورا
گفتند که بتو چه کرد وچگونه چشمان ترا گشاد جواب داد گفتم
بشما وشنیدید برای چه مکرر می پرسید مگر شما نیز میخواهید
که شاگرد او شوید برو نفرین کردند وگفتند تو شاگرد او باش
که ما شاگرد موسی ایم این را نمیدانیم که از کجاست او گفت
این چیزیست عجیب که شمایان نمیدانید که از کجاست وچشمان
مرا گشاده کرد من میدانم که خدا از گناه کاران نمی شنود لیکن
از کسی که براستی مطیع خداست ورضای او می کند ازوی می
شنود از دیر باز هرگز شنیده نشد که کسی چشمان نابینای
مادر زاد برگشاد اگر این از خدا نمی بود هیچ چیز نمیتوانست
کرد جواب دادند وگفتند تو بتمام گناه زاده شده ومارا تعلیم می — ایمان کور به پسر خدا،
دهی واز جماعت بیرون کردند حضرت ایشوع ازین آگاه شد واورا
یافته گفت ایمان داری به پسر خدا او جواب دادی خداوند او
کدام است تا برو ایمان بیارم حضرت ایشوع گفت هم اورا دیده
وانکه بتو سخن میکند همانست او گفت ایمان دارم ای خداوند
وافتاده اورا پرستش کرد حضرت ایشوع باو گفت من درین جهان
آمده ام که داوری کنم تا انکه نمی بینند بینند وآنانکه می بینند
نابینا گردند، جندی از فریسین که درین معرکه حاضر بودند آن
سخن حضرت ایشوع را شنیده گفتند مگر کوریم بایشان گفت اگر
کور می بودید گناه شمانمی بود اما اکنون که میگویید می بینیم

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

کناه شمایان مقرر وثابت شد ، راست راست کویم بشما انکه
هر که کوسفندان از در نیاید بلکه از جانب دیکر بالا رود او دزد
است وحرامی لیکن آنکه از در در آید اوست شبان کوسفندان
ودربان اورا در کشاید وکوسفندان آواز او بشنوند وکوسفندان
خود را بنام هر کدام میخواند وبیرون می آرد وجون بیرون می آرد
پیش کوسفندان روانه می شود وکوسفندان در پای او میروند
زیرا که آواز اورا می شناسند وبه بیکانه پیروی نمیکنند ازو
میکریزند جون آواز اورا نمی شناسند این مثال را یهودان نفهمیدند
مسیح جوپان مردم، بایشان فرمود راست راست کویم بشما منم در کوسفندان اکر
کسی از من در اید سلامتی یابد ودر اید وبر اید وچراکاه یابد
دزد نمی آید مکر تا دزدی کند وبکشد وخراب سازد من امدم
تا زندکانی داشته باشند وبیشتر داشته باشند منم شبان نیک
وشبان نیک جان خود را فدای کوسفندان خود دهد ومزدور که
کوسفندان ازوی نیستند کرک را می بیند که می آید کوسفندان
را کذاشته می کریزد وکرک میرباید وکوسفندان را پراکنده می
سازد واو میکریزد جرا که مزدور است واز کوسفندان پروا ندارد
منم شبان نیک وکوسفندان خود را می شناسم وکوسفندان من مرا
می شناسند جون پدر مرا می شناسد من هم پدر را می شناسم
وجان خود را بخاطر کوسفندان خود میدهم ودارم کوسفندان
دیکر که ازین کله نیستند باید که آنهارا بیارم وآواز من
شنوند وهمه کوسفندان یک کله شوند ویک شبان هیجکس
از من جان من نستاند لیکن براه خود من جان خود میدهم
میتوانم که جان خود بدهم ومیتوانم که بار دیکر بخود بیارم ،
بسیاری از فریسین می کفتند این سخنها بکسی میمانند که

peccatum veſtrum conſtans & permanens factum eſt. Verè verè dico vobis, qui [1] in gregem ovium per oſtium non it, ſed per latus aliud aſcendit, is fur eſt & latro. Sed qui per oſtium intrat, is eſt paſtor ovium, & janitor ipſi oſtium aperit, & oves vocem ejus audiunt. & oves ſuas nomine ſingulas vocat & educit. & quando educit, ante oves vadit, & oves [2] ſequuntur eum, quia vocem ejus cognoſcunt. Sed peregrinum non ſequuntur, ab eo fugiunt, quoniam vocem ejus non cognoſcunt. Hanc ſimilitudinem Iudæi non intellexerunt. Dixit ipſis, verè verè dico vobis, Ego ſum oſtium ovium. ſi quis per me intrat, ſervabitur, & intrabit & exibit, & paſcuum inveniet. fur non venit, niſi ut furetur & occidat & vaſtet. ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant. Ego ſum paſtor bonus. & paſtor bonus animam ſuam redemtionem ovium ſuarum dat. at mercenarius, cujus oves non ſunt, lupum videt venientem, oves derelinquens fugit, & lupus rapit, & oves diſpergit. & ipſe fugit quia mercenarius eſt, & ovium curam non habet. Ego ſum paſtor bonus, & oves meas novi, & oves meæ me norunt. quoniam Pater me novit, ego etiam Patrem novi, & animam meam pro ovibus meis do. & habeo oves alias quæ de hoc ovili non ſunt. oportet ut illas adducam, & vocem meam audiant, & omnes oves unum ovile ſint & unus paſtor. Nemo à me animam meam capit, ſed per voluntatem meam ego animam meam do. poſſum animam meam dare, & poſſum iterum in me adducere. Multi ex Phariſæis dixerunt, Hæc verba virum referunt qui

[1] *legimus* ܒܥܢܐ *quamvis non liquido conſtet, quomodo in Autographo legendum.* ܥܢܐ *procul dubio* grex *eſt.*

[2] *ad verb.* ad pedes ejus incedunt.

Chriſtus paſtor hominum.

 diabo-

diabolum habet. Die quodam Phariſæi in templum venerunt, eumque cinxerunt & dixerunt, quouſque animam noſtram ſuſpenſam tenes? ſi Chriſtus tu es, dilucidè dic. reſpondit ipſis, dico vobis, & non creditis. opera quæ in nomine Patris mei facio, illa de me teſtimonium dant. Sed vos non creditis, quia ex ovibus meis [1] non eſtis, ſicut dixi vobis. oves meæ vocem meam audiunt, & ego eas novi, & illæ me ſequuntur, & ego ipſis vitam æternam do, & in [2] æternum non peribunt, & è manu mea quiſquam eas non rapiet. [3] Id quod Pater meus mihi dedit, omnibus rebus majus eſt, neque quiſquam è manu mea poteſt rapere. ego & pater unum ſumus. Iudæi quum audiviſſent hoc, lapides ceperunt, ut eum lapidarent. Dominus Ieſus dixit ipſis: Multa opera bona à Patre meo vobis oſtendi, ob quodnam opus me lapidatis? Iudæi dixerunt, nos ob opera bona te non lapidamus, ſed propter blaſphemiam tuam, & quia, quum homo ſis, te ipſum Deum facis. Is reſpondit, vos dicitis me blaſphemaſſe, propterea quod me ipſum filium Dei dixi. Si opera Patris mei non facio, mihi ne credite. Sed ſi facio, etſi nolitis verbis meis credere, operibus meis credite, ut cognoſcatis & credatis, Patrem meum in me eſſe, & me in Patre eſſe. Voluerunt ipſum capere, verum ipſe per medium exivit, & dixit ipſis: Patres veſtri Prophetas occiderunt, vos etiam menſuram patrum veſtrorũ completis. ô ſerpentes filii viperarum, quomodo infernum effugietis? ob hanc cauſam dico vobis, Enimvero ego mitto vobis prophetas & doctores

[1] *malè in autog.* نيستند non ſunt.

[2] *malè* ايدى *in Autograph.*

[3] *Latinum Vulgatum hic ſequitur.*

شیطان دارد، روزی فریسین در عبادتخانه آمدند واورا گرد
گردند وگفتند تا کی جان مارا آویخته میداری اگر مسیح
توئی روشن بگو بایشان جواب داد بشما میگویم وایمان نمی آرید
کارها که بنام پدر خود می کنم اینها از من گواهی می دهند
اما شمایان ایمان نمی آرید چراکه از گوسفندان من نیستید چنانچه
بشما گفته ام گوسفندان من آواز من شنوند ومن اینها را شناسم
واینها در پای من آیند ومن اینها را زندگانی جاوید دهم وتا ابد
هلاک نشوند واز دست من هیچکس اینها را نرباید آنچه پدر
من بمن داده است از همه چیز کلانتر است وهیچکس از دست
من نتواند ربود من وپدر یکیم یهودان از شنیدن این سنگها
گرفتند تا سنگسار کنند حضرت ایشوع بایشان گفت بسیار
کارهای خوب از پدر خود بشما نموده ام سبب کدام کار مرا
سنگسار میکنید یهودان گفتند ما از جهت کارهای خوب ترا
سنگسار نمیکنیم بلکه از جهت کفر تو واز انکه چون آدم هستی
خود را خدا میکنی او جواب داد شمایان میگویید که کفر کردم
چرا که خود را پسر خدا گفتم اگر کارهای پدر خود نمیکنم
بمن ایمان نیارید اما اگر میکنم هرچند که نمیخواهید که بسخن
من ایمان آرید بکارهای من ایمان آرید تا بشناسید وایمان آرید
که پدر من در منست ومن در پدرم، خواستند که اورا
بگیرند اما او از میان بیرون رفت وبایشان گفت پدران شمایان
پیغمبران کشتند شما نیز پیمانه پدران خود پر کنید ای ماران
پسران مارافعی چگونه از دوزخ گریزید باین سبب میگویم
بشما هر اینه من میفرستم بشما پیغمبران ودانایان

وکاتبان

وکاتبان ورسولان اینها را مصلوب خواهید ساخت وکشت ودر
انجمنهاي خود شلاق خواهید زد واز شهر بشهر ایشان را
دنبال خواهید کرد تا بر شمایان بیاید همکي خون اهل حق که
بر زمین ریخته شده است از خون هابیل نیک تا خون ذکریا
پسر برکیا که اورا در میان هیکل ومذبح کشتید راست کویم
بشما این جیزها بر شما بیایند اوریشلیم اوریشلیم که پیغمبرانرا
مي کشي وفرستادکان را سنکسار میکني جند بار خواستم که
کرد آرم فرزندان ترا بسان ماکیان که بچهاي خودرا زیر
بالهاي میکرد ونخواستي هر اینه خانه شمایان ویران کذاشته شود
بدرستي مي کویم بشما که از اکنون مرا نخواهید دید تا کویید
مبارکست انکه مي آید بنام خداوند واز میان بیرون رفت ،

بر آمدن مسیح از اوریشلیم ،

از اوریشلیم بر آمد وبزمین دیکر رفت که مردم را تعلیم نکوهش
دهد وانبوه مردم اورا بي روي کردند یکي از ایشان باو کفت حرص ،
استاد ما ببرادر من بکو که بخش من از میراث پدر بمن دهد
حضرت ایشوع جواب داد اي مرد آدمي مرا کدام کس در
میان شما عادل وقسمت کننده ساخت وبهمه کفت ملاحظه
کنید وخودرا از هر کونه حرص نکاه دارید چرا که زندکاني
آدمي نه در فراخي وافزوني جیزست واین مثل آورد مردي
توانکر بود زمینش بار بسیار داد اندیشه مي کرد ومي کفت
چکنم این قدر جا ندارم که غلها جمع کنم وبعد ازان کفت دانم

که

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& Scribas & Apoſtolos, eos crucifigetis & interficietis, & in conventibus veſtris flagellabitis, & de civitate in civitatem eos perſequemini, ut ſuper vos veniat univerſus ſanguis juſtorum, qui in terra effuſus eſt à ſanguine Habelis juſti, uſque ad ſanguinem Zachariæ filii Berechiæ, quem inter templum & altare interfeciſtis. Verè dico vobis, hæc ſuper vos venient. Ieruſalem, Ieruſalem, quæ prophetas occidis & miſſos lapidas: quoties volui colligere filios tuos, ſicut gallina quæ pullos ſuos ſub alis colligit, & noluiſti. Vtique domus veſtra deſerta relinquetur. profecto dico vobis, quod à nunc me non [1] videbitis donec dicatis, benedictus eſt qui venit in nomine Domini. & è medio exiit.

[1] *malè in autog.* خواهد *pro* خواهيد،

Exitus Chriſti è Ieruſalem.

E Ieruſalem exiit, & in terram aliam venit, ut homines doceret. & multitudo hominum eum ſecuta eſt. Vnus ex illis dixit ipſi, Magiſter noſter, dic [2] fratri meo, ut portionem meam ex hæreditate patris mihi det. Dominus Ieſus reſpondit, Homo vir, me quiſnam inter vos judicem & partitorem fecit? Et dixit omnibus, Attendite & vobis ab omni genere avaritiæ cavete. quia vita hominis non in abundantia & copia rerum eſt. Et hanc parabolam attulit. Vir quidam dives erat, terra ejus fructus multos dedit. Sollicitus erat & dicebat, quid faciam? tantum loci non habeo, ut proventus colligam. Deinde dixit, ſcio

Contemptus avaritiæ.

[2] *malè in autog.* ببرادران fratribus, *pro* ببرادر من *ut ſingulare* دهد *indicat.*

[1] *propriè* tritici domum, *colle-ctivè.*

[2] *pro* بار *fortaſſe* باز *legendum. niſi forte pro* بر *ponatur, ut* بر شكافتن *ſit* deſtruere.

quid faciam: [1] horrea [2] rurſus frangam, & majora extruam, atque ibi omnes proventus meos reponam, animæque meæ dicam, Anima, divitias varias habes, & bonum pro annis multis, quieſce, & ede & bibe, & otiare. Sed Deus ipſi dixit, ſtulte, hac nocte anima à te auferetur, & divitiæ illæ quas theſauriſaſti, cujus erunt? ſic erit finis ejus qui pro ſe reponit, & in Deo dives non eſt. Et diſcipulis ſuis dixit, propterea dico vobis, ne curam cibi animæ gerite, neque ſollicitudinem tegumenti corporis: quia anima præſtantior eſt alimento, & corpus excellentius tegumento. Bene conſiderate corvos, quia non ſeminant neque metunt, neque [3] cellarium habent, neque in horreum reponunt, & Deus ipſis alimentum ſuppeditat. nonne vos præſtantiores eſtis avibus? Poſt aliquot verba dixit, Vos in ſollicitudine cibi & indumenti ne eſtote, & nolite altè volare, quia hæc gentes poſtulant. & pater veſter novit quod his rebus egetis. ſed primum regnum Dei & juſtitiam ejus quærite, & hæc omnia vobis adjicientur. Ne timete grex puſille: voluntas patris veſtri eſt, vobis regnum cœlorum dare. itaque quod habetis vendite, & eleemoſynam date, & facite crumenas quæ non inveteraſcent, & theſaurum facite in cœlis qui non deficiat, quò fur non pervenit, & tineæ non corrumpunt. ubicunque enim theſaurus veſter eſt, ibidem cor veſtrum eſt. Et ut declararet atque oſtenderet, qua ratione nos deceat in operibus magnis Dei prudentes eſſe & à negligentia cavere, dixit, videte & vigilate & orate,

[3] *pro* خرينه *legendum puto* خزينه.

Prohibetur cura animæ, *id eſt*, vitæ corporalis.

Prohibetur negligentia.

quia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

که چکنم انبار خانه را بار شکافم وعمارت بزرکتر سازم وآنجا تمام
غلهاي خود انباز کنم وبجان خود بکویم اي جان نعمتها فراوان
داري وخوش براي سالهاي بسیار بیاساي وبخور وبیاشام
وفراغت کن اما خدا باو کفت اي کم خرد امشب جان از تو
ستیده شود وان نعمتها که اندوخته از ان که باشد اینچنین شود
عاقبت انکه براي خود انباز کند وبخدا دولتمند نباشد
وبشاکردان خود فرمود بدین سبب میکویم بشما نه تیمار خورش
جان خورید ونه غم پوشش تن براي انکه جان افزونترست از
قوت وتن فاضلتر از پوشش نیک نظر کنید کلاغانرا که نمیکارند
ونمي دروند وخزینه ندارند ودر انبار نمي نهند وخدا باینها روزي
میرساند نه شما افزون تر هستید از مرغان بعد از جند سخن منع تیمار
فرمود شمایان در غم خورش وبوشش مباشید ونخواهید که بلند نفس ،
پروازي کنید زیرا که اینهمه جیزها را امتها میخواهند وپدر شما
میداند که باین جیزها بر محتاجید لیکن نخستین ملکوت خدا
ودادکري اورا بجویید واینهمه جیزها بر شما افزوده شوند
مترسید اي کله کوچک خواست پدر شما آنست که شما را
ملکوت آسمان دهد پس آنچه دارید فروشید وصدقه دهید
وسازید کیسها که کهنه نشوند وکنج کنید در آسمان که کم نشود
جایي که دزد نرسد وخزندکان تباه نکنند که هر جا که اندوخته
شماست همانجا دل شماست ، وتسا بیان کند وبنماید که ما را
چطور باید که در کارهاي عظیم خدا هشیار باشیم واز پرس منع غفله
ملاحظه کنیم فرمود که ببینید وبیدار باشید ودعا کنید

چرا که از وقت خبر ندارید پس میان بسته باشید وشمعها
روشن در دست کیرید ومانند شوید بکسانی که خداوند
خودرا چشم دارند که از عروسي کي باز کردد تا جون بیاید
ودر کوبد درحال بکشایند خنک آنخدمتکاران را که جون
صاحب بیاید ایشانرا بیدار یابد راست کویم بشما ایشان را بنشاند
ومیان خود بر بندد وخدمت کند بایشان واکر در پاس
دوم وسیوم آید وایشان را جنین یابد خنک آن بندکانرا این
قدر دانید که اکر خداوند خانه دانستي که چه وقت دزد
مي آید هر آینه بیدار بودي ونکذاشتي که خانه اورا بشکافد
وشمایان آماده باشید که هنکامي که در فکر شمایان نباشد
آدمي زاده آید بیدرو باو کفت خداوند این مثل را تنها
میکویي یا همکنان حضرت ایشوع باو جواب داد آنچه بشما
میکویم بهمه میکویم بیدار باشید کرامي انکاري وکیل خانه
معتبر ودانا که خداوند خانه اورا بر عیال خود بکماشته است
تا ایشان را بوقت خود خورش دهد خنک ان بنده که جون
صاحب آید اورا بیابد که اینچنین میکند راست کویم بشما
که اورا بر همه جیز که دارد بکمارد اکر آن خدمتکار در دل خود
کوید که خداوند ما دیر آید وشروع در زدن دیکر خدمتکاران
کند وبخورد وبیاشامد ومست شود خداوند آید در روزي
که کمان نداشت ودر ساعت که نمیدانست اورا معزول سازد
وحصه اورا بایشان دهد که ایمان ندارند، انخدمتکار که اراده
خداوند خود میداند وموافق اراده او نکرد او تازیانه خورد اما

کناه جاهل ودانا،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quia temporis notitiam non habetis. itaque lumbis accinctis eſtote, & cereos lucentes in manum capite, & ſimiles eſtote viris qui dominum ſuum obſervant, ſcilicet à nuptiis quando reverſurus ſit, ut quum veniet & oſtium pulſabit, ſtatim aperiant. Beati illi miniſtri, quos quando dominus veniet, vigilantes inveniet. Verè dico vobis, ſedere eos faciet, & lumbos ſuos accinget & miniſtrabit ipſis. & ſi vigilia ſecunda & tertia venit, eoſque ſic invenit, beati illi ſervi. Hoc modo ſcitote, quod ſi dominus domus ſciviſſet quo tempore fur veniret, utique vigilaſſet & non permiſiſſet ut domum ſuam perfringeret. Et vos parati eſtote, quia tempore quo non cogitabitis, Filius hominis veniet. Petrus dixit ipſi; Domine, hanc parabolam ſolummodo nobis dicis, an [1] omnibus? Dominus Ieſus reſpondit ipſi, quod vobis dico, omnibus dico, vigilate. quem arbitraris œconomum præclarum & prudentem, quem Dominus domus ſuper famulitium ſuum conſtituit, ut ipſis tempore ſuo alimentum det? beatus ille ſervus, quem quum dominus venit, invenit ſic facientem. Verè dico vobis, quod eum ſuper omnia quæ habet conſtituet. Si ille ſervus in corde ſuo dicit, dominus noſter cunctatur, & verberare reliquos ſervos incipit, & edit & bibit & inebriatur, dominus veniet die quo non eſt opinatus, & hora qua non putabat, deponet eum, & portionem ejus cum iis dabit qui non credunt. Servus qui voluntatem domini ſui novit, & juxta [2] voluntatem ejus non fecit, ille [3] vapulabit. verum

[1] *pro* ھکنان *legendum putamus* بهکنان *vel* ھکنان را

Peccatum ſtulti & ſapientis.

[2] *ſcripſimus pro* اراده اراده

[3] *ad verb.* lorum edet.

qui non novit, & res dignas loris fecit, ei minus plagarum inferetur. & cuicunque plurimum datum eſt, ab eo multum requiretur, & cuicunque multum traditum eſt, ab eo multum exigetur. Quidam ex Galilæis, qui Domino Ieſu aderant, indicarunt ipſi, Pilatum ſanguinem quorundam Galilæorum in ſacrificio ſuo effudiſſe. [1] reſpondit illis, an putatis, hos Galilæos, qui talem retributionem nacti ſunt, cæteris Galilæis nequiores fuiſſe? dico quod non. Verum ſi non reſipiſcitis, omnes ſimiliter peribitis. Sic octodecim viros, ſuper quos turris cecidit & occidit, reliquis habitatoribus Ieruſalem majores peccatores putatis? dico vobis, quod non. Verum ſi non reſipiſcitis, omnes peribitis. Et ut oſtenderet, quomodo Deus peccatores toleret, ut reſipiſcant: & ſi non convertantur, eos puniat, dixit: Vir quidam in horto ſuo arborem ficum habebat, & ſciebat eam fructum non dare. hortulano dixit, Vtique, tres anni ſunt, quod fructum hujus arboris exſpecto, nullumque invenio. Quocirca eam ſuccide. quare terram otioſam tenet? Is reſpondit, Domine, adhuc unum annum alium relinque, ut circum ipſam fodiam, & ſtercus dem. Si fructum fert, melius eſt: ſi non, eam ſuccidemus. Diebus Sabbathi in Synagogis docebat. Mulierem vidit, manu diaboli correptam, & octodecim annos in ea ærumna transegerat, & curva erat, adeo ut non poſſet ullo modo ſurſum reſpicere. Cum Dominus Ieſus eam vidit, ad ſe vocavit, eique dixit, Mulier, à morbo tuo liberata [2] es. & manum ſuam ei impoſuit.

illa

Calamitates hominum à macula peccati.

[1] *post* جواب *addimus* داد *quia deerat.*

[2] *niſi forte legendum ſit* شوي *ſis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

محنتهاي
مردم از
شامت
کناه،

انکه نداسنع وجیزهاي لایق تازیانه کرد اورا کمتر زده شود
وبهر کدام که بیشتر داده شد ازوي بسیار جسته شود وهر
کرا بسیار سپرده شد ازوي بسیار طلب کرده شود جندي از
مردم جلیل که بحضرت ایشوع بودند باو خبر دادند که پیلاطس
خون جندي از جلیلیان در قرباني خود ریخته است ایشان
را جواب [داد] آیا مي دانید که این جلیلیان که این جزا یافتند
از دیکر جلیلیان عاصي تر بودند میکویم که نه اما اکر توبه
نکنید همکنان همچنین هلاک شوید اینچنین هژده کسي را که بر
ایشان منار افتاد وکشت از دیکر ساکنان اوریشلیم کناه
کار تر مي پنداريد میکویم بشما که نه اما اکر توبه نکنید
همه هلاک شوید، وتا بنماید که خدا از کنهکاران چسان بر مي
دارد تا تایب شوند واکر باز نکردند ایشان را جفا کند
کفت مردي در باغ خود درخت انجیر داشت ودانست که
میوه نمیدهد باغبان را کفت هر اینه سه سال است که انتظار
میوه این درخت دارم وهیج نمي یابم پس این را ببر چرا زمین
را معطل داشته است او جواب داد خداوند هنوز یکسال
دیکر بکذار تا کرد او به کاوم وانبار دهم اکر میوه آرد بهتر
کر نه اورا ببریم، در روزهاي شنبه در انجمنها مي آموخت زني
دید بدست شیطان کرفتار وهژده سال بدین جفا کزرانیده
بود وخم شده بود بطوري که نمیتوانست که هیج کونه بالا بیند
جون حضرت ایشوع اورا دید بپش خود خواند وبا او کفت
اي زن از زحمت خود خلاص شدي ودست خود برو نهاد

او در ساعت راست شد وخدارا ستایش کفت سردار جماعت
بر آشفت چرا که در روز شنبه صحت داد وبمردم کفت در
شش روز دیکر میتوانید که کار کنید دران روزها بیایید
وشفا جویید نه در روز شنبه [حضرت ایشوع باو جواب داد
وکفت ای دو رویان هر یکی از شمایان در روز شنبه] کاو
خودرا یا خر خودرا از آخور وانمیکند که اورا بیرون برد تا آبش
دهد این دختر ابراهیم هژده سال است که بدست شیطان
کرفتار بود وخوب نبود که در روز شنبه از بند خلاص یابد
ازین کفتار دشمنان شرمنده شدند واز کارها که میکرد مردم را
خوشحالی روی می داد، وچنان شد که یکی از سرداران
فریسین اورا در شنبه خانه خود برد که با او طعام خورد ومنتظر
بودند که چه کند مردی مستسقی پیش او حاضر شد اورا صحت
داد وشورش ایشان بطوری فرو نشاند که یارای جواب نداشتند
دران مهمانی مردم بسیار جمع شده بودند وهر کس در صدر
نشینی تلاش داشت این را ملاحظه کرده کفت چون در ضیافت
روی بالا نشین مباش که بزرکتری از تو بمهمانی آید وانکه ترا
واورا طلبیده است بتو بکوید این مرد را جای ده وانکاه
بشرمندکی در شب تر نشینی بلکه چون مهمان شوی زیر تر
نشین تا کسی که ترا طلبیده است بتو بکوید ای دوست بالاتر
نشین آن زمان ترا پیش حاضران عزت باشد چرا که هر که خودرا
بلند بیند پست شود وهر که خودرا پست بیند بلند کردد ونیز
مهمانی، بفقرا، اورا که بمهمانی خوانده بود کفت چون چاشتی سازی یا شامی کبی

یاران

illa ſtatim erexit ſe, Deoque laudes dixit. princeps Synagogæ indignatus fuit, quod die Sabbathi ſanaſſet, hominibuſque dixit: ſex diebus alteris poteſtis operari: illis diebus venite & ſanitatem quærite, non die Sabbathi. (Dominus Ieſus reſpondit illi & dixit, Hypocritæ, unuſquiſque veſtrum die Sabbathi) bovem ſuum aut aſinum ſuum à præſepi nonne ſolvit, ut eum educat, ut aquam ei det? hæc filia Abrahami octodecim anni ſunt quod manu diaboli correpta fuerit, & bonum non fuit ut die Sabbathi à vinculo liberaretur? Ex hoc dicto inimici pudefacti ſunt. at ex operibus quæ faciebat, hominibus hilaritas [1] obveniebat. Contigit autem, quod quidam ex principibus Phariſæorum ipſum Sabbatho domum ſuam deduxerit, ut cum ipſo cibum caperet. & exſpectabant quid faceret. Vir quidam hydropicus ante eum præſens erat. eumſ anavit, & exacerbationem eorum adeo compeſcuit, ut facultatem reſpondendi non habuerint. In eo convivio multi homines congregati erant, & quiſque primæ ſeſſioni ſtudebat. id quum obſervaſſet, dixit: quum ad convivium is, ſupra ſedens ne ſis: quia major quidam te ad convivium venit, & qui te & illum invitavit, tibi dicet, huic viro locum da: & tum cum pudore in [2] imo ſedebis. Sed quum conviva es, infimè ſede, ut vir qui te invitavit tibi dicat, amice, altius ſede. tum tibi coram præſentibus honos erit. nam qui ſeipſum [3] exaltat deprimetur, & qui ſeipſum [4] deprimit, exaltabitur. Etiam ei qui ad convivium invitaverat dixit, quum prandium aut cœnam facis,

Quæ parentheſi incluſimus, addidimus ex Lucæ c 13. quia manifeſta amanuenſis incuria ſunt omiſſa.

[1] *ad verb.* faciem dabat, *id eſt*, ſe offerebat.

[2] *pro* شبّر *legendum putamus* شيبّر

[3] *ad verb.* ſibi ipſi altum providet.

[4] *ad verb.* ſibi ipſi poſtremum providet.

Convivium pauperibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſocios & fratres tuos ne voca, neque conſanguineos & vicinos & divites: ne fortaſſe ipſi te quoque invitent, & tibi remuneratio ſit. Sed quando convivium facis, mendicos & impotentes & claudos & cœcos voca, & viros qui non habent quo tibi vicem reponant, & tibi beatitudo erit, & in habitaculo juſtitiæ retributio erit. Vnus ex accumbentibus hunc ſermonem audivit & dixit, beatus qui panem è regno Dei edet. D. Ieſus, ut eum doceret, Deum omnes ad convivium vocare, ſed homines culpa propria ad illud non accedere, dixit. Vir quidam dives erat. filium ſuum ſponſum fecit, cibos varios, & edulia diverſa paravit, & multos invitavit. quum tempus adveniſſet, ſervos ſuos miſit, dicens, homines vocate & dicite, omnia parata ſunt. ex armentis & volucribus multa mactata ſunt. venite, nam tempus eſt. Omnes excuſationem attulerunt. Vnus dixit, Villam emi, & neceſſe eſt ut eo eam, eamque videam, me excuſatum habe. Alius dixit, quinque paria boum emi, & eo ut ea probem, volo ut mihi ignoſcas. Alius dixit, Novus nuptus ſum, non poſſum domo exire. quum hi ſervi [1] magis inſtarent, cæciderunt eos & occiderunt. quidam iverunt, & eventum renunciarunt. dominus indignatus eſt. homines ad eos miſit, eoſque interfecerunt. tunc ſervis ſuis dixit, Convivium meum paratum eſt, ſed convivæ digni non fuerunt. vos in fora urbis intrate, & pauperes & cœcos & [2] impotentes, & quoſcunq; invenietis adducite. Illi iverunt & venerunt & domino ſuo dixerunt, quemadmodum juſſiſti factum eſt, & ad huc loci multum eſt. D. dixit, in [3] regias vias

Deus omnes vocat.

[1] *ad verb.* fervi-vidiores fierẽt.

[2] *ad verb.* in loco manentes.

[3] Plateæ *ſic vocantur.*

یاران وبرادران خود را مخوان ونه خویشان وهمسایکان وتوانکران
را نشاید که ایشان ترا نیز طلبند وترا پاداش باشد لیکن جون
مهماني کني کدایان وناتوانان ولنکان وکوران را بخوان وکساني که
ندارند که ترا عوض کذارند وترا خنک باشد ودر جایکاه
نیکوکاري جزا شود یکي از مجلسیان این کفتار شنید وکفت خنک
انرا که نان از ملکوت خدا خورد حضرت ایشوع تا اورا بفهماند
که خدا همه را بمهماني میخواند ومردم از تقصیر خویش بان نمیرسند ، خدا همه را میخواند ،
فرمود مردي منعمي بود پسرخود را کدخدا ساخت خورشهاي
کوناکون وخوردنیهاي رنکارنک آماده کرد وبسیار مردم طلبید
جون وقت رسید بندهاي خود فرستاد که مردم را بخوانید وکویید
که همه جیز موجود است از چرنده وپرنده بسیار کشته شده است
بیایید که وقتست همکنان عذر آوردند یکي کفت دیه خریده ام
وناکزیرست که انجا روم وانرا بینم مرا معذور داري دیکري کفت
پنج جفت کاو خریده ام ومیروم که اینها را بیازمایم میخواهم که
مارا معاف داري دیکر کفت نوعروسیم نمیتوانم که از خانه بیرون روم
جون این خدمتکاران بجد تر شدند ایشانرا زدند وکشتند جندي
آمدند وسر کذشت باز نمودند خداوند بر آشفت مردم را بر
ایشان فرستاد وایشان را کشتند انکاه بخدمتکاران خود کفت
مهماني مستعد است لیکن مهمانان لایق نبوده اند شما ببازارهاي
شهر درروید وفقیران وکوران وجاي ماندکان وهرکدام که یابید
بیارید ایشان رفتند وآمدند وبصاحب خود کفتند جنانچه
فرمودي کرده شد وهنوز جاي بسیارست خداوند کفت بشاه راهها

در آیند ومردم را بیارید که مجلس پر شود وگفت میگویم
بشما هیچکس از انها که اول خوانده شدند ازین مهمانی بهره
نگرفت لیکن این دیگران چرا که آنانکه خوانده شدند
بسیارند وگزیدگان کم ، جمعی بزرگ با او روان بود رو بایشان کرد
وگفت هر که سوی من آید وپدر ومادر وپسر وخواهر وخویشان
خود را تا نفس خود را دشمن ندارد او نتواند که از من باشد
وآنکه صلیب خود را بر ندارد ومرا بی روی کند نتواند که
شاگرد من باشد کیست از شمایان که خواهد که کوشکی
بنا کند ونخست ننشیند وخرج او نشمارد واندیشه نکند که
آمایه دارد کوشک را بانجام رساند چون بنا نهاد ونتوانست
بپایان رساند بینندگان اورا مسخره سازند وبگویند که این
مرد کوشکی بنیاد نهاد ونتوانست باخر رساند یا کدام
پادشاهی بجنگ پادشاه دیگر رود ونخست نه نشیند که فکر
کند که می تواند که بده هزار نفر استد در برابر آنکه به بیست
هزار نفر آمده است وگرنه چند انکه او دورست رسولان میفرستد
وصلح میخواهد همچنین هر یکی از شمایان تا ترک ندهد از انچه
دارد از خواستها واسباب نتواند که مرا شاگرد باشد یعنی
طالب خدا را باید که نخست از هر چه دارد دل بر کند انگاه
قدم در راه نهد ور نه در راه میماند وبمقصود نمیرسد وهم فرمود
خوبست نمک اگر نمک تباه شود بچه چیز اصلاح یابد نه زمین
را شاید ونه مزبله را لیکن بیرون انداخته شود وهر کرا
گوش شنوا باشد بشنود ٭

intrate & homines adducite, ut convivium plenum ſit. & dixit, dico vobis, nemo ex illis, qui primum vocati fuerunt, ex hoc convivio vtilitatem cepit, ſed hi alii. quia illi qui vocati fuerunt multi ſunt, at electi pauci. Multitudo magna cum ipſo ivit. Faciem ad eos convertit & dixit: qui ad me venit, & patrem & matrem & filium & ſororem & conſanguineos ſuos, uſque ad animam ſuam non odit, is non poteſt meus eſſe. & qui crucem ſuam non tollit, & me ſequitur, non poteſt diſcipulus meus eſſe. Quis eſt ex vobis qui velit turrem exſtruere, & prius non ſedeat, & ſumptus ejus non numeret, & non cogitet, an tantum habeat quo turrim ad finem perducat? quum incepit, & non poteſt ad finem perducere, ſpectatores [1] eum deridebunt & dicent: Hic homo turris fundamentum poſuit, & non poteſt ad finem perducere. Aut quis rex ad pugnam regis alterius it, & primum non ſedet, & cogitat an poſſit decem millibus hominum [2] æquari ei qui cum viginti millibus hominum venit? & ſi non, dum ille procul eſt, legatos mittit & pacem poſtulat. Ita quiſque veſtrum, niſi renunciet quicquid habet divitiarum & ſupellectilium, non poteſt meus diſcipulus eſſe. id eſt, qui quærit Deum, debet primum ab omnibus quæ habet cor avertere, tunc pedem in viam ponere: alioqui in via manet, & ad propoſitum non pertingit. Dixit porro, bonum eſt ſal. ſi ſal corrumpitur, quare meliorabitur? neque terræ conducit, neque ad ſtercorationem: ſed ut foras ejiciatur. Cuicunque aures audientes ſunt, audiat.

[1] *pro* نسازند *legendum videtur* بسازند

[2] *ad verb.* ſtare in æqualitate ejus.

Miſericordia Dei inexplicabilis.

Publicani &[1] Gentiles ad Dominum Ieſum acceſſerunt. Scribæ & Phariſæi dixerunt, hic vir[2] malos ad ſe admittit & cum illis edit. Atque ipſis hanc parabolam adduxit. Quiſnam eſt ex vobis qui centum oves habeat, & vna ex illis aberret, & ipſe nonaginta & novem in agris non relinquat, & ad quærendam illam[3] errantem non abeat ut eam inueniat? & quando invenit, ſuper dorſum ſuum tollit, & cum gaudio domum ſuam venit, & amicos ac vicinos vocat & dicit, mecum gaudete, nam amiſſam meam inveni. Dico vobis, ita ex converſione unius peccatoris gaudium in cœlis majus eſſe, quam ex nonaginta & novem juſtis, qui converſione opus non habent. Et quæ mulier eſt, quæ decem denarios habeat, & unum ex iſtis amittat, & candelam non accendat, & non verrat domum & non quærat eum ſtudioſè donec inveniat? & quum invenit, amicos & vicinos ſuos vocat & dicit, gaudete mecum, nam amiſſum meum inveni. Dico vobis utique ita eſt gaudium Angelis Dei ob converſionem unius peccatoris. Vt oſtenderet, peccatores qua mollitie cordis & pœnitentia oporteat ad Deum accedere, & quomodo Deus erga pœnitentes miſericordia utatur, dixit: Vir quidam duos filios habebat. qui minimus erat patri dixit, Pater,[4] portionem meam ex opibus tuis mihi da. ille opes ſuas inter ipſos diviſit. Poſt dies aliquot hic filius minimus quicquid habuit

Gaudium Angelorum.

Statuspeccatoris, & modus converſionis ejus.

[1] *ad verb.* idolorum adoratores. *apud Lucam eſt* peccatores, *pro quibus cur Gentiles ſuppoſuerit, nulla cauſa eſt.*

[2] *ad verb.* malis ad ſe viam dat.

[3] *malè* كم شدو *in Autogr.*

[4] *Perſica hîc confuſiora ſunt, nos ea ordinavimus, ut maximè commodum erat.*

رحمت خدا بر بيان ،

سود خواران وبت پرستان نزديك حضرت ايشوع مي آمدند
كاتبان وفريسيين مي كفتند اين مرد بدانرا بخود راه ميدهد وبا
ايشان ميخورد او بايشان اين مثل آورد كدام كس است از شما
كه اوراصد كوسفند باشد ويكي از انهـا كم شود واو نود ونه
را در صحرا نكزارد ودر طلب آن كم شده نرود تا آن را بيابد
وچون يافته باشد بر دوش خود بر دارد وبشادي سوي خانه
خود بيايد ودوستان وهمسايكان را بخواند وبكويد كه بـا من
شاد شويد كه كم كرده خود را يافتم ميكويم بشما همچنين از توبه
كردن يك عاصي شادي در آسمان بيشتر باشد از نود ونه
نيكوكاري كه محتاج بتوبه نيستند وكدامي زن است كه اورا
ده دينار باشد ويكي ازان كم كند وروشن نكند چراغ را
وجاروب نكشد خانه را وطلب نكند آنرا بكوشش تـا زماني
كه يابد وچون يافته باشد دوستان وهمسايكان خود را بخواند
وكويد كه بـا من شاد شويد كه كم كرده خود را يافتم ميكويم
بشما هر اينه همچنين باشد شادي ملايكه خدا بتوبه كردن يك
كناه كار تـا بنمايد كه كناه كاران را بكدام نرمي دل وتوبه
بايد كه بخدا رسند وچطور خدا بر تايبان رحمت مي نمايد
كفت مردي را دو پسر بوده آنكه كوچكتر بود به پدر كفت
اي پدر بخش من از مال خود مرا بده او مال خود را ميان
ايشان قسمت كرد وبعد از روزها اين پسر كوچك هر چه داشت

شادي فرشتكان

حالت كناه كار وروش توبه او ،

كرد

گرد آورد وبسر حد دوردست رفت ومال خود را تلف كرد
چرا كه بد زيست ودرين ولا كه تهي دست بود دران زمين
قحط عظيم افتاد پس بي نوا شد وبيك مردي ازان ولايت
احتياج برد آمرد اورا سوي ده فرستاد تا خوكانرا بچراند او
آرزو مي كرد كه شكم خود را بدان ميوه كه خوكان ميخوردند
پر كند وباو داده نشدي انديشه مي كرد ومي گفت چند مزدور
پدر من هستند كه نان برايشان افزوني ميكند ومن اينجا
بگرسنگي هلاك مي شوم بر خيزم وسوي پدر خود روم وبگويم
اي پدر گناه در آسمان كردم ودر نظر تو واكنون لايق آن
نيستم كه مرا پسر تو خوانند مرا همچون يكي از مزدوران خود ساز
پس بر خاست وبخانه پدر خود آمد هنوز دور بود پدرش
ديد وبرو مهر آورد وبشتافت وبر سينه او افتاد وبوسه داد پسر
گفت اي پدر در آسمان گناه كردم ودر نظر تو وشايسته آن
نيستم كه پسر تو خوانده شوم آنزمان پدر بخدمتكاران خود
گفت جامه ريشمين اورا بياريد بدو بپوشانيد وانگشتري در
دستش نهيد وموزه در پايش كنيد وگاوي پرواري بياريد
وبكشيد بخوريم وشادي كنيم كه اين پسر من مرده بود وزنده
گشت گم شده بود ويافته شد خوردني را بشادي بنا نهادند
وپسر بزرگ او در ده بود وچون نزديك بخانه آمد وآواز نغمه
شادي شنيد كودكي را طلبيد وپرسيد كه اين چه چيز است او
گفت برادر تو آمده است وپدر تو گاو پرواري كشته كه
بسلامت رسيده است او خشمين شد ونخواست كه در آيد

collegit, & [1] in regionem longinquam abiit, & opes ſuas conſumpſit, quia malè vixit. [2] quum autem pauper eſſet, in ea terra fames ingens orta eſt. itaque ſine ſubſtantia fuit, & viro cuidam iſtius regionis [3] uſum ſui addixit. is vir eum in agrum miſit, ut porcos paſceret. & deſiderabat ventrem ſuum eo fructu quem porci edebant, implere, ac ipſi non dabatur. cogitabat & dicebat, quot mercenarii patris mei ſunt, [4] quibus panis abundat, & ego hîc fame pereo. ſurgam & ad patrem meum ibo, & dicam, Pater, peccavi in cœlum & coram te, & nunc dignus non ſum ut me filium tuum vocent. me tanquam unum ex mercenariis tuis fac. Surrexit itaque, & domum patris ſui ivit. adhuc procul erat, pater eum vidit, atque erga eum miſericordia motus eſt, & feſtinavit, & in pectus ejus cecidit, & oſculum dedit. Filius dixit, Pater, in cœlum peccavi & coram te, & dignus eo non ſum ut filius tuus vocer. [5] Tum pater ſervis ſuis dixit, veſtem primariam ipſi afferte, eum induite, & annulum manui ejus apponite, & calceos pedibus ejus addite, & bovem ſaginatum adducite & mactate. edamus & gaudeamus, quia hic filius meus mortuus erat, & revixit, perditus fuit, & inventus eſt. Edere cum gaudio inceperunt. Filius autem ejus major in agro erat. & quum prope domum venit, & vocem concentus lætitiæ audivit, puerum advocavit & quæſivit, hoc quid eſſet. is dixit, frater tuus venit, & pater tuus bovem ſaginatum mactavit, quia in pace venit. Ille indignatus eſt, & noluit intrare.

[1] *ad verb.* in caput termini longinquæ manus.

[2] *ad verb.* & eo tempore quo vacuus manibus eſſet.

[3] *ad verb.* uſum tulit.

[4] *ad verb.* ſuper quos panis abũdantiam facit.

[5] *ad verb.* eo tempore.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

pater exiit, eumque rogavit ut intraret. is patri dixit, tot anni ſunt quod tibi ſervio, neque unquam ad verſus mandatum tuum feci, neque aliam ſpeciem oſtendi. & mihi hœdum non dediſti, ut diem unum cum amicis meis lætus eſſem. at cum hic filius tuus venit, qui facultates tuas cum ſcortis devoravit, ejus cauſa bovem ſaginatum mactaſti. pater ipſi dixit, Fili, ſemper mecum es, & quicquid meum eſt tuum eſt. oportebat ut lætarer & gaudium oſtenderem, quia hic frater tuus mortuus fuit & revixit, perditus fuit & inventus eſt. Mens Domini Ieſu fuit, ut hac parabola doceret miſeriam ejus, qui [1] eligit à Deo ſe ſeparare, & in voluptatibus [2] carnis occupatus eſt: & ut tandem ad juſtitiam ſe converteret, & quomodo eum Deus in miſericordiam ſuam recipiat, & rurſus in ſtatum [3] priſtinum ſuum transferat, ut omnibus ſpem faciat, & ad pœnitentiam trahat.

[1] *ad verb.* electionem ſuam in ſeparatione Dei occupat.

[2] *propriè* animę. *ſicut* carnalem hominem *Paulus vocat* ψυχικόν animalem.

[3] *ad verb.* radicis, *aut* originis ſuæ.

Effigies Domini Ieſu.

Hoc tempore fama ejus per univerſam regionem divulgata fuit. Et ad Abgarum regem Edeſſæ, quæ nunc Horphæ nomine clara eſt, & à Ieruſalem viginti dierum itinere abeſt, miracula ejus pervenerunt. Hic Abgarus [4] leproſus erat. intellexit, eum ab hoc morbo ſanare. homines miſit, & epiſtolam ſcripſit hujus argumenti. Audivi de vita tua ſancta, & de miraculis quæ facis, & Iudæos tibi inſidiari, velleque te interficere. felicitatem meam novi, ſi [5] conſilium veniendi in hanc

[4] *pro* بيش *legendum puto* بيس،

[5] *propriè* volitionem facis.

پدر بر آمد واورا در خواست کرده که در آید او به پدر گفت
چندان سال است که ترا خدمت میکنم وهرگز حکم ترا مخالفت
نکردم ودیگر کونی ننمودم ومرا بزغاله ندادی تا روزی بدوستان
خود شاد شوم وچون این پسر تو آمد که مال خودرا بزنا
خورد برای او گاو پرواری کشتی پدر باو گفت ای پسر دایم
با من می باشی وهر چه ازان منست ازان تست درکار بود که
شادی کنم وعشرت نمایم که این برادر تو مرده بود وزنده شد
گم شده بود یافته شد ، خواست حضرت ایشوع ان بود که
درین مثل وانماید شقاوت آنکه اختیار خودرا در جدایی خدا
صرف کند ودر لذتهای نفس مشغول شود وآنکه آخر کار
بسوی حق میکرده وچسان اورا خدا برحمت خود قبول
میکند وباز بحالت اصلی خویش می آرد تا همه امید وار
سازد وبتوبه کشد ::

شبیه حضرت ایشوع ،

درین زمان آوازه او در تمام ولایت بلند شده بود وابکر پادشاه
ایدسه که اکنون بعرفه شهرت دارد از اورشلیم بیست روزه
راه است عجایبات او رسید این ابکر بیش بود خبر یافت که
ازین بیماری صحت میدهد مردم را فرستاد ونامه نوشت بدین
مضمون شنیده ام از زندگانی پاک تو واز عجایبات که
میکنی وآنکه یهودان در کمین تو اند ومیخواهند که
ترا بکشند سعادت خود دانم اگر اراده آمدن بدین

زمين كني وعهد كردم كه نصف ملك خود ترا دهم وسلوك لايق
بتو كنم اكر باين ديار تشريف فرمايي ونيز مصور نادره كار
اينته تام همراه فرستاد كه شبيه او كشيده بيارد تا اكر نيايد
صورت اورا ديده باشد وحضرت ايشوع باين مردم شكفته پيش
آمد ايشان از ديدن او بيشتر حيران شدند كه از شنيدن
آوازه او والحاح بسيار كردند كه بايشان رود ونخواست
ودر جواب نوشت ترا شكر ميكنم ازين آرزو كه ديدن من
كردي لايق نيست كه آنجا روم من آمده ام براي كوسفندان
كه از اسراييل كم شده اند مرا بايد كه بايشان باشم وايشانرا
بياموزم وبجا آرم انچه پيغمبران از من نوشته اند وچون من
بر آسمان رفته باشم يكي از شاكردان خود خواهم فرستاد
كه ترا راه سلامتي بياموزد وترا بنام من از بيماري كه داري
صحت دهد خدا حافظ باشد درين هنكام آن مصور بتوجه
تمام وكوشش در صورت كشي مشغول بود وچند مرتبه
كشيد وهر كاه مي انكاشت كه كار تمام شده اورا از
شباهت دور مي يافت چند بار چنين كرد وبسيار غمكين
شد پس حضرت ايشوع جامه ازو طلبيد وبروي مبارك
خود كزرانيده بوي داد او بعينه صورتش دران يافت
وفرمود كه پادشاه خودرا بنام من اين شبيه خواهي
داد القصه آن پادشاه بشادي كرفت وبتمام عزت
نكاه داشت بعد ازان يكي از رسولان بزمين او آمد
واورا نصراني ساخت واكثر ملك او باين دين در آمد

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

terram capis. & promitto me dimidium regni mei tibi daturum, & vitam te dignam acturum, ſi hanc regionem nobilitas. Atque etiam pictorem, eximium artificem, nomine Ananiam una miſit, ut effigiem ejus extractam adferret, ut ſi non veniret, figuram ejus videret. Dominus Ieſus hiſce viris apertè occurrit. ex conſpectu ejus multo magis obſtupuerunt quam ex auditu famæ ejus: & inſtantia magna uſi ſunt ut ſecum iret. ille noluit, & pro reſponſo ſcripſit: Gratias tibi ago, de hoc deſiderio quod videndi me [1] habuiſti. conveniens non eſt ut eò eam, ego veni ob oves quæ ex Iſraële perditæ ſunt. oportet me cum ipſis eſſe, & eas docere, & complere quod Prophetæ de me ſcripſerunt. quum autem ego in cœlos aſcendero, unum ex diſcipulis meis mittam, qui te viam ſalutis doceat, teque nomine meo à morbo quem habes ſanet. Deus cuſtos ſit. Tum iſte pictor omni conatu & ſtudio in figuræ extractione occupatus fuit, & aliquot vicibus extraxit. Sed quotieſcunque putaret opus abſolutum eſſe, illud à ſimilitudine procul reperit. aliquoties ita fecit, & vehementer contriſtatus eſt. Quocirca Dominus Ieſus [2] linteum ab eo poſtulavit, & per faciem benedictam ſuam tranſire faciens, ei dedit. ille ipſiſſimam figuram ejus in eo invenit. ac juſſit dicens, regi tuo in nomine meo hanc effigiem dabis. ita factum. rex cum gaudio accepit, & ſummo cum honore ſervavit. poſtea unus ex Apoſtolis in terram ejus venit, eumque Chriſtianum fecit, & plurima pars regni ejus in hanc religionem tranſiit.

[1] *propriè*, feciſti.

[2] *propriè* veſtem.

Et hanc figuram ſuper portam urbis poſuit. & quandocunque ſe à manu inimicorum in anguſtia videret, ipſique vellent in urbem intrare, figuram illam conſpicuam faciebat, & hoſtes præ metu revertebantur, neque poterant intrare. Annos aliquot ita fuit, deinde poſt longum tempus figura illa Conſtantinopolin delata eſt, atque inde in urbem Genua in regione Italiæ, & adhuc ea figura reperitur. Tum temporis Dominus Ieſus in eo tractu fluvii Iordanis erat, ubi Iohannes baptizaverat, & multi ad eum veniebant, & dicebant, quicquid Iohannes de hoc dixit, verum fuit. & in ipſum credebant.

Vivificat Chriſtus Lazarum.

Vir quidam nomine Lazarus in vico Bethaniæ ægrotabat. atque hic Lazarus frater Marthæ [1] [& Mariæ] eſt: atque hæc ea Maria eſt quæ Dominum unguento unxit, & ambos pedes ejus pilis capitis mundavit. Ambæ ſorores virum quendam, qui ſe Domino Chriſto jungeret, miſerunt, & dixerunt, Domine, is quem diligis ægrotat. Dominus Ieſus dixit, hæc ægritudo morbus lethalis non eſt, ſed propter gloriam Dei eſt, & ut Filius Dei glorificetur. Dominus Ieſus Martham & Mariam & Lazarum dilexit. quum audiviſſet eum ægrotare, in loco ubi [2] erat duos dies ſubſtitit. tunc diſcipulis dixit, Iterum eamus ad Iudæos. diſcipuli dixerunt, Magiſter, jam Iudæi quæſiverunt te lapidare, & tu rurſus vis eo ire? D. Ieſus

[1] *deeſt* & Mariæ *incuria librarii.*

[2] *in Autogr. eſt* بود وروز *lege* بود دو روز *aut certe* د *in* بود *vim habet duplicis* د.

dixit

وآنصورت را بالاي دروازه شهر نهاده بود وهرگاه خود را از دست
دشمنان در تنگي مي ديد وايشان ميخواستند که بشهر در آيند
آن صورت را ظاهر ميکرد ودشمنان از هيبت بر مي گشتند ونمي
توانستند که در آيند سالها اينچنين بود پس از روزگار دراز
آن صورت باستنبول آورده شد واز انجا بشهر شنوه در ولايت
ايتاليه وهنوز ان صورت موجود است درين هنگام حضرت
ايشوع آنطرف درياي اوردن مي بود که انجا يوحنا عمادا ميکرد
وبسياري بپش او مي آمدند ومي گفتند هر آنچه يوحنا ازين
گفت راست بود وايمان باو مي آوردند ،،

زنده کردن مسیح لاعازر را ،

لاعازر نام مردي در قريه بيت عنيه بيمار بود واين لاعازر
برادر مرته [ومريم] است واين آن مريم است که خداوند بعطر
چرب ساخت وهر دو قدم او بموي سر پاک کرد هر دو خواهر
کسي را بملازمت حضرت ايشوع فرستادند وگفتند اي خداوند
آنکه اورا دوست ميداري بيمارست حضرت ايشوع فرمود اين
زحمت بيماري مرگ نيست وليکن از جهت بزرگواري خداست
وتا پسر خدا بزرگوار شود حضرت ايشوع مرته ومريم ولاعازر را
دوست داشتي چون شنيد که بيمارست درجايي که بود دو
روز مقام کرد انگاه بشاگردان فرمود باز برويم بسوي يهودان
شاگردان گفتند اي استاد اکنون يهودان ميخواستند که
ترا سنگسار کنند وتو باز ميخواهي که انجا روي حضرت ايشوع

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

عزیمت مسیح بزندگي لاعازر ،

بایشان گفت در روز دوازده ساعتست اگر آدمي در روز
رود برو در نیاید چرا که نور عالم مي بیند واگر بشب رود
برو در اید که درو روشنایي نیست این سخنها بایشان کرد انگاه
گفت هراینه لاعازر دوست ما خواب کرده است میروم تا اورا
بیدا کنم شاگردان باو گفتند اي خداوند اگر در خوابست
تند رست شود او از خواب مرگ خواسته بود وایشان یعني خواب
گمان بردند انگاه اشکارا گفت که لاعازر مرده است ومن شاد
شدم که انجا نبودم از جهته شما تا ایمان بیارید پس بیش او برویم
توما که دیدي مو نیز خوانده مي شود بهم سبقان دیگر گفت
ما هم برویم تا با او بمیریم حضرت ایشوع به بیت عنیه آمد واین روز
چهارم بود که لاعازر را در گور کرده بودند وبسیاري از یهودان
آمده بودند که مریم ومرته را بپرسند ومرته ازین اگاهي یافت که
ایشوع رسید از خانه بیرون آمد واورا دریافت ومریم در خانه
خود بیخبر بود مرته بحضرت ایشوع گفت اي خداوند اگر
تو اینجا مي بودي برادر من نمیرد واکنون مي دانم که هرچه
از خدا میطلبي ترا میدهد حضرت ایشوع فرمود منم قیامت
وزندگاني وهر که بمن بگرود هر چند مرده باشد هراینه زنده
گردد وهر که زنده باشد وبمن بگرود تا جاوید نمیرد تو برین
ایمان داري او گفت بلي اي خداوند ایمان دارم که توئي مسیح
پسر خدا که باین جهان آمده این گفت وبخانه رفت ومریم
خواهر خودرا به پنهاني خواند وگفت آموزگار ما آمده
است وترا مي خواند او شتاب برخاست وبسوي او روان شد
حضرت ایشوع را همانجا یافت که مرته ملاقات کرده بود ،

dixit ipſis: In die duodecim horæ ſunt. ſi quis in die ambulat, in januam non [1] impingit, quia lumē mundi videt. ſed ſi in nocte ambulet, in januam impingit, quia in ipſo lux non eſt. Hæc verba ipſis fecit. tunc dixit, utiq; Lazarus amicus noſter dormit, vado ut eum [2] excitem. Diſcipuli dixerunt ipſi, Domine ſi in ſomno eſt, ſanabitur. ille de ſomno mortis [3] agebat. at illi ſignificatione ſomni [4] acceperunt. tunc aperte dixit, Lazarus mortuus eſt, & ego gaudeo me iſthic non fuiſſe, propter vos, ut credatis. itaque ad eum eamus. [5] Thomas, qui Didymus etiam vocabatur, condiſcipulis aliis dixit, nos etiam eamus, ut cum ipſo moriamur. Dominus Ieſus Bethaniam venit, atque hic dies quartus erat quod Lazarum ſepeliverant. Et multi Iudæorum venerant ut Mariam & Martham conſolarentur. Martha cognovit Ieſum veniſſe. domo exiit, eumque invenit. Maria domi ſuæ ignara erat. Martha Domino Ieſu dixit, Domine ſi tu hic fuiſſes, frater meus non fuiſſet mortuus. & nunc ſcio, quod quicquid à Deo petis, tibi dat. Dominus Ieſus dixit, Ego ſum reſurrectio & vita. & quicunque in me credit, etſi mortuus eſſet, utique vivens fiet. & quicunque vivit & in me credit, in æternum non morietur. tu hoc credis? dixit illa, Ita Domine, credo te eſſe Chriſtum Filium Dei qui in mundum hunc venit. Hoc dixit, & domum ivit, ac Mariam ſororem ſuam clam vocavit, & dixit, præceptor noſter venit & te vocat. Illa ſtatim ſurrexit, atq; eum adiit. Dominum Ieſum eodem in loco reperit, ubi Martha ei occurrerat.

[1] *ad verb.* in faciem januæ non venit. Mens Chriſti de vita Lazari.

[2] بيدا كنم *propriè eſt* manifeſtem. *at* excitem *ſolet dici* بيدار كنم

[3] *propr.* volebat.

[4] *ad verb.* opinionem portarunt.

[5] *in Autogr. malè* ذو *pro* تومسا

Iudæi, qui eam in iſta domo conſolati fuerant, quum vidiſſent Mariam ſurrexiſſe, & feſtinanter abiiſſe, ipſi quoque eam ſunt ſecuti, & exiſtimarunt eam ad ſepulchrum mortui ſui ire, ut fleret. quum Maria Chriſtum vidit, ad ambos pedes ejus cecidit, & adoravit ac dixit, Domine, ſi hic fuiſſes, frater meus non fuiſſet mortuus. Dominus Ieſus quum ipſam in fletu vidit, quodque Iudæi qui cum ipſa erant flerent, in ſe moleſtus factus eſt & commovit ſe & dixit, ubi [1] poſuiſtis ipſum? dixerunt, Domine veni & vide. Dominus Ieſus flevit. & Iudæi dicebant, videte quantopere eum amat. quidam ex ipſis dicebant, qui oculos cœci nati aperuit, potentiam non habuit ut hunc mori non ſineret? D. Ieſus in corde ſuo afflictus fuit, & ad ſepulchrum venit. ſepulchrũ ejus in caverna erat, atque ad illud lapidem gravem poſuerant. Dominus Ieſus dixit, lapidem tollite. Martha ſoror iſtius mortui dixit, Domine fœtet, quia quatuor dies ſunt quod mortuus eſt. Dominus Ieſus dixit ipſi, nonne dixi tibi, ſi credis, gloriam Dei videbis? lapidem ergo iſtum ſuſtulit. Dominus Ieſus oculos ſuos extulit & dixit, Pater, gratias tibi ago quia me audiviſti, & novi te verè ſemper me audire. Sed hoc dico ut adſtantes credant me à te miſſum eſſe. tunc clamavit voce magna & dixit, Lazare exi. ille protinus exiit, eodem modo faſciis involutus, ac manibus pedibusque ligatus. Dominus Ieſus dixit ipſis, ſolvite eum & ſinite eum incedere. tum vincula ejus ſolverunt. ſanus ſurrexit, & cum Domino Ieſu domum ivit. Multi Iudæorum qui ad hanc lamentationem venerant,

[1] *in Autograp. legitur* آيں *cum Medda. lege ſine Medda. multum enim differunt.*

Lazarum vivificat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

یهودان که با او در ان خانه تعزیت می داشتند جون دیدند
که مریم برخاست وبسرعت روان شد ایشان نیز در پای او
رفتند وکمان بردند که بر قبر مرده خود میرود تا کریه کند جون
مریم مسیح را دید بر هر دو پای او افتاد وسجده کرد وکفت
ای خداوند اکر اینجا می بودی برادر من نمیرد حضرت ایشوع
جون اورا در کریه دید ویهودان که با او آمده بودند میکریستند
درخود دشوار شد وبهم زد وکفت کجا نهاده اید اورا کفتند
خداوند بیا وبه بین حضرت ایشوع کریه کرد ویهودان می کفتند
نظر کنید که چکونه اورا دوست می دارد وچندی از ایشان
می کفتند آنکه چشمان کور مادر زاد کشاده است قدرت
نداشت که اورا بمردن نکزارد حضرت ایشوع در دل خود
رنج زده شد وسوی کور آمد وقبر او در غار بود وبرو سنک
کران بنهاده بودند حضرت ایشوع کفت سنک برداريد مرته
خواهر آن مرده کفت خداوند کنده شده است چرا که جهار
روز است که مرده است حضرت ایشوع باو کفت نکفتم ترا
اکر ایمان آری بزرکواری خدا بینی پس آن سنک را برداشت
حضرت ایشوع چشمان خودرا بالا کرد وکفت ای بدر شکر تو
میکنم چرا که از من شنودی ومن میدانم که بدرستی دایم از
من می شنوی لیکن این میکویم تا ایستادکان بکروند که
فرستاده توام انکاه بانک زد باواز عظیم وکفت لاعازر بیرون آی
او درحال بیرون شد همانطور در کفن پیچیده ودستها وپایهای
او بسته حضرت ایشوع بایشان فرمود اورا بکشایید وبکزارید که
برود پس بندهای او کشادند تندرست برخاست وبا حضرت
ایشوع بخانه رفت وبسیاری از یهودان که دربن ماتم آمده بودند

لاعازر را زنده میکند ،

باو کرویدند کروهي از ایشان سوي فریسین رفتند وانچه حضرت
ایشوع کرده بود خبر دادند ایشان از سرداران کاهنان
وفریسین انجمن ساختند وکفتند ما چکنیم وچه سازیم که این
مرد نشانها بسیار مینماید ومعجزها فراوان میکند اکر (کنکاش)
اورا اینچنین کذاریم همه مردم باو بکروند ورومیان بیایند (فریسین)
وملک ما بکیرند یکي از ایشان قیافا نام که دران سال (نقل مسیح)
سردار کاهنان بود کفت شما هیچ نمیدانید ودراین اندیشه
نمیکنید بهترست براي ما که یک کس از امت بمیرد ازینک
همه مردم هلاک شوند واین سخن از هواي خود نکفت بلکه
از انکه دران سال بزرک کاهنان بود ونبوت کرد زیرا که
حضرت ایشوع عزیمت داشت که براي امت بمیرد وازان روز
باز در قتل او فکر داشتند *

رفتن مسیح بافریم،

حضرت ایشوع در یهودان اشکارا نمیکشت بلکه روان شد
بسوي بیابان که نزدیک بشهر افریم بود وهمانجا با شاکردان
خویش میکذرانید مردم بسیار با او بکرد آمدند وتا ایشان را
بر صدقه دادن ترغیب کند فرمود مردي توانکري وکیل خانه
داشت مردم ازوي شکایت کردند وکفتند مال ترا تلف کرده (از صدقه)
است اورا خواند وکفت این چه احوال است که از
تو مي شنوم از انچه در تصرف خود داشتي حساب ده
ودیکر وکالت را نشایي آن وکیل اندیشه مند شد وکفت
چکنم خداوند وکالت را از من مي ستاند کافتن

in eum crediderunt. quidam eorum ad Phariſæos iverunt, & quod D. Ieſus fecerat indicarunt. Illi ex principibus Sacerdotum & Phariſæis conventum fecerunt & dixerunt: nos quid facimus & quid agimus? nam hic vir ſigna multa edit & miracula varia facit. ſi eum ita ſinimus, omnes in eum credent, & Romani venient, & regionem noſtram capient. Vnus ex ipſis nomine Caiphas, qui eo anno princeps Sacerdotum erat, dixit: Vos nihil noſtis, & de hoc non cogitatis. melius eſt nobis, ut unus ex populo moriatur, quam ut omnes pereant. Hæc verba ex inſtinctu proprio non dixit, ſed ex eo quod eo anno ſummus Sacerdos eſſet, & prophetavit. propterea quod Chriſtus propoſitum habebat pro populo moriendi. Ab illo die iterum de occidendo ipſo cogitarunt.

Conſultatio Phariſæorum machinatio interitus Chriſti.

Iter Chriſti in Ephrem.

Dominus Ieſus inter Iudæos palam non eſt converſatus, ſed ivit in deſertum, quod prope urbem Ephrem erat. ibiq; cum diſcipulis ſuis degente, multi ad eum convenerunt. Et ut eos ad eleemoſynam dandam excitaret, dixit. Vir quidam dives œconomum habebat. homines de eo querebantur & dicebant, opes tuas prodigit. vocavit eum & dixit: Hæc cujuſmodi ſunt quæ de te audio? eorum quæ in [1] adminiſtratione tua habuiſti rationem da. & amplius adminiſtratione dignus non es. Adminiſtrator ille ſollicitus fuit & dixit, quid faciam? dominus adminiſtrationem à me aufert: fodere

De eleemoſyna.

1 تصرف *eſt in Autogr. pro* تصرف،

non poſſum, & mendicare erubeſco. Sed ſcio quid faciam, ut quando ex adminiſtratione exeo, mihi in domos ſuas viam dent. tum ſingulos ex debitoribus ejus vocavit, & primo dixit, quantum debes domino meo? dixit, centum menſuras olei. tunc dixit, ſcriptum tuum accipe & ſede, & quinquaginta menſuras ſcribe. Deinde alteri dixit, tu quantum debes? dixit, centum menſuras tritici. dixit ipſi, ſcriptum tuum cape, & feſtinanter ſede, & octoginta ſcribe. Dominus illum adminiſtratorem injuſtum [1] laudavit, propterea quod prudenter fecit. nam filii hujus mundi filiis lucis in hoc negocio prudentiores ſunt. & ego dico vobis, facite vobis amicos ex his opibus quæ per injuſtitiam theſauriſantur, ut quando [2] deficit vobis, vobis in tabernaculis ſuis locum dent in æternum. qui in paululo fidelis eſt, in multo etiam fidelis erit. & qui in paululo injuſtus eſt, in multo etiam injuſtus erit. itaque ſi vos in theſauris veſtris qui ex peccato ſunt fideles non ſitis, quis dabit vobis id quod propriè veſtrum eſt? De hoc capite [3] multa dixit. & Phariſæi, qui omnes amantes argenti & auri erant, quum hoc audiviſſent, eum irriſerunt. dixit ipſis: vos vosipſos coram hominibus juſtos & mundos facitis. Deus corda veſtra novit. & quicquid coram hominibus eximium eſt, coram Deo vile eſt. Lex, [4] Prophetæ ad tempus Iohannis ad finem venerunt, & ab eo tempore regnum cœlorum euangelizatur. quiſque ad intrandum ſtudium adhibet, ſibique ipſi injurius eſt. Et ut eos doceret, & declararet pœnam, quæ ex præteritione immiti

[1] *male in Autog.* بسنوند *lege* بستوند ،

[2] *ad verb.* ex manu veſtra it.

Dilectus mundi rejectus Dei.

[3] *ad verb.* multa vocabula.

[4] ἀσυνδέτως. *quod frequens eſt Perſis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

نتوانم، واز کدایي فقرم دارم اما دانستم که چکنم تا جون از
وکالت بیرون روم مرا درخانهاي خود راه دهند پس یکان یکان
را از قرض داران او خواند ونخستین را کفت بر تو چند است
خداوند مرا او کفت صد بیمانه زیتون انکاه کفت نوشته خود
بکیر ونشین و پنجاه بیمانه بنویس بعد ازان بدیکر کفت بر تو
چند است او کفت صد بیمانه کندم اورا کفت مکتوب خود
بستان وشتاب بنشین وهشتاد نویس خداوند آن وکیل ستمکار
رابستود از اینک دانایانه کرد چرا که پسران این جهان از
فرزندان نور درین کار داناترند ومن مي کویم بشما بسازید براي
خود دوستان ازین خواستها که بظلم اندوخته اند تاجون از
دست شما رود شمارا در سایه بانهاي خود جاي دهند تا
جاوید هرکه در اندک امین است در بسیار نیز امین باشد وهر
که در اندک ستمکارست در بسیار نیز ستمکار باشد پس
اکر شما در اندوختهاي خود که از کناه است امین نباشید
که دهد شمارا انچه خاصه شماست ودرین باب حرف بسیار
کفت وفریسین که همه دوستدار سیم وزر بودند جون این شنیدند
محبوب عالم رانده خدا،
باو مسخرکي کردند بایشان کفت شمایان نفس خودرا بیش
مردم نیکوکار وپاک مي سازید خدا دلهاي شمارا میداند وهر
چه بیش مردم عزیز است بیش خدا خوارست، دین پیغمبران
تا زمان یوحنا باخر رسیدند وازانکاه از ملکوت آسمان بشارت
داده مي شود هرکدام براي درآمدن کوشش کند وبرخود ظالم
شود، وتا ایشانرا خبر دهد وبیان کند عذابي که ازمر بیرحمي

فقرا

فقرا برايشان خواهد آمد كفت مردي منعمي بود ودبيقي وارغواني
پوشيدي وبناز زندكاني كردي وتمتع مي كرفتي ومسكيني
بود لاعازر نام بر در سراي او افتاده وبخشيكها كرفتار
وآرزومند كه شكم خود را از خوردهاي مايده آن توانكر پر
كند وهيچكس باونمي داد بلكه سكان مي آمدند وريشهاي
اورا ليسيدند وچون آن مسكين مرد ملايكه اورا برداشتند
وبجايكاه ابراهيم وديكر سكان رسانيدند ونيز آن توانكر
مرد بدوزخ نهاده شد ودران ميان كه در عذاب بود لاعازر را
حالت دوزخ، در كنار ابراهيم ديد بانك زد وباواز بلند كفت اي پدر
ابراهيم بر من رحمت كن ولاعازر را بفرست تا سر انكشت خود
را باب تر كند وزبان مرا سرد سازد كه من درين تاب اتش كرفتار
عذابم ابراهيم بدو كفت اي پسر ياد آر كه تو آسايشهاي
خودرا در دنيا كرفتي ولاعازر در بلاي بي نوايي وعاجزي
كذرانيد اكنون او در آسايش است وتو در عذاب وبا اين در
ميان ما وشما مغاكي بزرك است كسي نتواند كه ازينجا سوي
شما عبور كند ونه ازان جايكاه سوي ما او كفت اي پدر زاري
من آنست كه اورا دستوري دهي تا بخانه پدر من رود كه مرا پنج
برادر است وايشان را از حالمن بكويد تا ايشان نيز درين
جايكان عذاب نيايند ابراهيم بدو كفت ايشان كتاب موسي
وديكر پيغمبران دارند از ايشان بشنوند او كفت نه اي
پدر ليكن اكر كسي از مردكان پيش ايشان برود توبه كنند او
به او كفت اكر از موسي وديكر پيغمبران نشنوند هر چند كسي

از

pauperum ipſis eſſet eventura, dixit. Vir quidam dives erat, & byſſo & purpura indutus, & lautam vitam agens, & oblectamenta capiens. Erat & pauper quidam nomine Lazarus, ad oſtium ædis ipſius projectus, & ulceribus correptus, ac deſiderans ut ventrem ſuum è cibis menſæ iſtius divitis impleret, ſed nemo ipſi dabat. verum canes veniebant, & ulcera ejus lingebant. Et quum pauper ille moreretur, Angeli eum ſuſtulerunt, & in domicilium Abrahami ac reliquorum quieſſentium detulerunt. Etiam dives ille obiit. in inferno poſitus eſt, atque ibi interea dum in ſupplicio eſſet, Lazarum in ſinu Abrahæ vidit. clamavit & voce alta dixit, Pater Abraham, miſerere mei, & Lazarum mitte, ut extremitatem digiti ſui aquâ humectet, & linguam meam refrigeret, quia ego in hac flamma ignis [1] crucior. Abraham dixit ei, fili, recordare quod tu quietes tuas in mundo cepiſti, & Lazarus in afflictione inopiæ & infirmitatis vixit. nunc ille in quiete eſt, tu autem in cruciatu. & cum hoc, inter nos & vos hiatus magnus eſt. nemo poteſt hinc ad vos tranſire, neque ex illo domicilio ad nos. dixit ille, Pater, petitio mea eſt, ut ei veniam des in domum patris mei eundi. nam quinque fratres habeo. eiſque de ſtatu meo loquatur, ut illi etiam in hunc [2] locum ſupplicii non veniant. Abraham dixit ipſi, illi librum Moſis & reliquorum Prophetarum habent, eos audiant. dixit ille, non pater, ſed ſi quis ex mortuis ad eos veniat, pœnitentiam agent. is ipſi dixit, Si Moſem & reliquos prophetas non audiunt, quamvis quis

Status inferni.

[1] *ad verb.* captivus cruciatus ſum.

[2] *pro* جايكان *legendũ fortaſſe* جايكاه،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ex mortuis reſurgeret non credent. Et ut declararet, quomodo nos cum hominibus ambulare oporteat in culpis quæ ab ipſis oriuntur, dixit. Attendite. ſi frater tuus peccat, redargue eum, ſic ut bini ſoli ſitis. Si monitio tua [1] locum capit, utique fratrem tuum lucratus es & ſi non audit, unum duoſve alios tecum ſume, ut omne verbum ex ore [2] duorum aut trium teſtium firmum ſit. & ſi adhuc non audit, principi Eccleſiæ dic. & ſi eum etiam non audit, is tibi tanquam publicanus & ethnicus ſit. Tum Petrus acceſſit & dixit: Domine, quoties peccatum fratris condonabo? ſepties? D. Ieſus dixit: Si in die ſepties in te peccat, & ſepties in die ad te venit tibique dicit, converſus ſum, condona ei. itaque non dico uſque ſepties, ſed ſeptuageſies ſepties. & hanc parabolam adduxit. Regnum cœlorum aſſimilatum eſt regi qui à ſervis ſuis rationem poſtulavit. & in initio collatæ rationis unum adduxerunt qui debebat aliquot centena millia [3] rupiarum, & eam facultatem non habebat ut hanc ſummam auri perſolveret. Dominus præcepit ut eum cum domeſticis ejus venderent, & quicquid haberet caperent, donec ſolutio debiti eſſet. At ſervus ille procidit ipſi, & adoravit ac dixit, Domine, [4] ſpatium mihi da ut debiti ſolutionem faciam. Dominus miſertus eſt, & hunc ſervum ſuum liberavit & condonavit. Exiit ille, & in via unum ex amicis ſuis reperit, qui ipſi centum denarios debebat. eum domum duxit, & tormentis agitavit, & debitum ſuum repetiit. ille ad ambos pedes ejus cecidit, & dilationem quæſivit.

Hic

[1] *videtur pro* جایکیر *legendum* جایگیرد *aut* جایکیر باشد,

[2] *in Perſico eſt,* aut duorum trium, *peculiari ipſis phraſi.*

[3] روپیه rupia, *moneta Perſica eſt, valens circiter florenum noſtratem, id eſt* 20 *ſtuferos.*

[4] *malè in Autogr.* مهکت *dedi* مهلت *ut infra, ſignificat* patientiam, dilationem, moram, ſpatium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

از مردکان برخیزد باور نکنند وتا بیان کند که چه طور
مارا بمردم سلوك باید کرد در تقصیرها که از ایشان بوجود
آید کفت ملاحظه کنید اکر برادر تو کناه کند برو ملامت
کن دران حال که هردو تنها باشید اکر پند تو جایکیر
هر اینه برادر خودرا سود کردي واکر نمي شنود یک دو
تن دیکر با خود بکیر تا هر کفتار از دهن یا دو سه کواه
ثابت شود واکر هنوز نشنود بسردار جماعت کوي واکر
ازو نیز نشنود او ترا همچون سود خوار وبت پرست باشد ، درین
هنکام بیدرو بپش آمد وکفت اي خداوند تا کي کناه برادر
بخشم تا هفت بار حضرت ایشوع کفت اکر در روزي هفت
بار کناه تو بکند وهفت بار روزي بپش تو آید ترا کوید بر کشته
ام اورا به بخش پس نمیکویم تا هفت بار بل هفتاد بار هفت
بار واین مثل آورد ملکوت آسمان مانند کرده شود بپادشاهي که
از بندهاي خود حساب خواست ودر آغاز محاسبه یکي را
آوردند که برو چند لک ربیه وام بود وان مایه نداشت که این
مبلغ زر را ادا کند خداوند فرمود که اورا با عیال او بفروشند
وهر آنچه دارد بستانند تا اداي واجب شود وآن بنده برو
افتاد وسجده کرد ومي کفت اي خداوند مرا مهلت ده تا
واجب ادا کنم خداوند مهر آورد واین بنده خود را آزاد ساخت
وبخشید او بیرون آمد ودر راه یکي از دوستان خود یافت
که برو صد دینار وام داشت اورا بخانه آورد وشکنجه کرد وحق
خود باز خواست او بر هر دو پاي او افتاد ومهلت جست

اين كوش نه نهاد ودر زندان كرد تا واجب ادا كند جندي
از بندكان كه با او دم دوستي داشتند ازين آكاهي بپش خداوند
رفتند واز سختت كيري خبر دادند خداوند اورا طلب كرد
وكفت اي غلام بدكار هرچه بردمهء تو بود ترا كذاشتم چرا
كه الحاح كردي ترا لازم نبود كه بر يار خود رحمت كني همچنانكه
من ترا رحمت كردم وبر آشفت واورا بسر هنكان سپرد تا واجب
ادا كند همچنين پدر آسماني من با شما كند اكر برادران
خود را بتمام دلهاي خود نه بخشيد تا بيان كند كه هرچند
خدارا خدمت كنيم بايد كه خود را خوار داريم وبر خدمت
خود اعتقاد نكنيم كفت كيست از شمايان كه اورا بنده باشد
كه قلبه ميراند يا رنج ديكر ميبرد كه جون ان بنده از
صحرا آيد باو كويد بيا وبنشين بلك كويد خورش براي من
آماده كن آيا آن بنده را ازين خدمت بر صاحب خود منتي
هست مي انكارم كه نه همچنين شمايان هركاه بدانچه مامور
هستيد كرده باشيد بكوييد كه ما بندكانيم بيكار چرا كه
بدانچه مامور هستيم ميكنيم ،

رفتن مسيح بسوي بيت المقدس ،

درين هنكام حضرت ايشوع عزيمت كرد كه به بيت
المقدس رود تا جان خود را بخاطر مردم دهد وچون بحدود
يهودان رسيد بسياري از مردم باو رجوع كردند وجمله
بيماران را كه بپش او آورده بودند صحت داد ودرين
اثنا كه ميانه حدود سامر وجليل ميرفت بديهي

Hic aurem non adhibuit, & in carcerem conjecit, donec debitum perſolveret. Quidam ex ſervis qui cum ipſo ſocietatem amicitiæ habebant, hac re cognita, ad dominum iverunt, & duram tractationem indicarunt. Dominus eum advocavit & dixit, Serve improbe, quicquid [1] debebas, remiſi tibi quia inſtabas. an non decebat te ſodalis tui miſereri, quemadmodum ego tui ſum miſertus? & indignatus eſt, eumque lictoribus tradidit, donec debitum ſolveret. Sic pater meus cœleſtis vobis faciet, ſi fratribus veſtris totis cordibus veſtris non remittitis. Vt declararet, quod, quamvis Deo ſerviamus, oporteat nos ipſos viles habeamus, & ſervitio noſtro non confidamus, dixit. Quis eſt ex vobis qui ſervum habeat, qui aratrum protrudit aut alium laborem fert, qui, quando ſervus ille ex agris venit, dicat ei, veni & ſede? ſed dicit, cibum mihi para. an ſervo iſti ob hoc ſervitium dominus gratias debet? arbitror, quod non. Sic vos, quando quod [2] juſſi eſtis facitis, dicite, nos ſervi ſumus otioſi, quia quod juſſi ſumus facimus.

Iter Chriſti Hieroſolymam.

Tunc temporis Dominus Ieſus deliberavit Hieroſolymam ire, ut animam ſuam pro hominibus daret. & quum ad terminos Iudæorum veniſſet, multi ad eum ſunt reverſi, & omnes ægros quos ad ipſum adduxerant ſanavit. & interea dum inter terminos Samariæ & Galilææ iret, in vicum

[1] ſuper obligationem tuam erat.

[2] *male in Autog.* نامور. *rectè infra* مامور،

quendam intravit. decem viri ex leproſis apparuerunt, & è longinquo ſtantes clamarunt ac dixerunt, Ieſu magiſter miſerere noſtri. quum eos vidit, dixit. ite, & vos Sacerdotibus oſtendite. interea dum ibant mundati ſunt. Vnus ex illis, quum ſe mundatum vidit, rediit & alta voce Deum laudavit, & ante pedes Chriſti in faciem cecidit, & gratias egit. atque hic vir Samaritanus erat. Dominus Ieſus dixit, nonne decem viri fuerunt qui mundati ſunt? novem alii ubi ſunt? nemo ex illis inventus eſt, qui reverteretur, & Deo laudem daret, præter hunc hominem qui ex gente peregrina eſt? & dixit ipſi, ſurge & abi, quia fides tua te ſervavit. Vt homines doceret, quomodo oporteat preces cum humilitate & ſupplicatione facere, dixit, Duo in templum aſcenderunt, ut precarentur, unus ex Phariſæis, alter ex publicanis. Phariſæus ſtans precabatur & dicebat, Domine tibi gratias [1] agimus, quod non ſum ſicut alii homines, injuſtus & mendax & adulter, atque etiam non ſicut ille publicanus. duobus diebus in ſeptimana jejunium capio, & ex eo quod habeo decimas in eleemoſynam do. Publicanus ille procul ſtabat. nolebat oculos ſuos attollere, & pectus ſuum contundebat & dicebat, Deus, miſericors ſis in me peccatorem. Dico vobis, utique hic publicanus juſtior domum ſuam ivit quam iſte Phariſæus. nam qui ſeipſum effert, deprimetur, & qui ſeipſum deprimit, extolletur. Tum temporis quoſdam puerulos ad ipſum attulerunt, ut manum ipſis imponeret. Apoſtoli eos objurgarunt & impediverunt.

[1] *plurale pro ſingulari.*

Humilis quiſq; attollitur.

Domi-

در آمد ده نفر از پیسان نمایان شدند واز دور ایستاده بانگ
زدند وگفتند ای ایشوع آموزکار بر ما رحمت کن جون ایشان
را دید فرمود روانه شوید وخودرا بکاهنان نمایید دران میان
که میرفتند پاک شدند یکی ازینها جون خودرا پاک دید
باز کردید وباواز بلند خدارا می ستود وبپیش قدمهای مسیح
بروی افتاد وشکر می کرد واین مرد سامری بود حضرت ایشوع
فرمود نه ده نفر بودند ایشان که پاک بودند نه دیگر کجا
اند کسی از انها یافته نشد که باز کرده خدارا ستایش دهد
بغیر این مرد که از امت بیگانه است وباو فرمود برخیز وبرو
که ایمان تو ترا سلامتی داد، تا مردم را بیاموزد که چگونه
باید که نمازرا بعجز وزاری کنند فرمود دو تن بعبادتخانه بالا
رفتند تا نماز کنند یکی از فریسین ودیگری از سودخواران
فریسین ایستاده دعا میکرد ومیگفت ای خداوند ترا شکر کنم
که نیستم همجون دیگر مردم ستمکار وباطل وفاسق وهم نه مثل
آن سودخوار دو روز در هفته روزه میگیرم واز انچه دارم از ده
یک زکوة میدهم آن سودخوار دور ایستاده بود نمیخواست که
چشمان خود بالا کند وبر سینه خود میزد ومیگفت ای خدا
مهربان باش بر من گنه‌کار میگویم بشما هر اینه این سودخوار
بیگناه‌تر بخانه خود رفت که آن فریسین که هر که خودرا
بلند کند پست شود وهر که خودرا فروتن کند بلند شود — فروتن هر فراز شود
درین هنگام جندی از کودکان بپیش او آوردند که دست بر
ایشان نهد رسولان بایشان ملامت کردند ومانع آمدند

حضرت

حضرت ایشوع را بد آمد وفرمود کودکان را بگزارید که سوي
من آیند ومانع نشوید که ملکوت آسمان از ایشانست راست
کویم بشما هر که ملکوت خدارا بسان کودک قبول نکند دروي
نه در آید وایشان را بکنار کرفت ودست بر سر نهاده برکت
کفت ازین دیه برامد ومیرفت درین زمان مردي توانکر باو
رسید وبسر زانو ایستاد وکفت اي استاد نیک چکنم تا جاوید
زندکاني یابم حضرت ایشوع جواب داد مرا چه نیک میکویي بجز
خدا نیک نیست اکر حیات میخواهي احکام را محافظت کن
او پرسید کدام احکام کفت احکام را میداني مکش زنا مکن
کواهي باطل مده دزدي مکن پدر ومادر خودرا حرمت ده
قریبان خودرا دوست دار همچنانکه خودرا او جواب داد اي
آموزکار این همه را از کاه جواني حفظ کرده ام حضرت ایشوع سوي
او برحمت نکریست وکفت هنوز یک چیز ترا باید کرد اکر
میخواهي که کامل شوي برو وهر چه داري بفروش وبمحتاجان
ده وذخیره در آسمان کن وبیا ومرا بي روي کن او چون این را
شنید اندوهناک ودلکیر بر کشت که بسیار دولتمند بود انکاه
حضرت ایشوع بشاکردان خود کفت چه قدر دشوارست در رفتن
بپادشاهي آسمان اورا که توانکرست شاکردان ازین سخن حیران
شدند بایشان کفت اي پسرکان من چه قدر دشوارست در رفتن
بملک خدا آنرا که بر دولت خود اعتماد دارد شتر را آسانترست
که بسوراخ سوزن در رود ازینکه یک توانکر در ملکوت خدا راه
یابد ازین سخن بیشتر حیران شدند وبهمدیکر مي کفتند که تواند
سلامتي یافت نظر بایشان کرد وکفت بپیش مردم محال است

احکام خدا ،

سلامتي دولتمند مشکل ،

Domino Ieſu id diſplicuit, & dixit. puerulos ſinite ad me venire, & ne prohibete, quia regnum cœlorum ipſorum eſt. verè dico vobis, Qui regnum Dei inſtar pueruli non recipit, in id non intrabit. & in ulnas eos cepit, & manum capiti imponens benedixit. Ex eo vico exiit & abiit. Eo tempore vir quidam dives ad eum venit, & [1] in genua cecidit & dixit, Magiſter bone, quid faciam ut æternam vitam adipiſcar? D. Ieſus reſpondit, me quid bonum dicis? præter Deum bonus nemo eſt. Si vitam vis, mandata ſerva. Interrogavit is, quæ mandata? dixit, mandata noſti, ne occide, ne ſcortare, teſtimonium falſum ne da, ne furare, patri & matri tuæ honorem da, proximos tuos ama ſicut te ipſum. Reſpondit is, præceptor, hæc omnia à tempore juventutis ſervavi. Dominus Ieſus eum cum miſericordia reſpexit, & dixit, adhuc unum te oportet facere, ſi vis perfectus eſſe. abi & quicquid habes vende, & egenis da, & theſaurum in cœlis fac, & veni & me ſequere. Ille quum hoc audiviſſet, mœſtus & triſtiſſimus factus eſt. nam multum dives erat. tum D. Ieſus diſcipulis ſuis dixit, quantopere difficile eſt intrare in regnum cœlorum ei qui dives eſt? Diſcipuli ad hoc verbum obſtupuerunt. dixis ipſis, filioli mei, quantopere difficile eſt intrare in regnum Dei ei qui in divitiis ſuis fiduciam habet. Camelo facilius eſt per foramen acus tranſire, quam ut unus dives in regnum Dei viam inveniat. ad hoc verbum magis obſtupuerunt, & inter ſe dixerunt, quis poteſt ſervari? intuitus eſt eos & dixit. apud homines impoſſibile eſt,

[1] *ad verb.* in extremitate genuum ſtetit.

Mandata Dei.

[2] *in Autogr. eſt* دولمند. *ſcripſimus* دولتمند,

Salus divitis difficilis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

non apud Deum. ei enim omnia ſunt poſſibilia. Petrus Chriſto dixit, Ecce omnia reliquimus, & te ſecuti ſumus, nunc [1] mihi quid erit? Dominus Ieſus dixit, Vere dico, quod vos, qui ſectatores mei eſtis, quando Filius hominis ſuper thronum gloriæ ſuæ in reſurrectione ſedebit, vos etiam ſuper duodecim thronos ſedebitis, & duodecim tribus Iſraël judicabitis. quicunque domum ſuam, aut fratrem, aut ſororem, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filium, propter me & Euangelium relinquit, centuplum in hoc mundo inveniet, & vitam æternam in mundo [2] venturo. Multi ex primis ſunt, qui poſtremi erunt, & poſtremi primi. Et ad declarationem hujus dicti has parabolas attulit. Regnum cœlorũ ſimile eſt viro patri familias, qui mane exivit, & pro horto ſuo quoſdam mercenarios adduxit, & ſingulo unũ denarium mercedis addixit. parte prima quoſdam otioſos in foro invênit, eiſq; dixit, Vos in hortum meum ite, & mercedem veſtram accipietis. iverunt. rurſus parte ſecunda. & tertia diei exiit, ſimiliter fecit. tempore occaſus rurſus venit, & quoſdam ſtantes invenit, eiſque dixit, quare totum diem hic otioſi ſtatis? dixerunt, nos nemo cõduxit. dixit ipſis, vos etiam in hortum meum ite. & quum noctis tempus eſſet, œconomo dixit, Mercenarios advoca, & mercedem ipſorum da, & initium à poſtremis fac. is advocavit eos, & ſingulum denarium ſingulo dedit. quum vices ad primos venerunt, putarunt illi quod plus accepturi eſſent, ſed amplius quã unus denarius unicuiq; datus non fuit. ceperunt, & querelas fecerunt ac dixerũt, hi poſtremi unam horã laborarunt,

[1] *fortaſſe pro* مرا *legendum* مارا nobis.

[2] *pro* آيند *legendum forte* آينده،

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

نه پیش خدا که اورا همه چیز ممکن است پیدرو پسبح کفت
اینک همه چیز کذاشتیم ودر پای تو رفتیم اکنون مرا چه شود
حضرت ایشوع کفت راست کویم که شمایان که روان من اید
چون ادمی زاده بر کرسی بزرکواری خویش در قیامت بنشیند
شمایان نیز بر دوازده کرسی نشینید وبر دوازده قبیله اسراییل
داوری کنید هر که خانه خودرا یا برادر یا خواهر یا پدر
مادر یا زن یا پسر برای من وانجیل کذارد صد چندان در
جهان یابد وحیات ابدی در جهان آیند بسیاری از پیشینا
هستند که پسین شوند وپسینان پیشین وبرای بیان این سخن
این مثلها آورد ملکوت آسمان مانندیست بمردی که خدا
بامداد بر آمد وبرای باغ خود چند مزدور آورد وبهر که
یک دینار مزد کفت در پاس اول چندی از بیکاران در باز
یافت وبایشان کفت شمایان بباغ من روید ومزد خود بستانید
رفتند وبار دیگر در پاس دوم وسیوم از روز بر آمد همچنان
کرد وهنکام غروب باز آمد وجمعی را استاده یافت وبایشان
کفت چرا تمام روز اینجا بیکار می استید ایشان کفتند ما
کسی بمزدوری نکرفت وبایشان کفت شما نیز بباغ من روید
وچون شب هنکام شد بوکیل خانه کفت مزدورانرا طلب ک
ومزد ایشان بده وآغاز از پسینان کن وایشان را طلب ک
ویکیک دینار بهر کدام داد چون نوبت به پیشینان رسید
ایشان انکاشتند که بیش خواهند یافت اما زیاده
یک دینار بهیچ کدام داده نشد کرفتند وشکایت کرد
وکفتند ایـن پسینان یکساعت محنت کشید

وايشانرا اما كه بار روز وكرمي برداشتيم برابر كردي او تا جواب
دهد خطاب بيكي كس كرده كفت اي دوست بر تو ستم
نكرده ام نه قول تو يك دينار بود حق خود بستان وبرو
ميخواهم كه اين پسين راهم برابر تو دهم مكر بر مال خود حاكم
نيستم وتصرف ندارم چشم تو بد است از اينكه من نيكم اينچنين
بسان پيشينان مي شوند وپيشان پسينان [وحضرت ايشوع بر
آمد سوي اوريشليم ودوازده شاكرد خود را با خود كرفت به
پنهاني وبايشان كفت] سوي اوريشليم بر آمديم ونوشته پيغمبران
كمال كيرد وآدمي زاده بسرداران كاهنان وكاتبان سپرده
شود وحكم بمرك او كنند واورا بامتها سپارند تا خوارش
كنند ودرها زنند ومصلوب سازند وروز سيوم بر خيزد هنوز
اين سخن ايشان نفهميدند وبر ايشان پوشيده ماند اما چون از
برخاستن خود كفت فهميدند كه بزركواري كلان خواهد يافت
ودوتن از دوازده كه يوحنا ويعقوب باشند آرزو كردند كه بر
ديكران سر بزركي يابند ليكن از شرم نكفتند ومادر خود را
وسيله كردند او آمد وپرستش كرد حضرت ايشوع باو فرمود
چه ميخواهي او كفت بفرماي كه اين هر دو پسر من در
ملكوت تو نشينند يكي از دست راست تو ويكي از دست
چپ تو او كه ميدانست كه اين فرستاده ايشانست بايشان
كفت نميدانيد كه چه طلب ميكنيد توانيد آشاميدن
جامي كه من خواهم نوشيد كفتند ميتوانيم انكاه فرمود
هر اينه جام من نوشيد اما آنكه هر دو از چپ

ipſoſque nobis qui onus diei & æſtum tulimus æquales feciſti. is ut reſponderet, diſſertationem cum uno faciens, dixit, Amice, injuriam tibi non feci. Nonne vox tua unus denarius fuit? debitum tuum cape & abi. volo huic poſtremo etiam tantundem atque tibi dare. an opum mearum dominus non ſum, earumque adminiſtrationem non habeo? oculus tuus malus eſt, quia ego bonus ſum? ſic ultimi primi erunt, & primi ultimi. [1] [Et aſcendens Ieſus Ieroſolymam, aſſumſit duodecim diſcipulos ſecreto, & ait illis:] Aſcendimus Hieroſolymam, & Scriptura Prophetarum perficietur, & filius hominis principibus Sacerdotum & Scribarum tradetur, & judicium mortis in eum ferent, eumque gentibus tradent, ut eum vilipendant, & flagellent & crucifigant, & die tertio reſurget. Nondum hunc ſermonem intellexerunt, ipſiſque tectus manſit. verum quoniam de reſurrectione ſua erat locutus, intellexerunt fore ut gloriam magnam conſequeretur. Et duo è duodecim, qui Iohannes & Iacobus ſunt, deſiderarunt ut ſupra cæteros eminentiam gloriæ nanciſcerentur, ſed præ pudore non ſunt locuti, & matrem ſuam mediatricem fecerunt. illa venit & adoravit. Dominus Ieſus dixit ipſi, quid vis? dixit illa, jube ut hi ambo filii mei in regno tuo ſedeant, unus ad manum dextram tuam & alter ad manum ſiniſtram tuam. Is, qui ſciebat, hanc ab illis miſſam eſſe, dixit ipſis, neſcitis quid petatis. poteſtis bibere poculum quod ego bibam? dixerunt, [2] poſſumus. tunc dixit, utique poculum meum bibetis: ſed ut ambo ad ſiniſtram

[1] *defectus hic eſt, quem ex Matt. 20.17. ſupplevimus.*

[2] *in Autogr. est* مي توانم poſſum.

& dextram meam ſedeatis, meum non eſt vobis dare, ſed iis quibus à patre meo paratum eſt. quum illud decem alii audiverunt, iram ceperunt. Dominus Ieſus vocavit eos & dixit : noſtis principes hominum dominatores ipſorum eſſe, & magnates ipſorum in ipſos poteſtatem exercere. at inter vos ita non decet. ſed qui vult maximus eſſe, is vobis miniſtret, & qui vult veſtrum primus eſſe, is ſe ſervum veſtrum faciat. quemadmodum Filius hominis non venit ut ipſi ſerviant, ſed ut ipſe ſerviat, & animam ſuam pro multis det. Quum Dominus Ieſus ad urbem Iericho veniſſet, duos cœcos videntes reddidit. quum intravit, multi homines cum ipſo intrarunt. atque ibi vir quidam erat Sacchæus nomine, præfectus publicanorum, & dives, & deſiderabat eum videre & ſcire quis eſſet : ſed ob multitudinem hominum non potuit, quia humilis ſtatura fuit. Currens primam viam occupavit, & in arborem ficum aſcendit ut eum videret, quia Dominum Ieſum per illud latus oportebat venire. quumque ad eum locum venit, ad eum reſpexit ipſique dixit, Sacchæe feſtina & deſcende. oportet me hodie in domo tua eſſe. ille feſtinanter deſcendit, & lætatus feſtinavit, ac domum ivit. quum Dominus Ieſus domum ejus veniſſet, multitudini [1] diſplicuit. dixerunt, profecto in domum publicani ingreſſus eſt. Sacchæus obviam venit & dixit Domino. Domine, dimidium opum mearum pauperibus do, & ex omnibus quæ per injuriam cepi, pro ſingulo quatuor do. Dominus Ieſus dixit, hodie ſalus hujus domus ſtabilita eſt, quia hic

In domum Sacchæi it.

[1] *ad verb.* grave venit.

quoque

وراست من نشنید ازان من نیست که شمارا دهم مکر ان کسانرا
که از پیش پدر من ساخته شده است جون آن ده دیکر شنیدند
خشم کرفتند حضرت ایشوع ایشان را بخواند وکفت میدانید
که سرداران مردم مهتر ایشان باشند وبزرکان ایشان بر ایشان
قدرت را کار فرمایند ودر شمایان اینچنین نباید لیکن هر که
خواهد که بزرک باشد او شمارا خدمت کند وهر که خواهد از
شمایان که پیشوا باشد اوخود رابنده شما سازد همچنانکه آدمي
زاده نیامده است که اورا خدمت کنند بلکه تا او خدمت کند
وجان خود رابخاطر بسیاران دهد جون حضرت ایشوع بشهر اریخو
رسید دو نفر نا بینا را بینا ساخت هنکامي که در آمد مردم
بسیار با او در آمدند وانجا مردي بود زکي نام سردار سودخواران
وتوانکر وآرزو داشت که اورا بیند وداند که کیست واز بخانه زکي میرود،
انبوه مردم نمیتوانست جراکه پست بالا بود دویده سرراه کرفت
وبر درخت انجیر بر آمد تا اورا نظر کند زیرا که حضرت ایشوع
را بدان سو بایستي آمد وجون بدان جایکاه رسید بسوي او
نکریست وباو کفت اي زکي بشتاب وپست آي مرا باید که
امروز در خانه تو باشم او بشتاب فرود آمد وشاد شده بشتافت
وبخانه رفت جون حضرت ایشوع بخانه او رفت جماعت را
کران امد کفتند هر اینه بخانه سودخوار در آمد زکي استقبال
کرد وکفت خداوند را اي خداوند نیمه مال خود بمسکینان
دهم واز هر که بستم کرفته ام عوض هر یک جهار دهم حضرت
ایشوع کفت امروز سلامتي این خانه ثابت شد که او

نیز پسر ابراهیم است که آدمي زاده آمده است تا گمراهانرا
بخواند ورستکاري دهد ، جون از شهر اریخو با شاکردان
خود بر امد انبوه مردم با او رفتند مردي نا بینا برتي نام در سر
راه نشسته مي بود وکدایي مي کرد اوجون غوغاي مردم شنید — صحت
پرسید که این چه شور است کفتند ایشوع ناصري میکذرد بفریاد — کور ،
آمد وکفت ایشوع پسر داود بر من رحمت کن مردم که بیش
میرفتند او را ملامت کردند وکفتند خاموش باش اما او بیشتر
بفریاد شد ومیکفت فرزند داود بر من رحمت کن حضرت ایشوع
ایستاد وفرمود که اورا بطلبند رفتند طلبیدند ودل دهي کردند
وکفتند امیدوار برخیز که ترا مي طلبد او جامه خود بر انداخت
وافتان وخیزان جست زنان بیش حضرت ایشوع آمد او پرسید
چه میخواهي که باتو کنیم کفت خداوند میخواهم که به بینم
حضرت ایشوع کفت به بین وبرو که ایمان تو ترا سلامتي داد او در
ساعت بینا شد وستایش کنان در پاي او میرفت وانانکه این
را دیدند خدارا ستودند ، درین هنکام عید فصح نزدیک بود که
عید بزرک یهودان است وبسیاري از هر شهر باوریشلیم رفتند
تا ریاضت کنند وخودرا بیش از عید پاکیزه سازند حضرت
ایشوع را مي جستند وبهمدیکر در هیکل مي کفتند چه
کمان دارید چرا بعید نیامده است وبزرکان کاهنان
وفریسیین حکم کرده بودند هر که ازو خبر داشته باشد
نشان دهد تا اورا بکیرند حضرت ایشوع شش روز بیش از
عید فشي در بیت عنیه آمده جایي که لاعازر را از
مردکان برخیزانده بود بخانه مرته ومریم کرد منزل دران منزل

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quoque filius Abrahæ eſt. Nam Filius hominis venit ut à via errantes vocet & ſervet. Quum ex urbe Iericho cum diſcipilis ſuis exivit, multitudo hominum cum ipſo ivit. Vir quidam cœcus Barthi nomine in via ſedebat & mendicabat. & quum ſtrepitum hominum audiviſſet, quæſivit, hæc quæ commotio eſt? dixerunt, Ieſus Nazarenus tranſit. [1] clamavit & dixit, Ieſu fili David, miſerere mei. homines qui antecedebant objurgabant ipſum & dicebant, tace. verum ipſe magis clamavit & dixit, fili David miſerere mei. Dominus Ieſus ſtetit & juſſit ut eum advocarent. Venerunt, advocarunt, & animum addiderunt & dixerunt, bene ſperans ſurge, quia te vocat. ille veſtem ſuam abjecit, & cadens ac ſurgens ſaltando ad Dominum Ieſum venit. is quæſivit, quid vis faciamus tibi? dixit, Domine cupio videre. Dominus Ieſus dixit, vide & vade. nam fides tua te ſervavit. ipſe protinus viſum recepit, & gratias agens ſecutus eſt eum. & qui hoc viderant, Deum laudarunt. Tum temporis feſtum Paſchatis prope erat, quod feſtum magnum eſt Iudæorum. & multi ex omnibus civitatibus Hieroſolymam veniebant, ut carnem domarent, ſeque ante feſtum purificarent. D. Ieſum quærebant, atq; alii aliis in templo dicebant, quid putatis quare ad feſtum non venerit? Principes Sacerdotum & Phariſæi præceperant, ut quicunque ejus notitiam haberet indicaret, ut eum caperent. D. Ieſus ſex diebus ante feſtũ Paſchatis Bethaniam venit, ubi Lazarum è mortuis ſuſcitaverat. in domo Marthæ ac Mariæ hoſpitium cepit. in iſtius hoſpitii

Sanatio cœci.

[1] *ad verb.* in clamorem venit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

vicinia, vir quidam nomine Simon [1] Leproſus erat. ille Ieſum domum ſuam deduxit, & convivium fecit. Martha in miniſtrando occupata erat, & Lazarus unus ex accumbentibus. & Maria lagenam unguenti gravis pretii capiens, caput & ambos pedes Domini Ieſu unxit, & pilis capitis ſui ſiccavit. Tunc Iudas Iſcarioth unus ex duodecim Apoſtolis, qui eum hoſtibus tradidit, dixit. quare hoc oleum periit? quanto potius fuiſſet, hoc oleum trecentis denariis vendi & pauperibus dari? quare ſic factum non eſt? Iudas hæc verba non ideo dicebat quod ipſi [2] cura de pauperibus eſſet, ſed furti cauſa, quia crumena ſumptuum penes ipſum erat, & quicquid in illam injiciebatur ille portabat. Dominus Ieſus dixit, quare hanc mulierem moleſtia afficis? illa erga me bene egit. pauperes ſemper vobiſcum erunt, & quandocunque voletis ipſis benefacere, poteritis. verum me non ſemper habebitis. quod hæc habuit, fecit. Me ante diem ſepelitionis meæ unxit. vere dico vobis, ubicunque Euangelii [3] noſtri notitia futura eſt, mundus dicet quod propter ſepulchrum meum fecit. Maria hoc fecit, quia ſciebat mortem ejus inſtare.

Introitus Chriſti in Ieruſalem.

Iudæi ſciverunt Dominum Ieſum Bethaniæ eſſe, & multi ad eum venerunt, ut eum & Lazarum, quem è mortuis ſuſciverat, viderent. Principes ſacerdotum pactum inierunt ut Lazarum

interfi-

[1] *pro* پپش *legendum puto* پپس ،

[2] *alibi* miſericordiam *ſignificat. quod & hoc loco quadrat.*

[3] *id eſt* mei. *plural. pro ſingul.*

نواحي شمعون نام مردي بيش بود او ايشوع را بخانه خود برد
ومهماني كرد مرته بخدمت مشغول بود ولاعاذر يكي از
مجلسيان ومريم قرابه عطر كران بها كرفته سر وهر دو قدم
حضرت ايشوع راچرب كرد وموي سر خود خشك ساخت
درين زمان يهودا اسخريوطي يك از دوازده رسول كه اورا
بدشمنان سپرد كفت براي چه اين روغن ضايع شد كجا بيش
داشت كه اين روغن به سيصد دينار فروخته شود ومسكينان
داده آيد چرا اينچنين نكرديد يهودا اين سخن نه ازان كفت
كه اورا عنايت مسكينان بود ليكن از جهت دزدي كه
صندوق خرج بيش او مي بود وهر چه درو مي افتاد او بر
ميداشت حضرت ايشوع كفت چرا اين زن را مي رنجاني او هم
نيكي كرده است فقرا دايم با شما خواهند بود وهر كاه خواهيد
خواست كه بايشان نيكويي كنيد مي توانيد اما مرا هميشه
نخواهيد داشت انچه اين داشت كرد مرا بيش از روز دفن
من ماليد راست كويم بشما هر جا كه از انجيل ما خبر خواهد
بود عالم خواهد كفت كه بخاطر كور من كرده است مريم اين
كرد چرا كه دانسته بود كه مرك او نزديك است ،

در آمدن مسيح در اوريشليم ،

يهودان دانستند كه حضرت ايشوع در بيت عنياست وبسياري
بيش او آمدند تا اورا ولاعاذر را كه از مردكان بر خيزاند
بود ببينند سرداران كاهنان مصلحت كردند كه لاعاذر را

بدهشند كه او جون مرد بزرك بود بسياري از يهودان از جهت
او بيش حضرت ايشوع ميرفتند وبرو ايمان مي آوردند وجون
حضرت ايشوع به بيت فشي رسيده بكوه زيتون بر آمد دو تن
از شاكردان خود فرستاده بايشان كفت برويد ودران قريه كه
مقابل شماست در اييد آنجا دراز كوشي با خر كره خود بسته
خواهيد يافت بكشاييد وبيش من آريد واكر كسي بشما سخن
كند باو جواب دهيد كه خداوند را باين احتياج است او در
حال بشما خواهد داد اين هردو درازكوش را صاحبش را وقف
كرده بود كه ناتوانان وفقيران برينها سوار شده بر اوريشليم مي
برآمدند وباز مي رسانيدند واين براي اين كرد كه نبوة ذكريا
وايشعيا بجا آيد ترجمه كفتار ذكريا اينست شاد باش وفراوان شاد
باش اي دختر سيون وخرمي نما اي دختر اوريشليم اينك پاد
شاه تو مي آيد براي تو دادكر ورهايي ده فقير نشسته بر ماده
خر وبر خر كره او ومضمون سخنان ايشعيا اينست بكذاريد از
درها آماده سازيد راه را براي كروه هموار كنيد راه وبر جينيد
سنكها وبرداريد علم براي كروهها اينك خداوند خبر داد در
اقصاي زمين بكوييد بدختر سيون اينك سلامتي دهنده تو
آمد اينك مزد خدمت او بـا او وكار او در نظر او وايشان
خوانده شوند كروه پاك نجات داده خداوند تو خوانده شوي
شهر مطلوب غير مردود ، القصه پس شاكردان رفتند
واينچنين كردند وماده خر وخركره را آوردند وتوشك خود را بر
انداختند وازو در خواستند كه بران سوار شود اول بر ماده
خر سوار شد انكاه بر ان خر كره كه برو كسي سوار نشده بود

وجون

interficerent. quum enim ille famoſus eſſet, multi ex Iudæis propter ipſum ad Dominũ Ieſum veniebant, & in illum credebant. Et quum Dominus Ieſus [1] ad Bethphagen veniens, in montem Oliveti aſcendiſſet, duos ex diſcipulis ſuis mittens dixit ipſis, ite & in iſtum pagum qui ante vos eſt intrate, ibi aſinam [2] cum pullo ſuo ligatam invenietis. ſolvite & ad me adducite. & ſi quis vobis quicquã dicat, reſpondete ei, Domino his opus eſt. is ſtatim vobis dabit. Hos ambos aſinos domino ipſorum reſtituit, quia impotentes & pauperes iis vecti, Hieroſolymam adſcendebant, & reducebant. Hoc propterea fecit, ut prophetia Zachariæ & Eſaiæ compleretur. Interpretamentum dicti Zachariæ hoc eſt. Gaude & multipliciter gaude filia Sionis, & jubila filia Ieruſalem. ecce rex tuus venit tibi juſtus & ſervator, pauper, ſedens ſuper aſinam & ſuper pullum ejus. Argumentum autem verborum Eſaiæ hoc eſt. Tranſite per portas, parate viam populo, planam facite viam, colligite lapides, & attollite ſignum populis. ecce Dominus annunciavit in extremitatibus terræ. dicite filiæ Sionis, ecce ſervator tuus vênit. ecce [3] merces ſervitii ejus cum ipſo, & opus ejus coram ipſo. & illi vocabuntur populus ſanctus, liberati Domini. tu vocaberis, Civitas quæſita, non rejecta. Factum ſic. itaque Diſcipuli venerunt atque ita fecerunt, & aſinam pullumque adduxerunt, & [4] veſtimenta ſua ſuper injecerunt, eumque rogarunt ut ea conſcenderet. primum aſinam conſcendit, tunc illum pullum quem nemo conſcenderat.

[1] *ſcribitur* بہ بيت فشي *ubi* ش *eſt pro Latinorum* g, *quia* g *Gallorum more pronunciavit.*

[2] *pro* بآخر *ubi vitioſum eſt Medda, dedimus.* باخر،

[3] *pro* مرد *in Autogr. quod* virum *ſignificat, ſcripſimus* مزد،

[4] *An* توشك *an* توتنك *legendum in Autog. dubium nobis eſt. neutrum quid ſit ſcimus. fortaſſe* پوشش indumentum *legendum.*

Et quum Iudæi audiverunt, Chriſtum prope eſſe, & [1] jam jam in urbem intraturum, omnes obviam iverunt, atque innumeri aſcenderunt, Et quoniam in illa [2] vicinia Lazarum vivificaverat, hujus notitiæ amore corda eorum flagrabant. quocirca tantum ei honorem exhibuerunt, ut veſtimenta ſua ſuſtulerint, & pedibus jumenti quo vehebatur ſubjecerint. quidam ramos arborum ſuccidebant & in viam projiciebant. & qui poſt & ante ibant, clamabant, & Deum laudabant, & res mirandas quas à Domino Ieſu viderant declarabant & dicebant, Benedictus rex qui in nomine Domini venit. pax in cœlis & gloria in excelſis. Quidam Phariſæorum, qui hoc tempore præſentes erant, dixerunt ipſi, Magiſter, diſcipulos tuos objurga. Dominus Ieſus reſpondit ipſis, dico vobis, ſi illi ſilent, lapides clamabunt. & quum in ſummitatem montis oliveti aſcendiſſet, & prope urbem veniſſet, urbem videns flevit ſuper ea & dixit, ô cognoviſſes tu hoc die tuo rem quæ tibi eſt [3] ſalutaris? Sed jam utique oculi tui obtecti ſunt. quia dies ſuper te venient, quibus inimici tui tibi vallum ducent, & circumdabunt, & undequaque te arctabunt, & filios tuos qui in te ſunt volutabunt, & in te lapidem ſuper lapidem non relinquent, quia tempus ſanationis tuæ non noviſti. Hæc omnia poſt quadraginta annos complementum nacta ſunt. etſi autem ornamentum hujus libri [4] ordinata poſitio doctrinæ cæleſtis Domini Ieſu, & graduum gloriæ ejus ſit, tamen ad illuſtrationem iſtius ſermonis documenta

rem

[1] *niſi forte legendum ſit* امروز hoc ipſo die.

[2] *pro* بزديكي *dedi* نزديكي

[3] *proprie* ex ſalute.

[4] *prop.* gradus poſitionis.

وجون يهودان شنيده بودند كه مسيح نزديكست وامروز همي
بشهر در آيد همكنان استقبال كردند ومردم بيشمار بر آمدند
وجون دران نزديكي لاعازر را زنده كرده بود ازين خبر دلهاي
ايشان مشتاق بودند بنابرين جندان اورا عزت كردند كه
جامهاي خود بر مي آوردند وپاي انداز مركب او ميكردند
جمعي شاخهاي درختان مي بريدند ودر راه مي انداختند
وآنانكه پس وپيش ميرفتند فرياد ميكردند وخدارا مي ستودند
وجيزهاي عجيب كه از حضرت ايشوع ديده بودند بيان ميكردند
وميكفتند مبارك پادشاهي كه بنام خدا مي آيد صلح در آسمان
وبزركي در بلنديها، جندي از فريسيين كه درين زمان حاضر
بودند باو كفتند استاد شاكردان خودرا ملامت كن حضرت
ايشوع بايشان جواب داد ميكويم بشما اكر ايشان خاموش
باشند سنكها فرياد كنند، وجون بقلة كوه زيتون بر آمد ونزديك
شهر رسيد شهر را ديده بروي كريست ومي كفت مي دانستي
تو درين روز خود جيزي كه براي تست از سلامتي ليكن
اكنون هر اينه چشمان تو پوشيده اند چرا كه روزها ب
تو بيايند كه دشمنان تو ترا باره كشند وكرد كنند واز ه
سو ترا تنك سازند وپسران ترا كه در تو اند بغلطانند ودر
تو سنك بر سنك نه كذارند چرا كه زمان صحت خو
ندانستي اين همه جيزها پس از جهل سال كمال كرفتند، اك
چه شيوه اين كتاب مدارج كذاري تعليم آسماني حضر
ايشوع ومراتب بزركيست اما بجهت شادابي سخن ان نتاب

عبرت

عبرت انكيز وپاره از غريب چيزها كه پيش از خرابي
اورشليم پيدايي كرفتند بطريق اجمال مي نويسيم تا اهل
اعتبار را توتياي بينايي وبينا را مايهٔ آكاهي بدست افتند
پوشيده نماند كه يكسال پيش از خرابي اورشليم ستاره در
هوا بصورت شمشير نمودار كرديد وتا يكسال پيوسته طلوع
داشت نيز در عيد آزيموس كه عيد بزرك يهودان است
شبي بعد از كذشتن سه پاس ناكاه نوري عظيم پديد آمد
وتمام عبادتخانه را روشن ساخت بطوري كه همكنان روز
پنداشتند ونا پديد كشت نيز در همين عيد آزيموس كاوي
بجهت قرباني آورده بودند آن كوسفند ماده زاييد نيز تا
چهل روز پيوسته هنكام غروب در هوا ميديدند كه از هر
طرف كردونها پر از اتش وفوج فوج مردم اوبجي مي آيند
وجنك مي پيوندند وشهرها در محاصره دارند نيز در عيد
ديكر كه روز نزول توريت است دانايان يهود بعبادت خانه
بروش خود جمع شده بودند ناكاه صدايي شنيدند بدين
مضمون ازينجا بكذريم ، نيز ازين چهار سال در عيد
تبرناكلس زيسوس نام پسر اينينه ناكاه بفرياد آمد
ميكفت فرياد از مشرق فرياد از مغرب فرياد از چهار
باد فرياد از اورشليم وعبادتخانه آن فرياد از نو عروسان
فرياد از تمام مردم وهر چند سبب نالش وفرياد ازو مي
پرسيدند وشلاق ميزدند هيچ چيز ديكر نميكفت
وچندانكه بيشتر زدند بلند تر ميكفت پيش حاكم

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

rem geſtam producentia, & partem rerum mirandarum, quæ ante deſtructionem Hieroſolymæ manifeſtatæ fuerunt, via compendii ſcribemus: ut viris præclaris adjumentum viſus, & videntibus radix cognitionis in manus cadant. Celari non debet, quod anno uno ante deſtructionem Hieroſolymæ ſtella in aëre figura enſis apparuit, & uno anno continuo orta eſt. Iterum feſto azymorum, quod magnum Iudæorum feſtum eſt, nocte quadam, poſtquam tranſiiſſent tres (noctis) partes, derepente lux quædam ingens apparuit, & totum templum illuſtravit, adeo ut omnes diem putarent: & diſparuit. Rurſus, eodem feſto azymorum vaccam quandam ad ſacrificium adduxerunt. ea ovem fœminam peperit. Rurſus, per quadraginta dies continuos tempore occaſus in aëre viderunt, quod undique currus pleni igne, & turmæ hominum [1] concurrerent & prælium jungerent, & urbes obſiderent. Rurſus, feſto alio, qui dies deſcenſus legis eſt, doctores Iudæorum in templo pro more ſuo convenerant. Tunc vocem ingentem audiverunt hujus argumenti, hinc tranſeamus. Rurſus, ab hinc quatuor annis feſto tabernaculorum Ieſus quidam filius Inanię clamare tunc cœpit, dicens, Clamor ab oriente, clamor ab occidente, clamor à quatuor ventis, clamor à Ieruſalem & Templo illo, clamor à novis nuptis, clamor ab omnibus hominibus. & quantumcunque cauſam vociferationis & clamoris ab eo quærerent, & flagellis cæderent, aliud nihil dixit. & quo plus cædebant, tanto altius loquebatur. ad Iudicem

[1] *ſcripſimus* اوبجي. *incerti tamen an rectè. quia divinare plane non potuimus, quam dictionē puncta in Autogr. darent, aliam quam hanc. cujus tamen ſignificationem fatemur nos ignorare.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

adduxerunt, & plagis affecerunt, adeo ut omnia oſſa ejus apparerent, & pellis ſuper corpus non maneret. Is non flevit, atque idem dixit, væ væ Hieroſolymæ. uſque dum Veſpaſianus Cæſar cum filio ſuo nomine Tito Româ ad multandam Hieroſolymam venit. Et cum ille exercitum contraxiſſet, Chriſtiani inſpiratione Dei inde exierunt. & feſto azymorum, quo Iudæi à finibus mundi in hanc urbem convenerant, Ieruſalem obſeſſa fuit. nemo horum hominum exiit. & brevi tempore inter obſeſſos inimicitiæ[1] contigerunt, & alii aliis inſidias ſtruxerunt, in ſe mutuo[2] irruerunt, & interfecti fuerunt. nemo animæ & opum ſecurus erat. Die quodam in templo tantum prælium fuit commiſſum, & tantum ſanguinis effuſum, ut tota domus ſanguine repleretur, & uſq; ad hoſtes inſtar torrentis deflueret. & tot mortui ſunt atque occiſi, ut locus ſepeliendi non eſſet. mortuos de muris arcis deturbarunt. foſſa urbis plena erat. ex una porta quindecim millia & octodecim numerati fuere. Quidam[3] ex obſeſſis, margaritas in ventres demiſerunt & exiverunt. & quamvis à duce exercitus ſecuritas data eſſet, tamen[4] obſidentes, ubicunque eos inveniebant, interficiebant, & ventres eorum ſecabant. Vno die duobus millibus hominum ventres diſſecti ſunt. Evenit ut Titus manum elevaverit & dixerit, Excelſe Deus, tu noſti me hoc opere non delectari. præter obedientiam & obſequium non poſtulo. ipſimet ruinæ ſuæ ſtudent. Primum ex defectu annonæ moriebantur, deinde ubi[5] cum modo quodam

Obſidio Hieroſolymæ.

[1] *ad verb.* vultũ dederunt.

[2] *propriè* effuſi ſunt.

Diſſidium & cædes obſeſſorum.

[3] *ad verb.* ex interioribus, *qui in urbe cõcluſi erant.*

[4] *ad verb.* exteriores.

[5] *id eſt,* modicũ annonæ.

anno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

بردند وجفاها کردند چنانکه همکي استخوان هاي او ظاهر
شدند وپوست بر تن نماند او کريه مي کرد وهمان ميکفت واي
واي بر اوريشليم تا آنکه وسپسان قيصر با پسر خود تيت نام
از رومه بغريمت اوريشليم آمد وهنکامي که او لشکر کشيد نصار
بالهام خدا ازينجا بيرون رفتند ودر عيد آزيموس که يهودان
از اطراف عالم درين شهر جمع آمده بودند اوريشليم را محاصر
شد هيچ کدام ازين مردم بيرون نرفت ودر کمتر زماني
در حصاريان دشمنيها روي داد ودر کمين يک ديکر
نشستند بر همديکر مي ريختند وکشته مي شدند هيچ جاي
ومال ايمن نبود روزي در پرستش خانه چندان جنک در
بيوست وآن قدر خون ريخته شد که تمام خانه بخون پر
کشت وسوي دشمنان سيلاب نمود وچندان ميمردند وکشت
مي شدند که جاي کور کردن نبود مردکان را از س
ديوارهاي قلعه مي پر تافتند خندق پر شد از يک دروا
پانزده هزار هزده بشمار آمد، بعضي از درونيان جواهر بشکم
فرو مي بردند وبيرون مي آمدند وبا آنکه از جانب سپهسالا
امان بود اما بيرونيان هر جا که ايشان را مي يافتند م
کشتند وشکمهاي ايشان پاره ميکردند در يکروز دو هزا
کس را شکم پاره شد کار بجايي رسيد که تيت دست برداشته
وکفت يار خدايا تو ميداني که من بدين کار راضي نيستم
اطاعت وفرمان برداري نميخواهم ايشان خود بهلاک خ
مي کوشند اول از قحط غله ميمردند وچون بطوري

محاصره اوريشليم،

بي اتفاقي وقتل حصاريان

کرسنکي حصاريان

غله بقلعه در امد از افراط خوردن هلاک مي شدند وهمان
علاج زيستن سبب مردن مي شد هر جا طعام بود همانجا
جنک بود کشته مي شدند تا دوستان وعزيزان مردکانرا
شکم پاره ميکردند وبر تن ايشان جامه نماندند وجون
ديکر چاره نماند پوست مردکان ميجوشانيدند ومي
خوردند چرم کفش ميخاييدند وشرم نبود بدهن کرفتن
وبزبان ليسيدن انچه در پا مي بود کافر سوده که
از خانها بيرون انداخته بودند بلغها ميخريدند
بلا آن شهر بطوري کرد کرد که اميد رستن نماند
وهيج چاره نبود ، آثار غضب الاهي که تواند نوشت
وکرا ياراي انکه تواند شمرد ناکزير قلم را از تفصيل
آن داستان باز داشته سر کذشت مريم نام باختيار مي
نويسم وحال ديکران وامي نمايم مريم از بزرک نژادان
ان ديار ودولتمند بود از ترس غنيم بقلعه در آمد
دزدان وديکر اوباشان آنچه مايه زندکاني او بود بردند
وهر چه آزقه داشت تاراج ستمکاران وکرسنکان شد
انکه بخورش لطيف وپوشش خوب خو کرده بود بکاه
خوردن وچرم کفش خاييدن آمد کرسنکي سنک دل
در درون او جاي کرد واخلاق را بدرشتي آورد روح
خوي خود کذاشت کودکي داشت از کريستن او هر زمان
بيزار شد وجون خودرا وپسر را در دهنهء بلا وهلاکت
ديد مهر ذاتي کذاشت رو به پسر کرد وميکفت کودک

وسايه عجيب زني که پسر خود خورد،

حکم

annona in arcem intravit, nimia voracitate peribant, atque ipſum remedium vitæ cauſa mortis erat. ubicunque cibus erat, ibidem bellum erat. occidebantur, uſque ad amicos, & nobiles. mortuis ventrē ſecabant, & [1] ſuper corpus ipſorum veſtem non relinquebant. & cum aliud remedium non ſupereſſet, pelles mortuorum coqui fecerunt & ederunt. corium calcei maſticarunt, neque pudor fuit, ore capere & lingua lingere [2] id quod inter pedes fuerat. viliſſima laceramenta, quæ è domibus eiecerant, nummis emebant. Calamitas eam urbem ita cinxit, ut ſpes vitæ nulla ſupereſſet, neque ullum remedium fuerit. Veſtigia iræ Dei quis poſſet deſcribere? & cui facultas eſſet ut poſſet enumerare ea quæ calamus exprimere nequit? Ex varia miſeria iſtius hiſtoriæ, Horrendam rem geſtam Mariæ cujuſdam libenter ſcribam, [3] cæteris præteritis. Maria ex præcipuis alienigenarum iſtius regionis, & dives erat. metu deprædationis in munimentum intravit. Latrones & alii mixtæ turbæ id quod radix vitæ ejus erat abſtulerunt, & quicquid [4] alimenti habuit præda iniquorum & eſurientium erat. ea quæ cibo delicato & veſtimento bono aſſueverat, ad paleam edendam & corium calcei manducandum vênit. Fames [5] crudelitati in viſceribus ejus locum fecit, & naturalem indolem in feritatem vertit. animi conditionem ſuam deſeruit. Puerulum habebat, à cujus fletu continuo refugiebat. quumque ſeipſam & filium in ore miſeriæ & interitus vidit, miſericordiam ingenitam deſeruit. Vultum in filium vertit & dixit: Puerule,

Fames obſeſſorum.

[1] *pro* برين *dedimus* بردن ،

[2] *excrementa ventris intelligit.*

[3] *ad verb.* & ſtatum reliquorū debebo.

Factum mirandum mulieris quæ filium ſuum edit.

[4] *pro* ازوقه *legendum forte* رزوقه ،

[5] *proprie* lapideo cordi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quid faciam? Te duræ res circumvallarunt, bellum, fames, ignes, fures, caſus domuum mearum. quum morior, te cuinam tradam? & ubinam poſſem imaginari, ubi libenter eſſes victurus? ſperaveram fore, ut quando grandis eſſes, matrem tuam cibares, & ſi morerer, terræ mandares. Verum ego infortunata, quid faciam? mihi & tibi vita conveniebat: ſed remedium non invenio. itaque cui te tradam? & in quam cavernam te abſcondam, ut præda ferarum & canum & aliorum animalium non fias? Infantule dulcis mi, & membra ſuavia mea! potius quam vos fames interire faciat, quod à matre veſtra accepiſtis reddite, & revertamini in eum uterum primigenium ubi ſpiritum accepiſtis. lectus tuus ibi paratus eſt. itaque oſculum do tibi fili, & quod latitudo miſericordiæ non habet, anguſtia neceſſitatis habeat, eo uſque ut membra mea ipſamet edam. Feci quod ſuadebat miſericordia, nunc faciam quod fames vult. Verum ô tu, melius & ſpecies quædam miſericordiæ eſt. melius enim fuiſſet, matrem tibi cibum dare: & tu nunc cibus ejus eris. Hoc dixit, & faciem ſuam circumferens, caput iſtius fœtus uteri ſui præcidens, eum in fruſtra ſecuit. partem igni impoſuit, reliqua ob metum hominum occultavit, ne fortaſſe quidam famelicorum vi raperent. Sed nidor illud [1] detulit, & ad olfactum iſtius multitudinis venit. quidam [2] nidorem ſequentes in domum ejus intrarunt, oculoſque [3] rubicundos exhibuerunt, & comminati ſunt ac dixerunt: ô infortunata, nos famelici circumvagamur, & tu

[1] *Sycophantæ inſtar qui rem defert.*
[2] *ad verb.* veſtigium ad nidorẽ facientes.
[3] *accenſi ſcilicet ira ac furore.*

cum

چکنم ترا سخت چیزها کرد کرفته اند جنک کرسنکي آتشها
دزدان افتادن خانها من که میمیرم ترا بکدام کس سپارم
وکجا توانم خیال کرد که انجا نفس خواهي زیست امیدوار
بودم که جون بزرک شوي مادر خودرا طعام دهي واکر میرم
بخاک سپاري اما من بدبخت چکنم مرا وترا زندکاني
بایستي وچاره نمي یابم پس ترا بکدام کس سپارم ودر
کدام کور پنهان کنم تا غارت درندکان وسکان ودیکر
جانوران نشوي جکر شیرین من واعضاي خوش من زاد
بیشتر که شمارا کرسنکي نا بود کند آنچه از ما درخود
کرفته اید واپس دهید وباز آیید بان کوشه ذاتي که آنجا
روح یافتید خواب کاه تو آنجا آماده مي شود پس بوس
میدهم ترا اي پسر وانچه فراخناي مهرباني ندارد تنکناي
ضرورت داشته باشد تا اعضاي خود خود خورم کردم انچه
مقتضاي مهرباني بود اکنون بکنم آنچه کرسنکي میخواه
اما تو بهتر ویک نوع رحمت چرا که بهتر ان بود که ماد
بتو غذا دهد وتو درین وقت غذاي او مي شوي ، این کفته
وروي خودرا کردانیده سر آن جکر کوشه خود بریده او
لخت لخت ساخت پاره در آتش نهاد ودیکر از ترس مردم
پنهان کرد که مبادا جمعي از کرسنکان بستم بربایند اما
بوي آن غمازي کرد وبشام آنجماعه رسید ، جندي بي به
کرده بخانه او در آمدند وچشمها سرخ ساخته وتهد
میکردند ومي کفتند اي بدبخت ما کرسنه مي کردیم او

بفراغت میخوري ومارا محروم کردي از خورش که یافتي
مریم کفت خشمین نشوید بخش شما جدا کرده ام واز جکر
خود براي شما طعام نمکین نکاه داشته ام تحمل کنید که براي
شما مي آرم وطبقي سر بسته بیش نهاد انکاه بر کشاد
وکفت اینست خورش من واینست یک دست کودک واینک
پاي اینک نیمه تن او وتا اورا بیکانه نه انکارید یقین دانید
که پسر منست وکفت اي پسر من هرکز بمن از امروز
شیرین تر نبوده ممنون تو ام که یک روز بتو زنده ام
حلاوت تو جان مرا بر پاي داشت وروز مرک بر مادر
شوم بخت تو دراز کردانید بجهت کشتن در آمدند ومهمان
شدند ایشان نیز ممنون تو شوند جون طعام من خورند این
جماعه را حیرت ومدهوشي کرفت او بایشان کفت چه حیران
مي شوید وچرا نمیخورید از انچه من مادر بیدا کرده ام
لذت بکیرید ودانید که پسر من شیرینست از مادر مهربان
تر نباشید نه از زن ناتوانتر هراینه من خورش مهینا
کرده ام مادر را شمایان بردین آوردید مرا نیز مهرباني دل
مي کرفت اما احتیاج غالب شده، این قصه عجب در
شهر فاش کردید وهر کس مي ترسید که مبادا بدین نا
سزاکاري مبتلا کردد وشورش نفس را بضیافت ساختن
بهر چاره کراید تیتس ازین آکاهي لرزید ودستها بریده
داشت ومي کفت ما بجهت جنک آمدیم لیکن جنک
بمردم نمیکنیم بلکه با حیوانها که همچون سک دیوانه

cum otio edis, noſque prohibuiſti à cibo quem invenisti. Maria dixit, Irati ne eſtote, portionem veſtram ſepoſui, & de fœtu meo pro vobis cibum ſalitum ſervavi. ſinite ut vobis adferam. Caniſtrum quoddam clauſum appoſuit. deinde aperuit & dixit, hic eſt cibus meus, & hæc eſt una manus pueruli, atque ecce pedem, ecce dimidium corporis ejus. & ut ne eum peregrinum arbitremini, firmiter ſcitote eum filium meum eſſe. ac dixit, Fili mi, nunquam mihi dulcior quam hodie fuiſti. gratia à te affecta ſum, quod unum diem per te vixerim. dulcedo tua animam meam ſuſtinuit, & die mortis ſuper matrem infelicem felicitas tua prolongata eſt. ad occidendum intrarunt, & convivæ facti ſunt. illi quoque gratia à te afficiuntur, quoniam cibum meum edunt. Hanc multitudinem ſtupor & pavor invaſit. Dixit ea ipſis: quid ttoniti eſtis, & quare non editis de eo [1] quod ego nater peperi? delicias capite, & ſcitote, filium meum dulcem eſſe. matre miſericordiores ne ſtote, neque muliere impotentiores. Ecce ego cibum turpem paravi. matrem vos ad hoc adegiſtis. mihi etiam miſericordia cor corripiebat, ſed neceſſitas vicit. Hęc hiſtoria admiranda per urbem divulgata eſt, & quiſq; timebat ne forte ob hoc indignum facinus affligeretur, & [2] conturbationem animę, pro eo quod convivium factus eſſet filius, reparationem xperiretur. Titus ad hujus rei cognitionem exavit, & manus [3] inciſas habuit ac dixit. Nos belli aufa venimus. at bellum cum hominibus non faimus, ſed cum beſtiis, qui inſtar canis rabidi

[1] perperam hic quædam ab imperito lectore inducta ſunt. in Autographo, cum omnia rectè habeant.

[2] id eſt, perpetua animæ conturbatione laborãdum foret, in tanti facinoris reparationem.

[3] quod in obſtupefactione facere ſolent. ut ex Soara Ioſephi in Alcor. conſtat. niſi forte pro بريده داشت *legendum* بر ميداشت elevabat. *omnino ſic legendum cenſeo.*

circumeunt. feræ pullos ſuos amant, & in fame enutriunt, & cibum ſuum è carne aliena parant, & ab hujuſmodi carnibus abhorrent: hoc autem lapideum pectus ſuperat, quod mater peperit, & ex ſe natum edit. ô vacue ab hac pollutione, etiam me coram Majeſtate tua ab ea purgo. ô omnis poteſtas quæ in cœlo es, utiq; ſæpe ex animo quæſitor pacis fui, & [1] non obſtante meo dominio victoriaque mea, non erubui inſtare admodum & petere. volebam enim ipſis condonare. Sed quid cum Iudæis faciam? nam ipſi inter ſe pugnant. quoties è ſummitate murorum acclamavi ut ad pugnam exirent, ne à manibus propriis pejus & durius interficerentur? Hoc dixit, & hominibus poteſtatem fecit confluendi, & in urbem ignes injiciendi. Primores templum azylum fecerunt. ibi aqua deerat. ſitis ex calore ignium accrevit. Sacerdotes cunctationem abſtulerunt, & ſecuritatem poſtularunt. Titus reſpondit: nequitiæ & abjecti animi eſt, quod templum non maneat, & vos vivere deſideretis. omnes interfecti fuerunt. Iohannes & Simeon & alii primores ſecuritatem poſtularunt. dixit ipſis, tempus miſericordiæ finitum eſt. quum nihil eſſet quod reliquum manſiſſet, ſecuritatem dabam: non [2] recepiſtis. Volebam condonare: non permiſiſtis. in pugna inhibitionem faciebam: at vos impetum feciſtis. Nunc omnes occiſi ſunt, & templum ardet. quare armati ſtatis? arma deponite, tanquam vulnerati & fracti cordibus. etſi digni [3] non ſitis, tamen animæ condonationem feci. Et quamvis [4] ira regis

[1] *pro* باجون *legendum puto* باوجون

Deſolatio urbis ut templi.

[2] *malè in Autog.* قبول بکردند nō receperunt.

[3] *malè* نیستند non ſint.

[4] *pro* عضب *legendum puto* غضب ،

ميكردند درندكان بچهاي خودرا دوست ميدارند ودر
كرسنكي پرورش ميكنند وطعمه خود از تن ديكران ميسازند
وازين طور كوشتها ميرسند واين از سنكين دلي آفزونتر است
كه مادر زايد وخويش خود خورد يا تم ازين آلودكي وخود ر
در حضرت توازين پاك ميكنم، اي هر قدرتي كه در آسماني
هر اينه كه بارها از دل طلبكار آشتي شده ام وبا جون خود
تسلط وغلبه خويش شرم از الحاح وزاري نكرده ام زيرا ك
ميخواستم كه ايشانرا به بخشم ليكن بيهودان چكنم، كه بخود
در جنكند چند بار از بالاي ديوارها فرياد كردم ك
بجنك بر آيند تا از دست خود بدتر وسخت تر كشته نشوند
اين كفت ومردم را رخصت داد كه هجوم آورند ودر شه
آتش زنند سرداران هيكل پناه بردند انجا آب نبود تشنك
از كرمي آتش بيشتر شد كاهنان زينهاري شدند واما
خواستند تيت جواب داد دوني وفرو مايهكي است ك
هيكل نماند وشما آرزوي زندكاني كنيد همه كشته شد
يوحنا وشمعون وديكر سرداران امان خواستند بايشان كفت
هنكام مهرباني آخر شد جون جيزي نماند كه باقي ماند اما
ميدادم قبول نكرديد خواستم كه ببخشم نكذاشتيد در
جنك توقف ميكردم وشمايان حمله مي آورديد اكنون مردم
كشته شدند وهيكل ميسوزد براي چه مسلح مي استيد سلا
فرود آريد همجون خستكان وشكسته دلان اكر چه لايق
نيستيد اما جان بخشي كردم، وبا آنكه غضب پادشا

در جوش بود اما هر كه بسوي او مي كريخت اورا از بزركي
ذاتي در امان خود ميكرفت ومي بخشيد ولشكريان نيز جون
از كشتن سير آمده بودند وچشم بر بند كردن داشتند ترغيب
بخشودن ميكردند فروختي بسيار شد ومشتري كم چرا
كه روميان ان قدر ايشان را حقير داشتند كه شايسته
پرستاري وغلامي نمي دانستند واز بني اسراييل كسي را
انهايه نبود كه ايشان را باز خرد در ماه امرداد شهر را
اتش زدند ده صد هزار كشته بشمار آمدند ونود وهفت
هزار كس اسير شدند واز عرايب انكه بخت نصر نيز در
همين ماه بيش شش صد سال شهر كرفته وخراب كرده
بود وكار بجايي رسيد كه از افزوني برده وخواري ايشان
سي نفر بيك دينار فروخته شدند وشهر آنچنان خراب شد
كه تا امروز بحالت اصلي خود باز نكرديد وعبادت
خانه كه ويران كرده شد هر كز ديكر عمارت كردن
نتوانستند اين بود آنچه حضرت ايشوع هنكام در آمدن
به بيت المقدس در نظر آورده بر احوال ايشان
ميكريست ، جون بشهر رسيد در تمام شهر غوغا شد
وبهمديكر مي كفتند اين كيست مردم جواب مي دادند كه
اينست ايشوع بيغمبر از ناصره جليل طفلان سرود مي كردند
واورا مي ستودند فريسين را دل بسوخت وخشمين
شدند وبهمديكر مي كفتند مي بينيد كه هر چند سعي
كنيم هيچ سود نميكنند هر اينه تمام عالم عقب او ميرود

in fervore eſſet, tamen qui ad ipſum confugiebat, eum ex præſtantia naturæ in fidem ſuam recipiebat, & condonabat. Milites etiam, quoniam occidendi ſaturi eſſent, & oculos in captivos faciendos haberent, incitabant ad miſerendum. Venditio multa fuit, at emptio pauca, quia Romani adeo eos viles habuerunt, ut dignos ancillarum & ſervorum conditione non putarint. & ex filiis Iſraël nemini ea facultas erat, ut eos redimeret. Menſe [1] Amordad urbem incenderunt. decies centena millia occiſorum numerata ſunt. & nonaginta ſeptem millia virorum capta. & [2] ex mirabilibus eſt, quod [3] Nebucadneſar etiam eodem hoc menſe jam ante ſexcentos annos urbem ceperat & deſolaverat. Atque uſu venit, quod ob copiam mancipiorum, & vilitatem ipſorum, triginta uno denario venditi fuere. atque urbs tantopere deſolata fuit, ut ad hodiernum uſque diem in ſtatum ſuum priſtinum [4] non ſit reverſa: neque templum quod dirutum fuit, unquam amplius ædificare potuerint. Hoc fuit illud, quod Dominus Ieſus quum intraret Hieroſolymam, ſibi ob oculos ferens, ſuper ſtatu eorum flevit. Quum in urbem venit, per univerſam urbem [5] ſtrepitus factus eſt, atque inter ſe dicebant, hic quis eſt? reſpondebant homines, hic eſt Ieſus Propheta è Nazareth Galilææ. Pueruli cantum faciebant eumque laudabant. Phariſæis cor exarſit, & indignati ſunt, atque inter ſe dixerunt: Videtis, quod quantumcunque conatus faciamus, nihil prodeſt: utique, totus mundus poſt eum vadit.

[1] *Auguſto reſpondet. ſolet autem ſine* ا *legi* مرداد *mordad.*

[2] *pro* عرايب *legendum puto* غرايب،

[3] *corruptè ſcribitur Buchatneſar.*

[4] *pro* باز كرديد fit reverſa, *ſcripſimus* باز نكرديد *quia manifeſtũ habet mendũ.*

[5] *pro* غوعا *ſcripſimus* غوغا،

quo-

quocirca ad Dominum Ieſum venerunt & dixerunt, audis id quod hi dicunt? Dominus Ieſus reſpondit, Ita. non legiſtis, profecto ex ore puerorum & ſugentium laus perfecta eſt? Eo tempore quo Dominus Ieſus in templo Iudæorum erat, quidam Græcorum, qui ad illud feſtum precum gratia venerant, ad Philippum venerunt, eumque rogarunt ac dixerunt, Domine, volumus Dominum Ieſum [1] [videre.] dixerunt, quidam [2] profani cupierunt tibi adeſſe. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, tempus iſtud vênit quo Filius hominis glorificetur. Et ut oſtenderet fructum qui ex morte ejus populis venturus eſſet, dixit ipſis, verè verè dico vobis, ſi granum tritici in terram non cadit & non moritur, utiq; ſolum manet: ſed ſi moritur, fructum multum dat. Qui animam ſuam amat, perdet eam: & qui animam ſuam in hoc mundo odit, eam in vitam æternam ſervabit. Si quis mihi ſervit, is me ſequetur, & ubi ego ſum, ſervus meus ibidem erit. Si quis mihi ſervit, eum pater meus honorabit. Nunc anima mea in conturbatione eſt. & quid dicam? Pater, me ex hac hora libera. verum ob hanc cauſam veni in hunc ſtatum. Pater, nomen tuum glorifica. Tunc vox è cœlo venit hujus argumenti, profecto glorificavi, & adhuc glorificabo. quidam qui aſtabant audiverunt & dixerunt, utique tonitru factum eſt. alii dixerunt, ſed Angelus eum allocutus eſt. Dominus Ieſus dixit, hæc vox propter me non eſt facta, ſed propter vos. Vtique nunc judicium hujus mundi manifeſtatum eſt. nunc princeps

[1] *deeſt hoc verbum, quod Perſicè eſt* ببینیم

[2] *ad verb.* expertes Scripturæ.

Fructus mortis Chriſti.

Modus ſequendi Chriſtum.

بنابرين پيش حضرت ايشوع رفتند وگفتند مي شنوي آنچه اينها
مي گويند حضرت ايشوع جواب داد بلي نخوانديد بدرستي از
دهان طفلان وشير خواران تسبيح كمال گرفت درين هنگام
كه حضرت ايشوع در هيكل يهودان بود چندي از يونانيان كه
دران عيد براي نماز آمده بودند نزد فليپس آمدند واورا در
خواست كردند وگفتند اي صاحب ميخواهيم كه حضرت ايشوع
[را ببينيم] گفتند جمعي غير كتابي ميخواستند كه ترا ملازمت
كنند حضرت ايشوع جواب داد وگفت آن هنگام شد كه آدمي
زاده بزرگوار گردد وتا بنمايد فايده كه از مرگ او بامتها خواهد
رسيد بايشان گفت راست راست گويم بشما اگر دانه گندم در
زمين نيفتد ونميرد هراينه تنها ماند واگر ميرد بار بسيار دهد ،
آنكه جان خودرا دوست دارد هلاكش كند وآنكه جان خودرا
درين جهان دشمن دارد اورا براي زندگاني جاويد نگاه دارد اگر
يكي مرا خدمت كند او مرا بي روي كند وآنجا كه منم خدمتكار
من همانجا خواهد بود اگر كسي مرا خدمت كند اورا پدر من
گرامي دارد اكنون جان من در شورشست وچه گويم اي پدر
مرا ازين ساعت خلاصي ده اما ازين جهت رسيده ام باين حالت
اي پدر نام خودرا بزرگ گردان درين هنگام آواز از آسمان
آمد بدين مضمون بدرستي بزرگوار ساختم ونيز بزرگوار كنم ، جمعي
كه ايستاده بودند شنيدند وگفتند هراينه غربش شد
وديگران گفتند بلكه فرشته اورا خطاب كرد حضرت
ايشوع گفت اين آواز بسبب من نبود ليكن از جهت شما
هراينه حاليا داوري اينجهان پيدا شد اكنون سردار

فايده مرگ مسيح ،

روش پيروي مسيح ،

اينجهان

اينجهان بيرون انداخته شود ومن جون از زمين بالا شوم همه
خررا بسوي خود كشم اين كفت تا نمايد كه بچه مرك ميميرد ،
جماعت جواب داد كه ما درين دانسته ايم كه مسيح تا جاويد
ماند چكونه مي كويي تو كه آدمي زاده بر داشته شود كيست
اين آدمي زاده حضرت ايشوع فرمود كمتر زماني نور با شماست
روانه شويد ما دامي كه نور با شماست تا تاريكها شمارا در
نكيرد كه هر كه در تاريكي روانه مي شود نميداند كه كجا
ميرود ما دامي كه نور با شماست بنور بكرويد تا پسران نور
باشيد ، بسياري از خواص برو ايمان آوردند اما از ترس فريسيين
ظاهر نميكردند تا ايشانرا از جماعت بيرون نكنند چرا كه بزرك
داشت مردم را بيشتر دوست مي داشتند از بزرك داشت خدا ،
آخر روز از شهر بيرون رفت وشب در كوه زيتون بنماز
بكزرانيد ، بامدادان كه روز دو شنبه باشد بر كرديد وبهيكل
در امد ومردم راكه در هيكل خريد وفروخت مي كردند بيرون
كردن كرفت وكفت نوشته شده است كه خانه من خانه نمازست
وشمايان آنرا غار دزدان ساختيد ، فريسين انجا رفتند وكفتند
اين كارها بقدرت كه مي كني ترا براي اين كار قدرة كه داده
است حضرت ايشوع جواب داد وكفت من شمارا از كلمه ميپرسم
عماداء يوحنا از كه بود از مردم يا از آسمان ايشان همه در فكر
شدند كه اكر كوييم از آسمانست كويد پس چرا باو نكرويديد
واكر كوييم از مردم است ميترسيم كه مردم غلو كنند چرا كه
يوحنا را همه پيغمبر خدا دانسته بودند جواب دادند نميدانيم

hujus mundi ejicietur. & ego quum à terra elevatus ero, omnes dignos ad me traham. hoc dixit, ut oſtenderet qua morte moreretur. Turba reſpondit, Nos de hac re putavimus, quod Chriſtus in æternum maneret, quomodo dicis tu, filius hominis elevabitur? quis eſt hic filius hominis? Dominus Ieſus dixit. Parvo tempore lux vobiſcum eſt, ambulate dum lux vobiſcum eſt, ut tenebræ vos non comprehendant. nam qui in tenebris ambulat neſcit ubi ambulet. quamdiu lux vobiſcum eſt, in lucem credite, ut filii lucis ſitis. Multi ex præcipuis in eum crediderunt. ſed ob metum Phariſæorum non manifeſtabant, ne ipſos ex congregatione ejicerent. quia [1] gloriam hominum magis amarunt quam gloriam Dei. Sub finem diei ex urbe exiit, & noctem in monte Oliveti in precibus tranſegit. Mane, qui dies ſecundus ſeptimanæ eſt, reverſus eſt & in templum intravit, & homines qui in templo emebant & vendebant ejicere cœpit, & dixit, ſcriptum eſt, domus mea domus precationis eſt, & vos eam ſpeluncam furum feciſtis. Phariſæi eò venerunt & dixerunt. hæc opera qua poteſtate facis? tibi ad hoc opus poteſtatem quis dedit? Dominus Ieſus reſpondit & dixit, Ego vos de verbo interrogabo. Baptiſmus Iohannis ex quo erat, ex hominibus, an ex cœlo? illi omnes cogitabant, ſi dicimus, ex cœlo eſt, dicet, quare igitur ei non [2] credidiſtis? & ſi dicimus, ex hominibus eſt, timemus ne homines tumultuentur: quia Iohannem omnes Prophetam Dei putabant. Reſponderunt, neſcimus.

[1] *ad verb.* magni habitionē.

[2] *malè* گرویدند crediderunt, *in Autograph.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

dixit ipſis, ego etiam vobis non dico, qua poteſtate hæc faciam. Quid [1] videtur vobis? Vir quidam duos filios habebat. & filio majori dixit, Fili, vade, hodie in [2] vinea mea operare. is dixit, Nolo. poſtea pœnitens fuit & ivit. Pater alteri filio dixit, Fili, abi, & in vinea mea operare. is reſpondit, Domine, eo. & non ivit. ex his duobus, quiſnam voluntatem patris complevit? illi dixerunt, primus. Dominus Ieſus dixit, verè dico vobis, publicani & meretrices magis quam vos in regnum cœlorum venient. inter vos Iohannes venit in juſtitia, eumque non recepiſtis. ſed publicani & meretrices ei crediderunt, & vos hoc videntes non reſipuiſtis ut ei crederetis. Et ut oſtenderet, ipſemet quis eſſet, & illi quidnam ipſi facturi eſſent, & quam iſtius remunerationem conſecuturi eſſent, dixit. Parabolam aliam [3] audite. Vir quidam paterfamilias vineam plantavit, & circum eam murum duxit, & foſſam fodit, & turrim ſtruxit, & eam hortulanis tradidit, atque ipſe peregrè ivit. Et quum tempus fructus veniſſet, ſervos ſuos ad hortulanos miſit, ut hortulani proventum ejus darent. Hortulani quoſdam cæciderunt, & quoſdam interfecerunt, & quoſdam lapidarunt. Dominus alios, plures prioribus, deſignavit. illis etiam ſimiliter fecerunt. Vice tertia filium ſuum miſit, & dixit, fortaſſe à facie filii mei erubeſcent. quum hortulani filium viderunt, in cordibus ſuis dixerunt: hic ipſe eſt hæres. venite ut eum occidamus, & hæreditatem nos capiamus. eum itaque ceperunt, & extra hortum

[1] *ad verb.* videtis vos.

[2] *ad verb.* horto uvarum mearū.

Peccatum Iudæorum & merces ejus.

[3] *malè* بشنوند audiant, *in Autograph.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

او بایشان کفت من هم با شما نمي کویم که بقدرت که این
چیزها میکنم ، چه مي بینید شمایان مردي دو پسر داشت
وبه پسر بزرک کفت اي پسر برو امروز در باغ انکور من کار
کن او کفت نمیخواهم بعد از ان پشمان شد ورفت پدر بدیکر
پسر کفت اي پسر برو ودر باغ انکور من کار کن او جواب
داد اي خداوند میروم ونرفت ازین دو کدام کس رضاء پدر
بجاي آورد ایشان کفتند نخستین حضرت ایشوع کفت راست
کویم بشما سود خواران وقحبها بیشتر از شما در ملک آسمان
روند ودر شمایان یوحنا آمد بعدالت واورا قبول نکردید
وسودخواران وقحبها برو ایمان آوردند وشمایان این را دید
توبه نکردید تا برو ایمان آرید ، وتا وانماید که خود کیست
وایشان باو چکار خواهند کرد وجزاي آن چه خواهند یافت

کناه
یهودان
وپاداش
آن ،

کفت مثل دیکر بشنوید مردي کدخدا باغ انکور نشاند وکر
آن دیوار کشید وخندق کند وبرج عمارت کرد وآن را بباغبانا
سپرد وخود مسافر شد وچون زمان میوه رسید بندکان خود
بسوي باغبانان فرستاد تا باغبانان محصول آن دهند
باغبانان چندي را زدند وکروهي را کشتند جمعي را سنکسار
کردند خداوند دیکر مردم بیش از اول یقین کرد بایشا
نیز چنین کردند ومرتبه سیوم پسر خود فرستاد وکفت
شاید از روي پسر من شرم کنند چون باغبانان پسر
دیدند در دلهاي خود کفتند همین است وارث بیایید که او
بکشیم ومیراث را ما ستانیم پس اورا کرفتند وبیرون با

بردند وكشتند وچون صاحب باغ آيد باين مردم چكند ايشان
گفتند بدان را ببدي هلاك سازد وباغ را بمردم سپارد تا
حاصل اورا هنكام خود ادا كنند انكاه بايشان فرمود آيا شما
هركز در كتابها نخوانده ايد هراينه سنكي كه اورا معماران
خوار داشتند اين سر كوشه شد اين از جانب خدا بود ودر
چشمهاي ما عجبست ازين جهت ميكويم بشما كه هر
اينه ملكوت خدا از دست شما ستده شود وبمردم ديكر
سپرده آيد كه حاصل او ادا كنند وهر كه برين سنك بر
افتد خورد شكسته شود وبر هر كه بيفتد نا چيزش كند
وچون سرداران كاهنان وفريسين مثلهاي او شنيدند
دانستند كه بايشان چه ميكويد خواستند كه اورا بند كنند
ليكن از مردم ترسيدند كه نزد ايشان همچو نبي بوده
است درين مثال خداوند خدارا ميخواند باغ توريت
را ديوار تفسير ان را وديكر پيغمبران را خندق عبادت
خانه را برج كهانت را باغبانان يهودان را ميوه عمل
صالح را سفر كردن كذاشتن باختيار آنانكه براي حاصل
فرستاد پيغمبران ونيكو كاران اند از بعضي دشنيدند همچون
موسي وهارون وبعضي را كشتند مانند ايشعيا وذكريا
وارميا وديكران آخر پسر خودرا فرستاد كه حضرت
ايشوع است ازوي شرم نكردند وكشتند تا حكومت
وصاحبي از خانه ايشان نرود ليكن آخر از ايشان ستده
شده وكتاب وديكر همه چيز بدست ديكران رفت كه

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

tulerunt & interfecerunt. quando dominus horti veniet, his hominibus quid faciet? dixerunt, malos malè perdet, & hortum hominibus tradet, ut proventum ejus tempore ſuo perſolvant. Tunc dixit ipſis. an vos unquam in ſcripturis non legiſtis, utique lapis quem ædificatores vilem habuerunt, hic caput anguli factus eſt? hoc à Deo factum eſt, & in oculis noſtris mirandum eſt. ob hanc cauſam dico vobis, quod utique regnum Dei è manu veſtra capietur, & hominibus aliis tradetur, qui proventum ejus perſolvent. & quicunque in hunc lapidem incidit, parvus frangetur. & in quemcunque cadet, [1] annihilabit eum. Et quum principes ſacerdotum & Phariſæi parabolas ejus audiviſſent, cognoverunt quidnam ipſis diceret. voluerunt eum [2] capere, ſed ab hominibus metuerunt, quia [3] apud ipſos tanquam propheta erat. In hac parabola, Dominus Deum denotat: hortus legem: [4] murus, interpretationem ejus & reliquos prophetas: foſſa, templum: turris, Sacerdotium: hortulani, Judæos: fructus, bona opera: peregrè profectio, quod permiſerit eos arbitrio ſuo. ii quos ob proventum miſit, Prophetæ & juſti ſunt. Quoſdam non audiverunt, ut Moſem & Aaronem. quoſdam occiderunt, ut Eſaiam & Zachariam & Ieremiam & alios. tandem Filium ſuum miſit, qui Dominus Ieſus eſt. ab eo non erubuerunt, & occiderunt, ut judicatura & dominium à domo ipſorum non abiret. Sed tandem ab ipſis ablatum eſt, & Scriptura & alia omnia in manus aliorum venerunt, qui

[1] *ad verb.* non quicquam eum faciet.

[2] *propriè* ligare.

[3] *pro* نرد *correximus* نزد ،

[4] *pro* ديوا *correximus* ديوار ،

[1] *propriè,* viæ.

profeſſionis Scripturę non erant. atq; huic ipſi[1] profeſſioni peculiare eſt, quod qui è religione ſua & cognitione Dei fructum bonum non profert, ab eo auferens alii dabit. Illo die ſtupenda edidit, & multa opera miranda fecit. Et cum noctis tempus eſſet, in montem Oliveti ivit, & totam noctem in precibus tranſegit. quumque iret, diſcipulis dixit. Semper in precibus eſtote, & in eo opere ne ceſſate. dico vobis, quicquid in precibus petetis, credite vos accepturos, & eveniet vobis. Et quando in precibus ſtatis, ſi læſi à quoquã eſtis, ei remittite. Vobis peccata veſtra remittet. & ſi non remittitis, Pater veſter, qui in cœlis eſt, peccata veſtra non remittet. Die tertio ſeptimanæ mane rurſus Hieroſolymam venit, & in templum ivit, atque ibi homines docuit. Phariſęi, ex iis quæ geſta erant pridie, ægro animo erant. at ipſi poteſtatem eam non habebant, ut eum caperent. conſpirarunt, ut eum in verbis ipſius captarent, & Iudici traderent. diſcipulos ſuos adjuvantibus viris Herodis ad ipſum miſerunt & dixerunt. pręceptor, utique novimus quod in veritate es, & viam Dei in veritate doces, & à nemine times, neque vultum cujuſquam reſpicis. dic nobis, licitum nobis eſt, ut tributum Cæſari demus, an non? D. Ieſus, qui malitiam cordis ipſorũ noverat, reſpondit: Hypocritæ, quid me tentatis? denarium tributi offerte mihi. denarium unum attulerunt. tunc dixit, [2] Scripturam cujus habet? dixerunt, Cæſaris. tum dixit ipſis, quod Cæſaris eſt, Cæſari date, & quod Dei eſt, Deo. quum audierunt, mirati ſunt, & diſceſſerunt. Rurſus hoc die quidam Sadducæorum,

Cultus cum fide.

[2] *ad verb.* cum ſcriptura cujus eſt? *in Autogr.* ܘܒܢܫܬܐ *legendum putamus* ܒܢܘܫܬܐ *tranſpoſitis literis. itaq; ſic correximus, ne hæreat lector.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

کتابي نبودند وبهمين طريق خاص که هر که از دين خود
ومعرفت خدا ميوه صالح نيارد ازو گرفته بديگري خواهد داد ،
آن روز معجزها نمود وبسيار کارهاي عجب کرد وچون شبهنگام
شد بکوه زيتون رفت وتمام شب بنماز گذرانيد وهنگامي که عبادت
ميرفت بشاگردان فرمود هميشه در نماز باشيد ودر کار تقصير باعتمان ،
نکنيد ميگويم بشما هر چه بنماز خواسته باشيد ايمان داريد که
خواهيد يافت وبشما خواهد رسيد ، وچون در نماز ايستيد اگر
آزاري از کسي داريد اورا ببخشيد شمارا گناهان شما ببخشد
واگر نبخشيد پدر شما که در آسمانست گناهان شما نمي بخشد
روز سه شنبه بامداد باز باوريشليم آمد وبهيکل رفت وانجا مردم
را تعليم داد فريسيين از ماجراي دي روز رنج زده بودند وخود
ياراي آن نداشتند که اورا بگيرند مصلحت کردند که اورا بسخن
او مواخذه کنند وبحاکم بسپارند شاگردان خودرا باتفاق
مردم هردوس پيش او فرستادند وگفتند اي آموزگار هراينه مي
دانيم که بر حقي وراه خدا بحق تعليم مي دهي واز کسي باک
نداري وروي کسي نمي بيني ما بگو که بر ما رواست که جزيه
بقيصر دهيم يا نه حضرت ايشوع که از بد دلي ايشان آگاه بود
جواب داد اي دورويان مرا چه مي آزماييد دينار جزيه بيش
من آريد ايشان يک دينار آوردند انگاه فرمود بنوشته کيست
ايشان گفتند از قيصر در ان زمان بايشان گفت آنچه از
قيصرست بقيصر دهيد وآنچه از خداست بخدا چون شنيدند
تعجب کردند وگذاشتند نيز درين روز جمعي از زنديقان

که منکر قيامت بودند سوي او آمدند وکفتند اي آموز
کار موسي کفت اکر مردي ميرود واورا پسر نباشد زن
اورا برادر او بکيرد وبراي برادر خود تخم زنده کند در
ما هفت برادر بودند بزرک ايشان زن کرفت ومرد جون
اورا اولاد نبود زن را ببرادر کذاشت وهمچنين دوم وسيوم تا
هفتم وپس از همه آن زن مرد آن زن در قيامت ازين
هفت برادر کرا باشد که هر کدام اورا نکاح کرد حضرت
ايشوع جواب داد وکفت کمراه شده ايد نه کتابها را مي
دانيد ونه از قوت خدا خبر داريد زيرا که نه مردان در
قيامت زنان ستانند ونه زنان مردان ليکن همچون
فرشتکان باشند در آسمان ياد نداريد وآنچه خدا بشما
در بعث مردکان کفته منم خداي ابراهيم وخداي اسحاق
وخداي يعقوب خدا خداي مردکان نيست ليکن از زندکان
ودرين باب سخنها کفت بطوري که همکنان حيران
شدند ، فريسين جون دانستند که زنديقان ملزم شدند
جمع شده پيش او آمدند ويکي ازينها که داناتر بود
کلانترين احکام ، ازوي بامتحان پرسيد اي استاد کدام حکم در دين بزرکست
جواب داد دوستدار خداوند خداي خود از همه جان خود
واز همه نيت خود اينست حکم بزرک ونخستين وحکم دوم
مانند اين است يعني دوست دار قريب خودرا
همچنانکه خودرا وتمام دين وپيغمبران باين دو حکم باز
ميکردند وجون فريسين همه جمع شده بودند حضرت ايشوع

پرسيد

qui reſurrectionem negabant, ad eum venerunt & dixerunt. Magiſter, Moſes dixit, ſi quis [1] moritur, ipſique filius non ſit, uxorem ejus frater ejus capiet, & fratri ſuo ſemen [2] ſuſcitabit. Inter nos ſeptem fratres fuerunt. maximus ipſorum uxorem cepit, & vir, quum ipſi nati non eſſent, uxorem fratri reliquit. ſimiliter ſecundus & tertius uſque ad ſeptimum. & poſt omnes mulier iſta mortua eſt. Mulier illa in reſurrectione cui ex ſeptem hiſce fratribus erit? nam unuſquiſque eam uxorem habuit. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, erratis. neque ſcripturas noſtis, neque potentiam Dei ſcitis. nam neque viri in reſurrectione mulieres capient, neque mulieres viros, ſed inſtar Angelorum erunt in cœlo. nonne recordamini etiam ejus quod Deus vobis de ſuſcitatione mortuorum dixit? Ego ſum Deus Abrahami, & Deus Iſaaci & Deus Iacobi. Deus Deus mortuorum non eſt ſed viventium. & de hoc capite locutus ita eſt, ut omnes obſtupeſcerent. Phariſæi quum cognoviſſent, Sadducæis os obturatum, congregati ad eum venerunt. & unus ex ipſis, qui doctior erat, ex ipſo tentandi gratia quæſivit, Magiſter, quodnam mandatum in lege maximum eſt? Reſpondit, dilige Dominum Deum tuum ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua. Hoc eſt mandatum maximum & primum. & mandatum ſecundum ſimile huic eſt, ſcilicet, dilige proximum tuum ſicut teipſum. tota lex & Prophetæ in his duobus mandatis vertuntur. Et quum Phariſæi omnes conveniſſent, Dominus Ieſus

 interro-

[1] *propriè*, abit. *fortaſſe legendũ* میرد moritur.

[2] *propriè*, vivum faciet.

Maximũ mandatorum.

interrogavit: Vos de Meſſia quam opinionem habetis ? cujus is filius eſt ? dixerunt filius Davidis [1] eſt. dixit : quomodo itaque David [2] eum per inſtinctum Dei dominum ſuum vocat, & dicit, Dixit Dominus Domino meo, ſede ad manum dexteram meam, donec inimicos tuos ſub pedibus tuis ponam ? quandoquidem igitur David eum Dominum vocat, quomodo filius ejus eſt ? nemo potens erat qui ipſi reſponſum [3] daret. & ab eo die nemo potuit quicquam ab eo rogare. Tum temporis Dominus Ieſus faciem ad turbam & ad diſcipulos vertit & dixit : Scribæ & Phariſæi ſuper ſedem Moſis ſederunt. quicquid igitur vobis dicunt ſervate & facite. Sed opera ipſorum ne facite. dicunt enim, & non faciunt. quia onera gravia & difficilia ligant, & dorſo hominum imponunt, neque volunt extremitatem digiti iis admovere. Omnia opera ſua faciunt, ut appareant. [4] phylacteria dilatant, & funiculos ac fimbrias longas relinquunt. amant præeminentiam in ſynagogis & conviviis, & ſalutationem in foris, & ut Magiſtri (vocentur ab hominibus. Vos nolite vocari Magiſtri, quia Magiſter) veſter idem unus Chriſtus eſt, & vos fratres invicem eſtis. neque quemquam in terra patrem vocate, quia pater veſter unus eſt qui in cælis eſt. Et [5] rectores ne vocemini: utique rector veſter unus eſt qui Chriſtus eſt. qui maximus eſt inter vos, is miniſter ſit vobis. & quicunque ſe extulerit, dejicietur. & quicunque ſe dejicit, extolletur. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ. quia regnum cœlorum

[1] *in Autograph.* داست *pro* است *mendoſum habet* د.

[2] *mendosè in autog.* داود را Davidem, *pro* داود اورا *itaque reſtituimus.*

[3] *omiſſum in Autograph. per incuriam* دهد daret.

Sequela magnatum.

Anteſignani mali.

[4] *propriè,* tuitiones, amuleta, *quæ mala amoliendi vim habere credebantur. unde & phylacteria dicta, à conſervando.*

Parentheſi incluſa deſunt in Autographo.

[5] *pro* يدر Pater, *reſtitnimus* مدبر Rector.

پرسید شما از مسیح چه خبر دارید او پسر کیست گفتند پسر
داود است او گفت پس چگونه داود اورا بالهام خدا خداوند
خود میخواند وگوید گفت خداوند بخداوند من بنشین بدست
راست من تا دشمنان ترا زیر هر دو پاي تو نهم پس هر گ
داود اورا خداوند میخواند چگونه پسر او باشد هیچکس
نتوانست که اورا جواب [دهد] وازان روز هیچ یک نتوانست
که هیچ چیز ازوي سوال کند، ان زمان حضرت ایشوع روي
بجماعت وبشاگردان کرد وگفت کاتبان وفریسین برکرسي موسی
نشستند پس هر چه بشما گویند نگاه دارید وبکنید وکردارهاي
ایشان نکنید که ایشان مي گویند ونمي کنند چرا که بارهاي
بپروي بزرگان، گران ودشوار مي بندند وبر دوش مردم مي نهند ونمیخواهند
که سر انگشت خود بدان رسانند همه کارهاي خود میکنند
بپشوایان بد، تا نمودار شوند تعویذهاي پهناور مي کنند وریسمانها وطیلسانها
دراز مي گذارند دوست مي دارند صدارت را در انجمنها
ومهمانیها وسلام را در بازارها وآنکه آموزگار [از جانب مرد
خوانده شوند وشمایان آموزگار خوانده نشوید زیرا که آموزگا
شما همان یک مسیح است وشمایان برادران همدیگرید وکس
بر زمین پدر نخوانید که پدر شما یکي است که در آسمانهاست
ومدبر خوانده نشوید هراینه مدبر شما یکي است که مسی
است هر که بزرگست در شمایان اوخادم باشد براي شما وهر
خود را برداشت انداخته شود وهر که خودرا اندازه بر داش
شود، واي بشما اي کاتبان وفریسین دورویان که ملکوت آسمان

برروي مردم مي بنديد نه خود مي در آييد ونه ديكران را مي
كذاريد كه در آيند ، واي بشما اي كاتبان وفريسين دورويان كه
ازخانهاي بيوه زنان ويتمان مي خوريد بخواندن دعاهاي دراز
اين جهت بر شما داوري بزرك باشد ، واي بر شما اي كاتبان
وفريسين كه دورويانيد كه بروبحر راطي مي كنيد تا يك بيكانه
را صيد كنيد وچون بدام آورديد اورا براي دوزخ دو چندان
از خود ساخته ميكنيد واي بشما اي كشندكان نا بينا آنكه
ميكوييد هر كه سوكند بهيكل خورد اورا باكي نيست اما هر
كه سوكند بزر كه در هيكلست او بزه كار كردد واي نادانان
وكوران كدام بزركتر است زر يا هيكل كه آن را پاك مي سازد وهر
كه بمذبح سوكند ميخورد اورا باك نيست وآنكه بقربان كه بالاي
او باشد سوكند مي خورد بزه كاراست اي كوران كدام كس بهتر
بزركتر است قربان يا مذبح كه قربان را پاك مي سازد پس هر
كه سوكند ميخورد بمذبح سوكند ميخورد بدو وبدانچه بالاي
اوست وهر كه بهيكل سوكند ميخورد سوكند ميكند بدو وبدانچه
درو ساكنست وهر كه سوكند باسمان ميخورد او سوكند بكرسي
خدا ميكند وبكسي كه برو بنشسته است ، انكاه بشاكردان
فرمود كه شما از جه مردم پرهيز كنيد درين مجلس مشاهده
مي كرد كه مردم در خورد توانكري خويش زرهاي صدقه در
صندوق اندازند بيوه زني نيز آمد ويك دو پول در خورد فقيري
خويش دران صندوق انداخت شاكردان را طلبيد وكفت راست
كويم بشما اين بيوه زن بيش همه صدقه داد چرا كه ايهمه از انچه

صدقه از دل هر جند كم ،

[1] ante homines clauditis. neque ipſimet intratis, neque alios ſinitis intrare. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quia è domibus viduarum & orphanorum editis, nuncupando preces longas. propterea ſuper vos judicium magnum eſt. Væ vobis Scribæ & Phariſæi, qui hypocritæ eſtis. qui terram & mare [2] circuitis, ut unum peregrinum veneminі. & quando in rete introduxiſtis, eum inferno duplo magis quam vos ipſos idoneum redditis. væ vobis duces cœci, qui dicitis, qui juramentum per templum edit, non eſt quod timeat. Sed qui jurat per aurum quod in templo eſt, reus factus eſt. [3] væ ſtulti & cæci; quodnam majus eſt, aurum, an templum quod illud ſanctificat? Et quicunque per altare juramentum edit, non eſt quod timeat. at qui per ſacrificium quod ſupra illud eſt juramentum edit, reus eſt. ô Cæci, quodnam melius & majus eſt, ſacrificium, an altare quod ſacrificium ſanctificat? Itaque qui jurat per altare, jurat per illud, & per id quod ſupra illud eſt. & qui per templum jurat, jurat per illud, & per id quod in eo habitat. & qui jurat per cœlum, ille per ſolium Dei jurat, & per [4] eum qui ſuper illud ſedet. Tunc dixit diſcipulis, [5] ab hominibus [5] cavete. In hoc confeſſu videbat, quoſdam in ſtatu opulentiæ ſuæ aureos ad eleemoſynam in arcam injicere. Vidua quædam etiam venit, & unum duosve quadrantes in ſtatu paupertatis ſuæ in illam arcam injecit. Diſcipulos advocavit & dixit. Verè dico vobis, hæc vidua plus omnibus eleemoſynæ dedit. quia hi omnes ex eo quod

[1] *propriè*, ſuper vultum hominum.

[2] *pro* طي *forte legendũ* طيف

[3] *pro* واي væ, *legendum fortaſſis* اي ô

[4] *propriè*, virum.

[5] *fortaſſe* جه *ſuperfluum. aut legendum* وجه *ac vertendũ*, à vultu hominũ.

[6] *pro* كند *ſubſtituimus* كنيد

Eleemoſyna ex corde, quamvis parva.

ipſis abundabat dederunt. hæc autem [1] ex eo quod ipſi non ſufficiebat quicquid habuit injecit. Ex templo exivit, & ad montem Olivarum prædictum cum diſcipulis ſuis ivit. & quum veniſſet in locum qui ſublimis erat, & ſtructuræ urbis inde rectè conſpicerentur, diſcipuli ſtructuras templi & urbis laudabant, ipſique oſtendebant. ille reſpondit: Videtis hæc omnia? verè dico vobis, lapis ſuper lapidem non manebit qui non deſtruatur. interrogarunt, id quando erit? reſpondit. Quum videbitis quod Hieroſolymam obſident, ſcitote deſtructionem ejus propinquam eſſe. & quum pollutionem, quam Daniel Propheta prænunciavit, in loco ſancto conſtitutam videbitis, qui legit [2] intelligat, tum deſtructio Hieroſolymæ eſt. Pollutio autem quænam? effectum figuræ [3] Adriani Cæſaris fuit. is enim imaginem ſuam in templum miſit, ut eam Iudæi adorarent. Eo tempore qui in terra Iudææ ſunt ne exeant, & qui ſupra dorſum tecti domus ſunt, [4] deorſum ne veniant, ut de ſuppellectile ſua quicquam capiant. & qui in agro ſunt, ne revertantur ut veſtem ſuam capiant. & qui in circumjacente regione ſunt, intra urbem ne intrent. quia hi dies iræ ſunt, ut quod ſcriptum eſt omne compleatur. Væ prægnanti & lactanti in illis diebus. quia ſupra terram anguſtia gravis erit, & ira Dei ſuper hunc populum, & in os gladii incident, & in omnem plagam mundi abducentur, & Ieruſalem à gentibus conculcabitur, donec tempus compleatur. Et ut tanto magis ira Dei deſcendat, manus in vos injicient,

[1] *ad verb.* ex eo quod ipſi impletionem non faciebat, *id eſt, ex penuria ſua.*

[2] *pro* د ريابه *ſubſtituimus* د ريابد

[3] *pro* اووريان *legendum forte* اودريان

[4] *pro* ببشت بيايند *legendum putamus* پست نيايند

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

بر ایشان فراخ بود دادند اما این از انچه باو وفا نمیکند هر
انچه داشت انداخت از عبادتخانه بیرون شد وبسوي کوه
زیتون مذکور با شاکردان خود میرفت وچون رسید بجایي
که مشرف بود وعمارات شهر از انجا خوب دیده مي شد شاکردان
عمارتهاي هیکل وشهر را مي ستودند وباو مي نمودند او جواب
داد مي بینید اینهمه چیزها را راست میکویم بشما سنک بر سنک
نماند که خراب نشود ایشان پرسیدند این کي شود او جواب داد
چون بینید که اوریشلیم را محاصره مي کنند دانید که خرابي او
نزدیک است وچون پلیدي را که دانیال پیغمبر آن را خبر داده
بود در جایکاه مقدس منصوب بینید آن که میخواند دریابد آن
زمان خرابي اوریشلیم است و پلیدي که عبارت از صورت اووریان
قیصر بوده که او شکل خود را بهیکل فرستاد تا اورا یهودان پرستش
کنند وآن زمان آنانکه در زمین یهودا هستند بکوهها کریزند
وآنانکه در شهر اند بیرون نروند وآنانکه بر پشت بام خانه
باشند بپشت بیایند که از متاع خود چیز کیرند وآنانکه در
صحرا باشند باز نکردند که جامه خود ستانند وآنانکه در
حوالي باشند درون شهر نه در آیند چرا که آن روزهاي غضب
اند تا انچه مکتوبست همه بجا آید ، واي بر حامله وشیر آور
دران روزها زیرا که بر زمین تنکي کلان باشد وغضب خدا برین
کروه ودر دهان شمشیر افتند وبهر سوي عالم بسر برده شوند
واورشلیم پامال امتها باشد تا وقتي که زمانه سري کردد ، وازان
بیشتر که غضب خدا نازل شود دستها بشما خواهند رسانید

ودر

ودر بي شمايان خواهند بود وشما اسير خواهند ساخت وپيش
محنتهاي رسولان ،
پادشاهان وحاكمان خواهند برد واين خواهد شد تا از من
كواهي دهيد ، پس در دل نكاه داريد پيش ازوقت انديشه
نكنيد كه چه جواب دهيم بلكه آنچه بشما در آن ساعت القا
كرده شود همان كوييد كه من شمارا دهن ودانش دهم كه بان
هيچ دشمن بشما نتواند كه مقاومت كند ، پدران وبرادران
وخويشان ودوستان شمايان را بسپارند وچندي از شما كشته
شوند وبجهت من شما را همه مردم دشمن دارند اما تار موي
شما تباه نشود وبصبر برداشت خود مالك جانهاي خويشتن
شويد ، ايشان پرسيد در آخر عالم كي باشد ونشان آمدن تو
چيست فرمود آكاه باشيد وبيدار شويد ودعا كنيد كه نميدانيد
كه ساعت كي شود ازان روز وساعت هيچكس نميداند تا
قيامت بر همه پنهان
فرشتكان وهمچنانكه خرابي عالم در ايام نوح بود اينچنين آمدن
من خواهد بود كه همچنانكه دران روزها پيش از طوفان ميخوردند
ومي اشاميدند وشاديها داشتند تا آنروز كه نوح بكشتي درآمد
ونفهميدند تا ان زمان كه طوفان شد وهمه را برد اينچنين خواهد
بود آمدن آدمي زاده ، بيدار شويد كه نميدانيد كه خداوند
شما كي در رسد اين را بدانيد كه اكر خداوند خانه
دانستي كه چه وقت دزد مي آيد هر اينه او بيدار بودي
ونكذاشتي كه خانه او شكافته شود بنابرين شما نيز آماده
باشيد چرا كه هنكامي كه در فكر شما نباشد آدمي زاده خواهد
آمد وحكمت درين كه از ساعت آكاهي نداد آن بود تا هر كز

& perſequentur vos, voſque in carcerem conjicient, & coram regibus & judicibus ferent. atque id fiet, ut de me teſtimonium detis. In corde itaque ſervate, ut ante tempus ſolliciti non ſitis, dicentes, quid reſponſi dabimus? ſed quod vobis ea hora [1] ſuggeretur, id ipſum loquimini. nam ego vobis os & ſcientiam dabo, cui nullus, inimicus vobis, poterit reſiſtere. patres & fratres & cognati & amici vos tradent, & quidam veſtrum occidentur, & propter me vos omnes homines odio habebunt. verum capillus veſter non corrumpetur, & in patientia tolerantiæ veſtræ poſſesſeſſores animarum veſtrarum eſtote. Illi rogarunt de fine mundi, quando erit? & ſignum adventus tui quodnam eſt? dixit, Moniti eſtote & vigilate & orate, quia neſcitis, hora quando futura ſit. De illo die & hora nemo novit, uſque ad angelos. & quemadmodum deſtructio mundi diebus Noæ fuit, ſic adventus meus erit. Nam ſicut illis diebus ante diluvium edebant & bibebant & gaudebant, uſque ad eum diem quo Noa in [2] arcam intravit, & non intellexerunt uſque dum diluvium fuit & omnes abſtulit. Sic futurus eſt adventus Filii hominis. Vigilate quia neſcitis, dominus veſter quando adveniat. hoc ſcitote, quod ſi dominus domus ſciviſſet quo tempore fur veniret, utique vigilaſſet & non ſiviſſet ut domus ſua perfringeretur. Itaque vos etiam parati eſtote, quia tempore quo non cogitabitis, Filius hominis venturus eſt. Et cauſa hujus, quod de hora certitudinem non dedit, ea fuit, ut nunquam

Calamitates Apoſtolorum.

[1] *propriè*, obviam efficietur.

Reſurrectio omnes latet.

[2] *vel* navem. *vox Perſica eſt* كشتي *convenit cum Belgico* Kiſte/ *& Lat.* ciſta. arcam & navem *deſignat.*

ſervitium Dei negligamus, & perpetuo metuamus. Tum ſigna extremæ diei declaravit & dixit. cauti eſtote ne quis vos decipiat. Multi in nomine[1] [meo] venient & dicent, Ego ſum, & plurimos decipient. Multi[2] prophetæ falſi ſurgent, & multos ſeducent. Qui uſque ad finem conſtantiam oſtendet, ſervabitur. Et hoc Euangelium regni in univerſo mundo prædicabitur, in teſtimonium omnium populorum, & tunc finis mundi erit. Si quis dicat, hic eſt Chriſtus aut ibi, ne credite, quia multi[3] prædicatores falſi ſurgent, & dicent, Ego ſum Chriſtus. Multi Prophetæ falſi ſigna magna edent, & res mirandas facient, adeo ut, ſi poſſet fieri,[4] electi Dei ſeducerentur. Dixit porro, in mundo bella multa erunt, & multi prædicabunt dicentes, Chriſtus ego ſum. & de hoc capite verba multa fecit. Hæc omnia ſigna terrena fuerunt. tunc de ſignis cœleſtibus prænunciavit & dixit: In ſole & luna & cæteris[5] ſtellis ſigna apparebunt. Sol lucem non dabit, & luna in tenebris erit. & conſpicietur, quod ſtellæ cadent in terram. anguſtia magna naſcetur. homines attoniti erunt, & mare tempeſtatem faciet, & homines metu & cogitatione hujus, ſcilicet poſt hæc quid futurum ſit, areſcent. ignis mundum incendet. Tunc temporis Filius hominis, ad vivificandum mortuos, angelos ſuos mittet cum tuba, & voce alta. & omnes qui in ſepulchro ſunt verbum Filii Dei audient & exibunt, & juſti ad vitam æternam reſurgent, &[6] impii ad ſupplicium, & omnes in unum locum convenient.

[1] *deeſt* meo من *in Autographo.*

[2] *propriè,* ex prophetis falſis.

[3] *propriè,* ex prædicatoribus falſis. *ut ſupra.*

[4] *pro* بره كزيدكان *legendum puto* بركزيدكان،

Signa cœleſtia ante reſurrectionem.

[5] *pro* رستاها *legendum puto* ستارهــا،

Suſcitatio mortuorum.

[6] *In* بر بدكاران *videtur* بر *ſuperfluum.*

از بندكي خدا غافل نشويم ودايم ترسان باشيم وانكاه علامات
آخرت بيان كرد وفرمود هشيار باشيد كسي شمارا بازي ندهد
بسياري بنام[من] آيند وكويند منم واكثر مردم را بازي دهند
بسياري از پيغمبران باطل برخيزند وبسياري مردم را كمراه سازند
كه تا آخر استقامت نمايد سلامت يابد، واين انجيل ملكوت
بتمام عالم منادي كرده شود براي كواهي همه امتها وانكاه پايان
عالم باشد، اكر كسي كويد اينجاست مسيح يا آنجا ايمان
نياريد كه بسياري از مدعيان باطل برخيزند وكويند منم مسيح
بسيار پيغمبران باطل نشانهاي كلان نمايند وچيزهاي عجيب
كنند چنانكه اكر تواند بود بره كزيدكان خدا بازي خورند؛
وهم فرمود در عالم جنكها بسيار باشند وبسياري دعوي كنند
كه مسيح منم، ودرين باب سخن بسيار كرد اينهمه نشانهاء
زميني بوده است انكاه از علامات آسماني خبر داد وكفت در
افتاب وماهتاب وديكر ستارها نشانها پديد آيند افتاب
نور ندهد وماهتاب در تاريكي شود وچنان نمودار كردد كه — نشانهاي آسمان پيش از قيامت،
ستارها مي افتند درزمين تنكي عظيم پديد آيد مردم پريشان
شوند ودريا شورش كند ومردم از ترس وفكر اين كه آخر
اين چه باشد خشك شوند آتش عالم را بسوزد، درين زمان
ابن البشر براي زنده كردن مردكان فرشتكان خود را بفرستد
بنفير وآواز بلند وهمه آنانكه در قبرند سخن ابن الله — بعث مردكان،
بشنوند وبر آيند ونيكوكاران بجهت زندكاني جاويد برخيزند
وبر بد كاران براي عقوبت وهمكنان در يكجا فراهم ايند؛

نموداري صليب ،

آن زمان نشان ابن البشر در آسمان ظاهر شود يعني صليب
مقدس وتمام قبيله مردم كه اورا بينند بر خود گريه كنند
انگاه ابن البشر در ابرهاي آسمان ببزرگواري خود آيد وهمه
فرشتگان در ملازمت او باشند ودر تخت بزرگواري خود نشيند
وهمه مردم بيش او جمع شوند وهمچنانكه شبان گوسفندان را از
بزها جدا مي كند اينچنين نيكان را از بدان . جدا كند
ونيكوكاران را براست خود جا دهد وبدان را در چپ انگاه
عمل هر كس بر همه اشكارا شود وهر كسي جزاي كرده خود بيابد
وتا وانمايد كه صفت رحمت اورا محبوب وعزيزترست بانانكه در
جانب راست او باشند گويد بياييد اي خجستگان پدر من
بگيريد آن پادشاهي كه از گاه بيدايش عالم براي شما آماده
كرده شده است زيرا كه گرسنه بودم ومرا طعام داديد تشنه
بودم ومرا آب داديد غريب بودم وجايگاه داديد برهنه بودم
ومرا پوشانيديد بيمار بودم ومرا عيادت كرديد در زندان بودم
وبسوي من آمديد ، آن زمان دادگران جواب دهند وگويند
خداوند كي ترا گرسنه ديديم وخورش داديم تشنه وآب داديم
كي ترا غريب يافتيم وجاي داديم يا برهنه وپوشانيديم يا ترا
كي بيمار ودر زندان ديديم كه بيش تو آمديم بايشان جواب
دهد وگويد راست گويم بشما كه هر چه بيكي ازين برادران
كوچك من كرديد بمن كرديد وباناكه در جانب چپ اند
بگويد اي ملعونان از من دور شويد وسوي آتش جاويد
رويد كه براي ابليس ولشكر او آماده كرده شده است

كر

tunc temporis ſignum Filii hominis in cœlo apparebit, nempe crux ſancta, & omnes familiæ hominum qui illud videbunt, ſuper ſe flebunt. tunc Filius hominis in nubibus cœli cum gloria ſua veniet, & omnes Angeli in comitatu ejus erunt, & in throno gloriæ ſuæ ſedebit, & omnes homines coram ipſo congregabuntur. & ſicut paſtor oves ab hædis ſegregat, ſic bonos à malis ſegregabit, & juſtis ad dextram ſuam locum dabit, & malis ad [1] ſiniſtram. Tunc opus unius cujuſque omnibus palam fiet, & quiſque mercedem factorum ſuorum conſequetur. & ut oſtendat, qualitatem miſericordiæ ipſi chariorem & præcellentiorem eſſe, iis qui ad latus dextrum ejus erunt, dicet, Venite benedicti Patris mei, capite illud regnum quod à tempore nativitatis mundi pro vobis paratum fuit. quia famelicus fui, & me cibaſtis. ſitiens fui, & mihi aquam dediſtis. hoſpes fui, & locum dediſtis. nudus fui, & me veſtiiſtis. ægrotus fui, & viſitaſtis. in carcere fui, & ad me veniſtis. tunc juſti reſpondebunt & dicent, Domine; quando te famelicum vidimus, & cibum dedimus; ſitientem, & aquam dedimus? [2] quando te hoſpitem invenimus, & locum dedimus, aut nudum & veſtivimus? aut te quando ægrotum [3] & in carcere vidimus, quod ad te venerimus? reſpondebit ipſis, & dicet, verè dico vobis, quicquid [4] uni ex his fratribus parvulis meis feciſtis, mihi feciſtis. Et iis qui ad latus ſiniſtrum ſunt dicet, Maledicti, à me procul eſtote, & in ignem æternum ite, qui Diabolo & exercitui ejus [5] paratus eſt.

Apparitio crucis.

[1] *pro* خنت *ſubſtituimus* چپ, *quia mendoſa omnino punctatio videtur.*

[2] *pro* كه quod, *ſubſtituimus* كي quando?

[3] *pro* دور *ſubſtituimus tranſpoſitis literis* ودر

[4] *pro* نيكي *ſubſtituimus* ديكي, *tranſpoſito uno puncto.*

[5] *pro* آمده *dedimus* آماده,

Famelicus fui, & mihi cibum non dediſtis. ſitiens fui, & mihi aquam non dediſtis. hoſpes fui, & mihi locum non dediſtis. nudus, & me non veſtiiſtis. ægrotus & incarceratus fui, & me non viſitaſtis. Illi reſpondebunt, Domine, quando te eſurientem aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut ægrotum aut incarceratum vidimus, & non miniſtravimus? tunc ipſis reſpondebit, verè dico vobis, quod uni ex hiſce parvulis meis non feciſtis, [1] [mihi non feciſtis.] Tunc illi in ſupplicio æterno erunt, juſti autem in vita æterna. Tunc dixit, Cœlum & terra è loco ibunt, ſed verba mea non peribunt. Hic totus ſermo tertio die ſeptimanæ in vico Bethaniæ habitus eſt.

[1] بمن نكرديد *deeſt in autogr.*

PARS TERTIA,

De Paſſionibus, & moleſtiis, & morte CHRISTI.

Matth. 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22.

EX dictis clarè patuit, Dominum Ieſum aliquoties de morte ſua verba feciſſe, quodque traderent Iudæi ipſum judicibus peregrinis, ut interficeretur, ac de fructu & emolumento quod ex morte ejus naſceretur, quæ ſalus hominum eſt. Porro etiam innotuit, fore ut hæc omnia volente ipſo ipſi evenirent, abſque ut cuiquam poteſtas ea eſſet, ut ipſi dolorem ullum inferre poſſet, niſi ipſimet placitum eſſet. hinc eſt, quod quandocunque volue-

Ieſus voluntate propria moritur.

گرسنه بودم ومرا طعام ندادید تشنه بودم ومرا آب ندادید
غریب بودم ومرا جا ندادید برهنه ومرا نپوشانیدید بیمار
ومحبوس بودم ومرا عیادت نکردید ایشان جواب دهند
خداوند کي ترا گرسنه یا تشنه یا غریب یا برهنه یا
بیمار یا محبوس دیدیم وخدمت نکردیم آن زمان ایشان
را جواب دهد راست گویم بشما آنچه بیکي ازین کوچکان
من نکردید [بمن نکردید] پس ایشان در عذاب
جاوید باشند ونیکان در حیات دایمي ، انگاه
فرمود آسمان وزمین از جاي روند اما سخنان من
ضایع نشوند این همه گفت وگو در سه شنبه در قریه
بیتانیه بوده است ،

باب سیوم

در جفاها ومحنتها ومرگ مسیح ،

از گفتها مشخص دانسته شد که حضرت عیسي چند
بار از مردن خود سخن کرده واز سپردن یهودان
اورا بحاکمان بیگانه تا کشته شود واز
میوه وفایده که از مرگ او پیدا آید که آن سلامتي مردم
است وهم معلوم شد که این همه باراده او برو خواهد
آمد بي آنکه کسي را یاراي آن باشد که اورا رنجي
تواند رسانید اگر خود راضي نباشد ازین است که هرگاه

متي کو ، مرقوس ید ، لوقا کب

ایشوع بخواهش خود میمیرد ،

خواستند که اورا بکشند یا سنگسار سازند یا بند کنند هر
گز نتوانستند که هنوز اراده او نبود اما جون وقت رسید
وخواست که جان خود بواسطه مردم دهد بلکه بواسطه گناه
کاران بل بخاطر دشمنان ودرین کار بزرگي رحمت خویش
وانماید خود بشهر اورشلیم آمد آنجا که مي دانست که در بي
کشتن او هستند هر چند ایشان بغایت دشمي خواستند که
اورا بکشند او بتمام محبت ومهرباني خواستند که خودرا
بکشتن دهد بواسطه علاج ایشان پس سبب این مرگ ازجانب
آنکه سعي در کشتن او کردند غایت بدي ایشان بود جه
بغیر این که عالم در پاي او میرفت وازین بي روي دوکان
ایشان ویرا مي شد دیگر سبب نبوده اما از جانب او که
خود خواست که بعالمیان روشن سازد که ایشانرا چه مقدار
دوست مي دارد که در عوض گناهان ایشان تا جان خود
میدهد وآن تحمل ومحبت ودیگر چیزها که در سه سال
بگفتار آموخت اکنون بکردار خود وامي نماید غایت نیکي
بود، ازینجاست که اگر مرگ مسیح از همه گناه یا گناه
کلان بوده جون یهودان محض کینه وناحق بچندان عقوبتها
وبیحرمتیها کشتند بهترین کسي راکه در عالم بوده است وچندان
نیکوییها بایشان کرده بود اما همان مرگ بهترین خدمت
بوده که خدارا در عالم کرده شد جون قربان خدا ساخت
بهترین جیزي که مي تواند بود وخودرا باختیار خود
سپرد بجهت کفارت وخلاصي مردم ودرین نمونه داد از هر کمال
نیکي،

voluerunt eum interficere aut lapidare, aut vincire, nunquam potuerint, quia nondum voluntas ejus erat. Sed quum tempus venit, & voluit animam ſuam pro hominibus dare, [1] imo pro peccatoribus, [1] imo pro inimicis, & in hoc opere magnitudinem miſericordiæ ſuæ oſtendere, ipſemet urbem Ieruſalem adiit, ubi ſciebat ſtudere eos ipſum occidere. Quamvis illi extrema inimicitia voluerint eum occidere, ipſe ſumma charitate & miſericordia [2] voluit ſeipſum occidendum dare pro ſalute ipſorum. Cauſa itaque hujus mortis, à parte eorum qui conati ſunt eum interficere, extremitas malitiæ ipſorum fuit. [3] præterea, quod mundus eum ſequeretur, & ex hac ſecutione officina eorum deſerta fieret. alia cauſa non fuit. Sed à parte ipſius, quod ipſemet voluerit hominibus clarum facere, quantopere ipſos amaret, ut pro peccatis ipſorum [4] etiam animam ſuam daret, & patientiam, & charitatem & alia, quæ tribus annis ſermone docuerat, nunc opere ſuo præſtaret, extremitas bonitatis fuit. Hinc eſt, quod [5] etſi mors Chriſti ex mero peccato [6] aut peccato magno orta ſit, quandoquidem Iudæi pura vindicta & injuſtitia tot ſuppliciis & ignominiis occiderunt optimum virum qui in mundo eſſet, & tot beneficia ipſis fecerat, tamen eadem illa mors optimum ſervitium fuerit, quod Deo in mundo factum ſit: quandoquidem Deo obtulit optimum quod eſſe poterat, & ſeipſum [7] voluntariè tradidit pro expiatione & ſalute hominum. atq; in hoc exemplum dedit perfectiſſimæ

[1] *propriè*, ſed.

[2] *propriè*, voluerunt, *plur. pro ſingulari.*

[3] *ad verb.* quid præter hoc?

[4] *propriè*, uſque ad animã ſuam.

[5] *pro* اکر ſi *legendum puto* اکرچه etſi.

[6] *forte pro* یا *legendũ* تا, *ut ſenſus ſit,* etiam peccato magno. *propr.* uſque ad peccatum magnũ.

[7] *propr.* cum electione ſua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

bonitatis. Et de hoc quod Chriſto accidit omnes Prophetæ anteceſſoria dederant. Quod de hoc negocio Prophetæ dixerunt, antequam Dominus Ieſus in mundum veniret, ſi tranſtuliſſem, nunquam finem cepiſſet. Sed [1] judicium docuit, ut quod jam ante octingentos & aliquot annos Eſaias propheta de adventu Chriſti ſcripſit transferam. Capite itaque quinquageſimo tertio verba faciens de Chriſto, dicit. Domine, quis credet hiſce rebus, quas ex me audiet? & potentia Dei cui revelata eſt? Et ſurgit ſicut ramus arboris, & radix è terra arida. forma in eo non eſt, neque pulchritudo. & vidimus eum & ſpeciem non habuit, & deſideravimus eum. vidimus eum contemptum & poſtremum hominum, virum doloris & expertum miſeriarum, & vultum ejus quaſi qui abſconditus fuerit, & contemptus. & ob hanc cauſam eum non reputavimus. utique, miſerias noſtras is portavit, & dolores noſtros [2] is tulit. & nos putabamus quod ille quaſi leproſus eſſet, & [3] percuſſus à Deo, & ab eo contemptus. Verum ille vulneratus fuit propter peccata noſtra, & attritus propter malitias noſtras. doctrina pacis noſtræ [4] ſuper manum, & per vulnus ejus [5] ſanitatem conſecuti ſumus. nos omnes ſicut oves errantes ſumus, quiſque in viam ſuam ivit, & Dominus malitiam omnium noſtrum ſuper ipſum poſuit. Oblatus fuit quia voluntatem ſuam non voluit, & non aperuit os. ſicut [6] ovis ad lanienam ducitur, & ſicut agnus coram eo qui lanam ejus aufert, mutus eſt, & os ſuum non aperit.

Annunciatio Eſaię de paſſionibus Chriſti.

[1] *id eſt,* recta judicandi ratio.

[2] *omiſimus ex Autographo* او بر داشت و دردهاي ما *tanquam jam dicta, adeoque ſuperflua.*

[3] *in autographo eſt* مقصوب *quam vocem quidam induxit, & ſubſtituit* مصلوب crucifixus. *malè. Arabica vox* percuſſum *denotat, unde &* قصيب baculus, qui cędit. *&* قصاب lanius, *qui pecora mactat & cædit.*

[4] *ſupple,* ejus erat. *quod ſi pro* بر دست *legas* بر داشت *ſenſus erit,* doctrinam pacis noſtræ tulit.

[5] *male* صحبت amicitiam, *pro eo* صحت *dedim⁹.*

[6] *pro* كوسفند را *legendum putamus ſine* را

ex

نیکي ، وازین واقعه مسیح که پیغمبران سابق چیزها داده
بودند آنچه درین باب پیغمبران گفته اند پیش از آنکه
حضرت ایشوع بعالم بیاید اگر نقل مي کردم هر گز
تمامي نکرفتي لیکن انصاف نمود که آنچه پیش ازین
هشتصد وچند سال ایشعیا پیغمبر از آمدن مسیح
نوشته است نقل کنم پس در فصل پنجاه وسیم سخن کنان
از مسیح مي کوید خداوند که اعتقاد مي کند باین چیزها
که از من خواهد شنید وقدرت خدا کرا ظاهر شده است ،
وبرخیزد همچنانکه شاخ درخت وبیخ از زمین خشک صورت
دروي نیست ونه خوبي ودیدیم اورا وشکل نداشت وآرزو
داشتیم ازو ، دیدیم اورا حقیر وپسین ترین مردم مرد
درد وازماینده رنجها وروي او کویا که نهفته شد
وحقیر وباین سبب اورا در حساب نداشتیم ، هراینه
زحمتهاي ما او بر داشت ودردهاي ما او برد وما دانستیم
که او کویا پیس است ومغصوب خدا وحقیر کرده او ،
اما او زخمي بود بواسطه کناهان ما وکوفته بخاطر بدیهاي
ما تعلیم صلح ما بر دست وبزخم او صحت یافتیم ، ما
همکنان همچون کوسفندان کم شده ایم هر کدام براه خود
رفت وخداوند بدي همه ما درو نهاد ، کزرانیده شد
چرا که اه خود نخواست ونکشاد دهان همچنانکه
کوسفند را بمسلخ برده شود وهمچون بره در نظرانکه
پشم او بر مي دارد کنگ شود ودهان خود نکشاید

خبر ایشعیا از جفاهاي مسیح ،

از اندوه وداوري بر آيد اولاد او را كه تواند بيان كردن
زيرا كه بريده شد از زمين زندكاني بواسطه كناه كروه خود
اورا زدم وبدان را بقبر دهد وتوانكران را بمرك خود چرا كه
بدي نكرد ودر دهان او دغا نبود ، وصاحب خواست
كوفتن او بناتواني اكر جان خود بواسطه كناه نهد نسل خود
تا روزكار از بيند ورضاي خداوند بدست او بيخار خواهد
بود ازينجا كه روح او محنت كشيد بيند وسير شود وبدانش
خود نيك سازد همان نيك بنده من بسيار مردم را وهمان
بردارد بديهاي ايشان ، بدين سبب اورا بسيار خواهم بخشيد
وبخشش خواهد كرد غنيمت قوي دستان چرا كه او بمرك
سپرد جان خودرا ودر حساب كناه كاران داشته شد واو بر
داشت كناه بسياران وشفاعت كرد براي آنانكه از حد
كذشتند ، تا اينجا سخن ايشعيا بود درين سخنها بطريق
اجمال سبب مرك وروش كشته شدن او وفايده مرك او بيان
شد اكنون بطريق تفصيل انشاء الله كفته رويم ، دو
روز پيش از عيد فصح بشاكردان فرمود خبرداريد كه
پس ازدو روز عيد فصح مي آيد وابن البشر سپرده مي شود
كه مصلوب كرده درين هنكام كاهنان بزرك وپيران يهود
در خانه بزرك كاهنان جمع شدند وراي زدند كه حضرت
ايشوع را چه طور بدست آرند وبكشند نمي خواستند كه
اورا در روز عيد كرفته وكير كنند كه چون عام را باو
عقيده شده بود ترس داشتند كه از كرفتن او فتنـــه

ex anguſtia & judicio exibit: filios ejus quis poteſt declarare? quia ſucciſus fuit de terra vitæ. propter peccatum populi mei ipſum percuſſi. & impios pro ſepultura dabit, & divites pro morte ſua. quia malum non fecit, & in ore ejus dolus non fuit. & Dominus voluit atterere eum infirmitate. Si animam ſuam pro peccato ponit, proſapiam ſuam uſque in tempus [1] longum videbit, & voluntas domini in manu ejus [2] expedita erit. hinc quod ſpiritus ejus laboravit, videbit & ſaturabitur, & per cognitionem ſuam juſtificabit ille idem juſtus ſervus meus multos homines, & idem ille portabit malitias ipſorum, propterea ipſi multum diſpertiar, & dividet ſpolium fortium manibus, quia ipſe in mortem tradidit animam ſuam, & in numero peccatorum habitus fuit, atque ipſe tulit peccata multorum, & interceſſit pro [3] transgreſſoribus. Hactenus ſermo Eſaiæ fuit. In his verbis [4] ſummatim cauſa mortis, & modus occiſionis ejus, & utilitas mortis ejus declarata fuit. nunc [5] diſtinctè, ſi voluerit Deus, [6] dicere vado. Biduo ante feſtum Paſchatis diſcipulis dixit, ſcitis quod poſt duos dies feſtum Paſchatis venit, & Filius hominis tradetur ut crucifigatur. hoc tempore Sacerdotes magni & ſeniores Iudæorum in domum ſummi Sacerdotis convenerunt, & [7] conſilium inierunt, Dominum Ieſum qua ratione prehenderent & occiderent. noluerunt eum die feſti prehendere. quoniam enim [8] populus ipſi adhærebat, metuerunt ne ex comprehenſione ejus ſeditio

[1] *ſcribitur* از ex. *leg. putamus* دراز longũ.

[2] *ad verb.* ſine ſpinis erit. *niſi forte aliter legendum. difficilis enim hic lectio.*

[3] *ad verb.* iis qui à termino tranſierunt.

[4] *propr.* via collectionis.

[5] *propr.* via diſtinctionis.

[6] *propr.* dicentes imus.

[7] *Belgicè ad verbum*, ende ſy hebben raet gheſlagen.

[8] *ad verb.* populo cum ipſo ligatio erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& tumultus oriretur. [1] Iudas Iſcarioth, qui unus ex duodecim erat, & qui Chriſtum tradidit, ab eo die quo in iſto convivio occaſione unguenti reprehenſus fuerat, diabolus in corde ejus locum ſibi fecerat. hoc tempore [2] oportunitatem nactus ad principes Sacerdotum ivit, atque ipſis dixit: quid mihi dabitis? ego eum vobis tradam. illi gaviſi ſunt, atque ipſi triginta numero denarios polliciti ſunt. Ille pactum [3] iniit ut dominum traderet. & opportunitatem quærebat, ut promiſſum ſuum impleret, ſic ut tumultus non fieret. Eo tempore feſtum Paſchatis appropinquavit. & quum filii Iſraël ex Ægypto aſcendiſſent, mandato legis ipſis injunctum fuit, ut eo feſto agnum ederent. Dominus Ieſus Petrum & Iohannem advocavit & dixit, Ite & Paſcha parate ut edamus. dixerunt, ubi vis ut paremus? dixit, in urbem intrate, & in eo itinere viro cuidam occurretis, qui amphoram aquæ bajulabit. ſequimini eum, & in domo quam ille intrat domino iſtius domus dicite, Præceptor tibi dicit, locus ubi eſt, ut ego cum diſcipulis meis Paſcha edam? ille vobis cœnaculnm magnum lectis ſtratum, & tapetis conjectum oſtendet, ibi parate. iverunt & in urbem intrarunt, & iſtum virum invenientes, locum pararunt. Die quinto ſeptimanæ, quum poſtridie ejus feſtum fuit, in fine diei Dominus Ieſus Hieroſolymam venit, & in iſta domo hoſpitium ccpit. proprium tempus venit, & menſam extraxerunt. duodecim Apoſtolis dixit: vehementer deſideravi hoc Paſcha vobiſcum edere,

ante-

[1] *Non hic latinitatis, ſed conſtructionis Perſicæ, quæ & Hebræis aliiſque Orientalibus communis eſt, rationem habuimus. Iudas Iſcarioth, Diabolus in corde ejus, id eſt, Diabolus in corde Iudæ Iſcarioth, &c.*

[2] *pro* قابو *legendum videtur* قابول

[3] *propriè*, ligavit *vel* clauſit.

وشورش شود، یهودا اسخریوطي که یکي از دوازده بود
ومسیح را او سپرد ازان روز که دران مهماني بتقریب روغن
ملامت زده شد شیطان بدلش جاي کرده بود درین زمان
قابو یافته بپیش بزرکان کاهنان رفت وبایشان کفت مرا چه
مي دهید من اورا بشما میسپارم ایشان شاد شدند وباو سي
عدد دینار وعده کرده بودند او بپیمان بست که خداوند را
سپارد وفرصت میجست تا وعده خود بجا آورده باشد
بطوري که شورش نشود، درین هنکام عید فصح نزدیک
رسید وزماني که بني اسراییل از مصر برآمدند بحکم توریت
بر ایشان واجب شده بود که درین عید بره بخورند
حضرت ایشوع بپدرو ویوحنا را طلبید وفرمود بروید وفصح
را اماده سازید تا بخوریم ایشان کفتند کجا میخواهي که
مستعد سازیم فرمود بشهر در روید ودران رفتن بمردي
ملاقات خواهید کرد که سبوي آب مي برد دنبال او روید
وبخانه او که دراید بخداوند آن خانه کویید آموزکار بتو مي
کوید جا کجاست تا من بشاکردان خود فصح خورم او بشما
کوشکي بزرک فرش کسترده وبساط انداخته خواهد نمود همانجا
آماده کنید ایشان رفتند وبشهر در آمدند وآنمرد را یافته
جایکاه ساخته کردند، روز پنجشنبه که فرداي آن عید بود
آخر روز حضرت ایشوع باوریشلیم آمد ودران خانه منزل
کرفت خود وقت رسید وسفره کشیدند بدوازده اپوستلس
فرمود سخت آرزو داشتم که این فصح را باشما بخورم

بيش از انكه محنتها كشم در اثناي خوردن فرمود راست
كويم بشما كه يكي از شما كه هم طبق منست وبا من مي خورد
مرا خواهد سپرد ونوشته زبور كمال خواهد كرفت كه اينست انكه
با من ميخورد پاشنه خودرا بضد من خواهد برداشت بيش از
انكه اين بجا آيد بشما مي كويم تا وقتي كه اين واقع شود ايمان
بياريد كه منم ، ايشان بسيار دلكير شدند وبهمديكر نكريستند
كه نمي دانستند كه مراد او كيست وهر كدام پرسيدن كرفت
كه مكر منم اي خداوند جواب داد انكه دست او درطبق
من است او مرا خواهد سپرد هر اينه آدمي زاده ميرود همچنانكه
از نوشته شده است اما واي بران مرد كه او در سپردن آدمي
زاده واسطه شود به بودي اورا كه زاده نميشد ، يهودا خودرا
بپوشيد نيز پرسيد مكر منم اي استاد فرمود اينچنين است كه
كفتي ، درين هنكام يوحنا از غم والهام خاص خدا بر سينه
حضرت ايشوع سر نهاده بود بيد رو باو كفت از كه سخن ميكند
يوحنا بحضرت ايشوع كفت اي خداوند كيست انكه ترا خواهد
سپرد جواب داد آنست كه من نان تر كرده باو ميدهم ونان
در شوربا تر كرده بيهودا اسخريوطي داد در حال شيطان
بجان او در آمد ودر سپردن مسيح بجدتر شد حضرت ايشوع
بر انديشه او مطلع شده باو فرمود هر چه ميكني زودتر كن
هيچكدام ازينها كه نشسته بودند نفهميدند كه بچه تقريب
اين سخن باو مي كويد كه او چون صاحب خرج بود انكاشتند
كه اورا به كاري ميفرستد ومي فرمايد كه برو وبخر آنچه

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

antequam patiar. inter edendum dixit, Verè dico vobis, unus ex vobis, qui ſocius patinæ meæ eſt, & mecum edit, me traditurus eſt, & quod ſcriptum eſt in pſalmis complementum capiet, [1] ſcilicet, qui mecum edit, calcaneum ſuum contra me efferet. antequam id compleatur, dico vobis, ut quando id accidet, credatis me eſſe. Illi multum contriſtati ſunt, ac ſe mutuo ſunt intuiti: quia neſciebant, quæ mens ejus eſſet. & quiſque rogare cœpit, num ego ſum Domine? reſpondit, cujus manus in patina mea eſt, ille me tradet. utique filius hominis vadit, ſicut [2] de eo ſcriptum eſt. ſed væ illi homini, qui tradendi filii hominis medium [3] erit. bonum fuiſſet illi nunquam natum fuiſſe. [4] Iudas ſe ipſum [5] occultavit. interrogavit etiam, num ego ſum præceptor? dixit, ita eſt quod dixiſti. Tunc Iohannes ex dolore & inſpiratione peculiari Dei in pectus Domini Ieſu caput repoſuit. Petrus dixit ei, de qua re verba faceret. Iohannes Domino Ieſu dixit, Domine, quis eſt qui te tradet? reſpondit, is eſt, cui ego panem madefactum do. & panem in juſculo madefactum Iudæ Iſcarioth dedit. ſtatim Diabolus in animam ejus intravit, & ad tradendum Chriſtum fervidior factus eſt. Dominus Ieſus, cogitatione ejus explorata dixit ipſi, quodcunque facis, feſtinantius fac. nulli eorum qui aſſidebant intellexerunt, ob quam cauſam hoc verbum ipſi diceret. quoniam enim ille dominus ſumptuum eſſet, putarunt quod eum ad opus aliquod mitteret, & diceret [6] abi & eme id quod

[1] *propriè*, quod hoc eſt.

[2] *pro* از *legēdum putamus* ازو

[3] *pro* شو *dedimus* شوند

[4] *pro* یهودان *quod* Iudæos *ſignificat, lege* یهودا،

[5] *fateor tamen in Autograph. ſcribi quaſi legendum eſſet* بیو شد *tum ſenſus eſt.* Iudas ſibi ipſi tinea fuit. *ſed quod expreſſimus, rectum videtur.*

[6] *pro* برود بخر *dedimus* برو و بخر *niſi forte legendũ* بزود بخر *& vertendum,* feſtinãter eme.

ad feſtum neceſſarium eſt, aut aliquid pauperibus feſtinanter da. Tunc omnes allocutus eſt & dixit, ſcitote quod caro mea pro vobis tradetur, & ſanguis meus effundetur pro remiſſione veſtra & multorum aliorum. Tunc cum cognoviſſent eum moriturum, rurſus accinxerunt ſe ad hoc, Quiſnam ex nobis maximus erit? Dominus Ieſus reprehendit ipſos & dixit, Qui inter vos maximus eſt, minimus ſit, & qui primus eſt is tanquam miniſter ſit. quis major eſt, qui ſedet, [1] an qui ad miniſtrandum ſtat? nonne is eſt qui ſedet? Ego ſum in medio veſtri tanquam quidam qui miniſtret. Eo tempore à menſa ſurrexit, & veſtes ſuas exuit & in terram depoſuit, & linteum lumbis alligavit. Tunc [2] aquam in pelvim miſit, & ad Apoſtolos venit, & voluit pedes ipſorum lavare, atque illo linteo ſiccare, initio facto à Petro. dixit illi, Domine, tu mihi pedes laves? Dominus Ieſus reſpondit, quod ego facio, tu nunc non intelligis, poſthac cognoſces. Petrus dixit, nunquam pedes meos lavabis. Dominus Ieſus quum vidit, eum nolle acquieſcere, dixit ipſi, ſi [3] te non lavo, portionem mei [4] non conſequêris. Tum Petrus dixit, Domine mi, [5] non ſolum pedes meos lava, ſed manus & caput etiam. Dominus Ieſus dixit ipſi, qui lotus eſt, non opus habet ut præter pedes quippiam aliud lavet. & tu totus mundus es, & vos mundi eſtis, ſed non omnes. hoc dixit, quia ſciebat, quis ipſum eſſet traditurus. tum pedes Petri lavit ſumma cum humilitate & clementia cordis, & flens, & ſumma cum charitate & amore.

&

Sermo Apoſtolorum de præeminentia.

[1] *pro* ديا *dedimus* ديــا

Lotio pedum Apoſtolorum.

[2] *pro* آن *dedimus* آب

[3] *pro* ذر *dedimus* ذرا

[4] *pro* بپابي *legendum puto* ذپابي *niſi forte* ب *ibi neget.*

[5] *pro* ذنهـــا ſolum, *dedimus* نتنهـــا non ſolum, *reipſa id poſtulante.*

براي عيد دركار ست يا چيزي بفقرا زود ده ، انگاه بهمه خطاب
كرد وگفت بدانيد كه تن من بواسطه شما سپرده شود وخون من
ريخته آيد بجهت آمرزيدن شما وبسياري از ديگران ، درين
زمان چون دانستند كه خواهد مرد باز شروع كردند درين كه
گفتگوي رسولان بر سرداري
كدام كس از مايان كلان باشد حضرت ايشوع بايشان ملامت
كرد وفرمود آنكه در شما كلانست خورد شود وآنكه پيشوا
شود او همچون خادم باشد كدام است بزرگ آنكه مي نشيند يا
آنكه بخدمت مي ايستد نه آنست كه مي نشيند منهم درميان
شما همچون كسي كه خادم باشد درينولا از سر سفره برخاست
وجامهاي خود بيرون كرد وبر زمين نهاد وچادر بر ميان
بست انگاه آب در مشرب كرد وپيش اپستلس آمد وخواست
غسل پاي رسولان ،
كه پاي ايشان بشويد وبدان چادر خشك سازد اغاز از پيدرو
باو گفت اي خداوند تو من پاي مي شويي حضرت ايشوع
جواب داد آنچه من مي كنم تو اكنون نمي فهمي بعد ازين
خواهي دانست پيدرو گفت هرگز پاي مرا نخواهي شست
حضرت ايشوع چون ديد كه راضي نميشود باو فرمود اگر ترا
نشويم نصيبه از من نيابي ، آنزمان پيدرو گفت خداوند من
نتنها پاي من بشويي بلكه دست وسر هم حضرت ايشوع باو
فرمود آنكه شسته شده است ضرور ندارد كه بجز پا چيزي ديگر
بشويد وتو تمام پاكي وشمايان پاكيد اما نه همه اين گفت
چرا كه مي دانست كه اورا كه خواهد سپرد پس پاي پيدرو
شست بتمام فروتني ونرمي دل وگريان وبتمام محبت ودوسي

وهمچنين پاي همگنان شست وچون از شستن فارغ شد جامهاي
خود گرفت وپوشيد ونشست وگفت شمايان مرا خداوند واستاد
مي خوانيد وخوب مي گوييد چرا كه هستيم هر گاه من كه
خداوند وآموزكارم پاي شما شستم شمايان نيز بايد كه پاي يك
ديگر بشوييد ، شمارا نمونه دادم تا همچنانكه من كردم همچنين
كنيد راست راست مي گويم بشما نه خدمت كار كلانست
از خداوند خويش ونه فرستاده از فرستنده خود اگر اين را
ميدانيد خنك هستيد اگر اين چيزها را مي كنيد ، يهودا
اسخريوطي بعد اين سخن از مجلس بيرون رفت ، چون او بر
آمد مسيح گفت اكنون آدمي زاده بزرگوار مي شود وخدا
دروي بزرگوار شد پسرگان كمتر زماني با شما باشم ، وبشما
حكمي نو مي دهم كه شمايان همديگر را دوست داريد همچنانكه
من شما را دوست مي دارم درين شناخته شويد كه شاگردان
منيد اگر دوستدار يك ديگر باشيد ، منم راه وراستي وحيات
هيچكس بي وسيله من بپدر نميرسد ، اگر مرا دوست مي
داريد پاسباني احكام من كنيد ، آنكه احكام من مي دارد
ومحافظت مي كند آنست انكه مرا دوست مي دارد وانكه
مرا دوست مي دارد محبوب پدر من خواهد شد ومن اورا
دوست خواهم داشت وخود را برو ظاهر خواهم كرد ، وانكه مرا
دوست مي دارد ومحافظت سخنان من مي كند پدر من اورا
دوست مي دارد بپيش او بياييم ودرو قرار مي گيريم ، اينست حكم
من كه يك ديگر را دوستداريد همچنانكه من شمارا دوست
داشتم بزرگتر محبت ازين نمي باشد كه يكي جان خود را بجهت
دوستان خود دهد شما دوستان منيد اگر بعمل مي آريد
آنچه بشما مي گويم ، درين باب بيش از يكساعت گفت وگو
داشت وسخنهاي عزيز گفت ، انگاه فرمود اكنون گفتار

تعليم فروتني ،

خود را

& ſimiliter pedes omnium lavit. & quando à lavando ceſſavit, veſtes ſuas cepit & induit, & conſedit ac dixit: Vos me dominum & magiſtrum vocatis, & bene dicitis, nam [1] ſumus. [2] quandoquidem ego qui dominus & magiſter ſum, pedes veſtros lavi, vos etiam decet ut pedes alii aliorum lavetis. Vobis exemplum dedi, ut ſicut ego feci, ſimiliter faciatis. Verè verè dico vobis, non eſt ſervus major domino ſuo, neque miſſus miſſore ſuo. ſi hoc ſcitis, beati eſtis, ſi hæc facitis. Iudas Iſcarioth poſt hunc ſermonem è convivio exiit. quum ille exiiſſet, dixit Chriſtus: nunc filius hominis glorificabitur, & Deus in ipſo glorificatus eſt. filioli, pauculum tempus vobiſcum ſum. & vobis mandatum novum do, ut vos mutuo ametis, quemadmodum ego vos amo. in hoc cognoſcemini quod diſcipuli mei ſitis, ſi alii alios amatis. Ego ſum via, veritas, & vita. nemo ſine interventu meo [3] ad Patrem venit. ſi me amatis, præcepta mea cuſtodite. qui præcepta mea habet & cuſtodit, is eſt qui me amat. & qui me amat, dilectus patris mei erit, & ego eum amabo, meque ipſi manifeſtabo. Et qui me amat & cuſtodit verba mea, pater meus eum amat. ad eum veniemus, & in eo [4] permanebimus. Hoc eſt præceptum meum, ut alii alios ametis, quemadmodum ego vos amavi. Major charitas hac non eſt, ut quis animam ſuam pro amicis ſuis det. vos amici mei eſtis, ſi in actum deducatis quod vobis dico. De hoc capite pluſquam unam horam locutus eſt, & verba conſolationis dixit. Tunc dixit: nunc ſermonem

Doctrina humilitatis.

[1] *plur. pro ſingulari.*

[2] *pro* هر گاه که من *quod ſonat*, quandocunque ego, *neque hic quadrat, dedimus per tranſpoſitionem* هر گاه من که quando ego qui.

[3] *in Autograph.* پدر وغیر من *ubi* و *ſuperfluum.*

[4] *propriè*, firmitatem capiemus.

meum vobiſcum longum non faciam. omnes vos hac nocte in me offendemini, quemadmodum ſcriptum eſt, percutiam paſtorem, & diſpergentur oves gregis. ſed poſtquam reſurrexero, in Galilæam ad vos veniam. Et Simoni dixit, Simon, Simon, ecce Diabolus voluit te cribrare inſtar tritici. ego pro te oravi, ut fides tua non deficiat. & tu converſus fratres tuos ſtabiles redde. Ipſemet hunc ſermonem illuſtravit & dixit: Nunquam fides Petri, qui [1] ſucceſſor primus eſt, deficiet, & opus ejus confirmare alios eſt. atque ita factum eſt. nam uſque ad hodiernum diem nulli Papæ, qui derivatio ex vicario Petro eſt, in fide defectus fuit. Petrus reſpondit ei, quamvis omnes offenderentur, tamen ego nunquam offendar. domine mi, paratus ſum ut in carcerem & in mortem [2] [tecum eam] & animam meam pro te ponam. Dominus Ieſus reſpondit. tu animam tuam [3] pro me pones? verè verè dico tibi, quod hac nocte, antequam gallus bis clamet, tu ter me abnegabis. ille dixit, etſi tecum in mortem eam, non abnegabo. Deinde ex urbe exiit, & undecim Apoſtoli cum ipſo erant. & ad [4] ulteriorem ripam [5] maris Cedron ivit, & in ſinu montis oliveti prope vicum nomine Getſimani in hortum intravit, ubi ſæpiſſimè in precibus egerat. & viæ comitibus dixit, Vos hîc ſedete & orate, ne vos Diabolus ſeducat. ego eò vado ut orem. & ex numero Apoſtolorum Petrum & Iohannem & Iacobum ſecum duxit. quantum eſt unius lapidis jactus ab aliis ſeparavit ſe.

Tunc

Corroboratio fidei Petri.

[1] *in Autogr. eſt* خليفة Chalipha, *quod nomen ſummi Imperatoris eſt vel Pontificis. Imperatoris, qui ſucceſſor eſt Muhammedis. Pontificis, qui ſucceſſor Chriſti dicitur.*

[2] *Parentheſi incluſa deerant in Autograph.*

[3] *ad verb.* redemtionem mei facies?

[4] *propr.* tranſitum.

[5] *id eſt,* torrentis. *mare enim ipſis, ut Hebr. & Arabibus omnẽ collectionem aquarum ſignificat.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خودرا بشما درازمیکنم همه شمایان امشب در من شک خواهید
آورد چنانکه نوشته شده است زنم شبانرا وپراکنده شوند
کوسفندهای رمه اما بعد از انکه برخیزم در جلیل نزد شما
آیم، وبشمعون کفت شمعان شمعان اینک شیطان خواست که
ترا بغربال کند بسان کندم من بجهت تو نماز کردم که ایمان
تو بزیان نشود وتو باز کشته برادران خود را محکم کن، خود

تایید ایمان بیدرو،

این سخن را بیان داد وکفت که هر کز ایمان بیدرو که خلیفه
اول است نقصان نکند وکار او استوار کردن دیکران باشد
واینچنین شد که تا امروز هیچ پایه را که عبارت از جانشین
بیدرو است در ایمان نقصان نشد بیدرو باو جواب داد
هر چند که همکنان در شک افتند اما من هر کز شک نیارم
ای خداوند من آماده ام که بزندان وبمرک [با تو برسم] وجان
خودرا فدای تو سازم حضرت ایشوع جواب داد تو جان خودرا
فدای من کنی راست راست کویم بتو که امشب بیش از انکه
خروس دوبار بانک کند تو سه بار از من منکر شوی او کفت
اکر بتو بمرک رسم منکر نشوم پس از شهر بر آمد ویازده
اپوستلس با او بودند وسوی کناره دریای کدرون رفت ودر
دامن کوه زیتون نزدیک دیه شت سیمانی نام بباغی در آمد که
ببشتری چشمها در نماز انجا می کذرانید وهمراهانرا فرمود شما
اینجا بنشنید ونماز کنید تا شمارا شیطان بازی ندهد من آنجا
میروم تا نماز کنم، واز جمله رسولان بیدرو ویوحنا ویعقوب را
با خود برد مقدار یک سنک انداز از دیکران جدایی کرفت،

درین

درین زمان گناهان عالم وجفاها که برو خواهند آمد
اندوه مسیح ،
در نظر آورده اندیشه مند شد وبر دل او رنج گران بار
آورد وبهمراهان گفت جان من از غمناکي بسر حد مرگ
رسیده است اینجا قرار گیرید وبا من بیدار باشید ،
قدري از ایشان فاصله گرفته بغاري در آمد وبر رو افتاد
عبادت او در باغ ،
انگاه بر سر زانو شد گفت پدر همه مي تواني اگر تواند
بود که این جام از من بگردد لیکن نشود آنچه خواست
منست مگر آنچه خواست تست مدت دراز درین بود ،
انگاه بیش شاگردان آمد وایشان را خفته یافت به بیدري
گفت بیدر و خواب مي کني نتوانستید که یکساعت بمن
بیخواب باشید بیدار شوید ونماز کنید تا در آزمایش نیفتید
جان ساخته کارست لیکن تن ناتوانست ، باز بنماز
رفت وهمان سخن مي گفت پدر من اگر تواند بود که
این جام از من گذرد که اورا ننوشم خواست تو باشد
باز بیش ایشان آمد وایشانرا خفته یافت وبر گشته
در نماز مشغول شد ، درین وانمود که هر گاه کار
صعب بیش آید بنماز مشغول شویم واز خدا مدد خواهیم
وهم نمود که ما راچه قدر باید کوشید که در حال رضاي
خدا بدست آریم وبقضاي او راضي شویم وعلاج خودرا
حواله برضاي او کنیم وهم نمود که عجب نیست که روح
هر چند قوي باشد اما تن ضعف نماید وهر چند تن
از ضعف خود گریزد اما باید که جان در کار خود استوار

باشد

Tunc temporis peccata mundi, & perpeſſiones quę in eum erant venturę ob oculos ſibi ferens, ſollicitus factus fuit, & in cor ejus dolor grave onus intulit, & viæ ſociis dixit, anima mea præ anxietate ad limitem mortis devenit: hic manete, & mecum vigilate. Aliquantum ab illis disjunctus, in ſpeluncam quandam intravit, & in faciem cecidit. deinde in genua flexus dixit: Pater, omnia potes. ſi fieri poteſt, ut hoc poculum à me recedat. Sed ne fiat quod voluntatis meæ eſt, ſed quod voluntatis tuæ eſt. Diu in hoc fuit. Tunc ad diſcipulos venit, eosque dormientes reperit. Dixit Petro, Petre dormis? non potuiſtis unam horam mecum ſine ſomno eſſe? vigilate & orate, ne in tentationem incidatis. anima [1] prompta eſt, ſed caro infirma eſt. Iterum ad preces ivit, eundemque ſermonem dixit, Pater mi, ſi fieri poteſt ut hoc poculum à me tranſeat, ut id non bibam: voluntas tua fiat. Rurſus ad diſcipulos venit, & eos dormientes reperit, & reverſus in precibus occupatus fuit. In hoc oſtendit, ut quandocumque negocium difficile occurrit, in precibus occupemur, & à Deo auxilium poſtulemus. Rurſus oſtendit, quantopere nos debeamus ſtudere, ut ſtatim voluntatem Dei apprehendamus & in providentia ejus acquieſcamus, & curationem noſtram beneplacito ejus committamus. Rurſus oſtendit, mirum non eſſe, quod quamvis ſpiritus potens ſit, tamen caro infirmitatem oſtendat, & quamvis caro ex infirmitate ſua fugiat, debere tamen animam in opere ſuo conſtantem

Anxietas Chriſti.

Precatio ejus ([1]propr. cultus) in horto.

[1] *ad verb.* parati operis.

manere. Tertia vice ad preces venit, & eundem ſermonem dixit. Angelus Dei ad eum venit, & de acquieſcentia Dei, & de utilitate quæ ex paſſionibus ejus mundo eſſet ventura edocuit, & cor ejus corroboravit. Et tantus dolor atque anxietas eum [1] occupavit, ut è poris loco ſudoris ſanguis exierit, adeo ut in terram manaverit, atque ipſe in precibus proſtratus erat. Quum à precibus ceſſavit, ad eos venit, eoſque in ſomno reperit. quia eos ex anguſtia & dolore ſomnus corripuerat. & dixit, Dormite, & quieſcite. Sufficit, tempus vênit, ecce filius hominis in manus improborum traditur. ſurgite, eamus, advênit qui me tradit. Dum hæc diceret, de improviſo turba hominum, quos magnates, Phariſæi & ſacerdotes miſerant, venit, [2] facibus & cereis accenſis, atque arma oſtentantes. & anteſignanus eorum Iudas Iſcarioth erat, qui unus ex duodecim eſt, ut eum ipſis oſtenderet. Quoniam enim precum gratia ſæpius cum ipſo venerat, locum ejus noverat. & quia Iacobus filius Alphæi ipſi admodum ſimilis erat, ut in capiendo eo confuſionem non facerent, dixit Iudas, cui ego oſculum do, is eſt Ieſus, eum capite, & caute ducite. Dominus Ieſus his hominibus obviam ivit, & rogavit, quem quæritis? dixerunt, Nazarenum. dixit, Ego ſum. quum hoc verbum dixit, ego ſum, retrorſum iverunt, & ſupini ceciderunt. Dominus Ieſus ſecundo rogavit, quem vultis? dixerunt, Ieſum Nazarenum. dixit, dixi vobis me eſſe. ſi me vultis, hos ſinite. Et quoniam nox erat, ac diſcipuli eum in medio ſui

ſumpſe-

[1] *pro* فرد كرفت *dedimus* فرو كرفت

Captivitas Chriſti.

[2] *pro* مشغلها *leg. putamus* مشعلها *nomen eſt Arab. à* شعل

باشد سيوم باز بنماز آمد وهمان سخن مي کفت فرشته خد
پيش او آمد واز خشنودي خدا واز فايدهٔ که از محنتهاي او
بعالم خواهد رسيد خبر داد واورا دل قوي ساخت چندان غم
واندوه اورا فرو کرفت که از مشامها بجاي عرق خون بيرون
آمد چند آنکه بر زمين روان شد واو بنماز فرو رفته بود ، جون
از نماز فارغ شد پيش ايشان آمد واينانرا در خواب يافت ک
ايشان را از اندوه وغم خواب ربوده بود وفرمود خواب کنيد
وآسايش کيريد بسست وقت رسيد اينک ابن البشر بدست
بدکاران سپرده شود برخيزيد برويم رسيده است آنکه مرا مي
سپارد درين کفتار بود ناکاه انبوه مردم از يهودان که بزرکان
فريسين وکاهنان فرستاده بودند رسيد مشعلهـا وشمعها افروخته
وسلاحها علم کرده وپيشواي ايشان يهودا اسخريوطي بود ک
يکي از دوازده است تا اورا بايشان بنمايد که جون بجهت نماز
بسيار بار همراه او آمده بود جاي اورا ميدانست واز انجـ
که يعقوب پسر الفي بدو بسيار مشابهه بود تا در کرفتن
غلط نکنند يهودا کفت هرکرا من بوسه دهم اوست ايشوع او
بکيريد وبهوشياري بريد ، حضرت ايشوع اين مردم را استقبال
کرد وپرسيد که کرا ميجوييد ايشان کفتند ناصري را کفت
منم جون اين سخن کفت همه بسر رفتند وسرنکون افتادند
حضرت ايشوع مرتبه دوم پرسيد که کرا ميخواهيد ايشان کفتند
ايشوع ناصري را او فرمود کفتم بشما که منم اکر مرا ميخواهيد
اينانرا بکذاريد وجون شب بود وشاکردان اورا در ميان

کرفتاري مسيح ،

كرفته بودند وبيعقوب پسر الفي مانند بود يهودا پيش آمد
ونزديك شده كفت سلام ترا اي آموزكار وبر روي او بوسه
داد حضرت ايشوع بدو كفت اي دوست بچه تقريب آمدي
او هيچ جواب نداد انكاه فرمود اي يهودا ابن البشر را ببوسه
مي سپاري، درين هنكام دشمنان رسيدند ودست بدو
انداختند وكرفتند، يكي از اپوستلس يعني پيدرو حربه داشت
بر مالك نام انداخت وكوش راست او جدا ساخت حضرت
ايشوع را اين خوب نمود وفرمود حربه خود را در ميان كن
هر كه شمشير اندازد بشمشير هلاك كردد مكر نميداني كه
ميخواهم كه از پدر خود مدد جويم واو پيش از دوازده
لاكيون ملايكه دهد اما چه طور بجا آيند نوشتها كه
اينچنين بايد كه شود جامي كه پدر من بمن داده است تو
نميخواهي كه من آنرا بنوشم اين بكفت ودست بدو رسانيده
اورا صحت داد، وبسرداران كاهنان وبزركان هيكل وبه پيران
كه آمده بودند كفت آمديد بشمشيرها ونيزها كه مرا
همچون دزد بكيريد هر روز با شما در هيكل مي بودم
ونشسته مي آموختم ودست بمن دراز نكرديد ومرا
نكرفتيد اينچنين واقع شد تا نوشتهاي پيغمبران
بجا آيد اينست ساعت شما وقوت ظلمتها پس
كرفتند وسخت بر بستند ومشتها زدند وبه چوب دلكد
كشيدند شاكردان از ترس كريختند واورا همان
طور بسته بخانه حنان خسر قيافا بردند كه دران

مسيح را پيش حنان مي برند،

سال

ſumpſerant, & Iacobo filio Alphæi ſimilis erat, Iudas anteceſſit, & appropinquans dixit, pax tibi præceptor. & in facie ejus oſculum dedit. Dominus Ieſus dixit ipſi, Amice, ob quam cauſam veniſti? ille nihil reſpondit. tunc dixit, Iuda, filium hominis oſculo tradis? Tunc inimici venerunt, & manus in eum injecerunt & prehenderunt. Vnus ex Apoſtolis, nempe Petrus, gladium habebat. in quendam Malich nomine impulit, & aurem dextram ejus ſeparavit. Domino Ieſu hoc bonum non eſt viſum, & dixit, Gladium tuum [1] reconde. quicunque gladium impellit, gladio peribit, an neſcis poſſe me à Patre meo auxilium quærere, & ille pluſquam duodecim legiones angelorum dabit? ſed quomodo complerentur ſcripturæ, oportere ut ſic fiat? poculum quod Pater meus mihi dedit, tu non vis me illud bibere? hoc dixit. & manum ipſi admovens ſanavit eum. Principibus autem ſacerdotum, & magnatibus templi, & ſenioribus qui venerant, dixit: Veniſtis cum gladiis & haſtis ut me tanquam latronem caperetis. quotidie vobiſcum in templo fui, & ſedens docui, & manum in me non extendiſtis, neque me [2] comprehendiſtis. Sic contigit, ut ſcripturæ prophetarum complerentur. hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Tunc comprehenderunt, & fortiter ligarunt, [3] & colaphos impegerunt, & ſub baculo [4] triſtè traxerunt. Diſcipuli præ metu fugerunt. atque eum eodem modo ligatum domum Annani ſoceri Caiphæ deduxerunt, quia eo

[1] *propr.* in medium *ſive* interius fac.

[2] *pro* گرفتند *dedimus* گرفتید

[3] *fingit id hoc loco Xaverius.*

[4] *fortaſſe* دلگیر *legendum.*

Chriſtum ad Annanum deducunt.

anno ſummus ſacerdotum is erat. Ex duodecim diſcipulis Iohannes eum ſequebatur, ut rerum ejus notitiam haberet. & poſt eum Simon, qui Petrus eſt. & quoniam Iohannes cum ſummo ſacerdote notitiam habebat, eum [1] intromiſerunt. Petrus autem foris erat. Iohannes exiit, eamque fœminam, quæ janitrix domus erat, allocutus, Simonem etiam intra domum duxit. Hæc fœmina Petro dixit, nonne tu ex diſcipulis ejus es? ille dixit, non ſum. atque intravit. intra domum ignem accenderant, & homines circum eum ſedebant, quia frigus erat. Petrus etiam in medio ſedit. fœmina quædam eum videns dixit, hic vir ſemper cum ipſo erat. Petrus negavit, & dixit, Fœmina, nunquam eum vidi. hoc tempore Annanus interrogavit, Doctrina tua quænam eſt? & diſcipuli tui quinam ſunt? is dixit, Ego populo palam ſum locutus, & ſemper in ſynagoga & in templo docui, ubi omnes Iudæi conveniunt, & in occulto nihil dixi. ex me quid quæris? ex illis quære, qui ex me audiverunt quid docuerim. nam quicquid dixi, illi ſciunt. noluit de doctrina ſua dicere, [2] ad ſe ipſum laudandum. & de diſcipulis non dixit, quia ab ipſo fugerant. Vnus ex pediſſequis Annani qui ibi adſtabant, alapam vehementem faciei benedictæ impegit, adeo ut ſanguis ex naſo ejus fluxerit, & dixit, ſummo ſacerdoti ita reſpondes? Dominus Ieſus dixit ipſi, ſi male locutus ſum, de malo teſtimonium da. & ſi bene, quare verberas? Poſtea Annanus eum ad Caipham ſummum ſacerdotem vinctum miſit. unus ex

conſan-

[1] *propr.* intro ſiverunt. *ut Belgicè,* ſy hebben hem binnen gelaten.

[2] *forte pro* بستاید *legendum* نستاید ut ſe ipſum non laudaret.

Alapa in Chriſtum.

سال بزرگ کاهنان او بود، واز دوازده شاگردان یوحنا پس
او معرفت که از احوال او با خبر باشد وعقب او شمعان
که پیدرو وچون یوحنا بسردار کاهنان معرفت داشت اورا
درون کذاشتند وپیدرو بیرون بود یوحنا بیرون آمد وبان زن
که دربان خانه بود کفته شمعان را نیز درون خانه برد این
زن به پیدرو کفت تو از شاگردان او نیستی او کفت نیستم ودر
آمد اندرون خانه آتش افروخته بودند ومردم کرد او نشسته
چون سرما بود پیدرو نیز در میان نشست زنی اورا دیده
کفت این مرد دایم با او می بود پیدرو منکر شد وکفت
ای زن هرکز اورا ندیدم درینولا حنان پرسید که تعلیم
تو چیست وشاگردان تو کیستند او فرمود من بعام
آشکارا می کفتم ودایم در انجمن ودر هیکل می آموختم که
آنجا همه یهودان جمع می شوند وبه پنهانی هیچ نکفتم از
من چه میپرسی از انها پرس که از من شنیده اند که
چه آموختم که هر آنچه می کفتم ایشان میدانند نخواست
که از تعلیم خود کوید تا خودرا بستاید واز شاگردان
نکفت چرا که ازوی کریخته بودند، یکی از پیادکان
حنان که انجا ایستاده بودند سیلی سخت بر روی سیلی بر
مبارک زد چنانکه خون از بینی او روان شد وکفت بزرگ مسیح،
کاهنان چنین جواب میدهی حضرت ایشوع بدو کفت اکر بد
کفتم بر بدی کواهی ده واکر نیک چرا میزنی، بعد ازان
حنان اورا نزد قیافا بزرگ کاهنان بسته فرستاد یکی از

خویشان آنکه گوش او جدا شده بود درین خانه قیافا بوده است او به پیدرو گفت هر اینه این شخص با او بود چرا که او هم جلیلي است پیدرو در حضور همگنان منکر شد وگفت اي مرد آدمي من نمیدانم آنچه تو مي گویي او گفت مگر من ترا در باغ با او ندیدم پیدرو لعنت بر خود کرد سوگندها خورد وگفت نمیدانم این مرد را که تو مي گویي درین هنگام خروس آواز کرد حضرت ایشوع بسوي او دوید پیدرو ازین نگریستن او یاد آنچه بوي گفته شده بود که پیش از انکه خروس سه نوبت بانگ کند سه بار از من انکار کني واز گناه خود آگاه شد وبدرد گریست واز انجا بیرون رفت در جایگاهي که از مردم خال بود آنجا مي گریست وازین هنگام تا زمان مردن پیوسته در گریه بود ونوحه میکرد واز اشکهاي گرم که همواره از چشم او میرفت روي او سوخته مي نمود ، همه بزرگان کاهنان در خانه قیافا جمع شده بودند قیافا خواست که گناه بیش ایشان ثابت کند چندي دعوي میکردند وجمعي گواهي میدادند اما گواهیهاي ایشان موافق نمي آمده دعوي بصحت نمي رسید چندي بر خاستند وگفتند شنیدیم که مي گفت من ویران سازم این هیکل را که ساخته مردم است ودر سه روز دیگر عمارت کنم که دست بدو نرسیده باشد هنوز در گواهي موافقت نداشتند ، چون هیچ مشخص نشد بزرگ کاهنان از میان برخاست وگفت چرا جواب نمیدهي وجرج نمي آري او خاموش بود وهیچ جواب نداد ودیگر بار سردار

کاهنان

conſanguineis ejus cujus auris amputata fuerat, in
ıac domo Caiphæ erat. is Petro dixit, utique,
ıæc perſona cum ipſo erat, quia ille etiam [1] Ga-
ilæus eſt. Petrus in præſentia omnium negavit,
c dixit, Homo, neſcio quid tu dicas. dixit ille,
n ego te in horto cum illo non vidi? Petrus exe-
ratus eſt ſe ipſum, juramenta edidit, & dixit, non
ovi hunc hominem, quem tu dicis. Tunc tem-
oris gallus cecinit. Dominus Ieſus verſus eum
eſpexit. Petrus ex hoc intuitu ejus [2] recordatus
ſt quod ipſi dictum fuerat, antequam gallus ter
lamabit ter me abnegabis. & peccatum ſuum
ognovit, & cum dolore flevit, atque inde exiit,
ı locum qui hominibus [3] vacuus erat. ibi flevit.
tque ab hoc tempore uſque ad tempus mortis
ontinuo in fletu fuit, & lamentatus eſt, & ex
crymis calidis quæ continuo ex oculis ejus flue-
ant, facies ejus aduſta apparebat. Omnes prin-
pes Sacerdotum in domum Caiphæ convene-
ınt. Caiphas ſategit ut peccatum coram ipſis
firmum redderet. Quidam accuſabant, alii te-
imonium dabant, ſed teſtimoniis ipſorum non
onſentientibus, accuſatio [5] non valebat. Quidam
rrexerunt & dixerunt: audivimus dicentem,
go diruam hoc templum quod ab hominibus fa-
um eſt, & tribus diebus aliud exſtruam quod
ıanus non attigerint. adhuc in teſtimonio non
onvenerunt. Quum nemo prodiret, ſummus ſa-
erdos è medio ſurrexit & dixit, quare non re-
ondes, & defenſionem non adfers? ille ſiluit,
eque quicquam reſpondit. Iterum ſummus

[1] *pro* جدلي *dedimus* جليلي،

[2] *videtur poſt nomen* ياد *deeſſe verbum* داشت *ut ſit*, memoriam habuit.

[3] *pro* دال *legendum puto* خالي،

[4] *id eſt, Chriſtũ peccati firmiſſimè reum conſtitueret.*

[5] *propr.* ad ſanitatem non veniebat.

Chriſtus ſeipſũ filiũ Dei dicit.

Sacerdos dixit, adjuro te per Deum viventem, dic, tu es filius Dei benedicti? Dominus Ieſus reſpondit ipſi & dixit, Ego ſum, quemadmodum tu dixiſti. utique dico vobis, videbitis filium hominis ad manum dextram Dei ſedentem, qui in nubes cœli deſcendet. ſummus ſacerdos, quum hoc verbum audiviſſet, veſtem ſuam laceravit & dixit, blaſphemavit. quid opus eſt mihi teſtimoniis? ecce, audiviſtis blaſphemiam ejus. nunc quid dicitis? dixerunt illi, occidendus eſt. [1] Tunc temporis ſputationi adjudicarunt, & alapas ac colaphos inflixerunt, & abierunt ut dormirent, & Chriſtum ibi vinctum reliquerunt. Eo tempore miniſtri ipſorum verberarunt eum, & conſpuerunt, & oculos ejus ligabant, & dicebant, prophetiza & dic, quis eſt qui te verberat? & quiſque quicquid voluit ipſi dixit. ille nemini reſponſum dedit. reliquum noctis in hoc tranſiit. Eſaias de hoc ſtatu ejus prænunciaverat. & interpretamentum dicti ejus hoc eſt. Tradidi corpus meum percuſſoribus, & genam meam vellentibus. non averti vultum meum ab iis qui turpitudinem loquebantur, & ſputum injiciebant. Quum dies factus eſſet, eum præſentem eſſe fecerunt, ipſique dixerunt, ſi tu es Chriſtus, dic nobis. dixit ipſis, ſi hoc vobis dico, non creditis. & ſi ex vobis quicquam quæro, non reſpondebitis mihi, neque liberabitis. tempus veniet, ut filius hominis ad dextram patris ſui ſedeat. illi omnes dixerunt, tu ergo filius Dei es? dixit, vos dicitis me eſſe. dixerunt, nos quodnam aliud teſtimonium petimus?

Illuſio & ignominia Chriſti.

[1] *ſi* تفل *quod* ſputum *ſignificat ex mendo hîc redundet, (quod quidem videtur, quia ſequitur mox cõſputatio) vertendum erit,* Tum temporis judicium tulerunt, *vel* condemnarunt.

ipſi

کاهنان کفت ترا سکند می دهم بخداي زنده بکو تویي پسر
خداي مبارک حضرت ایشوع باو جواب داد وکفت منم جنانچه
توکفتي هر اینه بشما میکویم خواهید دید آدمي زاده را بدست
راست خدا نشسته که در ابرهاي آسمان فرود مي آید بزرک
کاهنان جون این سخن شنید جامه خود چاک زد وکفت کفر
کرد چه حاجت مرا بکواهیها اینک شنیدید کفر او اکنون
چه میکویید ایشان کفتند کشتني است آنزمان داوري تغ
کردند وسیلها ومشتها زدند ورفتند که خواب کنند ومسیح
را همانجا بسته کذاشتند ، درین هنکام خدمتکاران ایشان
اورا میزدند وتف میکردند وچشمان اورا بسته بودند ومي
کفتند بپغمبري کن وبکو که کیست آنکه ترا میزند وهر
که هر چه میخواست بــا او مي کفت او بهیجکس جواب
ندادي بقیه شب درین بکذشت ایشعیــا ازین حال او
خبر داده بود وترجمه کفتار او اینست سپردم تن خود ب
زنندکان ورخساره خود بکنندکان نکردانیدم روي خود
از آنانکه فحش مي کفتند وتف مي انداختند جون روز شد
اورا حاضر ساختند وبدو کفتند اکر تویي مسیح بمــا بکو
بایشان کفت اکر این بشما مي کویم ایمان نمي آرید واکر
از شما جیزي میپرسم مرا جواب نخواهید داد وخلاص نخواهید
کرد زماني بیاید که آدمي زاده بدست راست پدر خود نشیند
ایشان همه کفتند پس تویي پسرخدا او کفت شمایان میکویید
که منم ایشان کفتند مــا دیکر کدام کواهي مي خواهیم

مسیح خود را پسر خدا میکوید ،

مسخرکي وبیحرمتي مسیح ،

خود

خود ازاو شنیدیم اکنون چه حاجت بگواهي است وقرار
دادند که اورا بحاکم سپارند ، حاکم شهر فیلاتس
بود حضرت ایشوع را بسته پیش او بردند یهودا جون
دانست که فریسیین حکم بکشتن او کردند وبفیلاتس
مذکور سپردند از آنچه کرده بود پشیما شد وسبب ان
بود که او مي دانست که حضرت ایشوع خودرا ازینها
خفه یهودا — خلاص خواهد کرد که قدرت دارد ومن این پل را رایگان
خواهم برد درین زمان جون دانست که مرگ برو مقرر
گردید از کرده خویش غمگین شد وپشماني خورده آن
سي عدد دینار بر داشت وبایشان واپس برد وگفت
گناه کردم درین که خون پاک سپردم ایشان گفتند مارا
درین تو داني ونخواستند که ازو دینارها واپس گیرند
وآن دینارها در هیکل انداخت ورفت بر بالاي درخت
بر آمد وخود را اویخت وخفه کرد شکم او ترقید وروده هاش
بیرون افتاد ، کاهنان دینارها گرفته گفتند این خون
بهاست روا نیست که در صندوق هیکل اندازیم آخر یک
قطعه زمین براي گورستان غریبان از گل کاري خریدند
وازینست که تا امروز آن زمین را اکل دما مي خوانند
یعني میدان خون درین بجاي آمد انچه ارمیا پیغمبر
گفت گرفتند سي دینار که بني اسراییل بها نهاده بودند
وایشان دادند تا زمین گل کاري خرند جنانچه خداوند
بمن نمود وهمین سخن ذکریا گفته بود ، پس حضرت ایشوع را

پیش

ipſi ex eo audivimus. quid nunc opus eſt teſtimonio? & decreverunt eum judici tradere. Iudex urbis Pilatus erat. Dominum Ieſum vinctum ad eum duxerunt. Iudas quum cognoviſſet Phariſæos judicium de occidendo eo tuliſſe, & prædicto Pilato tradidiſſe, facti pœnitens fuit. & cauſa erat, quia cogitaverat, Dominus Ieſus ſeipſum ab illis liberabit, quia potentiam [1] habet, & ego hos nummos gratis auferam. Iam quum cognovit, mortem ſuper eum decretam eſſe, ob factum ſuum contriſtatus fuit, & pœnitentiam agens, illos triginta numero denarios ſuſtulit, atque ipſis reddidit, ac dixit, peccavi in hoc quod ſanguinem innoxium tradidi. illi dixerunt, nobis de hoc tu cognoſce. & noluerunt ab ipſo denarios recipere. itaque denarios illos in templum projecit & abiit. in ſummitatem arboris aſcendit, ſeque ſuſpendit ac ſtrangulavit. venter ejus crepuit, & inteſtina ejus exciderunt. Sacerdotes denarios ſumentes dixerunt, hoc ſanguinis pretium eſt. licitum non eſt, ut in gazophylacium templi injiciamus. tandem portiunculam aliquam terræ pro ſepulchreto peregrinorum à figulo quodam emerunt. atque hinc eſt quod uſque ad hodiernum diem illam terram Akeldama vocent, id eſt, campus ſanguinis. In hoc impletum eſt quod Ieremias Propheta dixit, ſumſerunt triginta [2] argenteos quos filii Iſraël pretium poſuerant, & dederunt ut terram figuli alicujus emant, quemadmodum Dominus mihi oſtendit. atque idem illud Zacharias dixerat. Itaque Dominum Ieſum

[1] *pro* دارو *dedimus* دارد

Strangulatio Iudæ.

[2] *pro* دينا *dedimus* دينار،

Rurſus interrogat Pilatus Chriſtum.

Matth. c. 27. *Luc. c.* 23.

Regum Chriſti non ex hoc mundo.

[1] *pro* منسويان *legendum putamus* منسوبان ،

Iohan. c. 18.

ad Pilatum duxerunt. Pilatus in prætorium venit, & Phariſæi ipſum ei tradiderunt, & multa contra eum dixerunt. Ille ex Phariſæis quæſivit, adverſus hunc virum quam accuſationem habetis? dixerunt, ſi hic vir peccator non fuiſſet, eum tibi non tradidiſſemus. homines ſeducit, & dicit, tributum Cæſari ne date. & prædicat dicens, Ego Chriſtus rex ſum. Ille dixit, vos eum ſumite, & ſecundum legem veſtram judicate. dixerunt, nobis occidere quenquam licitum non eſt. In hoc impletum eſt quod Dominus Ieſus dixerat, Hominibus peregrinis me tradent. Pilatus eum introduxit & dixit, Tu es rex Judæorum? is reſpondit, Hoc ex te ipſo dicis, an alii de me tibi retulerunt? Pilatus reſpondit, Num ego Judæus ſum? te tribus tua & principes Sacerdotum mihi tradiderunt. quid feciſti? Dominus Ieſus reſpondit, regnum meum ex hoc mundo non eſt. nam ſi regnum meum de hoc mundo fuiſſet, [1] aſſeclæ mei pugnaſſent, in manus Judæorum ne inciderem. Sed nunc regnum meum ex hoc mundo non eſt. Pilatus dixit ipſi, an ergo tu rex es? Dominus Ieſus reſpondit, rex ſum quemadmodum tu dicis. ego propterea natus ſum, & propterea in mundum veni, ut teſtimonium veritati dem. quicunque ex veritate eſt, verbum meum audit. Pilatus dixit, Veritas quid rei eſt? hoc dixit, & exiit & Judæis dixit, Ego in illo ullam cauſam occidendi non invenio. Judæi dixerunt ei, ille populum ſeducit, & docet univerſam terram Judæorum à Galilæa incipiens hucuſque. quum

nomen

پیش فیلاتس بردند فیلاتس در محکمه آمد وفریسیین اورا
بدو سپردند وبسیار چیزها بضد او گفتند او از فریسیین
پرسید باین مرد چه دعوي دارید ایشان گفتند اگر این مرد
گناه کار نمي بود اورا بتو نمي سپردیم مردم را گمراه میکند
ومیگوید که جزیه بقیصر ندهید ودعوي میکند که من مسیح
پادشاهم او گفت شما اورا بگیرید وموافق دین خود حکم کنید
ایشان گفتند مارا کشتن هیچکس روا نیست درین بجا آمد
آنچه حضرت ایشوع گفته بود که مرا بمردم بیگانه خواهند سپرد،
فیلاتس اورا بدرون برد وگفت تویي پادشاه یهودان او جواب
داد این را از خود میگویي یا دیگران از من بتو رسانیده اند
فیلاتس جواب داد مگر من یهودم ترا قبیله تو وبزرگان
کاهنان بمن سپرده اند چه کردهٔ حضرت ایشوع جواب داد
پادشاهي من ازین جهان نیست که اگر پادشاهي من درین
عالم بودي هراینه منسوبان من جنگ مي کردند بدست
یهودان نیفتم اما اکنون پادشاهي من ازین عالم نیست فیلاتس
بوي گفت پس تو پادشاه هستي حضرت ایشوع جواب داد
پادشاهم چنانچه تو میگویي من بجهت این زاده شدیم وبجهت
این بدنیا آمدم که گواهي بر حق دهم هر که از حق است
سخن من مي شنود فیلاتس گفت حق چه چیزست این
گفت وبیرون آمد ویهودانرا گفت من درو هیچ وجه
کشتن نمي یابم یهودان بوي گفتند او گروه را گمراه میکند
ومي آموزد تمام زمین یهودانرا از جلیل گرفته تا اینجا، چون

بازپرس فیلاتس مسیح، متي فصل کز، لوقا فصل کج،

پادشاهت مسیح که ازین دنیا

نام

نام جليل بردند او پرسيد كه اين از جليلست وچون
فهميد كه از جليلست وتعلق بهردوس دارد كه حاكم
انجاست بهانه يافت وپيش او فرستاده خوش وقت شد
كه هردوس درين روزهاي بواسطه عيد باورشليم
آمده بود پس بتمام بيحرمتي از ميان شهر بسته بردند
هردوس بسيار خوش شد چرا كه از دير بديدن او
آرزو داشت چون بسيار چيزها ازو شنيده بود وچشم
داشت كه پيش او معجزه كند چيزها ازو پرسيد اما
او از هيچ جواب نداد بزركان كاهنان وكاتبان مقيد
بودند وهر زمان برو چيزي مي كفتند او هيچ جواب
نمي داد هردوس وديكر مردم اورا بي اعتبار وهيچ كاره
اعتقاد كردند ولباس سفيد پوشانيده اورا سخره كرده وباز
نزد پيلاتس فرستاد وباين سبب در همانروز پيلاتس وهردوس
بهم دوست شدند كه تا آن هنكام دشمن بودند پس اورا
بسان ديوانكان سفيد پوشانيدند واز ميان بازار شهر پيش
پيلاتس بردند او ببزركان يهودان كفت شما اين مردرا
پيش من آورديد وكفتيد كه مردم را كمراه مي كند ودر نظر
شما پرسيدم وهيچ كناه نيافتم وبهردوس فرستادم واو نيز
هيچ سبب كشتن درو نيافت پس اورا شلاق كرده
خلاص سازم بزركان كاهنان بهانها مي كردند واو
بهيچكس جواب نميداد پيلاتس بدو كفت نمي شنوي
چه قدر چيز بضد تو ميكويند او بهيچ سخن جواب نداد

nomen Galilææ protuliſſent, interrogavit, an hic ex Galilæa eſt? & quum intellexit eum ex Galilæa eſſe, & ab Herode pendere, qui dominus ibi eſt, prætextum invenit, & ad eum miſit. [1] Opportunè accidit, quod Herodes hiſce diebus propter feſtum Hieroſolymam veniſſet. itaq; ſumma cum ignominia per mediam urbem vinctum duxerunt. Herodes multum lætatus eſt, quia à longo tempore videre eum deſideraverat, quoniam multa de ipſo audiverat, & [2] ſpem habebat fore ut coram ipſo miracula faceret. [3] Multa ex eo quæſivit, verum ille ad nihil reſpondit. Principes Sacerdotum & Scribæ ſtringebant eum, & perpetuo in eum aliquid dicebant. ille nihil reſponſi dabat. Herodes & alii homines eum [4] nullius æſtimandum & inutilem crediderunt, & veſte alba induens, irriſit eum, & rurſus ad Pilatum miſit. Atque ob hanc cauſam eodem die Pilatus & Herodes inter ſe amici facti ſunt. Nam uſque ad illud tempus inimici fuerant. Itaque eum ad [5] modum ſtultorum alba veſte induerunt, & per medium fori civitatis ad Pilatum duxerunt. Ille principibus Judæorum dixit, Vos hunc virum ad me adduxiſtis, & dixiſtis eum homines ſeducere, & coram vobis inquiſivi, nec ullum peccatum inveni. & ad Herodem miſi, neque ille ullam cauſam occidendi in eo invenit. ideoque eum flagellatum dimittam. Principes Sacerdotum criminationes inſtituebant. ipſe autem nemini reſpondebat. Pilatus dixit ipſi, Non audis quanta adverſum te dicant? ille ne ullo verbo reſpondit.

[1] *ad verb.* bonū tempus fuit, ter goeder uere was het.

[2] *propriè,* oculū.

[3] *propriè,* res.

[4] *ad verb. ſine æſtimatione & ullo opere.*

[5] *id eſt,* ut ſtulti tractari ſolent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& contigit, Judicem admodum mirari. Pilatus cum Judæis in hac ſermocinatione erat, quum uxor ejus ad eum venit cum hoc argumento, Tibi cum iſto juſto quid negocii eſt? Nam ego multa propter eum hac nocte paſſa ſum. Pilatus qui dimiſſionem ejus cupiebat, ob hoc verbum fervidior factus eſt. & quum ſciret, eos cauſam[1] hoſtilitatis non habere, eumque pure ex invidia comprehenſum adduxiſſe, meditatus eſt & rationem fabricavit ut aliquo modo dimitteret. Jam olim mos erat ut Judex Judæorum quotannis unum ex captivis ſtirpis Judaicæ, qualiſcunque tandem peccator aut nefarius eſſet, ipſis è vinculis dimitteret. Hiſce diebus in carcerem [quoſdam] conjecerat. dixit ipſis Pilatus: quotannis oportet me unum quendam vobis dimittere & donare. nunc quem vultis ut vobis dimittam, Barrabam an Ieſum? Principes Sacerdotum populum ſuum docuerunt, ut[2] Barrabam poſtularent. Pilatus dixit, vultis ut vobis regem veſtrum donem? Illi clamantes dixerunt, huncne dimitte, ſed Barrabam[3] potius nobis largire. dixit ille, cum Ieſu ergo, qui Chriſtus vocatur, quid faciam? illi clamantes dixerunt, crucifige. Pilatus dixit, quid mali fecit? ego cauſam occidendi eum non invenio. flagellabo eum & dimittam. illi magis clamarunt, crucifige. motum & ſtrepitum altiorem effecerunt. ille victus à clamore ipſorum fuit. Barrabam dimiſit. Rationem aliam fabricavit, ut eos ad dimittendum eum adduceret, & miſericordes redderet. Cædere itaque juſſit[4] eum, ſic ut

[1] *pro* عدادت *dedimus* عدوات,

[2] *pro* بزادس *dedimus* برادس, *ut paulo ante ſcribitur, & poſt rurſus.*

[3] *pro* بپس *dedimus* بيش

Flagella Chriſti. *ubi pro* تازنانهاي *dedimus* تازيانهاي

[4] *pro* اور *dedimus* اورا

وکار بجاي رسید که حاکم بسیار در تعجب شد فیلاتس
با یهودان درین کفت وکو بود که مخواده او بدو رسید بدین
مضمون ترا بان دادکر چه کارست که من بسیار چیزها بخاطر
او امشب کشیده ام فیلاتس که خلاصي او میخواست بدین
سخن بجدتر شد وچون میدانست که سبب عداوت ندارند
واورا محض از حد کرفته آورده اند فکر کرد وحکمت انکیخت
تا بطوري خلاص کند از قدیم رسم بود که حاکم یهودان
هر سال یکي از بندیان ذات یهودرا هرطور کناه کار ومجرم
که باشد بخاطر ایشان از بند خلاص کند درین روزها بند کردي
بود بیلاتس بایشان کفت هر سال مرا واجبست که یکي
کسي را بخاطر شما از بند خلاص کنم وبخشم اکنو کرا مي
خواهید که بخاطر شما بکزارم برابس را یا ایشوع را سرداران
کاهنان بکروه خود آموختند که برابس را طلبند فیلاتس
کفت میخواهید که شمارا پادشاه شما بخشم ایشان بانک زنان
کفتند این را خلاص مکن لیکن برابس را بیش بخاطر ما
ببخش او کفت پس بایشوع که مسیح خوانده مي شود
چکنم ایشان فریاد کنان کفتند مصلوب کن بیلاتس کفت
چه بدي کرده است من سبب کشتن او نمي یابم عذابش میکنم
ومیکذارم ایشان فریاد بیشتر مي کردند که مصلوب کن شور
وغوغا بلندتر ساختند او مغلوب فریاد ایشان شد برابس
را خلاص کرد ، حکمت دیکر انکیخت تا ایشانرا بر خلاصي
او بیاره ومهربان سازد بنابرین زدن فرمود اورا بطوري که

تازیانهاي مسیح ،

يهودانرا بر حال او مهر آيد ، پس حضرت ايشوع را گرفتند
وبجاي خاص بردند وبرهنه كردند وبستون بر بستند وشش
تن بر شلاق او نامزد شدند ودو نفر نوبت بنوبت ميزدند
بدرهاي جرم وتازيانها بطوري كه ازو [خون] بر زمين
روان بود وگوشت از تن او لخت لخت جدا مي افتاد
واستخوانها سفيد مي نمودند سراپاي او يك جراحت
ويكزخم او شده بود ودانسته شد كه پنج هزار وهفتصد
وهشتاد وچند تازيانه زدند درين همه يك سخن نگفت

زبور فصل لز ،

درين حادثه او در زبور خبر بود بدين مضمون من
آماده ام براي شلاقها ودرد من پيوسته در نظر منست
وايشعيا گفت او بواسطه بديهاي ما زخمي شد وبجهت
گناهان بزرگ ما خسته است وبواسطه گروه خود اورا
زدم ، انگاه اورا كشادند زماني آسايش گرفت وجامهء خود
پوشيد ايشان با اين قناعت نكردند وخدمت كاران
ولشكريان را جمع ساختند وآن جامهء اورا باز بيرون آوردند
وچون بواسطهء رواني خون بتن او چسپيده بود درد بسيار
كشيد وجامهء قرمزي پوشانيدند كه لباس پادشاهان

تاج مسيح از خارها

بوده وتاج از خارها بر سر او نهادند ودانسته شد كه
هفتاد دو خار در سر مبارك او رفته بودند وني شكسته
در دست او دادند اين چيزها كه نشانهاي پادشاهت
است بجهت آن كردند كه اورا مسخره گيرند كه چون خودرا
مسيح وپادشاه يهودان مي گويد اين نشانها داشته باشد

پيش

Judæos ſtatus ipſius miſereret. tum Dominum Ieſum comprehenderunt, & in locum peculiarem abduxerunt, & denudarunt, & columnæ alligarunt, & ſex viri flagellationi ejus deſtinati fuerunt, & duo alternatim cædebant flagellis pelliceis & ſcuticis, adeo ut de ipſo in terram [1] [ſanguis] fluxerit, & caro de corpore ejus fruſtatim avulſa deciderit, atque oſſa alba conſpecta fuerint. [2] totalitas ejus unum vulnus, & una plaga ipſe erat. & cognitum fuit, quod quinquies mille ſeptingenta octoginta & aliquot flagra inflixerunt. In hoc omni ne unum verbum locutus eſt. De hoc quod evenit ipſi in Pſalmis dictum fuit hoc argumento, Ego paratus ſum ad flagra, & dolor meus perpetuo ob oculos meos eſt. & Eſaias dixit, Ille propter iniquitates noſtras plaga affectus fuit, & ob peccata noſtra magna vulneratus eſt, & propter populum meum eum percuſſi. Tunc eum ſolverunt. aliquantulum temporis requievit, & veſtem ſuam induit. Illi hoc contenti non fuerunt, & miniſtros ac milites congregarunt, illamque veſtem ejus iterum exuerunt. & quandoquidem, propter fluxum ſanguinis, corpori ipſius adhærebat, dolorem magnum paſſus eſt. & veſtem coccineam ei induerunt, quæ veſtis regum erat, & coronam è ſpinis capiti ejus impoſuerunt, & cognitum fuit, ſeptuaginta duas ſpinas in caput benedictum ejus veniſſe. & arundinem fractam in manum ejus dederunt. hæc, quæ ſigna regii ſtatus ſunt, propterea fecerunt, ut eum ludibrio haberent. ſcilicet, quoniam ſe Chriſtum & regem Judæorum dicit, hujus ſigna habeat.

[1] *ſupplevimus* خون sanguis, *quia deeſſe videbatur.*

[2] *id eſt, totus quantus quantus erat à capite ad pedes.*

Pſal.37. ſecundum Vulgatum Interpretem.

Corona Chriſti ex ſpinis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ad eum venerunt, & in genua procubuerunt, eumque adorarunt, & dixerunt, Salve rex Judæorum. & alapam in faciem benedictam ejus intulerunt, & aquam oris in faciem ejus injecerunt, & arundinem è manu capientes, in illam coronam plenam ſpinis impegerunt, ut ſpinæ in caput ejus deprimerentur. & quum aliquoties ſic feciſſent, hoc ipſo modo eum ad Pilatum deduxerunt, tota facie tumente ex alapis, & inquinata vibicibus ac ſanguine, qui ex capitis ſingulo capillo defluebat, & corona ſuper caput. Quum Pilatus vidit, obſtupuit, & manu prehendens in locum excelſum cum eo aſcendit, in quo omnes Judæi eum poſſent videre, & dixit ipſis: Eum ad vos adduco. Sed ſcitote, me nullam cauſam occidendi in eo invenire. ad eos itaque adduxit & dixit, ecce hominem: id eſt, hunc quem in hoc ſtatu videtis ſcitote hominem eſſe, & ex viſione hac miſeremini. Sed nullum profectum fecit. Sacerdotes & proceres Judæorum clamabant & dicebant, crucifige, crucifige. Pilatus dixit ipſis, Vos eum ſumite & crucifigite. nam ego in eo peccatum non invenio. Judæi dixerunt. Nos legem habemus, & mandato legis occidendus eſt, quia ſeipſum Filium Dei fecit. Quum Pilatus hoc verbum audiviſſet, vehementer timuit, & in interiora introducens, Domino Ieſu dixit, Tu unde es? ille nihil reſpondit. Pilatus dixit ipſi, mihi non loqueris? neſcis me poteſtatem habere crucifigendi te, & poteſtatem habere te dimittendi? Dominus Ieſus reſpondit. In me poteſtatem nullam habuiſſes, ſi tibi ex alto

Rurſus interrogat Pilatus Chriſtum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

پیش او می آمدند وبر سر زانو می شدند واورا می پرستیدند
ومی کفتند سلام ترا ای پادشاه یهودان وسیلی بر روی مبارک
او میزدند وآب دهن بر روی او می انداختند ونی از دست
کرفته بر آن تاج پر خار میزدند تا خارها در سرش فرو
روند ویکچندی این طور کرده بهمین روش اورا نزد فیلاتس
بردند تمام روی آماسیده از سیلیها وآلوده دوفها وخون که
از سر هر مو روان بود وتاج بر سر، جون فیلاتس دید
حیران شد وبدست کرفته بجای بلند با او بر آمد در آنجا
که همه یهودان اورا توانند دید وبا ایشان کفت اورا پیش شما
می آرم اما بدانید که هیچ سبب کشتن دروی نمی یابم، پس
پیش ایشان برد وکفت اینک آدمی یعنی این را که بدین
حال می بینید بدانید که آدمی است واز دید این رحم کنید
اما هیچ سود نکرد کاهنان وبزرکان یهودان فریاد می کردند
ومیکفتند مصلوب کن مصلوب کن فیلاتس بایشان کفت
شما اورا بکیرید ومصلوب کنید که من درو کناه نمی یابم
یهودان کفتند ما دینی داریم وبحکم دین کشتنی است چرا
که خودرا پسر خدا کرده است، جون فیلاتس این سخن
شنید بسیار ترسید وبدرون در آورده بحضرت ایشوع
کفت تو از کجایی او هیچ جواب نداد فیلاتس باو کفت — باز پرس فیلاتس
بمن نمیکویی نمیدانی که قدرت دارم که ترا مصلوب — مسیح،
سازم وقدرت دارم که ترا خلاص کنم حضرت عیسی
جواب داد بر من هیچ قدرت نمیداشتی اکر ترا از بالا

داده

داده نميشد انكه مرا بتو سپرد كناه كلان دارد فيلاتس بسيار
آرزو كرد كه اورا خلاص سازد ، پس حضرت ايشوع را بيرون
آوردند در جايي كه بزبان عبري كابته خوانده ميشود وبه
يهودان كفت اينست پادشاه شمايان ايشان فرياد كنان كفتند
بكيرش بكيرش مصلوب كن مصلوب كن فيلاتس كفت
پادشاه شما را مصلوب كنم ايشان كفتند كه ما بجز قيصر
پادشاه نداريم ، وچون دانستند كه ميل دارد كه اورا خلاص
كند باز فرياد كردند وكفتند كه اكر اين را خلاص ميكني
دوست قيصر نهء چرا كه هر كه خودرا پادشاه ميكند دشمن
حكم كشتن مسيح ،
قيصرست ، فيلاتس جون ديد كه فايده نميكند بلكه فتنه
وغوغا بلند ميشود آب طلبيد ودستهاي خود شست وكفت من
از خون اين مردم معصوم شما دانيد همه مردم جواب دادند
خونش بر ما وبر فرزندان ما واز اوست كه هر جا كه يهودان
هستند خوار وزير دست اند در پاداش اين كناه خود اند ،
پس حضرت ايشوع را بايشان سپرد كه اورا هر چه دانيد كنيد
يهودان كرفتند وجامه قرمزي كه اورا بسخره پوشانيده بودند
از تن وي بيرون كردند ولباس خودش پوشانيدند تا شناخته
كردد صليب ساخته داشتند در ساعت آوردند واز سر تا
دست وكردن بسته صليب را بر دوش او نهادند كه خود بر
داشته برد او بتمام شوق كرفت همچون كسي كه بخاطر كناه
كاران جان خود خواهد داد اين طور از خانه فيلاتس بر امد
ومردم پادشاهي پيش پيش ميرفتند ونزديك او چاوش

data non fuiſſet. qui me tibi tradidit, peccatum magnum habet. Pilatus admodum deſideravit eum dimittere. Tum Dominum Ieſum eduxerunt in locum qui lingua Hebræa Gabatha vocatur; & dixit Judæis, Hic eſt rex veſter. illi clamantes dixerunt, cape eum, cape eum, crucifige, crucifige. Pilatus dixit, regem veſtrum crucifigam? dixerunt, Nos præter Cæſarem regem non habemus. Et quum cognoviſſent eum inclinationem habere ad eum dimittendum, rurſus clamarunt & dixerunt, ſi hunc dimittis, amicus Cæſaris non es: quia qui ſe regem facit, inimicus Cæſaris eſt. Pilatus quum vidiſſet ſe nihil proficere, ſed ſeditionem & ſtrepitum majorem fieri, aquam poſtulavit, & manus ſuas lavit & dixit, Ego à ſanguine hujus hominis innocens ſum, vos cognoſcite. Omnes reſponderunt, ſanguis ejus ſuper nos & ſuper filios noſtros. Atque hinc eſt quod ubicunque Judæi ſunt, contempti & [1] ſubjecti ſunt, in remuneratione hujus peccati ſui ſunt. Tum Dominum Ieſum ipſis tradidit, dicens, Ei quicquid cognoſcitis facite. Judæi prehenderunt, & veſtem carmoſinam qua ipſum ad ludibrium induerant, à corpore ejus exuerunt, & veſte propria eum induerunt, ut cognoſceretur. Crucem paratam habuerunt. [2] protinus attulerunt. & denuo manus & collum vincientes, crucem humero ejus impoſuerunt, ut ipſe ſublatam portaret. ille ſumma cum aviditate accepit, tanquam qui pro peccatoribus animam ſuam daturus eſſet. Eo modo è domo Pilati exiit, & viri Regis ante ibant, & juxta eum apparitor

Mandatum de occidendo Chriſto.

[1] *propr.* ſub manu.

[2] *propr.* in hora.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

prædicabat & dicebat, Hoc eſt mandatum Pilati à parte Cæſaris Tiberii, ut hic vir Ieſus Nazarenus occidatur, quia homines ſeduxit, ſeque regem & filium Dei vocavit. cauſam cur crucifigeretur, ita in via prædicabant, & tranſibant. Dominus itaque Ieſus ibat, pedibus & capite nudus, ſed capite tectus corona plena ſpinis, & plenus ſanguine, qui à capite defluebat, tumens vultu, & plenus ſputo quod in vultum ejus injecerant, toto corpore vulneratus à flagris quæ inflixerant, cruce ſuper humerum, & funibus ad collum, pedetentim pedetentim ibat. Eo tempore quum iſthoc modo tranſiret, fæmina quædam nobilis nomine Vironica è feneſtra eum vidit. & cum cognoviſſet, ex alto deſcendit, & cum [1] dolore & cum miſericordia Domino Ieſu ſe junxit, & [2] linteum capitis triplicavit & à Domino veniâ acceptâ faciem benedictam ejus mundavit. & cum linteum ſuum rurſus aperuiſſet, [3] in ſingula parte ejus figuram ejus veram reperit. cum gaudio ſummo domum ſuam tulit, & honorifice ſervavit. Vna ex his tribus figuris in Hiſpania in urbe Iahen, quæ in regno regis Portugalliæ eſt, actu reperitur, & quotannis bis eam oſtendunt, & multi eo confluunt, & tam eminus quam cominus pariter eam vident. Secunda in urbe Mediolano eſt in terra Italiæ. Tertia in urbe Roma. Poſt Dominum Ieſum multæ mulieres & viri flentes ibant. ille vultum ad eos vertens dixit, Filiæ Ieruſalem ne flete ſuper me, ſed ſuper vobis flete & ſuper filiis veſtris. nam dies venient, quod utiq; [4] dicetis, Beata

mulier

[1] *ad verb.* cordis uſtione.

[2] *pro* دامني را سر را *legendum puto* دامني سر را *deleto priori* را

[3] *id eſt, in unaquaq; triplicati lintei facie porro ſicut* يکته *eſt* unicus, ſimplex, دوته duplex, *&c. ſic* هر ته *nobis eſt* ſingulus, *hoc loco* ſingulum, *ſingula pars vel facies.*

[4] *pro* بگرييد flebitis, *dedim⁹* بگوييد dicetis.

منادي ميكرد وميكفت اينست حكم فيلاتس از جانب قيصر
طيباريوس كه اين مرد ايشوع ناصري كشته شود كه مردم را
كمراه ميكرد وخود را پادشاه وپسر خدا ميخواند حكمت كه
مصلوب كرده شود اينچنين در راه منادي ميكردند
وميكذشتند ، پس حضرت ايشوع ميرفت پا وسر برهنه بلكه
سر پوشيده بتاج پر خار وپر از خون كه از سر روان بود
اماسيده روي وپر از تف كه در رويش كرده بودند تمامي تن
خسته از شلاقها كه زده بودند صليب بر دوش وريسمان در كردن
آهسته آهسته ميرفت ، درينولا كه باين روش ميكذشت اورا
زني اصيل ويرونكه نام از دريچه ديد وچون شناخت از بالا
بشيب آمد وبدل سوختكي ومهرباني بحضرت ايشوع بپوست
ودامني را سر را ستو كرده واز حضرت رخصت كرفته روي
مبارك اورا پاك ساخت وچون دامني خود باز كشاد در هر ته
آن صورت او درست يافت بذوق تمام بخانه خود برد وبحرمت
نكاه داشت يكي ازين سه صورت در اسپانيه در شهر شاهن
كه داخل مملكت پادشاه پرتكال است بالفعل موجود است
ودر هر سال دو بار اورا مي نمايند ومردم بسيار جمع ميشوند
واز دور ونزديك يكسان مي بينند ديكر در شهر ميلانست
در ملك ايتاليه وديكر در شهر رومه ، عقب حضرت ايشوع
بسيار زنان ومردان كريه كنان ميرفتند او روي بسوي ايشان
كرده فرمود دختران اوريشليم مكرييد بر من بلكه بر خود كرييد
وبر فرزندان خود كه روزها بيايند كه هر اينه بكوييد نيكبخت

زني كه بار نداد وشكمها كه نزاييد وسينها كه شير
نياورد آن هنكام بكوهها در سخن آيند وبكويند
بيفتيد بر ما اي كوهها مارا بپوشيد كه هر كاه بر
جوب تر اين مرود بر خشك چه آيد ، همراه او دو كناه كار ديكر
مي بردند كه مصلوب سازند ، درين زمان يوحنا رفته بود
كه بحضرت مريم ماجراي پسر او بكويد او با چندي از زنان
آمد واشتاد در جاي كه از ان خواهد كذشت جون
هجوم مردم ودرفشيد سلاحهاي مردم پادشاهي ديد وآواز
مريم مسيح را بيند ،
ان چاوش شنيد كذشت انچه بر دل او كذشت ومنتظر
بود كه كي رسد واورا بيند جون پسر خودرا بدانحال ديد
ونكاه پسر برو افتاد دلش خون كشت ونزديك او شد بي
آنكه سخن كويد اما رواني اشكها حال دل او بيان
ميكرد اورا در آغوش كرفت واندك جدا شده بيخود
وچندان اثر كرد كه از افتادن او پسر نير بدان بار خود
افتاد يهودان اورا لت كردند تا بر خيزد اما جون مي
دانستند كه صليب كرانست وخون بسيار ازو رفته
ترسيدند كه مبادا در راه ميرد يا صليب را بدانجايكاه
نرساند بنابرين شمعون نام مردي را كه از ده مي آمد
كرايه كردند كه مسيح را در برداشتن معاونت كند
اينچنين بكوه كلواريو رسيدند انجا كه مسلخ مردم بود
وبزبان عبري اورا كلكته كويند كه ترجمه ان كاسهء سر
است ومي كويند كه كاسه سر مهتر آدم آنجا مدفونست

mulier quæ fructum non dedit, & ventres qui non pepererunt, & ubera quæ non lactarunt. Tunc temporis [1] montes alloquentur & dicent, [2] cadite ſuper nos montes, tegite nos. Nam ſi ligno humido hoc evenit, arido quid eveniet? Cum ipſo duos peccatores alios ducebant quos crucifigerent. Eo tempore Iohannes ivit, ut Dominæ Mariæ caſus filii ipſius diceret. Illa cum quibuſdam ex mulieribus venit, & ſtetit in loco per quem tranſiturus erat. quum confluxum hominum, & ſplendorem armorum virorum Regis vidit, & vocem illius apparitoris audivit, [3] tranſivit id quod per cor ejus tranſivit, & exſpectavit, quando veniret ipſumque videret. quum filium ſuum in eo ſtatu vidit, & intuitus filii in eam cecidit, [4] cor ejus ſanguis factus eſt, & acceſſit ad eum abſque ut verbum diceret, ſed fluxus lacrymarum ſtatum cordis ejus manifeſtabat. in ulnas eum cepit, & paululo tempore [5] in deliquium incidit, tantamque impreſſionem fecit, ut ex caſu ejus filius quoque ejus iſta vice ipſemet ceciderit. Iudæi eum truſerunt ut ſurgeret. ſed quoniam ſciebant crucem gravem eſſe, & ſanguinem multum ex eo ire, timuerunt ne forte in via moreretur, aut crucem in eum locum non deferret. itaque virum quendam nomine Simonem qui ex villa veniebat coëgerunt, ut Chriſto in portando adjutor eſſet. Ita ad montem Calvariæ venerunt, ubi carnificina hominum erat. & lingua Hebræa eum Golgotha vocant, cujus interpretatio [6] cranium eſt. & ajunt cranium Patriarchæ Adami ibi ſepultum eſſe.

[1] *ad verb.* cum montibus in verba venient.

[2] *pro* ܢܦܠܘ *dedimus* ܢܦܠܝܢ

Maria Chriſtũ videt.

[3] *id eſt,* ſummus dolor cor ejus tranſivit.

[4] *id eſt,* cor ejus conturbatũ eſt.

[5] *ad verb.* ſeparata facta eſt ſine ſe, ſy is buyten haer ſelven geworden.

[6] *ad verb.* paropſis capitis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Quum eo devenerunt, crucem in terram poſuerunt, eumque denudarunt, & veſtem à corpore exuerunt. milites veſtes exteriores in quatuor partes redegerunt, & ſingulus unam partem abſtulit. at tunicam interiorem, quia non conſuta erat ſed tota texta, non diviſerunt, & inter ſe pacti ſunt, dicentes, ne partiamur, ſed ſortem jaciamus, ut cujuſcunque ſit. Et in hoc impletum eſt, quod in Pſalmis ſcriptum eſt, Partiti ſunt ſibi veſtes meas, & ſuper veſtem meam ſortem jecerunt. Deinde manum dextram ſuper unum lignum crucis ponentes, clavum ferreum per volam adegerunt, & in cruce, pro ratione cujuſque manus & pedis ejus, foramina fecerant, ut clavos infigerent. Quandoquidem, quum manui dextræ clavum infixiſſent, venæ ex effluxu ſanguinis arefactæ fuerunt & contractiores factæ, quumque vellent per aliam etiam manum ferire, hæc manus contractionem fecerat, & ad illud foramen non pertingebat, ſumma itaque vi eam trahentes effecerunt ut ad illud foramen pertingeret, & clavum ferierunt. ſimiliter pedem ſupra pedem ponentes, clavum infixerunt. Et in hoc etiam impletum eſt, quod David Propheta ſcripſit, foderunt manus meas & pedes meos, & omnia oſſa mea numerarunt. Et ut cauſa occiſionis ejus omnibus nota eſſet, Pilatus juſſit ut cruci hæc verba inſcriberent, Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. atque hoc [1] literis Hebraicis, Græcis & Latinis ſcripſerunt, ut omnes legerent. Principes Iudæorum dixerunt, Rex Iudæorum [2] ne ſcribe,

[1] *pro* بجروف *dedimus* بحروف،

[2] *pro* بنويس ſcribe, *dedimus* ننويس ne ſcribe.

ſed

جون انجا رسیدند صلیب بر زمین نهادند واورا برهنه
ساختند وجامه از تن بیرون کردند سرهنکان جامه
بیرون را جهار حصه کردند وهر کدام یک حصه برد وپیراهن
درون را که نا دوخته بود بلکه همه بافته قسمت نکردند
وبهمدیکر قرار دادند که پاره نسازیم لیکن قرعه اندازیم
تا از که باشد ودرین بجا آمد آنجه در زبور نوشته
است حصه کردند براي خود جامه مرا وبر جامه من قرعه
انداختند پس دست راست بر یکجوب صلیب نهاده
میخ آهین در کف زدند ودر صلیب باندازه هر دست
وپاي او سوراخها کرده بودند تا میخها زنند جون
که دست راست را میخ دوز کردند رکها از برآمدن
خون خشک کردیدند وکوتاه شدند وجون خواستند که
در دست دیکر زنند این دست کوتاهي کرد وبدان سوراخ
نمیرسید پس بزور تمام اورا کشیده بدان سوراخ رسانیدند
ومیخ زدند همجنین پاي بر پا نهاده میخ دوز
کردند ودرین نیز بجاي آمد آنجه داود پیغمبر
نوشته بود کافتند دستهاي مرا وپایهاي مرا وهمه
استخوانهاي مرا شمردند وتا سبب قتل او بر همکنان
ظاهر شود فیلاتس حکم کرده که در صلیب این سخن
بنویسند ایشوع ناصري ملک جهودان واین را
بحروف عبري ویوناني ولطین نوشته بودند تا همه
بخوانند بزرکان یهودان کفتند ملک یهودان ننویس

مکر

مكر اينك او كفت كه ملك يهودان هستم فيلاتس نخواست
كه تغير دهد وجواب داد هر چه نوشتم نوشتم انكاه صليب
را بالا برداشتند از دست رها كردند كه بجاي خود محكم
نشيند صليب تمام جنبيد ودرين جنبيدن دردهاي سخت
كشيد وزخمها كلانتر شد ودو دزد ديكر باو مصلوب كردند
يكي درچپ وديكري درراست او درين نوشته ايشعيا كمال
كرفت كه كفت با بدكاران شمرده شد درين هنكام كه بر دار
بوده هفت كلمه فرمود نخستين اينست اي پدر بيامرز ايشانرا
زيرا كه نميدانند آنچه مي كنند درين بكردار وانمود آنچه پيش
ازين بكفتار مي آموخت كه دشمنانرا دوست داريم وبد كنندكان
خود را نيك كنيم ، او در صليب بود مردم طعنها مي كردند طعنها
وسرهاي خود مي جنبانيدند ومي كفتند كه تو هيكل خدا را باز بر مسيح،
مي شكافي وآنرا در سه روز از سر نو عمارت ميكردي خود را
سلامتي ده اكر پسر خدايي از صليب فرود آي بزركان كاهنان
ودانايان سخره ميكردند ومي كفتند ديكرانرا سلامتي داد وخود را
خلاص كردن نميتواند اكر پادشاه اسرائيل است اكنون از
بالاي صليب بشيب آيد وما درو ايمان آريم اعتماد بر خدا دارد
اكر خدا ميخواهد اورا خلاص كند چرا كه خود كفت كه
بدرستي من پسر خدا هستم ، از ان دو دزد كه با او
مصلوب بودند يكي ژستين نام نيز بحضرت ايشوع سخره
ميكرد وميكفت اكر تويي مسيح خود را وما را خلاصي ده اما
دزد ديكر ويسمس نام كه درجانب راست بود دربرداشت
مسيح ودردعا كردن او براي دشمنان وخاموشي او تامل كرد

وحقيقت

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ſed hoc quod ille dixit, Ego ſum rex Iudæorum. Pilatus noluit mutare, & reſpondit, quod ſcripſi ſcripſi. Tum crucem ſurſum elevarunt. è manu dimiſerunt ut in loco ſuo firma conſiſteret. tota crux concuſſa fuit, & in hac concuſſione dolores vehementes paſſus fuit, & vulnera majora facta ſunt. & duos latrones alios cum ipſo crucifixerunt, unum ad ſiniſtram & alterum ad dextram ejus. In hoc ſcriptura Eſaiæ complementum cepit, qui dixit, [1] cum maleficis numeratus fuit. Hoc tempore quo in cruce fuit, ſeptem verba dixit. Primum hoc eſt, Pater remitte illis, quia neſciunt quod faciunt. in hoc reipſa oſtendit quod antea verbis docuerat, ut inimicos diligamus, & malefacientibus nobis benefaciamus. Dum ille in cruce eſſet, homines convitia jaciebant, & capita ſua movebant & dicebant: Qui tu templum Dei deſtruis, illudque triduo de novo exſtruis, te ipſum ſerva, ſi filius Dei es, de cruce deſcende. Principes ſacerdotum & doctores irridebant & dicebant, alios ſervavit, ſe ipſum liberare non poteſt. ſi rex Iſraelis eſt, de ſummitate crucis deſcendat, & nos in eum credemus. fiduciam in Deo habet, ſi Deus vult ipſum, ſervet, quia ipſe dixit, profecto ego filius Dei ſum. Ex illis duobus latronibus, qui cum ipſo crucifixi fuerunt, unus nomine Iuſtinus Domino Ieſu etiam illuſit & dixit, ſi tu es Chriſtus, te ipſum & nos ſerva. Sed latro alius nomine Vicimus, qui ad latus dextrum erat, tolerantiam Chriſti, & preces ejus pro inimicis, & ſilentium ejus attente conſideravit,

[1] *pro* با يدكاران *dedimus* با بدكاران

Convitia in Chriſtum.

& juſtitiam ejus cognovit, & ſocium ſuum increpans dixit, Tu etiam Deum non times, qui in eadem afflictione es? uſque ad hanc retributionem merito patimur. quia meritum operum noſtrorum conſequimur nos. hic nullum peccatum habet. Tunc Domino Ieſu dixit, Domine, mei ſis memor, quando in regnum tuum venies. Ieſus reſpondit ei, vere dico tibi, Hodie mecum in paradiſo eris. atque hoc eſt verbum ſecundum. Eo tempore meridies erat. ſol obtenebratus fuit, & mundum tenebræ occuparunt, & uſque ad tertiam partem diei durarunt. Atque hæc caligo ſolis omnibus modis [1] præter morem *fuit*. quia notum eſt, quando Eclipſis ſolis eſt, luna ſub ſole incedit, & inter lucem ejus intervenit. at hoc tempore [2] quartus decimus dies menſis erat, & luna [3] oppoſita ſoli erat. Adde quod eæ tenebræ tres horas integras durarunt. hoc autem in eclipſi ſolis fieri nequit. Hoc tempore in urbe Athenis Philoſophus quidam fuit Dionyſius nomine. Is & alii ſapientes, quum ſcirent has tenebras contra naturam eſſe, attoniti fuerunt. & is quidem dixit, Aut dominus naturæ ærumnas patitur, aut ſtructura mundi [4] deſtruitur. Eo tempore cauſa harum tenebrarum ipſis occulta manſit. at quum is eam cognovit, credidit & Chriſtianus factus eſt, & poſtea inter doctores Evangelii magnus evaſit. Quum [5] tertia pars eſſet, tenebræ à facit ſolis [6] evanuerunt, & lux apparuit. In his omnibus quæ Dominus Ieſus paſſus eſt, benedicta Maria juxta eum ſtetit, & ſpectatrix fuit,

[1] *propr.* rumpens morem.

[2] *errat. nam quarto decimo paraſceve erat. at Chriſtus primo ipſius feſti die eſt crucifixus, qui erat decimus quintus.*

[3] *pro* مقايل *dedimus* مقابل

[4] *propr.* vultum in deſtructione poſuit.

[5] *quæ ab hora diei nona, nobis tertia pomeridiana incipiebat. videtur autẽ deeſſe* شى

[6] *propr. ſurrexerunt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

وحقیقت اورا دریافت ویار خودرا ملامت کرده گفت تو هم
از خدا نمیترسي که درهمین بلا هستي تا این پاداش را بحق
مي کشیم چرا که سزاي کردارهاي خود مي یابیم ما این
هیچ گناه ندارد انگاه بحضرت ایشوع گفت خداوند از من
یاد کن وقتي که بملکوت خود آمده باشي حضرت ایشوع باو
جواب داد راست میگویم ترا امروز بما در بهشت خواهي
بود واینست سخن دوم درین زمان نیم روز بود افتاب تیره
گردید وعالم را ظلمت گرفت وتا سیوم پاس روز بوده است ،
واین تیرگي آفتاب بجمیع وجوه خارق عادت بود چرا که معلوم
است وقتي که کسوف مي شود ماهتاب زیر آفتاب مي آید ودر
نور او حایل مي شود ودرین زمان چهار دهم ماه بود وماهتاب
مقابل آفتاب بوده دیگر آنکه این تاریکي سه ساعت
کامل بوده است واین در کسوف نتواند بود درین هنگام
در شهر اثینه حکیمي بود دیونیسو نام او ودیگر دانایان
جون دانستند که این ظلمت خلاف طبیعت است حیران
شدند واو گفت یا خداوند طبیعت جفا مي کشد یا
عمارت عالم روي در خرابي نهاده آنزمان سبب این تاریکي
بر ایشان پوشیده ماند وجون او دانست ایمان آورد وعیسوي
شد وبعد ازان در معلمان انجیل بزرگ گشت ، جون
پاس سیوم ظلمت از پیش آفتاب بر خاست وروشني پدید
آمد ، حضرت ایشوع درین همه جیزها که کشید
خجسته مریم نزدیک او ایستاده بود ومشاهده میکرد

وصبر داشت وهیچ نمیگفت اما دلش داند که برو چه
میگذشت واز دوازده رسول یوحنا حاضر وقریب بوده
پس حضرت عیسي بمادر نگریست وفرمود آن زن اینست
فرزند تو مادر نگفت تا دلش خون نشود بعد ازان بیوحنا
نگاه کرده فرمود اینک مادر تو واینست سخن سیوم
که در صلیب فرمود ومراد ازین دو سخن آن بود که
حضرت بي بي همه پیروان مسیح را بجاي پسر بینند
وایشان همه اورا مادر خود دانند چنانچه خود حضرت
ایشوع بعد ازان بیان کرد یوحنا ازان باز بي بي را
مایه سعادت وخوبي خود گرفت وهمه عیسویان اورا در
همه کارهاي خود مادر میگیرند وبراي وانمودن سختي
دردها که کشید گفت الوي الوي لامه سبختاني یعني
خداي من خداي من چرا مرا گذاشتي واین بود
چهارم کلمه ، چون مردم پادشاهي این زبانرا نمیدانستند
ازین کلمه الوي فهمیدند که ایلیا را میخواهد
وبهدیگر مي گفتند ایلیارا مي طلبید باري صبر
کنیم ببینیم ایلیا بیاید که اورا خلاص کند درین ولا
فرمود تشنه ام واینست پنجم کلمه ، آنجا غاري بود
پر از سرکه آنرا بر سر ني نهاده نزدیک بدهن
او بردند ودرین تمام شد آنچه در زبور نوشته شد مرا
براي خوردن تلخ دادند ودر تشنگي من مرا سرکه
خورانیدند پس حضرت ایشوع آن سرکه گرفت اما

& patientiam adhibuit, neque quicquam dixit: verum cor ejus ſcit, quid ſuper id tranſierit. Ex duodecim diſcipulis Iohannes præſens & propinquus fuit. quamobrem Dominus Ieſus matrem adſpexit & dixit, [1] ô mulier, hic eſt filius tuus. non dixit, mater, ne cor ejus [2] ſanguis fieret. poſtea Iohannem obſervans dixit, Ecce mater tua. atque hoc eſt tertium verbum quod in cruce dixit. Et mens horum duorum dictorum hæc eſt, ut majeſtas Dominæ omnes ſectatores Chriſti loco filiorum aſpiciat, & illi omnes eam matrem ſuam agnoſcant, quemadmodum ipſe Dominus Ieſus poſtea declaravit. Iohannes ab eo tempore Dominam, originem beatitudinis & boni ſui, recepit. & omnes Chriſtiani eam in omnibus operibus ſuis matrem capiunt. Et ut oſtenderet vehementiam dolorum quos patiebatur, dixit, Elohi Elohi lama Sabachtani, id eſt, Deus mi, Deus mi, quare me dereliquiſti? atque hoc fuit quartum verbum. Quum viri Regii hanc linguam non intelligerent, per hoc vocabulum Elohi intellexerunt eum Eliam velle, atq; inter ſe dicebant, Eliam vocavit, [3] ſemel exſpectemus, videamus num Elias venturus ſit ut eum liberet. hoc tempore dixit, ſitio. atque hoc eſt quintum verbum. ibi ſpongia quædam erat plena aceto, illam ſummitati arundinis impoſitam ori ejus admoverunt. & in hoc completum fuit quod in Pſalmis ſcriptum erat, mihi in cibum amarorem dederunt, & in ſiti mea mihi acetum bibendum dederunt. Tum Dominus Ieſus illud acetum ſumpſit. Verum

[1] *pro* آن illa *legendum forte* ای *ô.*

[2] *id eſt,* conturbaretur. *ut ſupra.*

[3] *durum eſt latinis auribus illud ſemel, ſed ut nobis Belgis, ita & Perſis frequentiſſimū & elegans.*

quum è ſepulchro reſurrexiſſet, hoc dictum ipſe explicuit & dixit: mens ſitis, [1] ſitis dolorum erat. quoniam enim iſtos dolores pro gloria Dei & ſalute hominum patiebar, etſi graviſſimi viderentur, tamen nondum ſatur eram. Sextum verbum quod dixit hoc eſt, Impletum eſt. & hoc quidem hoc ſenſu dixit, Id quod [2] quidam Prophetarum de ſtatu meo ſcripſerunt omne impletum eſt, [3] & quicquid oportuit facere & pati, feci & paſſus ſum, & opus legis, & lex Prophetarum impleta eſt. In hoc ſtatu erat, quum clamorem altum ejecit & dixit, Pater, animam meam in manus tuas trado. atque hoc eſt ſeptimum verbum quod in cruce dixit. hoc dixit, & caput antrorſum jecit, & animam venerandam tradidit. Hoc tempore terra tremuit, & montes ac petræ [4] una poſt aliam [5] diſruptæ fuerunt, & velum quod ſuper arcam legis mandato legis pependerant, nunc [6] in duo ſciſſum eſt. Homines ex hoc motu terræ & rebus commemoratis cognoverunt, hanc injuriam fuiſſe. Quidam centurio, qui in his operibus ſollicitudinem ſummam habuerat, quum hæc ſigna vidiſſet, Deo laudem dixit, & credidit hunc virum juſtum fuiſſe, & revera Filium Dei eſſe. Alii quoque qui hæc viderunt, pectus cædentes revertebantur, & timentes ac trementes dicebant, utique hic vir Filius Dei erat. Hoc in fine diei veneris contigit. Et quoniam dies ſabbathi intrabat, atque hoc ſabbathum comparatum cum aliis ſabbathis dignius erat, quia in tempus Paſchatis incidebat, ne hæc corpora die

ſabbathi

[1] *id eſt*, plures adhuc dolores ſitiebam.

[2] *propr.* ex Prophetis. *niſi forte* از *ex mēdo ſit, & vertendum,* Id quod Prophetæ, &c.

[3] *pro* وهرچه بايستي كرد وكرد كشيدم وكشيدم *id eſt*, & quicquid oportebat facere & facere paſſus ſum & paſſus ſum, *quæ ſenſum nullum habent, dedimus prout impreſſum.*

[4] *propr.* ſuper unam aliam.

[5] *dubito an non mendum ſit in* مىخوردند *propter inſolentem ejus hoc loco ſignificationem.*

[6] *propr.* duę partes factum eſt.

وقتي كه از قبر برخاست اين كلمه را خود بيان كرد وكفت
كه مراد از تشنكي تشنكي دردها بود كه جون دردهارا
بواسطه حرمت خدا وسلامتي مردم مي كشيدم هر جند سختيها
مي نمودند اما هنوز سير نشده بودم ، ششم كلمه كه فرمود
اينست تمام شد واين را باين معني كفت كه آنچه از پيغمبران
از حال من نوشته بودند همه بجاي آمد وهر چه بايستي كرد
وكشيد كردم وكشيدم وعمل توريت وناموس پيغمبران تمام شد
درينحالت بود كه بانك بلند زد وكفت اي پدر جان
خود را بر دست تو مي سپارم واينست هفتم كلمه كه در
صليب كفت اين كفت وسر بپيش انداخته جان كرامي سپرد ،
درين زمان زمين لرزيد وكوهها وسنكها بر يك دكر
ميخوردند وپرده كه بر صندوق توريت بحكم دين فرو
هشته بودند درين هنكام دو بخش شد ومردم ازين
حركت زمين وجيزهاي مذكور دانستند كه اين ستم
بود مردي ميرصدا كه درين كارها اهتمام تمام داشت
جون اين نشانها ديد خدارا سپاس كفت وايمان
آورد كه اين مرد دادكر بود وبراستي ابن الله است وديكر
مردم كه اين جيزهارا ديدند سينه زنان مي كشتند وترسان
ولرزان مي كفتند كه هر اينه اين مرد ابن الله بوده اين
در آخر روز جمعه بود ، وجون روز شنبه مي در آمد
واين شنبه نسبت بديكر شنبها عزيزتر بود جون
در وقت فصح واقع شد تا اين تنها در روز

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

شنبه بر دار نباشد يهودان پيش فيلاتس رفتند والحاح كردند كه بفرماي تا ساقهاي اين سه كس را بشكنند واز صليب فرو اندازند او راضي شد وچند كس فرستاد ايشان آمدند وساقهاي آن هر دو دزد كه با حضرت ايشوع مصلوب بودند شكستند انكاه خواستند كه بحضرت ايشوع نيز همان كنند ليكن جون مرده بود ساقهاي او نشكستند واينچنين در توريت نوشته است استخوانهاي او نخواهيد شكست يكي از ان لشكريان اينجس نام بجهت امتحان نيزه در پهلوي راست حضرت ايشوع زد واز پهلوي مبارك او آب وخون روان شد وبواسطه نيزه بدست او رسيد حاصل كه آن خون پاك از دست او بي واسطه دست بچشم او رسيد واو كه از كم بيني همچون كور بود هماندم بينا كرديد در ساعت از اسب بزير آمد وبدولت ايمان مشرف شد واورا بخدايي پرستش كرد واز بزركان دين شد ، پس ازين پنج زخم مشهور كه حضرت عيسي داشته ذكريا خبر داده بود واينست ترجمه سخن او چه جيزند اين زخمها در ميان دستهاي تو وجواب خواهد داد كه باينها زخمين شدم در خانه انانكه مرا دوست ميداشتند درين زمان مردي بود يوسف نام كه شاكرد حضرت مسيح بود اما پنهاني از ترس يهودان او پيش فيلاتس آمد وباو الحاح كرد باشكارا كه تن مبارك را باو سپارد پيلاتس از شنيدن آنكه او مرد حيران شد وآن

پنج زخم مسيح ،

ſabbathi ſuper patibulum manerent, Judæi ad Pilatum venerunt & inſtiterunt dicentes, jube ut crura horum trium virorum frangant, & de cruce dejiciant. ille conſenſit, & quoſdam miſit. illi venerunt, & crura illorum duorum latronum qui cum Domino Ieſu crucifixi fuerant, fregerunt. tunc voluerunt Domino Ieſu etiam idem facere. Sed quoniam mortuus erat, crura ejus non fregerunt. atque ita in lege ſcriptum eſt, Oſſa ejus non frangetis. Vnus ex militibus, [1] Longinus nomine, experiendi gratia, haſtam in latus [2] dextrum Domini Ieſu verberavit, & ex latere benedicto ejus aqua & ſanguis fluxerunt, & per haſtam in manum ejus venerunt. adeo ut ſanguis ille ſanctus à manu ejus, non mediante manu, in oculum ejus venerit, atque ille, qui ob defectum viſus, quaſi cœcus erat, è veſtigio viſum receperit. ſtatim ab equo deſcendit & nobilitate fidei nobilitatus fuit, ipſumque pro Deo adoravit, & ex præcipuis Religionis factus eſt. De his itaque quinque vulneribus celebribus, quæ Dominus Ieſus habuit, Zacharias prænunciaverat. atque hæc interpretatio verborum ejus eſt. Quid ſunt hæc vulnera in medio manuum tuarum? & reſpondebit, his vulneratus ſum in domo eorum qui me amarunt. Hoc tempore quidam erat nomine Ioſeph, qui diſcipulus Domini Ieſu erat, ſed occultus ob metum Judæorum. Is ad Pilatum venit, atque apud eum palam inſtitit, ut corpus benedictum ſibi traderet. Pilatus quum audiviſſet eum mortuum eſſe, attonitus fuit, atque illum

[1] *In Autogr. eſt* اينجس. *quod corruptum putamus pro* لنجس Longus, *qui vulgo Longinus, niſi forte aliud ei nomen dare noſter voluerit, nempe Inatius, ſeu Ignatius,* ج *Arabū ſonante ut ti Latinorum ſequente vocali.*

[2] *ſic Ioh. 19.34. habet Arabs Interpres, Græci codices, Latinus Interpres & Syrus non exprimunt* dextrū.

Quinque vulnera Chriſti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Centurionem accerſens quæſivit, an revera mortuus eſt? Is dixit, ita. quo circa corpus ipſi dedit. Ille & Nicodemus iverunt, & primum à Domina Maria veniam poſtularunt, & ſumma cum humanitate & obſervantia de cruce demiſerunt. Deinde totum corpus unguento condierunt, & faſciis induerunt. Hic Ioſeph ſepulchrum ſibi paraverat è lapide marmore, ſummo artificio, in horto quodam qui ibi prope erat. & in hoc ſepulchro neminem adhuc poſuerat. hoc Dominæ Mariæ donavit. atque ibidem Dominus Ieſus poſitus eſt. Judæi ad Pilatum venerunt & dixerunt, Domine [1] recordamur, hunc ſeductorem in vita ſua dixiſſe, tertio die reſurgam. itaque mandatum fiat, ut ad tres dies ſepulchrum ejus cuſtodiant, ne forte diſcipuli ejus veniant, & corpus ejus furentur, & hominibus dicant, è mortuis reſurrexit, & hæc pernicies pejor primâ ſit. Pilatus dixit ipſis, Cuſtodes [2] habetis, cuſtodite prout noſtis. Iverunt, & circumvallarunt, & ſepulchrum muniverunt, & lapidem obſignarunt, & cuſtodes collocarunt. Et quoniam dies feſti erat, Domina Maria, & Maria Magdalena, & Iohanna & alii ad urbem iverunt, & in quiete occupatæ fuerunt. Celari non debet, ante ſeptingentos & aliquot annos, eo tempore quo urbs Roma condebatur, Sibyllam fuiſſe nomine Erythræam. poſtquam de Domino Ieſu Chriſto prænuntiaſſet, & dixiſſet, eum eſſe Filium Dei & Servatorem, dixit: In manus infidelium tradetur, & manibus inquinatis improbitate alapas ei impingent. Deinde Sacerdotes

[1] *ad verb.* memoria vênit.

[2] *pro* درايد *dedimus* داريد،

Hebræo-

مير صدا را طلبيده پرسيد كه براستي مرد او كفت بلي پس تن
را بوي داد او ونيكاديوس رفتند ونخستين از حضرت مريم
رخصت خواستند وبتمام ادب وملاحظه از صليب فرود آوردند
انكاه تمام تن را بخوش بويي چرب ساختند وكفن پوشانيدند اين
يوسف مقبره براي خود ساخته بود از سنك مرمر بتكلف تمام
در باغي كه بانجا نزديك بوده ودر ان مقبره هيچكس را
هنوز ننهاده بودند اين را بحضرت مريم پيشكش كرد وهمانجا
حضرت ايشوع نهاده شد ، يهودان پيش فيلاتس رفتند وكفتند
اي خداوند ياد آمد كه آن بازي دهنده در حيات خود
ميكفت كه روز سيوم بر ميخيزم پس حكم شود كه تا سه روز
قبر اورا نكاه باني كنند مبادا شاكردانش بيايند وتن اورا
بدزدند وبمردم كويند كه از مردكان بر خاست واين فساد
بدتر از اول شود فيلاتس بايشان كفت پاسبانان داريد
نكاهباني كنيد بطوري كه ميدانيد ايشان رفتند واحتياط كردند
وقبر را محكم ساختند وبر سنك مهر كردند وپاسبانان
نشاندند وچون روز عيد بود حضرت مريم ومريم مزدلانيه
ويوحنا وديكران سوي شهر رفتند ودر خلوة مشغول
شدند ، پوشيده نماند پيش از هفتصد وچند سال هنكامي
كه بناي شهر رومه شد سبيله بود ايرتريه نام بعد از انكه
از حضرت ايشوع مسيح خبر داد وكفت كه اوست پسر
خدا وسلامتي دهنده كفت بدست كافران سپرده شود
وبدستهاي آلوده بدكاري اورا سيلها زنند انكاه كاهنان

عبريان بمخالفت مسيح جمع شوند چرا كه معجزهاي كلان
خواهد كرد اورا مقيد سازند وبدستهاي آلوده بدكاري خود بر
روي او زنند وبدهان پليد تف كنند پشت مقدس خودرا
بتازيانها بسپارد وسيلي خواران هرگز سخني نگويد تا
هيچكس نشناسد كه سخن او از كجا مي آيد وبكجا ميرود
وبتاج پر خار تاجدار شود وبجهت گرسنگي اورا تلخه دهند
ودر تشنگي سركه وآويخته كنند اوراه رجوب كشند اما تو
اي جنس نادان خداي خدا راه شناختي كه بجسم مردني
آمد ودر نيروز سه ساعت شب خواهد شد ونصيبه خواب
مرگ سه روز خواهد گرفت آن هنگام از جاهاي شيب بر
كشته بروشنگاه آيد او نخستين نمايد آغاز بعث مردگان
چرا كه روز سيوم بر خيزد وخودرا بشاگردان بنمايد ودر
نظر ايشان بر آسمان رود وپادشاهي او پايان نگيرد تا اينجا
سخن سبيله بود ✿

باب چهارم

در بر خاستن مسيح از قبر ورفتن او بر آسمان ،

نگاشته آمد كه روز جمعه در سهر سيوم مرد يعني
جان گرامي از تـــن پاك او جدا شد
تن او در همان روز بقبر نهاده شد
وجانش رفت در جايگاهي كه جانهاي پدران گرامي

Hebræorum contra Chriſtum convenient, quia miracula magna facturus eſt. vincient eum, & manibus ſuis inquinatis improbitate faciem ejus cædent, & ore polluto conſpuent. cutem ſanctam ſuam loris tradet & alapis vilium. nunquam verbum ullum dicet, adeo ut nemo cogniturus ſit, verbum ejus unde veniat & quo abeat. & corona plena ſpinis coronatus erit, & famis cauſa amarorem ipſi dabunt, & in ſiti acetum. & ſuſpendent eum, in lignum trahent. Sed tu genus ignarum, deitatem Dei non cognoviſti, qui in corpus mortale vênit. & in meridie tribus horis nox futura eſt, & ſomni mortis tribus diebus particeps erit. tunc ex locis imis revertens, in lucis locum veniet. Ille primus oſtendet initium reſurrectionis mortuorum, quia tertio die reſurget, & ſe diſcipulis oſtendet, & aſpicientibus ipſis ſupra cœlum ibit, & regnum ejus finem non capiet. Hactenus verba Sibyllæ ſunt.

PARS QVARTA,

De Reſurrectione Chriſti è ſepulchro, & aſcenſu ejus in cœlum.

PULCHRE evênit, quod die Veneris vigilia tertia mortuus eſt, id eſt veneranda anima ex corpore ſancto ejus migravit. Corpus ejus eodem die in ſepulchrum poſitum eſt. Sed anima ejus ivit in locum quendam, ubi animæ venerandorum patrum,

& aliorum prophetarum & juſtorum, qui ex hoc mundo exceſſerant, eum exſpectabant. Celari non debet, Infernum, [1] cujus interpretatio eſt locus inferus, quatuor gradus habere. Ordo hic eſt. Infimus, qui locus ſupplicii Diabolorum & peccatorum eſt, qui ſine reſipiſcentia mortui ſunt. atque eum locum Infernum vocant, ſcilicet, locum iræ Dei. Secundus ſuperior illo eſt, quem Purgatorium vocant, id eſt locum mundationis. hoc domicilium hominum bonorũ eſt, qui reſipiſcentes mortui ſunt, ſed quicquid oportuiſſet facere nondum prorſus compleverant, per inquinamentum peccatorum defectum habebant. atq; hîc retributionem harum rerũ paſſi, digni Paradiſo ſunt. Tertius locus eſt quem Limbum vocant, id eſt locum tenebroſum. Et hic locus infantium eſt qui ante ſignum [2] veræ religionis mortui ſunt. nam poſt Chriſtum ſignum illud veræ religionis baptiſmus eſt. ibi nulla omnino pœna eſt, præterquam quod prohibentur à viſione Dei. Quartus locus eſt quem ſinum Abrahami vocant, id eſt locum Abrahami, ubi erant omnes juſti qui ſanctè mortui fuerant. aut expectationem fidelium, [3] denominatione illi affini, hunc locum vocant. ſcilicet, quia omnes Prophetę, qui de Chriſto & de ejus adventn, & ſalute quam homines per eum conſecuturi eſſent notitiam habuerunt, extremo deſiderio eum exſpectabant. quum itaque anima veneranda è corpore ſancto migravit, ſumma cum potentia & gloria, & extremo damno diabolorum, & refocillatione ac gaudio juſtorum in hunc locum venit, ut quies

&

[1] *in Perſico enim eſt vox Hiſpanica Infierno* (انفيرن

[2] *in autore eſt* اسلام *Iſlamiſmus, id eſt,* traditio in fidẽ & religionem.

[3] *ad verb.* denominationẽ huic loco, iſti (*nempe denominationi ſinus Abrahæ*) affinẽ, faciunt. *ſuaſit autem res ipſa de qua agitur, & quæ ſequitur explicatio, ut* ازپور *verteremus* expectationem *vel* ſpem. *Convenit cum Gallico eſpoir* ſpes, *quod Hiſpani dicunt eſperança.*

ودیگر پیغمبران ونیکوکاران که ازین دنیا رفته اند انتظار او
می بردند پوشیده ماند که انفیرن که ترجمه آن جای پست
باشد چهار پایه دارد مرتبه اینست فرودترین که جایگاه
عذاب شیاطین وگناه کاران است که بی توبـــه مردند
واینجـــا انفیرن گویند یعنی جای غضب خدا دوم بالاتر
ازینست که انرا پورگ توریو خوانند یعنی جای پاک
شدن اینجایگاه مردم نیکست که تایب شده مرده اند امـــا
هر انچه بایستی کرد هنوز تمام بجا نیاورده بودند بآلودگی
گناهـــان صغیره داشتند واینجـــا پاداش این چیزهـــا
کشیده شایان بهشت می شوند سیوم جای است که آنرا
لیمب میخوانند یعنی جای تیره واین جایگاه اطفالست
که پیش از نشان اسلام مردنـــد که پس از حضرت
عیســـی آن نشانهٔ اسلام عماداست اینجـــا بهیچ گونه
عقوبت نیست بغیر از محرومی دیدار خدا چهارم جای
است که انرا سین ابراهیم خوانند یعنی مقام ابراهیم که انجـــا
می بودند همه نیکان که پاک مردند یـــا ازپور مومنان
خطاب کرد این جای را باو منسوب می کنند حاصل
که همه پیغمبران که از مسیح واز آمدن او وخلاصی یافتن
عالمیان بوسیله او خبر داشتند بغایت شوق انتظار او
می بردند پس چون جان گرامی از تـــن مقدس جدا
شد بغایت قدرة وبزرگی ونهایت خسارة شیاطین ودلاسای
وخوشـــی نیکوکاران درین جـــایگاه آمد تـــا ارام

مسيح زنده ميبود ،

وتسلي ايشان شود وهمانجا تـا زمان بر خاستن او از مردكان
قرار كرفت وجون سيوم روز شد كه موعود او بود از قبر
بتمام بزركي زنده بر آمد واينجنين بود روز يك شنبه بيش
از طلوع آفتاب مريم مزدلانيه ودو زن ديكر كه همنام او بودند
وهر دو خواهران خجسته مريم يكي از ان دو زن مادر
يعقوب خورد بود وديكر مادر يعقوب كلان عزيمت كردند
كه بر سر قبر روند وعطرهاي خود برداشتند ومالیدن
نتوانستند وبهمديكر مي كفتند كه تواند كه سنك كرانرا
از در قبر بر دارد وجون كاه طلوع شد جـان كرامي
حضرت ايشوع باز بتن در آمد وتن را ازان زخمها وداغهـا
ونشانهـا بي نشان ساخت وبهر كونه بزركي ونور وقدرت
اورا آموده كردانيد واز قبر زنده بر آمد ودر قبر همجنانكه
بسته بود او بسان ديكران بر نخاست كه باز ميرد يعني
نه بر خـاست بطوري كه ديكران برخاستند كه باز
ميرند بلكه برخاست بان بزركي كه مردم در روز قيامت
خواهند داشت كه ديكر نخواهند مرد واز دردها خلاص
كرديد به طوري كه هر كز مورد مرك ومحنت نباشد باين
معني است آنچه ازو نوشته شد نخستين زنده شوند كانست
پس هنكام بر آمدن از كور زمين سخت لرزيد وفرشته از
آسمان آمد تـا آن سنك را برداشت وپاسبانان قبر جون لرزه
زمين وافتادن سنك ونور آن فرشته را مشاهده كردند
بيخودانـــه افتادند وجون بهوش آمدند وبر سر قبر

رفتند

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& conſolatio ipſorum eſſet. atque ibi uſque ad tempus reſurrectionis ſuæ ex mortuis permanſit. Et quum tertius dies eſſet, qui [1] conſtitutus ab ipſo fuerat, ex ſepulchro ſumma cum gloria vivus exivit. Res ſic contigit. Primo die ſeptimanæ ante ortum Solis, Maria Magdalena & duæ fœminæ aliæ (quæ cognomines ipſi erant, & ambæ ſorores iſtius benedictæ Mariæ; una ex illis duabus fœminis Mater Iacobi minoris erat, altera mater Iacobi majoris) deliberarunt ad ſepulchrum ire. & unguenta ſua portarunt, at ungere non potuerunt. & inter ſe dixerunt, quis poſſet lapidem gravem ab oſtio ſepulchri tollere? Et quum tempus ortus eſſet, anima veneranda D. Ieſu iterum in corpus intravit, & corpus ab illis vulneribus & lacerationibus & ſignis ſine ſignis effecit, atque omni genere gloriæ & lucis & potentiæ illud replevit, & ex ſepulchro vivus aſcendit. At quemadmodum in ſepulchro ligatus fuerat, more aliorum non reſurrexit, ut rurſus moreretur: ſed reſurrexit eâ cum gloria quam homines in die reſurrectionis ſunt habituri, qui amplius non ſunt morituri. & à doloribus liberatus fuit, ſic ut nunquam acceſſus mortis & calamitatis ſit futurus. hunc ſenſum habet id quod de ipſo ſcriptum eſt, Primus eorum qui reviviſcunt eſt. Tempore itaque aſcenſus è ſepulchro terra vehementer tremuit, atque Angelus è cœlo venit, ut lapidem illum [2] tolleret. Et cuſtodes ſepulchri, quum tremorem terræ, & caſum lapidis, & lucem iſtius Angeli viderunt, [3] obſtupefacti ceciderunt. & quum ad ſe rediiſſent, atq; ad ſepulchrum

Chriſtus reviviſcit.

[1] *vel* promiſſus.

[2] *legitur* برداشت *in præter. pro quo legendum videtur* بردارد *niſi ſenſus ſit,* donec lapidem illum ſuſtulit.

[3] *quaſi* ſine ſe facti, extra ſe rapti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

veniſſent videndi gratia, quumque hunc non inveniſſent, in urbem iverunt, & quod contigerat, principibus Sacerdotum & Scribis annunciarunt. Hi inſtanter petierunt ut hoc[1] myſterium occultarent, & ſummam auri dederunt, ut communitati hominum dicerent, nos dormiebamus, & diſcipuli ejus venientes eum abſtulerunt. atque ipſis promiſerunt dicentes, Si Pilatus vos interrogat, nos pro vobis reſpondebimus. Illi ſic fecerunt, & hominibus dixerunt, nos dormiebamus & diſcipuli ejus eum abſtulerunt. Sed Sapientes intellexerunt, hæc verba non quadrare. Nam ſi dormiverunt, de ablatoribus ejus quomodo cognoverunt? Si experrecti fuerunt, quare non impediverunt? Eodem tempore quo Dominus Ieſus è mortuis reſurrexit, multi ſanctorum & prophetarum reſurrexerunt, & populo familiæque ſuæ manifeſtati reſurrectionem ejus annunciarunt. Modus autem quo ille manifeſtatus fuit, hic erat. Quum prædictæ illæ mulieres appropinquaſſent, lapidem collapſum repererunt. & quum in ſepulchrum intrarunt, Angelum viderunt, cujus vultus inſtar ſolis ſplendebat, & veſtis ejus inſtar nivis alba. illæ videntes eum timuerunt, & præ timore vultum ſuum in terram poſuerunt. Angelus dixit, ſcio vos Ieſum crucifixum velle. viventem inter mortuos quid quæritis? hîc non eſt. recordemini quod vobis in Galilæa dixit, nempe, oportet filium hominis in manus peccatorum tradi & crucifigi, & tertio die reſurgere. venite & videte locum ubi poſitus fuerat. ocius ite,

[1] *fortaſſe pro* رازءا *legendū* رازرا *ut* را *notet accuſ. caſum.*

&

رفتند که ببینند وچون این را نیافتند بشهر آمدند واز آنچه کذشته بود ببزرکان کاهنان وکاتبان خبر دادند ایشان الحاح کردند که این رازرا بپوشند ومبلغی از زر دادند تا بعام مردم بکویند که ما خفته بودیم وشاکردان او آمده اورا بردند وبایشان وعده کردند که اکر فیلاتس شمارا پرسش کند ما از جانب شما جواب کوییم ایشان اینچنین کردند ومردم کفتند که ما خفته بودیم وشاکردان او اورا بردند اما دانایان پی میبردند که این سخن بجایی نمیرسد که اکر در خواب بودند از بردکان او چکونه خبر یافتند اکر بیدار بودند چرا مانع نیامدند ، همان زمان که حضرت ایشوع از مردکان برخاست بسیاری از اولیا وانبیا برخاستند بقوم وقبیله خود ظاهر شده از برخاستن او خبر دادند وطور ظاهر شدن او آن بود که چون آن زنان مذکور نزدیک شدند سنک را افتاده یافتند وچون بدرون مقبره در آمدند فرشته دیدند که روی او همچون آفتاب تابان بوده ولباس او همچون برف سفید ایشان اورا دیده ترسیدند واز ترس روی خود بر زمین نهادند فرشته کفت میدانم که عیسی مصلوب را میخواهید زنده را در مردکان چه میجویید اینجا نیست یاد کنید آنچه بشما در جلیل کفته بود که باید که آدمی زاده بدست کنه کاران سپرده شود ومصلوب کرده وسیوم روز برخیزد بیایید وببینید جایی که نهاده شده بود زودتر بروید

وبشاگردان وبه پیدرو خبر دهید که برخاسته است اورا در
جلیل خواهید دید همچنانکه شمارا گفته بود ونام پیدرو را
بجهت آن خاص تا از گناهها که کرده بود نا امید
نشود وبداند که توبه وگریه او پیش خدا مقبول شده است ایشان
ترسان وحیران بي انکه بکس سخن کنند خودرا رسانیدند
در جاي که رسولان بودند واز آنچه دیده وشنیده بودند
بایشان خبر دادند رسولان حمل بر جنون ایشان کردند باري
پیدرو ویوحنا از بسیاري خواهش بسرعت سوي قبر
شتافتند وهر دو دویده رفتند یوحنا پیش رسید اما
بقبر نه در آمد پیدرو رسید ومقبره در آمد وکتان وعمامه
را که بر سر او بوده دید که جدا پیچیده افتاده است
انگاه یوحنا در آمد وآن نشان را مغرق شد واعتقاد
براستي کرد که از مردگان برخاست پس بخانه خود باز
گردیدند که مردم را خبر دهند هنگامي که از قبر
برخاست نخستین کسي که اورا دید مریم مقدس بود

تفصیل آنکه خجسته مریم در عبادت خدا بود منتظر آنکه
پسر خودرا کي از مردگان برخاسته بیند چنانچه او وعده
کرده است پیش از بامداد نوري عظیم یکبایک در حجره پدید
آمد ومقارن این حضرت ایشوع ظاهر شد بتمام بزرگواري اما
نه تنها بلکه پیغمبران بزرگ با خود آورد وخجسته مریم
همه را دید جون مادر پسر خود را بچنان بزرگواري در
یافت پاي او گرفت وهمچون خداي خود اورا پرستید

ظهور مسیح بخجسته مریم ،

حضرت

& diſcipulis ac Petro annunciate, eum reſurrexiſſe. in Galilæa eum videbitis, quemadmodum vobis dixit. & nomen Petri propterea ſpeciatim [1] dixit, ut ob peccata quæ commiſerat non deſperaret, & ſciret, reſipiſcentiam & fletum ſuum coram Deo acceptum fuiſſe. Illæ timentes & attonitæ, abſque ut quempiam alloquerentur, ſe contulerunt in locum ubi Apoſtoli erant, quodque viderant & audiverant ipſis annunciarunt. Apoſtoli id inſaniæ ipſarum tribuerunt. Petrus & Iohannes præ ingenti deſiderio ſumma cum feſtinantia ad ſepulchrum [2] ſemel accelerarunt, & ambo currentes venerunt. Joannes prior venit, ſed in ſepulchrum non intravit. Petrus venit & in ſepulchrum intravit, & linteum, & faſciam quæ ſuper caput ejus fuerat vidit ſeparatim involuta jacentia. Tunc Johannes intravit, & iſti ſigno [3] inhæſit, & revera credidit, eum ex mortuis reſurrexiſſe. deinde domum ſuam ſunt reverſi, ut hominibus id annunciarent. Quum ex ſepulchro reſurrexiſſet, prima perſona quæ eum vidit, ſancta Maria fuit, ſpeciatim tum quum benedicta Maria in cultu Dei eſſet, exſpectans quando filium ſuum è mortuis ſuſcitatum videret, quemadmodum ille promiſerat. ante diluculum lux magna repente in conclavi apparuit, & cum hac Dominus Ieſus viſus fuit ſumma cum gloria, verum non ſolus, ſed maximos Prophetas ſecum adduxit. & benedicta Maria omnes vidit. quum mater filium ſuum in tanta gloria invênit, pedes ejus prehendit, & tanquam Deum ſuum eum adoravit.

[1] *omiſſum videtur verbum* گفت،

[2] باري ſemel, *quod in Perſico primum locum tenet, in interpretatione verbo junximus, ut minus latinas aures offenderet. diximus ſupra, in Perſiſmo, ut in Belgiſmo, elegantiam habere.*

[3] *propr.* immerſus fuit.

Manifeſtatur Chriſtus benedictæ Mariæ.

Dominus Ieſus quoad humanam naturam cum ea filialiter ſe geſſit, & honorem exhibuit, & bene ei precatus eſt. Impoſſibile eſt declarare, quæ hilaritas, in corde matris & filii eo tempore [1] contigerit. & multo minus poſſibile eſt dicere verba quæ inter ſe dixerunt. Tempus latum & cogitationem longam poſtulat, ut cognoſcatur, in corde benedictæ Mariæ quid evenerit, quum videret tot Prophetas, qui ſumma cum gloria [2] eum venerabantur. Tunc [3] diſparuit. Poſt, quum Petrus & Iohannes domum ſuam reverſi eſſent, ut ſociis ſuis annunciarent, Maria Magdalena ibidem loci ad oſtium ſepulchri ſedit, quia à ſepulchro ejus ſeparari non potuit. & quaquaverſum reſpiciebat & flebat. tum temporis duos Angelos vidit, in ſummè lucida & admiranda forma ſedentes in loco ubi Chriſtum poſuerant, unum ad latus capitis, alterum ad latus pedum. & Mariæ Magdalenæ dixerunt, mulier, fletus tuus unde eſt? dixit, ex eo quod dominum meum ceperunt, & neſcio ubi eum poſuerint. Dum in hoc colloquio eſſet, contigit unum ex duobus illis Angelis deflectere, & ſpeculari, quippe qui videret quendam. nam viderunt Dominum Ieſum eſſe. fœmina illa vultum in eum convertit, & perſonam in iſto horto prope illud ſepulchrum vidit, & non cognovit Dominum Ieſum eſſe. Ille ex Maria quæſivit, mulier, ob quid fles? quem quæris? eum hortulanum arbitrata dixit, Domine, ſi tu eum cepiſti, dic mihi quo eum tuleris, & ego eum capiam. & quum reſponſum

[1] *ad verb.* vultum dederit.

[2] *vel* eam, *communis enim generis eſt. & poſterius fortaſſe voluit author.*

[3] *ad verb.* à viſu abſens factus fuit.

non

حضرت عيسي از جانب آدميت باو پسرانه سلوك كرد وحرمت
داشت وبركت برو خواند نتوان بيان كرد انچه در دل مادر
وپسر دران وقت از خوشحالي روي داد وكمتر توان كفت
سخناني كه با يك دكر كفتند وقت فراخ وفكر دراز مي
خواهد تا دانسته آيد كه در دل خجسته مريم چه كدشت
از ديدن چندان پيغمبران كه بتمام بزركواري اورا كرامي
داشتند انكاه از نظر غايب شد پس جون پيدرو ويوحنا
بخانه خود باز كرديدند تا بياران خود خبر دهند مريم
مرڈلانيه همانجا در مقبره نشست كه از كور او جدا شدن
نتوانست وهر سو مي نكريست وكريه مي كرد درين
هنكام دو فرشته ديد بغايت نوراني وعجيب شكل نشسته
در جاي كه مسيح را نهاده بودند يكي بجانب سر ويكي
بسوي پا وپريم مرڈلانيه نام كفتند اي زن كريه تو
از چيست كفت ازين كه خداوند مرا كرفتند ونميدانم
كه اورا كجا نهادند درين كفت وكو بود كه واقف شد
كه يكي از ان دو فرشته انحراف كرد وملاحظه نمود از
ديدن كسي كه ايشان ديدند كه حضرت ايشوع بود آن زن
روي بسوي او كردانيد وشخص را در آن باغ نزد آن
هزار ديد ونشناخت كه حضرت ايشوع است او از مريم
پرسيد اي زن براي چه كريه ميكني كرا ميخواهي اورا
باغبان پنداشته كفت اي خداوند اكر تو اورا كرفته
من بكو كه اورا كجا بردي ومن اورا بكيرم وچون جواب

نيافت

نیافت روي بسوي ديكر كرد درينولا كه روي كردانيد
حضرت ايشوع باو فرمود اي مريم او هماندم شناخت ودرحال
كفت اي آموزكار من اين كفت وبر هر دو قدم او افتاد
حضرت ايشوع مانع شد وسر انكشت بر بيشاني او نهاده كفت
باش نزد من ميا كه هنوز بالا نرفته ام واين ازان كفت تا اورا
از كم اعتقادي او آكاه سازد وهم فرمود سوي برادران من
برو وبا ايشان بكو بالا ميروم سوي پدر خود وپدر شما
خداي خود وخداي شما مريم بغايت خوشدلي رفت تا اين
خبر برسولان دهد وبايشان كفت ديدم خداوند خودرا
وهمين اين سخنها كفت واين دو زن كه با او از شهر آمده
در جست وجوي مسيح نزديك هزار مقدس بودند حضرت
ايشوع بر ايشان ظاهر شد وشناساي خويش داد وكفت
سلام بر شما ايشان بوي رسيدند وپاي مبارك او
كرفتند واورا پرستيدند وبايشان فرمود مترسيد سوي
برادران من رويد وبكوييد كه بجليل روند آنجا مرا
خواهند ديد ، درين زمان پيدرو متامل ومتفكر بود كه ما
بواسطه بزركي كناه خود از ديدن او نا اميد شديم ناكاه
حضرت عيسي ببزركواري ومخفوف رحمت بروي اشكارا شد
پيدرو خودرا كريه كنان در پاي او انداخت واز شرم
وشادي سخن نتوانست كفت اما انحضرت بتمام مهرباني
اورا دلاسا فرمود ودلدهي كرد وبشارت داد كه توبهء تو
مقبول شده است وآمرزيده شدي ، در همين ولا يعقوب

خورد

non acciperet, faciem in alium convertit. eo tempore quum faciem vertiſſet, Dom. Ieſus dixit ipſi, Maria. illa ſtatim agnovit, & protinus dixit, Magiſter mi. idque dicens, ad pedes ejus concidit. Dominus Ieſus prohibuit, & extremitatem digiti fronti ejus imponens dixit, mane, prope me ne veni, quia adhuc non aſcendi. hoc propterea dixit, ut eam de incredulitate ſua moneret. dixit porro, Ad fratres meos abi, atque eis dic, aſcendo ad patrem meum & patrem veſtrum, Deum meum & Deum veſtrum. Maria ſumma cum lætitia abiit, ut hoc Apoſtolis annunciaret, atque illis dixit, vidi Dominum noſtrum, mihique hæc verba dixit. & duæ hæ mulieres, quæ cum ipſa ex urbe venerant, ut inveſtigarent Chriſtum, prope ſepulchrum ſanctum erant. Dominus Ieſus manifeſtatus eſt ipſis, & cognitionem ſui dedit, ac dixit: Pax vobis. illæ ad eum acceſſerunt, & pedes benedictos ejus prehenderunt, eumque adorarunt. Dixit ipſis, ne timete, ad fratres meos ite, & dicite, ut in Galilæam eant, ibi me videbunt. Eo tempore Petrus meditabatur & cogitabat, [1] Ego propter magnitudinem peccati mei de videndo ipſo deſpero. Tunc Dominus Ieſus cum gloriâ & rara miſericordia ſe ei patefecit. Petrus ſe flens ad pedes ejus dejecit, & ex pudore ac gaudio verbum non potuit fari. ſed ille Dominus ſumma cum miſericordia ei cordis quietem præcepit atque animum addidit, & lætum nuncium dedit, dicens, Reſipiſcentia tua accepta eſt, & condonatum tibi eſt. Eodem hoc tempore Iacobus

[1] *propriè*, nos deſperamus.

minor eum quoque vidit. Ille, quum inimici illum Dominum captivum redderent, juramentum ediderat,[1] vel buccellam non edam & unam guttam non bibam niſi eum viventem videam, quemadmodum dixit. & à tempore captivitatis Chriſti circiter uſque ad meridiem primæ diei ſeptimanæ ſine aqua & cibo manſit. Dominus Ieſus ipſi eſt manifeſtatus & per clementiam ac miſericordiam dixit ei, ede & bibe, & de hoc myſterio quod tibi manifeſtatum eſt ne dubita. Eo tempore duo ex diſcipulis qui Hieroſolymis in pagum Emmaus ibant, qui à Ieruſalem, ſecundum communes opiniones, una paraſanga terræ abeſt, de iis quæ Chriſto evenerant colloquebantur. Chriſtus viatoris ſpecie ſe ipſis junxit. verum eum non agnoverunt. cum ipſis ibat, & ex ipſis quærebat, quid una ſermocinamini, & quare triſtes apparetis? Vnus ipſorum, cujus nomen Cleophas erat, reſpondit ipſi, an tu ſolus in Ieruſalem hoſpes & peregrinus es, neque tibi innotuit, hiſce diebus in hac urbe quid uſu venerit? ille dixit, quid contigit? dixerunt Ieſum Nazarenum, qui vir quidam erat Propheta & potens in factis & dictis coram Deo & coram hominibus, principes ſacerdotum & proceres Iudæorum morti tradiderunt, & crucifixus fuit. nobis ſpes fuerat ut Iſraëlem liberaret. & nunc tres dies ſunt quod hoc factum[2] funeſtum contigit. Verum quædam ex mulieribus noſtrorum virorum nos obſtupefecerunt his verbis, mane ad ſepulchrum ejus venimus & corpus ejus non invenimus,

[1] *pro* يا *legendum puto* تا, uſque ad buccellam. *niſi forte pro* يا *legendum ſit* يكي unam.

[2] *propr.* animam dejiciens.

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خورد اورا نیز دید او وقتی که دشمنان آن حضرت را دستگیر
کردند سوگند خورده بود که یا لقمه نخورم ویک قطره ننوشم
تا اورا زنده نه بینم چنانچه او گفته است واز هنگام گرفتن
مسیح گویا تا نیم روز یک شنبه بی آب وطعام ماند
حضرت ایشوع برو پیدا شد واز روی لطف ومهربانی
باو فرمود که بخور وبنوش ودرین سری که بر تو ظاهر
گردیده است شک میار درین هنگام دو تن از شاگردان
که از اوریشلیم بقریه ایمایوس میرفتند که از اوریشلیم
تخمینا یک فرسنگ زمین باشد در ماجرای مسیح
گفتگوی داشتند مسیح مسافر آسا بایشان پیوست
اما اورا نشناختند همراه ایشان میرفت واز ایشان
پرسید باهم چه گفتگو دارید وچرا غمگین مینمایید
یکی ازیشان که نام او کلیوفا بود باو جواب داد ای
تو تنها در اوریشلیم مسافر وبیگانه وترا خبر نشد که درین
روزها درین شهر چه رو داده است او فرمود چه واقع
شد ایشان گفتند ایشوع ناصری را که مردی بود پیغمبر
وقوی در کردار وگفتار پیش خدا وپیش مردم اورا
بزرگان کاهنان وسرداران یهودان بمرگ سپردند وبر دار
کرده شد مارا امید بود که اسراییل را خلاص کند واکنون
سه روزست که این حادثه جان فرسا گذاشته است
اما چندی از زنان مردم ما مارا حیران ساخته اند باین
سخن که بامداد بقبره او رفتیم وتن اورا نیافتیم

وفرشتکانرا دیدیم که کفتند که زنده است وچندی از مایان
نیز بقبره رفتند وهمچنان یافتند که ایشان می کفتند اما
اورا ندیدند ، حضرت عیسی بایشان فرمود ای کم خردان
وسنک دلان برای ایمان آوردن برای چیزها که پیغمبران کفته
بودند نه چنین می باید که مسیح محنتها کشد واینچنین
در بزرکواری خود آید وشروع از حضرت موسی ودیکر
پیغمبران کرده از همه کتابها نقل آورد وچون نزدیک شدند
بجای که مطلب ایشان بود او خودرا وانمود بطوری که
ازین منزل بیشتر میکذرد ایشان زور آوردند وباو کفتند با
ما باش چرا که روز باخر رسیده ومایل بتاریکی است
پس در آمدند وچون بر سر طعام بایشان نشست نان
برداشت وبرکت کفت وشکست وبایشان داد هماندم چشم
ایشان کشاده شد واورا شناختند واو در حال نا پدید
کشت ایشان بهمدیکر میکفتند نه دل میطلبید وقتی
که او با ما بود ودر راه بما سخن میکرد ونوشتها
را بیان میداد ، سوی اوریشلیم آمدند واپوستلس را
یکجا یافتند وهمدیکر مردم هجوم داشتند ودانستند که
بانک دیکر سخن دارند که خداوند براستی بر خاست
وبشمعون ظاهر شد وایشان نیز ماجرای خود بیان کردند
همان روز یکشنبه آخر روزینه یازده رسول جمع شده
از ترس یهودان در بسته بودند ودرین کفت وکو داشتند
ناکاه حضرت عیسی در آمد ودر میان ایشان ایستاد

& Angelos vidimus qui dixerunt eum vivere. & quidam ex nobis etiam ad ſepulchrum iverunt, & ſic invenerunt ut illæ dixerant, ſed ipſum non viderunt. Dominus Ieſus dixit ipſis, ô dementes & lapidei cordis homines ad credendum ea quæ Prophetæ dixerunt! Nonne ſic oportebat Chriſtum pati, atque ita in gloriam ſuam ire? & initium à Patriarcha Moſe & aliis Prophetis faciens, ex omnibus ſcripturis allegationes adduxit. & quum appropinquaſſent loco qui ab ipſis petebatur, geſſit ſe tanquam qui ex ea ſtatione longius tranſiret. illi vim intulerunt, & dixerunt ipſi, nobiſcum mane, quia dies ad finem venit & ad tenebras declinat. intrarunt itaque. & cum ad cibum capiendum cum ipſis ſediſſet, panem cepit & benedixit & fregit, ipſiſque dedit. ſtatim oculi ipſorum adaperti fuerunt eumque agnoverunt. ipſe autem ſtatim diſparuit. Illi inter ſe dicebant, nonne cor deſiderio ardebat, quum is nobiſcum eſſet, & in via nobiſcum loquebatur, & ſcripturas declarabat? Hieroſolymam iverunt, & Apoſtolos ſimul repererunt, atque inter ſe viri conventum habuerunt, & cognoverunt, quod, præterquam quod aliorum verba haberent, dicentium Dominum verè reſurrexiſſe, etiam Simeoni apparuerit, atque ipſi etiam quod ſibi evenerat declararunt. Eodem die primo ſeptimanæ in fine ejuſdem diei undecim Apoſtoli congregati, ob metum Iudæorum januam clauſerant, & de hac re colloquebantur. De improviſo Dominus Ieſus intravit, atque in medio ipſorum ſtetit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

& dixit, pax vobis, ego ſum, ne timete. Eos timor occupavit, & expaverunt, & putarunt deſertum ſpiritum eſſe. quumque eos attonitos videret, dixit, quidnam vos ſollicitos reddit, & cogitationes in cor veſtrum invehit ? videte manus meas & pedes meos, nam ego ipſe ſum. contrectate & cognoſcite, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut videtis me habere. hoc dixit, & vulnera manuum & pedum ipſis oſtendit. Quamvis ſupra dictum fuerit, quum anima Chriſti in corpus reverſa eſt & vivus reſurrexit, eum abſolute integro corpore fuiſſe, & ſigna illorum vulnerum in eo non manſiſſe, tamen hæc quinque vulnera, quæ in duabus volis manuum & pedum & pectore ejus fuerunt, noluit recedere, & ſine ſignis manere. manſerunt talia, abſque ut dolorem facerent, & fœda viderentur, ſed ſumma cum pulchritudine & luce. & noluit hæc ſigna abire, ut teſtimonio eſſent, ipſum eundem eſſe qui in cruce mortuus erat. item, ut oſtenderet, miſeriarum quas in cruce paſſus eſſet ſe pœnitentem non eſſe. etiam, ut propter interceſſionem peccatorum iſta vulnera coram Deo oſtenderet. & ob alias cauſas. Hæc itaque vulnera ipſis oſtendit, ut ſcirent ipſum eundem eſſe. Bene non crediderunt adhuc. propter extremam lætitiam in ſtupore erant. ille ut eos conſolaretur, dixit, Habetis aliquid quod edam? attulerunt de piſce aſſo, & de melle. ſumſit & coram ipſis edit, & reliquum ipſis diſtribuit, & dixit, Hi ſunt ſermones quos vobis dixi, quum vobiſcum eſſem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

وفرمود سلام بر شما منم مترسید ، ایشانرا ترس فرو کرفت
ومدهوش شدند وپنداشتند که روح خالیست وایشانرا
حیران دیده کفت چه چیز شمارا در هم میسازد وفکرها
بر دل شما می آرد نظر کنید دستهای مرا وپایهای مرا
که من همانم بساوید ودر یابید زیرا که روح تن واستخوان
ندارد چنانچه می بینید که من دارم این کفت وزخمهای
دست وپا بایشان نمود ، اکرچه در بالا کفته شد که
وقتی که جان مسیح سوی تن باز کردید وزنده برخاست او
مطلق تندرست شد ونشانه ازان زخمها باوی نماند اما این
پنج زخم که در هر دو کف دست وپا وسینه او بود نخواست
که دور شود وبی نشان مانند همچنان ماندند بی انکه درد
کنند وزشت نمایند بلکه بتمام زینت ونور وخواست که این
نشان ترود تا کواهی باشد برین که همانست که در
صلیب مرد وهم تا وانماید که از جفایی که در صلیب کشید
پشیمان نیست ونیز تا جهت شفاعت کناهکاران آن
زخمها پیش خدا نماید وبرای دیکر چیزها پس این
زخمها بایشان نمود تا بدانند که او همانست خوب باور
نکردند هنوز ایشان از غایت خوشی در حیرت بودند
او تا ایشانرا تسلی کند کفت چیزی دارید که بخورم
ایشان آوردند از ماهی کباب کرده واز انکبین کرفت
ودر نظر ایشان خورد وبقیه را بایشان قسمت کرد
وفرمود اینست کفتارها که بشما کفتم وقتی که با شما بودم

که واجبست که بجا آید همه آنچه از من نوشته شده است ودر
دین موسی ودر کتب پیغمبران ودر زبور ، آن زمان خرد ایشان
را کشاده کرد تا نوشتها بفهمند وگفت اینچنین نوشته شد
وچنین در کار بود که مسیح جفاها کشد وروز سیوم از
مرگ برخیزد ومنادی کرده شود بنام او توبه وآمرزش گناهان
برای همه مردم وشروع از اوریشلیم شود وشمایان همه گواهید
ومن بشما میفرستم موعود پدر خود وشمایان در شهر مقام
گیرید تا آمدن او وباز بایشان گفت سلام بشما همچنانکه
پدر من مرا فرستاد ومن شمارا میفرستم بگیرید روح القدس
را بآنانکه ببخشید بخشیده شود وآنانرا که باز دارید باز
داشته شوند درین بایشان تمام قدرت داد بر حکومت جانها
وغایب شد وایشان بسیار خوشحال گشتند ، درین زمان یکی
از دوازده که نام او تمی بود وبنام دیگر دیدمو خوانده می
شود حاضر نبود هنگامی که آمد اصحاب بوی گفتند خداوند
را دیدیم ونشانهای زخمهای او ودیگر چیزها بوی بیان کردند
اما او نخواست که اعتقاد کند هر چند باو می گفتند اصلا
قبول نمیکرد ومیگفت تا خود نه بینم دستهای اورا وجایگاه
میخها را وانگشتان خودرا در نیارم ودست بر پهلوی او نهم
هرگز باور نکنم ، تا هشت روز در انکار بود پس روز هشتم
با دیگر شاگردان بود ودر خانه بر بسته بودند حضرت ایشوع
در آمد ودر ایشان ایستاد وگفت سلام بشما آنگاه بتمی فرمود
بیا انگشت خود اینجا بنه ودستهای مرا به بین بیار دست

oportere ut omnia impleantur quæ de me ſcripta ſunt, & in lege Moſis, & in libris prophetarum, & in Pſalmis. Tunc mentem ipſorum aperuit, ut ſcripturas intelligerent, & dixit, ſic ſcriptum fuit, & ſic neceſſe fuit Chriſtum pati, & tertio die reſurgere à morte, & prædicari in nomine ejus reſipiſcentiam & remiſſionem peccatorum omnibus hominibus, & initium à Ieruſalem fieri. & vos omnes teſtes eſtis, & ego vobis mittam promiſſionem Patris mei. & vos in urbe manete uſque ad adventum ejus. Rurſus dixit ipſis, pax vobis. quemadmodum Pater meus me miſit, & ego vos mitto. accipite ſpiritum ſanctum. quibus remittetis, remiſſum erit, & [1] quos retinebitis, retenti erunt. Per hoc ipſis ſummam potentiam dedit judicandi animas. & diſparuit, ipſique admodum læti redditi ſunt. Hoc tempore unus ex duodecim, cujus nomen Thomas erat, & alio nomine Didymus vocabatur, præſens non fuit. quum veniſſet, ſocii dixerunt ipſi, Dominum vidimus. & ſigna vulnerum ejus & alia declararunt ei. verum noluit credere. quicquid ei dicerent, omnino non admittebat, & dicebat, donec ipſe non video manus ejus, & locum clavorum, & digitos meos non immitto, & manum ſuper latus ejus non pono, nunquam credam. ad octo dies in negatione fuit. deinde die octavo cùm cæteris diſcipulis erat, & januam domus clauſerant. Dominus Ieſus intravit, atque inter ipſos ſtetit & dixit, pax vobis. tunc Thomæ dixit, veni, digitum tuum hic pone, & manus meas vide. fer manum

[1] *vel,* quibus retinebitis, retenta erunt, *ſuppl. peccata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

tuam, & infer in latus meum, & infidelis ne mane, ſed fidelis. ille omni cum obſervantia & humanitate acceſſit, & vulnera manu ſua contrectavit. tunc cor ejus luce repletum fuit, & in terram concidens adoravit eum & dixit, Domine mi, Deus mi. Dominus Ieſus dixit, Ex eo quod vidiſti me, credidiſti. beati qui me non viderunt & crediderunt. dixit illis, in Galilæam ite. quia plurimi diſcipulorum ejus iſthic erant, atque ibi volebat ſe omnibus iis manifeſtare. Diſcipuli eo iverunt. Die quodam Petrus & Thomas & Nathanael & quidam alii in littore maris Tiberiadis convenerant. Petrus dixit, vado ut capturam piſcium faciam. alii dixerunt ipſi, nos etiam te ſequimur. In mare intrarunt, & tota nocte circumiverunt, verum unius piſcis captura non fuit facta. quum dies lucidus aſcendiſſet, de improviſo Dominus Ieſus in littore maris apparuit. illi neſciebant quis eſſet. dixit ipſis, Adoleſcentes, aliquidne edulii habetis? dixerunt, non habemus. dixit, rete veſtrum in latus dextrum navis dejicite, & invenietis. fecerunt ita, & tot piſces ceperunt, ut præ multitudine & gravitate rete illud trahere difficile fuerit. Iohannes, qui dilectus Domini Ieſu erat, Petro dixit, Dominus noſter eſt. Petrus quum hoc verbum ex eo audiviſſet, nempe Dominus noſter eſt, tunicam ſuam lumbis accinxit, quia nudus erat, ſeque in mare injecit. reliqui autem diſcipuli ſimiliter rete trahentes, navi venerunt, quia procul à littore[1] non erant. quum in portum aſcendiſſent,

ignis

Apparet Chriſtus diſcipulis in Galilæa.

[1] *In Autograp. ſcriptum erat* نبودند non erant. *quidam ſcalpro delevit negativam, ut reſtaret* بودند erant. *nos reſtituimus, quia in textu Græco extat, neq; à Vulgato eſt omiſſa.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

خود ودر آر بپهلوي من وبي ايمان مباش بلكه مومن او بتمام
ملاحظه وادب نزديك شد وزخمهارا بدست خود ساويد
دارن هنكام دلش از نور پر كرديد ودر زمين افتاده
اورا پرستيد وكفت خداوند من خداي من حضرت ايشوع
فرمود تمي ازانكه مرا ديدي باور كردي خنك انانكه مرا
نه ديدند وكرويدند بايشان فرمود كه بجليل رويد چرا كه
بيشتري از شاكردان او آنجا بودند وآنجا خواست كه
خودرا بهمه ايشان ظاهر كند شاكردان آنجا رفتند روزي
بيدرو وتمي ونتانايل وچند ديكر بر كنار درياي تباريوس جمع
شده بودند بيدرو كفت ميروم تا شكار ماهي كنم ديكران
باو كفتند ما نيز در پاي تو ميرويم بدريا در امدند وتمام
شب كرديدند اما يك ماهي صيد نشد جون روز روشن بر آمد
ناكاه حضرت عيسي بر كنار دريا پيدا شد ايشان ندانستند
كه كيست او بايشان كفت اي جوانان هيج خوردني داريد
ايشان كفتند نداريم فرمود دام خودرا بجانب راست كشتي فرو
اندازيد وخواهيد يافت ايشان اينجنين كردند وچندان ماهي
كرفتند كه از فراواني وكراني آن دام كشيدن دشوار شد يوحنا
كه محبوب حضرت عيسي بود به بيدرو كفت خداوند ماست
بيدرو جون اين سخن ازوي شنيد كه خداوند ماست
پراهن خود بر ميان بست كه برهنه بود وخودرا
بدريا انداخت وديكر شاكردان همچنان دام كشان
بكشتي آمدند كه دور از كنار نبودند جون بساحل بر آمدند

ظهور مسيح بشاكردان در جليل

آتش اخگر دیدند وبران ماهي نهاده ونان حضرت عیسي بایشان
فرمود ازین ماهیان که اکنون شکار کرده اید بیارید بیدرو
بکشتي در رفت ودام خودرا سوي خشکي کشید صد و پنجاه
وسه ماهي دام شکسته نشد همه حیران ومضطرب بر زمین آوردند
حضرت ایشوع فرمود بیایید وبخورید همکنان مدهوش بودند
وهیچکس را زهره نبود که ازو پرسد که تو کیستي که هر کدام
میدانست که این خداوند است پس حضرت ایشوع نان بر
داشت ودر همه بخش کرد وهمچنین ماهي را ان هنکام بایشان تمام
معرفت داد ، بعد ازانکه خوردند حضرت عیسي به بیدرو فرمود
شمعون پسر یوحنان مرا از همه اینها بیشتر دوست مي داري او
جواب داد بلي اي خداوند تو خود میداني که ترا دوست
میدارم باو فرمود بچران بره کان مرا بار دیکر بوي فرمود شمعون
پسر یوحنا دوست میداري مرا اوکفت بلي اي خداوند تو خود
میداني که ترا دوست میدارم باز فرمود بچران بره کان مرا سیوم
بار باو فرمود شمعون پسر یوحنا دوست میداري مرا این بار
بر بیدرو دشوار آمد جون سیوم نوبت ازو پرسید که مرا دوست
میداري اوکفت اي خداوند من ترا همه روشنست خود میداني
که ترا دوست میدارم باو فرمود بچران کوسفندان مرا ، سه مرتبه
اورا از دوستي پرسید بیاد آن سه مرتبه که در هنکام جفاي مرک
بوي انکار آورده بود وتااورا آکاه سازد که درین چراندن کوسفندان
که باو فرمود باو محنتها خواهند رسید وبیان کند که زندکي خود
خواهد داد باوکفت راست راست میکویم ترا وقتي که جوان بودي
میان خود را میبستي وهر جا که میخواستي میرفتي اما زماني که

ignis prunam viderunt, & ſuper eam piſcem poſitum & panem. Dominus Ieſus dixit ipſis, de hiſce piſcibus quos nunc cepiſtis adferte. Petrus in navem intravit, & rete ſuum in aridam traxit, centum & quinquaginta trium piſcium. rete fractum non fuit. omnes attoniti & perculſi ſuper terram [1] tulerunt. Dominus Ieſus dixit, venite & edite. omnes pavidi fuerunt, & nemini ea fortitudo fuit ut ex ipſo quæreret, tu quis es? quia quiſque ſciebat hunc Dominum eſſe. Dominus itaque Ieſus panem cepit, & inter omnes partitus eſt, & ſimiliter piſces. tunc ipſis plenam cognitionem dedit. Poſtquam ediſſent, Dominus Ieſus Petro dixit, Simon fili Ioannis, an me magis quam hi omnes amas? reſpondit, ita Domine, tu ipſe ſcis me te amare. dixit ipſi, paſce agnos meos. Secundo dixit ipſi, Simon fili Ioannis, amas me? dixit, ita Domine, tu ipſe ſcis me te amare. rurſus dixit, paſce agnos meos. Tertio dixit ipſi, Simon fili Ioannis, amas me? Hanc vicem Petrus moleſtè tulit, quoniam tertia vice ex ipſo quæſierat, an me amas? dixit, Domine mi, tibi omnia clara ſunt, ipſe ſcis me te amare. dixit ipſi, paſce oves meas. ter eum de amore interrogavit, in recordationem trium vicum quibus tempore paſſionis mortis [2] eum abnegaverat. & ut moneret eum, in illa paſtione ovium quam [3] ipſi præceperat, miſerias ipſi eventuras eſſe, ac declararet fore ut vitam ſuam daret, dixit ipſi, Verè verè dico tibi, quum juvenis eras, lumbos tuos accingebas, & quocunque velles ibas. ſed quum

[1] *quidam inductus literis pro* آورند *legi voluit* آمدند venerunt, *malè.*

[2] *pro* بون *dedimus* بوي

[3] *pro* يا *dedimus* ياو

 ſenex

ſenex eris, manus tuas extendes, & alius lumbos tuos accinget, &[1] ducet te in locum quem non voles. hoc dixit, ut oſtenderet, Deum qua morte eſſet glorificaturus. Et ut modum paſcendi oves eum edoceret, dixit, ſequere me, id eſt, quod ego feci, fac. Petrus eum ſequebatur. Faciem ſuam convertens vidit illum diſcipulum qui dilectus Chriſti erat, eratque ille qui in pectus Ieſu caput poſuerat quum paſcha ederent, & pro Petro ex Ieſu quæſierat, quis eſt qui te tradet? Et quum Petrus hunc vidiſſet, dixit Domino Ieſu, Domine mi, hic quid erit? Dominus Ieſus dixit ipſi, ſi voluntas mea hæc eſt, ut in tempus adventus mei ſic maneat, [2] quid hoc ad te? tu me ſequere. Ex hoc ſermone in linguas diſcipulorum cecidit, Iohannem non moriturum. At Dominus Ieſus non dixerat, non moriturum, ſed hoc, ſi ego volo ut ſic[3] maneat donec redeam, quid ad te? In terra Galilææ ſæpe à ſectatoribus ſuis clare cum proprietatibus ſuis [4] viſus eſt, & inter eos miranda multa fecit, ut conſtaret eum eſſe. Die quodam juſſit, ut in montem Thabor omnes convenirent. & plus quam quingenti cum his undecim Apoſtolis convenerunt. atque his ſe manifeſtavit, quemadmodum dixerat, in Galilæam ite, ibi enim me videbitis. quidam in principio dubitarunt: ſed tandem omnes eum agnoverunt & crediderunt, & pro Deo adorarunt. Et dixit omnibus, præſertim Apoſtolis, id eſt miſſis, & reliquis majoribus diſcipulis, Nunc innotuit, mihi datam eſſe omnem poteſtatem in cælo &

in

[1] ببرد *quidã in Autogr. induxerat, tanquam inutile. peſſimè.*

[2] *ad verb.* tibi in hoc quid?

[3] *pro* بمانند *dedi* بماند

[4] *pro* دیدند viderunt, *legendũ videtur* دیده شد. *alioqui pro* از تابعان خویش دیدند *legendum* تابعان او اورا دیدند Sectatores ejus ipſũ viderunt. *nihil tamen hic auſi fuimus mutare.*

پیر شده باشي هر دو دست خود بکستراني و دیکري میان تو
بندد و ببرد ترا در جاي که نخواهي این کفت تا وانماید که خدارا
بچه مرک تسبیح خواهد کرد ، وتا روشن چرانیدن کوسفندان باو
تعلیم کرده باشد فرمود بي روي من کن یعني انچه من کردم بکن
بیدرو در پاي او میرفت روي خود کردانیده نکریست آن شاکرد
راکه دوست داشته حضرت ایشوع بود وآن بود که بر سینه حضرت
سر نهاد هنکام فصح خوردن وبخاطر بیدرو از حضرت پرسید
که کدام است آنکه ترا خواهد سپرد وچون بیدرو اورا دید
بحضرت ایشوع کفت اي خداوند من این چه باشد حضرت ایشوع
باو فرمود اکر خواست من اینست که تا زمان آمدن من
اینچنین ماند ترا درین چه تو در پاي من بیا ، ازین سخن بر
زبان شاکردان افتاد که یوحنا نمي میرد وحضرت ایشوع نفرمود
که نمیرد لیکن اینک اکر من خواهم که چنین ماند تا باز آیم
ترا چه ، در زمین جلیل بسیار بار از تابعان خویش بطور روشن
بخصوصیاة دیدند ودر ایشان عجایبات بسیار کرد تا یقین
شود که اوست ، روزي فرمود که در کوه تبور همه جمع شوند
وبیش از پانصد نفر وبا این یازده رسول جمع شدند وبر
ایشان ظاهر شد همچنانکه کفته بود که در جلیل روید که
انجا مرا خواهید دید بعضي در آغاز شک آوردند لیکن آخر
همه اورا شناختند واعتقاد کردند وبخدایي پرستیدند ، وهمکنان
را فرمود خاصه باپستلس یعني برسولان وبدیکر شاکردان بزرک
اکنون معلوم کرده شد که بمن داده است همکي قدرت در آسمان

ودر

ودر زمین پس بروید وهمه مردم را بیاموزید وایشانرا عمادا
کنید بنام پدر وپسر وروح القدس وآموزید که محافظت
کنند همه چیزهارا که بشما فرموده‌ام ، واینک من با شما هستم همه
روزها تا سري شدن عالم منقولست که تا بیست روز در جلیل
با شاکردان خود بوده است انکاه رسولان بحکم او به بیت
المقدس رفتند روزي در بیت المقدس اینان که بر سر طعام
بودند ناکاه حضرت ایشوع بر ایشان ظاهر شد در میان نصف
اول روز بایشان خوردني خورد تا ایشان را اطمینان بیشتر
شود انکاه بسخنان سخت ترس انکیز بایشان ملامت کرد
وبواسطه شک که در برخاستن او آورده بودند واز سنکین
دلي که نخواستند که اعتقاد کنند بر آنانکه اورا زنده از
مردکان دیده بودند بعد ازان بلطف آمده بنرمي فرمود
از اوریشلیم دور نشوید بلکه همین جا نشینید ومنتظر باشید
بوعده پدر من که از دهان من شنیده اید چرا که یوحنا
عمادا میکرد [بآب] اما شما عمادا کرده خواهید شد بروح القدس
نبسیار مدت بعد این روزها ، ونیز فرموده بکوه زیتون روید
نزدیک بیت عنیا ایشان رفتند وحضرت بي بي مریم ودیکر زنان
وبسیاري از شاکردان درانجا جمع شدند ناکاه پیدا شد وظاهر
ساخت که اکنون وقت آن شد که باسمان روم باین تقریب انانکه
حاضر بودند ازو پرسیدند خداوند درین هنکام ملک اسراییل
را باز بحال خواهي آورد بایشان فرمود نه از شماست دانستن
زمانها ونکتها که پدر در قدرت خود بنهاد ولیکن خواهید کرفت

in terra. Quamobrem ite, & omnes homines docete, eoſque baptizate in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & docete ut ſervent omnia quæ præcepi vobis. Atque ecce, ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem mundi. Ajunt eum ad viginti dies in Galilæa cum diſcipulis ſuis fuiſſe. Tunc Apoſtoli mandato ejus Hieroſolymam iverunt. Die quodam Hieroſolymæ, quum illi in cibo ſumendo eſſent, de improviſo Dominus Ieſus apparuit ipſis, [1] in medio meridiei primæ diei. cum ipſis cibum ſumpſit, ut ipſis ſecuritas major eſſet. deinde verbis duris timorem incutientibus objurgavit eos, & ob dubitationem quam de reſurrectione ejus habuerant, & ob cordis duritiem qua noluerant credere iis qui eum vivum è mortuis viderant. Poſtea ad clementiam veniens, cum lenitate dixit: à Ieruſalem ne recedite, ſed ibidem loci ſedete, & exſpectate promiſſionem Patris mei, quam ex ore meo audiviſtis. Iohannes enim baptizabat [2] [aqua,] ſed vos baptizabimini Spiritu Sancto, [3] non multo ſpatio poſt hos dies. Quumque etiam dixiſſet, in montem Olivarum ite, prope Bethaniam venerunt. & Majeſtas Dominæ Mariæ, & aliæ fœminæ & multi ex diſcipulis ibi convenerunt. De improviſo apparuit, & manifeſtavit, dicens, nunc tempus eſt, ut in cœlum abeam. hac occaſione qui præſentes erant ex eo quæſiverunt, Domine, an hoc tempore regnum Iſraelis reſtituturus es? dixit ipſis, veſtrum non eſt ſcire tempora & puncta, quæ Pater in poteſtate ſua poſuit. ſed accipietis

[1] *fortaſſe pro* در میان نصف *legendum* در همان نصف in ipſiſſimo meridie.

[2] *reſtituimus* بآب, *omiſſum in autogr.*

[3] *pro* ببسیار multo, *dedimus* نبسیار non multo. *poſtulante id ſacro textu,*

virtutem Spiritus Sancti, qui ſuper vos veniet, & teſtes mei eritis in Jeruſalem & in tota terra Judææ & Samariæ, & uſque ad extremum terræ. & dixit, ite ad homines, & prædicate Euangelium meum omnibus creaturis. qui credit, & baptizat, & baptizatur, ſalutem conſequetur, ſed qui non credit, in ſupplicio æterno erit. Et ſigna eorum qui credent hæc erunt, dæmonia in nomine meo ejicient, linguis novis loquentur, ſerpentes capient, & ſi venenum lethale bibant, non nocebit ipſis. &[1] [ſuper] ægros manum ponent, ſanabuntur. Poſt multa verba dixit ipſis, Ego vado. edictum vobis impoſui, ut vitam inſtituatis eo modo quo dixi vobis, & doceatis quod[2] à me edocti fuiſtis. & quoſdam ex præſtantioribus in quibuſdam rebus peculiares reddidit, ac blanditiis excepit, & ſupra omnes benedictam matrem. Poſtea manus elevavit, & ſuper ipſos vota benedictionis nuncupavit, & aſpicientibus ipſis incepit ſurſum aſcendere, ac pedetentim pedetentim aſcenſionem oſtendit, donec è conſpectu diſparere cepit. Eo tempore nubes quædam lucida velamen fuit, & Chriſtus in cælum ivit, uſque ad ſummam altitudinem. non is ſolus ivit, ſed omnes animas juſtorum, qui à[3] tempore[4] Adami uſque ad illud tempus mortui fuerant, ſecum duxit. Angeli ipſi obviam venerunt. ſumma cum lætitia intravit in cælum, & ad manum dextram Patris ſedit, id eſt, in glorioſiſſimis manſionibus locum nactus eſt, quæ ſedere in eo rem incomparabilem faciunt: primum, in dignitate, quia ſedere

quam

[1] *deeſt in autograp.* بر ſuper.

[2] *fortaſſe pro* من *legendum* از من

[3] *pro* زنان mulieribus *dedimus* زمان

[4] *ad verb.* patris hominum.

قوت روح القدس كه بر شما خواهد آمد وكواهان من
خواهيد بود در اوريشليم ودر تمام ملك يهودا وسمريه وتا
آخر زمين وفرمود برويد سوي عالميان ودعوت كنيد بانجيل
من بتمام مخلوقات آنكه ايمان آرد وعمادا كيرد سلامتي
يابد اما انكه ايمان نيارد در عذاب ابدي باشد وعلامات
ادانكه ايمان آورده باشند اين خواهد بود ديوانرا بنام من
بيرون كنند بزبانهاي نو بكويند مارانرا بكيرند واكر زهر
قاتل بياشامند ايشان را زيان نكنند وبر رنجوران دست نهند
شفا يابند ، پس از سخن بسيار بايشان فرمود من ميروم
بر شما فرض ساختم كه زندكاني كنيد بطوري كه بشما
كفتم وبياموزيد آنچه من آموخته شديد وچندي از بزركان
را ببعضي چيزها مخصوص كردانيد ولطفها نمود وپيش از
همه خجسته مادر را وبعد از ان دستها برداشت وبر
ايشان دعاي بركت خواند ودر نظر ايشان آغاز كرد ببالا بر
آمدن وآهسته آهسته صعود مي نمود تا انكه از نظر غايب
شدن كرفت ، آن هنكام ابري روشن حجاب شد ومسيح بر
آسمان رفت تا نهايت بلندي نه او تنها رفت بلكه
همه جانهاي نيكان را كه از زمان ابو البشر تا آن
زمان مرده بودند با خود برد ، ملايكه اورا استقبال
كردند بتمام شادماني در امده باسمان وبدست راست پدر
نشست يعني در بزركترين منازل جاي يافت كه
نشستن را بدو چيز ببغير مي كنند يك بعزت كه نشستن

از ایستادن عزیزترست دوم بقرار وارام دران بزرکي ، درین
هنکام که شاکردان چشمها بر آسمان دوخته بودند دو
فرشته بلباس سفید آمدند وبایشان کفتند اي مردم جلیل چه
مي ایستید نظر کنان بر آسمان این ایشوع که از شما باسمان
رفته است اینچنین آید چنانچه اورا دیدید که بالا بر آمد این
را باین معني کفته اند که همچنانکه مقصود خویش بجا آورده
بقدرت خود باسمان باز کردید اینچنین در آخرة بتوانایي
خود مراجعت خواهد فرمود تا داوري کند چنانچه خود
ازین خبر داده بود ایشان حیران ودلکیر وخرم باوریشلیم رفتند
وهمانجا کوشه کرفتند در خانه که با خداوند فصح خورده
بودند ، حضرت ایشوع بایشان فرموده بود که از اوریشلیم
بیرون نروید تا موعود پدر من که از من شنیده اید بشما نیاید
یازده رسول ومریم مقدس وچندي از شاکردان که همکي
صد وبیست نفر باشند ده روز درین خانه بنماز وروزه
کزرانیدند روز یک شنبه عید یهودان بود این را پنت کوستس
مي کویند وآنروزست که خدا درین روز بهتر موسي توریت
داده است واین عید از جمله آن سه عید است که یهودانرا
واجبست که از هر جانب به بیت المقدس بیایند شاکردان
مسیح درین روز در پرستش خدا بودند ونزدیک یک
سهر روز شده بود ناکاه آوازي مهیب در آسمان شد وباد
شد حمله آورد چنانکه درهاي خانه کشاده شدند وتمام خانه
را آموده ساخت خاصه آن جارا که ایشان بودند وآتشي

از

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

quam ſtare dignius eſt: ſecundo in firmitate & [1] tranquillitate in illa gloria. Hoc tempore, quum diſcipuli oculos in cælum fixiſſent, duo Angeli veſte alba venerunt, atque ipſis dixerunt, Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? hic Ieſus, qui à vobis in cælum ivit, ſic veniet, quemadmodum eum vidiſtis ſurſum aſcendentem. hoc eo ſenſu dixerunt, ſicut inſtituto ſuo peracto potentia ſua in cælum rediit, ſic ultimo die potentia ſua reditum inſtituet, ut judicium exerceat, [2] quemadmodum ipſe de hoc prænunciavit. Illi attoniti, & turbati animo, & hilares Hieroſolymam venerunt, atque ibi [3] abdiderunt ſe in domo ubi cum Domino Paſcha ederant. Dominus Ieſus ipſis dixerat, è Jeruſalem ne exite, dum promiſſio Patris mei, quam ex me audiviſtis, vobis non evenit. Vndecim Apoſtoli & ſancta Maria, & quidam diſcipulorum, qui omnes centum & viginti perſonæ erant, decem dies in hac domo precibus & jejunio tranſegerunt. Die primo ſeptimanæ feſtum Judæorum erat. hoc Pentecoſten vocant. atque ille dies eſt, [4] in quo Deus per Patriarcham Moſem legem dederat. atq; hoc feſtum ex numero illorum trium feſtorum eſt, quibus Judæos oportebat undequaque Hieroſolymam venire. Diſcipuli Chriſti hoc die in cultu Dei erant, & prima vigilia diei appropinquabat. De improviſo ſonitus terrificus in cœlo ortus eſt, & ventus factus eſt. impetum fecit, ſic ut fores domus apertæ fuerint. & totam domum implevit, præſertim eum locũ [5] ubi illi erant. & ignis quidam

[1] *pro* ازام *dedimus* ارام

[2] *duæ hic interſeruntur in autograp. voces* جنانجه ننك *quæ vitio amanuenſis repetitæ ex proximè præcedentibus & ſequentibus, manifeſtum mendũ habent.*

[3] *propriè* angulum ceperunt.

[4] *legitur* كه خدا درين روز *ubi* روز *videtur redundare.*

[5] *pro* بايشان *dedimus* كه ايشان

è cælo deſcendit, & linguæ tanquam linguæ ignis apparuerunt, & ſuper caput uniuſcujuſque una lingua ignea ſedit, & omnes Spiritu Sancto repleti ſunt, & ceperunt laudare Deum linguis variis, pro modo qui à Spiritu Sancto ipſis eveniebat. Hæc eſt illa promiſſio Patris, quod Spiritus Sanctus forma venti & ignis in ipſos deſcendit, & præcordiis ipſorum virtutem indidit, quâ mandata Chriſti præſtarent. Hoc momento unicuique variæ gratiæ contigerunt. Prima, quod omnigenam ſcientiam, tum librorum Dei tum aliorum librorum perfectè ipſis dedit: & mentibus ipſorum adapertionem eſt largitus, ut res quas à Domino Ieſu viderant & audiverant intelligerent. Secunda, quod ipſis potentiam dedit, ut omnis generis miracula ederent, & inuſitata facerent. Tertia, quod in præcordiis ipſorum faces amoris divini, & deſiderii ſalutis hominum accendit. Quarta, quod potentiam dedit ad perferendum adverſitates quas pro doctrina eſſent perpeſſuri. Quum homines hunc ignem vidiſſent, & ſonitum iſtum terrificum audiviſſent, arbitrati ſunt ſuper hanc domum fulgur cecidiſſe, & homines interfeciſſe. quocirca magno numero confluxerunt. hoc enim tempore Hieroſolymis fere ex maxima mundi parte Judæi erant, & quia viderant rem adeo mirandam, attoniti fuerunt: quia quiſque intelligebat eos lingua ſua loquentes. & ſumma cum perculſione dicebant, Hi qui linguis variis loquuntur, nonne viri ex Galilæa ſunt? quæ cauſa eſt, quod quisque noſtrum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

از آسمان نزول کرد وزبانها بسان زبانهاي آتش پديد
آمدند وبر سر هر کدام يک زبان آتشين نشست وهمکنان
بروح القدس پر شدند وشروع در ستايش خدا بزبانهاي
مختلف کردند باندازه آنچه از روح القدس بايشان ميرسيد
اينست آن موعود پدر که روح القدس بصورت باد وآتش
بر ايشان نزول کرد ودر باطن ايشان قدرت نهاد که
فرمودهاي مسيح رابجا آرند درين دم بهر کدام عنايتها
شد اول آنکه هر کونه دانش چه از کتب الاهي وچه از
ديکر کتابها ايشانرا بر کمال داد وعقلهاي ايشان را
کشايش بخشيد تا چيزهارا که از حضرت ايشوع ديده وشنيده
بودند در يابند دوم آنکه بايشان قدرت داد که هر قسم
معجزه نمايند وخارق عادت کنند، سيوم آنکه در باطن ايشان
شعلهاي محبت الاهي وارزوي سلامتي مردم افروخت،
چهارم انکه قدرت داد براي برداشتن جفاها که بواسطه
تعليم خواهند کشيد، جون مردم اين آتش ديدند وآن
آواز مهيب شنيدند پنداشتند که برين خانه صاعقه
افتاد ومردم را کشت بنابرين هجوم آوردند که درين
زمان در اوريشليم کويا از اکثر عالم يهودان بوده اند
واز ديدن جيزي چندان عجيب حيران شدند زيرا که هرکدام
مي فهميد که ايشان بزبان او سخن مي کنند وبغايت مدهوشي
مي کفتند اينها که بزبانهاي مختلف سخن ميکويند
کمر از جليل نيستند سبب چيست که هر يک از ما

ميشنود

ميشنود كه ايشان بزباني ميكويند كه مادران زاده شديم
عراقيان وشروانيان وتورانيان ومصريان وساكنان ديار بكر
وافريكيان وروميان وتازيان همه مي فهميم كه خداي را
بزبان مامي ستايند وحيرت زده مي كفتند اين چه باشد
وجمعي ميخنديدند ومي كفتند اينها مستند بيدرو وده نفر
از رسولان بر خاستند انكاه بيدرو آواز خود بلند كرد وكفت
اي يهودان وديكر ساكنان اوريشليم بدانيد وكوش برين
سخنان من نهيد ايشان مست نيستند جنانچه شما مي
پنداريد كه هنوز يك سهر روز نكذشته بلكه اينست آنچه
زوييل پيغمبر كفته كه اينست وباشد در روزهاي آخرت بريزم
از روح خويش بالاي هر كوشت وپسران شما درخواب بينند
هر اينه بر غلامان خود وبر كنيزان خود بريزم از روح خويش
وپيغمبري كنند وچنان باشد كه هر كه نام خداوند كيرد
[سلامي] يابد اي بني اسراييل بشنويد اين سخنهاي ايشوع
ناصري آمد از پيش خدا وبر شما ظاهر شد آموده
چيزها ومعجزها ونشانها كه درميان شمايان كرد چنانچه
شما خود مي دانيد وشما بمصلحت مقرر خويش وحكمت بالغه
خدا كه اورا بدست بدان سپرده بوديد ومصلوب كرده كشتيد
خدا از دردهاي مرك اورا خلاص داده زنده كردانيد چنانچه
داود وديكر پيغمبران ازو كفته بودند وازين واقعه همه ما كواهيم
وبقدرت خداي بزركوار شده واز پدر وعده روح القدس كرفته
اين عنايت كه ميبينيد ومي شنويد ريخته است پس تمام خانه

اسراييل

audiat eos lingua loquentes, in qua nos nati ſumus? Aſſyrii, & Medi, & [1] Turcæ, & Ægyptii, & habitatores Meſopotamiæ, & Africani, & Romani, & Arabes, omnes [2] intelligimus quod Deum lingua noſtra laudant. & ſtupore perculſi dixerunt, hoc quid erit? quidam autem ridebant, & dicebant, hi ebrii ſunt. Petrus & [3] decem ex Apoſtolis ſurrexerunt. tunc Petrus vocem ſuam elevavit & dixit, Judæi & alii habitatores Hieroſolymæ, ſcitote, & aures ad hæc verba mea adhibete. illi ebrii non ſunt, ut vos putatis, quia adhuc prima vigilia diei non tranſiit. ſed illud eſt quod Joel Propheta dixit, [4] nempe, & erit in diebus ultimis, effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem, & filii veſtri inſomnia videbunt. utique ſuper ſervos meos & ſuper ancillas meas effundam de ſpiritu meo, & prophetabunt: & fiet ut quicunq; nomen Domini capit, [6] [ſalutem] inveniat. Filii Iſrael, audite hæc verba. Ieſus Nazarenus venit à Deo & manifeſtatus fuit vobis plenus rebus & miraculis & ſignis quæ in medio veſtrum fecit, quemadmodum vos ipſi noſtis. & vos conſpiratione pertinaci veſtra, & ſapientia determinata Dei quem in manus improborum tradidiſtis, & crucifixum occidiſtis, Deus ex doloribus mortis eum liberatum vivificavit. quemadmodum David & alii Prophetæ de eo dixerant. & de hoc facto omnes nos teſtes ſumus. & potentia Dei glorificatus, & à Patre promiſſionem Spiritus Sancti nactus, hoc donum quod videtis & auditis effudit. tota itaque domus

[1] *ſic vertimus, quia per totum Orientem celeberrima nomina ſunt* توران *pro Turcico, &* ايران *pro Perſico imperio. Noſter author videtur ſumpſiſſe pro Parthis.*

[2] *pro* فهمنا *dedimus* فهمينا،

[3] *Actor. 2. eſt undecim.*

[4] *ad verb.* quod hoc eſt.

[5] *ad verbum,* & tale fiet.

[6] *deeſt* سلامتي *in autogr.*

Iſraël, pro certo ſcitote, Deum feciſſe dominum & Chriſtum hunc Ieſum quem vos crucifixiſtis. & ſuper hac re ex Prophetis antiquis allegationes adduxit, adeo [1] validas & efficaces, ut ex Petro & reliquis Apoſtolis [2] quæſierint, Fratres quid faciemus? Petrus dixit, convertite vos, & quiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti baptizetur in remiſſionem peccatorum ſuorum, & donum ſpiritus ſancti [3] veniet. promiſſio enim facta eſt vobis & filiis veſtris & iis qui procul ſunt, quemcunque Deus ad ſe advocaverit. atque eo die prope tria millia perſonarum crediderunt. Poſt duos treſve dies alios in templo quinquies mille per eum Chriſtiani facti ſunt. & quotidie Hieroſolymis doctrina ipſorum promovebatur. & reliqui Apoſtoli in fines mundi diſperſi fuerunt, & Euangelium Chriſti annunciarunt, & multos ad religionem ſuam adduxerunt, per auxilium Dei, & virtutem miraculorum quæ edebant. Volente Deo, hæc omnia in libro alio diſtinctè declarabuntur. Gratia Deo, quod hiſtoria ſanctarum rerum Ieſu Domini noſtri ad finem perducta eſt, & liber venerandus, qui pro clypeo atque animarum directorio eſſe poterit, perfectionem adeptus eſt. Iam conveniens & dignum videtur, ut duæ epiſtolæ, quas Pilatus judex Hieroſolymæ, & alius judex iſtius terræ, agentes de forma benedicta illius Domini, ad Tiberium Cæſarem & Senatum Romanum ſcripſerunt, coronis venerandi hujus libri ſint, & acceptionem æternam largiantur. Moris erat, ut quicquid in univerſo regno

[1] *propriè*, impreſſionem facientes.

[2] *pro* پرسیدند *dedimus* پرسیدند

[3] *pro* بیاید veniet, *legendum fortaſſe* بیابید invenietis, *id eſt*, accipietis, λήψεσθε, *Act.* 2.38.

Forma Chriſti.

fieret,

اسراییل به یقین بدانید که خدا ساخته است خداوند
ومسیح این ایشوع را که شما مصلوب کردید وبرین از
پیغمبران قدیم نقلها آورد چندان ماثر وکارگر که از
پیدرو ودیگر رسولان پرسیدند که ای برادران چکنیم
پیدرو گفت توبه کنید وهر کدام از شما بنام ایشوع
کریستس عمادا گیرد برای آمرزش گناهان خویش وعنایت
روح القدس بیاید که وعده کرده شد برای شمایان
وپسران شمایان وبانانکه دورند هر که اورا خداوند سوی
خود طلبید ودران روز نزدیک سه هزار نفر ایمان آوردند
وبعد از دو سه روز دیگر در عبادت خانه پنجهزار کس
بدست او کریستان شدند وهر روز در اوریشلیم تعلیم ایشان
درترقی بود ودیگر رسولان باطراف عالم پراکنده شدند واز
انجیل مسیح. خبر دادند ومردم بسیار بدین خود آوردند
بتایید خدا وقوت معجزها که نمودند انشاء الله این هم
در کتاب دیگر بتفصیل بیان کرده خواهد شد ، المنة الل
که داستان احوال مقدس ایشوع خداوند ما تمام شد
وکتاب گرامی که بدرقه وجانهای راستان تواند بود اختتا
یافت اکنون شایسته ولایق نمود که دو نامه که پیلاتس
حاکم بیت المقدس ودیگر حاکم آن سر زمین مشتمل حلیه مسیح
بر حلیه مبارک آنحضرت بجانب قیصر طیباریوس وسینا
رومه نوشته بودند خاتمه این کتاب گرامی شود
وقبول جاوید بخشد رسم بود که هرچه در تمام مملکت

سانح شود بقيصر وسيناد بنويسد تا هرچه در عالم رو دهد
ايشان ازان آكاه باشند بنابرين فيلاتس بقيصر نوشت وآن
اينست درين هنكام درين سر زمين مردي بوده كه اورا
شاكردانش خدا ميخواندند وعجايبات فراوان ميكرد كه اورا
بسيار مردم ديدند وبر آسمان زنده بر آمد وشاكردان او
اكنون بزرك جيزها مي كنند بنام او وكواهي مي ارند برين
كه او خدا بوده است ومعلم راه سلامتي بحقيقت طيباريوس
بدين خبر بغايت خوش شد واين خبر بسيناد كفت يعني
بجماعت پيران وحاكمان شهر ومقصد اين بود كه اورا نيز
در حساب اله كيرند جون رسم بود كه هيچكس را بخدايي
پرستش نكنند تا سيناد تصديق نكنند سيناووس ازين
كه اين خبر بايشان پيش از قيصر رسيد كينه كرفتند
وخواهش قيصر را روايي ندادند وخدا خواست كه اين جيز
واقع نشود تا اورا بقوت مردم پرستش نكرده باشند باري
قيصر حكم كرد كه هركه بي روي مسيح كند اورا كسي مزاحم
نشود ، وآن ديكر لنتل نام كه پيش از فيلاتس ايالت آن
شهر داشته بسيناد نوشت درين زمان كسي ظاهر شد
وهنوز زنده است مردي خداوند قدرت بزرك نامش ايشوع
مسيح مردم اورا پيغمبر صاحب قدرت مي كويند شاكردانش
پسر خدا ميخوانند مردكانرا زنده ميكنند ورنجوران را از
هر كونه رنج وبيماري تندرست مي سازد مرديست بلند بالا
باندازه وديدني روشن بشكوه وپر تمكين كه بينندكان

fieret, Cæſari & Senatui ſcriberetur, ut quicquid in mundo contingeret, illi ejus cognitionem haberent. Pilatus itaque Cæſari ſcripſit, idque tale eſt. Hoc tempore in hoc territorio vir quidam fuit, quem diſcipuli ejus Deum vocabant, & miracula varia faciebat. quem multi homines viderunt, & in cælum vivus aſcendit. & diſcipuli ejus nunc magna faciunt in nomine ejus, & teſtantur eum Deum eſſe, & doctorem viæ ſalutis in veritate. Tiberius ob hoc nuncium extreme lætatus eſt, idemque nuncium Senatui dixit, id eſt cætui ſeniorum & judicum urbis. ſcopus hujus erat, ut eum quoque [1] pro Deo haberent, quoniam moris erat, ut neminem pro Deo colerent, niſi Senatus confirmaſſet. Senatus, propterea quod hoc nuncium ad ipſos prius quam ad Cæſarem [2] non veniſſet, iram conceperunt, & poſtulatum Cæſaris non permiſerunt. Et voluit Deus hoc non fieri, ne eum per potentiam hominum colerent. Vice quadam Cæſar juſſit, ut quicunque Chriſtum ſequeretur, ei nemo moleſtus eſſet. Alius ille, Lentulus nomine, qui ante Pilatum adminiſtrationem iſtius urbis habuit, Senatui ſcripſit. Hoc tempore vir apparuit, & adhuc vivit, vir præditus potentia magna, nomen ejus Ieſus Chriſtus. Homines eum Prophetam potentem dicunt. diſcipuli ejus Filium Dei vocant. mortuos vivificat, & [3] ægros ab omnis generis ægritudinibus & morbis ſanat. Vir eſt altæ ſtaturæ proportionatè, & conſpectus vultus ejus cum ſeveritate, & plenus efficacia, ut ſpectatores

[1] *propr.* in cenſum Dei caperent.

[2] *pro* ترسید timuit *dedimus* نرسید non venit.

[3] *pro* رنجوران *dedimus* رنجوران،

 amare

amare eum poſſint, & rurſus timere. Pili capitis ejus vinei coloris uſque ad [1] fundamentum aurium, ſine radiatione, & erecti. & à fundamento aurium uſque ad [2] humeros contorti ac lucidi, & ab humeris [3] deorſum pendentes, bifido vertice diſpoſiti, in morem Nazaræorum. Frons plana, & pura, facies ejus ſine macula, quam rubor quidam temperatus ornat. aſpectus ejus ingenuus & [4] gratus. Naſus & os ejus nullo modo reprehenſibilia. Barba ejus multa, & colore pilorum capitis, bifurcata. oculi ejus cærulei & extremè lucidi. in reprehendendo & objurgando formidabilis. in docendo & exhortando, blandæ linguæ, & amabilis. Gratia miranda vultus, cum gravitate.. vel ſemel eum ridentem nemo vidit, ſed flentem, imo. protracta ſtatura corporis. manus ejus, rectæ & erectæ. brachia ejus delectabilia. in loquendo, ponderans & gravis & parcus loquela. pulcherrimus vultu inter homine ſatos.

[1] *denotatur cavitas poſt aures.*

[2] *pro* كوش *quod malè repetitum, dedimus* دوش،

[3] *Belgicè propriè exprimimus* neder-gelaten.

[4] *propr.* coctus.

FINIS.

توانند که اورا دوست دارند وهم هراس کیرند موی سرش
میکون تا بناکوش بی تاب ودرست واز بناکوش
تا دوش مسلسل وروشن واز دوش فرو کذاشته فرق تارک
نهاده بروش ناصریان بیشانی هموار وصاف رویش بی عیب که
انرا سرخی باعتدال مزین می دارد نظرش خالص وپخته
بینی ودهان او بهیچ وجه مذموم نه ریشش انبوه وبرنک موی
سر دو شاخه چشمان او کبود وبغایت روشن در ملامت
کردن وسرزنش نمودن حیرت انکیز در تعلیم وترغیب
نرم زبان ودوستدار آشتی شکفته روی بوقار باری
هیچکس اورا خندان ندید اما کریان بلی کشیده
قد دستهای او راست ودرست بازوش خوشنما در
کفتن سنجیده وکران وکم کوی خوش روی در
آدمی زادکان ۞

٭ ٭ ٭

Hvnc librum venerandum & ſyntagma felicitatis,[1] ſervus Pater Ieronymus Xavier, Europæus, è cœtu ſocietatis D. Ieſu, mandato ejus qui eſt Imperator ſeculorum, Princeps benignus, ſplendidus animo, Darius ſui ævi,[2] Gielaleddin,[3] maximus Regum, cujus regnū & dominium perpetuet Deus, è ſancto Euangelio & aliis libris Prophetarum in ſede Chalifatus Agra quum collegiſſem,[4] Magiſter noſter Abdel Senarin Kaſem Lahoræus, conſenſu[5] hujus ſervi, in eadem ſede Chalifatus Agra, interpretationē fecit. & ann. milleſimo ſexcenteſimo[6] ſecundo à nativitate D. Ieſu, atq; quadrageſimo ſeptimo ſublimitatis ſeſſionis Sancti Imperatoris finem accepit.

[7] *Scriptus fuit accuratè, Epocha octavi menſis Ramadan benedicti, quarto die ſeptimanæ, anno*[8] cIↄ xxvii.

این نامه گرامی ودیباجه
سعادت بنده پادری ژیرونیمو
شویر فرنکی از طایفه صحبت
حضرت عیسی بحکم شاهنشاه
دوران خدیو روشنجان دارای
روزکار جلال الدین اکبر
پادشاهان خلد الله ملکه
وسلطانه از انجیل مقدس
ودیکر کتب پیغمبران در دار
الخلافه اکره فراهم آورده
مولانا عبد السنارین قاسم
لاهوری باتفاق این بنده
در همان دار الخلافه اکره
ترجمه کرد ودر سنه هزار
وشسصد ودو از ولادت حضرت
ایشوع وچهل وهفت آلهی از
جلوس مقدس شاهنشاهی
انجام یافت ؛

تحریرن فی تاریخ هشتم ماه
رمضان المبارک در روز
چهار شنبه سنه هزار
بیست هفت ؛

[1] *id eſt*, ego.
[2] *prop.* ſplendor religionis. *ſed fuit agnomen regis Acabari.*
[3] *id dicitur, Agbar padſchahan. unde ſpeciali nomine Rex ille vocatus fuit Agbar, vel Acabar, id eſt* maximus.
[4] *vel Doctor. Sophos enim ſuos* مولا *vocant.*
[5] *id eſt* meo.
[6] *rectè* دواز *legitur. confer cum fine præfationis libri.*
[7] *Tempus indicatur, quo hic codex fuit exaratus. forte* تحریرن *eſt pro* تحریر آن accurata ſcriptio ejus.
[8] *ſecundum æram Muhāmedicam at ſecundum Chriſtianā, anno* 1617.

ANIMADVERSIONES IN NONnulla, ex Hiſtoriâ Chriſti, à Ier. Xaverio contaminatâ, excerpta.

PAG. 14. *Patrem Virginis Mariæ* aſſerit fuiſſe *Ioachimum, matrem Annam*. quod non tantum non eſt Euangelicum, ſed & tam dubiæ fidei, ut B. Auguſtinus lib. 23. contra Fauſtum cap. 8. teſtetur, *Apocrypham eſſe Scripturam, ubi Ioachim pater Mariæ legitur, cujus authoritate non detineatur.* Addo Nyſſenum, cujus in oratione de natali die Chriſti hæc ſunt verba: *Virginis pater (ut ex hiſtoria quadam incerti authoris accepi) fuit inſignis quidam civis, obſervantia legis & vitæ probitate inprimis nobilis, qui ſine filiis ad ſenectutem pervenerat quum minus idoneam ad gignendum uxorem haberet. &c.* Exiguæne audaciæ eſt, hæc tam incerta hiſtoriæ Sacræ veluti certiſſima agglutinare? *Illum* ait *ex Nazareth, hanc ex Bethlehem oriundam.* Vnde verò hoc habet? Ex Breviario, credo, Romano, ubi in Sanctorum Hiſtoriis ad 26. Iulii legitur, *Anna Virginis Dei genitricis mater, Gaziri filia, ex tribu Iuda, in Bethlehem oppido Iudææ nata, Ioachimi fuit uxor, qui & ipſe ex eadem tribu Galilæus erat ex Nazareth, ambo ex ſtirpe regia, &c.* Laudat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

hæc Barradius. fatetur tamen diſſentire, quoad locum nativitatis, Adrichomium, qui de tribu Zabulon ſcribens, ait, Zephorum, totius Galilææ urbem maximam, natalem putari Ioachimi & Annæ. Affirmat quidem & Nicephorus lib. 2. cap. 3. Annam fuiſſe Bethleemiticam. Sed hîc diſſentit à Breviario, quod filiam eam facit Mathanis Sacerdotis, & Mariæ conjugis ejus. atque ita ex tribu Levi fuerit, quum Breviarium eam faciat ex tribu Judæ, ex ſtirpe regia.

Audiamus porro Authorem noſtrum. *Vixerunt*, inquit, *Nazarethæ divites. Sed triſtes viginti annis ob defectum filii. quem ſi à Deo impetrarent, templo voverunt. Erat tum ſummus Pontifex Iſachar, qui feſti tempore eos ſacrificia ſua Hieroſolymis offerentes removit & ignominioſe ejecit, quod occulta quædam turpitudo orbitatis eſſet cauſa. Hinc ille ad paſtores rus concedit triſtis, hæc Hieroſolymis manet mærens. Illum ruri Angelus ſolatur, filiam promittens Mariam, quæ ab utero ſpiritu S. plena, & ſeparatim ab hominibus in templo educanda, magna futura eſſet & celebris. quippe quæ, ut Iſaac, Iacob, Ioſeph, Simſon & Samuel, in ſenectute ipſorum naſceretur, quum ſpes prolis defeciſſet. Fidem ſigno firmat, quod ad urbem contendenti obvia fieret in portâ Aureâ uxor, læta ac hilaris, maritum quærens & inveſtigans. Protinus diſparens Angelus, ad Annam ejuſdem nuncii lator venit. dictiſque addidit, fore ut ex ejus filia Chriſtus naſceretur. Occurrunt ſibi in dicta porta conjuges, lætique Nazaretham revertuntur. ibi die Iovis menſis Decembris, qui decimus ſextus erat Perſici menſis Deima, concepit Anna, & exactis novem menſibus, octavo Septembris, qui dies erat veneris, filiam peperit, Mariam-*

que

que nominarunt. Similia, benevole Lector, in dicto Breviario reperies. Petita ſunt & hæc & præcedentia ex Epiſtola de Nativitate S. Mariæ ad Chromatium & Heliodorum Epiſcopos, B. Hieronymo attributa, quæ in ejus extat operibus, Tomo 4. editionis Baſileenſis. ubi rectè Eraſmus lectorem monet, *nihil hîc eſſe in quo bonarum horarum ullam partem collocet*, *nec egere D. Hieronymum hujuſmodi fucis*, *nec dignari à tam inſulſo pingi artifice*. Adde quod ipſe ille fictus Hieronymus, quum de libello quodam, qui de nativitate S. Mariæ agit, quemque ex Hebræo verbum ex verbo transferendum promittit curaturum, verba feciſſet, ſeque ejus narrationes, ut non liquido falſas affirmare, ita dubias tamen pronunciare dixiſſet, fatetur ſe iiſdem veſtigiis inſiſtentem, non alia quam quæ aut ſcripta ſunt ibi, aut conſequenter ſcribi potuerunt, hac epiſtola comprehendiſſe. quamobrem Baronius in Apparatu, & alii hoc ſcriptum merito repudiarunt. Iudicet ergo quivis pius, an hæc mereantur, quæ tanquam Euangelica gentibus obtrudantur. Addidit tamen noſter Author, quod Hieronymus ille ignoravit, quo die conceperit Anna, & quo pepererit. poſterius Breviarium quoque exprimit: prius celat. quis ſpiritus Authori noſtro revelaverit, Deus novit. neque horum meminit Proto-Euangelium Iacobi. ubi etiam Ruben vocatur ſummus ille ſacerdos, quem Breviarium & Author noſter ex præfata Epiſtola Iſſachar nuncupant. Vtrumque nomen neſcit Ioſephus, apud quem ab initio regni Herodis uſque ad natum Chriſtum Pontifices Hebræorum fuere, Ananeus, Ariſtobulus, Ananeus iterum, Ieſus Phabetis

filius, Simon Boëthi filius, Mathias Theophili filius, Ioazarus Simonis Boëthi filius, ſub quo natus Chriſtus. Quod ſi verum eſt, quod hic noſter vult, Chriſtum anno ætatis Virginis decimo quinto eſſe natum, de quo infra, neceſſe eſt hæc de Ioachimo & Anna contigiſſe 16 circiter ante Chriſtum natum annis, à condito mundo anno 3931, quum 3947 naſceretur Chriſtus, quod tempus in Simonis Boëthi pontificatum incidit. quis vates hunc alio Rubenem, tertio iterum nomine Iſſacharem dictum fuiſſe revelavit? quare Baronius illud de Iſachare apertum mendacium eſſe ait.

Intererat Regis Acabari, & omnium Indorum Perſarumque, ut quid Mariæ nomen ſibi velit, cognoſcerent. Pag. 18, *Varias*, inquit noſter, *habet ſignificationes, Alta, Maris amaritudo, magiſtra* ſeu *Domina maris.* Libet mentem Authoris explicare. מִרְיָם *Maria* derivari poteſt vel à מָרוֹם *altitudo:* vel à מַר יַם *amaritudo maris.* vel à מָרָא יַם *dominus maris.* Quanto ſatius erat Euangeliſtarum veſtigia premere, ejuſmodique etyma non attingere, quam Gentes in ancipiti relinquere, quam harum ſignificationum eligere debeant! præſertim quum & aliæ præter has excogitari queant. quid ni enim ſit מַר יַם *ſtilla maris.* aut מֹר יַם *myrra maris?*

Quod autem ſequitur, egregiè eſt Euangelicum, ſi quicquam. Pag.18.21. *Quo die*, inquit, *nata eſt Maria, feſtum celebrant Chriſtiani. cujus origo eſt, quod vir quidam religioſus ruri Deum colens, quotannis octavo Septembris mirandam in cælis audiret melodiam. Cauſam interroganti reſpondit Angelus, hoc die natam eſſe Mariam matrem Chriſti. Hinc Innocentius quartus Papa, anno à nativitate*

Chriſti

Chriſti milleſimo ducenteſimo quinquageſimo feſtum indixit. Quum enim poſt Cæleſtini quarti Papæ mortem, ob ſuffragiorum diſcrepantiam anno integro menſibuſque octo ſedes vacaret, ſuggeſſit Cardinalium quidam, ut qui Papa eligeretur, diem nativitatis Virginis feſto honoraret. non defuit conſilio ſucceſſus. protinus enim vota in Innocentium quartum conſenſerunt, qui feſtum ilico ſancivit. Siccine, profani, Chriſtianam fidem Ethnicis commendatis? quum nullus unquam Prophetarum, Euangeliſtarum aut Apoſtolorum ulli, præterquam ſoli Deo feſtum ullum deſtinatum ſcripſerint, vos Mariæ indicitis? quo authore? non Deo, ſed Innocentio quarto. cujus ut major apud Ethnicos eſſet authoritas, ſcire ſcilicet eorum intererat, diuturnis ante ejus electionem diſſidiis ac litibus, ſummo cum fidelium dolore Eccleſiæque detrimento, dilaceratum fuiſſe Sacro-ſanctum illud Cardinalium collegium, totoque anno menſibuſque octo defuiſſe Papam, id eſt, fuiſſe Eccleſiam ſine judice, ſine capite, ſine Deo in terris. Cur autem nativitatis Mariæ dies feſto meruit decorari? quia eo quotannis die melodiâ Angelicâ reſonare aërem quidam audivit. Refert Euangeliſta Lucas, Nativitatis Chriſti ſervatoris diem cæleſtibus hymnis honoraſſe Angelos. firma fide amplectimur id Chriſtiani omnes, & ſemel factum nobis ſufficit. unquamne autem Pontificii Servatoris gloriam ita auxerunt, ut quotannis iſto die Angelicos audiri cantus finxerint? tanto debuit major mater eſſe filio, illiuſque natæ dies charior Angelis & celebrior quam hujus. Quis autem auditæ hujus melodiæ teſtis? Eremita quidam. cujus nominis? ὁ δεῖνα, פְּלֹנִי אַלְמֹנִי. Vbi vero audivit & quando? in

deſerto, quum precaretur. regionem & annum Ethnicis ſomniare licebit. Pontificiorum enim fabulis, nullis etiam adhibitis circumſtantiis, habenda fides. quamvis fatear, ne expreſſis quidem nomine, regione & anno dignam fide futuram fuiſſe narrationem. quid ſi ſomniaverit id Eremita? quid ſi mentitus ſit? quid ſi rem totam nimii Virginis cultores finxerint? miſeros nos, ſi non alia eſſet in Euangelio ἀπόδειξις τοῦ πνεύματος καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Pergit noſter. Pag. 21. 22. *Maria tres annos nata, viceſimo primo Novembris, qui dies erat Veneris, in templum à parentibus eſt delata, ut ibi in loco ſancto* (ſic enim potius خاص vertendum, quam ut vertimus *peculiari*) *cum cæteris filiabus nobilibus educaretur, & ab honeſtis fœminis, huic negocio deſtinatis, inſtitueretur, donec adoleſceret.* Tertio anno delatam fuiſſe Mariam à parentibus in templum, tradunt etiam Hieronymus ille, & Proto-Euangelium Iacobi, ambo ſpurii: fatente id de poſteriori Sixto Senenſe Bibliothecæ ſuæ Pag. 71. At viceſimo primo Novembris id factum, fuiſſeque iſtum Veneris diem, tacent ambo. cælitus fortaſſis id reſcivit noſter Xaverius, aut quiſquis ſit ex quo habet. Quid vero illud, quod Maria & aliæ filiæ nobiles in templo fuerint educatæ? Itane templum filiabus educandis impenſum fuit? & honeſtæ fœminæ ad id deputatæ? quando id conſuetudinem cepit? aut qua id Hebræorum authoritate nititur? ſcio diſtinctum fuiſſe atrium in עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל *atrium Iſraelis* quod virorum erat, & עֲזָרַת הַנָּשִׁים *atrium mulierum.* Sed locus is publicus erat, mulieribus omnibus ad cultum Dei convenientibus deſtinatus. ſcio quoque in מִקְצֹעוֹת id eſt *Angulis*

gulis iſtius atrii mulierum fuiſſe quatuor לְשָׁכוֹת *conclavia*, ſed quorum nullum filiabus educandis occupabatur. Primum erat לִשְׁכַּת הַנְּזִירִים *conclave Nazaræorum*, ubi capillos ſuos radebant, & שְׁלָמִים *pacifica* ſua coquebant. Secundum לִשְׁכַּת הָעֵצִים *conclave lignorum*, ubi ſacerdotes viſitabant ligna an apta eſſent. Tertium לִשְׁכַּת הַמְּצוֹרָעִים *conclave leproſorum*. Quartum לִשְׁכַּת שֶׁמֶן וְיַיִן *Conclave olei & vini*. Nuſquam conclave filiarum reperimus. ait Pſeudo-Hieronymus, *Virginem intra ſepta templi educandam dimiſerunt*. Noſter, *in loco ſancto*, ſeu præcipuo. Sanctum Sanctorum videtur innuere, qui præcipuus erat templi locus. Sic ſentit Nicephorus l. 1. c. 7. ubi Mariam *in ſacrario*, *in ſanctiore templi loco*, *in ipſis adytis* vixiſſe affirmat: idque ex Euodio, quem citat lib. 2. c. 3. At commentum hoc ita ſolide refutat magnus Caſaubonus Exerc. 1. ad Appar. Annalium, num. 47. ut nihil addere opus ſit.

Audiamus porro noſtrum. Pag. 22. *Habebat*, inquit, *templum portam quindecim gradus altam. ac moris erat, ut quum infans in templum portaretur, Pontifex & cum eo cæteri Sacerdotes in faſtigium portæ aſcenderent, ac in ſingulo gradu conſiſtentes Pſalmum unum decantarent. Maria autem ubi primum gradum attigiſſet, diducta viri manu à quo tenebatur, non conſiſtens nec ad latus reſpiciens, uno tenore in ſummitatem, ſummo cum ſtupore omnium, aſcendit.* Ficta partim, partim incerta hæc ſunt omnia. Quin indicat, quænam illa fuerit porta 15 gradus alta? multas enim portas habuit templum. In Miſnah tractatu Middoth cap. 4. legitur פתחו של היכל גבהו עשרים אמה *Porta templi alta eſt 20 cubitos*, id eſt quadraginta gradus. ſiquidem quiſque cubitus duos gradus continebat.

bat. nam ut eſt in eodem tract.cap. 2. ſect.3. כל המעלות שהיו שם רום מעלה הצי אמה *omnium graduum qui erant ibi altitudo erat dimidii cubiti.* Ioſephus lib.2. contra Appionem ait, Ianuas templi habuiſſe altitudinem 60 cubitorum, qui, ex ſupputatione Talmudica, facerent centum & viginti gradus. Ioſephus quidem de Bel. Iud. l. 6. c.6. Editionis Latinæ Gelenii, at l. 5. cap. 14. Editionis Græcæ Frobenianæ, tradit, *Gradus* 15 *à muro qui ſegregabat mulieres, ad majorem portam duxiſſe.* at ille altitudinem viæ ad portam, noſter ipſius portæ altitudinem tradit. Vnde vero morem illum excerpſit Sacerdotum, in portæ ſummitatem aſcendentium, quum infans templo traderetur, & in ſingulo 15 graduum ſingulum Pſalmum canentium? Nihil tale habet Proto-Euangelium Iacobi. neque convenit Epiſtola iſtius Hieronymi, quæ hac de re ſic ſcribit: *Erant autem circa templum, juxta* 15 *graduum Pſalmos,* 15 *aſcenſionis gradus. Nam quia templum erat in monte conſtitutum, altare holocauſti quod forinſecus erat, adiri niſi gradibus non valebat.* Habes hic 15 aſcenſionis gradus, ſed non qui portæ altitudinem conſtituerent. habes & graduum iſtorum numerum juxta numerum Pſalmorum graduum, ſed non quod in ſingulo gradu ſingulus iſtorum Pſalmorum caneretur. Viſum authori noſtro fuit, id ita interpretari. Neque nego, R. Davidem Kimchium in commentariis ad Pſal.120, explicaturum, cur 15 illi Pſalmi, qui ſunt à 120 ad 135, dicantur שִׁירֵי הַמַּעֲלוֹת *cantica graduum*, dicere: *Ajunt, ſolere Levitas* (noſter dicit Sacerdotes, ſed perperam) *dicere eos in quindecim gradibus qui in templo fuerunt, inter atrium Iſraëlis & atrium mulierum, quibus aſcen-*

debant ex atrio mulierum in atrium Iſraëlis, & in ſingulo gradu dixiſſe ſingulum Pſalmum. Legitur id in Thalmud tract. Middoth c. 2. ſect. 5. At certum non eſt, portam illam, quæ virorum atrium à mulierum diſtinguebat, gradus totidem habuiſſe. Miſnah tract. Middoth c. 2. ſect. 3. viginti, ut & cæteris portis tribuit. verba ſunt כל הפתחים שהיו שם גבהן כ' אמות *omnium portarum quæ ibi erant altitudo 20 cubitorum.* itaque 40 graduum. Ioſephus contra ἀλώσ. λόγ. ε. κεφ. 18 plus altero facit altiorem. dicit enim, Πεντήκοντα πηχῶν οὖσα τὴν ἀνάστασιν, τεσσαρακοντάπηχυς τὰς θύρας εἶχε, *50 cubitorum habens eminentiam, fores 40 cubitos altas habebat.* id eſt, 100 graduum erat ipſa porta, 80 graduum ejus fores. Quid attinebat tam incerta hiſtoriæ Euangelicæ inſerere, & tanquam Euangelica gentibus obtrudere? Et unde authori noſtro conſtitit, ſolere infantes, etiam puellas, ex atrio mulierum deduci per gradus iſtos in virorum, atque interea Pſalmos iſtos cantari? Si tam pulchrum ipſi viſum fuit, graduum Pſalmos atrii gradibus reſpondere, addidiſſet & illud quod R. Dav. Kimchi, & R. Sal. Iarchi ad dictum Pſalmum ex Thalmud tract. סוכה adferunt. *Quum David fodiſſet fundamenta templi ſuper abyſſum, & metuerent ne inundaret mundum, ſcripſit Achitophel nomen Dei ineffabile & abyſſo impoſuit. protinus deſcendit abyſſus ſexdecim mille cubitis. quumque objiceretur, utilius eſſe mundo ut non tantopere deſcendat, quia aquæ mundo ſunt neceſſariæ, & ex abyſſo vireſcit terra, cecinit quindecim gradus, iiſque aſcendere fecit abyſſum quindecim millibus cubitorum, & conſiſtere eam fecit ad mille cubitos.* Non ovum ovo ſimilius, quam hæc fabula plurimis noſtri Xaverii. Quod autem Mariam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

primo gradu conſtitutam, ſine ullius ductu aut auxilio, gradus omnes ſine mora conſcendiſſe jactat, ex ſpuria illa Hieronymi Epiſtola, demtis quibuſdam, quibuſdam additis, excerpſit. ibi enim legitur. *In horum itaque uno beatam Virginem Mariam parvulam parentes conſtituerunt. quumque ipſi veſtimenta, quæ in itinere habuerant, exuerent, & cultioribus ex more veſtibus ſe & mundioribus induerent, Virgo Domini cunctos ſigillatim gradus ſine ducentis & levantis manu ita aſcendit, ut perfectæ ætati in hac duntaxat cauſa nihil deeſſe putares.* Non omnino conveniunt. Epiſtola ait, *in uno graduum*, fortaſſis tertio aut quarto, noſter, qui nihil ignorat, *in primo.* Et ſi quæras, quomodo Maria parvula tenentis manum evadere potuerit? reſpondet Epiſtola, Parentes ubi eam in gradu conſtituiſſent, atque adeo è manibus dimiſiſſent, veſtibus ſuis mutandis fuiſſe occupatos, atque interea Mariam liberam gradus conſcendiſſe. At noſter de veſtium illa mutatione prorſus ſilens, reſpondet, Mariam ipſammet tenentis manum extendiſſe ſeu diduxiſſe. quod utique fabulam illuſtriorem reddit. viri enim vires puellulæ tribuit. Audiamus nunc de his Proto-Euangelium Iacobi. Καὶ ἐκάθιζεν αὐτὴν ἐν τῷ τρίτῳ βαθμῷ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ δέδωκεν αὐτῇ χάριν Κύριος ὁ θεὸς, καὶ κατεχόρευσε τοῖς ποσὶν αὐτῆς, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, *Et conſtituit eam* (nempe Ioachim) *ſuper tertium gradum altaris, & dedit ei gratiam Dominus Deus, & tripudiavit pedibus ſuis, & dilexit eam tota domus Iſraël.* Hic tertium dicit gradum, noſter primum. hic altaris gradum, noſter portæ. Hic tripudiaſſe eam, noſter gradus conſcendiſſe. Vtri credes, Lector? Λῆροι utrobique. & væ profanis

iſtis, qui tantis nugis Chriſtianam fidem conſpurcant.

Sacri Euangeliſtæ pauciſſimis admodum de virgine Maria agunt, ut non illam ſed Chriſtum, & illam non niſi propter Chriſtum fides quærat. Novus noſter Euangeliſta, Mariæ ὑπέρδουλος, aliam inſiſtit viam. Sic enim pergit. *Reverſis domum parentibus, filia quamvis tenerrimæ ætatis, Dei ſe cultui in templo ita dicavit, ut loco patris matriſque rebus Dei habitis, ſupra quam ætatis modus ferret, ſatisfacere Deo ſtuduerit, ardentiſſimiſque votis ſalutem hominum Meſſiæque adventum efflagitarit. Religioſa erat, humilis, patiens, ſilens, non niſi poſtulante occaſione loquens, ſodalibus miniſtrans, præ omnibus ſe contemnens, virginitatis amans, in pretio apud omnes. Ea enim infans proprio motu faciebat opera, quæ ſi quis ſenex præſtaret, omnes in admirationem raperet. Temporis partem unam cultui Dei, alteram officiis manualibus, veluti ſarciendis ac lavandis rebus templi, ac cibo, qui ut plurimum è cœlis adferebatur, capiendo: tertiam, legendis libris ſacris impendit. Quum ſigna adventus Meſſiæ in mentem venirent, læta dixit, Da Deus ut mihi mulierem eam eſſe contingat, cujus Meſſias filius eſt futurus. Pauciſſimi erat ſomni, plurimam noctis partem in myſteriorum Dei meditatione lucubrans. Prima omnium perpetuam Deo virginitatem vovit. Laudes, quibus deprædicabatur, à ſe in Deum derivabat, hac formula, Gratia Deo. quæ & in ſalutando formula ejus erat.* Hæc ille, non minori fiducia, quam ſi θεοπνεύστως proferrentur, quæ audacium hominum mera ſunt figmenta. De his Pſeudo-Hieronymus illa Epiſtola ſic fatur: *Igitur ſacrificio ſecundum legis conſuetudinem celebrato, & voto ſuo perfecto, Virgi-*

nem intra ſepta templi, cum aliis virginibus ibidem educandam dimiſerunt: ipſi vero domum regreſſi ſunt. Virgo autem Domini cum ætatis proceſſu & virtutibus proficiebat, &, juxta Pſalmiſtam, pater & mater dereliquerant eam, Dominus autem aſſumpſit eam. quotidie namque ab Angelis frequentabatur. quotidie divina viſione fruebatur, quæ eam à malis omnibus cuſtodiebat, & bonis omnibus redundare faciebat. Hinc fortaſſe deſumpſit noſter, Cibum ei ut plurimum cælitus fuiſſe allatum. Si enim quotidie ab Angelis frequentabatur, veriſimile eſt ab iiſdem fuiſſe cibatam. Aut ex Proto-Euangelio deſumpſit, cujus verba ſunt, Ἦν δὲ Μαρία ἐν τῷ ναῷ Κυρίου ὡς περιστερὰ νεμομένη, καὶ ἐλάμβανε τροφὴν ἐκ χειρὸς ἀγγέλου: *Erat autem Maria in templo Domini columbæ inſtar educata, & accipiebat cibum è manu Angeli*. Vndecunque habeat, ejuſdem fidei eſt cum Proto-Euangelio, quod nullius apud ipſos Pontificios pretii eſt.

Pergamus. Pag. 26. *Quum ad decimum uſque tertium ætatis annum in templo hæſiſſet, eamque nuptui dare cuperent, renuit, voto indicato.* Epiſtola Hieronymi dicit ad decimum quartum uſque annum. cum quo conſentit Euodius apud Nicephorum lib. 2. cap. 3. Proto-Euangelium Iacobi, ad annum duodecimum. quod ſi horum poſteriorum unus verum aſſerit, falſus fuit noſter, qui id tamen tanquam Euangelicum recenſet inter ea quæ publicè in cœtu fidelium legi cupit. Verba Proto-Euangelii ſunt, Γενομένης δὲ αὐτῆς δώδεκα ἐτῶν, συμβούλιον ἐγένετο τῶν ἱερέων, λεγόντων· ἰδοὺ Μαρία γέγονε δωδεκαετὴς, τί οὖν ποιήσομεν αὐτῇ; *Facta autem illa duodecim annorum, conſilium Sacerdotum factum eſt, dicentium, Ecce Maria facta eſt annorum duodecim: quid facie-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

mus ei? Latina verſio habet, *Ecce Maria facta eſt annorum decem in templo Domini.* quod neſcio unde ortum ſit. Græcum enim noſtrum Exemplar habet ut diximus. Apud Barradium Abulenſis veriſimilius arbitratur, fuiſſe eam annorum 16. Cardinalis Cajetanus, 24. Albertus Magnus, 25. Itaque omnia hic perquam dubia. Interim, ut cum ſuppoſititia Epiſtola Hieronymi convenit noſter, dicens, voluiſſe ſacerdotes Mariam nubere, ita repugnat Proto-Euangelium, ubi deliberant, Quid facturi ſint, μήπως μιανθῇ τὸ ἁγίασμα τοῦ Κυρίου *ne profanetur ſanctitas Domini.* ſic Nicephorus lib. 2. c. 7. *Poſtquam adolevit,* inquit, *conſilium Sacerdotes agitarunt, quid de ea ſtatuerent, ne in ſacrum ejus corpus ſtatuere quicquam viderentur. Sacrilegium namque prorſus ſe commiſſuros putabant, ſi viro eam conjungerent, atque in ſervitutem legis conjugalis redigerent, quæ ſemel Deo dicata eſſet.* Vides ut ſibi contradicant hic authores. Quod autem de voto virginitatis à Maria facto noſter narrat, ex ſuppoſititia illa Epiſtola habet. Proto Euangelium hic prorſus ſilet. At audi ſucceſſum rei. *Qui tum ſummus erat Pontifex Zacharias, cæterique ſacerdotes, ad inſolitum hoc caſtitatis votum obſtupeſcentes, ac Meſſiam è Virgine naſcendum tenentes, hanc Meſſiæ matrem fore ſunt ſuſpicati. Pontifex, convocatis omnibus Doctoribus, quid agendum foret deliberavit. quumque nihil omnino ſtatui poſſet, tota res ad Deum delata, ut ejus judicio ſtaretur. Inſpiratum uni divinitus, velle Deum, ut ſervato virginitatis voto, ſponſus ei daretur. qui & ipſe à Deo eſt deſignatus. Iuſſi enim ſunt divinitus omnes è ſtirpe Davidis, qui patres familias non eſſent, ut geſtatis manu baculis in templum convenirent. & cujus baculus primus efflo-*

reſceret, is Mariæ ſponſus contingeret. Contigit is honos Ioſepho, quadrageſimo ætatis ſuæ anno, qui ut nunquam ante fœminam attigerat, ita & jam ſe perpetuæ virginitatis voto Deo obſtrinxit. fraternam vitam egerunt, nulla interveniente uxoris maritique conſuetudine. Hinc, non ob grandævitatem, ſenem eum fingunt pictores, florentemque ei baculum appingunt. Hæc noſter. Vbi primum notandum, quod iſtius temporis ſummum Pontificem vocet Zachariam. ita & Proto-Euangelium Iacobi. At Epiſtola Hieronymi tacet nomen. Ioſephus nullum circa iſta tempora Pontificem facit Zachariam. Ioazarus dicebatur, ſub quo deſponſata Maria & natus Chriſtus. vide & Nicephorum lib. 2. cap. 4. Zachariam quum dicit noſter, Patrem Iohannis Baptiſtæ intelligere, cum Proto-Euangelio Iacobi, videtur. eum enim Veterum nonnulli ſummum dixere Pontificem. Sed quos erroris manifeſti convincit S. Scriptura. An enim de ſummo Sacerdote diceret Lucas c. 1. 5. ἐγένετο ἱερεύς τις, *erat Sacerdos quidam*? Vulgarium Sacerdotum aliquem phraſis ea deſignat. Præſertim autem quod eodem verſu dicitur fuiſſe ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά. *ex claſſe Abiæ*: & vſ. 8. *Sacerdotio functus* ἐν τῇ τάξει *in ordine claſſis ſuæ*: & vſ. 9. *ſortitus vicem ſuffiendi*, Vulgarem Sacerdotem indicant. Summus enim Sacerdos ad Claſſes non pertinebat, neque ibi τάξιν ſuam habebat. Vide 1 Paralip. 24. ubi inter 24. Claſſium capita ſorte electa, Sadoc & Ahimelech ſummi Sacerdotes, quorum unus primarius, alter vicarius erat, non recenſentur. certumque eſt, octavæ Claſſis præſidem Abiam, quo refertur Zacharias, non fuiſſe ſummum Pontificem. Et quis legit unquam, ad ob-

eunda

eunda templi munia, ſummum Pontificem ſortibus, vulgarium Sacerdotum inſtar, fuiſſe obnoxium? Quod autem iidem Veteres Zachariam in Sanctum Sanctorum ingreſſum putaverint, ut ibi ſuffitum adoleret, adeoque ſummum Pontificem eſſe oportuiſſe, à Luca cap.1. ℣ſ.11. apertè convellitur. ingreſſus tantum enim eſt ad altare ſuffitus, quod in Sancto erat extra velum, non in Sancto-Sanctorum intra velum. Clara hæc ſunt. noſter tamen quidvis, etiam falſiſſima, Gentibus obtrudit.

Ullamne, obſecro, veri ſpeciem habet, ſciviſſe Sacerdotes ex Virgine naſciturum Meſſiam, atque inde eſſe ſuſpicatos, Mariam, quia virginitatem voverat, Meſſiæ fore matrem? Hactenus certè id ſtrenuè negarunt, & adhuc negant Judæi, ſuumque Meſſiam è conjugio naſciturum conſtanter credunt. Et cur ergo tam impudenter fingit infra, Simeonem juſtum, legis, ut ait, doctorem, id adeo credere non potuiſſe, ut etiam Eſaiæ locum corrumpere fuerit auſus, ne tenerentur diſcipuli ejus credere, Virginem parituram? Et ſi jam tum Mariam fore Meſſiæ matrem per ſuſpicionem crediderunt, firmiter credidiſſe neceſſe eſt, ubi illuſtre illud, quod hic narrat, ſignum acceſſit, quo divinitus & publicè Mariæ ſponſus non maritus deſignatus eſt Ioſephus. Cur ergo Mariæ filium adeo ignorarunt Sacerdotes, ut non tantum pro Meſſia non habuerint, ſed & oderint & interemerint? Cur neque Simeon neque Anna Prophetis eum Meſſiam eſſe ſciviſſent, niſi peculiari oraculo & inſtinctu de eo fuiſſent edocti? Longè aliter Ieſuita Baradius, qui tom. 1.l.6. c.7. *Credendum eſſe*, ait, *Virgi-*

nem

nem Ioſepho traditam à Sacerdotibus, myſterium ignorantibus, tanquam conjugi ad liberos procreandos. Conſulto ſuper Mariæ matrimonio Deo, ait noſter, uni fuiſſe inſpiratum divinitus, &c. Epiſtola Hieronymi ait, *Cunctis audientibus, de oraculo & de propiciatorii loco vocem eſſe factam.* Proto-Euangelium Iacobi, *Angelum adſtitiſſe Zachariæ in Sancto-Sanctorum, eumque eſſe allocutum.* Hæccine ſatis concordant? noſter certè ad Proto-Euangelium accedit magis quam ad Hieronymum. At ſignum divinitus quale datum, quo ſponſus Mariæ deſignaretur? Epiſtola Hieronymi duplex profert. primum, cujus virga florem germinaret. Alterum, in cujus virgæ cacumine Spiritus Domini ſpecie columbæ conſideret. Rei autem eventum addens, ineptè admodum poſterius tantum recenſet. Omiſſa enim Virgæ Ioſephi germinatione, ait: *Proditus eſt itaque Ioſeph. Cum enim virgam ſuam attuliſſet, & in cacumine ejus columba de cœlo veniens conſediſſet, liquido omnibus patuit ei Virginem deſponſandam fore.* Elegit & poſterius tantum Proto-Euangelium, cujus verba ſunt, τὴν ἢ ἐσχάτην ῥάβδον ἔλαβεν Ἰωσήφ. καὶ ἰδοὺ περιστερὰ ἦλθεν ἐκ τῆς ῥάβδου, καὶ ἐπετάσθη ἐπάνω τῆς κεφαλῆς Ἰωσήφ. *Vltimam autem Virgam accepit Ioſeph. & ecce columba exiit è virga, & volavit in caput Ioſephi.* Hieronymi iſtius columba è cœlo deſcendit, & in cacumen virgæ conſedit. Iacobi hujus è virga exiit, & in caput Ioſephi conſedit. Ita pulchre concordant fabulæ. Noſter ſolum primum ſignum probavit, & tacita columbæ mentione, ſolam virgæ efflorecentiam laudavit. veritus fortaſſis, quod res eſt, ne injurius in Servatorem Chriſtum foret, ſi in ullum alium Spiritum S.

columbæ ſpecie deſcendiſſe dixiſſet. Vtinam vero ubique ita ſaperet. Sed quomodo hæc omnia concordant cum Epiphanio in libro Ancorato, dicente, *Ioſephum ſortibus miſſis in viduos & non habentes uxores, in ſingulis tribubus in Virgines in templo, accepiſſe juxta ſortem Virginem Mariam?* ſi ſortibus, ergo non iſtis ſignis ſupra allatis. Vides hîc quoque omnia nutare. At qua fidei certitudine aſſerit, Ioſephum nunquam mulierem attigiſſe? B. Hieronymum pro ſe habet lib. 2. in Matthæum. at contra ſe Theophylactum, Euſebium, Euthymium, Oecumenium, Epiphanium, Origenem, Hilarium, Ambroſium, Thomam Cajetanum, quorum loca profert Sixtus Senenſis in Bibl. Sanctæ lib. 6. Annotat. 64. qui eum ante Mariam aliam habuiſſe uxorem affirmant. vide etiam Nicephorum lib. 2. cap. 3. mitto Proto-Euangelium, ubi Angelus jubet Pontificem convocare πάντας τοὺς χηρεύοντας τοῦ λαοῦ, *omnes viduos populi.* Viduus ergo & ipſe fuit Ioſephus. Hoccine itaque eſt aut Deum aut antiquos Patres revereri? rem tam incertam, quam in verbo ſuo Deus tacet, tot autem Patres reclamant, veluti Euangelicam Gentibus credendam tradere?

Nec minoris eſt audaciæ, quod eum in virili ætate, quadragenarium ſcilicet, Mariæ deſponſatum dicit, & à pictoribus non ob grandævitatem, ſed ob perpetuam virginitatem, depingi ſenem. In Proto-Euangelio introducitur, matrimonium Marię detrectans, his verbis, υἱοὺς ἔχω καὶ πρεσβύτης εἰμὶ, αὐτὴ δὲ νεᾶνις, μήπως ἔσομαι καταγελως τοῖς Ἰσραήλ, *filios habeo, & Senex ſum, illa autem juvencula: cavendum ne Iſraëlitis ludibrio ſim.* Quod ſi ſcriptum hoc rejicit (quod ſummo jure fieri

fatemur) habeat memoratam ſæpius epiſtolam Hieronymi, dicentem, *Erat autem inter cæteros Ioſeph homo de domo & familia David grandævus.* Habeat Epiphanium, qui adverſus hæreſes lib. 3. hæreſi 78. oſtenſurus Mariam Ioſepho cuſtodiendam, non in uxorem fuiſſe traditam, hoc argumento probat, Πῶς γὰρ ἠδύνατο ὁ τοσοῦτος γέρων παρθένον ἔχειν γυναῖκα, *quomodo enim potuiſſet tantus ſenex virginem habere uxorem?* paulo infra ait, Ioſephum fuiſſe patrem Iacobi fratris Domini, eumque genuiſſe quum eſſet ἐγγύς που περὶ ἔτη τεσσαράκοντα πλείω ἐλάσσω *circiter quadraginta annorum plus minus.* Audi quod ſequitur: Λαμβάνει τὴν Μαρίαν χῆρος, κατάγων ἡλικίαν περί που ὀγδοήκοντα ἐτῶν καὶ πρόσω ἀνήρ, *Accipit Mariam viduus, ætatem agens circiter 80 annorum & amplius.* Noſter, quadraginta, Epiphanius octoginta & amplius. Vides audaciam hominis, qui nihil non, refragante etiam antiquitate, aſſerere audet. Nicephorus quoque ſenem eum facit. lib. 2. cap. 7.

Operæ pretium intelligere eſt, cur Virgini ſponſum dari Deus voluerit. aliquot cauſas adfert noſter, Pag. 29. atque inter eas hanc, *ut arcanum Meſſiæ Diabolum lateret, cui jam ex Scripturis innotuerat, ex Virgine exſpectandum eſſe Meſſiam. propterea à tempore deſponſationis poteſtas Diabolo in domum Mariæ intrandi non fuit data.* Prima verba ex Origenis quadam homilia in Matthæum petita ſunt, quæ extat Tomo 3. pag. 115. editionis Merlini. Verba ejus ſunt, *Quæ fuit neceſſitas, ut deſponſata eſſet Maria Ioſeph? niſi propterea quatenus hoc Sacramentum Diabolo celaretur, & ille Malignus fraudis commenta adverſus deſponſatam Virginem nulla penitus inveniret.* In ea ſententia & alii quidam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ex Patribus fuerunt. Ludicra tamen eſt, quumque eam noſter Euangelicæ hiſtoriæ inſeruit, Gentibus hanc ridendam tradidit. Didicerat ex Eſaia Diabolus, Virginem fore Meſſiæ matrem. At deſponſata Ioſepho Maria, ne ſuſpicari quidem Diabolus, cum interdictus ipſi eſſet ad Mariæ ædes adventus, potuit, intactam hanc à Sponſo relinqui. atque ita latuit ipſum Meſſiæ arcanum. Riſum teneatis amici. quin recordatur noſter ſupra à ſe dictorum? Votum perpetuæ Virginitatis fecerat Maria. id Sacerdotibus non tantum innotuerat, ſed & ſuſpicionem ipſis injecerat, hanc fore matrem Chriſti. Oraculum Dei divulgatum fuerat inter Sacerdotes, dandum eſſe Mariæ ſponſum, qui virginitatem ejus tueretur. publico & miraculi pleno prodigio ad id delectus fuit Ioſeph. qui & ipſe perpetuam virginitatem vovit. nihil ne horum ſubolevit Diabolo? ſed & infra dicet, *Adeo fuiſſe omnibus laudatam Virginem, ut vulgatus paſſim eſſet ſermo, hanc, bonitatis & dignitatis ſuæ gratia, in matrem Meſſiæ eſſe electam.* quod adeo palam erat, ut homines id crederent & dicerent, Diabolus ne ſubodorari quidem potuit? deſiit jam ſagax eſſe Spiritus, ignavum pecus & ſtipes factus. aut bardos ac ſtupidos credidit noſter omnes Indos Perſaſque quibus etiam inſulſiſſima quæque ſaperent.

Pergimus. Pag. 30. *Maria edocta à Deo deſponſationis cauſas, conſenſit, & in domum Ioſephi concedens, ejuſdem cum eo contubernii diebus aliquot Hieroſolymæ fuit. poſt Nazaretham, quæ patria Ioſephi erat, ſe contulerunt.* Viden' Lector, nihil novi ab Angelo Gabriele allatum iri Mariæ, quum Chriſtum ex ipſa naſciturum indicabit?

edocta enim jam ante à Deo erat deſponſationis ſuæ cauſas, inter quas arcanum quoque erat Meſſiæ, Diabolo occultandum. Miror, quis Propheta aut Spiritus hoc noſtro revelaverit. Vt & alterum, quod ejuſdem contubernii cum Ioſepho fuerit, tum Hieroſolymæ, ubi facta deſponſatio, tum Nazarethæ, quæ patria Ioſephi erat. Diſſentit omnino Epiſtola Hieronymi, cujus verba ſunt: *Igitur nuptiarum jure pro more celebrato, ipſe quidem in Bethlehem recedit civitatem: domum ſuam diſpoſiturus, & nuptiis neceſſaria procuraturus. Virgo autem Domini Maria cum aliis ſeptem virginibus coævis & collactaneis quas à Sacerdote acceperat, ad domum parentum ſuorum in Galilæam reverſa eſt.* & paulo inferius tradit, *Ioſephum poſt tres demum menſes à Iudæa in Galilæam veniſſe, ut deſponſatam ſibi Virginem in uxorem duceret.* Si huic fides eſt habenda, Maria non in domum Ioſephi, ſed parentum ſuorum conceſſit. & patria Ioſephi non Nazareth fuerit, ſed Bethlehem. quod & Nicephorus aſſerit l.1. cap.12. dicens, *Chriſtum Bethlehemi fuiſſe circumciſum in domo Ioſephi.* Proto-Euangelium quoque ait, eam domum ſuam eſſe reverſam. fabulamque de 7 virginibus comitibus plenius exornat. Ioſephum autem, derelictâ eâ domi, abiiſſe fabrilem exerciturum, nec rediiſſe, donec ab Elizabetha reverſam à ſex menſibus gravidam reperit. quæ meræ ſunt chimæræ. à quibus prudenter noſter abſtinuit. utinam & à cæteris, ac pro nugis purum Indis Euangelium dediſſet.

Nunquam ex Euangeliſtis (quippe qui ſolius Chriſti, non Mariæ, ſervi ac præcones erant) didiciſſent Indi cujus ſtaturæ, formæ ac ſpeciei fuerit Virgo. In-

tererat tamen, ad ſalutem credo, ſcire. Noſter ergo ſic eam depingit: *Maria fuit mediocris ſtaturæ, triticei coloris, contracta facie, oculis magnis & ad cæruleum vergentibus, capillis aureis, manibus digitiſque longis, pulchra forma, in omnibus proportionata. loquela convenienti, proſpectu verecundo & eleganti, amabili amictu, pauperculo & mundo. Tanta in vultu ejus Majeſtas apparebat, ut impio cuidam & formidabili, vultum ejus intuenti, contigerit, colligere ſe & retrahere & in alium mutari virum.* Miraculum hoc unde habeat, neſcio. Cætera, & plura, ex Epiphanio recenſet Nicephorus lib. 2. cap. 23. Quæ omnia quum non tantum divinæ non ſint veritatis, ſed & dubiæ admodum fidei, digna non erant quę divinis & indubitatæ fidei Euangelicis ſcriptis aſſuerentur.

Pergit nunc noſter ad ipſius Chriſti hiſtoriam. Sed cave exſpectes, Lector, ut ex ſolis eam Euangeliſtis contexat. Pag. 33. *Confecta*, inquit, *domo, Dominum domus adeſſe oportebat. quum ergo annos 13 & menſes ſex nata, in conclavi ſuo Nazarethæ eſſet Virgo, Angelus Gabriel ad eam venit.* Baronius in Appar. cum iis ſentit, qui Mariam deſponſatam volunt, quum ætatis annum attigiſſet decimum quintum. noſter ſupra dixit, decimum tertium. atque ita facta fuerit hæc Gabrielis annunciatio ſex menſibus à deſponſatione. repugnat Epiſtola Hieronymi, quæ id *primo adventus ſui in Galilæam tempore* factum ait, id eſt ſimul ac à Pontifice dimiſſa cum 7 Virginibus ad ædes paternas eſſet reverſa, quod protinus à deſponſatione factum. Vbi vero factum? *quum in conclavi eſſet*, inquit noſter. contra Proto-Euangelium, *quum accepta hydria exiit*

haurire aquam. Suffeciſſet cum Euangeliſta dixiſſe, *Ingreſſus eſt ad eam Angelus*, ubicunq; tandem ea fuerit.

Myſterium habet, inquit noſter, *quod Nazarethæ tunc temporis fuerit Virgo. Nazareth enim florem denotat, & ex iſta Virgine tanquam ex ſtipite Chriſtus flos omnis bonitatis egreſſus eſt. Sic enim habet Eſaias, Surculus verus ex radice Ieſſe exſurget, & ex illo ſurculo flos naſcetur.* An non mireris Lector, Pontificium à vulgato Latino textu, qui Authenticus ipſis habetur, recedere fuiſſe auſum? Latinus enim ſecundum Hebraicam veritatem habet, *& egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice ejus exſurget.* ubi utriuſque propoſitionis ſubjectum ad Chriſtum pertinet. at noſter ſic reddidit, ut prioris propoſitionis ſubjectum Mariam deſignet. Piam ſcilicet fraudem putavit, in honorem Virginis, apud Gentes Latinè atque Hebraicè neſcientes, ſacrum textum invertere.

Nec myſterio caret, quod Nazareth in Galilæa fuerit ſita. Pag.34. *Galilæa*, inquit, *circuitiònem denotat, eoque innuitur, fore ut ab adventu Meſſiæ homines ſe ad Deum rurſus convertant.* Mirum ſanè, tam parum fuiſſe Eccleſiæ amantes Euangeliſtas, quod tam præclara nos celaverint. nugandi ſcilicet ipſis nec animus fuit nec otium.

Quid porro Gabriel? *Solus*, inquit, *è cœlo non deſcendit, ſed multis Angelis ſtipatus. Solus tamen in conclave Virginis penetravit.* Quem dicti hujus authorem habeat neſcio. audacem habet, ſi quem habet. Et quorſum hæc? niſi ut Majeſtas Mariæ oſtentetur, quæ jam ut Mater Domini ſalutanda, non vulgares iſtos Angelos, ſed ſolum eorũ prẹſidem in conſpectum ſui admittebat.

Quando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Quando autem acceſſit Angelus? *quum illa in precibus dejecta, mente illud Eſaiæ verſaret, Ecce Virgo concipiet & pariet filium, quatenus Virgo virgo eſt, & nomen iſtius filii erit Immanuel.* Adeone divino Spiritu præditus fuit noſter Xaverius, aut quiſquis eſt ex quo hauſit, ut quid iſto momento cogitaverit, & quem Scripturæ locum animo verſaverit Maria, indagare valuerit? Summæ etiam audaciæ eſt & peſſimæ fidei, quod locum Eſaiæ Gentibus obtrudat, quaſi à Deo dictum eſſet, *Ecce virgo concipiet & pariet filium, quatenus virgo virgo eſt.* ut ſcilicet credant Gentes, Virgineo modo non tantum concepiſſe, ſed & peperiſſe. de quo plura ſequentur. Nunc porro audi, quam pulchrè Xaverius arcana Mariæ noverit. *Magno*, inquit, *tenebatur videndæ beatæ hujus Virginis deſiderio, cupiens viliſsima ejus eſſe famula, ac corde ſuo mille ei volvebat laudes: atque emolumenta quæ ex iſto filio eſſent mundo eventura ob oculos habebat. Dum hæc virgo cogitaret, derepente Angelus intrans per oſtium, juvenis ſpecie, pulcher ac luce refertus, in genua concidit, oculiſque in terram defixis ſalutavit, Ave Maria, &c.* Dea depingitur, coram qua Angelus in genua concidit, cujuſque Majeſtatem defixis in terram oculis reveretur. Mitto quod ipſam Angeli ſpeciem, quam ipſi fortaſſis Euangeliſtę ignorarunt, notam habuerit noſter. Majoris eſt, quod *obſtupuiſſe* ait *Virginem, non quod Angelum vidiſſet audiviſſetque: ſæpè enim eos videre contigerat: ſed quod tanta cum demiſſione honoriſque exhibitione ipſam compellaſſet.* Cavendum ſcilicet erat, ne quis Mariæ ſtuporem derogare quippiam Majeſtati ejus arbitraretur, quaſi eam conſpectus Angeli terruerit. familiares enim eos

jam

jam pridem habuerat. ſed hactenus divinos iſtos experta non fuerat honores, quos ὑπερδουλίας titulo inſigniunt Pontificii, quibus deinceps aſſueſcendum ipſi erat. jam adhuc inſueta, ſtupet. ſimile quid habes in Epiſtola illa Hieronymi. quamvis de honoris exhibitione nihil. noſter Virginicola id addidit.

Audi cætera. Pag. 37. *Quod Angelus dixerat de naſcituro ex ipſa filio, in cogitationem ipſam conjecit. tanta enim res ea erat, ut nunquam in opinionem ejus venerit.* Mendacem oportet eſſe memorem. Si, quod dixit ante, Virginitatem perpetuam voverat, & tamen petierat à Deo, ſibi dari eſſe Meſſiæ matrem, ipſique revelatæ fuerant cauſæ deſponſationis cum Ioſepho, inter quas erat arcanum Meſſiæ, quin &, ſi vulgatus ille ſermo fuit, fore ipſam Meſſiæ matrem, dubitare non potuit, quin ex ſe Virgine naſceretur filius. quomodo ergo id nunquam opinata fuerat? Sequitur, *Virgo in attenta eorum, quæ Angelus dixerat, meditatione ad mediam uſque noctem hæſit. deinde poſt aliquot horas in ipſo mediæ noctis puncto, Sancta virgo genibus incumbens, capite ad terram inclinato, oculis lacrymarum plenis, manibuſque ante pectus junctis, dixit, Ecce Ancilla Domini, &c. protinus Deus ex ſanguine mundo Virginis Sanctum corpus efformavit, ſimulque animam creans ei indidit, & ex corpore & anima natura humana integra exſtitit.* Indignum ſcilicet Mariæ fuiſſet Majeſtate, ſi ſimulac ſcrupulus ab Angelo eſſet exemptus, protinus annuiſſet. exſpectandum patienter erat Angelo per aliquot horas, donec poſt longam Mariæ meditationem tandem reſponſum referret. Quantum autem debetis Xaverio omnes Chriſtiani, quod jam & ipſiſſimum mo-

menti punctum quo conceptus fuit veſter Servator, & quomodo ſe tum genua, caput, oculi, manus Virginis habuerint, pernoſcatis? Inviderunt ſcilicet vobis res tantas Sacri Euangeliſtæ.

Jam tum ſex menſes erant, quod Elizabeth concepiſſet. Pag. 41. *Erat ea*, inquit Noſter, *ex matertera Mariæ nata.* Vnde vero hoc habet? lege Nicephorum lib. 2. cap. 3. vbi Mathanem Sacerdotem tres habuiſſe ex uxore Maria filias videbis, Mariam ex qua nata Salome, Soben ex qua nata Elizabetha, & Annam ex qua nata virgo Maria. niſi forte aliam noſter ſpectaverit genealogiam. nihil enim in his certi. ſiquidem ſupra ex Breviario Romano audivimus, patrem Annæ dari Gazirum è tribu Juda.

Addit noſter, Pag. 45. *Mariam cum ſalutatum Elizabetham ire vellet, diſcedendi veniam à Ioſepho poſtulaſſe. qui non tantum annuit, ſed & comitatus eſt.* Qua vero fide hoc dicit? Proto-Euangelium narrat, Ioſephum poſt ſextum demum à deſponſatione menſem ab œcodomiis ad Mariam eſſe reverſum. Epiſtola vero Hieronymi, *quum tres fluxiſſent menſes & quartus inſtaret, veniſſe à Iudæa in Galilæam ut deſponſatam ſibi Virginem in uxorem duceret.* intra quod tempus procul omni dubio peractum fuit iter Mariæ ad Elizabetham. Secundum hos ergo Ioſephus eam non eſt comitatus. Sed noſter quidvis aſſerit.

Quod ſequitur, veriſſimum eſt. *Salutavit Virgo Elizabetham tanta cum verborum efficacia, ut & Elizabetha obſtupeſceret, & fœtus in utero ſubſiliret.* Sed audi quid Mariæ ὑπέρδουλος inde colligat. Pag. 49. *Hinc liquet*, inquit, *quam potens ſit benedicta Virgo in beneficiis*

præſtandis, & quantam gratiam Deus iis reſervet quos illa inviſit, quibuſque bene precatur, & quos in protectionem ſuam per interceſſionem capit. hinc tantam Chriſtiani ſpem in interceſſione ejus habent, ſummoq; ſtudio id agunt, ut devotis intenſiſque precibus eam protectricem ſuam habeant. Tibi dico Xaveri, ſi vel Angelus è cœlo ſis, anathema es, qui aliud Gentibus Euangelium prædicas quam Gentium Apoſtolus Paulus, cæteriq; Apoſtoli prædicarunt. ſi uſpiam in S. Literis virgo Maria nobis protectrix datur, in qua ſpem noſtram collocemus, quæ nos per interceſſionem in tutelam ſuam capiat, nos inviſat ac potentia ſua bene faciat, cauſa ceciderimus, & victas manus demus. ſi ſecus, quis orthodoxus tibi non in faciem reſiſtat, qui οὐκ ὀρθοποδεῖς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου *non recto pede incedis juxta veritatem Euangelii*, & τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ῥωμαΐζειν *gentes cogis Romanam idololatriam ſequi?*

Nondum mendaciorum & audaciarum finis eſt. Pag. 50. 53. *Præſente*, inquit, *adhuc Maria, Elizabetha peperit filium, die Veneris, quem octo poſt diebus circumciderunt. Tum Ioſeph & Maria domum ſunt reverſi.* Negat hoc Nicephorus lib. 1. cap. 8. paulo ante partum diſceſſiſſe ait, addita cauſa, *Quum in moribus eſſet, ut virgines, quum partus gravidæ mulieri & jam parturienti immineret, ſecederent.* Eſt quod Pontificii iraſcantur Xaverio, quod non potius, Nicephorum ſecutus, caſtum Virginis animum eo commendaverit, quod parienti fœminæ adeſſe noluerit. præſertim quum aſſertionis ſuæ nec volam nec veſtigium apud Euangeliſtas repererit. Lucas ſane cap. 1. ℣ſ. 57. diſceſſum Mariæ præmittit partui Elizabethæ. Obſerva, *die Veneris* natum

fuiſſe

fuiſſe Iohannem Baptiſtam. Nam & ſupra *die Veneris* nata fuit Virgo Maria, & *die Veneris* in templum delata. placet ipſi vehementer Venus, & hæc extra Scripturam non aliter aſſerit, quam ſi בת קול *filia vocis*, ut loquuntur Hebræi de cœleſti oraculo, ipſi detexiſſet. ut & hoc, Pag. 57. *Ioſeph deprehenſo Mariæ utero deſerere eam, & ad ædes patris concedere ſtatuit. At de tota re à Deo edoctus, ad Mariam venit, eamque non tanquam innocentem ac ſanctam, ſed tanquam Matrem Majeſtatis Chriſti honoravit.* Quis hoc de ædibus paternis revelavit? aut quo authore hoc profert? & unde huic innotuit, quo honore Ioſeph Mariam coluerit? Revera hic eſt εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, *temerè inflatus ſenſu carnis ſuæ, in ea quæ non vidit pedem inferens.*

Novum habe documentum. Pag. 61. *Ioſeph*, inquit, *& Maria Bethlehem verſus iter facientes, incommoda multa à vento, pluvia, frigore, (hyems enim erat) à longitudine viæ, ab inordinatione, hominumque qui in hac cauſâ ibant multitudine, in via paſſi ſunt. præſertim Maria, cui tempus pariendi iſto aut poſtero die aderat. Mulo illa vehebatur. Habebant & bovem comitem qui cum parata pecunia ſarcinas portaret, ibidemque divenditus propoſito ſatisfaceret, & impenſæ itineris ſimul obtinerentur. In urbe plus paſſi ſunt. quum enim exigua ea eſſet, homineſque tanto numero undequaque confluxiſſent, ut omnibus locus non daretur, ſummo ſtudio ac ſollicitudine extra urbem domicilium quoddam anguſtum, humile, à latere collapſum & effuſum ſibi compararunt, quadrupedum refugium adverſus ventum & pluviam. Dependebat hæc domuncula à diverſorio urbi vicino, ubi homines diverte-*

bant. quumque diverſorium hominibus eſſet refertum, coacti fuere in hoc beſtiarum domicilium deſcendere. Virgo tenuem hunc & deſertum locum intuens, gratias egit Deo, admirata ejus opera, quod iſthic loci naſciturus eſſet altiſſimi Dei filius. Verrunt, mundant, ordinant domunculam, ibique ſubſiſtere ſummo cum gaudio, & concordia ac favore Dei deliberant. Hæccine Euangelica? aut hæc certa? Pro mulo aſina fuiſſe vectam Mariam, habet mendaciſſimum illud Iacobi Proto-Euangelium. De bove nihil. Barradius in medio relinquit, & prudentius ſane, pedibus ne an jumento viam peregerit Virgo. quia author Sermonis de Nativitate, qui Chryſoſtomo aſcribitur tom. 2. Ioſephum & Matrem Domini de Nazareth ſolos veniſſe aſſerit, nec habuiſſe jumentum. Idemque Barradius, quod de bove ut venderetur adducto noſter effutit, non admodum veriſimile eſſe teſtatur. Creditur autem in Eccleſia Romana ex nonnullis Patribus, quibus locum Eſa. 1. 3. ad Chriſtum applicare libuit, jacuiſſe Chriſtum in præſepi inter bovem & aſinum præſepi alligatos. ſi quæras, unde advenerant iſta animalia? facilis jam ex Xaverii fabula eſt reſponſio, Ioſephum & Virginem ea eò adduxiſſe. nam aſinum dicat an mulum, qui ex aſino genus ducit, parum refert. Barradius & bovem & aſinum alienos potius fuiſſe putat. De domuncula repugnat etiam Proto-Euangelium. ait enim Mariam ingreſſam eſſe εἰς σπήλαιον *in ſpeluncam* atque ibi peperiſſe. Sic Barradius, in antro ſub rupe. Epiphanius ſimiliter adverſus hęreſes lib. 1. hęreſi 20. ait, *natum eſſe in Bethlehem, circumciſum in ſpelunca*, nempe in qua fuerat natus. ſic enim tom. 1. lib. 2. hæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

reſi 51. *Magi*, inquit, *non invenerunt Mariam in ſpelunca ubi peperit*. vacillant hęc omnia, nec fidem merentur.

Proſequamur. Pag. 62. *Quoniam nox erat, beata virgo ſpiritum à labore quieti dedit, & adeſſe cognovit pariendi tempus. At non ad inſtar reliquarum mulierum per præſentiam dolorum id cognovit, quæ ultrix oblectationis congreſſus & coitus eſt. quoniam enim hoc in Virgine locum non habuit, neque illi etiam dolores fuerunt. Sed per peculiarem Dei inſpirationem & fœtus agitationem id cognovit. Quocirca in precibus exiſtens, genibus in terra poſitis, oculis in cœlum directis, ac manibus antrorſum elevatis, Deo infantem tradidit, qui ex ſe naſceretur. ſimulque mille Deo gratias egit, quod ex ſe paupere & inope ſalutem mundi naſci vellet. & deſcendens in profundam juſtitiæ & miſericordiæ Dei meditationem, intenta fuit in nativitatem Domini quem geſtabat. nocte diei ſolis, anno poſt conditam Romam 752. ab Imperio autem Cæſaris Auguſti 42, in puncto mediæ noctis, quum res omnes in ſummo eſſent ſilentio, Virgo meditationibus vacans, & mirabile quoddam gaudium in corde perſentiſcens, oculos in terram demiſit, & Dominum Ieſum ante ſe natum vidit. quumque vocem ejus, vagientibus infantibus ſimilem, audiviſſet, in terram proſtrata, tanquam numen ſuum adoravit, lacrymantibus oculis & corde lætitia referto. Surrexit deinde ac ſedit, eumque ulnis complexa oſcula dedit & honoravit*. Hui! quam accuratè novit noſter temporum momenta. Baronius in Apparatu ſentit, natum eſſe Chriſtum, anno ab urbe condita, ſecundum Varronianam ab antiquis magis probatam ac receptam ſupputationem, 751. noſter 752. Quamvis autem Baronius diem illum quoque referat ad 42. an-

num Auguſti, fatetur tamen alios antiquiorum Patrum referre ad annum 41. alios etiam ad 28. Die ſolis Chriſtum eſſe ortum, ex antiquis Patribus non habetur. Quam exactè autem, ut ipſo puncto mediæ noctis conceptum fuiſſe ſupra Chriſtum dixit, nunc eodem puncto natum novit noſter? credat credulus. quam ſollicitè autem cavet, ne quis obſtetrice eguiſſe Mariam aut uſam credat, aut cum doloribus, aut ullo modo ad inſtar cæterarum fœminarum peperiſſe? Sed de his plura ſequentur infra. Hic tamen non eſt prætereundum, quod oblectationem, quam ex congreſſu cum marito mulier percipit, ſimpliciter peccatum eſſe ſtatuat, cujus pœna ſint ſequentes partus dolores. non id ex Scriptura didicit, quę Proverb. 5. 18. viro dicit שְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ *gaude de uxore adoleſcentiæ tuæ.* cur non viciſſim & mulieri liceat gaudere de marito adoleſcentiæ ſuæ? modo honeſtatis limites non tranſeantur. Dolorum autem partus cauſam in primo peccato ſtatuit Moſes. Geneſ. 3.

Pergamus. Pag. *66. Eodem tempore,* inquit, *Angeli è cœlo deſcendentes cœleſtem Muſicam cecinere, dicentes, Gloria Deo in excelſis, pax in terra, hominibus bonæ cogitationis. additis porro mille gratiarum actionibus. audivit hæc Maria & corde ſuo eſt comitata. Gabriel ab Angelorum choro ſecedens, paſtoribus excubias agentibus nunciavit, &c. Eodem tempore cohors quædam alia Angelorum apparuit, dicentium, Gloria Deo in excelſis, &c.* ut ſupra. *Iverunt paſtores Bethlehemum, & Chriſtum viſum agnoverunt, reverſique mille gratiarum actiones dixerunt. Ex eo rumore alii etiam ejuſdem cœtus paſtores iverunt, ut Chriſtum recens natum viderent.* Vides hic, bis ce-

ciniſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ciniſſe Angelorum cohortes, *Gloria Deo in Excelſis.* &c. ſemel coram Maria. iterum coram Paſtoribus. Siccine Euangeliſtæ? Sed pium videbatur aliquid addere, Deo etiam vetante, ne majori honore paſtores affecti viderentur quam Maria. Vides & duas diverſorum paſtorum diſtinctas Bethlehemum profectiones narrari. quod utique ex Euangeliis non hauſit. Sed pium videbatur mendacium, modo ad amplificandam Chriſti gloriam faceret. Tenue ſcilicet nimium & dilutum erat, quod ſuper hoc negocio à S. Luca narrabatur. ut & jejunum nimis illud, *Angelus Domini ſupervenit ipſis.* nominandus fuerat, ut res fidem mereretur. noſter itaque Gabrielem dicit. etſi fortaſſis Michaël fuerit, aut Raphaël, aut alius quiſpiam. Sed noſter nuſquam hæret. quicquid vel ſomniavit, vel alibi fando audivit, dignum videtur quod tanquam Euangelium Gentibus offeratur.

Audi nunc rurſus ſollicitum admodum immaculati Virginis partus patronum. Pag. 69. *Virgo nullum in hoc partu dolorem ſenſit, ſed multum gaudii & refocillationis ſpiritualis. Et ſicut abſque diſpendio virginitatis in uterum matris intravit, ſic ſumma cum integritate ejus, non adaperta via, exivit. ſicut radius ſolis ex orbe tranſit, abſque ut eum frangat. Voluit enim Filius hic Dominicè naſci, & matri ſuæ, quæ propter ſe multa eſſet paſſura, id gaudii & honoris dare, ut ab omnibus fœminis diſtincta, & virgo eſſet, & mater. Manſit enim & in partu, & ante & poſt partum virgo.* Quid ſibi illa volunt, *ſicut abſque diſpendio virginitatis in uterum matris intravit?* aliunde ne ergo Chriſtus, ſicut radii ſolares per vitri ſoliditatem ſine ulla vitri læſione, ſic per

integra

integra Virginis clauſtra in uterum tranſiit? an in caſtra Anabaptiſtarum noſter abiit, qui ſemen aliquod cœleſte in uterum Virginis delatum volunt, unde natura ejus humana ſit formata? Non tranſiit in uterum, qui ex ſolius Virginis ſemine ac ſanguine intra uterum contento in utero eſt conceptus. Niſi fortaſſis tranſitum dicas, quo per venas & vaſa ſpermatica ſanguis & ſemen muliebre in uterum tranſeunt. quod hic locum non habet, quia & antequam Chriſtus conciperetur, ſacra Virgo in aliarum fœminarum morem naturali iſti fluxui obnoxia fuit. atque ea res ſic ſe habet, ut & temerarius ſit qui matricem Virginis in partu adapertam neget, neq; in virginitatem ejus ullatenus ſit injurius, qui id ſtatuat. Virginitatem ne lędit, quod ſingulis menſibus ſanguini expurgando ſe pandat vulva? cur eam magis lædat, quod fœtui proferendo idem faciat? Si Sixtum Senenſem S. Bibliothecæ l. 6. Annotat. 136. & 137. conſulere animus eſt, reperies Origenem, Ambroſium, Tertullianum, vulvæ apertionem Mariæ in partu tribuentes, idque ex loco Luc. 2. ℣ſ. 23. quibus addo Nicephorum lib. 1. cap. 12. ideone eam virginem aut negarunt, aut dubitarunt? virgo eſſe deſinit, non cui uterus aperitur, ſed cui ex viri coitu aperitur. ab eo quæ intacta manet, virgo manet. Sed & Origenem ibidem citat Sixtus, qui ex loco Lucæ c. 2. 22. purgatione Mariam eguiſſe intrepidè ſtatuit. ideone eam virginem negavit? aut virgo non eſt, quę à menſtruo ſanguine purgari opus habet? Si hæc & ſimilia ad honorem Mariæ Virginis pertinent, mirum ſane tam negligentem Matris ſuæ fuiſſe Chriſtum, ut quæ Xaverius tam magnificè prædicat &

iterat,

iterat, in S. Literis ne attingi quidem curaverit, quin & contrarium de ea ſcribi voluerit.

Pergit noſter. Pag. 70. *Iſta nativitatis nocte duo miranda contigere. Vnum, quod Romæ fons olei manavit, atque in torrentem evadens ſe mari junxit, & aliquot dies perduravit.* Baronius in Appar. ad Annot. Eccleſ. tradit ex Euſebio, contigiſſe id tertio Triumviratus anno, id eſt, 37. circiter ante nat. Chriſt. annis. Ergo non ipſa nativitatis nocte. vide & Ieſuitam Barradium Concord. Euangel. l. 8. c. 13. *Alterum, quod fores templi Iani (quod Dominum claudendi & aperiendi negocia, præcipuè belli, ſignificat) hactenus apertas, in ſignum univerſalis pacis clauſerint.* Et hoc negat Baronius ibidem, contigiſſe ipſa nativitatis Chriſti nocte. Merito ſane, nam id Ciceronis, tunc Conſulis, juſſu factum, cum devicto ab Auguſto mortuoque Antonio, deditaque à Cleopatra Ægypto, nuncium Romam eſſet delatum. quod 28. circiter ante natum Chriſtum annis accidit. Secundò clauſum eſt ab Auguſto, Iunio Silano & Auguſto Coſſ. 23 circiter ante Chriſtum annis. Tertio à Senatu decretum, ut clauderetur, ſed orientibus novis bellis impeditum, Iulio Antonio, & Q. Fabio Maximo Coſſ. 8. circiter ante Chriſtum annis. Poſtea demum, diu poſt Chriſtum, ſub Nerone clauſum.

Pergit noſter. *Quum autem Cæſarem Auguſtum pacis hujus & felicitatis authorem arbitrati, adorare eum cuperent, iſque, quantumcunque pro ſua modeſtia renueret, cohibere populi impetum nequiret, Sibyllam accerſivit, ex qua num quis ſe in mundo eſſet major quæſivit. Illa tempus cogitandi poſtulans Deum conſuluit. Nono poſt die, coactis in Cæſaris palatium omnibus primoribus, Sibylla*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Cæſarem in angulum deducit, quodque ipſa videbat oſtendit, nempe, ipſo meridie circumcirca ſolem circulum aureum, in ejuſque medio Virginem incontaminatam & luce plenam, puerulum manibus ad pectus tenentem. ibi Sibylla Cæſari, Hic infans, inquit, te major eſt. ac protinus ubi conveniſſent, vox cœlitus audita, Hoc eſt altare cœli. Illud de oleo Oroſius lib. 6. hiſt. 18. 19. 20. & Paulus Diaconus prodidere. de Jani templo hiſtoriæ Romanæ tradidere: ſed hæc tum incerta, tum non neceſſaria, ad veritatem Euangelicam fulciendam adeo non faciunt, ut Spiritus S. tuto omiſerit. Illud de Auguſto Sibyllam conſulente, deque oſtenſo à Sibylla miraculo, & de altari cœli, petitum eſt, teſte Barradio, ex Anton. prima parte Hiſtoriæ, tit. 4. c. 6. §. 10. Sed nec antiquitatem habet, nec ſpeciem veritatis. Baronius in Appar. ad Annal. Eccleſ. nullum his, aut ſane exiguam fidem habens, nullumque authorem citans, *Ajunt*, inquit, *Genitricem Dei Mariam, infantem in ulnis habentem, monente Sibylla, ſublimem in aëre ab eodem Auguſto illic eſſe conſpectam. Quod tamen ita velim intelligant, qui ei rei majorem fidem adhibendam putant, quam his quæ ex Græcis authoribus recenſuimus: non quod Sibylla aliqua Auguſti temporibus, quæ illum hæc docuerit, ſuperſtes fuerit: ſiquidem Cumæa, quæ noviſſima omnium fuiſſe traditur, quinquageſima Olympiade (auctore Solino) vixit, temporibuſque Tarquinii regis Romæ fuit: ſed ſic accipiendum, ut ea ipſa Auguſtus à Sibylla, hoc eſt, Sibyllinis carminibus, quæ Sibyllæ nomine citari à majoribus conſueverunt, acceperit, non à Sibylla, quaſi adhuc vivente vate, quæ diximus, ei oſtenſa fuerint.* Hactenus ille. quæ ſanè cum Xaverio conciliari nequeunt, quippe qui

Sibyllam ab Auguſto accerſitam, compellatam, novemque reſpondendi dies poſtulaſſe fingit. Quæ Suidas habet in voce Αὔγουστος, multum ſunt diſſimilia. Verba ejus referre libet. Αὔγουστος Καῖσαρ θυσιάσας, ἤρετο τὴν πυθίαν, τίς μετ' αὐτὸν βασιλεύσει. καὶ εἶπε

Παῖς ἑβραῖος κέλεταί με θεοῖς μακάρεσσιν ἀνάσσων
Τόνδε δόμον προλιπεῖν, καὶ ἀΐδην αὖθις ἱκέσθαι.
Λοιπὸν ἄπιθι σιγῶν ἐκ βωμῶν ἡμετερήων.

καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ μαντείου ὁ Αὔγουστος, ἔστησεν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ βωμὸν, ἐν ᾧ ἐπέγραψε ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν, ὁ βωμὸς οὗτός ἐστι τοῦ πρωτογόνου θεοῦ. *Auguſtus peracto ſacrificio Pythiam conſuluit, quis poſt ſe eſſet regnaturus. reſpondet, Ebræus puer, beatorum Deorum rex, juſſit me hanc ædem derelinquere, & in infernum redire. Abi itaque tacitus à noſtris aris. Egreſſus ergo è templo Oraculi Auguſtus, altare in Capitolio conſtruxit, cui verbis Latinis inſcripſit, Hoc altare eſt primogeniti Dei.* Apud Suidam conſulitur Pythia in ipſo oraculi templo. apud noſtrum Sibylla, in ædem Auguſti accerſita. Ibi quærit, quis ſibi ſit ſucceſſurus: hîc, num ſe quis major. Ibi Chriſti oraculum, ejicientis Pythiam & in infernum relegantis, profertur: hic, Chriſtus infans cum matre in Sole oſtenditur. Ibi altare Primogeniti Dei ab ipſo Auguſto erigitur: hic altare cœli divino oraculo revelatur. Vtrumque fabuloſum videtur. indignum certe quod Euangelicis Scriptis attexatur. At fac, contigiſſe quod noſter aſſerit, quemnam putas oraculum verbis iſtis deſignaſſe, *Hoc eſt altare cœli?* aliumne ab iſto infante, quem Sibylla Cæſare majorem dixerat? At is honos non infanti ſed matri debebatur. Itaque noſter addit, *Hic loci, ubi hæc Cæſari oſtenſa fuere, progreſſu temporis Eccleſia ex-*

ſtructa fuit. & in eadem domo nunc Patres ordinis S. Franciſci habitant, illamque Eccleſiam hoc tempore vocant, Sancta Maria altare cœli. Altare vocatur, quia ſicut in altari offeruntur Deo ſacrificia, ſic per interceſſionem Mariæ cultus noſtros Deo offerimus, ut acceptiores habeat. Attende Lector Chriſtiane. Solebas eſſe ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας, εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Sacerdotium ſanctum, ad offerendum ſpirituales hoſtias, acceptas Deo per Ieſum Chriſtum,* 1 Petr. 2. ℣ſ. 5. nunc dicendum, *per Sanctam Virginem Mariam.* Olim Chriſtus nobis factus fuit à Patre ἁγιασμὸς *ſanctificatio,* 1 Cor. 1. 30. Nunc id Mariæ debetur. ſi enim illa eſt altare noſtrum, illa eſt quæ Deo oblatos à nobis cultus ſanctificat. nam τὸ θυσιαστήριόν ἐστι τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον, *altare eſt quod ſanctificat munus,* Matth. 23. 19. Nunc vides, quomodo interpretari illud debeas Apoc. 8. 3. 5. *Et alius Angelus venit & ſtetit ante altare, habens thuribulum aureum, & dati ſunt ei ſuffitus multi, ut adderet precibus Sanctorum omnium ſuper altare aureum quod erat ante thronum. & implevit angelus thuribulum ex igne altaris.* Senſus eſt, ſecundum Xaverium, ſtetiſſe Angelum ante Mariam, & obtuliſſe preces Sanctorum ſuper auream Mariam, thuribulumq; ſuum impleviſſe ex igne Mariæ. Nulla hic amplius Chriſti ratio, quippe qui officium ſuum in Matrem reſignavit. in terra etenim locum tantum habuit illud Iohan. 2. 4. Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι, *quid mihi tecum mulier?* in cœlis aliter ſe res habet, ubi & Porta cœli, & Regina cœli, & Altare cœli, & Mater miſericordiarum, & fons gratiæ, & omnia facta eſt Maria. ut verum eſſe deſinat quod ait Paulus Col. 2. 10. ἐν αὐτῷ ἐστε πεπληρωμένοι *in ipſo eſtis*

completi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

completi. Pergite ita, ſervi Anti-Chriſti, τὸν ἀγοράσαντα ὑμᾶς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν, *Dominum qui vos mercatus eſt abnegantes, accerſentes vobis ipſis celerem interitum.*

Accipe porro alia tria ingentia miracula. Pag. 74. *Eodem die,* inquit, *media nocte, aliud etiam Romæ mirandum contigit. Quum enim magnificum Deo pacis templum exſtruxiſſent, & ex Apolline quæſiiſſent, quouſque templum illud ſuperſtes foret, reſponderat, donec Virgo, ſervata virginitate, pariat. quod quum fieri non poſſe arbitrarentur, æternum fore crediderunt. quamobrem tabulæ lapideæ in frontiſpicio templi inſculpſerunt, Templum pacis & æternitatis. At eâdem qua Servator noſter natus eſt nocte, prorſus corruit.*

Eodem die in Hiſpania tres ſoles viſi ſunt, admodum lucidi, qui paulo poſt coaluerunt, & trinũ illud unum devenit.

Et in alia Hiſpaniæ parte, eadem nocte viſa fuit nubes admodum lucida, quæ noctem diei ſimilem reddidit. Prius Petrus Comeſtor prodidit. Sed Baronius in initio Annalium, ſe illud tanquam à veritate alienum rejicere ait. ut & Ieſuita Barradius Concord. Euang. l. 8. c. 13. parum id veritatis habere videri aſſerit. Alterum habet Hermannus Contractus monachus, qui anno Chriſti 1040 floruit. Sed tres ſoles nihil habent novi. ſæpe enim id contigiſſe, teſtatur Plinius Nat. Hiſt. l. 2. c. 31. Quod autem hic autor noſter reſpicit, Baronius in Appar. ad Ann. Eccleſ. docet ex Plinio & Dione, contigiſſe ipſo primo anno Triumviratus, Lepido & Planco Coſs. id eſt, 40. circiter annis ante natum Chriſtum. Barradius quoque dicto loco, id nec ea nocte, nec illo anno contigiſſe ait, quo natus eſt Chriſtus.

ſtus. Noſter tamen id tanquam Euangelicum affirmat. Tertium Damaſcenus habet, qui, ut fabulas multas habet, ita & hîc lucem iſtam, terra dehiſcente, ad ipſum limbum immiſſam fuiſſe ait. Barradius citato loco parum id certitudinis habere aſſerit. Quam tu malè didiciſti, Xaveri, ſaluberrimum illud Pauli Apoſt. monitum 1 Tim. 4. 7. τοὺς βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους παραιτοῦ, *profanas & aniles fabulas averſare*. Quid hoc eſt niſi ſanam doctrinam intricare, & exoſam Gentibus reddere? credit Eccleſia Chriſtiana, & docet Vnitatem divinæ eſſentiæ in tribus diſtinctis perſonis ſubſiſtentem. hoc tu neſcio qua fabula trium ſolium, qui deinde coaluerint, & ubi trinum factum fuerit unum, explanare & perſuadere Gentibus ſatagis. At antequam coaluiſſent, trinum nondum erat unum, & poſt coalitionem unum non erat trinum. ſiccine ſe habet, aut habuit unquam Deus noſter? fuit ne unquam ibi trinum ſine unitate? aut unquam ſic coaluit trinum, ut ſit unitas ſine trinitate? Nunquam tu Gentibus perſuadebis, neque ipſe, opinor, credis, tres iſtos Soles fuiſſe omnes reales ac veros, ſed unum verum, alteros duos apparentes, aut omnes forte tres apparentes, per refractionem radiorum ſolarium in nubibus effictos. Quod ſi hinc colligerent Gentes, ſicut unus tantum eſt Sol, non trinus, ſic unum tantum eſſe Deum, non trinum. Sed ſicut unus ſol trinus apparuit trina virtutum ſuarum reflexione, quæ poſtea rurſus in unum coaluerunt, ſic unum Deum interdum trinum apparere, pro trina virtutum ſuarum diſpenſatione, quæ deinde rurſus in unum redeant, an non egregiè fabulis tuis de fide Chriſtiana meritus eſſes?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Sequitur hiſtoria Magorum. Pag. 81. *Die quinto à circumciſione Chriſti, tres Reges ex oriente veniunt.* res *ſic habet. Eodem momento quo Chriſtus naſceretur, nova quædam ſtella orta eſt, quæ multos in cogitationem conjecit in Arabia, quæ ab Hieroſolymis orientem verſus eſt. A temporibus Moſis, ex prophetia Bileami fama fuit, Meſſiam in Iudæa naſciturum, ejuſque ſignum fore ſtellam quæ ſuper terram Iſraël ſuſpenderetur. Ipſi quoque Iſraëlitæ in ea erant exſpectatione, & in nocturnis excubiis obſervabant, quando ſtella illa mirabilis appareret. Quum itaque jam apparuiſſet, ex illa indicatione, & per peculiarem inſpirationem Dei, tres Reges ſapientes in Arabum regione cognoverunt, natum eſſe Chriſtum. Sapientes ut plurimum vocabantur. Sic enim amabant vocari, potius quam reges, quia tunc temporis ad dignitatem regni ſapientia evehebat. Singulus eorum eſt profectus. de improviſo concurrentes, propoſitum ſuum alii aliis indicarunt, & camelis velocibus una ſunt profecti. Dux ſtella erat, quæ noctu dieque præibat. tanta enim ejus erat lux, ut præſente ſole eam viderent.* Hæc noſter. At quis Euangeliſtarum hos reges dixit? quis tres? quis quinto à circumciſionis, id eſt decimo tertio à nativitatis Chriſti die adveniſſe? hîc oculos ab aliis ſcriptis, quod in præfatione jactavit, non avertit, ſed totos eo convertit. quamvis & hîc non omnes idem ſenſerint. Epiphanius adverſus Hæreſes tom. I. lib. I. hæreſi 20. ſuſtinet, Chriſtum ſecundo demum nativitatis ſuæ anno conſpectum fuiſſe & viſitatum Bethlehemi à Magis. quod procul abeſt à decimo tertio die. atque idem magis urget lib. 2. hæreſi 51. idem habet Nicephorus lib. I. cap. 13. ubi tamen alios tradere ait, non duobus poſt, ſed duobus ante divinam

nativi-

nativitatem annis Magos ſe in viam dediſſe, & dum in præſepi eſſet Chriſtus, in Bethlehem adveniſſe. quam ſententiam certiorem ait, ſibique magis probari. quomodo & Auguſtinus, fatente Baronio ad annum primum Chriſti, biennio ante natum Chriſtum Magis apparuiſſe ſtellam autumavit. cur ergo in tanta incertitudine Noſter tam temere ſtatuit? Cuinam Deus, aut Magi indicarunt, eodem momento ortam fuiſſe novam ſtellam, quo natus eſt Servator? & unde reſcivit, non hos Magos tantum, ſed & alios multos ſtellam iſtam deprehendiſſe? Vnde, ex Arabia veniſſe hos Magos? cur non ex Perſia? Nicephorus ſane eos Perſicos Magos vocat l.1. cap.13. Chryſoſtomus, in Magorum hiſtoriam commentans, idem apertè & indubitatè dicit. conſtat ſiquidem vel ex Platone in Alcibiade priore, Magos fuiſſe Perſarum ſapientes. & vulgata eſt Perſarum ſecta Ignem colentium, qui Arabibus المجوس *Magi* vocantur. De quibus apud Elmacinum in hiſtor. Saracenica, ubi inter cæteros qui Muhammedem, pacturi cum eo, adierunt, dicuntur fuiſſe اليهود والمجوس والصابئة *Iudæi, Magi, & Sabæi.* Hi Indi, ſtellas colentes, iſti Perſæ, ignem. Adde, quod ad Orientem Hieroſolymæ, unde Magi venerunt, Perſia magis quam Arabia ſita eſt. hæc enim ad meridiem magis deflectit. Quid tandem? alii ex Perſide, alii ex Arabia, alii ex Chaldæa, alii ab extrema Æthiopiæ parte, alii ex India adveniſſe autumant. ad quæ omnia rectè Ieſuita Barradius, Nihil certi hac de re ſtatui poſſe. rationes enim quæcunque reddi poſſunt, non perſuadere. etſi ipſe cum Abulenſi, ex Me-

ſopotamia

ſopotamia potius Orientali veniſſe eos conjectet. At noſter quidvis, à quocunque habeat, quotquot tandem contradicant, intrepidè aſſerit. Ex quibus, obſecro, Hebræis habet, Iſraëlitas tempore Chriſti fuiſſe in exſpectatione ſtellæ quæ ſuper terram Iſraël ſuſpenſa videretur, & in nocturnis excubiis obſervaſſe, quando mirabilis illa ſtella eſſet apparitura? ſi id verum, cur eam jam præſentem, & Magos deducentem non agnoverunt, ne quidem à Magis moniti? Si id ex loco Num. 24. ỷſ.17. crediderunt, debebant etiamnum in eadem eſſe exſpectatione. At legat qui vult Buxtorfii Synagogam Judaicam, decem ibi miracula reperiet, quæ ex ſententia Judæorum circa adventum Meſſiæ evenient. at de ſtella iſta nihil. ſtellam enim illam Bileami non de propriè dicta ſtella, ſed metaphoricè de ipſo Meſſia intelligunt. Vnde anno poſt templi deſtructionem 52. Seductor iſte qui ſe Meſſiam dictitabat, juxta vaticinium Bileami בן כוכב *filium ſtellæ* ſe nuncupavit. Diſplicet autem Xaverio Euangeliſtæ Matthæi ſimplicitas, qua Magos ex Oriente adveniſſe Hieroſolymam narrat. Ornanda erat miraculoſis circumſtantiis narratio, exiviſſe ſigillatim quemque non conſcium alterius. inexpectatò autem in ſe mutuo incidentes, narraſſe propoſitum ſuum aliis alios, & camelis velocibus vectos iter ſimul promoviſſe. quæ non minus confidenter recenſet, quam ſi ipſemet itineris ſocius fuiſſet.

Audi ſucceſſum. Pag. 86. *Bethlehemum quum veniſſent ad locum ubi infans erat, Ioſeph ad eos exivit, atque interrogatus reſpondit, ibi eſſe. Venerunt, ubi Sancta erat Maria. Filium poſtremo invenerunt. Attonitos eos reddidit anguſtia loci, deſolatio, & ſolitudo & defectus*

 mini-

miniſtrorum. ornamentum domus eſſe nidos aranearum, cunas regis præſepe quadrupedum. Virgo erat tum annorum quindecim. Inſtiterunt apud eam, dicentes; Filium iſtum benedictum oſtende, ad quem videndum & adorandum, ductu ſtellæ, longa via venimus. quod factum. An non miraris Lector, tam accuratè noſtro innotuiſſe, primò Ioſephum ipſis obviam prodiiſſe, ſecundò Mariam ipſis viſam, ultimò Filium? & quos ſermones cum Ioſepho, deinde cum Maria ſeruerint? quodque ſcandalum ex domunculæ tenuitate, ſolitudine & araneis paſſi ſint? Poſtremum hoc negabit noſtro Nicephorus lib.1.cap.12. ubi quidem Mariam, quum Bethlehemum iret, neq; dum ad domum perveniſſet, in agrum quendam, qui Salomæ erat, divertiſſe, & in humili tugurio peperiſſe fatetur, at poſtmodum in ipſam urbem, in domum Ioſephi delatum fuiſſe infantem, ibique octavo die circumciſum. ex hac ſententia invenerint eum potius Magi quinto die poſt Circumciſionem, ut dixit Noſter, in domo Ioſephi, ubi tanti ſcandali occaſio non fuerit. Epiphanius certe noſtro non aſſentitur, quem ſupra aſſerentem adduximus, Magos ſecundo demum anno ad Chriſtum perveniſſe, eumque non in ſpelunca ubi natus fuerat, ſed in alia domo reperiſſe. Cur in rebus tam dubiis non tacet noſter, & in veſtigiis Matthæi conſiſtere tutò amat? Expende & illud, Lector, quod Virginem tum annorum fuiſſe quindecim dicat. Supra aſſeruit, fuiſſe eam annorum 13 & menſium ſex, quum Angelus Gabriel conceptionem Chriſti annunciaret, atq; eadem nocte, poſtquam aſſentiens dixiſſet, Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum, protinus concepiſſe. addantur inde uſque ad

partum menſes novem, à partu uſque ad adventum Magorum dies 13, colligetur fuiſſe jam annorum 14, menſium 3, & dierum 13. adeoque octo menſes cum dimidio deficere ab anno decimo quinto. Juſtiſſima hæc eſt temerariorum merces, qui ſupra Scripturam audacter ſapientes, quævis effutiunt, & ſibimet contradicunt.

Quid porro Magi? Pag. 89. *Quiſque tria apportaverat, aurum, thus & myrrham, & quiſque illa obtulit. Atque eo veluti Sapientes indicarunt, quid de eo cognoviſſent. per Thus divinitatem ejus profeſſi ſunt: quia thus non niſi in ſacrificiis Dei adhibebatur. per Myrrham, eſſe eum hominem mortalem. per Aurum, eſſe eum Regem ſuum & dominum. Deinde virgini ſunt gratulati talem Filium, quæque de eo per inſpirationem Dei cognoverant, prædicarunt. ut & viciſſim Maria & Ioſeph myſteria adventus Chriſti ipſis aperuerunt. atque ita, poſtulata à Maria diſcedendi venia, & à Filio comprecatione benedictionis, dataq; promiſſione ſe eum culturos, & quæ viderant omnibus annunciaturos, diſceſſerunt. Nomina eorum ſunt Melchior, Caſpar & Balthaſar. Poſt aſcenſionem Chriſti Apoſtolus Thomas in terras eorum venit, Euangelioque Chriſti prædicato, tres illos baptizavit, eoſque cæteris qui ibidem magno numero Chriſtum profitebantur, Epiſcopos præfecit. cum regnis enim ſua relinquentes, paupertati ſe addixerunt, ut in ſtatu paupertatis Regi regum melius ſervirent, quem in tanta viderant paupertate. Poſt mortem corpora ipſorum Conſtantinopolin fuere deportata. inde Mediolanum. hinc Coloniam, ubi ad hunc uſque diem ſepulchra ipſorum honorificè cuſtodiuntur.* Audaciam hominis! Matthæus tria obtuliſſe eos dicit, an ſinguli tria,

an ſingulus ſingula,non dicit. noſter prius tanquam compertum aſſerit. Contra Beda, aliique Melchiorem aurum, Caſparem thus, Balthazarem myrrham obtuliſſe ajunt. Et Hilarius Arelatenſis de Epiphania: *In eo quod à Magis tria offeruntur, Trinitas intelligitur. in eo vero quod tres uni, & ſinguli ſingula offerunt, in Trinitate unitas declaratur.* quæ tamen & ipſa frivola. Et quorſum, quod Patres quidam curioſa nimis anagoge de myſtico auri, myrrhæ & thuris ſenſu conjectarunt, tanquam divinum Gentibus obtrudit? Thus, inquit, divinitatem innuebat, quia non niſi in ſacrificiis Dei offerebatur. offerebatur ſane in ſuffitu, & in oblatione Minhæ, Levit. 2.1. præterquam, quum eſſet expiatoria pro peccato, ſive ad commemorationem peccati. tum enim thus interdictum erat, Levit. 5. 11. Num. 5. 15. Cur non ergo potius hinc colligit, thus deſignaſſe ſpiritualem Christi ſuffitum, quo tanquam ſacro odore preces noſtræ Deo acceptæ redderentur? nec quicquam certius, quam ad uſus etiam politicos adhiberi ſolitum fuiſſe thus. Solebant utique Iudæi capitis ſupplicio afficiendis vinum præbere בקורט לבונה כדי שתטרף דעתם *cum grano thuris, ut abripiatur mens eorum.* quæ hîc divinitatis ſignificatio? Myrrha, inquit, mortalem eum hominem eſſe deſignabat. quia ſcilicet condiendis cadaveribus myrrha adhibebatur. At longe alio ſenſu Pſal. 45. 9. omnes veſtes Chriſti dicuntur eſſe myrrha, aloë & caſſia. cur non ergo & Magi myrrhæ oblatione ſpiritualem Chriſti fragrantiam denotarint? Per aurum, inquit, Regem eum & dominum agnoverunt. at inquam, per omnia tria id agnoverunt. regibus enim non auri tantum ſed & aliarum rerum munera

dari

dari ſolent. cur non vero ſpeciatim aurum obtulerint, ut inopiæ ipſius conſulerent, in ipſoque omnes noſtras divitias ſitas eſſe docerent? Quis non & alias plures ejuſmodi anagogas comminiſci poſſet, quas tanquam Dei verbum Eccleſiæ obtrudere, profani animi eſſet? unde autem novit noſter, quos ſermones Magi, Ioſeph & Maria inter ſe reciprocarint? & nomina eorum quis Angelus aut ſpiritus revelavit? & Epiſcopos eos ab Apoſt. Thoma fuiſſe deſignatos, deinde poſt mortem in hæc vel illa loca delatos, quis dignus author tradidit, ut fides his divina, aut ſane cum ratione aliqua habeatur? Hoc vere deturpare eſt Euangelicam doctrinam. adeo ut Baronius ac Barradius, quibus alias fabulæ ſatis ſæpe allubeſcunt, haſce nugas ne recenſere quidem ſint dignati.

Perge, benevole Lector, patientem nugis præbere oculum. *Quidam*, inquit, *ex Sacerdotibus, nomine Simeon, Legiſperitus erat & Iudæorum doctor, qui in Schola Hieroſolymitana Sacros libros interpretabatur. quumque ad illa Eſaiæ verba veniſſet, Ecce* עלמה *concipiet & pariet, & ex voce illa* עלמה *poſt attentam conſiderationem modi Scripturæ Hebraicæ cognoviſſet, fore ut virgo in ſtatu virginitatis pareret, errorem Scribæ eſſe affirmavit, & ne diſcipulis error creſceret, delevit* Vau, *ne ex his literis tenerentur credere, virginem manente virginitate pariturum. At poſtridie in Scholam reverſus, eraſam literam reſtitutam reperit. eraſit denuo. denuo reſtitutam invenit. id tertio factum. quum autem timens Dei eſſet, ſummis ab eo votis contendit, arcanum illud ſibi ut detegeretur. Angelus præmiſſa gravi increpatione, quod Scripturas interpolare fuiſſet auſus, annunciat fore ut vere virgo in ſtatu*

virginitatis pariat, utque eam & Meſſiam oculis intueatur ante mortem. Ita contigit. Quum enim Chriſtus in templum eſſet deportatus, inſtinctu Spiritus eo venit, & Mariam filiumque videns, humaniſſimè & cum lacrymis ipſi filium iſtum eſt gratulatus. Neſcio an Chriſtianus ſit, cui animus ad tam turpe commentum non horret. Tantamne impietatem in Sacrum Dei verbum commiſerit probiſſima illa anima? & tertium repetiverit? Laudo Ieſuitam Barradium, cui hæc diſplicent. refert Concord. Euangel. tom. I. lib. 10. c. 2. Beauxamen ex Egeſippo iſthæc narrare. at ſe ea apud Egeſippum non reperiſſe, & certe eſſe apocrypha. At Xaverio ſunt Euangelica. qui porro ineptè narrat literam Vau fuiſſe eraſam, quum Beauxames referat id de he Emphatico dictionis העלמה. Vnde vero tu, ex Sacerdotibus, & Doctorem legis eum fuiſſe certus es? ſic quidem opinati ſunt Cyrillus, Epiphanius, paucique alii. At negant Euthymius, Theophylactus, & alii. quibus aſſentitur Barradius Concord. Euang. l. 10. c. 2. Et cum Lucas κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἁγίου *divinitus indicatum ipſi à Spiritu S. fuiſſe* narret, cur tu Angelum ad eum miſſum dicis? ex Nicephoro id habes. Sed tanquam apocryphum & falſum Barradius id merito rejicit. & unde lacrymæ ejus tibi innotuerunt, Xaveri? Baronius & Barradius eas ignorarunt.

Paris temeritatis eſt quod ſequitur. Pag. 98. *Anna Prophetis creditur docuiſſe filias quæ in templo educabantur, & ſpeciatim Virginem Mariam educaſſe, ac cum ea ſermones multos conſeruiſſe, quoniam per gratiam Dei compererat fore ut ex ea Meſſias naſceretur. Hæc quoque in templum venit, Deumque laudavit. In hujus memoriam,*

ſub Iuſtiniano Cæſare anno circiter quingenteſimo ſeptuageſimo à nativitate Chriſti, feſtum fuit in urbe Conſtantinopoli celebratum. Cum enim ibi innumeri, fruſtra medelam facientibus Medicis, morerentur, humiles Virginem interpellatricem implorarunt, addita promiſſione, ſi ab hac mortalitate liberarentur, iſtum ſe diem feſtum habituros. ceſſavit ilico peſtis. actum itaque feſtum. quod & in aliis quibuſdam urbibus obtinuit. poſtea anno octingenteſimo octuageſimo octavo mandato Papæ Siricii in toto Chriſtianiſmo invaluit. Mos hujus feſti talis eſt: Coactis Chriſtianis, cereum quiſque ardentem manu tenet, quem Magnus Pater (id eſt Pater Provincialis, prout ipſe hic autor noſter in Epiſtola ſua Leodii edita explicat) *comprecatione benedictionis ſuper eum nuncupata manu ſua dat. & ſummo cum decore ab una Eccleſia ad aliam ambulatur, aut ambitus Eccleſiæ circuitur, in memoriam iſtius motus, quo Virgo, Ioſeph, Anna, Simeon & alii ſe ad Sanctum locum moverunt, ubi ſecundum religionem ſuam Deum colerent. Cerei ardentes quos manu tenent, ſignum ſunt fidei vivæ in Chriſtum.* Nihil magis frivolum, nihil magis religioni templi Hieroſolymitani adverſum, quam filias in eo fuiſſe educatas. Fateor Epiphanium quoque ita ſenſiſſe, quum in libro Ancorato dicit, *Virgines fuiſſe in templo, eo quod conſecrati eſſent in templo primogeniti filii maſculi ac fœminæ.* At de fœminis primogenitis magnus error eſt. ſolos enim maſculos primogenitos Deus ſibi ſacros exceperat, non ex hominibus tantum, ſed & ex beſtiis, ut diſertè liquet ex Exod. 13.12.13. At nec maſculi primogeniti, etſi Deo eſſent ſacri, templo erant omnes conſecrati. Solis id Levitis erat peculiare, prout & Samuelem, peculiari modo templo

devo-

devotum, fuiſſe Levitam conſtat ex 1 Paral. 6.28. ideoque nullum legimus in templo fuiſſe locum educandis filiis deſtinatum, multo minus filiabus. Nihil quoque ergo falſius, quam Annam educationi puellarum in templo fuiſſe præfectam. Quis Mariam ab Anna educatam fuiſſe ullis vel veriſimilibus rationibus edocuit? Plane illud in hac hiſtoria prætereunt Baronius, & Barradius. qui l.10. c.8. ſub finem encomia Annæ profert ex Ambroſio, Fulgentio, Origene, & Hieronymo, ſed in quibus nihil horum eſt, quæ noſter effutit. Et quis credet, niſi ineptiſſimus, compertum ei jam fuiſſe fore ut ex Maria Meſſias naſceretur, antequam id Angelus Gabriel detexerit, adeoque ſuper ea re ſermones inter Annam & Mariam jam ante fuiſſe ſatos? Summæ autem eſt impudentiæ, eum qui hiſtoriam Ieſu Chriſti, & quidem ex Euangeliis, ſcribere profitetur, inſerere de feſto quod primum quingentis, deinde nongentis fere poſt natum Chriſtum annis à Papis eſt inſtitutum, præſertim ob peſtem non per Chriſti, ſed per Mariæ interceſſionem curatam. adeo ægre eſt his Antichriſti mancipiis, ſoli Chriſto illibatam relinqui ſuam gloriam, niſi Mater ejus magnam & Sacræ Hiſtoriæ & Chriſti gloriæ partem occupet. Porrò noſter anno à nato Chriſto 570, Baronius Annal. tom. 7. ann. Chriſti 544, ortam hanc ſub Iuſtiniano peſtem tradit. Et quamvis hiſtoriam illam tradiderint Procopius & Euagrius, quorum ille eodem illo tempore vixit, hic paulo poſt, fatetur tamen Baronius, neutrum vel miraculi, quo interceſſione Virginis peſtis deſierit, vel feſti ea occaſione inſtituti mentionem facere. recentiorum ergo hoc eſt commentum. Cum autem

noſter

noſter dicat, anno deinde 888, Papæ Siricii mandato feſtum hoc in toto Chriſtianiſmo invaluiſſe, Baronius ait, hujus feſti diei in Occidente Gelaſium Papam fundamenta jeciſſe. & fuiſſe hypapanti ὑπαπάντη vocatum, nempe humilem occurſum Simeonis, cum Deipara Ieſum Chriſtum in templum intulit. Hujus feſti ὑπαπάντης inſtitutionem Imperatori Iuſtiniano tribuit Nicephorus l. 17. c. 28. Quod autem illud deinde à Papa Syricio omnibus Chriſtianis mandatum noſter aſſerit, conſiſtere non poteſt. Siricius enim pluſquam toto ſeculo Iuſtinianum anteceſſit, quippe qui vixit anno 385. Iuſtinianus vero ann. 527. & deinceps. At ann. 888. Papa fuit Stephanus VI. Adeone etiam Mogolenſium intererat de cereis audire, quos vivæ in Chriſtum fidei ſignum eſſe prædicat? Quid eſt, ſi non hoc eſt, διαστρέφειν τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; *pervertere vias Domini rectas?* S. Cœnæ inſtitutionem, quam ipſe Servator, ut vivæ noſtræ in ſe fidei ſignum eſſet & fomentum, inſtituit, in hoc libro penitus omnino, ne minima quidem ejus facta mentione omiſit, inutiles autem cereos, de quibus ne hiſcere quidem Spiritus S. in verbo ſuo eſt dignatus, tanquam vivæ fidei ſignum Gentibus commendat. at quomodo ſignum? vivâ, credo, flammâ quam edunt. at edere hanc poſſunt ſine Patris Provincialis benedictione. quorſum ergo ea hîc additur? & quorſum proceſſiones iſtæ ab Eccleſia ad Eccleſiam, aut per Eccleſiarum ambitus? egregius hic eſt dolus, præclara ῥᾳδιουργία, has rerum inanimatarum conſecrationes, & ſuperſtitioſas proceſſiones Euangelicæ Chriſti hiſtoriæ inſerere, ut Euangelicam apud Gentes fidem, tanquam à Chriſto inſtitutæ, repe-

riant. Diſce hîc autem Lector, proceſſionum originem. à Maria, Ioſepho, Simeone & Anna eam traxerunt, qui ſe ad templum colendi Dei gratia moverunt. Ridiculum. an templi ambitum circumambularunt? aut à templo ad templum, quum unum tantum eſſet, ſunt progreſſi? aut etiam cum pompa & cereis?

Pergit author. Pag. 101. *Ioſeph & Maria Nazaretham revertuntur. Sed dudum domi quieſcere non licuit. juſſit enim Angelus in Ægyptum fugere. quod factum. & ſeptem ibi hæſerunt annos.* Dubium eſſe fatetur Barradius Concord. Euang. l. 10. c. 8. an à diſceſſu Magorum & purificatione Mariæ, Ioſephus cum Maria & Infante primum Nazaretham, deinde Ægyptum petierit, quod ex Euang. Luca conjicitur c. 2. ℣ſ. 39. habetq; multos ex Veteribus & Recentioribus aſſertores. an vero rectà in Ægyptum fugerit, inde Nazaretham ſit reverſus, quod Matthæus ſatis clarè docere videtur cap. 2. ℣ſ. 13. 14. 22. 23. laudatumque eſt ab Auguſtino, Beda, Cajetano, Ianſenio & aliis. Poſterior hæc ſententia magis veriſimilis videtur Barradio. Noſter autem, nihil hæſitans, priorem tanquam indubitatam aſſerit. Rurſus noſter Ioſephum ſeptem in Ægypto manſiſſe annos aſſerit. Epiphanius, duos tantum. vide tom. 1. lib. 1. hæreſi 20. Nicephorus ait, *Triennii exilium apud Ægyptios toleraſſe.* lib. 1. c. 14. de ſeptem annis legitur in Meditationibus Landulphi Carthuſiani in Matth. c. 2. quæ citantur apud Sixtum Sen. Bibl. l. 3. pag. 185. alios etiam ſententiæ hujus authores profert Barradius lib. 10. c. 9. qui tamen quinq; tantum aut ſex annos peregrinationi huic tribuit. Elegit Xaverius quod libuit, & tanquam planum aſſeruit.

Audi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Audi nunc Lector, quo Scripturæ loco Noſter fugam Chriſti in Ægyptum probet. *Prædixit*, inquit, *fugam illam propheta Ieremias, quum de Chriſto verba faciens dixit, Quare Domine peregrinaris in terris peregrinis?* Nota Lector, peſſimè locum citari & detorqueri. Verba ſunt Ier. 14. 8. & apud Vulgatum ſic habent, *Quare Domine quaſi colonus futurus es in terra?* ubi terra non Ægypti intelligitur, ſed Iſraëlis, & conqueritur Eccleſia, Deum non in aliena ſed in ſua terra in modum coloni ac peregrini ſe gerere.

Jejuni porro videntur hîc Xaverio Euangeliſtę, qui nec ubi in Ægypto commoratus fuerit Chriſtus, nec ullum miraculum narrant. Noſter melius exſatiat Gentilium animas. *Commorati ſunt*, inquit, *juxta urbem Memphis. Fons ibi eſt, in quo Virgo involucra infantis abluebat. ex eo fonte irrigua redditur terra, ex qua naſcitur balſamum, quod totus mundus admiratur. Scriptum exſtat, quum terræ iſtius incolæ voluerunt hortum iſtum augere, atque in eo arbores balſami multas plantarunt, nullos arbores iſtas dediſſe fructus, donec excogitarunt, Si aquæ in quibus Dominus Ieſus ejusque involucra abluta fuere, arbores iſtas attingerent, frugiferas fore. Cum itaque rivum horti in rivum ex fonte Chriſti aſcendentem ita derivaſſent, ut ex ambobus unus factus eſſet rivus, univerſa illa terra, aquas iſtas experta, abundantiſſimos fructus tulit.* Commoratos eos vult Noſter ad urbem Memphis. at Landulphus loco citato, *ad quandam civitatem Ægypti quæ vocatur Heliopolis.* quæ non fuit Memphis, ſed inter Alexandriam & Coptum ſita, Soli dicata. unde Eſa. 19. ℣ſ. 18. עִיר חֶרֶס *urbs Solis*, & Ierem. 43. 13. בֵּית שֶׁמֶשׁ *domus Solis* dicitur, quum Memphis dicatur מוֹף Hoſ. 9. 6.

& נף Eſa.19.13. ex utroque fit Memphis. Abulenſis, & Heliopoli & Babylone Ægypti, quæ Memphis eſt, vult habitaſſe. Borchardus, inter Heliopolin & Memphim, medio fere loco, qui Matharæa dicitur. Sozomenus, Hermopoli oppido Thebaidis. de quibus vide Barradium lib.10. c. 9. Noſtrum puduit, aut locum, quod fecerunt Euangeliſtæ, tacere, aut dubitanter quid proferre. itaque audacter aſſerit, quod maximè arridet. Suavis enimverò fabula eſt de fonte Chriſti. Si enim ſordida ejus involucra fontem tanta imprægnarunt fœcunditate, ut vicinos agros fertiles redderet, quid non ab ipſo Chriſto exſpectandum foret? At nos Pontificiis miraculum hoc relinquimus. Nos verbo Dei inhærentes, primum Chriſti miraculum in Cana Galilææ factum credimus, aſſerente id Euangel. Iohanne c.2. verſ. 11. & virtute verbi ac Spiritus Chriſti fœcundari animas noſtras, quam virtute ſordium ejus fœcundari aquas, malumus. Autores fabulę qui cupit, videat Barradium lib.10. c. 9. recentes eſſe videbit, nec aliunde illam quam ex ſuperſtitione hauſtam. allegat quoque eam Baronius ad Chriſti annum 1. Sed notandum quod fatetur ipſe Sect. 46. *Sunt & alia*, inquit, *multa de his, quæ tum in itinere, tum etiam cum manerent in Ægypto, contigiſſe dicuntur, quæ quoniam firma carent authoritate, libentius ſilentio præterimus, &c. Accepta putamus ab Apocrypho illo de infantia Salvatoris libello, qui leg. Eccleſ. eſt interdictus.* Hui! quantum ab hac Baronii modeſtia (quæ tamen non ubique eadem) abeſt noſter Xaverius, qui quę firma carent authoritate, quin & Eccleſiaſticis legibus ſunt interdicta, intrepidè Mogolēſibus affirmare audet!

Sequi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Sequitur de Herode. *Herodes,* inquit, *reditu Regum Orientalium fruſtra exſpectato, cogitavit, non reperiſſe eos quem quærebant, ideoque præ pudore aliam cepiſſe viam. Eo tempore ipſi cum filiis ſuis lis erat. quumque à Cæſare vocatus Romam pace facta rediret, in via nunciatum ipſi, Reges iſtos, navi vectos, & prædicantes quæ viderant, in terras ſuas rediiſſe. Iratus præcepit ut naves iſtas incenderent. ac Hieroſolymam vadens infantem iſtum quæſivit. quum enim ex nuncio cognoviſſet, fuiſſe eum in templum adductum, & quorundam teſtimonio Meſſiam haberi, committendum non putavit ut grandeſceret. miſit itaque qui Bethlehemi & in circumjacente territorio infantulos interimerent. Hinc contigit, ut & filius ipſius, qui prope Bethlehem educabatur, imprudenter interficeretur. quamobrem Cæſar Octavius, cædis hujus famâ audita dixit, Domi Herodis porcum tutiorem eſſe. Iſtos infantes, qui Chriſti cauſa interempti fuere, in cenſu martyrum habemus, & Chriſtianiſmus eos magno habet in honore.* Quid non audet Xaverius? unde novit, Herodem initio fugam Magorum in bonam partem fuiſſe interpretatum? unde, navi vectos, & quę viderant prædicantes fugiſſe? allegat Ieſuita Barradius l.10. c.10. qui id aſſeruerunt. Sed parum veriſimilitudinis habere fatetur, & rationibus refellit. Quodque noſter, Herodi id fuiſſe nunciatum, ait, quum ob litem cum filiis Romam iviſſet vocatus à Cæſare, & incendi naves juſſiſſe, Baronius ad ann.1. Chriſti, commentum, confictum, falſum eſſe aſſerit, & ex Ioſepho probat, iter Herodis Romam in tempus nativitatis Chriſti non incidiſſe. aſſentitur ei Barradius. & ambo negant vocatum à Cæſare iviſſe, ſed ſponte, accuſaturum ſuos filios, teſtante id Ioſepho.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

unde etiam ſcivit, Herodem primò Hieroſolymæ quęſiiſſe Chriſtum? otioſorum hominum hæc ſunt figmenta. Nec fidem meretur quod de educato in terra Bethlehemitica Herodis filio, ibidemque imprudenter cum cæteris interfecto, refert. Narrat quidem author Ethnicus Macrobius Saturn. l. 2. c. 4. *Auguſtum, cum audiſſet, inter eos, quos in Syria Herodes rex Iudæorum inter bimatum juſſit interfici, filium quoque ejus occiſum, dixiſſe, Melius eſt Herodis porcum eſſe quam filium.* Sed prope Bethlehem educatum fuiſſe, finxit Xaverius, aut quiſquis ſit ex quo habet. Neque imprudenter fuiſſe occiſum dicit Macrobius, ſed ſatis clarè innuit, conſcio & jubente Herode id factum, atque inde Auguſti dicterium eſſe profectum. ubi obiter addere viſum eſt, Perſica, quæ vertimus, *Neſcio illo, filium ſuum eſſe*, verti oportere, *abſque ut ſciretur, filium ejus eſſe*. liquet ex Ioſepho, etiam alios ſuorum filiorum jam ante neci tradidiſſe Herodem, etſi de hoc infante taceat. Quod autem Eccleſia Romana infantes iſtos Martyres fecerit, & annuo feſto honoraverit, ſuperſtitioſum eſt, neque verbo Dei nititur. eſt ergo & Herodis filius martyr, quippe qui, ut cæteri, Chriſti cauſa quoque periit.

Pergamus. Pag. 109. *Solebant*, inquit, *Ioſeph & Maria tribus feſtis majoribus Hieroſolymam ex lege proficiſci. Feſta illa ſunt, Paſchatis, Pentecoſtes, & Encæniorum. quod poſtremum inde ortum, quod altare ab Antiocho Epiphane profanatum & deſtructum, denuo exſtruxit Machabæus.* Turpe hoc eſt Authoris noſtri ſphalma. Trium enim magnorum feſtorum, de quibus Exod. 23. 14. & Exod. 34. 18. tertium dicebatur, חַג הָאָסִף *feſtum collectionis frugum*, alias חַג הַסֻּכּוֹת *feſtum tabernaculorum*,

non ſub Epiphane, ſed diu ante à Moſe inſtitutum, & 15. menſis Tisri celebratum. Encęniorum autem, ut rectè ait noſter, menſe qui Perſis dicitur Adur, & reſpondet Hebræorum Kiſleu, ejuſque 25. celebrabatur. Si itaque non ſtudioſâ malitiâ hoc eſt allatum, ut Encęniis Pontificiorum ex ipſo Dei verbo patrocinium eſſe Indi putarent, inſignis eſt rerum divinarum imperitia.

Audiamus rurſus Noſtrum. Pag. 110. *Quum 12 annorum eſſet Chriſtus, parenteſque ſuos Hieroſolymam ad feſtum eſſet comitatus, reverſis illis ac neſciis, manſit Hieroſolymæ. Cauſa, cur neſciverint, hæc fuit. Iudæi feſta adeuntes, quum ad deſtinatum templi locum venirent, mulieres à viris ſejungebantur, & quæque turba ſuâ ibat viâ. Parvuli autem ad annum uſque decimum quartum eligebant, cum matribus ne an cum patribus ire cuperent. quum itaq; Ioſeph & Maria conjuncti non incederent, putavit quiſque puerum alteri adeſſe. Non invento, reverſi ſunt Hieroſolymam, nec ante tertium diem repererunt. Illis duobus aut tribus diebus quibus à matre abfuit, conſilio & alimento opus habuit. noctu in pauperum ædibus degebat, interdiu mendicando, quod neceſſarium erat, comparabat.* Quis non, his lectis, tantam exhorreſcat audaciam? Separatæ utique erant mulieres à viris in templo, dum Sacra fierent. illæ enim in atrio mulierum, hi in atrio Iſraëlis conveniebant. at extra templum in ipſo itinere ſejunctas à maritis fuiſſe uxores, ſolaſque fœminas diſtinctis à viris gregibus inceſſiſſe, ut inſulſum eſt & iniquum, ita obtinuiſſe apud Judęos non credimus. ut nec alterum illud, liberum fuiſſe parvulis ad annum uſque 14 eligere, patrum ne an matrum ductui

ſubeſſe vellent. nihil magis rectæ rationi adverſum dici poſſet. Quid, quod ipſi S. hiſtoriæ adverſari noſter non erubeſcit? Lucas enim cap. 2. 44. ait, *Ioſephum & Mariam exiſtimantes eum eſſe in comitatu, iviſſe viam diei, & requiſiviſſe eum inter cognatos & inter notos.* ſimul ergo erant Ioſeph & Maria, non ſejuncti ab invicem. neque putavit alter adeſſe eum alteri, ſed ambo putarunt adeſſe eum comitatui cognatorum & notorum, à quo ambo procul erant. Quocirca Baronius ad ann. Chriſti 12. Bedam, fabulę iſtius authorem, ex Euangelio jure refellit. Sed magis horreo, quum hîc in magnam fidei Chriſtianæ ignominiam Servator noſter Gentibus mendicus depingitur. Barradius Concord. Euangel. l. 10. c. 15. allegat quidem nonnullos Pontificios, qui Chriſtum hoc triduo oſtiatim mendicaſſe aſſeruerint, ſed & alios opponit, qui id ſtrenuè negarunt. Ipſi quoque veroſimilius videtur, aliquo alio modo naturę feciſſe ſatis. Noſter vero, impudentioribus potius adhęreſcens, quid vero ſimilius ſit, non ſpectat. Tanti ſcilicet intererat, Mendicantium fratrum Ordines & inſtitutum, turpe licet & Chriſtiano nomini ignominioſum, ſtabilire, ut propterea Chriſtus ipſe probroſus Gentibus eſſet reddendus.

Vide nunc, ut Iohannem Baptiſtam nobis depingat. Pag. 117. *Aſcendit*, inquit, *cum veſte pœnitentiali camelorum, barba longa, capillis magnis & corpori incumbentibus, admodum debilis & macilentus, ambabus maxillis depreſſis, zonâ pelliceâ ſuper lumbos, capite & pedibus nudus. licet 30 annorum juvenis, præ macilentia tamen annoſum ſenem referebat.* Videbatur ſcilicet Iohan-

nes Xaverio ab Euangeliſtis adeo leviter, tenuiter, & inconcinnè depictus, ut ni alios ei colores induxiſſet, ſorduiſſet apud Indos.

Explicaturus autem verba Iohannis, *Hic eſt agnus Dei*, &c. Pag.122. ait, *Peccatorem in V. T. pro expiatione peccati agnum unius coloris & immaculatum offerre, ſanguineque ejus ſe ipſum ungere eſſe ſolitum*. Sua fide hoc aſſerit, non S. Scripturæ. ubi immaculatam beſtiam, id eſt, defectu carentem, non unicolorem poſtulat Deus. Nec unquam permiſit, ut ipſe peccator offerens, ſanguine hoſtiæ ſe ipſum ungeret. neque etiam ut à Sacerdote ungeretur. Ipſo die anniverſariæ expiationis propitiatorium, & altare holocauſti ungebatur ſanguine, non populus. multo minus in ordinariis ſacrificiis. Semel tantum Moſes univerſum populum ſanguine aſperſit, ad fœdus cum Deo ſanciendum. Exod. 24.

Cur vero à Iohanne baptizatus fuit Chriſtus? Pag. 125. *Vt*, inquit, *baptiſmus quem Iohannes adminiſtrabat, clarus redderetur, & ad baptiſmi adminiſtrationem, quæ quaſi janua ſit ad ſalutem, aditus fieret. atque aquæ, ex attactu Chriſti, ad admirandam iſtam quæ in baptiſmo eſt impreſſionem, vires adipiſcerentur*. Sua dicit, non Dei. Nuſquam baptiſmus Iohannis à baptiſmo Chriſti ſic diſtinguitur, ut non illius, ſed hujus tantum janua ad ſalutem fuerit. quomodo enim inſtrumentum pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum non ſit janua ad ſalutem? Et ſi baptiſato Chriſto aquæ ex attactu virtutem ſalutiferę impreſſionis nactæ ſunt, quoſcunque exinde baptizavit Iohannes, eâdem virtutis impreſſione baptizaſſe neceſſe eſt. at purum putum

eſt figmentum, quod de viribus, ex attactu Chriſti, aquæ inditis nugatur. Admirandam fateor impreſſionem habet baptiſmus. ſigillum enim Dei eſt, quo mentibus ſuorum virtutem mortis Chriſti expiatricem & ſanctificatricem imprimit. Sed quod virtutis impreſſionem facit, non eſt aqua, ſed Spiritus Sanctus, applicans in baptiſmo fidelium cordibus vim iſtam mortis Chriſti, & per aquæ ablutionem obſignans. ſomnium ſibi fingit & idolum fabricat, qui ex attactu corporis Chriſti baptizati, aquam vim ſpiritualem concepiſſe arbitratur, quam illa transfundat, & baptizandorum animabus imprimat. omnes ne aquæ virtutem iſtam habent, an ſolæ Iordanis quæ corpus Chriſti contigerunt? ſi omnes, & ſi ex attactu corporis Chriſti, cur denuo bis in anno benedicuntur baptiſmi fontes in Papatu, & adhibito oleo ac chriſmate, additoque presbyteri attactu & conſecratione arcetur inde omnis ſpiritus immundus, & ſanctificatur aqua, ut ſit fons vivus, aqua regenerans, unda purificans? Videatur quoq; Abulenſis, non vulgaris inter Pontificios Scriptor, ad cap. 3. Matth. quęſt. 74. ubi vim regenerativam à contactu carnis Chriſti aquis collatam, ſolidis argumentis confutat.

Quomodo autem Iohannes Chriſtum baptizavit? Pag. 125. *abluit eum,* inquit, *manu ſua, injiciendo aquam in caput ejus.* Extra Scripturam hoc eſt, quæ ſimpliciter teſtatur baptizatum fuiſſe à Iohanne, ac deinde aſcendiſſe ex aqua. intraverat ergo in aquam, adeoq; immerſum potius videtur corpus in aquam, quam aqua capiti aſperſa. Dubia certe res eſt. noſter tamen antiquum audaciæ morem obtinens, quod libet aſſerit.

Venia-

Veniamus ad tentationes Chriſti. Pag. 126. & 129. *Dum Chriſtus eſſet in deſerto, Diabolus,* inquit, *exploravit negocia Chriſti, ſuſpicatus an forte hic eſſet promiſſus Meſſias. quædam enim fidem faciebant: alia negare videbantur. Forma itaque viri devoti & religioſi Chriſtum adiit, præmiſſaque ſalutatione blanda & amica, laudavit eum ſuper jejunii exercitio duraque vita. utilius tamen facturum, ſi relictis jejuniis inter homines verſaretur. Et apertè agens, ſi tu es, inquit, Filius Dei, ut videtur, conſentaneum non eſt, ut temet ipſum egeſtate perdas, ſed appetitum tuum ſedes. neque eſt quod ad excuſandum te dicas, panem non habeo, nec ſcio quis habeat. ſi filius Dei es, jube ut hi lapides panes fiant.*

Deinde in extremitatem turris templi eum transtulit. erat autem turris illa altiſſima, ac ſub ea confluxus hominum. Dixit Chriſto, non rectè facis quod te occultes. neceſſe omnino eſt, ut te homines cognoſcant, ut ex doctrina & moribus tuis emolumentum capiant. ſi itaque filius Dei es, te ipſum dejice. Cui Chriſtus ſic reſpondit, ut Diabolus obſtupuerit, ac pudore ſuffuſus magis ſitiverit ſcopum ſuum aſſequi.

Reportavit itaque Chriſtum in idem deſertum unde abſtulerat, & in montem ſublato mundi regna oſtendit, indicatis cujuſque regni terminis & ſitu, ac dixit, omnia hæc regna mea ſunt, hæc omnia tibi do, ſi, &c. Id eſt, tu mihi dicere renuis quis ſis, Ego tibi dico quis ſim. Ego Lucifer ſum, id eſt Lator lucis Domini totius mundi, atque omnia mihi parent. Te quidem Filium Dei eſſe arbitrabar, ſed ſecus cognovi. dixiſſe enim oportuiſſet, & quod neceſſitas ferebat feciſſe. Veruntamen te virum maximum habeo, ſummoque honore dignum. quamobrem quæ penes me pro

hujuſmodi hominibus ſunt, tibi omnia dare cupio & actu do, ea lege ut me adores. Chriſtus ſic reſpondit, ut Diabolus retroceſſerit, Angelique deſcenderint, ac cibum ipſi attulerint, quem comedit. Parum abeſt ab impietate hæc S. Scripturæ interpolatio. dum enim ſuccinctam Euangeliſtarum narrationem, tanquam exſuccum quid & exangue, verbotenus referre noſtrum puduit, ludicre amplificavit, & verè riſui expoſuit. Dubius adhuc hęret Diabolus, ſitne hic Meſſias an non, & tentare eum parat, ne fluctuet amplius. Specie viri religioſi & devoti Chriſtum adoritur. quod non ab Euangeliſtis, ſed à pictoribus noſter didicit, quibus ut quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas cum Poëtis, ita Diabolum, Chriſtum tentantem, Monachi cucullati ſpecie inſignire ſolent. id jam Indis per Xaverium Euangelicum fit. Carthuſianum citat Barradius Concord. Euangel. tom. 2. c. 3. qui, *acceſſit*, inquit, *in forma viſibili & humana, & forte in forma hominis religioſi, ut ſimulata ſanctitate circundatus, citius falleret.* hæſitantis eſt illud *forte*. at noſter nuſquam hæret. Barradio diſplicet fabula, qui eum potius perſonam geſſiſſe opinatur, quæ vel Dæmonis, vel Angeli naturam indicaret. Et unde habes Xaveri, Diabolum colloquendi exordium à laudibus jejuniorum atque auſteræ Chriſti in deſerto vitæ feciſſe? Et quis te docuit, habuiſſe templum turrim altiſſimam, ſub qua magnus fuerit hominum confluxus? an πτερύγιον *ala* ſeu *pinna* templi, cujus in hac hiſtoria apud Euangeliſtas mentio fit, altę turris faſtigium tibi eſt? Diſce itaque à nobis, fuiſſe peribolum ſive ambitum, מַעֲקֶה Hebræis dictum, quo ex lege Deut. 22. ℣ſ. 8. planum domus tectum circundabatur, ne in eo

ambu-

ambulantes deciderent. Planum quidem, fateor, non erat templi tectum, ſed utrinque non nihil devexum, ut pluviam demitteret. habuiſſe tamen peribolum ſive loricam, liquet ex Miſnah in Middoth cap. 4. ſect. 6. quę lorica trium tantum cubitorum altitudine à tecti imo aſſurgebat. faſtigium autem, tecti faſtigium adæquabat. adeo ut tecti elevatio trium tantum fuerit cubitorum. turris nulla in templo fuit. Ophel enim, quę ingentis altitudinis turris erat, extra templi murum erat ſita. Quod ſi altius aliquod templi faſtigium cupis, habe כלה עורב *arcens corvum*, id eſt tæniam quæ corvos aliaſque aves à templi tecto arcebat, eratque, ut ex eodem loco Middoth apparet, unius tantum cubiti, adeoque tecti loricæque faſtigium non niſi uno cubito ſuperans. quam tu ergo hic turrim ſomnias? Et quum Matthæus ac Lucas ſimpliciter dicant, fuiſſe Chriſtum tranſlatum à Diabolo in montem altum, unde noſti fuiſſe montem iſtum in eodem deſerto unde eum abſtulerat? Barradius Conc. Euang. t. 2. l. 2. c. 5. varias ſententias adfert, ſtatuentibus Pontificiorum aliis, in eundem montem fuiſſe tranſlatum, ex quo Deus Moſi terram promiſſionis demonſtraverat. Aliis in montem prope Jericho, duobus milliaribus diſtantem à deſerto Quarantana, in quo 40. diebus ac noctibus jejunaverat. Aliis rurſus in ipſiſſimum illum montem in quo jejunaverat. ac fatetur rem eſſe dubiam, ac incertam, nec magni momenti. At noſtro nihil dubium. Adeone vero familiaris es Diabolo illi qui tentavit Dominum, ut ex eo reſciveris, Luciferum fuiſſe dictum? eo nomine Princeps vobis diabolorum venit. non utique S. docente Scriptura, ubi Lucifer eſt vel aurora, ſive

ſtella auroræ nuncia, Iob. 11. 17. & 38. 32. vel Rex Babyloniæ veluti ſtella matutina elucens, Eſa. 14. 12. vel doctrina Euangelii, 2 Pet. 1. 19. Princeps diabolorum Beelzebub in verbo Dei vocatur, non Lucifer. Et ſicut nihil verbum Dei moratus, quo libet nomine Diabolum inſignis, ita & quod libet dicentem introducis. inter quæ præclarum illud, quod cum Chriſtum Filium Dei eſſe negaret, præclarum tamen, ſummoque honore dignum virum fateretur. Si ulla penes te fuiſſet verbi Dei reverentia, puduiſſet illud ineptis hiſce commentis dehoneſtare. An parum tibi aptè locutus videtur Spiritus Sanctus? verba ejus ſunt apud Euangeliſtam, *Venerunt Angeli & miniſtrarunt ipſi*; tua autem, *& cibum ipſi attulerunt, quem comedit.* Miror, non dixiſſe te, quod eſt apud Bonaventuram de vita Chriſti cap. 14. *Cibum nunc è domo Virginis Deiparæ, juſſu Chriſti, ab Angelis allatum.* Opinatus es nempe, id fuiſſe miniſterii genus ipſi præſtitum. at liberum ne tibi, opinionem tuam pro verbo Dei Gentibus obtrudere? quid ſi tranſtulerint eum, ut ſolito loco cibum inveniret? nonne tutius erat & certius, veſtigia Spiritus Sancti premere?

Non minor eſt audacia in ſequenti. Pag. 138. *In Cana*, inquit, *Galilææ inter conſanguineos Virginis nuptiæ fiebant. Sponſus erat Iohannes, qui miraculo mutatæ in vinum aquæ cognito, ſponſam ſuam non attigit, ſed virgine relictâ, conſenſu ejus Chriſto ſe diſcipulum addixit, atque in perpetua caſtitate perſiſtens, unus ex 12 Apoſtolis evaſit, Chriſto cariſſimus.* Hiſtoria harum nuptiarum extat Iohan. 2. 1. &c. ubi nec Conſanguineorum Virginis Mariæ, nec Iohannis, nec derelictæ virginis ſponſę

ulla

ulla mentio. Impudentiſſimum itaque eſt commentum, non ob aliam cauſam Mogoranis propoſitum, quam ut turpiſſimus Eccleſiaſticorum cælibatus ſacro aliquo exemplo niti videretur. Deſeruiſſe Iohannem navigium, retia & patrem Zebedæum vocante Chriſto, legimus Matth. 4.21.22. at non vocante, ſponſam ſuam deſeruiſſe, ſua ſponte, nuptiis jam celebratis, fabula eſt, fidei Chriſtianæ probroſa, & divinæ conjugii ſanctioni adverſa. Quas autem Xaverius Iohannis, eas Nicephorus lib. 8. cap. 30. Simonis Cananæi nuptias fuiſſe affirmat. pari uterque audacia. Videat de hac re, qui vult, Barradium tom. 2. l. 3. c. 1. ubi expenſis variorum ſententiis, fueritne harum nuptiarum ſponſus Iohannes, an non, ipſe ſecus quam Xaverius in negativam fertur. Sed & Baronius ad Ann. Chriſti 31. num. 30. affirmativam certis argumentis refutat. ut & Toletus ad cap. 2. Iohann. Annotat. 13. Miror utique, ut auſus fuerit pro Euangelio venditare Xaverius Ieſuita, quod alii Ieſuitarum doctiſſimi falſitatis arguunt.

Pag. 145. dicit noſter, *Feſtum Paſchatis* 14 *menſis lunaris fuiſſe celebratum.* Error eſt. decimo quinto debuit dicere. decimus quartus enim erat paraſceve, ſub cujus finem בֵּין הָעַרְבַּיִם *inter duas veſperas* mactabatur agnus. at non edebatur, adeoque ipſum feſtum paſchatis non inibat, niſi ipſa veſpera, quæ initium erat diei decimæ quintæ. Hinc apud Hebræos quatuor hæ Paſchatis leges Vulgatæ ſunt הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנוייו ואינו נאכל אלא צלי: *Paſcha non editur niſi nocte, & non niſi uſque ad medium noctis, & non niſi à certo numero, & non niſi aſſum.* Nox

hæc

hæc diei erat decimę quintę, non decimæ quartę, ex ritu Judęorum qui menſes habebant lunares. Verum ex ritu Romanorum, quibus menſes ſunt ſolares, quique à noctis meridie naturalem diem inchoant, poterat veſpera illa manducationis agni ad decimumquartum diem referri. At noſter expreſſit menſem Lunarem. quod non mirum, quum Sixtus Senenſis Biblioth. Sac. l.6. Annot.110. teſtetur, *Decretum Eccleſiæ Latinæ aſſerere, Chriſtum luna decimaquarta agnum ediſſe paſchalem, ut & cæteros Iudæos.* fallitur ibi Eccleſia Latina. ſi enim decima quarta luna mactandus erat agnus, ut eſt Exod. 12. 6. ſequenti autem nocte edendus, ibid. ℣ſ.8. decima quinta luna edendus erat.

Pag. 154. *Chriſtus ſolum Petrum baptizavit. Petrus reliquos Apoſtolos. hi omnes alios qui in Chriſtum credebant.* Nihil ſolidi habet hæc aſſertio. S. Iohannes 4.1. aſſerit, Chriſtum ipſum non baptizaſſe. unde ergo Petrum baptizaſſe ſcitur? & quidem ſolum? fictum id ab iis qui primatum Petri fulcire ambierunt. Fateor apud Nicephorum lib. 2. cap.3 legi, *Divinus Euodius, qui & ipſe Apoſtolorum ſucceſſor fuit, in commentariis ſuis, præcipuè autem in Epiſtola quam Lumen inſcripſit, hæc quoque poſuit: Chriſtus, inquiens, manibus ipſe ſuis Petrum tantummodo baptizavit. Petrus porro Andream & filios Zebedæi. ii deinceps reliquos Apoſtolos. Septuaginta autem illos Petrus & Ioannes Theologus dictus baptizarunt.* Sed quæ ex Euodii illa Epiſtola, nulli veterum viſâ, Nicephorus recens, & nugaciſſimus ſcriptor refert, in acta Euangelica referre velle, eſt verbum Dei turpiſſimè conſpurcare. Si vera narrat Euodius, cur ab eo diſſentit noſter? à Petro

enim reliquos Apoſtolos baptizatos ait, quum Euodius Andream tantum & filios Zebedæi, & ab his cęteros. A cæteris Apoſtolis noſter omnes alios qui in Chriſtum credebant, quum Euodius ſeptuaginta diſcipulos à ſolis Petro & Iohanne Theologo baptizatos velit. ita nullus audaciarum & repugnantiarum finis, quum à verbo Dei abitur. Porro qui plura de Petro à Chriſto baptizato cupit, videat Baronium ad ann. Chr. 31. Num. 40. Et contra eum Caſaubonum Exerc. 13. ſect. 24.

Pag. 158. ait, *Vrbem Samariam, quæ regni decem tribuum ſedes fuit, & præſtantia ac religione cedere Hieroſolymæ noluit, dictam fuiſſe olim Sichar.* Adeo nugis aliorum ſcriptorum intentus fuit Xaverii animus, ut ad S. Scripturam diligenter attendere non vacaverit. Iohannes enim cap. 4. ℣ſ. 5. dixit, *Veniſſe Chriſtum ad urbem Samariæ* (id eſt Samaritani territorii) *quæ dicebatur* (nempe tum temporis, non quæ olim dicta fuit) *Sichar.* dicta olim fuerat Sichem, habebatque in vicinia Fontem Iacobi, ipſa diſtans ab urbe Samaria duabus circiter leucis. παρορία itaque hîc eſt & imperitia.

Pag. 177. ait, *Naamanem petiiſſe duodecim bubalorum onus de terra Iſraëlis.* quum in ſacris legatur tantum *duorum.*

Pag. 186. *Quum grex porcorum in mare eſſet deturbatus, timuiſſe,* ait, *paſtores, eo quod porci ad principes iſtius territorii pertinerent.* Audaciæ eſt id aſſerere, quum de hac hiſtoria non niſi ex Euangeliſtis conſtet, qui circumſtantiam iſtam ſilent.

Pag. 190. ait, *Matthæum fuiſſe Architelonam.* deinde pag. 193. *converſum omnia dediſſe pauperibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Vtrumque audacter præter Scripturam dicitur. neque tale quicquam proferunt Baronius, aut Barradius.

Pag. 193. ait, *hæmorrhouſam fuiſſe fœminam nobilem.* Et hîc tacet Scriptura.

Pag. 194. *Vbi ſervi Iairi hero nunciaſſent exſpiraſſe filiam, Iairum* ait *gratias Chriſto ob ſumtos labores egiſſe, ac veniam diſcedendi poſtulaſſe, quo mortuam ſepeliret.* Figmentum eſt Xaverii.

Pag. 198. ait, *Hieroſolymæ locum fuiſſe, qui lingua Hebræa piſcina dicebatur.* Quis neſcit Latinam vocem eſſe Piſcina? Iohannes κολυμβήθραν vocat, & Hebraicè Betheſda dici ait.

At unde Piſcina iſta tam ſalutaris fuit ægris? *Fertur,* inquit, *hanc ſanandi virtutem in iſta aqua fuiſſe Crucem Christi. hanc enim ex ligno, quod Magnus Salomo in hac piſcina abdiderat, quodque tempore Chriſti ſupernatabat, effecerunt, atque in ea Chriſtum ſuſpenderunt. à quo tempore virtutem ſanatricem aqua iſta amiſit.* Spurcum hoc eſt mendacium, à ligni crucis idololatris confictum, adeoque Chriſtianæ fidei ignominioſiſſimum, quæ non in corruptibili crucis ſigni ſubſtantia, ſed in incorruptibili ipſius crucifixi virtute, quippe cujus vibicibus curati ſumus, ſanitatem quęrit. Fabulam iſtam ex Comeſtore Magiſtro refert Barradius tom. 2. l. 6. c. 2. ſed addit, *Parum vel nihil autoritatis habet hæc narratio, apocrypha eſt, & ut ipſe Magiſter ait, non eſt authentica.* Adde Toletum, qui in cap. 5. Iohan. Annot. 4. *Illud,* inquit, *de ligno, eſt ſine ulla authoritate dictum, imo vanum ac falſum eſt.* Xaveriano tamen palato ita ſapuit, ut ſanctiſſimæ Euangeliſtarum hiſtoriæ intexi mereretur.

Pag.

Pag. 206. aſſerit, *Davidem & Socios in domum Dei intraſſe, ac panes propoſitionis ediſſe.* Non id aſſerunt Euangeliſtæ. & repugnat hiſtoria 1 Sam. 21. 1. Solus David intravit. at acceptis panibus adiit itineris ſocios ubi deliteſcebant, atque eos participes reddidit.

Pag. 213. *Pauperem Spiritu eſſe, tres gradus,* inquit, *habet. quorum poſtremus eſt, ut quicquid habet pauperibus det, ſeque prorſus evacuet, quo ſe totum bono applicare queat.* Expoſitio hæc in uſum Monaſteriorum eſt & Fratrum mendicantium. nec habet authorem Spiritum Dei, qui ſuos, ſi pauperes ſint, ſolatur, at ſponte pauperes eſſe non jubet. Et quis credat, poſſe eum qui nihil habet melius ſe bono applicare, quam qui habet unde perpetuo aliis faciat bene? *Pauperes,* inquit Servator, *ſemper habebitis vobiſcum.* Ergo reliquis, quantum fieri poteſt, danda eſt opera ut non ſint pauperes, ſed habeant unde ſemper pauperes alant. &, *beatius eſt dare quam accipere.*

Pag. 245. *Hæc verba Chriſti, ſi vultis accipere, ille Elias eſt qui venturus erat,* ait, *ipſum Chriſtum poſtea ſic declaraſſe, ut ſenſus ſit: Sicut ſcriptum eſt fore, ut antequam Chriſtus ad judicium mundi veniat, Elias veniat, & adverſus Antichriſtum doceat: ſic Iohannes eadem potentia jejuniorum venit ante Chriſtum, qui nunc vobiſcum eſt.* Poteſt ne major excogitari audacia, quam Chriſto tribuere quæ nunquam dixit, & S. Scripturæ, quæ nuſquam extant? ubinam illa Chriſti declaratio legitur? ubinam ſcriptum eſt, venturum Eliam antequam Chriſtus ad judicium mundi veniat, & adverſus Antichriſtum docturum? Extat vaticinium Mal. 3. v̄ſ. 23. *Ecce ego mitto vobis Eliam prophetam, antequam veniat*

dies Domini magnus & terribilis. ſed non alium hunc eſſe à Iohanne Baptiſta liquet, non tantum ex verbis Angeli Luc. 1. 17. verum & ex his ipſis Chriſti verbis, *Si vultis accipere, hic eſt Elias qui venturus erat.* qui itaque ex Malachiæ vaticinio alium à Iohanne Eliam adhuc fingunt, qui circa ultimi judicii diem adverſus Anti-Chriſtum diſputet, vani ſunt, & apertis Chriſti verbis adverſantur.

Pag. 249. Hiſtoriam peccatricis Luc. 7. ſic enarrat. *Venit Ieſus Hieroſolymam, in qua urbe erat mulier è civitate Bethania, nomine Maria Magdalena, ſoror Marthæ. Divites erant ambæ. Pater earum Sirus, mater Eucheria vocabatur. frater ipſis Lazarus. Maria hæc Magdalena juvenis erat, pulchræ formæ. quumque ſine patre educata eſſet, vaga vixit & pro arbitrio. conſpici amabat & diligi, eòque omnia dirigebat. Splendidè ſe atque ornatè amiciebat, adeo ut improba in urbe audiret. Soror ejus Martha, à quo tempore à ſeptennali ſanguinis profluvio ſanata fuerat, in Chriſtum crediderat, ſemperque annixa fuerat ut Mariam ad frugem adduceret. quumque nihil proficeret, efficere tandem cogitavit, doctrinam Chriſti ſemel ut audiret. fieri poſſe, ut in corde ejus doctrina cœleſtis operaretur. Et ut eam moribus Chriſti pelliceret, Totus, inquit, mundus audiendi gratia eum adit, pulcherrima facie eſt, & in dicendo ſuaviſſimus. Quum jam monenti paruiſſet, Chriſtus volens eam ab oblectamentis mundi avertere, ſermonem ſuum ſtatui ejus accommodavit, & de mundi inconſtantia, de peccatorum turpitudine, deque pœnis inferni verba fecit: additoque prolixo ſermone de magnitudine miſericordiæ divinæ erga peccatores, animum ejus adeo preſſit, ut aliam plane mentem induerit. opportunè*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

tunè tum contigit, quod iſthoc die à Phariſæo quodam ad convivium invitaretur Chriſtus. qui quum locum hunc domui iſtius peccatricis vicinum eſſe noſſet, addixit, &c. Quid non audet Xaverius? Hieroſolymæ contigiſſe unctionem iſtam vult, cum ex Luc. 7. ℣ſ. 11. collato cum ℣ſ. 37. ſatis appareat, in urbe Galilęæ Naim contigiſſe. Barradius Concord. Euang. tom. 4. l. 8. c. 12. varias de loco ſententias referens, ait, alios velle Nazarethæ, alios Bethaniæ, alios in civitate Naim rem geſtam. de Hieroſolyma nemo ſomniavit. Barradius fatetur, veriſimilius eſſe, rem in Galilæa eſſe geſtam. Baronius ad ann. Chr. 32. num. 23. & 24. ne quidem de hoc ambigit, ſed penitus aſſerit. Noſter etiam Simonem hunc Phariſęum Hieroſolymæ juxta domum Peccatricis habitaſſe vult, cum pleriq; Pontificiorum velint, eundem hunc eſſe cum Simone Leproſo, qui Bethaniæ habitabat, Matth. 26. 6. Porro, peccatricem hanc quæ unxit pedes Chriſti, vocatam fuiſſe Mariam, non dicit Lucas, multo minus Mariam Magdalenam. Vnxit pedes Chriſti Ioann. 12. Maria ſoror Marthæ. ſed unxit Bethanię, hęc autem peccatrix in Galilęa. eandem utrobique fuiſſe mulierem non eſt veriſimile. ut nec Mariam Marthę ſororem cognominatam fuiſſe Magdalenam, ex qua narrant Euangeliſtę ſeptem ejecta fuiſſe Dæmonia. Et fatetur ipſum Breviarium Romanum ad 22 diem Iulii, *De Maria Magdalena non parvam eſſe doctiſſimorum & graviſſimorum virorum controverſiam, quibuſdam res quaſdam geſtas de quibus eſt in Euangelio, ad unam mulierem referentibus, aliis ad plures.* de quo videat, qui vult, Sixtum Senenſem S. Biblioth. lib. 6. Annot. 109. Baronium ad ann. Chr. 32.

num. 17. & ſequent. At noſter nuſquam hæret, & in rebus maximè dubiis tanquam ex tripode quidvis dictat Mogolenſibus. Quod ſi alia ab hac peccatrice fuit Maria ſoror Marthę, nonne improbus in optimam & piiſſimam fœminam Xaverius eſt, qui eam velut impurum ſcortum traducit apud Gentes? aliam fuiſſe, Nicephorus diſertè dicit lib. 1. cap. 27. ubi quoque patrem Lazari fuiſſe Simonem Leproſum, in libris Apocryphis apertè tradi aſſerit. ex quo ergo noſter habet, patrem ejus & ſororum fuiſſe Sirum, matrem Eucheriam? Hauſta hæc ſunt ex Legenda, quam ſcripſit homo ferrei oris & plumbei cordis (ut loquitur Vives) Iacòbus de Voragine, qui patrem etiam Syrum & matrem Euchariam nominat, & reliqua habet quæ Ieſuita pro Euangelio miſeris infidelibus obtrudit, ut eos fabulis detineat. Porro, Mariam nobis juvenculam depingit, quum Ianſenius ex aliis referat (quem ſequitur Barradius tom. 2. l. 8. c. 13.) nupſiſſe eam viro Magdali incolę, poſt mortem autem viri corpus impudicitiæ dediſſe. Vnde vero habet, Martham à ſeptennali ſanguinis profluvio fuiſſe beneficio Chriſti ſervatam? Eſt quidem apud D. Ambroſium in lib. de Salomone cap. 5. *Dum largum in ſanguine fluxum Chriſtus ſiccat in Martha, dum dæmones pellit ex Maria, &c.* Verum Barradius Conc. Euang. tom. 2. l. 5. c. 24. & Baronius ad ann. Chr. 31. num. 74. Ambroſium ajunt agere de hęmorrhoüſa illa, quæ duodecennali profluvio laboraverat, Matth. 9. verſ. 20. Quam tamen ipſam fuiſſe Martham, negat Baronius. Vnde autem ſermones Chriſti novit, quibus peccatricem, antequam in domum Phariſęi intraſſet, inſtituit? unde, Chriſtum ſe

Phari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Phariſæo convivam addixiſſe, quia domus ejus domui peccatricis vicina eſſet? Placent Xaverio hęc commenta. miror, ſi perinde aliis.

Pag. 314. Duobus in locis aſſerit, *Chriſtum 72 diſcipulos ſegregaſſe*. Secutus nempe in eo Vulgatum Interpretem Latinum, quum Græca exemplaria ſequi oportuiſſet, quę uno conſenſu 70 dicunt. vide Eraſmum ad Luc. 10. 1. Addo Syrum, Arabem, Æthiopicum Interpretes, qui non aliter quam 70 legerunt.

Pag. 318. aſſerit, *Non Mariam tantum ſed & Martham ad pedes Chriſti ſediſſe, ut verba ejus audiret. tandem ſurrexiſſe, convivii apparandi cauſa*. quę utique apud Lucam non ſunt, ſed afficta. vide Luc. 10. 39.

Pag. 325. *Credi* ait, *dum Chriſtus Iohan. 8. in pulvere ſcriberet, unumquemque adſtantium peccata ſua in iſtis lineis legiſſe*. Haimonis hæc eſt ſententia. quam ſequi noſter maluit, quam vel Euthymii, vel Bedę, vel Ambroſii, quorum varias ſententias habes apud Sixtum Senenſ. S. Biblioth. lib. 2. in titulo *Ieſu Chriſti Digitea Scriptura*. Sed magis nobis probatur ipſe Sixtus, qui, quid Chriſtus ſcripſerit, neque Euangeliſtam ait aperire, neque promtum eſſe cuiquam definire. Modeſtiæ itaque laudem inveniſſet Xaverius, ſi Euangeliſtę veſtigiis inhęrens, nihil definiviſſet.

Pag. 342. aſſerit, *Galilæos fuiſſe qui Chriſto nunciarunt, Pilatum Galilæorum ſanguinem miſcuiſſe ſacrificiis*. Lucas ſimpliciter dicit, *quoſdam fuiſſe*. unde noſter novit Galileos fuiſſe? & cur non potius Judęos, qui id Chriſto contemptim nunciarint, ut Galilęos, quos dedignabantur, majores ſe peccatores eſſe inde arguerent?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Pag. 354. Pertractata parabola filii prodigi, ſic proſequitur noſter. *Hoc tempore fama Chriſti per univerſam terram divulgata eſt. & ad Abgarum Edeſſæ regem, quæ nunc Horphæ nomine clara eſt, & à Ieruſalem 20 dierum itinere abeſt, miracula ejus pervenerunt. Hic Leproſus cum eſſet, miſit qui Epiſtolam ſuam ad Chriſtum deferrent, quæ hujus erat argumenti: Audivi de vitæ tuæ ſanctimonia, & miraculis quæ edis. Iudæos autem tibi internecionem moliri. nihil mihi felicius continget, quam ſi in hanc terram concedere digneris. regni mei dimidium tibi polliceor, meque te dignam acturum vitam, ſi tuo adventu regionem noſtram nobilitas. Miſit una pictorem peritum nomine Ananiam, qui effigiem ejus extractam adferret, ſi ipſum Chriſtum venire non contingeret. Venientibus occurrit Chriſtus, ex cujus conſpectu multo magis quam ex fama ejus obſtupuerunt, multumque inſtiterunt, ſecum ire ut dignaretur. Ille renuens, ſcripto Regis in hunc modum reſpondit: Gratias ago, quod me tantopere videre deſideres. diſcedere hinc non convenit. ob perditas enim Iſraëlis oves veni. illis me adeſſe oportet, illas docere, & complere quod de me ſcripſerunt Prophetæ. ubi autem in cœlos aſcendero, ex diſcipulis meis unum mittam, qui te viam ſalutis doceat, & à morbo quo teneris ſanet. Deus te cuſtodiat. Ibi tum Pictor omni ſtudio figuræ exprimendæ incubuit. Sed quum ſæpius expreſſiſſet, opusque abſolutum crederet, multum diſſimile reperit, ſeque maceravit, quia id aliquoties evenit. Miſertus ejus Chriſtus, acceptumque ab eo linteum per faciem transferens, veram vultus ſui effigiem ei impreſſit, ac per pictorem Regi donavit. qui eam ſummo cum gaudio accepit, & cum honore ſervavit. Poſtea Apoſtolorum unus in regnum ejus profectus,*

Chriſtia-

Chriſtianum eúm reddidit, maximamque regni partem in fidem Chriſti traduxit. Hanc effigiem ſupra urbis portam collocavit. & quoties in anguſtias redactus, hoſtium in urbem impreſſionem reprimere amplius non valeret, oſtentavit hanc effigiem, quæ protinus furorem hoſtium retudit, & retrocedere coëgit. ſic ſe aliquamdiu res habuit. Deinde longo intercedente tempore Conſtantinopolin delata eſt illa effigies, hinc in Italiam in urbem Genua, ubi etiamnum exſtat. Monemus Lectorem, eandem hanc hiſtoriam in limine præfationis, etſi non tam prolixè, recenſitam quoque ab authore fuiſſe. Hanc Abgari, vel Abagari, vel Augari (his enim modis legitur) ſive hiſtoriam ſive fabulam, primus, ni fallor, Euſebius lib. I. Hiſtor. Eccleſ. cap. 14. in lucem protulit. Et ſi cui hîc habenda fides, Euſebio eſſet, qui ſe haſce Epiſtolas ex ipſis Edeſſæ archivis depromptas, è lingua Syriaca in Græcam transtuliſſe ait. Ne quis tamen Catholicus fidem adhibeat, vetat Gelaſius I. Papa, qui non univerſam modo Euſebii Pamphili hiſtoriam, ſed nominatim duas haſce Epiſtolas, Abagari ad Chriſtum, & Chriſti ad Abagarum, apocryphas, Catholicis vitandas, & ab omni Romana Eccleſia eliminatas pronunciat, ut in primo tomo Conciliorum, & in Decretorum libro Diſtinct. 15. videre eſt. quî ergo auſus eſt Xaverius hæc tanquam Euangelica hiſtoriæ infarcire? Si enim fide tenentur Mogorani hiſtorias haſce amplecti, in fide erraſſe Papam & concilium neceſſe eſt, & impium eſſe Pontificis hoc Decretum. quod qui fatetur, Eccleſiam Romanam & Pontificium ſubvertit regnum. Sin rectè decrevit Papa, ſpuriis Xaverius contaminat Sacra, Mogoranis imponit, & Pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

pam ſpernit. Adeo eſt propagandę veritatis Euangelicæ ſtudioſus, ut mendaciis etiam, publico Capitis Eccleſiæ, ut ipſe tenet, judicio damnatis, rectè id fieri arbitretur. Improbarunt quoque has Epiſtolas Bellarminus de Script. Eccleſ. ad ann. 34. Coſterus Enchir. cap. 1. & Canus Loc. Theol. lib. 11. c. 6. Nemo autem, quod ſciam, Veterum tempus præciſum definire auſus fuit, quo hæc contigerint. At noſter, quem nihil latet, exactè contigiſſe novit, poſt allatam à Chriſto parabolam filii prodigi. Ita & Leproſum Abgarum fuiſſe novit, quum Euſebius, Nicephorus, Cedrenus aliique generatim incurabili morbo laboraſſe dicant. Novit & Pictori nomen fuiſſe Ananiam. in quo tamen aut noſter fallitur, aut Nicephorus lib. 2. cap. 7. & Cedrenus pag. 142. qui id Curſoris nomen fuiſſe ajunt, cui deferendas literas Rex dedit, & pictorem comitem addidit: ſed quid moratur Xaverius, verum dicat, an falſum, modo credant Mogorani? Alias hîc dat Epiſtolas, quam quæ ſunt apud Euſebium. confer Lector, & videbis. Quaſi melius norit noſter quid Abgarus & Chriſtus ſcripſerint, quam ipſa Edeſſæ Archiva. Citat eaſdem Cedrenus dicto loco, ſed ad amuſſim Euſebium ſequens. niſi quod in reſponſoria Chriſti ad Regem addat, *Thaddæum mittam, qui vitam æternam & pacem tibi tuisque præbebit, & urbs tua ab omnibus hoſtibus tuta ac invicta fiet.* quæ non ſunt apud Euſebium, nec apud noſtrum. Sed poſtrema promiſſio de tutela urbis extat in M. S. Epiſtola Arabica, tractatulo cuidam præmiſſa, in quo Origenis, Regiorum ſive Orthodoxorum, Neſtorianorum, Iacobitarum, Arrianorum, Armenorum, aliarumque multarum ſectarum opinio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

nes de Trinitate & perſona Chriſti paucis conferuntur, eſtq; ex Bibliotheca amici noſtri D. Ioh. Eligmanni mihi commodata. quam, quia immenſum à cæteris variat, hîc addere non gravabor. Sic habet.

رساله سيدنا المسيح الي ابجر ملك الرها بعث يقول له
انا ايشوع المسيح ابن الله الحي الازلي الى ابجر الملك بمدينه
الرها السلام لك انا قايل لك طوباك انت وخير يكون
لك وطوبانيه هي مدينتك الذي يقال لها الرها ان لم تراني
امنت بي طوباك انت وشعبك الى الدهر السلام والحب
يكثر في مدينتك والايمان بي النقي يشرق فيها والعلم في
ازقتها انا ايشوع المسيح ملك السما اتيت الى الارض
لكي اخلص ادم وحوا ونسلهما وبعث له سبعا حرف
يونانيه * الاول اني باختياري اتقدم الي الام والصليب *
الثاني اني ليس بانسان لطيف بل الاه تام وانسان تام *
الثالث اني رفعت الى الشارفيم * الرابع انا الازلي وليس
الاه غيري * الخامس اني صرت مخلص لبني البشر *
السادس من اجل حبي لادم * السابع انا حي في كل
حين دايم الى الابد * وبعثها له وكتبها سيدنا المسيح
بيده بعث يقول له انا امرت بامراضك واوجاعك واسقامك
تبرا وتشفي وخطاياك فتغفر لك وحيث ما وضعت رسالتي
عليه ولا يقدر قوة العدوا المعانده المخالفه تدنوا اليك
وتكون مدينتك مباركه عليك الى الابد وهذا السبع
الاحرف الذي بعثها سيدنا المسيح الي ابجر ملك الرها عن
اللاهوتيه والناسوتيه وانه الاه تام وانسان تام له المجد دايما ،

Quæ ſic interpretamur. *Epiſtola Domini noſtri Chriſti ad Abgarum regem Edeſſæ. Miſit, dicens ei; Ego Ieſus Chriſtus, Filius Dei vivi æterni, Abgaro regi in urbe Edeſſa, pax tibi. Ego dico tibi, Beatus es, & bene eſt tibi, & beata eſt civitas tua, quæ dicitur Edeſſa. quum non videris me, credidiſti in me. beatus es, & populus tuus in æternum. Pax & charitas multiplicetur in civitate tua, & fides in me ſincera illuſtris fiat in ea, & ſcientia in plateis ejus. Ego Ieſus Chriſtus Rex cœli veni in terram, ut ſervem Adamum & Evam & progeniem eorum. Et miſit ipſi ſeptem dicta Græcè. Primum, Ego voluntarie adeo paſſiones & crucem. Secundum: Ego non ſum homo ſimplex, ſed Deus perfectus & homo perfectus. Tertium, Ego evectus ſum ad Seraphim. Quartum, Ego æternus, & non eſt Deus præter me. Quintum: Ego factus ſum Servator hominum. Sextum: propter amorem meum erga hominem. Septimum: Ego vivo in omne tempus, ſemper, in æternum. Miſit illam, eamque ſcripſit Dominus noſter manu ſua. & miſit, dicens ei, Ego præcepi de ægritudinibus tuis, & doloribus tuis, & morbis tuis, ſanator & curator. & peccata tua remittantur tibi. Et ubicunque collocaveris hanc epiſtolam meam, non valebit poteſtas hoſtium adverſantium & oppugnantium accedere ad te, & erit civitas tua benedicta propter te in æternum. Hæ ſunt ſeptem ſententiæ, quas miſit Dominus noſter Chriſtus Abgaro Regi Edeſſæ de divinitate & humanitate, & quod ille ſit Deus perfectus & homo perfectus. Ei laus ſit in æternum.* Vides novam plane Epiſtolam, ineptam, & nullius fidei. Eò labitur ſuperſtitio, ubi ſemel extra Verbi Dei pomœria vagari auſa eſt, ut quidvis ſibi fingere permittat, quo rem Chriſtianam juvari autumet. Inter quos

nulli

nulli cedit Xaverius. Quam quæſo fidem meretur fabula de pictore, & Chriſti effigie? Euſebius, πολυΐστωρ ille, & curioſus Eccleſiaſticarum rerum indagator, trecentis & circiter triginta à nato Chriſto annis, nihil de hoc inaudiverat, nihil tale in Edeſſæ archivis, quæ aut ipſe viſitaverat, aut viſitari curaverat, repererat. ſequioribus ſeculis, quibus imaginum cultus vigere cepit, excogitatam fabulam omnino eſt veriſimile. Beatam autem Genuam, quæ tam præclaræ imaginis eſt νεωκόρος! Infelices hoſtes, qui unquam Genuam ſunt oppugnaturi! continget iis credo, quod Coſroæ Edeſſam oppugnanti, ut ad conſpectum iſtius imaginis terga vertant. Hoc certè modo veneranda Mogoranis fit Italia, quæ tantum ſola theſaurum gerit: modo dicenti Xaverio credere illi velint. Non enim adeo ſunt ſtupidi, ut hoc Euangelicum non eſſe neſciant, & magnis, in re tot fraudibus obnoxia, opus eſſe argumentis, quibus genuinam non ſpuriam eſſe Genuenſem illam imaginem probetur. Sed hæc fortaſſis in altero ſuo libro prolixè deducit Xaverius. Infallibiliter tamen Genuæ eſſe aſſerere non poteſt, quum Baronius Ann. 944. Romam perlatam dicat, ibique hactenus coli titulo S. Sylveſtri.

Pag. 370. Pro, *Dic Eccleſiæ*, habet noſter, *Dic primario Eccleſiæ. & ſi eum etiam non audit, ſit tibi velut Ethnicus & publicanus.* An non hîc ſacrilegus audiat Xaverius? an falſarii crimen effugere poteſt? Excuſationem mereretur, ſi Commentatoris vice fungens, verba Chriſti, *dic Eccleſiæ*, de Eccleſiæ primario intelligenda dixiſſet. Error Xaverii, malè Scripturam interpretantis, is dici potuiſſet. At nunc hiſtoricum

agens narrat, Chriſtum dixiſſe, *dic primario Eccleſiæ.* quæ pura falſitas eſt, & mendacium contra conſcientiam. quid eſt, ſi non hoc eſt κυριεύειν τῆς πίστεως, *dominari fidei?* κατακυριεύειν τῶν κλήρων, *dominari ſortibus Domini?* Chriſtum enim τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν, *fidei ducem ac conſummatorem*, non quæ ipſius ſed quæ ſua ſunt loquentem facit. Tanti ſcilicet erat Pontifex Romanus, ille Eccleſiæ, ſi credere fas eſt, primarius, ut in ejus gratiam Chriſtus ipſe falſandus eſſet. Cor Xaverii non hic rectum fuit coram Domino. reſipiſcere debuit ab illa malitia ſua, & rogare Deum, ſi forte remitteretur ipſi imaginatio cordis ſui.

Pag. 369. Pro, *& in ſinum Abrahæ detulerunt,* quod legitur Luc.16.22. dixit, *in domicilium Abrahami & reliquorum quieſcentium.* Verebatur enim, ne per *Sinum Abrahæ* intelligerent Indi locum quietis & felicitatis, in quo omnes pii, & Abrahæ per fidem filii, patri ſuo Abrahæ juncti, tanquam in ſinu quodam quieſcerent & refocillarentur, vi fœderis cum Abrahamo & veris ejus per fidem poſteris initi. quod quoniam limbo fictitio Patrum parum conveniebat, qui Inferno junctus nihil refocillationis præbet, ſubſtituit, *domicilium Abrahami & reliquorum quieſcentium.* ex quibus verbis, neque Abraham ut Pater Lazari, neque Abrahę conſortium ut locus refocillationis intelligi poteſt. quæ improba eſt perfidia.

Pag. 385. Quod Marcus ſimpliciter dixit, Bartimęum cœcum, à Chriſto vocatum, ſurrexiſſe, & ad Chriſtum veniſſe, Noſter ait, *cadentem ac ſurgentem, quippe qui inter currendum impingeret, ad Chriſtum veniſſe.* quia vilis nimium videbatur futura Euangeliſtę

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

narratio, niſi iſto Xaverii pigmento fuiſſet exornata. quaſi currere cœcus nemo poſſet, niſi ſubinde caderet.

Pag. 385. *Chriſtus*, inquit, *ſex ante Paſcha diebus Bethaniam venit, ubi Lazarum è mortuis ſuſcitaverat. Apud Martham & Mariam divertit. at in vicinia habitabat Simon quidam Leproſus, qui eum domum ſuam deduxit, & convivium fecit.* Confer. cum Matth. 26. 6. Iohan. 12. 2. videbis quid de ſuo audacter addiderit. Vide etiam Barradium tom. 3. l. 7. c. 2. num. 6. ubi ad verba Euangeliſtæ, *Fecerunt autem ei cœnam ibi,* invenies Toletum & Lyranum ſtatuentes, Incolas Bethanię feciſſe hoc convivium communi conſenſu. Euthymium, Chryſoſtomum & Theophylactum, à Maria & Martha factum. alios, à Maria, Martha, & Simone Leproſo. noſter ſoli Simoni tribuit, quod Euangeliſta pluribus.

Pag. 389. *Aſina*, inquit, *ejuſque pullus*, de quibus Matth. 21. 2. *hunc uſum habebant, ut pauperes atque impotentes iis vecti, Hieroſolymam aſcenderent, deinde reducerent.* Quod quidam fortaſſis eſt opinatus, noſter tanquam compertum Euangelicę hiſtoriæ attexit. paris audaciæ eſt & illud, *Chriſtus primum aſinam, tum pullum conſcendit.* ut & illud

Pag. 429. *Signum filii hominis in nubibus appariturum eſt Sancta Crux.* At Marcus cap. 13. ℣ſ. 26. & Luc. cap. 21. 27. Matthęum ſic interpretantur, ut ſignum Filii hominis futurum ſit, *ipſe Filius hominis veniens in nube cum potentia & gloria multa.* In his acquieſcere debebat, qui non vult φθείρεσθαι ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν, *corrumpi & degenerare à ſimplicitate quæ eſt in Chriſto.*

Pag.

Pag. 442. *Chriſtus*, inquit, *ad Apoſtolos venit, & voluit pedes ipſorum lavare ac linteo abſtergere, initio facto à Petro.* At Iohan. 13. 5. 6. legitur, *Cœpit lavare pedes diſcipulorum & extergere linteo. venit ergo ad Simonem Petrum, &c.* quæ hunc potius habent ſenſum: Quum jam cœpiſſet pedes diſcipulorum lavare, & ad Petrum ventum eſſet, &c. Quod & Ieſuita Toletus in Comment. ad hunc locum Iohannis benè animadvertit, dicens, *Particulam* ergo *probare atque indicare, Petrum non fuiſſe primum, cujus lavare pedes incepit.* Vbi vero legit, quod paulo poſt addit, *Chriſtum flentem Petri pedes laviſſe?* Et quid impulit, ut hiſtoriam lotionis pedum poſtponeret intinctæ? Secus quam facit Iohannes cap. 13. Item ut diceret, *Iudam exiviſſe poſt lotionem pedum*, quum Iohannes ℣ſ. 30. aſſerat, ſtatim poſt acceptam intinctam id factum? Noſter καπηλεύει τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, *cauponatur verbum Dei.* quid autem caupones non audent? Præſertim neſcio quid hominem impulerit, ut Sacræ Cœnæ inſtitutionem omnino præteriret. In cujus locum hæc ſubſtituit, initio pag. 442. *Scitote quod caro mea pro vobis tradetur, & ſanguis meus effundetur pro remiſſione veſtra & multorum aliorum.* Quod non niſi conſulto factum dici poteſt, quoniam omiſſis Sacramenti ſignis, ſolam rem ſignificatam tradidit.

Pag. 446. Quum verba Chriſti ad Petrum recenſuiſſet, *Ego pro te oravi, ne fides tua deficeret. & tu converſus confirma fratres:* addit, *Ipſe Chriſtus Sermonem hunc illuſtravit & dixit, Nunquam fides Petri, qui primus Succeſſor eſt, deficiet, & opus ejus eſt confirmare alios. Atque ita factum eſt. nam uſque ad hodiernum diem nullus*

Papa,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Papa, qui emanatio eſt ex vicario Petro, in fide defecit. Vbi frons tua, Xaveri? Si impudentiſſimum hoc mendacium nec Indis nec nobis detegendum unquam credidiſti, oculos certe & tribunal Chriſti fuiſſes veritus, quem tu loquentem facis, quæ non tantum non dixit, ſed nec cogitavit. Petrum primum ſucceſſorem ſuum dixit Chriſtus? ubi? quando? & quomodo ſucceſſorem habet, qui ipſe vivit in æternum, neque munere ſuo unquam deſiſtit? At fac Petrum dictum fuiſſe Succeſſorem, non propterea cæteri Papæ. neque verum eſt Papam eſſe emanationem ex Petro. multo minus, nunquam defeciſſe in fide. Papa Zepherinus Montani hæreſin approbavit, teſte Tertulliano contra Marcionem. Marcellinus, metu mortis adactus, idolis ſacrificavit, teſte Euſebio. Liberius & Felix ſecundus fuere Arriani, teſte Hieronymo in Chronico, & in Catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorum. Vigilius fuit Eutychianus. Honorius primus fuit Monotheleta, fatente Melchiore Cano in locis Comm. lib. 6. Stephanus Sextus damnavit omnia Acta Formoſi anteceſſoris ſui. contra Iohannes nonus damnavit acta Stephani: & rurſus, Sergius tertius acta Iohannis noni & Formoſi, teſte Platina. Item Sylveſter ſecundus fuit Necromanticus, & tandem à Diabolo turpiter occiſus, teſte Martino Polono. Sic Gregorius Septimus, teſte Cardinale Bennone, omnium ſceleſtiſſimus, & prorſus Atheus fuit. Iohannes vigeſimus Secundus à Schola Pariſienſi hæreſeos convictus eſt, quod negaret animarum immortalitatem. Denique Iohannes vigeſimus tertius, in Concilio Conſtantienſi Seſſ. 11. palam dicitur futuram vitam abnegaſſe. Jam mihi os

illud impudens vide, quod neminem Paparum erraſſe unquam in fide, aſſerere, & hiſtoriæ Euangelicæ inſerere audet.

Pag. 450. & 453. Bis aſſerit, cauſam cur Iudas oſculo Chriſtum deſignarit Iudæis fuiſſe, *quia Iacobus Alphæi filius ipſum adeo referebat, ut inter ſe confundi & unus pro altero capi potuiſſent.* non minus aſſeveranter quam ſi vidiſſet. & tamen fumos vendit Indis. ignoravit hoc Baronius Anni 34. num. 67.

Pag. 454. Alapam Chriſto tam validè impactam ait, *ut ſanguis è naſo effluxerit.* Auxit paſſionem Chriſti, fortaſſis mendacio.

Quater facit Petrum abnegantem. bis apud Annam pag. 454. ubi etiam contra fidem hiſtorię ignem in aula Annæ accenſum fingit, cum teſtibus omnibus Euangeliſtis, præſertim Iohanne c. 18. in aula Caiphę accenſus fuerit. Bis deinde apud Caipham, & quidem utramque abnegationem extorquente cognato Malchi, pag. 457. Satis profecto probroſa fuit Petro trina abnegatio. non opus erat neque æquum, quartâ augere ejus ignominiam. quod certe Pontificium hominem minime decebat, qui Petrum Pontificiæ ſedis præſidem jactat.

Pag. 457. Parum noſtro eſt pœnitentiam Petri ex Euangelio narraſſe. Addit, *exhinc uſque ad tempus mortis continuo in fletu fuit, ac lamentatus eſt. adeo ut ex calore lacrymarum ex oculis perpetuo manantium, facies ejus aduſta apparuerit.* Noli mirari Lector, auxiſſe Xaverium præter fidem Euangelicæ hiſtoriæ Petri pœnitentiam, quum præter ejuſdem fidem auxiſſet ejus peccatum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Pag. 461. *Iudam facti pœnituit. Cogitaverat enim: Dominus Ieſus ſe ipſum ab illis liberabit, quia valet viribus. & ego hos nummos gratis auferam.* Quid ſi cogitaverit, non poſſe Chriſto, integerrimæ vitæ viro, mortis crimen impingi: adeoque aut in carcere detenturos, aut loris cæſum dimiſſuros. quumque jam præter opinionem capitis damnatum videret, pœnituiſſe? Non erat Xaverii hîc quicquam definire.

Pag. 461. *Iudas, projectis in templum argenteis, quia Sacerdotes recuſabant recipere, aſcendit in ſummitatem arboris, ſeque ſuſpendit &c.* Laudandus hîc Xaverius, quod à fabulis, quas ſuper mortis Judæ modo varias adfert ex antiquis Baronius, prudenter abſtinuerit. Debuiſſet eadem prudentia ab arboris ſummitate abſtinuiſſe. Incertum enim, intra an extra urbem, ad arborem an ad domus trabem ſe ſuſpenderit. Et unde novit, projeciſſe Judam argenteos in templum, quia Sacerdotes recuſabant recipere, potius quam ut urgentis ſuæ pœnitentiæ vim oſtenderet? vehementer αὐθάδης eſt Xaverius, qui quicquid ſibi viſum eſt, ab Eccleſiis Gentilibus credi cupit.

Pag. 469. Flagellationem Chriſti ſic exornat. *Comprehenſum Chriſtum, in peculiarem locum abductum, denudatum, ac columnæ alligatum, è ſex viris flagellationi deſtinatis duo alternatim pelliceis ſcuticis ſic cæciderunt, ut ſanguis in terram defluxerit, caro corporis fruſtatim avulſa deciderit, & oſſa alba conſpicua fuerint. unum vulnus atque una plaga totus erat. & cognitum fuit, quinquies mille, ſeptingenta, octoginta & aliquot flagra fuiſſe inflicta.* Deinde pag. 469. *Coronam ſpineam capiti impoſuerunt. & cognitum fuit, ſeptuaginta duas ſpinas caput*

vulneraſſe. & arundinem fractam in manus ejus dederunt. Quid non fingit & aſſuit S. Hiſtoriæ Xaverius ? quia ſcilicet Euangeliſtę paſſionibus Chriſti ſatisfeciſſe non videbantur.

Pag. 473. *Chriſto è domo Pilati egreſſo, ante eum ibant Regii Miniſtri. juxta eum Præco prædicabat, Hoc eſt mandatum Pilati nomine Tiberii Cæſaris, ut hic Ieſus Nazarenus capitis ſupplicio afficiatur, quia homines ſeduxit, ſeque Regem & Filium Dei vocavit.* Humani cerebri hęc ſunt, non Spiritus Dei.

Pag. 474. *Ibat Chriſtus pedibus & capite nudus, niſi quod ſpineam coronam geſtaret. Et dum iſthoc pacto tranſiret, nobilis quædam fœmina Veronica dicta, è feneſtra proſpiciens, eumque agnoſcens deſcendit, ac mœſta, miſericordiæque plena accedens, linteum triplicatum capiti Chriſti applicuit, veniaque ab ipſo impetrata benedictam ejus faciem mundavit. Aperto autem linteo, tres Chriſti effigies impreſſæ hæſerunt, quarum una in Hiſpania in urbe Iahen in regno Portugalliæ reperitur, & multis eò confluentibus quotannis bis oſtentatur, parique modo eminus & cominus videtur. Altera eſt Mediolani. Tertia Romæ.* Fabulam hanc eſſe, jam pridem viri eruditi, atque inter eos Rainoldus, demonſtrarunt. Chiffletius de Linteis ſepulchralibus Chriſti cap. 34. ſudarium quoque Veronicæ laudat, ſed cum noſtro non ubique convenit. Veronica noſtro *nobilis* eſt : illi ſolummodo *religioſa.* Noſter, *eam è feneſtra Chriſtum adventantem vidiſſe*, ait, *ac deſcendiſſe* : ille, *ſtantem eam pro foribus domus ſuæ.* Noſter, *ipſam Veronicam triplicatum linteum capiti Chriſti applicuiſſe, & impetrata à Chriſto venia, faciem ejus mundaſſe* : ille, *Lineum capitis ſui peplum*

Chriſto porrexiſſe, quo ipſe faciem ſuam ſudore & cruore diffluentem detergeret. Noſter confidenter aſſerit, *aperto linteo tres vultus Chriſti effigies fuiſſe in eo conſpectas.* Ille, ut dubium narrans, quod credere & non credere liceat, *Sunt*, inquit, *qui credant, Velum illud capitis Veronicæ oblongius, triplicatum fuiſſe, & imaginem divinitus impreſſam, triplicem ſuſcepiſſe.* Addit, *quarum una ſervetur Romæ, altera Gienenſi civitate Hiſpaniæ, tertia Ieroſolymis.* Noſter pro *Ieroſolymis*, dicit *Mediolani.* Si rectè ille, noſter Mogoranos fefellit. Sin uterque locus habet, quatuor jam effigies peplum ſuſceperit. Barradius tom. 4. lib. 7. c. 10. triplicatum linteum plane ignorat, & unius tantum impreſſę ei imaginis meminit, quę Romæ aſſervetur.

Pag. 477. *Iohannes Mariam adiit, filiique caſus enarravit. Illa cum aliis quibuſdam mulieribus abiit, & ſtetit qua tranſiturus erat Chriſtus. perculerunt eam confluxus hominum, ſplendor armorum virorum regiorum & vox præconis. Præcipuè autem filium in iſto ſtatu videns, & ab ipſo viſa obſtupuit. nec ullo verbo facto, ſed lacrymarum fluxu cordis ſtatum prodens, ulnis eum complexa eſt, ac tantopere eum commovit, ut una cum matre, ex deliquio collapsâ, ipſe quoque in terram ruerit. Iudæi eum truſerunt ut ſurgeret. ſed quoniam crucem gravem eſſe ſcirent, & ſanguinis multum ex eo profluere, timuerunt ne forte in via moreretur, &c.* Mirum eſt nullum Euangeliſtarum horum quicquam aut oculis vidiſſe, aut à Spiritu S. didiciſſe. quid non comminiſcitur audacia?

Pag. 477. *In Golgotha*, inquit, *ajunt cranium Adami ſepultum eſſe.* Æquumne erat, indubitatæ Euangeliſtarum hiſtoriæ inſerere, quæ ipſe fatetur ſolo niti ru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

more? & veriſimile ne eſt, hîc Cranium, alibi autem reliquum Adami corpus ſepultum fuiſſe? Hebronæ enim id conditum, ſed perperam, volunt, ex malè à Vulgato interprete accepto verſu ultimo capitis 14. Joſuæ.

Pag. 478. *Crucifixuri Chriſtum, pro ratione manuum ac pedum foramina, quibus claves infigerent, in cruce fecerunt. Manu itaque dextra ligno crucis impoſita, ferreum clavum per volam adegerunt. unde effluens ſanguis effecit, ut arefactis & contractis venis, quum per aliam etiam manum adigere vellent, foramen ſuum ea non attingeret. Summa itaque vi trahentes effecere, ut foramini ſuo aptari, & clavo figi poſſet. ſimiliter pedem pedi imponentes clavum impegerunt. Tum crucem ſurſum elevantes, è manu dimiſerunt, per quam crucis concuſſionem acres paſſus eſt dolores, ac vulnera fuere dilatata.* Parum abeſt, Lector humaniſſime, quin Euangeliſtas negligentiæ, invidię & injurię in Chriſtum atque Eccleſiam Xaverius incuſet, quod hęc tam illuſtria paſſionis Chriſti monumenta ne attigerint quidem.

Pag. 481. *Duo cum ipſo crucifixi ſunt latrones. unus conviciator ad ſiniſtram, nomine Iuſtinus. alter pœnitens ad dextram, nomine Vicimus.* Credidit, opinor, Xaverius, fidem apud Indos non inventuram narrationem, ſi nomina latronum, & quis ubi pependiſſet, non exprimeretur. Fingere itaque maluit, quam tantę cum Euangeliſtis culpę reus eſſe, ut hęc indicata non extarent.

Pag. 482. Aſſerit, *Chriſtum decimo quarto menſis die fuiſſe crucifixum*. Eodem ſcilicet errore quo ſupra de paſchate. ſed hîc minus ipſi condonando, quod ibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

cum Eccleſia Romana ſentiebat, hîc adverſus eam. Sixtus enim Senenſis S. Biblioth. lib. 6. Annot. 110. adverſus Euthymium, qui idem quod hic noſter ſentit, urget, *Eccleſiam Latinam & fidem Romanam aſſerere, Chriſtum luna decima quarta Agnum paſchalem ediſſe, paſſum vero luna decima quinta.* Nos utrumque eodem die factum ſtatuimus. prius quidem die initium capiente, alterum vero protinus à cœna peracta uſque ad diei finem. Diem vero intelligimus naturalem, non civilem. Xaverius ergo & rei veritati, & Eccleſię Romanæ hic repugnat. dignus revera qui Indis Euangelium ſcribat.

Pag. 482. *Hoc tempore Athenis erat Dionyſius Philoſophus. hic & alii ſapientes, quum has tenebras contra naturam eſſe ſcirent, attoniti fuerunt. Et is quidem dixit, Aut Dominus naturæ patitur, aut ſtructura mundi interit. cauſa autem cognita credidit, & inter Doctores Euangelii præclarus fuit.* Hiſtoriam hanc non credidit Origenes, qui tractatu in Matthęum 35. gravibus argumentis urget, non exceſſiſſe has tenebras ipſam Judæam. & habet plurimos doctos ac graves viros ſibi hic adſtipulantes. Mirum ſane, nullis aſtrologorum monumentis miraculum hoc celebratum, ſi ubique locorum conſpectum fuit. Solus Dionyſius in Epiſtola ad Polycarpum teſtatur, ſe in Heliopoli, urbe Ægypti, una cum Apollophane philoſopho conſpexiſſe in meridie dominicæ paſſionis horribiles tenebras Solis globo circumfuſas. Mitto efficaciſſima argumenta, quibus multi eruditi, atque inter eos Robertus Cocus, libros qui ſub Dionyſii Areopagitæ nomine feruntur, ſpurios demonſtrant. non ſufficiebat ſane unius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

viri teſtimonium, ut tale quid inter Euangelica Acta referretur. Quod ſi omnino dignum videbatur Xaverio quod non taceretur, ab ipſo Dionyſio, quiſquis ille fuit, non diſcrepaſſet. non dixiſſet, Athenis eum tunc temporis fuiſſe, quum ipſe affirmet, ſe Heliopoli in Ægypto fuiſſe. mendax ſolet eſſe audacia.

Pag. 485. Ad hæc Chriſti verba, *Mulier ecce filius tuus*, & *Iohannes ecce Mater tua*, Noſter ſic commentatur. *Mens horum duorum dictorum eſt, ut Majeſtas Dominæ omnes Chriſti diſcipulos filiorum loco habeat: iiq; omnes eam matrem ſuam, non aliter quam Chriſtus ipſe, agnoſcant. Poſtea Iohannes eandem hanc rem declaravit, quando Dominam, veluti beatitudinis ſuæ originem, ad ſe accepit. & omnes Chriſtiani eam in omnibus operibus ſuis matrem capiunt.* Quam eſt εἰδωλομανὴς noſter Xaverius! Non ſufficit fidelibus Dominus Chriſtus, niſi & Dominam habeant Mariam. non ſufficiunt Deus Pater, & Eccleſia Mater, niſi Mariam quoque habeant Matrem. duas ergo nunc fideles habent ſpirituales matres, Eccleſiam & Mariam. quin & ipſa Eccleſia, ſingulorum fidelium mater, matrem debet agnoſcere Mariam. Quid autem amplius reſtat Chriſto, ſi Maria eſt beatitudinis noſtræ origo? niſi forte ſenſus ſit, Mariam eſſe originem Chriſti, qui beatitudinis noſtræ fons eſt, & author, & conſummator. Mentiris etiam Xaveri, quum omnes Chriſtianos Mariam in omnibus operibus ſuis matrem capere affirmas. non adeo degeneres ſumus à fide Chriſtiana, neque tam fœdam à verbo Dei apoſtaſiam fecimus, ut vel in uno opere id faciamus. Vobis id idololatris relinquimus. Nos veri Chriſtiani Deum in omnibus noſtris ope-

ribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

ribus patrem, Chriſtum patronum, Spiritum S. ductorem capimus. Egregiè tu verò, quæ de corpore dixit Chriſtus, ad animam transfers. Monet Chriſtus matrem, ut quam à ſe expectaret corporis curam, à Iohanne deinceps petat. Iohanni imperat, ut eam deinceps Mariæ habeat rationem, quam proprię matris eſſet habiturus. quid ad hęc Iohannes? adoravit ne Mariam, utpote jam ſpiritualis gratię matrem, & beatitudinis originem ſibi factam? ſub præſidium tecti ſui eam recepit, ut tanquam matrem aleret & tutaretur. Non hîc Maria Iohanni patrona, ſed Iohannes Mariæ patronus datur. Habuit ſcilicet Rex Acabar, cur ob hunc Xaverii librum ſuperbiret, qui tam pręclaros in verba Chriſti commentarios facit. Exemplo rurſus ſit quod ſequitur.

Pag. 485. *Dixit Chriſtus, ſitio. & propinatum acetum ſumſit.* Quid ad hæc Xaverius? *Quum è ſepulchro,* inquit, *reſurrexiſſet, hoc ſuum dictum explicuit & dixit, Mens ſitis dolorum erat. quoniam enim pro Dei gloria hominumque ſalute dolores iſtos patiebar, etſi graviſſimi viderentur, nondum tamen ſatur eram.* Mentiris Xaveri. nunquam hæc à reſurrectione ſua dixit Chriſtus. nullum vel veſtigium eſt horum in Dei verbo. Nec dixit Chriſtus, nec dicere voluit. Suffecerunt ipſi dolores quos patiebatur, quos etiam, ſi fieri poſſet, eſt deprecatus. Patienter tulit & prorſus voluntariè quos ferre debuit: ſed plures majoreſve non ſitiit. Adeone tu ſuaves Chriſto dolores fuiſſe opinaris, ut plures etiam optarit? quum deſertum ſe à Patre quereretur, an majorem ſitiebat iram? quum conſolaturus eum Angelus advenit, negavit ne conſolatore ſibi

opus eſſe, quod plures etiam angores expeteret? Impietas hæc eſt, & petulantia, quam non poſſunt pii non execrari.

Pag. 489. *Vnus ex militibus, Longinus nomine, experiendi gratia, lanceam in latus Chriſti dextrum jecit, unde aqua & ſanguis effluentes, per lanceam in manum ejus manarunt. à manu, non tamen mediante manu, ſanctus ille ſanguis in oculum eſt derivatus, & præ viſus defectu propemodum cæco viſum protinus reſtituit. Statim divitiis fidei nobilitatus, ipſum pro Deo adoravit, & ex præcipuis fidei Antiſtitibus factus eſt.* Militem lancea latus Chriſti fodiſſe, narrat S. Iohannes. Sed experiendi gratia id feciſſe, non malevolo potius & virulento animo, unde id reſcivit Xaverius? & nomen ejus unde innotuit? Antiquorum patrum nemo id prodidit. Indoctus quidam Monachus à λόγχῃ *haſta*, qua latus Chriſti fuit confoſſum, Longinum vocavit militem. atque eo nomine per aliquot ſecula clarus fuit in Eccleſia Romana. Hæremus autem in M. S. Autographo, quo nomine hunc militem Xaverius inſigniverit, prout in margine ipſius textus annotavimus. aliud hîc & alibi exemplar deſiderabamus, ex cujus collatione ſcrupulus tolleretur. Baronius certè ad ann. Chr. 34. num. 131. Longinum dictum vult ipſum illum Centurionem, qui Matth. 27. 54. Chriſtum Dei filium eſſe agnovit. & redarguit eos, *qui ex Apocryphis quibuſdam ſcriptis tradiderunt, Longinum nomine, eundemque cæcum, fuiſſe militem illum qui lanceâ latus Domini aperuit.* Redarguitur ergo à Baronio & noſter Xaverius. At rectè ſcripturam Perſicam intuenti apparebit, nomen militis in M. S. optimè

legi Inagius, id eſt Ignatius. Fortaſſe opportunum maximè videbatur, præclarum hunc militem, tanto miraculo decoratum, ipſius Ieſu ſanguine à cœcitate liberatum, & è milite præcipuum fidei Antiſtitem factum, Jeſuiticæ ſectæ Authori ac patrono, Ignatio Lojolæ, olim etiam militi, cognominem facere, ut vel inde Sectæ Ignatianæ decor aliquis & ſplendor accederet. Ipſum vero miraculum, neque priſcis Patribus memoratum, & per ſe adeo futile eſt & putidum, ut non magis Euangelicis rebus quadret, quam ſtercora aromatibus.

Pag. 490. *Ioſeph Arimatheenſis & Nicodemus, corpus Chriſti de cruce dempturi, & ſepulturi, prius à virgine Maria veniam poſtularunt. Deinde Ioſeph, ſepulchro ſuo Mariæ donato, Christum ibi condit.* Viden' Chriſtiane Lector, quanti tibi Mariam Xaverius eſſe velit? Dominus tuus Ieſus Chriſtus, triginta jam & quatuor annos natus, crucifixus jam & mortuus, quique ſanguinis ſui pretio te jam redemerat, & de inferni poteſtatibus in cruce triumphaverat, nondum tamen poteſtate materna emancipatus erat. corpus ejus loco movere Ioſepho & Nicodemo non licuit, niſi venia primum à matre, quæ in corpus filii jus habebat, impetrata. neque debuit is honos Chriſto dari, ut Ioſephus, iure ſepulchri ſui abdicato, id Chriſto traderet, adeoque tanquam in ſuum ſepulchrum conderetur. æquum eſt, ſepulchra primum parentum eſſe, tum per parentes liberorum. ut itaque & hîc præcederet Mater, Ioſephus primum Mariæ donat ſepulchrum, ut Chriſtus in Matris ſuæ ſepulchro inhumetur. Quid hinc inferet Lojolita? Etiamnum in cœlis matrem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

poteſtatem habere in Filium. ſi quid itaque ſalutare impetrare vis à Filio Chriſtiane Mogorane, tutiſſimum eſſe matrem adeas, quæ filio quod volet imperabit. Siccine Gentes ad Chriſtum convertitis, nefarii? οὐαὶ ὑμῖν, ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. *Væ vobis Hypocritæ, quoniam circumitis mare & terram ut faciatis unum proſelytum; & ubi fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo plus quam vos eſtis.* Mariam prædicatis potius quam Chriſtum. & hoc eſt filios gehennæ gignere.

Pag. 490. *Celari*, inquit, *non debet, ante annos ſeptingentos & quod excurrit, quum Roma conderetur, Sibyllam fuiſſe nomine Erythræam, &c.* Sequitur enim ibi oraculum Sibyllinum de Chriſto. ubi omnes mortis ejus circumſtantiæ, deinde reſurrectio, & aſcenſio ita deſcribuntur, ut cœcum & contumacem eſſe neceſſe ſit, qui hæc poſt conſcriptum Euangelium ex ipſo Euangelio deprompta eſſe neget. Quod autem noſter Sibyllam Erythræam ſeptingentis circiter ante Chriſtum annis, quum Roma conderetur, vixiſſe velit, alii eam longe antiquiorem faciunt, qui eam Graiis Ilium petentibus vaticinatam, & perituram eſſe Trojam, & Homerum mendacia ſcripturum prædixiſſe contendunt. quod plus quam quadringentis ante conditam urbem annis contigit. Sed noſter quidvis Indis perſuadet. Glorioſum erat Romę, cum tam præclaro de Chriſto vaticinio natam eſſe.

Pag. 493. *Corpore Chriſti ſepulto, anima ejus in locum quendam conceſſit, ubi animæ venerandorum Patrum & Prophetarum & juſtorum, qui ex hoc mundo exceſſerant,*

eum expectabant. Sciendum enim, Infernum quatuor habere gradus. Infimus, eſt locus ſupplicii Diabolorum, & peccatorum qui ſine pœnitentia obierunt. atque eum locum Infernum vocant, ſcilicet, locum iræ Dei. Secundus, ſuperior iſto eſt, quem Purgatorium vocant, id eſt, Mundationis locum. hîc ſoli boni ſunt, qui pœnitentes deceſſerunt, nondum tamen quicquid oportebat omnino præſtiterunt, ſed exiguorum peccatorum immunditie ſunt inquinati, quorum hic pœnam paſſi, digni redduntur Paradiſo. Tertium, Limbum vocant, id eſt, locum tenebroſum. hic Infantes ſunt, qui abſque ſigno Chriſtianitatis, id eſt abſque baptiſmo mortui ſunt. hic nulla omnino pœna eſt, niſi quod prohibentur à viſione Dei. Quartus eſt, quem ſinum Abrahæ vocant, id eſt locum Abrahæ, ubi omnes juſti, qui ſanctè mortui ſunt, fuerunt, adventum Chriſti expectantes. Fidem hæc merentur, ſi penes Romanum Pontificem eſt Infernum ſtruere. nullam autem, ſi cujus fuit cœli terræque ſtructura, ejuſdem quoque eſt Inferni. Deus enim præter infimum locum nihil revelavit. tria ſuperiora ad Infernum non pertinent, ſed ad aulam pecuniariam Pontificis. Secundus locus à condito mundo uſque ad Chriſti aſcenſionem fuit vacuus. Inde uſque ad hæc tempora vacuus manet quartus, & manebit omni ſeculo. otioſi ſtructores, qui otioſa parant domicilia.

Pag. 497. *Cum Maria Magdalena* vult *alias duas Marias iviſſe ad ſepulchrum, quæ ambæ fuerint Mariæ virginis ſorores. una Iacobi Minoris, altera Iacobi Majoris mater.* Audiamus Hieronymum tomo 3. in Epiſtola ad Hedibiam: *Quatuor*, inquit, *fuiſſe Marias, in Euangeliis legimus: unam matrem Domini Salvatoris,*

alteram materteram ejus, quæ appellata eſt Maria Cleopæ: tertiam Mariam matrem Iacobi & Ioſe: quartam, Mariam Magdalenam. Licet alii Matrem Iacobi & Ioſe materteram ejus fuiſſe contendant. Vbi ſenſus non eſt, duas eſſe ex quorundam mente Chriſti materteras, ſed quoſdam ſentire, Mariam, Iacobi & Joſe matrem, eſſe Chriſti materteram, adeoque eandem cum Maria Cleopę. quæ ipſius Hieronymi ſententia eſt in diſputatione adverſus Helvidium, tom. 2. ex qua ſententia tres tantum legerentur in Euangeliis Mariæ, non, ut dixerat, quatuor. Ab omni utique veriſimilitudine abeſt quod ait noſter, habuiſſe Mariam Virginem duas ſorores ejuſdem ſecum nominis. cum enim nomina perſonas diſtinguant, conſentaneum non eſt, & fortaſſe exemplo caret, tres ſorores eſſe cognomines. Jam vero, quænam Maria fuerit Iacobi Majoris, quęnam Minoris mater? fatebitur mihi, credo, Iacobum Majorem, fratrem Iohannis Apoſtoli, fuiſſe filium Zebedæi, Minorem, filium Alphæi. utrumque enim ex Scriptura liquet. ut & illud, Mariam matrem Iacobi & Joſe non fuiſſe uxorem Zebedæi, quandoquidem à matre filiorum Zebedæi diſtinguitur Matt. c. 27. ℣ſ. 56. Mariam ergo iſtam neceſſe eſt fuiſſe matrem Iacobi Minoris, adeoque Alphæi uxorem. quod libenter noſtro largiemur. ſed unde fuiſſe eam ſororem Mariæ Virginis probabit? Si eandem hanc fatetur cum Maria Cleophæ, quę Iohan. 19. ℣ſ. 25. ſoror matris Domini vocatur, non repugnabimus. Sic ſentit Hieronymus adverſus Helvidium, fuiſſe eam Cleophæ filiam, Alphęi uxorem, Iacobi Minoris matrem, & Virginis ſororem. Sed quę Maria jam erit Iacobi

Majoris

Majoris mater? Non reſtat noſtro alia in Euangeliis, quam Maria Magdalena. hanc enim voluit ſupra eſſe Mariam Marthæ ſororem. At unde jam probabit, Mariam Magdalenam fuiſſe & Zebedæi uxorem, & virginis ſororem? Eſt & alia difficultas. Commemoravit ſupra virginem Mariam in ſenectute parentum ſuorum fuiſſe natam, quum jam ſpes prolis defeciſſet, atque illo tanquam miraculo illuſtratam Mariam jactavit. at nunc palmam prçripiunt duæ aliæ ſorores, quę poſt ſecutæ, in graviori parentum ætate ſunt natæ. Vnicam filiam Joachimo & Annę ſenio confectis, ſi modo verum narravit noſter, Angelus promiſerat, jam prçter promiſſionem, & prçter ipſum naturæ ordinem duę alię ſuperadditę. Commentum hoc Xaverio placeat.

Pag. 501. *Primam perſonam quæ Chriſtum è mortuis ſuſcitatum vidit*, ait *fuiſſe Mariam Virginem.* At apud Marcum c.16. ℣ſ.9. teſtatur Spiritus S. *Chriſtum, quum mane reſurrexiſſet, apparuiſſe primum Mariæ Magdalenæ.* Credit ne ergo Xaverius Spiritui Sancto? an vero tanti habenda eſt virgo Maria, ut mendacii arguendus ſit Spiritus Dei, ne ſupra eam Mariæ Magdalenę honos iſte conceſſus videatur? Auſus eſt & Baronius id aſſerere, idque ex antiqua, ut ait, traditione. ea tamen adeo fide non eſt digna, ut Ianſenius neget, *apparuiſſe Chriſtum B. Mariæ primæ: quia firmior illi fides erat, quam ut eo opus haberet.* Audi porro fabulam apparitionis. *Quum ante diluculum lux ingens derepente in conclavi virginis apparuiſſet, viſus fuit Chriſtus ſumma cum gloria, non ſolus, ſed maximis Prophetis comitantibus. Vidit omnes Maria. filiique pedes prehendens,*

tanquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

tanquam Deum ſuum adoravit. ut & viciſſim Ieſus, quoad humanam naturam filiale ei officium faciens, honorem exhibuit, eique bene eſt precatus. Quis ferat hanc audaciam? quum ſollicitè caverit Deus, ne in tota reſurrectionis Chriſti hiſtoria nomen B. Mariȩ apud Euangeliſtas vel audiretur, hic tanto eam à Chriſto honore affectam fingit, ut non modo ingenti Prophetarum comitatu ſtipatus ad eam venerit, ſed & ex filiali officio honorem exhibuerit. ut quivis inde colligat, ſi Chriſtus jam mundo mortuus, & in cœleſtem æternamque vitam reſuſcitatus, matrem, adhuc mortalem, coluit: quanto magis nos in mundo adhuc degentes & Chriſto infinitis modis inferiores, illam nunc immortalem ac beatam colere teneamur. ſint hȩc figmenta idololatris εἰς ἀπώλειαν. nos eum colemus, qui ſolus eſt via, veritas, & vita.

Pag. 505. *Chriſtus contactu ſui Mariam Magdalenam interdicens, digiti extremitatem fronti Mariæ impoſuit.* Euagatur & hîc extra Scripturȩ limites. ut & in ſequenti.

Pag. 506. *Vidit Chriſtum quoque Iacobus Minor. qui, quemadmodum, quum Chriſtus caperetur, juraverat ſe nihil quicquam eſurum bibiturumve, donec eum viventem videret, ſic à tempore captivitatis circiter uſque ad meridiem primæ diei ſeptimanæ nec edit nec bibit.* Deſumta eſt hȩc fabula ex Euangelio Nazaræorum, citante Hieronymo de Script. Eccleſ. in voce Iacobus. Quod Nazaræorum dicebatur, quia Nazarȩi eo utebantur. ſeque ab ipſis deſcribendi ejus facultatem accepiſſe, teſtatur Hieronymus ibidem in voce Mattheus. quia à Matthæo Hebraicè conſcriptum dicebatur,

batur, unde & Euangelium ſecundum Hebræos vocabatur. Quantæ autem authoritatis ſit, inde conſtare poteſt, quod apud Nazaræos in uſu fuerit, quos ipſe Hieronymus appellat *Hæreticos, qui veteris legis obſervantiam Euangelicæ gratiæ aptare conabantur*, lib.4. in Ezechielem, c.16. Itaque non majorem fidem meretur quod ibi de Iacobo narratur, quam quod ex eodem Euangelio narrat Hieronymus lib.3.adverſus Pelagianos: *Et ecce, Mater Domini & fratres ejus dicebant ei, Ioannes Baptiſta baptizat in remiſſionem peccatorum, eamus, & baptizemur ab eo. Dixit autem eis, quid peccavi, ut vadam & baptizer ab eo?* Quo nihil inſulſius de Chriſto dici poteſt. niſi forte quod ab Origene in 2.tomo in Iohannem ex eodem Euangelio allegatur, *Dixit Chriſtus, Modo accepit me mater mea Spiritus Sanctus, uno capillorum, & me in montem magnum Thabor tranſportavit.* quæ ipſiſſimorum Gnoſticorum & Valentinianorum eſt hęreſis, aſſerentium, Spiritum Sanct. eſſe matrem Chriſti. Humani cerebri hæc ſunt. ut & quod ſequitur,

Pag. 518. *Chriſtus in montem Thabor juſſit ſuos aſcendere.* illud Thabor non eſt Euangeliſtarum. rurſus,

Pag. 521. *Chriſtus 20. diebus verſatur cum ſuis in Galilæa. deinde diſcipuli mandato Chriſti eunt Hieroſolymam.* unde habet 20 illos dies? & ubinam cæteris 20 diebus adfuit ſuis? Lucas enim teſtatur Actor. 1. 2. *eum ſe præbuiſſe vivum ipſis, per 40 dies apparentem eis?* rurſus,

Ibidem, *Virgo Maria adfuit quoque in Bethania ad Montem Oliveti, quum Chriſtus aſcenderet.* non id narrant Euangeliſtæ. rurſus,

Pag. 522. *Chriſtus in cœlum aſcenſurus, quoſdam ex præſtantioribus in quibuſdam rebus ſpeciales reddidit. ſupra omnes autem benedictam Mariam.* Quin exprimit illos quoſdam, & quaſdam illas res? Apoſtolis certe ſpecialem Euangelii & Eccleſiæ curam injunxit. Matri nullum jus in Eccleſiam, nec quicquam in ea curandum dedit. quam multus hîc eſt in evehenda virgine Xaverius, quum Spiritus S. ibi nullus ſit!

Pag. 522. *Chriſtus non aſcendit ſolus. ſed omnes juſtorum animas, qui à tempore Adami ad illud uſque tempus occubuerant, ſecum duxit.* Non loquitur Scripturas. Audi rurſus,

Pag. 525. *Diſcipuli poſt Chriſti aſcenſionem in idem domicilium Hieroſolymæ convenerunt, ubi cum Chriſto Paſcha ederant.* Mirum quod non addiderit & illud, quod ex ſpurio quodam Euodio narrat Nicephorus lib. 2. c. 3. *in ipſa domo Iohannis Chriſtum primum Paſcha myſticum cum diſcipulis inſtituiſſe.* Confer cum Luc. cap. 22. ℣ſ. 8. 9. 10. 11. videbis nugas, & hominum audaciam.

Pag. 525. &c. Deſcenſum Spiritus S. in Apoſtolos deſcribens, *factum eum* ait, *quum prima diei vigilia appropinquaret. Vi venti apertas fuiſſe fores domus. Vnam ignis linguam capiti uniuscujuſque inſediſſe. Spiritum S. non ſacrorum modo, ſed & omnium aliorum librorum ſcientiam ipſis dediſſe. Qui ignem iſtum viderunt & ſonitum audiverunt, putaſſe fulmen cecidiſſe, atque eos qui intra domum erant interemiſſe. quocirca magno numero confluxiſſe.* Videtur ſedulo caviſſe Xaverius, ne idem diceret quod Spiritus S. neque ſatis ipſi accuratus hiſtoriographus fuit Lucas. vide Act. cap. 2.

Pag. 529. ait, *Petrum ſtetiſſe cum decem Apoſtolis.* Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

placuit ipſi fortaſſe Lucas, qui Actor.2. ℣ſ.14. dixerat *cum undecim.* nec ſuſpicione caret, quod capitis primi Actorum ſummam ſupra recenſens, Matthiæ electionem, qui in Judæ proditoris locum ſuffectus undecimum, præter Petrum, Apoſtolum conſtituebat, ſummo ſilentio præterierit. Indignus ipſi fortaſſe viſus fuit Matthias, qui pro Apoſtolo ab Indis haberetur.

Finit Author librum duabus Epiſtolis ad Tiberium Cæſarem datis, una à Pilato, altera à Lentulo. in quibus virtus, miracula, divinitas, mors, reſurrectio, aſcenſio, ipſa forma ac corporis Chriſti proportio deſcribuntur. Pilati epiſtolæ meminit Tertullianus in Apogol. c.5. & ex eo Euſebius hiſt.Eccleſ.l.2. cap.2. Sed neuter Epiſtolæ exemplar recenſet. Extat illud apud Egeſippum in Anacephalæoſi. ſed longè diverſiſſima forma, quam à Noſtro eſt expreſſum. qui unde exemplar ſuum habeat, neſcio. Etſi autem Egeſippus ſit antiquiſſimus, quippe qui anno Chriſti 177 claruit, Baronius tamen ad ann. Chriſti 34. num.128. dicit, *Si ei aliqua ſit adhibenda fides, in titulo tamen certus eſt error, qui aliunde fortaſſe irrepſit, dum Claudium loco Tiberii poſitum habet.* Deinde recitatâ Epiſtolâ, addit: *An eadem ipſa ſit, quam à Pilato ad Tiberium tum temporis ſcriptam eſſe conſtat, relinquimus lectoris prudentis judicio.* Multo magis ergo prudens Lector dubitet, an hęc Xaveriana ſit Pilati. Epiſtolæ Lentuli Baronius ne meminiſſe quidem eſt dignatus. Judicavit enim proculdubio ut Valla Declamat. contra Donationem Conſtantini, *Epiſtolam nomine Lentuli*

improbè eſſe ementitam. Inſulſum revera eſt, & Monachum ſub Cucullo Lentuli latere indicat, quod in ea Epiſtola Chriſtus volitantes ab humeris capillos, & bifido vertice diſpoſitos, in morem Nazaræorum, habuiſſe dicitur. quandoquidem vinum non detrectavit, à quo, qui Nazaræatus voto obſtricti erant, religioſè abſtinebant. Sed voluit Xaverius hanc ſuam de Chriſto hiſtoriam à fabulis ac nugis & exordiri & claudere. ut multa eſſe pateret quæ ab initio uſque ad finem in Euangeliſtis deſideret.

Emendanda in editione Hiſtoriæ Chriſti.

PAG. 4. lin. 16. pro اين ſcribatur امين. P. 5. l. 21. 22. pro, *unicam duntaxat effigiem ejus extrahens, in hunc finem apportaret.* verte, *certè hanc ſingularem incomparabilem effigiem ejus trahens, propter ſecuritatem afferret.* Pag. 20. l. 19. pro اواج lege رواج. p. 30. in margine, pro *orma*, lege *forma*. p. 65. l. 12. inter *ſeptingenteſimo* & *ſecundo* deeſt *quinquageſimo*. pro fol. 178. malè eſt 174. pro fol. 182. malè eſt 178.

FINIS.

INDEX CAPITVM HISTORIÆ CHRISTI.

PARS PRIMA, De Infantia CHRISTI.

NAtivitas Mariæ & educatio ejus. Pag. 14
Conceptio Chriſti in utero. 33
Nativitas Iohannis. 50
Nativitas Chriſti. 58
Circumciſio Chriſti. 78
Adventus trium Regum. Adoratio Chriſti. 81
Introductio Chriſti in templum. 92
Iter Chriſti in Ægyptum. 101
Diſputatio Chriſti cum Doctoribus Iudæorum in templo. 109

PARS SECVNDA, De Miraculis & Doctrina Chriſti.

AScenſio Iohannis è deſerto, & prædicatio ejus de Chriſto. pag. 114
Iejunium Chriſti, Satanæq; adventus ad eum. 126
Exitus Chriſti è deſerto. 134
Iter Chriſti in Galilæam, & quod aggreſſus ſit docere homines. 138
Adventus Chriſti Hieroſolymam. 145

Adventus Chriſti in urbem Samariam. 158
Adventus Chriſti in Galilæam. 166
Adventus Chriſti in Nazareth. 169
Adventus Chriſti in Capernaum. 178
Adventus Chriſti in Genezar. 182
Adventus Chriſti in Capernaũm. 186
Vocat Chriſtus Matthæum ad ſequelam ſui. 190
Vivificatio puellæ. 193
Adventus Chriſti in Ieruſalem. 198
Diſputatio de honorando Sabbatho. 205
Electio Apoſtolorum. 209
Declaratio perfectionis Iuſtitiæ. 213
Vivificatio Iuvenis mortui. 238
Incarceratio Iohannis. 241
Adventus Chriſti in Ieruſalem. 249
Exitus Chriſti è Ieruſalem. 262
Profert parabolas alias. 266
Mittit Chriſtus Apoſtolos ſuos. 270
Occiſio Iohannis. 277
Profectio Chriſti in Deſertum. 281
Profectio Chriſti ad Genezaram. 282
Reperitur Chriſtus Capernaumi. 285
Lotio Manuum. 290
Iter Chriſti Tyrum & Sidonem. 293
Iter Chriſti in Galilæam. 294
Exaltatio Petri. 301

Glorifi-

Glorificatio Chriſti. 302
Deſcenſus Chriſti è monte. 305
Iter Chriſti per pagos Galilææ. 309
Profectio Chriſti Hieroſolymam. 313
Deſignatio Diſcipulorum. 314
Præcepta Dei. 316
Introitus Chriſti in Ieruſalem. 337
Miſericordia Dei inexplicabilis. 350
Effigies Domini Ieſu. 354
Vivificat Chriſtus Lazarum. 358
Iter Chriſti in Ephrem. 365
Iter Chriſti Hieroſolymam. 373
Introitus Chriſti in Ieruſalem. 386.

PARS TERTIA,

De Paſſionibus & Moleſtiis & Morte Chriſti.

Non habet Capita, niſi Marginalia, quæ hæc ſunt.

IEſus voluntate propria moritur. 430
Annunciatio Eſaiæ de paſſionibus Chriſti. 434
Sermo Apoſtolorum de præeminentia. 442
Lotio pedum Apoſtolorum. ibid.
Doctrina humilitatis. 445
Corroboratio fidei Petri. 446
Anxietas Chriſti & precatio ejus in horto. 449
Captivitas Chriſti. 450

Chri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Chriſtum ad Annam deducunt. 453
Alapa in Chriſtum. 454
Chriſtus ſeipſum Filium Dei dicit. 458
Illuſio & ignominia Chriſti. ibid.
Strangulatio Iudæ. 461
Interrogat Pilatus Chriſtum. 462
Regnum Chriſti non ex hoc mundo. ibid.
Flagella Chriſti. 466
Corona Chriſti ex ſpinis. 469
Rurſus interrogat Pilatus Chriſtum. 470
Mandatum de occidendo Chriſto. 473
Maria Chriſtum videt. 477
Convitia in Chriſtum. 481
Quinque vulnera Chriſti. 489.

PARS QVARTA.

De Reſurrect. Chriſti, & Aſcenſu ejus in cœlum.

Neque hæc habet capita præter marginalia, eaq; hæc ſunt.

CHriſtus reviviſcit. 497
Manifeſtatur Chriſtus benedictæ Mariæ. 501
Apparet Chriſtus diſcipulis in Galilæa. 515
Forma Chriſti. 530.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1

214

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
232 K 1